MICHEL ZÉVACO

MICHEL ZÉVACO

Pardaillan

Vol. 1 – Cavalerii Pardaillan

CUPRINS:

I – CEI DOI FRAŢI.
II – MIEZUL NOPŢII!
III – GLORIA NUMELUI.
IV – JURĂMÂNTUL FRATERN.
V – LOĎSE.
VI – ÎNTOARCEREA CAPTIVULUI.
VII – PARDAILLAN.
VIII – DRUMUL SPRE PARIS.
IX – SACRIFICIUL.
X – DOAMNA ÎN NEGRU.
XI – PARDAILLAN, GALAOR, PIPEAU ŞI GIBOULÉE.
XII – VOX POPULI, VOX DEI!
XIII – CEI TREI AMBASADORI.
XIV – O CEREMONIE PĂGÂNĂ.
XV – TIGRUL LA PÂNDĂ.
XVI – CATHERINE DE MÉDICIS.
XVII – MAREŞALUL DE DAMVILLE.
XVIII – SPIOANA.
XIX – PIPEAU.
XX – BASTILIA.
XXI – SCRISOAREA LUI JEANNE DE PIENNES.
XXII – DUHOVNICUL.
XXIII – O ÎNTÂLNIRE.
XXIV – DOMNUL PARDAILLAN TATĂL.
XXV – PRIZONIERELE.
XXVI – TATĂL ŞI FIUL.
XXVII – LA LUVRU.
XXVIII – PRIMUL AMANT.
XXIX – ASEDIUL HANULUI „MARTEAU-QUI-COGNE”

XXX – CUM DIN NOU DOMNUL PARDAILLAN FIUL NU L-A ASCULTAT PE DOMNUL PARDAILLAN TATĂL.
XXXI – BÂRLOGUL.
XXXII – REGINA MAMĂ.
XXXIII – CUM SE DISTRA MICUŢUL JACQUES-CLÉMENT.
XXXIV – PIVNIŢELE PALATULUI MESMES.
XXXV – JEANNE D’ALBRET.
XXXVI – UIMIREA LUI GILLES ŞI A LUI GILLOT.
XXXVII – UN EPISOD HOMERIC.
XXXVIII – DIAMANTUL.

I – CEI DOI FRAŢI.

Casa era scundă, numai parter, cu o înfăţişare modestă. Lângă o fereastră deschisă, într-un fotoliu cu armoarii, un bărbat, un bătrân maiestuos cu părul alb: una dintre acele fizionomii aspre ca ale căpitanilor care au supravieţuit epopeilor războinice de pe vremea regelui Francisc I.

Fixa cu o privire încruntată forma cenuşie a castelului feudal al familiei Montmorency care-şi ridica, în depărtare, spre cer, orgoliul turnurilor sale ameninţătoare.

Apoi privirea lui se întoarse. Un suspin teribil ca un blestem tăcut îi umflă pieptul; întrebă:

— Fata mea? … Unde-i fata mea? …

O servitoare, care făcea ordine prin cameră, răspunse:

— Domnişoara a plecat în pădure să culeagă lăcrămioare.

O expresie indescriptibilă de tandreţe lumină chipul bătrânului care, duios, surâse şi şopti:

— Da, adevărat, e primăvară. Gardurile vii îşi împrăştie parfumul. Fiecare pom este un buchet. Totul râde, totul cântă, sunt flori pretutindeni. Dar floarea cea mai frumoasă eşti tu, Jeanne, copila mea nobilă şi inocentă…

Privirea lui se îndreptă apoi din nou către silueta formidabilă a castelului aşezat pe colină, ca un monstru de piatră care îl pândea din depărtare…

— Tot ce urăsc se află acolo! mârâi el. Acolo e puterea care m-a zdrobit, m-a nimicit! Da, eu, senior de Piennes, altădată stăpân al unui întreg ţinut, am ajuns să trăiesc aproape în mizerie, pe acest modest petec de pământ pe care mi l-a lăsat rapacitatea conetabilului! … Ce spun eu, smintitul de mine! … Nu se străduieşte el, în această clipă chiar, să mă alunge şi din acest ultim refugiu! … Cine ştie dacă mâine fiica mea va mai avea o casă în care să se adăpostească! … O Jeanne a mea… îţi vei culege florile… poate ultimele tale flori! …

Două lacrimi tăcute trasară o urmă amară printre ridurile acestui chip deznădăjduit.

Deodată, păli îngrozitor: un călăreţ, îmbrăcat în negru, descăleca în faţa casei, intra şi se înclina în faţa lui! … „Drace! … Vechilul lui Montmorency! …”

— Senior de Piennes, spuse omul în negru, tocmai am primit de la stăpânul meu conetabilul un act pe care am poruncă să vi-l transmit de îndată.

— Un act, şopti bătrânul, în timp ce un puternic fior de nelinişte îl scutură din cap până-n picioare.

— Domnule de Piennes, penibilă este misiunea mea: acest act, pe care vi-l înmânez, este copia unei hotărâri a Parlamentului din Paris datând de ieri, sâmbătă 25 aprilie anul curent, 1553.

— O hotărâre a Parlamentului! exclamă înăbuşit seniorul de Piennes ridicându-se în picioare şi încrucişând braţele. Vorbiţi, domnule. Ce lovitură îmi mai dă ura conetabilului? Haideţi! spuneţi!

— Seniore, spuse vechilul cu un glas coborât şi parcă ruşinat, hotărârea afirmă că dumneavoastră ocupaţi fără drept domeniul Margency; că regele Ludovic al XII-lea şi-a depăşit atribuţiile atunci când v-a acordat proprietatea asupra acestui pământ care trebuie să fie restituit casei Montmorency, şi vi se ordonă să restituiţi conacul, cătunul, păşunile şi pădurea în termen de o lună.

Seniorul de Piennes nu făcu nici o mişcare, nici un gest. O paloare şi mai mare îi cuprinse însă chipul şi, în liniştea din salon, în timp ce afară, pe o ramură de prun înflorit cânta o silvie, vocea sa tremurătoare se înălţă:

— O nobilul meu sire Ludovic al doisprezecelea! şi tu, ilustre Francisc I, veţi ieşi oare din mormintele voastre să vedeţi cum este tratat cel care, pe patruzeci de câmpuri de luptă, şi-a riscat viaţa şi şi-a vărsat sângele? Înviaţi, maiestăţilor! Şi veţi asista la acest mare spectacol al bătrânului oştean jefuit care bate drumurile din Ile-de-France ca să cerşească o bucată de pâine!

În faţa acestei disperări, vechilul se cutremură. Pe furiş, depuse pe o masă pergamentul blestemat şi se dădu înapoi, ieşi pe uşă şi plecă în grabă.

Atunci, în casa sărăcăcioasă, se auzi un sfâşietor strigăt funebru:

— Şi fiica mea! Fiica mea! Jeanne a mea! fiica mea a rămas fără adăpost! Jeanne a mea a rămas fără pâine! Montmorency! blestemat să fii cu tot neamul tău.

Catastrofa era îngrozitoare. Într-adevăr, Margency, care de pe vremea lui Ludovic al XII-lea aparţinea seniorului de Piennes, era tot ce mai rămăsese din vechea măreţie a acestui om care odinioară guvernase Picardia. Odată cu năruirea averii sale, se refugiase în acest ţinut sărac înconjurat de domeniile conetabilului. Şi o singură bucurie îl ţinuse până acum legat de viaţă, o bucurie luminoasă şi pură: fata lui, Jeanne a lui, pasiunea lui, adoraţia lui.

Venitul sărăcăcios din Margency punea cel puţin demnitatea copilei la adăpost de orice insultă.

Acum totul se sfârşise! Hotărârea Parlamentului reprezenta, pentru Jeanne de Piennes şi tatăl ei, sărăcia înjositoare, sărăcia sinistră, ceea ce poporul, cu talentul său pentru epitete sugestive numeşte sărăcie neagră!

Jeanne avea şaisprezece ani. Subţirică, firavă, mândră, de o eleganţă desăvârşită, părea o creatură făcută pentru a încânta privirea, o emanaţie a acestei primăveri radioase

asemenea, în graţia ei puţin sălbatică, unei flori de măceş care tremură sub roua dimineţii.

În această duminică de 26 aprilie 1553, ea ieşise ca în fiecare zi, la aceeaşi oră.

Intrase în pădurea de castani de care era alipit domeniul Margency. Era către seară. Pădurea era plină de parfumuri. În aer plutea dragostea.

La adăpostul copacilor, Jeanne, cu respiraţia tăiată, cu o mână pe inimă, începu să meargă repede şoptind:

— Voi îndrăzni să-i spun? În seara asta, da, chiar în seara asta, voi vorbi! … voi dezvălui acest secret teribil… şi atât de scump!

Deodată, două braţe viguroase şi tandre o cuprinseră. O gură fremătătoare căută gura sa:

— Ai venit în sfârşit! Ai venit, dragostea mea…

— François al meu! seniorul meu drag! …

— Dar ce-i cu tine iubita mea? Tremuri…

— Ascultă, ascultă, François… Oh! nu îndrăznesc…

El se aplecă, o înlănţui într-o îmbrăţişare şi mai puternică.

Era un băiat frumos şi bine făcut, cu privirea sinceră, cu trăsături delicate, cu fruntea înaltă şi senină.

Ori acest tânăr se numea François de Montmorency! … Da! era fiul cel mare al acelui conetabil Anne care tocmai îi smulsese seniorului de Piennes ultima rămăşiţă a averii sale!

Buzele lor se uniseră!

Înlănţuiţi, mergeau încet printre florile deschise a căror esenţă se revărsa în efluvii magice.

Din când în când, o tresărire o tulbura pe iubită. Ea se oprea, asculta atentă şi şoptea:

— Suntem urmăriţi… suntem spionaţi… ai auzit?

— Vreun mugurar speriat, scumpa mea dragoste…

— François! François! … oh! mi-e teamă…

— Teamă? copilo… dar cine ar îndrăzni să ridice privirea către tine când te ocroteşte braţul meu!

— Totul mă nelinişteşte… tremur! Mai ales de trei luni încoace… Ah! mi-e frică…

— Scumpa mea iubită! de trei luni, de când eşti a mea, din momentul binecuvântat în care iubirea noastră nerăbdătoare a luat-o înaintea legii oamenilor pentru a asculta de legea naturii, Jeanne, te afli, mai mult ca oricând, sub protecţia mea. De ce ţi-e frică? În curând îmi vei purta numele. Ura care îi desparte pe taţii noştri, eu o voi sfărâma! …

— Ştiu, seniorul meu, ştiu! Şi chiar dacă nu mi-ar fi hărăzită această fericire, tot aş fi fericită să fiu în întregime a ta. Oh! iubeşte-mă, iubeşte-mă, François al meu! căci mă paşte o nenorocire!

— Te ador, Jeanne. Jur pe sfinţii din ceruri, nimic de pe lumea asta nu va putea să împiedice ca tu să fii soţia mea.

Un hohot de râs, înfundat, răsună în apropiere…

— Aşadar, continuă François, dacă te frământă vreo suferinţă tainică, destăinuieşte-o iubitului tău… soţului tău.

— Da, da! … în noaptea asta. Ascultă, la miezul nopţii, te voi aştepta… la buna mea doică… trebuie să afli! … noaptea, voi îndrăzni!

— La miezul nopţii atunci, iubita mea…

— Şi acum du-te, pleacă… adio… pe diseară…

O ultimă îmbrăţişare îi uni. Un ultim sărut îi făcu să se înfioare. Apoi François de Montmorency plecă, dispăru în desiş.

Timp de un minut Jeanne de Piennes rămase în acelaşi loc, emoţionată, fremătând.

În sfârşit, cu un suspin, se întoarse. În acelaşi moment, deveni foarte palidă: cineva se afla în faţa ei – un bărbat de vreo douăzeci de ani, cu o figură violentă, cu privirea întunecată, cu o înfăţişare trufaşă. Jeanne scoase un strigăt de spaimă:

— Dumneavoastră, Henri! dumneavoastră!

O expresie indescriptibilă de amărăciune schimonosi chipul noului venit care, cu un glas răguşi, răspunse:

— Eu, Jeanne! Se pare că vă înspăimânt! La naiba, aşadar eu nu am dreptul să vă vorbesc… la fel ca el… ca fratele meu!

Ea rămase neclintită, tremurând. Iar el, izbucnind în râs:

— Dacă nu-l am, îmi voi lua singur acest drept! Da, eu sunt Jeanne! eu care, dacă nu am auzit totul, cel puţin am văzut totul! Totul! sărutările şi îmbrăţişările voastre! Totul, vă spun, pe toţi dracii! M-aţi făcut să sufăr ca şi cum aş fi blestemat! Şi acum, ascultaţi-mă! Pe sângele lui Cristos, nu v-am declarat eu primul iubirea mea? Oare eu sunt mai prejos decât François?

Tânăra fată se simţi cuprinsă de o sobrietate stranie.

— Henri, spuse ea, vă iubesc şi vă voi iubi mereu ca pe un frate… fratele celui căruia mi-am dăruit viaţa. Şi cu siguranţă afecţiunea mea pentru dumneavoastră este mare pentru că nu i-am spus niciodată nimic lui François… nu-i voi spune nimic niciodată… ah! niciodată!

— Ah! Mai degrabă pentru a-l scuti de o grijă! Dar spuneţi-i că vă iubesc! Să vină, cu arma-n mână, să-mi ceară socoteală!

— Asta e prea mult, Henri! Aceste cuvinte mi se par oribile, şi am nevoie de toată stăpânirea de sine ca să-mi reamintesc faptul că sunteţi fratele lui!

— Fratele lui? … Rivalul lui! Gândiţi-vă Jeanne!

— O François al meu, spuse ea împreunându-şi mâinile, iartă-mă că am auzit şi am tăcut!

Tânărul scrâşni din dinţi şi, cu răsuflarea întretăiată, spuse:

— Aşadar, mă respingeţi! … Vorbiţi! dar vorbiţi odată! … Tăceţi? … Ah! aveţi grijă!

— Fie ca ameninţările pe care le citesc în ochii dumneavoastră să se abată numai asupra mea!

Henri fu străbătut de un fior.

— La revedere, Jeanne de Piennes, tună el; mă auziţi? … La revedere… şi nu adio! …

Atunci ochii i se injectară. Făcu o mişcare violentă, scuturăcapul ca un mistreţ rănit şi se năpusti în pădure.

— Fie să nu sufăr decât eu singură! bolborosi Jeanne.

Şi în timp ce rostea aceste cuvinte, ceva necunoscut, îndepărtat, inexprimabil, tresări în adâncul, în adâncul cel mai intim al fiinţei sale. Cu un gest instinctiv, îşi duse mâinile la pântece şi căzu în genunchi; cuprinsă de o groază nebună, îngăimă: „Singură! singură! Dar, nefericita de mine, nu mai sunt singură! în mine se află o fiinţă care este vie şi care vrea să trăiască! pe care nu vreau s-o las să moară! …”

II – MIEZUL NOPŢII! …

Liniştea şi tenebrele unei nopţi fără lună apăsau asupra văii Montmorency. În depărtare, un câine de pază urla a moarte. Ora unsprezece bătu rar în clopotniţa de la Margency.

Jeanne de Piennes îşi îndreptase spatele pentru a număra bătăile, încetând să-şi învârtească depănătoarea! … Şopti:

— Copil scump al iubirii mele, sărman îngeraş drag, cine ştie ce suferinţe îţi rezervă viaţa! …

Tăcu îndelung. Apoi, în timp ce o încreţitură se adâncea pe fruntea sa inocentă, reluă:

— În seara asta, când m-am întors acasă, oare de ce părea tata atât de răvăşit, ca de o suferinţă neştiută? … De ce m-a strâns, atât de tare, la pieptul lui? Cât de palid era! În zadar am încercat să-i smulg secretul… Bietul tata! Ce n-aş da să iau asupra mea o parte din tristeţea ta… dar n-ai vrut să spui nimic… doar plângeai în timp ce mă priveai…

Privirea ei se opri asupra unei imagini înrămate de pe perete.

— Sfântă Fecioară, se spune că eşti mama mamelor, şi că ştii totul şi totul stă în puterea Ta. Fă ca seniorul şi iubitul meu să nu respingă copilul care vrea să trăiască… Fecioară, bună Fecioară, fă ca rodul pântecului meu să nu fie blestemat… şi ca eu singură să-mi plâng greşeala! …

Bătaia de la jumătatea ceasului răsunase… Ea ascultă în continuare, cu o nelinişte care îi sfâşia inima…

În sfârşit, stinse lumânarea, se înfăşură într-o pelerină şi, deschizând uşa, se îndreptă către o casă ţărănească aflată la cincizeci de paşi depărtare.

Trecând pe lângă un gard viu plin de parfumul trandafirilor sălbatici, i se păru că o umbră, o formă omenească, se înălţa de partea cealaltă a gardului.

— François! … chemă ea tresăltând.

Nimic nu-i răspunse… şi, clătinând din cap, ea îşi continuă drumul. Atunci, acea umbră se puse în mişcare, alunecă spre locuinţa seniorului de Piennes, se duse drept la o fereastră luminată; şi omul, cu putere, bătu în fereastră.

Seniorul de Piennes nu se culcase. Cu paşi rari, cu spinarea încovoiată, se plimba prin salon, cu mintea absorbită de o problemă îngrozitoare: ce se va întâmpla cu Jeanne a sa! Cui să o încredinţeze? Cui să ceară, să cerşească ospitalitate… pentru ea! pentru ea! doar pentru ea! …

Bătaia din fereastră îi întrerupse brusc plimbarea înnegurată şi îl încremeni în aşteptarea tensionată a unei ultime catastrofe.

Bătăile deveniră şi mai puternice, apoi imperative.

Atunci, seniorul de Piennes deschise, privi! …

Şi un urlet de ură, de durere şi de disperare îi sfâşie gâtlejul… Cel care bătea era unul dintre fii duşmanului său neînduplecat, era Henri de Montmorency!

Bătrânul se răsuci: dintr-un salt se repezi la o panoplie, desprinse două spade, le aruncă pe masă.

Henri intrase pe fereastră, cu părul vâlvoi, buimac.

Cei doi bărbaţi erau faţă în faţă, amândoi palizi, încordaţi, sfidători. Gâfâiau, incapabili să rostească vreun cuvânt.

Cu un gest repezit, seniorul de Piennes arătă cele două spade.

Henri clătină din cap, ridică din umeri şi apucă mâna bătrânului.

— N-am venit ca să mă lupt cu dumneavoastră, spuse el cu o voce de nebun; la ce bun? V-aş ucide. Şi, de altfel, eu nu vă urăsc! Mă priveşte pe mine că dizgraţia dumneavoastră se datorează tatălui meu? Ştiu! o! ştiu: datorită conetabilului, v-aţi pierdut domeniul; terenurile din Piennes v-au fost confiscate; din bogat şi puternic cum eraţi, acum sunteţi sărac şi nenorocit! …

— Atunci ce cauţi aici? Vorbeşte! tună bătrânul căpitan izbind cu o forţă formidabilă cu pumnul în masă. Prezenţa ta în această casă este pentru mine jignirea supremă! Şi tu nu vrei să te lupţi! Haide! ai venit să mă sfidezi? Te-a trimis tatăl tău pentru că nu îndrăzneşte să vină el însuşi? Ai venit să vezi dacă m-a ucis lovitura pe care mi-a dat-o? Vorbeşte! sau dacă nu e martoră ura din sufletul meu că vei muri pe loc.

— Vrei să ştii de ce mă aflu aici? Pentru că ştiu că nenorocirea care te copleşeşte o datorezi familiei Montmorency! Da, pentru că-ţi cunosc ura, bătrâne smintit, vin să-ţi strig: Nu e un sacrilegiu îngrozitor faptul că Jeanne de Piennes e amanta lui François de Montmorency? …

Seniorul de Piennes se clătină. Un nor roşu trecu prin faţa ochilor săi. Pupilele i se dilatară. Mâna i se ridică pentru o insultă supremă. Henry de Montmorency, cu un gest fulgerător, prinse această mână şi o strânse gata s-o strivească.

— Te îndoieşti! răcni el. Bătrân prost! îţi spun că fiica ta, chiar în această clipă, se află în braţele fratelui meu! Vino! vino!

Prostit într-adevăr, fără vlagă, fără grai, tatăl lui Jeanne fu târât cu violenţă de către tânăr care, cu o lovitură de picior, deschise uşa; în clipa următoare se aflau amândoi în pragul camerei lui Jeanne. Camera era goală! …

Seniorul de Piennes ridică spre cer braţele încărcate de blesteme şi strigătul său de disperare despică sfâşietor liniştea nopţii.

Apoi, încovoiat, horcăind, împleticindu-se, lovindu-se de pereţi, reuşi să se întoarcă în salon… Henri fugise în noapte, cum trebuie să fi fugit odinioară Cain.

Jeanne de Piennes ajunsese la casa ţărănească. Nu intră; avea nevoie de întunericul nopţii care să-i ascundă chipul atunci când urma să facă dulcea şi temuta mărturisire… Viaţa sa, viaţa copilului pe care îl purta în ea aveau să se hotărască aici!

Răsună prima bătaie a miezului nopţii: la cotitura potecii, la trei paşi de ea, apăru François…

Îl recunoscu imediat şi, în aceeaşi clipă, era în braţele lui. Îmbrăţişarea fu aproape brutală: se iubeau într-adevăr din tot sufletul.

— Iubita mea, spuse atunci François de Montmorency, clipele ne sunt numărate în seara asta. La castel tocmai a sosit un călăreţ care i-a luat-o înainte cu o oră tatălui meu: conetabilul trebuie să mă găsească la castel… Vorbeşte deci, iubito… spune-mi care e secretul care te apasă. Orice ai avea să-mi destăinuieşti, aminteşte-ţi că acela care te ascultă este soţul tău…

— Soţul meu, François al meu! Oh! fericirea mă îmbată… soţul meu! spui adevărul?

— Soţul tău, Jeanne: jur pe numele meu glorios şi lipsit de pată până în această clipă!

— Ei bine, făcu ea vibrând toată, ascultă…

El se aplecă. Ea îşi rezemă capul de umărul lui. Avea să se destăinuie… căuta cuvintele cu care să mărturisească…

În acest moment, un strigăt înfiorător, un strigăt de agonie oribilă sfâşie liniştea nopţii…

François se încordă.

— E vocea tatălui meu! îngăimă Jeanne îngrozită. François! François! Cineva îl omoară pe tatăl meu! …

Se smulsese din braţele iubitului; începu să alerge; în câteva secunde era în faţa casei şi văzu uşa şi fereastra deschise… O clipă mai târziu era în salon: tatăl său horcăia

într-un fotoliu. Se aruncă asupra lui, zguduită de hohote de plâns, cuprinse cu braţele capul lui alb…

— Tată, tată, sunt eu! Jeanne a ta!

Bătrânul deschise ochii şi îi aţinti asupra fiicei sale. Ce privire! … Ce blestem îngrozitor coborî asupra nefericitei! …

Sub această privire ea se dădu doi paşi înapoi; între ei nu a fost nevoie de cuvinte: ea înţelese că el ştia totul! Se simţi osândită pe vecie. Picioarele i se înmuiară. Căzu în genunchi. Două lacrimi fierbinţi ţâşniră din ochii săi. Şi, fără să se gândească, mărturisi:

— Iartă-mă tată! iartă-mă că l-am iubit, că încă îl iubesc! … Haide tată, nu mă privi aşa… vrei ca sărmana ta Jeanne să moară la picioarele tale, de disperare! … Haide, nu-i vina mea că-l iubesc… O forţă necunoscută m-a aruncat în braţele lui… Oh! tată… dacă ai şti cât îl iubesc! …

Pe măsură ce ea vorbea, seniorul de Piennes se ridicase cât era de înalt. Semăna cu o stafie. O luă de mână pe fiica lui şi o ridică.

— Mă ierţi, nu-i aşa? Oh! tată, spune-mi că mă ierţi!

Fără să răspundă, o conduse până în pragul casei, întinse braţul în noapte şi rosti:

— Du-te, nu mai am nici o fiică! …

Ea se clătină; un geamăt răsună din pieptul său…

În această clipă, o voce caldă, bărbătească şi răsunătoare se ridică pe neaşteptate:

— Vă înşelaţi monseniore. Aveţi în continuare o fiică. Fiul dumneavoastră este cel care vă jură acest lucru!

În timp ce Jeanne scotea un strigăt de speranţă nebunească, François de Montmorency îşi făcu apariţia în cercul de lumină iar seniorul de Piennes se dădu înapoi bâiguind:

— Amantul fiicei mele! … aici! … în faţa mea! … O ruşinea supremă a ultimei mele zile!

Calm, fără nici o tresărire, François se înclină.

— Monseniore, mă acceptaţi ca fiu al dumneavoastră? repetă el aproape îngenunchiat.

— Fiul meu! bolborosi bătrânul. Dumneavoastră, fiul meu! Ce-mi aud urechile? Ce batjocură crudă! …

François prinse mâinile lui Jeanne:

— Monseniore, aveţi bunăvoinţa de a i-o acorda lui François de Montmorency pe fiica dumneavoastră Jeanne drept soţie legitimă, spuse el cu şi mai multă fermitate.

— Soţie legitimă! … Visez! … Aşadar nu ştiţi… dumneavoastră! … fiul conetabilului! …

— Ştiu totul, monseniore! Căsătoria mea cu Jeanne va repara toate nedreptăţile, va şterge toate necazurile… Aştept, tată, să hotărâţi soarta vieţii mele…

O bucurie nemăsurată, o bucurie teribilă coborî în sufletul bătrânului, şi deja cuvinte de binecuvântare se ridicau spre buzele sale când un gând fulgerător îi traversă creierul: „Omul ăsta vede că sunt pe moarte! Odată eu mort, îşi va bate joc de fată aşa cum îşi bate joc de părinte! …”

— Decideţi, monseniore, reluă François.

— Tată, veneratul meu tată, imploră Jeanne.

— Vreţi să vă căsătoriţi cu fiica mea? spuse atunci bătrânul. Vreţi asta? când? … în ce zi? …

Tânărul înţelese ce se petrecea în inima acestui muribund. O rază de loialitate bărbătească şi blândă îi lumină fruntea. Răspunse deci:

— Chiar mâine, tată! mâine! …

— Mâine! spuse înfundat seniorul de Piennes, mâine eu voi fi mort! …

— Mâine, veţi trăi… şi încă multe zile, pentru a vă binecuvânta copiii.

— Mâine! horcăi bătrânul cu o amărăciune imensă. Prea târziu! S-a sfârşit… Mor… mor blestemat… deznădăjduit!

François privi în jurul său şi văzu că servitorii casei, treziţi din somn, se adunaseră.

Atunci îi veni o idee sublimă.

O cuprinse cu un braţ pe tânăra copleşită de emoţie, făcu semn către doi servitori să ridice fotoliul în care agoniza seniorul de Piennes, şi glasul său solemn, vibrând de tandreţe, se înălţă:

— La biserică! porunci el. Tată, este miezul nopţii: capelanul dumneavoastră poate să ţină prima slujbă a zilei… aceasta va fi cea de unire a familiilor Piennes şi Montmorency.

— Oh! visez! … visez! … repetă bătrânul.

Atunci inima deznădăjduită a bătrânului căpitan se înmuie.

Ceva asemănător cu un geamăt îi făcu pieptul să tresară; căci bucuriile mari gem precum durerile adânci. Un suspin de recunoştinţă infinită, exaltată, supraomenească, îi cutremură tot trupul.

Ochii i se umplură de lacrimi, iar mâna sa lividă se întinse către nobilul descendent al neamului blestemat!

Zece minute mai târziu, în modesta capelă din Margency, preotul slujea la altar. În primul rând se aflau François şi Jeanne. În spatele lor, chiar în fotoliul în care fusese adus, seniorul de Piennes. Şi mai în spate, două femei, trei bărbaţi, oamenii casei, martori ai acestei căsătorii tragice.

Curând verighetele fură schimbate şi mâinile fremătătoare ale iubiţilor se uniră într-o strânsoare puternică.

Apoi preotul murmură o binecuvântare:

— François de Montmorency, Jeanne de Piennes, în numele Dumnezeului cel viu, sunteţi uniţi pe vecie…

Atunci cei doi soţi se întoarseră către seniorul de Piennes ca pentru a-i cere şi lui binecuvântarea.

Preţ de o clipă, el le zâmbi…

Apoi braţele îi căzură grele… şi acest zâmbet rămase îngheţat pentru totdeauna pe buzele sale decolorate:

Seniorul de Piennes îşi dăduse sufletul! …

III – GLORIA NUMELUI.

O oră mai târziu, François intra în conacul Montmorency… O predase pe proaspăta sa soţie, înlăcrimată, în mâinile doicii, confidenta iubirii lor şi, strângând-o pe Jeanne în

braţe, îi spusese că se va întoarce lângă ea la revărsatul zorilor, după ce-şi va fi salutat tatăl a cărui sosire fusese anunţată de un călăreţ.

Când intră în sala armelor, François îl văzu pe conetabilul Anne de Montmorency aşezat într-un jilţ somptuos înălţat pe un podium cu trei trepte, sub un baldachin de catifea cu franjuri de aur susţinut de lănci.

Imensa sală era luminată puternic de douăsprezece candelabre de bronz, fiecare cu câte douăsprezece lumânări de ceară. Pereţii erau acoperiţi cu tapiserii enorme pe care străluceau săbii grele şi sclipeau pumnale.

Vreo zece portrete erau încadrate în aceste panoplii. Iar pe panoul din faţa tronului era portretul primului strămoş, al acelui Bouchard cu trăsături dure care, la un moment dat, ţinuse în mâinile sale brutale coroana Franţei. Armurile, platoşele, brasardele, coifurile împănate luceau la picioarele acestor tablouri, şi părea că străbunii nu trebuiau decât să coboare pentru a le îmbrăca.

Pe tronul său, bătrânul conetabil, împlătoşat, acoperit de oţel, cu coiful în mâinile unui paj aflat lângă el, cu amândouă mâinile sprijinite pe formidabilul paloş, cu sprâncenele încruntate. Cincizeci de căpitani nemişcaţi aşteptau în linişte de o parte şi de alta a sa.

Şi el însuşi părea unul dintre acei războinici ai antichităţii care hotărau soarta bătăliilor grandioase. De la Marignan, unde Francisc I îl îmbrăţişase, până la Bordeaux, unde masacrase în masă hughenoţii şi salvase catolicismul, câte lovituri teribile dăduse acest om! …

François nu-şi văzuse tatăl de doi ani. Înaintă până la baza tronului.

Lângă acest tron, stătea Henri, sosit de un sfert de oră. Era foarte palid şi tremura.

La ce se gândea oare acest tânăr de douăzeci de ani?

François de Montmorency nu observă privirea ucigătoare a fratelui său; se înclină, adânc, în faţa capului familiei. Conetabilul, la vederea spatelui lat al fiului său cel mare şi a

staturii sale viguroase, schiţă un zâmbet: aceasta a fost toată revărsarea dragostei sale părinteşti.

Apoi, fără un gest, vorbi, calm şi teribil:

— Ascultaţi-mă! Cunoaşteţi dezastrul pe care l-a suferit împăratul Carol Quintul sub zidurile oraşului Metz1, în decembrie trecut. Frigul şi boala au distrus, în câteva zile, marea sa armată de şaizeci de mii de oşteni şi mercenari… Cu toţii am socotit atunci că acesta era sfârşitul Imperiului! Cu spaniolul distrus, cu hughenotul zdrobit de mine în ţinuturile Languedocului, pacea părea asigurată; şi toată această primăvară Maiestatea Sa Henric al II-lea şi-a petrecut-o în serbări, baluri şi turniruri… Deşteptarea este cumplită!

Conetabilul adăugă pe un ton mai scăzut:

— Da, forţele naturii care intervin uneori pentru a le da cuceritorilor lecţii înspăimântătoare i-au servit lui Carol Quintul o înfrângere memorabilă! Da, împăratul a plâns abandonându-şi tabăra în care lăsa douăzeci de mii de cadavre, cincisprezece mii de bolnavi şi optzeci de piese de artilerie! … Dar iată-l că ridică din nou capul! Înaintează. Ne atacă! …

François îşi asculta tatăl cu un fior înăbuşit de nelinişte. Henri, cu braţele încrucişate, cu privirea întunecată, îşi ţinea ochii aţintiţi asupra fratelui său.

Conetabilul îşi plimbă privirea de vultur asupra căpitanilor, şi continuă:

— Ieri, la ora trei, ne-a sosit prima veste: împăratul Carol Quintul se pregăteşte să invadeze Picardia şi Artoisul! Acest om de fier şi-a refăcut marea armată. Şi chiar la ora la care vă vorbesc, un corp de infanterie şi de artilerie se îndreaptă în marş forţat către Thérouanne. Ascultaţi cu toţii, dacă Thérouanne este cucerită, Franţa întreagă va fi invadată, auziţi bine! Iată ce am decis, Maiestatea Sa şi cu mine: armata mea se concentrează lângă Paris şi va pleca în două zile. Dar, până atunci, un corp de două mii de cavaleri va

alerga la Thérouanne, se va baricada acolo şi va lupta până la moarte pentru a opri duşmanul.

— Până la moarte! răcniră căpitanii în timp ce un freamăt agita panaşurile coifurilor lor, ca o rafală de furtună.

— Ori, continuă conetabilul, pentru această expediţie riscantă era nevoie de un comandant tânăr, hotărât, temerar. Pe acest comandant, l-am ales! … François, fiul meu, tu eşti acela! …

— Eu? exclamă François într-un strigăt de deznădejde, clătinându-se.

— Tu! Da, tu cel eşti cel care îţi vei salva regele, tatăl şi ţara în acelaşi timp! … Două mii de cavaleri sunt aici! Ia-ţi armele! Într-un sfert de oră să fii plecat! Du-te, şi nu te opri decât în Thérouanne unde va trebui să învingi sau să mori! … Henri, tu vei rămâne la castel şi îl vei pregăti pentru apărare!

Henri îşi muşcă buzele până la sânge pentru a înăbuşi un urlet nebun de bucurie.

„Jeanne e a mea!” răcni el în sinea lui.

François, livid, făcu un pas şi gâfâi:

— Cum! tată! exclamă el. Eu! … eu! …

Cu privirea rătăcită, cu inima bătând să-i spargă pieptul, avu viziunea dureroasă a lui Jeanne… a soţiei… abandonată… plângând la picioarele cadavrului, acolo… fără nici o mângâiere… singură pe lume! …

— Eu! repetă el. Ce grozăvie! … E imposibil! …

Conetabilul se încruntă şi cu un glas aspru, metalic:

— Pe cal, François de Montmorency! pe cal! …

— Tată, ascultaţi-mă! … Două ore! o oră! Vă cer o oră! strigă François frângându-şi mâinile.

Conetabilul Anne de Montmorency se ridică în picioare. O furie îngrozitoare făcea ca obrajii să-i tremure. Vorbele sale se prăvăliră în liniştea necruţătoare.

— Comentaţi ordinele regelui şi ale comandantului dumneavoastră?

— O oră! tată, o oră! … Şi apoi merg la moarte! …

Bătrânul comandant, împlătoşat în oţel, coborî treptele tronului său. Şi izbucni:

— Pe trăsnetele cerului! încă un cuvânt, François de Montmorency… unul singur şi, pentru gloria numelui pe care îl purtaţi, vă arestez cu mâna mea.

Cu un glas de uragan care-i făcu pe cei prezenţi să tremure şi armurile lor să se ciocnească una de alta, conetabilul continuă:

— Să mă lovească trăsnetul dacă hulesc! În cinci secole, este primul bărbat din neamul meu care şovăie să moară!

Insulta era formidabilă. Lui François nu-i mai rămânea decât să-şi ia viaţa în faţa acestei adunări de războinici ale căror inimi, la fel ca piepturile, păreau încinse în oţel.

Cu o scuturătură violentă, ridică fruntea. Totul dispăru din mintea lui: iubire, soţie, vise de fericire. Privirea sa se înfipse în ochii tatălui său. Şi tunetul glasului său acoperi cuvintele bătrânului comandant:

— Fie ca trăsnetul să-l strivească pe cel care a putut spune vreodată că un Montmorency dă înapoi! Pentru gloria numelui, mă supun, tată, plec! Dar dacă mă întorc viu, domnule conetabil, vom avea de încheiat o socoteală teribilă. Adio! …

Cu un pas apăsat, traversă rândurile căpitanilor înspăimântaţi de această provocare nemaiauzită, de această mănuşă aruncată stăpânului atotputernic al oştilor, tatălui!

Din uşă, i se auzeau poruncile scurte şi aspre:

— Scutierul meu! Armăsarul meu de război! Paloşul de luptă!

Toate chipurile, întoarse către conetabil, aşteptau un ordin de arestare. Dar buzele comandantului se destinseră într-un zâmbet straniu, şi cei care erau aproape de el îl auziră şoptind:

— E un Montmorency!

Zece minute mai târziu, François se afla în curtea de onoare, împlătoşat, echipat, gata să încalece. Se întoarse

către un paj:
— Fratele meu Henri! zise el. Să fie chemat fratele meu.
— Iată-mă, François! …
Henri de Montmorency îşi făcu apariţia în lumina torţelor. Adăugă cu efort:
— Veneam să-mi iau rămas bun… dacă eu rămân!
François îl prinse de mână, fără să observe că acea mână ardea de febră.
— Henri, spuse el, eşti tu cu adevărat un frate pentru mine?
Henri tresări, roşi, îngăimă:
— Ce te face să te îndoieşti?
— Iartă-mă! sufăr atât de mult! Vei înţelege. Eu plec, Henri, plec şi poate nu mă mai întorc… şi las în urma mea o tristeţe imensă…
— O tristeţe? …
— O nenorocire! Ascultă-mă cu sufletul deschis; căci de răspunsul tău va depinde hotărârea mea supremă. O cunoşti pe Jeanne… fiica seniorului de Piennes…
— O cunosc! răspunse înfundat Henri.
— Ei bine, iată nenorocirea… Eu plec… Şi Jeanne şi cu mine ne iubim! …
Henri îşi înăbuşi un răcnet de furie.
— Taci, continuă François. Ascultă până la capăt. De şase luni ne iubim; de trei luni, suntem dăruiţi unul altuia; de două ore, ea se numeşte Montmorency… la fel ca mine!
Un fel de geamăt răsună în pieptul lui Henri. Ca şi cum n-ar fi văzut nimic, n-ar fi ştiut nimic! …
— Nu te mira, continuă cu febrilitate François; nu fi surprins! Ea însăşi îţi va spune mâine că am fost uniţi în această noapte de către capelanul din Margency. Dar asta nu e tot! În această clipă Jeanne plânge aplecată deasupra unui cadavru: seniorul de Piennes a murit! A murit chiar în biserică, adineauri, aruncându-mi o ultimă privire care îmi poruncea să veghez la fericirea copilului său! Şi nici asta nu e tot! Margency a fost restituită casei conetabilului! O!

Henri, Henri, e îngrozitor! O las pe Jeanne singură pe lume, fără apărare şi fără resurse… mă auzi? mă înţelegi?

— Aud… înţeleg!

— Frate, ascultă-mă bine acum. Accepţi însărcinarea pe care vreau să ţi-o încredinţez? Îmi juri să veghezi asupra femeii pe care o iubesc şi care poartă numele meu? …

Henri se cutremură îndelung dar răspunse:

— Îţi jur!

— Dacă mă cruţă războiul, îmi voi regăsi soţia în casa tatălui ei, fără să fi avut ceva de suferit în lipsa mea. Căci tu vei fi aici ca s-o protejezi, s-o aperi. Îmi juri?

— Îţi jur!

— Dacă pier, îi vei dezvălui acest secret conetabilului şi îi vei impune voinţa fratelui tău mort: partea mea de avere să o pună pe văduva mea la adăpost de sărăcie pentru totdeauna, şi să-i procure o existenţă onorabilă. Îmi juri?

— Îţi jur! răspunse Henri pentru a treia oară.

François îl strânse atunci în braţe spunând:

— Ai jurat… să nu uiţi! …

Imediat ce se urcă în şa, se duse să se aşeze în fruntea celor două mii de călăreţi adunaţi pe o esplanadă, o masă întunecată presărată cu luciri de săbii.

Pentru o clipă, François se întoarse către Margency. Şi plânse. Căci acest fiu al marii familii de războinici avea o inimă în care vibra cu putere tinereţea şi iubirea.

Plânse şi, printre lacrimi, ochii săi scrutară tenebrele pentru a se opri pentru o ultimă dată asupra acoperişului care adăpostea marea lui dragoste.

Dar noaptea era adâncă, valea întunecată, târgul era invizibil. Şopti:

— Adio, Jeanne, adio! …

Şi numaidecât, ridicând braţul, cu un răcnet sfâşietor şi deznădăjduit pe care bătrânul Montmorency trebuie să-l fi auzit din fundul castelului său, strigă:

— Înainte! Până la moarte!

Cei două mii de călăreţi – cei două mii de oameni de sacrificiu – cu glasuri sălbatice, răcniră:

— Până la moarte!

Apoi, o trupă compactă de cavalerie se urni într-un trap apăsat, se rostogoli ca un tunet şi se îndreptă către orizontul întunecat, cu torţele sale roşiatice, străfulgerările de oţel, clinchetele armelor, asemenea unui meteor misterios care străbate noaptea…

Conetabilul, de la înălţimea peronului, ascultă acest zgomot de avalanşă care se îndepărta…

Când nu se mai auzi nimic, scoase un oftat adânc şi, încălecând la rândul său, porni către Paris…

Henri rămase singur.

IV – JURĂMÂNTUL FRATERN.

Trupul seniorului de Piennes îmbrăcat cu veşmintele sale de gală, cu mâinile încrucişate pe spada sa fără teacă, ca o statuie de pe un monument funerar, fusese aşezat, după obicei, în mijlocul salonului de oaspeţi, pe un pat mic de campanie.

Se crăpa de ziuă.

Jeanne, foarte palidă după această noapte pe care o petrecuse veghindu-şi tatăl, se îndreptă spre fereastra pe care o întredeschise. Pentru o clipă, privirea ei rătăci peste natura senină şi radioasă, peste copacii înfloriţi, mugurii care se desfăceau, tufişurile pline de gânguritul păsărilor şi, deasupra tuturor acestora, azurul mătăsos şi subţire al unui cer de aprilie, scăldat în puritate, delicat ca un surâs al Vieţii materne şi mângâietoare.

Jeanne se întoarse către mort. Două lacrimi ca două perle se iviră în vârful genelor sale…

Şi aproape imediat, aceeaşi tresărire care în seara trecută, în pădure, îi înfiorase pântecele o scutură din nou, ca un bolborosit îndepărtat şi confuz îl fiinţei pe care o purta în ea.

Şi printre lacrimi, zâmbi uşor cu un surâs inefabil, ca o reflectare a surâsului cerului.

— O, tată, şopti ea împreunându-şi mâinile, adoratul meu tată, iertare! De ce oare, în tortura despărţirii noastre, nu pot îndepărta această bucurie care se amestecă cu durerea mea? De ce îmi e cu neputinţă să alung gândurile încântătoare care dau târcoale gândurilor îndoliate pe care ţi le datorează pietatea mea filială? Această bucurie, tată, îmi eşti martor, pentru că morţii citesc în sufletele celor vii, mi-o reproşez amarnic… Şi, totuşi, mă ţine în strânsoarea ei, mă ameţeşte… Pot să mă lupt cu ea, dar n-o pot înfrânge.

Se apropie de cadavru, se aplecă deasupra lui şi, naivă, încrezătoare, îi vorbi:

— Ei bine tată, trebuie să-ţi explic! Să nu crezi că sunt o fiică denaturată care nu suferă când bătrânul ei tată a părăsit-o pentru totdeauna… Ascultă-mă… acest secret atât de preţios pe care mi-era teamă să-l dezvălui seniorului meu, acest secret pe care i-l voi spune în curând cu atâta mândrie pentru că e soţul meu, acest secret, tată, tu îl vei afla primul… ascultă… voi fi mamă! … mamă! înţelegi acum cum pot să-l plâng pe cel care pleacă şi să-i zâmbesc celui care vine!

O nuanţă rozalie mai delicată decât nuanţele care colorau orizontul se răspândi pe chipul ei.

Medita câteva clipe; apoi, ca şi cum ar fi luat o hotărâre importantă:

— Copilul va purta numele mamei… pe care o iubeam atât de mult; îl voi numi Loďs. Dragul micuţ, de ce nu este deja aici! … Parcă-l văd… Loďs! … ce nume încântător! O, tată, asta e toată bucuria mea! … Să devin soţia celui mai ilustru senior, să fiu de acum o doamnă cu rang la curte, ah! ştii că nu mă gândesc la asta cu o plăcere necuviincioasă! Dar ca pruncul meu să aibă un nume… un tată… şi ce nume! şi ce tată! Oh! de asta, înţelegi, sunt mândră şi bucuroasă cum nici o altă femeie n-a fost vreodată!

Vai! sărmana Jeanne de Piennes în care sentimentul matern se afirma cu atât de tandră putere! Cine putea şti

ce viitor îi rezerva chiar tăria acestui sentiment.

În acea clipă, în depărtare, răsună galopul unui cal.

— A venit! exclamă tânăra într-o exaltare a întregii sale fiinţe.

Ochii ei se aţintiră asupra uşii care urma să-i deschidă calea dragului ei François.

Uşa se deschise. Jeanne, care era gata să se avânte, rămase împietrită şi un puternic fior de gheaţă o străbătu din cap până-n picioare: cel care îşi făcu apariţia era fratele lui François. Henri de Montmorency făcu trei paşi, se opri în faţa ei, cu capul acoperit, fără să se încline.

— Doamnă, spuse el, aduc veşti pe care am jurat să vi le transmit chiar în această dimineaţă; altfel nu m-aţi vedea aici, într-o asemenea clipă, în locul celui pe care-l aşteptaţi…

Jeanne tremura, presimţind o nenorocire.

Cu bruscheţe, Henri adăugă:

— François a plecat în această noapte…

Ea lăsă să-i scape un geamăt slab.

— A plecat? spuse ea cu timiditate. A plecat… dar se va întoarce curând, fără îndoială? … poate chiar astăzi?

— François nu se mai întoarce!

Aceste cuvinte fură rostite cu claritatea crudă a unei condamnări la moarte.

Jeanne se clătină îşi duse amândouă mâinile la pieptul care-i tresălta. Gândul întunecat că François o părăsea îşi făcea loc în mintea ei. Privirea sa buimacă se fixă asupra lui Henri care continuă repede:

— Războiul se dezlănţuie. François a solicitat şi a obţinut onoarea de a se duce la Thérouanne pentru a opri acolo armata lui Carol Quintul… Să-l opreşti pe împărat cu o mână de călăreţi înseamnă să-ţi doreşti moartea! … Sunt dator să vă spun tot ce gândesc, doamnă… ce gândeşte fratele meu: pus, împotriva vrerii sale, într-o situaţie fără ieşire, având alternativa de a renega o căsătorie pe care o regretă sau de a se expune dizgraţiei conetabilului, dintre

toate formele de sinucidere, François a ales-o pe cea mai glorioasă, dar şi mai sigură.

Jeanne deveni la fel de albă precum cadavrul tatălui său.

Un strigăt cumplit ţâşni din pieptul său. Se prăbuşi în genunchi. Şi, în durerea atroce care făcea să-i sară inima din piept, în catastrofa fulgerătoare care o strivea, un cuvânt, unul singur, rezumă, condensă toată disperarea sa.

— Copilul meu! … bietul meu copil! …

Rămase mult timp prosternată astfel, plângând în hohote, uitând de prezenţa lui Henri, uitând de tatăl său mort, uitând de ea însăşi, ah! mai ales de ea însăşi, încercând să cuprindă cu mintea, cu curajul eroic al mamelor, nenorocirea care se abătea asupra copilului încă de la venirea lui pe lume.

O mamă! În acest ceas al disperării ea nu era decât o mamă. Şi atunci când se ridică, o asemenea hotărâre strălucea pe chipul său, o flamă de maternitate atât de maiestuoasă ţâşnea din privirea ei încât Henri, surprins, întunecat, înfiorat, se dădu înapoi.

— Bine, spuse ea. Unde merge soţul trebuie să meargă şi soţia. În seara asta voi pleca la Thérouanne! …

— Să plecaţi! dumneavoastră! exclamă fratele lui François. Să fim serioşi! Să traversaţi un ţinut cotropit, linii inamice… nu veţi scăpa cu viaţă! … Nu veţi pleca!

Şi cine mă va împiedica? exclamă ea cu un fel de exaltare.

— Eu! făcu Henri, tulburat, pierzându-şi capul în faţa acestei femei care îi părea de o sută de ori mai frumoasă în durerea ei.

Şi deodată, pasiunea puse stăpânire pe el, îl înnebuni, se dezlănţui în interiorul său. O prinse pe tânără în braţe, o strânse convulsiv şi cu o voce înflăcărată:

— Jeanne! Jeanne! A plecat! Vă abandonează! Dacă e prea laş să-şi strige în gura mare dragostea înseamnă că nu vă iubeşte! Dar eu, eu, Jeanne! vă ador atât de mult încât simt că-mi pierd minţile, încât sunt gata să înfrunt cerul şi infernul, să-mi ucid tatăl cu mâna mea dacă tatăl meu s-ar

opune iubirii mele! Jeanne! o, Jeanne! Să moară François de moartea celor slabi, dacă n-a ştiut să vă păstreze! Eu, eu vă doresc! eu, eu vă voi revendica în faţa universului! O, Jeanne, un cuvânt de încurajare! sau mai bine nu, nu spuneţi nimic… O singură privire lipsită de mânie a dumneavoastră îmi va spune dacă pot spera… şi dacă e aşa, cu paradisul în suflet, mă voi îndepărta până îmi veţi face semn să vin… Şi atunci, voi veni, mai umil decât câinele care se târăşte, mai puternic decât leul care îşi apără leoaica…

Vorbea cu fraze scurte, sacadate, întretăiate, exaltându-se, îmbătându-se, copleşit încetul cu încetul de forţa pasiunii sale.

Jeanne abia îl auzea. Toată voinţa, toată puterea şi le folosea ca să se desprindă din strânsoarea violentă. Deodată, putu să se smulgă din braţele bărbatului, care se opri gâfâind.

Atunci Jeanne, în picioare, subţiată, înnobilată, ca să spunem aşa, de tensiunea din interiorul ei, aruncă o privire prelungă asupra lui Henri, o privire teribilă care, de la picioare urcă până la cap. Făcu un pas. Braţul ei se întinse. Degetul său atinse fruntea lui Henri. Şi spuse:

— Jos pălăria, domnule. Dacă nu în faţa femeii, măcar în faţa morţii!

Henri tresări. Privirea sa tulbure se opri o clipă asupra cadavrului, pe care păru că-l observă pentru prima dată. Cu un gest lent, duse mâna la frunte, ca şi cum ar fi fost învins, ca pentru a se descoperi. Dar acest gest nu fu dus până la capăt. Braţul îi căzu pe lângă corp. Ochii i se injectară de sânge. Tot orgoliul şi toată violenţa familiei sale îi năpădiră creierul într-o vâlvătaie pârjolitoare. Şi furia lui de a se simţi dominat, de a se vedea atât de mic, explodă:

— La dracu! nu ştiţi, doamnă, că aici sunt la mine acasă, şi că numai eu, după tatăl meu, am dreptul să rămân cu capul acoperit!

— La dumneavoastră acasă! exclamă tânăra fără să înţeleagă.

— Acasă! Da, acasă la mine! Hotărârea parlamentară care a fost transmisă aici restituie domeniul Margency casei noastre, şi nu voi accepta ca o vasală…

Nu apucă să termine. Dintr-un salt, Jeanne se repezise la o casetă care conţinea documentele decedatului, o deschisese, despăturise pergamentul care era deasupra, îl parcursese şi, lăsându-l jos, vocea i se ridică, acoperind-o pe cea a lui Montmorency, chemând servitorii:

— Guillaume! Jacques! Toussaint! Pierre! veniţi cu toţii! intraţi! … intraţi cu toţii! …

— Doamnă! vru să o întrerupă Henri.

Servitorii îndoliaţi intraseră şi, împreună cu ei, mai mulţi ţărani din Margency.

— Intraţi cu toţii, continuă Jeanne cu febrilitate, susţinută de o exaltare stranie. Intraţi cu toţii! Şi aflaţi vestea cea nouă: asta nu mai este casa mea! …

Jeanne apucă una dintre mâinile îngheţate ale cadavrului şi o scutură.

— Nu-i aşa, tată, că asta nu mai este casa noastră? Nu-i aşa că suntem alungaţi? Nu-i aşa, tată, că nu mai vrei să rămâi nici o clipă în casa acestui neam blestemat? … Haideţi, voi toţi! nu auziţi că seniorul de Piennes nu mai este la el acasă aici? şi că acest cadavru este izgonit! … Afară! … Afară, vă zic!

Cu obrajii înfierbântaţi, cu pometii îmbujoraţi, cu ochii în flăcări, tânăra alerga de la un servitor la altul, îi împingea cu o putere irezistibilă, îi aşeza în jurul patului de campanie… şi, când manevra fu pregătită, făcu un semn.

Opt bărbaţi apucară patul, îl ridicară pe umeri, iar ceilalţi, blestemând pe înfundate, formară un cortegiu în fruntea căruia mergea Jeanne! …

Ca într-un coşmar, Henri văzu cadavrul ieşind pe uşă, apoi pe Jeanne dispărând şi, în depărtare, în sat, nu mai auzi decât un murmur înăbuşit de injurii…

Atunci izbi violent cu piciorul în pământ, ieşi, sări pe cal şi, plin de furie, o luă la goană…

Jeanne, ajungând la bătrâna doică unde poruncise să fie dus cadavrul, căzu jos, zdrobită, epuizată, fără o lacrimă, forţa artificială care o susţinuse până aici dispărând brusc.

Aproape imediat fu cuprinsă de o febră intensă; pierdu contactul cu realitatea şi doar delirul ei indica faptul că mai era în viaţă.

Henri petrecu o noapte îngrozitoare, cu accese de ruşine smerită, accese de furie dementă şi crize pasionale. A doua zi, se întoarse la Margency, gata de orice – poate chiar de crimă.

Primi o veste zdrobitoare: Jeanne era pe moarte! Delirul lui încetă.

După aceea reveni în fiecare zi să dea târcoale casei ţărăneşti…

Aceasta dură luni de zile. Se scurse aproape un an… un an cumplit în care pasiunea lui atinse paroxismul, în care află subit că Thérouanne căzuse, că oraşul fusese distrus, că garnizoana fusese trecută prin sabie, că François dispăruse! …

Dispăruse! …

Poate murise? …

Spera! Da, în sufletul acestui frate încolţi, crescu şi se întări îngrozitoarea speranţă…

Şi avu această convingere nestrămutată în ziua în care câţiva oşteni extenuaţi, slăbiţi, în zdrenţe trecură prin Montmorency şi poposiră la castel.

Ei povestiră cum a fost cucerit Thérouanne, incendierea, pustiirea oraşului, marele masacru al garnizoanei…

În ce-l priveşte pe comandant, pe Montmorency, acesta dispăruse!

Nu se ştia ce se întâmplase cu el.

Iar părerea lor, hotărâtă, se rezuma:

— E mort! …

Fusese văzut o clipă în spatele unei baricade asediată de peste trei mii de atacatori…

Şi, de-acum liniştit, Henri începu din nou să dea târcoale casei, aşteptând cu răbdare ca, până la urmă, Jeanne să se însănătoşească.

Într-o zi – la unsprezece luni după plecarea fratelui său! – o zări în sfârşit pe Jeanne în mica livadă a bătrânei doici. După cum îi bătea inima, înţelese că dragostea lui nu-şi pierduse forţa.

Jeanne era în doliu. După tatăl său? sau după François? Nimeni nu ştia… Ţinea în braţe un copil pe care îl strângea la piept cu pasiune.

Henri se întoarse mergând încet, punând la cale un plan.

În sfârşit, Jeanne se însănătoşise! În sfârşit, putea să acţioneze! Era simplu: o va răpi pe tânăra femeie şi o va lua cu forţa la castel, o va duce aşa cum trebuie să-şi fi dus oamenii primitivi, în braţele lor păroase, femeia aleasă! Odată nelegiuirea hotărâtă, studiată pe toate feţele, Henri se simţi mai liniştit decât fusese vreodată în ultimul an.

Ajungând în curtea de onoare, văzu un călăreţ plin de praf care tocmai descălecase.

Henri păli…

I se păru însă că acest bărbat avea o figură bucuroasă, că aducea o veste pe care o considera bună… Nu îndrăzni să-l chestioneze.

Dar imediat ce-l zări, călăreţul se îndreptă spre el şi, cu o voce calmă, înclinându-se, spuse:

— Monseniorul François de Montmorency, eliberat din captivitate, va sosi, poimâine, la castelul părinţilor săi. Mi-a făcut onoarea de a mă trimite înainte pentru a-i înştiinţa de venirea lui pe iubitul său frate şi pe toţi cei care îi sunt dragi… Acestea sunt întocmai cuvintele lui…

Henri deveni livid; într-o străfulgerare, îl văzu pe fratele său transformat în justiţiar, dându-i lovitura mortală.

Apoi un val de sânge îi înroşi faţa şi-i coloră buzele în violet intens. Ridică pumnul şi horcăi:

— Blestem!

Apoi se prăbuşi dintr-o dată, trăsnit, doborât ca un bou la abator…

V – LOĎSE.

Timp de patru luni, Jeanne s-a luptat cu moartea. În sărăcăcioasa cameră ţărănească unde fusese culcată, s-a zbătut zile şi nopţi cuprinsă de febra cerebrală care era cât pe ce fie să o ucidă, fie să o lase nebună, după cum credeau cu toţii.

Nu muri. Nu deveni nebună.

La sfârşitul celei de-a patra luni, se afla în afara pericolului şi febra dispăruse definitiv.

Într-un pat mare, cu ochii aţintiţi asupra grinzilor înnegrite de trecerea timpului, Jeanne petrecu astfel zile lungi într-o linişte înfricoşătoare. Totuşi, când era singură, rostea în surdină cuvinte nedesluşite tandre, infinit de tandre, adresate cui? … Numai ea ştia!

Boala, însă, o extenuase. O slăbiciune de neînvins o ţintuia în acest pat în care suferise atât de mult…

Încă două luni trecură astfel.

Într-o dimineaţă de toamnă, pe când fereastra deschisă lăsa să intre înăuntru soarele de octombrie, blând ca un semn de rămas bun al verii, Jeanne se simţi mai în putere şi vru să se ridice din pat.

Bătrâna doică o îmbrăcă plângând de bucurie.

În picioare, Jeanne încercă să se ducă la fereastra a cărei luminozitate veselă o atrăgea.

Dar abia făcu doi paşi şi duse repede mâinile la şolduri scoţând un strigăt puternic: primele dureri ale facerii îi aplicaseră teribila muşcătură care este semnalul suprem al Vieţii ce îşi face apariţia din neant.

Doica o culcă la loc.

Curând suferinţe mai adânci zguduiră fiinţa tinerei; durerile se succedară din ce în ce mai puternice; după câteva ore, într-o ultimă convulsie de suferinţă, crezu că în sfârşit murea…

Când îşi reveni în simţiri, când putu să deschidă pleoapele îngreunate, când putu să privească, un fior prelung de bucurie şi de dragoste o făcu să tresalte din toată fiinţa: acolo, lipit de ea, pe aceeaşi pernă, cu cei doi pumni minusculi strânşi puternic, cu pleoapele închise, cu feţişoara albă ca laptele, trandafiriu ca o petală de trandafir, cu buzele întredeschise într-un scâncet slab, copilul, fiinţa atât de dorită, atât de adorată, copilul era acolo! …

— E fetiţă! şopti bătrâna doică cu acel surâs scăldat în lacrimi pe care îl au femeile în faţa misterului naşterii.

— Loďse! îngăimă Jeanne dintr-o suflare imperceptibilă.

Şi, cu uimirea nemărginită, cu încântarea extaziată a tinerelor mame, repetă:

— Fetiţa mea… fetiţa mea…

Întoarse faţa spre copil, neîndrăznind să-l atingă, abia îndrăznind să se mişte. Şi surâzătoare, îngăimând lucruri foarte tandre, îl învălui cu mângâierea privirii sale. Şi brusc izbucni în plâns.

— Draga de ea… biata micuţă nevinovată… este adevărat aşadar! … Nu vei avea tată! …

Apoi, cu mare grijă, Jeanne îşi apropie buzele de chipul fetiţei. Copila scâncea uşor. Şi deodată, pumnul ei se deschise, mâna îi căzu pe capul mamei, degetele ei apucară cu putere un smoc de păr mătăsos; şi sub sărutul matern, ca şi cum s-ar fi simţit în siguranţă, firava copilă adormi brusc.

Loďse spori în putere ţi frumuseţe. Imediat ce trăsăturile sale începură să se formeze, fu evident că această fetiţă va fi o minune a graţiei şi armoniei. Ochii săi albaştri râdeau: erau nişte aurore de lumină; guriţa era un poem al delicateţei. Fiecare mişcare a ei, fiecare gest dădea impresia unei eleganţe desăvârşite. Nici un atribut al frumuseţii nu se potrivea acestei copile adorabile: era frumuseţea însăşi.

Jeanne încetase să trăiască în ea însăşi. Dacă putem spune aşa, viaţa ei se mutase în viaţa copilei.

Fiecare privire a mamei era un extaz; fiecare cuvânt al său, un act de adoraţie. Nu-şi iubea copilul, îl idolatriza. Şi când îşi desfăcea corsajul pentru a-i oferi micuţei Loďse sânul său alb ca zăpada, străbătut de delicate vene albăstrii, o asemenea tandreţe se vedea în gesturile sale, atât de complet se abandona, în atitudinea ei exista o asemenea mândrie naivă, maiestuoasă, sublimă încât un pictor genial n-ar fi reuşit niciodată să redea o asemenea strălucire. Era întruchiparea Maternităţii, aşa cum Loďse era întruchiparea Frumuseţii.

Numai seara, la ora la care copila adormea pe inima ei, cu o mână în părul ei într-un gest care îi devenise repede familiar, numai atunci Jeanne reuşea să-şi detaşeze nu sufletul, ci mintea, de la fetiţa sa… şi se gândea la iubit… la soţ… la tată!

François! … iubitul atât de îndrăgit! … bărbatul căruia i se dăruise fără rezerve, în întregime! …

Era oare adevărat că plecase mişeleşte, sub pretextul unui război? … Era oare adevărat că o părăsise, că nu se va mai întoarce?

E mort poate? … Nici o veste! … Nimic! …

Iar copilul care dormea se trezea uneori brusc sub ploaia călduţă a lacrimilor de deznădejde care cădeau pe fruntea sa…

Atunci Jeanne redevenea mamă. Atunci îşi înăbuşea plânsul, amintirile, dragostea şi lua în braţe copilul nefericirii, copilul fără tată, şi cu glasul ei nespus de duios, cu melopeea maternă, o adormea pe micuţa fiinţă atât de iubită, cu acea melopee pe care şi-o transmit mamele din veac în veac, care este aceeaşi în toate ţările, în toate timpurile, şi a cărei amintire tandră îl însoţeşte pe om până la intrarea în mormânt:

— Nani… nani… puiul mamei… Micuţa mea Loďse cea scumpă… îngeraş drag al cărui zâmbet luminează iadul în

care se zbate mama ta… heruvim coborât din cer pentru a mângâia sărmana mamă chinuită… nani… nani… puiul mamei…

Iarna trecu. Jeanne ieşea arareori şi nu se îndepărta niciodată de grădină. Rămăsese cu o teamă surdă în urma ultimei sale întâlniri cu Henri de Montmorency, şi tremura numai la gândul de a se afla în faţa lui…

Apoi, foarte timpurie, primăvara reveni.

În martie, Loďse mergea pe a ţasea lună – primii muguri se desfăcură, şi totul deveni radios în univers, mai puţin în inima sărmanei femei abandonate.

Într-o zi, spre sfârşitul acestei luni de martie, doica şi bărbatul ei plecaseră să taie lemne din pădure. Căci erau oameni sărmani care trăiau şi de pe urma pământurilor comunale.

Jeanne se afla în camera sa, contemplând-o cu o tandreţe de nedescris pe Loďse care dormea în pat.

Această cameră dădea spre grădină, printr-o fereastră care era întredeschisă în acel moment.

Deodată, în prima cameră, care dădea spre drum, se auzi un zgomot de paşi şi o voce care cerea de pomană. Jeanne intră în această cameră şi, văzând un călugăr cerşetor care îi întindea traista, tăie o bucată de pâine şi i-o întinse spunând:

— Mergi în pace, bunule frate! În alte vremuri te-aş fi omenit mai mult fără îndoială.

Cerşetorul mulţumi fonfăit, o acoperi de binecuvântări pe Jeanne şi, în sfârşit, se retrase.

Atunci Jeanne se întoarse în cameră. Prima sa privire se îndreptă spre patul în care era culcată Loďse.

Şi un strigăt oribil, un strigăt inuman, un urlet de lupoaică ai cărei pui sunt smulşi de lângă ea, în sfârşit, un strigăt de mamă, ţâşni din adâncul fiinţei sale îngrozite.

Loďse dispăruse!

VI – ÎNTOARCEREA CAPTIVULUI.

Am spus oare destul despre dragostea pasională, exclusivă, irezistibilă a mamei faţă de copil? S-a înţeles bine că pentru Jeanne, Loďse era un univers, era viaţa, era credinţa nezdruncinată, unica raţiune de a fi? Această adoraţie care se născuse în vremea în care Loďse nu era decât o speranţă se amplificase, întreţinându-se singură, devenise o dragoste nebună, indescriptibilul al şaselea simţ care se strecoară într-o femeie şi pune stăpânire pe ea în întregime.

Nu era durere. Nu era disperare. Jeanne îşi căută copilul cu patima, cu furia irezistibilă a unei fiinţe care caută să-şi salveze viaţa. Timp de patru ore, năucă, ciufulită, roşie la faţă, înspăimântătoare la vedere, ea răscoli mărăcinişurile, tufărişurile, îşi sfâşie hainele, se umplu de sânge, fără o lacrimă, jalnică şi tragică.

Deodată îi veni ideea că bebeluşul era acasă… O luă la fugă, ajunse cu sufletul la gură…

În centrul camerei de oaspeţi se găsea un bărbat, în picioare, livid, sumbru… Henri de Montmorency!

— Dumneavoastră! dumneavoastră care nu apăreţi decât în cele mai sinistre ceasuri ale vieţii mele!

Dintr-un salt el se repezi asupra ei, apucându-i încheieturile mâinilor – şi cu o voce groasă, răguşită, repezită:

— Vă căutaţi fetiţa? Spuneţi! … Da! o căutaţi! Ei bine, aflaţi aceasta: eu sunt cel care o are! Am luat-o! E la mine! Va fi vai de ea dacă nu mă ascultaţi!

— Tu! urlă ea. Tu, trădător mizerabil! Ah! tu mi-ai luat fetiţa! Ei bine, vei vedea de ce e capabilă o mamă.

Cu o scuturătură violentă, încercă să se elibereze, pentru a muşca, pentru a zgâria, pentru a ucide! El o reţinu cu brutalitate.

— Taci, tună el strivindu-i încheieturile. Ascultă, ascultă cu atenţie! dacă vrei s-o revezi…

Mama nu auzi decât acest cuvânt: s-o revadă! Furia ei se topi. Începu să implore:

— S-o revăd! Oh! ce-aţi spus! S-o revăd! … Spuneţi! oh! fie-vă milă, mai spuneţi o dată! vă voi îmbrăţişa genunchii, voi săruta urma paşilor dumneavoastră! Voi fi sluga dumneavoastră! S-o revăd! asta aţi spus? … Fetiţa mea! Copilul meu! Dă-mi înapoi copilul! …

— Ascultă ce-ţi zic! … Fata ta, în această clipă, se află în mâinile unui om de-al meu. Un om? Un tigru, dacă vreau eu, un sclav! Am stabilit aceasta: ascultă, nu te mişca! … Iată ce s-a stabilit: dacă mă apropii de această fereastră, dacă îmi ridic toca de pe cap, omul meu, mă auzi bine? omul îşi va scoate pumnalul şi îl va înfige în pieptul copilului… Acum poţi să te mişti! …

Îi dădu drumul şi îşi încrucişa braţele.

Ea căzu în genunchi şi izbi cu fruntea pământul bătătorit, vrând să ceară milă, fără să poată scoate un sunet, ridicând doar braţele în semn de ajutor şi de supunere.

— Ridică-te! se răsti el.

Ea se conformă imediat şi rămase în postura cutremurătoare a mâinilor întinse, care implorau – care îngăimau, dacă putem spune aşa, căci în anumite clipe tragice gesturile vorbesc.

— Eşti hotărâtă să te supui? reluă fiara.

Ea încuviinţă, din cap, înnebunită, palpitând, teribilă şi sublimă…

— Ascultă acum, François… fratele meu… Ei bine, soseşte! … Înţelegi? Aici, în faţa ta, eu îi voi vorbi… Dacă nu vei spune că mint, dacă vei tăcea… în această seară fetiţa va fi în braţele tale… Dacă spui un singur cuvânt, voi ridica toca… fata ta moare! … Priveşte, priveşte… Uite-l pe François…

Pe drumul către Montmorency se apropia cu iuţeală un nor de praf, ca împins de o rafală de vânt… şi din acest nor răzbătea o voce frenetică:

— Jeanne, Jeanne… Sunt eu. Am venit!

— François! François! Strigă Jeanne în delir. Ajutor! Ajutor!

Cu un mers de un calm feroce, Henri se apropie de fereastră şi mârâi:

— Tu eşti cea care îţi vei fi ucis fiica!

— Iertare! Iertare! Tac! Mă supun!

În această secundă, François de Montmorency împinse cu putere uşa şi, gâfâind de emoţie, ameţit de bucurie şi de dragoste, se opri şovăitor, întinse braţele, şoptind:

— Jeanne! … Iubita mea!

Da, era François de Montmorency pe care mulţi şi chiar şi însuşi conetabilul îl crezuseră mort şi care îşi făcea apariţia după o captivitate de mai multe luni.

François, plecat cu două mii de călăreţi, ajunsese la Thérouanne cu nouă sute de oşteni; restul căzuseră pe drum.

Era şi timpul! chiar în seara zilei sosirii lui, un corp de armată german şi spaniol pătrunsese până în faţa cetăţii şi începea pregătirea fortificaţiilor. În a treia zi fu lansat primul asalt: atunci a pierit Essé, unul dintre vechii tovarăşi de arme şi de distracţii ai lui Francisc I.

Electrizaţi de către fiul cel mare al conetabilului, garnizoana şi locuitorii din Thérouanne se apărară timp de două luni cu energia disperării. Acest pumn de oameni, într-un oraş distrus de bombardamente, printre ruinele fumegânde, respinse paisprezece asalturi succesive.

La începutul celei de-a treia luni, solii inamicilor se înfăţişară pentru a propune condiţii de predare onorabile. Îl găsiră pe François pe metereze, mâncându-şi raţia de pâine făcută dintr-un pic de făină şi din o mulţime de paie tocate. Era înconjurat de câţiva dintre locotenenţii săi, cu toţii nişte oameni slăbiţi, cu ochi strălucitori, veşminte zdrenţuite, chipuri de lei.

Solii începură să prezinte propunerile împăratului.

În momentul în care François era pe punctul de a răspunde, nişte strigăte teribile se făcură auzite:

— La arme! La arme! strigau francezii.

— Muerte! Muerte! (Moarte! Moarte!) urlau agresorii.

Era corpul de oaste spaniol care, fără a primi ordin, după cum se dau asigurări, se năpusteau la asalt printr-o breşă care tocmai fusese făcută.

Atunci, în străzile incendiate ale oraşului Thérouanne, începu o încăierare îngrozitoare printre trosnetele focurilor, bubuiturile minelor, pocnetele archebuzelor, blestemele şi vaietele sfâşietoare ale răniţilor.

Seara, nu se mai aflau decât vreo treizeci de luptători în spatele unei baricade improvizate în fruntea cărora un bărbat ridica în fiecare clipă paloşul roşu pe care îl ţinea cu amândouă mâinile, şi care de fiecare dată se abătea asupra unei ţeste.

Un foc de archebuză reuşi să-l doboare… Acesta a fost sfârşitul!

Acest bărbat era François de Montmorency care, aşa cum îşi dăduse cuvântul, luptase până la moarte! …

La căderea nopţii, nişte jefuitori îl găsiră întins chiar în locul în care căzuse. Unul dintre ei îl recunoscu şi, dându-şi seama că mai trăia încă, îl duse în tabăra inamică unde îl predă pentru o sumă de bani.

Astfel fu cucerit Thérouanne. Se ştie că acest oraş nefericit, citadelă avansată a ţinutului Artois, distrus deja în 1513, a fost de data aceasta ras de pe faţa pământului… Se mai ştie că regii Franţei nu s-au mai preocupat să-l reconstruiască: exemplu singular, spune un istoric, al unui oraş care a pierit complet.

Se mai ştie că Artois a fost după aceea cotropit şi că armata regală a suferit o serie de înfrângeri, până când în sfârşit, în urma unor succese repurtate în Cambrésis, a fost semnată o pace efemeră.

Această pace a redat cel puţin libertatea prizonierilor de război.

François de Montmorency nu a murit de pe urma rănii sale. Dar, mult timp, a trebuit să se lupte cu moartea; s-a însănătoşit în sfârşit şi, într-o zi, a fost anunţat că era liber.

Porni numaidecât la drum cu vreo cincisprezece dintre foştii camarazi, resturi ale marii bătălii duse în Thérouanne. Chiar de la primul popas, trimise înainte pe unul dintre călăreţii săi, însărcinându-l să-l anunţe pe fratele său de venirea sa.

Apoi, încrezător, fericit, umflându-şi plămânii cu aer, surâzând iubirii, repetând foarte încet numele femeii adorate, îşi continuă drumul.

Când zări în sfârşit turnurile conacului Montmorency, inima îi bătu să-i spargă pieptul, ochii i se umplură de lacrimi şi ţâşni în galop.

Clopotele din Montmorency bătură cu toată puterea. Artileria conacului tună. Oamenii din sat şi din târgurile învecinate făcură să răsune urale, adunaţi pe esplanada de unde François, cu aproape un an în urmă, plecase la război. Soldaţii din garnizoană prezentară armele. Vechilul ieşi din rând pentru a citi un discurs de bun-venit.

— Unde e fratele meu? întrebă François.

— Monseniore, începu vechilul, este o zi atât de frumoasă cea în care…

— Messire, spuse François încruntându-se, voi asculta numaidecât cuvântarea dumneavoastră. Unde e fratele meu?

— La Margency, monseniore.

François îşi îmboldi calul, împuns în inimă de o nelinişte surdă.

I se părea că pe toate aceste chipuri bucuroase se citea un fel de teamă, sau poate de milă… „De ce nu era Henri acolo să mă întâmpine? … Mai repede! Mai repede! …”

Zece minute mai târziu, sărea de pe cal în faţa casei seniorului de Piennes.

— E încuiată! O faţă mută! Uşa închisă! Obloanele trase! Ce se întâmplă? … Hei, bătrânelule, spune-mi…

Bătrânul ţăran căruia i se adresase François întinse braţul în direcţia unei case.

— Acolo! acolo veţi găsi ce căutaţi, monseniore şi stăpâne!

— Stăpân! stăpân! De ce stăpân?

— Margency nu e acum al dumneavoastră? …

François nu mai asculta. Fugea, alerga în salturi către coliba bătrânei doici, fremătând, gândindu-se deja la vreo nenorocire cumplită… Jeanne murise, poate! … şi ajungea, împingea cu forţă uşa, şi un suspin de o bucurie nemărginită îi umfla pieptul larg…

Jeanne era acolo! …

Întinse braţele, îngăimă numele iubitei…

Însă, lent, braţele îi căzură pe lângă corp.

Palid din cauza fericirii, François deveni livid de spaimă.

Cum adică! se întorcea! îşi regăsea iubita, scumpa soţie! Şi ea era acolo, nemişcată, o statuie a groazei… a remuşcării poate! … François făcu trei paşi repezi.

— Jeanne! repetă el.

Un geamăt de agonie răsună din pieptul mamei. Simţi un impuls al întregii sale fiinţe să se arunce în braţele bărbatului adorat. Privirea sa rătăcită se opri asupra lui Henri. Acesta avea toca în mână şi braţul i se ridica! …

— Nu! nu, bâigui mama.

— Jeanne! repetă François cu un strigăt teribil care deja conţinea o acuzaţie formidabilă.

Şi privirea lui, la rândul ei, se întoarse către Henri.

— Frate! …

Amândoi, fratele şi soţul, păstrară o tăcere înfricoşătoare. Apoi François, cu o mişcare înceată, îşi încrucişa braţele la piept. Cu un efort supraomenesc îşi reprimă lacrimile care stăteau să ţâşnească. Şi grav, solemn ca un judecător, trist ca un condamnat, vorbi:

— De un an de zile, fiecare bătaie a inimii mele nu a fost decât pentru cea căreia această inimă i s-a dăruit de bună voie, pentru soţia care îmi poartă numele. În clipele de deznădejde, imaginea adorată a acestei femei se ivea în faţa ochilor mei. În bătălii, gândul meu se îndrepta către ea. Când am căzut, am rostit numele ei, crezând că mor. Când m-am trezit, captiv, pradă febrei, fiecare secundă a mea a

fost un act de credinţă şi de iubire… Şi când se ivea vre-o nelinişte, când eram speriat că o lăsasem singură, primeam pe dată o mângâiere irezistibilă; căci fratele meu, bunul şi credinciosul meu frate, îmi jurase să vegheze asupra ei… Ori, iată-mă… Alerg, cu inima plină de dragoste, cu mintea înfierbântată de fericire… şi soţia întoarce capul… iar fratele nu îndrăzneşte să mă privească în ochi! …

Suferinţa prin care trecu Jeanne în acea clipă fu de neconceput, Îngrozitorul supliciu depăşea limitele înţelegerii umane. Iubea! Adora! Şi în timp ce inima o împingea în braţele soţului, iubitului, ochii săi fixaţi asupra diabolicului autor al supliciului erau nedezlipiţi de mâna care, cu un semn, putea să-i ucidă fetiţa! Urechile sale auzeau glasul iubit fără a înţelege sensul cuvintelor, şi ceea ce zumzăia în capul ei erau teribilele cuvinte: „Un cuvânt! … şi fetiţa ta moare! …”

Fetiţa ei! Loďse a ei! Acest biet îngeraţ nevinovat! Această minunăţie luminoasă de graţie şi frumuseţe! Cum aşa! să fie ucisă! Cum aşa! monstrul oribil care o răpise, care pândea semnul fatal să înfigă un cuţit în pieptul ei mic atât de adesea devorat de sărutările ei! …

O mamă! mamă nefericită! … Ce sublimă a fost tăcerea ta!

Jeanne îşi frângea mâinile. Un strop de sânge i se iţea în colţul buzelor: Nefericita, pentru a-şi înăbuşi strigătul de dragoste, îşi muşca buzele, le sfâşia, îşi înfigea dinţii în ele.

Abia termină de vorbit François, că Henri se întoarse pe jumătate către el. Fără a se îndepărta de fereastra deschisă, cu mâna ameninţătoare pregătită să dea semnalul ucigaş, cu un glas al cărui calm din această clipă îngrozitoare îl făcea să pară sinistru, zise:

— Frate, adevărul este trist. Dar îl vei cunoaşte în întregime.

— Vorbeşte! tună François care, cu o mână în interiorul vestei, îşi sfâşia pieptul.

— Această femeie…, spuse Henri.

— Această femeie… soţia mea…

— Ei bine, am alungat-o, eu, fratele tău!

François se clătină. Jeanne lăsă să-i scape un fel de geamăt îndepărtat, lipsit de rezonanţă umană. Cât de unică era situaţia ei în analele dramelor omeneşti!

Şi, răspicat, Henri rosti:

— Frate, această femeie care îţi poartă numele este nedemnă. Această femeie te-a înşelat Şi de aceea eu, fratele tău, în locul tău, am alungat-o aşa cum trebuie alungată o desfrânată.

Acuzaţia era capitală: femeia adulteră era biciuită în piaţa publică şi spânzurată neîntârziat. Şi asta fără judecată sau drept de apel pentru că François de Montmorency, în lipsa conetabilului, avea drept de judecată neîngrădit. Nu era doar soţul: era stăpânul, seniorul! …

Minutul care urmă acuzaţiei fu tragic.

Henri, gata de orice, cu mâna stângă încleştată pe pumnal, cu dreapta strângând toca… semnalul fatal! … Henri îi supraveghea cu privirea pe Jeanne şi pe François; în aparenţă era calm iar în mintea sa contempla gândul unei duble crime în cazul că adevărul ieşea la iveală.

Jeanne, sub lovitura de cravaşă a oribilei acuzaţii, se îndreptă. Pentru un timp nedeterminat, iubita fu mai puternică în ea decât mama; o tresărire o electriză aşa cum o descărcare electrică poate electriza un cadavru. Simţi un imbold febril în întregul său trup; în acel moment, braţul lui Henri începu să se ridice… Nefericita văzu mişcarea, înaintă, se dădu înapoi, murmură ceva confuz… şi lăsă capul în jos, înlemni, deveni o statuie vie a Durerii…

Vie? … Dacă acest cuvânt poate fi aplicat paroxismului groazei şi chintesenţei disperării celui care simte că se prăbuşeşte într-o prăpastie, cu vidul în faţă, în spate, deasupra şi dedesubt.

În ce-l priveşte pe François, acesta se clătină, aşa cum se clătinase acolo, în Thérouanne, primind în piept focul de archebuză al unui mercenar. În această inimă nobilă, dreptul feudal la judecată neîngrădită nu fu evocat nici în

treacăt. Dar bărbatul suferi o tortură cumplită: să domolească într-o clipă furia ucigaşă care se dezlănţuie, să poruncească pumnilor săi să n-o zdrobească pe femeia infamă, să fie în sfârşit mai puternic decât dezastrul!

Da, în această clipă îngrozitoare, în imobilitatea acestor trei fiinţe răvăşite de pasiuni atât de diverse în posturile lor statuare, era ceva fantastic şi cumplit.

Când se calmă, când fu sigur că nu o va apuca pe femeia adulteră cu mâinile sale puternice pentru a o sugruma, François se apropie de Jeanne pe care o domina cu statura lui înaltă. Ceva răguşit, de neînţeles ţâşni de pe buzele sale albe, ceva ce însemna fără îndoială:

— Este adevărat?

Jeanne, cu ochii pironiţi asupra lui Henri, păstră o tăcere de mormânt, căci spera să fie omorâtă.

Din nou, întrebarea ţâşni de pe buzele lui François:

— Este adevărat?

Supliciul îi depăşea puterile. Jeanne căzu. Nu în genunchi, ci la pământ, lipsită de vlagă, ridicându-se cu mare greutate într-o mână, şi cu o mişcare spasmodică, cu faţa întoarsă în continuare spre Henri, şi cu privirea în care se citea disperarea supremă supraveghind în continuare gestul ucigaş.

Şi numai atunci şopti, sau crezu că şopteşte, căci vorbele sale nu se auziră:

— Oh! dar ucide-mă odată! … vezi doar că mor pentru ca fiica noastră să trăiască! …

Şi nu mai fu decât un corp inert în care doar zbaterea violentă a tâmplelor indica prezenţa vieţii.

François o privi o clipă, aşa cum fără îndoială primul om biblic trebuie să fi privit către paradisul pierdut.

Speră că va fi lovit de trăsnet lângă cea pe care o iubise atât de mult.

Dar viaţa, uneori atât de crudă în tăria ei, învinse moartea alinătoare.

François se întoarse către uşă şi, fără nici un strigăt, fără nici un geamăt, plecă, foarte încet, puţin încovoiat, ca şi cum ar fi fost obosit până la epuizare de una dintre acele goane nebune care se desfăşoară în timpul unui coşmar.

Henri îl urmă, la distanţă.

Nu-şi făcea griji în privinţa lui Jeanne.

Fie că murea, fie că trăia, nu-l interesa.

Dacă trăia, acum era a lui! Dacă murea, ei bine, cel puţin scăpase de tortura atroce a geloziei, de oroarea nopţilor pe care le petrecuse numărându-le sărutările, imaginându-şi îmbrăţişările lor, plângând de furie.

Şi în acest minut solemn şi teribil înţelese Henri toată măsura urii sale împotriva fratelui său. Îl vedea zdrobit…şi totuşi nu se simţea satisfăcut.

Mai voia ceva pe deasupra! … Ce anume? … Ca François să suporte exact aceeaşi suferinţă pe care a îndurat-o el, aceeaşi! …

Şi mergea în urma lui cu răbdarea unui vânător, aşteptând momentul favorabil…

François, cu acelaşi mers liniştit, mergea drept înainte, la întâmplare, fără să-şi aleagă calea, fără grabă ori încetineală; nu că ar fi încercat să înfrângă disperarea prin oboseală; nici măcar nu se gândea… gândurile fără formă apăreau unul după altul în mintea lui fără ca el să încerce să le stăvilească…

Aceasta dură ore în şir…

Veni un moment în care François îşi dădu seama că era aproape noapte. Atunci se opri, observă că se afla în mijlocul pădurii, şi se aşeză lângă trunchiul unui castan.

Tot atunci, cu capul în mâini, plânse… îndelung, îndelung…

Apoi, în sfârşit, ca şi cum lacrimile ar fi luat cu ele puţin câte puţin chinurile disperării sale, înţelese că, din lumea îndepărtată a gândurilor dedicate morţii, se întorcea în lumea celor vii.

Cu conştiinţa de sine revenită, îşi recapătă amintirea precisă a ceea ce se întâmplase… dragostea sa, întâlnirile

din casa doicii, scena cu tatăl lui Jeanne, căsătoria de la miezul nopţii, plecarea, apărarea oraşului Thérouanne, captivitatea, şi în sfârşit oribila catastrofă: retrăi toate acestea!

Şi atunci o întrebare îşi făcu apariţia, sclipi în sufletul său rănit: „Cine e cel care mă ucide? … Cine e cel care îmi fură fericirea? … Nebun mizerabil! Mă gândeam să plec! Şi aş fi păstrat în inimă această rană mereu vie! Oh! trebuie să aflu cine-i omul! Să-l ucid cu mâna mea! Să-l ucid! …”

François de Montmorency avea un suflet generos. Şi totuşi, gândul ucigaş îl uşura imediat… O suflet omenesc!

Se ridică, inspiră, răsuflă cu zgomot, ba chiar un fragment de zâmbet livid îi destinse buzele.

„Să aflu cine-i omul! Să-l ucid! … Să-l ucid cu mâna mea! …”

În momentul în care se ridica, François îl văzu pe fratele său lângă el. Poate că François rostise cu glas tare cuvintele pe care credea că le gândise. Poate că Henri le auzise.

François nu fu mirat să-şi vadă fratele. Şi, cu naturaleţe, ca şi cum ar fi continuat o discuţie începută cu mult timp în urmă, ceru:

— Povesteşte-mi cum s-au petrecut lucrurile.

— La ce bun, frate? De ce să te frământi atât pentru un rău pe care nimic nu-l poate vindeca… nimic!

— Te înşeli, Henri! Există ceva care mă poate vindeca, spuse François înăbuşit. Moartea bărbatului! …

Henri tresări. Păli puţin. Dar imediat o flacără stranie i se aprinse în priviri; capul său făcu o mişcare de sfidare.

— Asta vrei?

— Asta vreau! spuse François. Mi-ai jurat că vei veghea asupra ei… o! taci! …Nu-ţi fac un reproş, nu-ţi imput ceva! Dar tu, tu îmi eşti dator cu o relatare precisă a nelegiuirii şi cu numele nelegiuitului! … îmi eşti dator, Henri! Şi, la nevoie, îţi cer imperios să vorbeşti! …

— În numele afecţiunii tale frăţeşti, sau în numele dreptului tău seniorial?

— În numele dreptului meu!

— Mă supun. Abia aţi plecat, monseniore, şi domnişoara de Piennes i-a mărturisi bărbatului cât de puţin vă regreta! …

— Bărbatul! … cine e? … Mai întâi asta! … Numele bărbatului! …

— Răbdare, monseniore! … Poate că, înaintea plecării dumneavoastră chiar, bărbatul a împărtăşit norocul dumneavoastră. Poate că era mai iubit decât dumneavoastră! Poate că ea nu dorea de la dumneavoastră decât numele şi averea şi puterea pe care le asigura calitatea dumneavoastră de întâi născut! Da, monseniore, aşa trebuie să fie!

François îşi scoase mâna din sân, pentru a face un gest. Henri observă că unghiile acestei mâini erau înroşite de sânge. Continuă:

— Acum că mă gândesc bine, monseniore, acum că a sosit ceasul în care trebuie spus tot adevărul, nu mă mai mulţumesc să presupun: afirm… Chiar înaintea dumneavoastră, înţelegeţi-mă bine, monseniore, acest bărbat a avut-o pe Jeanne de Piennes… Nu aţi fost decât al doilea!

Un urlet vui în pieptul lui François. Şi urletul fu atât de înfricoşător încât Henri ezită.

François îi aruncă o privire cruntă şi zise:

— Vorbeşte…

— Mă supun, reluă Henri. În timpul lipsei dumneavoastră, relaţia dintre bărbat şi Jeanne de Piennes a continuat. De-acum erau liberi. Jeanne avea un nume, un titlu. Cu dumneavoastră absent, cu soţul plecat, amantul fu fericit mai presus decât pot să vă spun… Au fost nopţi de desfătări…

— Tăcere, mizerabilule! urlă François ajuns la capătul puterilor.

— Bine. Tac!

— Nu! Nu! Vorbeşte! Vorbeşte.

— Mă supun. Bărbatul vă era apropiat, monseniore! În ziua în care a aflat vestea întoarcerii dumneavoastră a făcut ceea ce aţi fi făcut şi dumneavoastră! pasiunea sa era satisfăcută; nu dorea ca una dintre casele dumneavoastră să fie murdărită în continuare: a izgonit-o pe adulteră; a izgonit-o pe desfrânată!

François fu cuprins de ameţeală: hăul era mai adânc, mai de nepătruns decât îşi închipuise. Privirea pe care o fixă asupra lui Henri fu cea a unui nebun… Şi Henri, cu gura crispată, cu faţa convulsionată de ură, cu vocea şuierătoare, termină:

— Nu vă mai trebuie decât numele bărbatului monseniore, frate? Iată-l! Amantul lui Jeanne de Piennes, amant înaintea dumneavoastră, monseniore, se numeşte Henri de Montmorency…

VII – PARDAILLAN.

Henri nu jucase teatru ameninţând-o pe Jeanne că va pune să fie ucisă micuţa Loďse: Cu adevărat, copila era în mâinile unui bărbat; cu adevărat, acest bărbat pândea semnalul; cu adevărat, acceptase să-şi împlânte pumnalul în pieptul micuţei dacă Henri, stăpânul său, ar fi dat semnalul.

Era aşadar acest om un tigru, după cum s-a exprimat chiar Henri de Montmorency?

Îl vom prezenta aşa cum era, ca un caracter specific epocii: cititorul va judeca.

Se numea Pardaillan, sau mai degrabă cavalerul Pardaillan. Provenea dintr-o străveche familie din Armagnac, familie care, la începutul secolului al XIII-lea, a dobândit domeniul Gondrin, în apropiere de Condom. Această familie s-a divizat în două ramuri. Ramura mai veche a dat istoriei câteva nume cunoscute: una dintre descendentele acesteia a fost celebra Montespan; ducele de Antin, care a dat numele său unui cartier din Paris, descindea aşadar din această ramură, o altă încrengătură a acesteia alipindu-se mai târziu familiei Comminges.

A doua ramură rămâne obscură şi săracă. Nu putem face nimic în privinţa sărăciei sale; dar în ce priveşte obscuritatea, sperăm cu tărie că aceasta va fi risipită în ochii cititorilor noştri după ce vom fi povestit viaţa stranie, fabuloasă şi prestigioasă a eroului extraordinar care, în curând, îşi va face apariţia în această istorisire.

Cavalerul Pardaillan, care ne preocupă în acest moment, aparţinea aşadar acestei ramuri sărace şi obscure, dispreţuită, uitată de ramura înrudită. Era un bărbat de vreo cincizeci de ani, un mercenar îmbătrânit în războaie, unul dintre acei soldaţi aventurieri care cunoşteau toate drumurile Franţei şi ale ţărilor învecinate, mereu gata de luptă, suferind de căldură şi de sete vara, suferind de foame şi de frig iarna, bătând, luând bătaie, plin de cicatrice, cu o rapieră2 imensă la picior, cu ochii cenuşii şi încreţiţi, cu mustaţa căruntă, cu chipul brăzdat de ploi, ars de soare, cu sufletul de o naivitate uimitoare lipsită de scrupule; nici bun, nici rău, neştiind de nimic în afară de culcuşul bun şi de hangiţa bună, înjurând, blestemând, tăind şi lovind la nimereală, mereu în solda celui care plătea mai mult şi a ultimului licitant…

Conetabilul de Montmorency, în marea sa cruciadă din ţinutul Armagnac3, îl adunase de pe drumuri, sărac, zdrenţăros, un coate-goale, în apropiere de Lectoure, şi-l apropiase, recunoscu în el o spadă invincibilă, şi îl încredinţase fiului său Henri. Era obiceiul pe atunci de a plasa în preajma seniorilor tineri căpitani bătrâni care câştigau victorii pentru ei.

Când conetabilul plecă în campania sa în Artois, iar François de Montmorency porni în goană spre Thérouanne, cavalerul Pardaillan rămase la castel alături de Henri. În cursul acestui an, Henri, prevăzând poate că într-o zi va avea nevoie de un devotament orbesc, se ataşă de Pardaillan, se strădui să-l cucerească prin daruri, prin favorurile sale, prin toate atenţiile care puteau seduce un bătrân soldat: Pardaillan deveni obiectul său, Pardaillan s-ar

fi lăsat spânzurat pentru stăpânul său, Pardaillan nu aştepta decât o ocazie ca să moară pentru el!

Într-o zi bătrânul cavaler află vestea care tocmai se răspândise în tot castelul: Monseniorul François de Montmorency se întorcea! … Monseniorul sosea! … Monseniorul va fi aici în trei zile! …

După aceste trei zile, dimineaţa, Henri, sumbru, palid, agitat, îl luă la Margency, îi arătă casa bătrânei doici şi îi porunci să o răpească pe Loďse; o oră mai târziu, Pardaillan revenea în locul în care îl aştepta stăpânul său: ţinea în braţe micuţa şi plăpânda creatură, atât de firavă, atât de minunat de frumoasă încât bătrâna lui inimă atât de împietrită simţi o uşoară emoţie.

Atunci Henri îi dădu instrucţiunile pe care Pardaillan le ascultă cu o grimasă. În acelaşi timp îi strecură un inel împodobit cu un diamant magnific: preţul oribilei crime convenite!

Pardaillan se postă în aşa fel încât să vadă bine fereastra de unde trebuia să vină abominabilul semnal.

Henri pătrunse în casă şi aşteptă întoarcerea lui Jeanne. Cunoaştem dubla şi dramatica scenă care a avut loc aici…

Pardaillan îl văzu pe François sosind… rămase cu ochii aţintiţi asupra ferestrei, doar puţin palid, cu fetiţa adormită în braţele sale; era ceva oribil…

Când îl văzu pe François ieşind, când îl văzu pe Henri părăsind la rândul lui casa, Pardaillan scoase un oftat prelung şi adânc de uşurare: de-acum semnalul nu avea să mai vină! … Şi atunci, cineva care s-ar fi aflat lângă el l-ar fi auzit mormăind:

— E bine că semnalul nu mi-a fost dat! Căci aş fi fost obligat să nu mă supun, să fug, să reiau viaţa rătăcitoare de altă dată, cu răzbunarea lui Montmorency pe urmele mele! … Şi sunt foarte bătrân… foarte obosit! … Haideţi, domnişoară, zâmbiţi! … În rest… pe legea mea, mă supun! … Nu-i nimic rău, cred, să păstrez această micuţă o lună sau două, cum mi s-a poruncit…

Apoi, cu mare grijă, mercenarul înveli copilul într-un pliu al mantiei sale şi se îndepărtă. Ajunse la o casă scundă ridicată la baza turnului cel mare al castelului şi intră: un băieţel de patru sau cinci ani alergă în întâmpinarea sa, cu braţele deschise.

— Jean, băiatul meu, spuse Pardaillan, ţi-am adus o surioară.

Şi adresându-se unei ţărănci care torcea la vârtelniţă:

— Hei! Mathurine, iată o fetiţă căreia va trebui să i se dea lapte… Şi, te rog, nici un cuvânt nimănui! Altfel… vezi spânzurătoarea aia frumoasă, acolo sus, pe donjon? … Ei bine, va fi pentru tine!

Verde la faţă de spaimă, servitoarea jură să fie mută ca mormântul, luă delicioasa creatură în braţe şi se îngriji imediat să-i dea lapte, să-i facă culcuş…

În ce-l priveşte pe băieţel, acesta făcea nişte ochi mari ce sclipeau de isteţime şi inteligenţă. Era un copil clădit admirabil, fiecare mişcare a sa relevând forţa unui pui de lup şi supleţea unui pisoi.

Era fiul bătrânului soldat care, locuind el însuşi la castel, îl încredinţase spre creştere în această colibă unde mergea să-l vadă în fiecare zi. De unde căpătase Pardaillan acest fiu? De la ce hangiţă bună sau doamnă neconsolată îl căpătase? Era un mister despre care nu vorbea niciodată…

Îl luă pe genunchi şi în ochii săi cenuşii se aprinse o flacără de duioşie… Dar Jean, cu un gest hotărât, se desprinse din îmbrăţişarea părintească, se lăsă să alunece cu picioarele pe pământ, fugi la pătuţul său în care Mathurine o aşezase pe Loďse ţi cuprinse fetiţa firavă cu braţele sale nervoase.

Loďse nu plânse. Deschise mari ochiţorii ei albaţtri. Schiţă un zâmbet… Jean bătu din picioare, entuziasmat:

— O! tăticule! o! ce surioară drăguţă! …

Pardaillan se ridică brusc, cu ochii încreţiţi, şi ieşi îngândurat, cu gândul la mamă! cu gândul la propria lui disperare dacă Jean al lui ar dispărea! Şi în aceşti ochi care

nu au plâns niciodată, ceva ca o ceaţă umedă pluti pentru o clipă…

O oră mai târziu, Pardaillan era la Margency. Când alunecând pe lângă gardurile vii, când târându-se, se apropie de fereastră, privi, ascultă.

Şi ceea ce văzu făcu să i se ridice părul în cap.

Şi ceea ce auzi făcu să i se prelingă pe spate acea sudoare rece a angoasei pe care n-o cunoscuse în bătălii!

Oh! lamentările iubitei după ce s-a trezit! Accesele de furie! crizele de dementţă în care se blestema pentru tăcerea sa, în care voia să alerge, să se ducă la François, să-i spună totul! …

Şi imediat gândul la uciderea lui Loďse o oprea… Dacă făcea un pas, Loďse murea.

Şi nefericita horcăia:

— Dar eu m-am supus! M-am sinucis! M-am asasinat! … Mi-a promis că-mi va da fata înapoi… Doar a jurat, nu? … Mi-o va da înapoi, nu-i aşa? Loďse! Loďse! … Unde eţti? … Îngeraşul meu, în seara asta nu-ţi vei mai pune mânuţele tale scumpe în părul mamei tale! … François, nu asculta! Minte! Oh! laşul ticălos! Îndrăzneşte să se atingă de acest înger! Dă-mi fetiţa înapoi, banditule! … Ajutor! … Ajutor! … Loďse, Loďse a mea, sărmana mea micuţă! N-o auzi pe mama ta? …

Vai! cât sunt de reci şi de indiferente rândurile acestea! Unde este muzica prin care se va putea traduce vreodată lamento-ul îndurerat al mamei care îşi plânge copilul pierdut! …

Pardaillan, ascultând aceste note ale disperării umane în ce are aceasta mai sublim, văzând acest chip răvăşit, însângerat de zgârieturi de unghii, prinzând din zbor aceste priviri de animal ucis, când atât de furios încât ar face să tremure de frică douăzeci de oameni, când atât de demn de milă încât şi călăii ar izbucni în plâns, Pardaillan se cutremură îndelung, cu dinţii clănţănind, ţintuit locului, îngrozit de ceea ce făcuse! …

În cele din urmă, se retrase, la început încet, apoi mai repede, apoi începu să alerge ca scos din minţi.

Când ajunse la coliba lui Mathurine se lăsase noaptea: era momentul în care François şi Henri, acolo, în pădure, schimbau asemenea cuvinte încât fiecare dintre ele reprezenta o dramă.

Mathurine i-o arătă stăpânului său pe Loďse care dormea lângă fiul lui. Jean, cu mânuţa lui, sprijinea capul atât de naiv de încrezător, sublim de încrezător, al fetiţei. Atunci, cu delicateţe, pentru a nu o trezi, o luă, o înveli cu grijă şi se îndreptă către uşă. Când era pe punctul de a ieşi, se întoarse şi, cu o voce răguşită, spuse:

— Treziţi-l pe Jean, îmbrăcaţi-l. Pregătiţi-l pentru un drum lung… totul să fie gata într-o oră… A! şi mergeţi la valetul meu şi spuneţi-i să-mi aducă aici calul înşeuat… şi cufărul…

Şi Pardaillan, lăsându-şi servitoarea stupefiată, porni din nou pe drumul către Margency, purtând-o în braţe, adormită, pe fetiţa lui Jeanne, care zâmbea cu zâmbetul ei divin stelelor de pe cer şi poate gândului care făcea să palpite inima bătrânului oştean! …

Jeanne, zdrobită de sfârşeala cumplită pe care i-o provoca disperarea, cu mintea golită, dormita cuprinsă de febră într-un fotoliu, cu vorbe confuze pe buze, în timp ce bătrâna doică, plângând, îi răcorea fruntea cu nişte cârpe umezite.

— Haide, copila mea, implora bătrâna, haide, sărmană scumpă domniţă, trebuie să vă culcaţi… Iisuse, fie-ţi milă de ea şi de noi toţi! … Domniţa noastră se duce… Haide, copila mea! …

— Loďse! murmura mama. Vine! … vine! …

— Sărmana martiră! Da, da! vine Loďse a ta… Haide… lasă-mă să te culc… vino…

— Îţi spun că vine! … Loďse! fetiţa mea, vino, vino să dormi în braţele mele…

În acest moment, Jeanne se trezi brusc, cu un strigăt sfâşietor. Se ridică, o dădu la o parte pe doică şi se repezi la uşă urlând:

— Loďse! Loďse!

— A înnebunit! Iisuse! Sfântă Fecioară! Aveţi milă de ea! … A înnebunit, vai! …

— Loďse! Loďse! repetă Jeanne cu o voce răsunătoare.

Şi în această clipă, o umbră înaltă îşi făcu apariţia; Jeanne sări, cu un gest frenetic, îi smulse umbrei ceva ce aceasta ţinea în braţe; luă acest ceva cu o mişcare hoţească, îl aşeză pe fotoliu şi se aruncă în genunchi… şi imediat, fără un cuvânt, fără o lacrimă, fără să se gândească să-şi îmbrăţişeze fiica, cu îndemânarea instinctivă a mâinilor sale tremurânde, dezbrăcă repede copilul…

Doar îngăima:

— Acum, numai să nu fi păţit nimic! numai să nu-i fi făcut nimic… să vedem, să vedem…

Într-o clipă, copila fu complet dezbrăcată, fericită, ca toţi bebeluşii, să dea din mâini şi din picioare într-o frenezie proaspătă şi trandafirie.

Avidă, lacomă, mama puse mâna pe ea, o examină, o pipăi, o devoră cu privirea de la părul din cap şi până la unghiile de la picioare…

Apoi izbucni în plâns…

Apoi o luă în braţe…

Apoi îi acoperi corpul cu sărutări pasionate; umerii, gura, ochii, la nimereală, încheieturile coatelor, mâinile, picioarele, totul, toată fetiţa ei. Copilul plângea, se zbătea…

Mama înlăcrimată, ameţită de delirul bucuriei, şoptea cu patimă:

— Plângi, ţipă, ah! ţipă, reao! aşa! bine, haide! ţipă iubito! E aici… eşti tu, nu-i aşa! da, tu eşti! E micuţa mea Loďse! Buu, răutate! n-ai voie să te smiorcăi aşa! Uite, şi pupicul ăsta, îngeraşul mamei… şi ăsta! … Uitaţi-vă ce glas are… Să vedem, ăştia sunt ochişorii tăi, scumpii tăi ochi rupţi din cer, asta e guriţa ta, nu-i aşa, astea sunt picioruşele tale… Haide, bine… acum trage-mă de păr! Aţi mai văzut o asemenea răutate? Ascultaţi, priviţi, parcă ar fi un înger… E

un înger, vă zic eu, Loďse… micuţa Loďse… mama ta e aici… Loďse… fetiţa mea… Ca să vezi, asta e fetiţa mea!

Pardaillan privea această scenă.

Parcă era năuc, vrând să plece dar neputând.

Brusc, mama se întoarse către el, se târî spre el, în genunchi, îi luă mâinile, le sărută…

— Doamnă! Doamnă! …

— Ba da! ba da! vreau să vă sărut mâinile! dumneavoastră mi-aţi adus fata înapoi! Cine sunteţi? Lăsaţi-mă! Pot să vă sărut mâinile care au purtat-o pe fata mea! Numele dumneavoastră? Numele dumneavoastră! Ca să-l binecuvântez până la sfârşitul zilelor mele! …

Pardaillan făcu un efort pentru a se elibera. Ea se ridică, alergă la fata ei, o strânse în braţe, aşa goală cum era, apoi i-o întinse lui Pardaillan şi, mai calmă:

— Haideţi, sărutaţi-o! …

Bătrânul oştean tresări, îşi ridică toca şi, cu delicateţe, cu timiditate, sărută copilul pe frunte.

— Numele dumneavoastră? repetă Jeanne.

— Un soldat bătrân, doamnă… azi aici… mâine aiurea… numele meu n-are nici o importanţă…

Şi în timp ce el vorbea, fruntea lui Jeanne se încreţea… amărăciunea disperării îi revenea… împreună cu un şuvoi de ură îndreptată către mizerabilul care îi fusese complice lui Henri de Montmorency.

— Cum mi-aţi adus fata înapoi! făcu ea deodată.

— Pe Dumnezeul meu, doamnă, e foarte simplu… o conversaţie surprinsă… am văzut un bărbat care ducea o fetiţă… îl cunoşteam… l-am chestionat… asta-i tot!

Pardaillan se înroşea, pălea, se bâlbâia.

— Aşadar, reluă ea, nu vreţi să-mi spuneţi numele dumneavoastră, ca să-l binecuvântez?

— Iertaţi-mă doamnă… la ce bun? …

— Atunci! … Spuneţi-mi numele celuilalt! …

Pardaillan tresări.

— Numele celui care a răpit-o pe micuţă?

— Da! îl cunoaşteţi! Numele mizerabilului care a acceptat să-mi ucidă fiica!

— Vreţi să vă spun numele lui… eu! …

— Da! Numele lui! … ca să-l blestem pentru vecie! …

Pardaillan ezită preţ de o clipă. Căuta un nume oarecare. Şi deodată un gând profund coborî în întunecimea acestei conştiinţe, un gând de remuşcare, şi de asemenea un gând izbăvitor… Puţin palid, şopti:

— Ei bine, da, doamnă, aveţi dreptate…

— Numele infamului!

— Se numeşte cavalerul Pardaillan! …

Bătrânul oştean azvârli numele cu o voce înfundată şi plecă repede, poate pentru a nu auzi blestemul care ţâşnea de pe buzele mamei…

VIII – DRUMUL SPRE PARIS.

În pădurea de castani, sub corolele înalte, seara care se lăsa peste valea Montmorency se transformase deja în noapte. Henri, proferând înspăimântătoarea calomnie prin care se acuza pe sine însuşi pentru a o distruge mai tare pe Jeanne, Henri îşi privi cu aviditate fratele. Nu văzu decât o faţă palidă din care ţâşnea fulgerul dublu al unei priviri smintite.

Deodată, se încovoie uşor: mâna lui François tocmai căzuse pe umărul său. Şi François spunea:

— Vei muri!

Cu o sforţare considerabilă, Henri sări înapoi. În aceeaşi clipă, scoase spada şi se puse în gardă. François, cu o mişcare lentă, fără grabă, scoase spada… În clipa următoare, cei doi fraţi se aflau în gardă unul în faţa celuilalt, cu spadele încrucişate, privindu-se în ochi. Timp de o secundă sau două, nu se auziră decât clinchetele oţelului, suflul aspru al celor două respiraţii, apoi o înjurătură scurtă a lui Henri, apoi încă un interval de linişte… şi apoi, deodată, un suspin, un strigăt, zgomotul înfundat şi greu al unui corp care se prăbuşeşte. Spada lui François străpunsese partea dreaptă a pieptului lui Henri,

deasupra celei de-a treia coaste. François puse un genunchi în pământ. Îşi dădu seama că Henri încă mai trăia. Deodată, îşi scoase pumnalul şi cu o mişcare furioasă, îl ridică…

— Mori, tună el, mori, ticălosule! …

În această secundă, o strălucire roşiatică lumină faţa lui Henri.

— Frate! Frate! şopti François cu o voce de nebun, ca şi cum, într-adevăr, abia atunci şi-ar fi recunoscut fratele.

Se ridică şi întoarse capul.

Văzu doi tăietori de lemne a căror cabană se găsea la cincisprezece paşi mai încolo şi care veniseră în fugă, cu o torţă cu răşină, atraşi de ciocnirea spadelor…

Incapabil să rostească vreun cuvânt, François, cu un gest tragic, le arătă corpul fratelui său.

Două ore mai târziu, François sosi la castel.

La vederea lui, santinela de la podul mobil lăsă să-i scape un strigăt slab de surpriză şi spaimă. Şi îi arătă unui ofiţer părul fiului cel mare al conetabilului. Acest păr, negru de dimineaţă, era acum complet alb, ca părul unui bătrân.

— Monseniore, spuse ofiţerul, v-am pregătit apartamentul, şi…

— Să mi se aducă un cal, îl întrerupse François.

Câteva clipe mai târziu, un valet aducea un cal înşeuat şi ofiţerul, ţinând scara, întreba:

— Fără îndoială, monseniorul se va întoarce curând! …

François sări în şa şi răspunse:

— Niciodată!

Fără întârziere, struni calul şi, imediat ce ieşi din curte, dădu din pinteni cu furie şi dispăru.

— François! François! François!

Această întreită chemare, dezolată, exaltată, întretăiată, răsună chiar în această secundă, şi o femeie îşi tăcu apariţia, cu un copil în braţe. Dar fără îndoială că Montmorency nu auzi acest strigăt sfâşietor, căci nu se întoarse. Iar sunetul galopului calului său se stinse în depărtare.

Femeia, atunci, se apropie de grupul de soldaţi şi ofiţeri luminaţi de torţe care salutaseră plecarea stăpânului lor şi asistaseră cu uimire la această aparentă fugă.

— Unde se duce? întrebă ea cu o voce vlăguită.

Ofiţerul o recunoscu pe domnişoara de Piennes. Îşi scoase pălăria şi răspunse:

— Cine ştie, doamnă? …

— Când se întoarce? …

— A spus: niciodată!

— Direcţia aceea… unde duce?

— E drumul spre Paris, doamnă.

— Paris. Bine! …

Jeanne porni la drum neîntârziat, strângând-o cu nervozitate pe Loďse care dormea în braţele sale.

Întărită de dragostea ei de iubită şi de dragostea ei de mamă, se afundă în noapte, pe sub copacii înalţi ai pădurii pe care rafalele vântului de martie îi curbau în plecăciuni maiestuoase ce se întrezăreau în întuneric.

Aproximativ la o oră de la plecarea lui François de Montmorency, nişte tăietori de lemne aduseră pe o targă trupul însângerat al fratelui său Henri. Henri fu dus în apartamentul său şi chirurgul castelului îi cusu rana.

— Va trăi, spuse el, dar timp de şase luni nu va putea să se ridice din pat.

Tăietorii de lemne îl recunoscuseră pe François în timpul duelului. Dar întâmplarea le păruse atât de stranie şi cumplită încât nu vrură să spună nimic. S-a presupus astfel că al doilea fiu al conetabilului trebuie să fi fost atacat de tâlhari.

Cam la aceeaşi oră, cavalerul Pardaillan părăsi Montmorency. Nu ştia ce se întâmplase la castel. Dar chiar dacă ar fi ştiut, tot ar fi plecat. Într-adevăr, Pardaillan îl cunoştea perfect pe Henri de Montmorency şi ştia că nu putea să se aştepte la milă din partea lui.

— Pe scurt, mormăia el, restituind copilul l-am trădat pe seniorul meu răzbunător. La naiba! Ce-i mai place acestui

respectabil stăpân să vadă câte un leş legănându-se la capătul unei funii!

După acest raţionament, după ce a examinat cu atenţie harnaşamentul calului şi şi-a umplut cufărul, cavalerul Pardaillan urcă în şa, îl aşează pe micul Jan în faţă, salută castelul cu un gest larg, eroic şi zeflemitor şi porni la drum în pas rapid în direcţia Parisului.

După o bună bucată de timp de douăzeci de minute de trap, cavalerului i se păru că zăreşte o umbră la doi paşi de calul său şi, în aceeaşi clipă, acesta făcu un salt neaşteptat în lateral, apoi se opri brusc. Pardaillan se aplecă, desluşi o femeie şi aproape imediat o recunoscu. Tresări.

Jeanne între timp, continua să meargă. Poate că nu-l auzise pe cavaler apropiindu-se.

— Doamnă…, făcu încet soldatul.

Jeanne se opri.

— Domnule, spuse ea, mă aflu într-adevăr pe drumul spre Paris?

— Da, doamnă. Dar… mergeţi aşa, singură, prin pădure, noaptea? … Îmi permiteţi să vă însoţesc? …

Ea scutură din cap, şopti o mulţumire abia auzită.

— Cum! doriţi să fiţi singură? reluă cavalerul.

— Singură, da, nu mă tem de nimic.

— Dar, doamnă, reluă el, aveţi cel puţin rude la Paris? Ştiţi unde vă duceţi?

— Nu… Nu ştiu…

— Dar cu siguranţă aveţi bani? … nu vă simţiţi jignită, vă rog…

O luptă violentă păru să se dea în sufletul cavalerului care bombăni, drăcui, înjură în barbă, apoi, luând o decizie subită, se aplecă spre Jeanne, depuse pe pieptul micuţei Loďse un obiect strălucitor şi se îndepărtă în galop după ce şopti aceste cuvinte:

— Doamnă, nu-l blestemaţi prea tare pe cavalerul Pardaillan… e unul dintre prietenii mei!

Jeanne îşi dădu atunci seama că acest cavaler era bărbatul care i-o redase pe micuţa Loďse. Ţi, examinând obiectul strălucitor, văzu că era un diamant magnific încastrat într-un inel.

Acest diamant era cel pe care Henri de Montmorency i-l dăduse lui Pardaillan ca plată pentru răpirea lui Loďse! …

IX – SACRIFICIUL.

Conetabilul de Montmorency, cu un mers nervos, se plimba prin imensa sală de oaspeţi a palatului său din Paris. Gentilomii săi împrăştiaţi pe banchete, sau în picioare în grupuri, îşi povesteau cu voce scăzută lucruri stranii.

Mai întâi cum conetabilul, aplecându-se puţin mai devreme pe o fereastră, văzuse o femeie stând în picioare în faţa marelui portal al palatului, părând extenuată, foarte palidă şi cu un copil în braţe. Şi conetabilul dăduse ordinul ca femeia să fie primită: acum ea aştepta într-un cabinet alăturat.

Apoi, că fiul conetabilului, care era considerat mort, sosise pe neaşteptate în toiul nopţii, că avuse o întrevedere îndelungată şi furtunoasă cu tatăl său şi că plecase din nou spre o destinaţie necunoscută.

Că tocmai venise de la Montmorency vestea despre al doilea fiu al conetabilului, Henri, care fusese atacat în pădure şi rănit grav.

În sfârşit, că Maiestatea Sa Henric al II-lea urma, în această zi chiar, la ora patru, să-i facă o vizită comandantului armatelor sale. Se trăgea concluzia că se punea la cale o nouă campanie.

De mai multe ori conetabilul înaintase până chiar în faţa uşii cabinetului în care fusese dusă femeia.

Şi de fiecare dată dăduse înapoi, bătând din picior cu mânie, reluându-şi plimbarea prin semităcerea din sala de oaspeţi. În sfârşit, păru să se hotărască, împinse brusc uşa, şi intră.

În centrul cabinetului, femeia, în picioare, aştepta. Aşezase copilul adormit pe un fotoliu şi, sprijinită de spătar, îl

contempla…

Cu brutalitate, el întrebă:

— Ce poftiţi, doamnă?

— Monseniore…

— Da, reluă conetabilul, nu pe mine mă aşteptaţi, nu-i aşa? În locul fiului pe care speraţi să-l seduceţi din nou cu cuvinte mieroase, apare tatăl neînduplecat! Şi aceasta vă dezorientează, nu-i aşa?

Jeanne de Piennes îşi ridică faţa îndureratã:

— Monseniore, este adevărat că speram să-l văd pe François… dar o femeie de rangul meu nu poate să fie dezorientată când se află în prezenţa tatălui soţului ei!

— Soţul dumneavoastră! tună conetabilul încleştând pumnii. Ascultaţi-mă, vă invit să nu mai invocaţi niciodată această calitate în faţa mea! François mi-a povestit totul în această noapte! Totul, înţelegeţi-mă bine! Ştiu că dumneavoastră şi tatăl dumneavoastră aţi fost suficient de vicleni încât să-i smulgeţi fiului meu o cununie. Ce cununie, de altfel! nocturnă şi ruşinoasă ca o hoţie! …

— Minţiţi, domnule!

— Dumnezeule! ce spune femeia asta? …

— Spun domnule că aveţi numai îmbrăcămintea unui gentilom! Spun că această cunună de păr alb a dumneavoastră nu v-ar pune la adăpost de palma răzbunătoare dacă tatăl meu, asasinat de dumneavoastră, s-ar afla acum lângă mine! Spun că vorbiţi unei femei care poartă numele dumneavoastră, domnule!

Tonul acestor cuvinte a crescut, ca să spunem aşa, de la demnitatea simplă a femeii jignite până la maiestuozitatea unei regine.

Montmorency, uimit, roşi, păli şi pentru un moment păru a sta în cumpănă dacă să strige o poruncă… Apoi bătrânul comandant al armatelor regale se înclină adânc. Fusese îmblânzit.

— Monseniore, reluă atunci Jeanne stăpânindu-şi agitaţia violentă a pieptului, mi-aţi spus adineauri că ştiţi totul! …

Nu, monseniore, nu ştiţi totul! Nu cunoaşteţi adevărul oribil, aşa cum nu-l cunoaşte nici stăpânul şi soţul meu, aşa cum nu-l cunoaşte perechea inimii mele, bărbatul căruia i-am dăruit viaţa mea, ale cărui lacrimi le-aş răscumpăra cu preţul sângelui meu! ... Trebuie să auziţi acest adevăr, monseniore, pentru onoarea mea, pentru fericirea lui François, pentru viaţa creaturii nevinovate care se află sub acoperişul dumneavoastră în acest moment... copilul iubirii noastre.

Uimit de nobleţea atitudinii şi de durerea din glas, fascinat de atâta frumuseţe şi simplitate, bătrânul Montmorency, pentru a doua oară se înclină.

— Vorbiţi atunci, doamnă, spuse el.

Şi în acelaşi timp, ochii i se îndreptară înspre micuţa Loďse care dormea în fotoliu. Jeanne prinse din zbor această privire. Ceva ca o geană de speranţă îi ilumină sufletul. Cu acea mişcare orgolioasă a tuturor mamelor, luă micuţa creatură în braţe, o îmbrăţişă îndelung şi, cu o timiditate dureroasă, cu un surâs umezit de lacrimi, o întinse crâncenului bunic.

Poate că, în această clipă fugară, inima lui Montmorency a fost înduioşată! Făcu o mişcare nedefinită cu mâinile ca pentru a lua copilul şi întrebă:

— Cum îl cheamă? ...

— O cheamă Loďse! spuse Jeanne fremătând de duioşie.

O grimasă dispreţuitoare încreţi buzele conetabilului. O fată! ... Ea se dădu înapoi îngălbenindu-se la faţă, în timp ce el relua:

— Vă promit, doamnă, că vă voi asculta acum!. ... Vorbiţi deci fără teamă, şi prezentaţi-mi acest adevăr pe care voiaţi să mi-l relataţi.

Jeanne înţelese că legătura care era pe cale să se formeze între ea şi Montmorency tocmai se rupsese. Dar o femeie care iubeşte ascunde în inimă puteri ce sunt pentru un bărbat subiect de stupefacţie. Îşi adună toată forţa şi începu să se justifice în ochii tatălui lui François.

Cu acea voce sunând ca melodia unei vrăji, în acelaşi timp delicată şi puternică, cu acea poezie naturală pe care o extrăgea din dragostea sa, ea povesti primele întâlniri cu François, tandreţea irezistibilă care i-a împins unul spre celălalt, destăinuirile lor, apoi greşeala, apoi scena căsătoriei nocturne, ameninţările lui Henri, naşterea Loďsei ţi, în sfârşit, îngrozitorul supliciu final în care inima ei de iubită şi de mamă fusese zdrobită…

Spuse totul, nu omise nici un amănunt; bătrânul Montmorency o ascultă fără să scoată nici un cuvânt. Ochii i se încreţeau, mintea sa, indiferentă la această dramă înduioşătoare, căuta un subterfugiu…

— Reveniţi-vă, doamnă, spuse el în sfârşit. Sunt convins că spuneţi adevărul.

— Oh! izbucni Jeanne cu exaltare. Loďse este salvată!. …

Acest strigăt al mamei tulbură pentru o clipă sufletul întunecat al războinicului. Dar imediat el se controlă şi reluă:

— Nu cunoşteam de altfel tot ce mi-aţi povestit acum în legătură cu fiul meu Henri. François nu mi-a spus nimic (minţea) şi, puţin mai devreme, spunându-vă că ştiu totul făceam aluzie doar la acea cununie secretă care a lovit grav în autoritatea mea părintească şi în interesele noastre familiale.

— Această căsătorie este imposibilă, doamnă!

— Această căsătorie, murmură Jeanne lovită drept în inimă, nu este nici posibilă nici imposibilă: este, asta-i tot! …

Cu calm, conetabilul scoase din vestă două pergamente şi desfăşură unul dintre ele.

— Citiţi aceasta, spuse el.

Jeanne parcurse dintr-o privire pergamentul. Deveni lividă. Hârtia conţinea doar câteva rânduri.

Aceste rânduri, iată-le: „Către toţi cei prezenţi şi cei ce vor veni, salutare.

Se ordonă magistratului nostru, domnul Tellier, să aresteze pe François, conte de Margency, întâiul născut al

casei de Montmorency, colonel al infanteriei noastre elveţiene, şi să-l conducă în închisoarea Temple unde va rămâne până când va binevoi Dumnezeu să-l cheme la El. Hotărâm şi însărcinăm în acest sens pe magistratul nostru şi pe toţi ofiţerii magistratului nostru, căci acesta este dorinţa noastră.”

— Monseniore! Oh! monseniore! bâigui în sfârşit Jeanne, ce v-a făcut François? Oh! vreţi să mă puneţi la încercare, să mă înspăimântaţi! Închisoarea pe viaţă! … o François al meu! …

— Doamnă, spuse Montmorency, cu un calm sinistru, acest pergament nu este încă semnat. Eu sunt, doamnă, conetabilul armatelor regale şi administrator al Franţei. Peste câteva clipe, regele va sosi în acest palat. Nu va trebui decât să-i prezint acest act şi să-i spun: „Rog pe Maiestatea Voastră să-şi pună sigiliul pe acest pergament.” Şi de mâine, doamnă, cel pe care îl iubiţi se va afla în închisoare.

— Oh! e oribil! Mintea mea nu înţelege! Dar ce v-a făcut, seniore? Ce v-a făcut?

— S-a căsătorit cu dumneavoastră: aceasta este crima lui…

— Crima lui! bolborosi nefericita a cărei minte, cu adevărat, nu putea să priceapă… Oh! monseniore, pedepsiţi-mă doar pe mine!

O flacără se aprinse în ochii bătrânului Montmorency care, cu răceală, continuă:

— Acum, doamnă, iată un al doilea pergament. Este un document de renunţare de bună voie la căsătoria dumneavoastră…

— Nu, nu! oh! nu asta! horcăi Jeanne într-un strigăt sfâşietor. Ucideţi-mă! dar asta nu…

— Ştiu ce lucru grav este un divorţ, şi cât de greu este să se rupă o căsătorie. Dar, cu ajutorul regelui…

— Vă implor! Milă! Dreptate, monseniore! strigă Jeanne.

— Avem bunăvoinţa Sfântului nostru Părinte… nu trebuie decât să semnaţi…

— Milă! oh! lăsaţi-mi-l pe François!

— Semnaţi, doamnă, şi Sfântul Părinte va rupe căsătoria…

— Fiica mea, monseniore! Fiica lui François! Îi furaţi tatăl! … Îi smulgeţi numele! …

— Destul, doamnă. Foarte curând îi voi prezenta regelui unul dintre aceste pergamente. François va fi mâine la Temple dacă, în această seară, nu voi putea să expediez la Roma renunţarea dumneavoastră. Semnaţi şi îl veţi salva…

— Vă implor! vă implor! hohotea soţia martiră. Nu! nu!

— Regele! Regele! Trăiască regele! …

Strigăte se dezlănţuiră în curtea principală. O fanfară de trompete răsună. Se auziră paşii grăbiţi ai gentilomilor care alergau înaintea lui Henric al II-lea. Uşa se deschise cu violenţă şi un bărbat strigă:

— Monseniore! monseniore! a sosit Maiestatea Sa! …

— Adio, doamnă, spuse sacadat Montmorency. Rupeţi acest act de renunţare. Eu voi da regelui să semneze ordinul de întemniţare a fiului meu!

— Staţi! semnez! horcăi martira.

Şi semnă! … Apoi se prăbuşi, în timp ce cu o mână, într-un gest instinctiv, încerca încă să o protejeze pe Loďse…

Conetabilul se năpusti asupra pergamentului, îl apucă, îl ascunse în vesta sa şi, cu mersul său apăsat de ucigaş de bărbaţi şi de femei, se duse în întâmpinarea lui Henric al II-lea.

În curte, strigătele de bucurie se dezlănţuiră cu putere:

— Trăiască regele! Trăiască regele! Trăiască conetabilul! …

X – DOAMNA ÎN NEGRU.

Căsătoria secretă dintre François de Montmorency şi Jeanne de Piennes a fost desfăcută de către papă. În anul 1558, François, mareşal al armatelor regale, o luă de soţie pe Diane de Franţa, fiică legitimă a regelui. Cu

cincisprezece zile înainte de data fixată pentru ceremonie, el se duse să o întâlnească pe prinţesă.

— Doamnă, îi spuse el, nu ştiu care sunt sentimentele dumneavoastră faţă de mine. Iertaţi-mi sinceritatea brutală a exprimării: eu nu vă iubesc, şi nu vă voi iubi niciodată…

Prinţesa asculta zâmbind.

— Vom fi căsătoriţi, continuă François. Acceptând onoarea deosebită de a deveni soţul dumneavoastră, mă supun regelui şi conetabilului care doresc această unire din motive politice. Vă jignesc, ştiu…

— Deloc, domnule mareşal, făcu cu însufleţire Diane.

— Dacă inima mea ar fi liberă, spuse atunci François, ar fi a dumneavoastră; căci sunteţi frumoasă printre cele mai frumoase. Dar…

— Dar inima dumneavoastră aparţine alteia? …

— Nu, doamnă! Nu m-am exprimat bine: inima mea este moartă, asta-i tot! …

Diane se ridică. Era o femeie frumoasă şi înaltă căreia nu-i lipsea nici inima, nici spiritul.

— Domnule mareşal, spuse ea încet, dacă ar fi venit de la oricine altcineva decât dumneavoastră, o asemenea sinceritate m-ar fi jignit într-adevăr. Dar dumneavoastră, domnule, vă iert totul… Să ne supunem deci dorinţei regelui şi să ne păstrăm fiecare inima sa. În acest fel gândiţi, nu-i aşa? …

— Doamnă, murmură François pălind… căci spera poate să primească un alt răspuns.

— Haideţi, domnule mareşal. Voi respecta doliul inimii dumneavoastră…

Astfel fu încheiat pactul.

După ceremonie, François se aruncă nebuneşte într-o serie de campanii periculoase; dar moartea nu-l vroia.

Cât despre Henri, acesta nu-şi mai revăzu fratele mai mare. S-a spus de altfel că fraţii încercau să se evite. Când unul lupta în nord, celalalt se afla în sud.

Ziua întâlnirii trebuia totuşi să vină, şi drame teribile se pregăteau pentru acea zi…

Căci cei doi fraţi iubeau în continuare aceeaşi femeie, acum dispărută, fără ca vreunul dintre ei, în ciuda unor căutări febrile, să o fi putut regăsi vreodată.

Ce se întâmplase deci cu această femeie atât de iubită? Mai norocoasă decât François îşi găsise oare un refugiu în moarte? Nu! Jeanne trăia…

Cum a părăsit nefericita palatul Montmorency după îngrozitoarea scenă în care s-a consumat sacrificiul său? Cum de nu a murit de deznădejde?

Ne-a fost imposibil să reconstituim episoadele acestei existenţe stigmatizate.

O regăsim pe Jeanne într-o casă sărăcăcioasă din strada Saint-Denis. Locuieşte la ultimul cat, sub acoperiş, într-o locuinţă strâmtă alcătuita din trei cămăruţe. Şi chiar din clipa în care o regăsim suntem în posesia secretului forţei neobişnuite care i-a permis lui Jeanne să supravieţuiască.

Să intrăm în casă… să păşim într-o cameră luminoasă, sărăcăcioasă, dar mobilată cu un gust încântător… să privim tabloul admirabil care se înfăţişează ochilor noştri… să ascultăm! …

Jeanne tocmai a intrat în această cămăruţă şi se îndreaptă către fereastra lângă care este aşezată o tânără.

În trecere, se opreşte o clipă în faţa oglinzii, se priveşte şi îşi spune: „Cât de veştejită i-aş părea, dacă m-ar vedea acum! … M-ar recunoaşte măcar? Vai! Nu mai sunt Jeanne de pe vremuri, nu mai sunt cea pe care o numea Zâna primăverii… nu mai sunt decât Doamna în negru”…

Jeanne se înşeală! … Este admirabil de frumoasă. Paloarea sa nu-i diminuează cu nimic frumuseţea ideală a feţei, puritatea perfectă a trăsăturilor, splendoarea armonioasă a părului…

Numai strălucirea ochilor i s-a atenuat şi s-a voalat parcă.

Dar este în continuare femeia de o frumuseţe strălucitoare pe care vecinii o numesc „Doamna în negru” deoarece

poartă în hainele sale acelaşi doliu etern ca şi cel din inimă.

Şi aceşti ochi voalaţi îşi reiau din ei înşişi toată strălucirea lor tandră, această gură închisă îşi reia de asemenea zâmbetul încântător atunci când privirea lui Jeanne se îndreaptă către tânăra care, în cadrul ferestrei, se apleacă şi se concentrează asupra unei lucrări de tapiserie.

Ah! pentru că această micuţă lucrătoare cu degete trandafirii care aleargă prin lână este fiica sa! Loďse a sa! …

Loďse pare de ţaisprezece primăveri…

Ochii săi, de un albastru intens, par să reflecte puritatea infinită a unui cer de mai. Părul său formează în jurul frunţii sale de zăpadă o aureolă ca un nor aproape fluid, într-atât este de delicat şi mătăsos.

O impresie indescriptibilă de supleţe şi mândrie se degajă din acest ansamblu minunat.

Şi totuşi… Ce melancolie pe faţa aceasta atât de strălucitoare, cu linii atât de nobile, atât de expresive! …

Jeanne s-a apropiat de copila sa.

Mama şi fiica îşi zâmbesc… şi oricine le-ar vedea în acest moment s-ar întreba care dintre cele două este cea mai încântătoare, şi ar jura că sunt două surori pe care le despart doar câţiva ani!

Jeanne se aşează în faţa lui Loďse, apucă celălalt capăt al tapiseriei şi începe să lucreze energic.

— Mamă, spuse Loďse, odihniţi-vă. S-au făcut trei nopţi pe care le-aţi petrecut cu această lucrare…

— Dragă Loďse! … Uiţi că trebuie să-i duc chiar astăzi tapiseria acestei tinere doamne…

— Care mi-aţi spus că este o burgheză de vază… doamna Marie Touchet, cred? …

— Da, copila mea…

— Ah! mamă, de ce nu facem şi noi parte din burghezie? … De ce suntem nişte muncitoare sărace? … Spun asta pentru dumneavoastră, adăugă în grabă Loďse, căci eu, eu sunt atât de fericită! …

Jeanne aruncă o privire duioasă spre fiica sa şi murmură pentru sine tresărind:

— Din burghezie! … Biată copilă fără nume! … Ce-ai spune dacă ai şti că te numeşti Loďse de Montmorency? …

— La ce vă gândiţi, mamă?

— Mă gândesc, copila mea, micuţa mea adorată Loďse că poate nu eşti născută pentru această muncă dificilă… şi că îmi vine foarte greu să văd înţepături de ac pe degetele tale frumoase…

Jeanne apucă mâna fiicei sale şi îi acoperă degetele cu sărutări. Loďse izbucneţte într-un plăcut râs sonor, cristalin, de o veselie încântătoare.

— Bine mamă! strigă ea. Credeţi aşadar că am mâinile unei mici prinţese? …

Mama tresare cu tot trupul.

Loďse îţi lasă acul şi, foarte emoţionată de data aceasta:

— Ah! mamă! când îmi veţi spune acel secret teribil care apasă pe inima dumneavoastră? …

— Niciodată! niciodată! murmură înăbuşit Jeanne.

— Când îmi veţi spune, reluă Loďse care nu auzise, numele celor doi bărbaţi, cauzele nefericirii din viaţa dumneavoastră, simt asta! … Dintre aceste două nume, nu mi-aţi spus decât unul! …

— Da Loďse! … Numele cavalerului Pardaillan! …

— Nu-l voi uita, mamă! Şi vă jur că îl detest pe omul ăsta din toate puterile mele pentru acel rău necunoscut pe care vi l-a făcut! … Dar celălalt! celălalt, criminalul şi mai odios, după cum i-aţi spus! … „Niciodată! niciodată!”, reluă Jeanne în adâncul inimii sale.

Loďse respectă tăcerea mamei sale şi scoase un oftat. Cele două femei se apleacă deasupra tapiseriei, şi nu se mai văd decât cele două mâini agile ale lor care se mişcă încoace şi încolo, în timp ce părul lor se atinge, se întrepătrunde…

Curând tapiseria este gata.

Jeanne se înfăşoară atunci într-o mantie şi, după ce a strâns-o la piept pe Loďse, iese pentru a se duce la doamna

care a comandat această lucrare… doamna Marie Touchet.

Loďse a însoţit-o pe mama sa până pe palier. Intră apoi în casă şi, ca atrasă de o forţă de neînvins, aleargă la fereastra care dă spre strada Saint-Denis…

În faţă se înalţă o casă mare: pensiunea Deviničre.

Loďse îţi ridică faţa încântătoare spre pensiune, temătoare, pe furiş, în timp ce pieptul său tânăr se umflă de speranţă şi emoţie. Acolo sus, la o fereastră a podului, îşi face apariţia un flăcău… Din vârful degetelor, îi trimite o sărutare lui Loďse…

Loďse ezită, roşeşte, păleşte… rămâne o clipă cu ochii aţintiţi asupra necunoscutului… şi această privire este poate o mărturisire.

Acest flăcău poartă un nume pe care Loďse nu-l cunoaţte ţi care, dacă ar fi rostit, ar răsuna ca un blestem în inima tinerei fete care se deschide celei mai pure iubiri.

Căci flăcăul se numeşte cavalerul Jean de Pardaillan! …

XI – PARDAILLAN, GALAOR, PIPEAU ŞI GIBOULÉE.

Acest Jean de Pardaillan locuia de aproape trei ani la pensiunea Deviničre, într-o cameră destul de frumoasă situată la ultimul cat şi care dădea înspre strada Saint-Denis. Vom vedea cum şi de ce un biet sărăntoc precum era el îşi putea permite luxul de a locui la Deviničre, cea mai bună rotiserie din cartier, renumită în tot Parisul până într-atât încât Ronsard şi trupa lui de poeţi veneau aici să chefuiască; Deviničre, botezată astfel cu patruzeci de ani în urmă de către maestrul Rabelais în persoană!

Jean de Pardaillan, trebuie să o spunem, era un biet sărăntoc, fără un sfanţ. Era un tânăr de vreo douăzeci de ani, înalt, zvelt, mlădios ca o spadă vie.

Fie vară, fie iarnă, putea fi văzut îmbrăcat cu acelaşi costum de catifea cenuşie; în loc de tocă, purta un fel de pălărie rotundă, de fetru cenuşiu – acel gen de pălărie pe care Henric al III-lea o va aduce mai târziu la modă şi al cărei inventator a fost fără îndoială Pardaillan. La această pălărie era prinsă o pană roşie de cocoş care sclipea în

soare şi îi dădea o înfăţişare îndrăzneaţă. Cizmele sale din piele gri şobolan, scoţând în relief piciorul suplu şi viguros, urcau până la coapse, aproape până la pantalonii scurţi şi bufanţi. Călcâiele erau dotate cu nişte pinteni teribili; la centironul de piele deşirată, scrijelită, atârna o spadă exagerat de lungă şi atunci când, de la pinteni, privirea urca la această spadă, de la această spadă la pieptul larg, strâns într-o vestă peticită, de la piept la mustaţa ascuţită, de la mustaţă la ochii strălucitori, şi în sfârşit de la ochi la pălăria lăsată bătăios pe-o ureche, bărbaţii rămâneau din acest ansamblu cu o impresie de forţă care le inspira instantaneu un respect nedisimulat; femeile, cu o impresie de eleganţă şi de frumuseţe diabolică, pe care multe cu greu şi-o puteau ascunde.

Pe toată strada Saint-Denis şi în vecinătate, cavalerul Pardaillan era cunoscut şi temut. Mulţi soţi făceau grimase când îl vedeau trecând, mândru precum un rege, sărăntoc precum un cerşetor; dar multe burgheze se întorceau zâmbind, şi chiar doamne din înalta societate ridicau perdelele litierei pentru a-l însoţi cu privirea.

Iar el, inocent în sinea lui, nevăzând nimic din această admiraţie care-l acompania, îşi zornăia pintenii şi trecea, cu nasul pe sus, ca un pui de lup în căutarea aventurii – aventura luptei, aventura dragostei, lovituri de dat sau de primit, parade largi ale spadei strălucitoare, sărutări furate, totul era bun pentru el! ...

În concluzie, cavalerul Pardaillan, în afară de sănătate, putere şi graţie, nu poseda absolut nimic.

Ba de fapt ne înşelăm: îl avea pe Galaor! Îl avea pe Pipeau! o avea pe Giboulée!

Cine era acest Galaor? Un cal!

Pipeau? Un câine!

Giboulée? o spadă!

Cu aproximativ şase luni înainte de ziua în care l-am văzut pe Jean de Pardaillan trimiţând de sus şi din depărtare acel

sărut care dezvăluia întreaga sa stare de spirit, domnul Pardaillan tatăl îşi chemase fiul.

Bătrânul soldat locuia în această pensiune Devinicre de doi ani. Ocupa împreună cu fiul său o cămăruţă întunecată şi strâmtă care dădea spre o curte slab luminată.

— Fiul meu, spuse el, îmi iau rămas bun de la tine…

— Cum! domnule, plecaţi aşadar! exclamă tânărul cu un elan care făcu să tresară inima tatălui.

— Da, copilul meu, plec! … Totuşi, îţi propun să te iau cu mine…

Tânărul cavaler, care arareori roşea, care pălea încă şi mai rar, roşi şi păli rând pe rând la această propunere.

— Îţi propun să te iau cu mine; dar am credinţa că ai face mai bine să rămâi la Paris… Parisul, dragul meu, este cazanul imens în care vrăjitoarele fierb la un loc succesul şi insuccesul. Rămâi, copile. Ceva îmi spune că, la împărţeala fierturii pe care o fac vrăjitoarele, partea ta va fi succesul… Spuneam bine deci: îmi iau rămas bun.

— Dar, tată! făcu Jean mai emoţionat decât voia să pară, ce vă face să porniţi la drum?

— O mulţime de lucruri – şi încă altele pe deasupra. Ce vrei? Mi-e dor de drumul larg. Mi-e dor de soarele torid şi de ropotele ploii. Mă sufoc în Paris. În sfârşit, trebuie să plec!

Poate că bătrânul Pardaillan avea un motiv mai presant pentru a evada din Paris. Căci părea foarte stânjenit.

Se grăbi să continue:

— În momentul despărţirii, poate definitive căci sunt destul de bătrân, îmi pare rău, cavalere, că nu pot să-ţi las decât sfaturi. Cel puţin aceste sfaturi, care sunt întreaga ta moştenire, sunt vrednice să fie respectate cu sfinţenie… Plec, dragul meu fiu; dar pot să mă mândresc de faptul că am făcut din tine un bărbat capabil să lupte împotriva acestui lucru pervers şi răutăcios numit viaţă. Eşti un spadasin desăvârşit şi nu există în tot regatul vreun războinic în stare să pareze loviturile pe care le-ai învăţat

de la mine. În ultimii şaisprezece ani, te-am luat cu mine peste tot; şi fie pe jos fie călare pe animalul pe care ţi l-a pus la dispoziţie soarta, pe când erai adolescent, ai parcurs în toate direcţiile ţinuturile din Franţa, Bourgogne, Provence, provinciile din sud şi cele din nord. Ai învăţat astfel lucrurile cele mai grele: să ştii să dormi pe tare, cu şaua sub cap; să ştii să te culci fără să mănânci; să fii indiferent la căldură şi la frig… da, ştii toate astea, fiule, din acest motiv eşti clădit din fier şi din oţel!

Bătrânul Pardaillan îşi privi timp de un minut fiul cu o admiraţie orgolioasă. Apoi reluă:

— Şi totuşi, ai fi putut avea un trai fericit şi liniştit, ai fi putut să-mi urmezi într-o slujbă bună, în mijlocul bogăţiei şi prosperităţii, sub un stăpân nobil precum regele, mai bogat decât regele! … O crimă ne-a croit altfel destinele, al meu şi al tău.

— O crimă, tată! exclamă Jean fremătând.

— O crimă sau o acţiune idioată: e totuna. Şi eu sunt cel care a emis-o…

— Dumneavoastră! Imposibil! Dumneavoastră, cel mai bun la suflet…

— Ei haide, mergi prea departe! Ascultă. După o existenţă de soldat, de sărăntoc, de lichea, de haimana, am sfârşit prin a găsi liniştea: chiolhanuri, vinuri bune şi celelalte; şi tot ceea ce reprezenta onorabilitatea existenţei. Dar, într-o zi, stăpânul meu îmi dădu o mică însărcinare dintre cele mai uşoare: să răpesc o obrăznicătură de copil în scutece. Am făcut-o şi am primit ca recompensă un diamant care valora pe puţin trei mii de scuzi. Mi s-a promis dublul dacă aş fi păstrat micuţa… Nu-ţi vorbesc de un alt lucru ce făcea parte din înţelegere, pe care eram hotărât încă din prima clipă să nu-l respect…

— Ei bine, tată?

— Ei bine, am făcut prostia să ascult de nu ştiu ce voce absurdă care-mi şoptea în suflet nu prea mai ştiu ce. Pe

scurt, am restituit copilul! Şi, criminal până la capăt, i-am oferit mamei diamantul.

— Numele acestei mame? Numele stăpânului care vă dădea aceste însărcinări? …

— Nu este secretul meu, fiule… Voi continua. Datorită acestei crime, eşti sărac aşa cum Iov nu a fost niciodată. Acum, cavalere, ascultă ce aveam să-ţi spun… Ascultă, te rog, cu toată atenţia şi culege moştenirea bunelor şi bine intenţionatelor mele sfaturi… Iată-le… În primul rând, fereşte-te de bărbaţi. Nu există vreunul care să valoreze cu mult mai mult decât funia veche de care ar trebui să fie spânzurat. Dacă vezi pe cineva înecându-se, scoate-ţi pălăria în faţa lui şi treci mai departe. Dacă zăreşti nişte tâlhari care atacă un burghez la o cotitură, traversează pe partea cealaltă. Dacă se declară cineva prietenul tău, întreabă-te imediat ce rău vrea să-ţi facă. Dacă un bărbat declară că-ţi vrea binele, pune-ţi o vestă de zale. Dacă eşti chemat în ajutor, astupă-ţi amândouă urechile… Îmi promiţi să nu uiţi aceste cuvinte?

— Vă promit, domnule… Mai departe?

— În al doilea rând, să te fereşti de femei. Cea mai blândă dintre ele ascunde o furie. Şuviţele lor de păr fin sunt şerpi care înlănţuie şi sufocă. Ochii lor înjunghie. Zâmbetul lor otrăveşte. Înţelegi, fiule? Poţi să ai câte femei vrei. Dar să nu te dăruieşti nici uneia, dacă vrei să nu-ţi ruinezi viaţa, dacă vrei să nu pieri copleşit de minciuni şi trădări. Să te fereşti de femei.

— Vă promit, domnule. Mai departe?

— În al treilea rând, să te fereşti de tine însuţi. Ah! mai ales de tine însuţi! Îndepărtează cu hotărâre chiar de la început din viaţa ta sfaturile rele privind dărnicia, iubirea şi mila, toate capcanele pe care inima ta nu va pregeta să ţi le întindă. Este o treabă care va dura câţiva ani. Foarte uşor, cu puţină bunăvoinţă, vei deveni ca şi ceilalţi oameni: intransigent, necruţător, egoist, şi atunci vei fi bine înarmat. M-ai ascultat cu atenţie?

— Da, tată, şi vă promit că mă voi strădui din toate puterile.

— Bun! Plec liniştit acum. Ţi-o las pe Giboulée4, adăugă Pardaillan, care aruncă o privire duioasă către o spadă lungă agăţată în perete.

O luă şi încinse el însuşi cureaua lăcuită în jurul şoldurilor fiului său.

— Aşa! Iată-te cavaler de-adevăratelea acum! Să fii puternic faţă de tine însuţi, puternic în faţa femeilor, puternic în faţa bărbaţilor! Rămas bun, fiule, rămas bun…

În felul acesta rămase Jean singur pe lume, şi astfel o dobândise pe Giboulée.

Cincisprezece zile după plecarea tatălui său, cavalerul Pardaillan se plimba într-o seară, cuprins de melancolie, pe malul Senei, când văzu o bandă de puştani legându-i picioarele unui biet câine cu intenţia evidentă de a-l îneca. Năpustirea asupra bandei, împrăştierea acesteia cu ajutorul câtorva scatoa1ce, dezlegarea nefericitului animal au reprezentat, pentru cavaler, o treabă de o clipă.

Bun! se gândi el, respectatul meu tată m-a sfătuit să las să se înece oamenii, dar nu şi câinii. Deci nu sunt neascultător…

Inutil să adăugăm că animalul salvat astfel se ataşă de eliberatorul său şi îl urmă pas cu pas atunci când acesta plecă. Îi puse numele Pipeau.5

Pipeau era un câine ciobănesc cu blana roşcată şi cârlionţată, nici frumos nici urât, dar cu o alură plăcută şi mai ales admirabil prin inteligenţa şi blândeţea ochilor săi căprui. Avea un maxilar cu care putea sfărâma fierul, era un pic nebun, îi plăcea să alerge frenetic spre vrăbii, năpustindu-se cu capul aproape de pământ, răsturnând totul în cale şi, atunci când se oprea, având un aer foarte nedumerit că vrăbiile nu îl aşteptaseră.

În seara în care se întoarse la han însoţit de Pipeau, adică la cincisprezece zile de la plecarea ciudată a tatălui său, Pardaillan urcă posomorât în cămăruţa sa sărăcăcioasă şi

întunecoasă şi aruncă o privire consternată asupra tristeţii acestui sălaş.

„Nu se poate, mormăi el, să mai stau mult în acest bordei. Cred că aş muri, acum că domnul Pardaillan nu mai este aici ca să-l înveselească. Pe Pilat şi Baraba, cum spunea tata, îmi trebuie o cameră locuibilă. Dar unde s-o găsesc?”

Cum stătea el aşa pe gânduri, observă că uşa de vizavi de a lui era întredeschisă.

Se îndreptă imediat spre ea, o împinse încetişor şi băgă capul. Nu era nimeni în cameră, o încăpere frumoasă şi mare, mobilată cu un pat bun, cu mai multe scaune, şi chiar cu o masă, cu un fotoliu.

„Asta mă aranjează!” îşi spuse Pardaillan.

Deschise fereastra: aceasta dădea spre strada Saint Denis.

Se pregătea să-şi retragă capul când ochii săi, îndreptându-se către casa de peste drum, mai scundă decât pensiunea, zăriră, la o fereastră care se deschidea sub acoperişul acestei case, faţa unei tinere, atât de frumoase, cu părul blond auriu, şi cu înfăţişarea atât de delicată, atât de candidă şi atât de mândră încât Pardaillan crezu că a zărit o creatură celestă. Şi ce surpriză atunci când, după câteva clipe, recunoscu o tânără întâlnită de mai multe ori pe strada Saint Denis.

La strigătul pe care el l-a scos, ea ridică spre el capul, roşi, închise fereastra şi dispăru. Dar Pardaillan rămase timp de o oră în acelaşi loc, şi ar fi rămas şi mai mult dacă o voce nu l-ar fi smuls brusc din contemplaţie. Se întoarse încruntat şi se găsi în prezenţa jupânului Landry Grégoire, moştenitor al tatălui său, actualul proprietar al pensiunii Deviničre.

Jupânul Landry fusese în copilărie o făptură plăpândă şi cu picioare atât de scurte încât clienţii rotiseriei îl porecliseră Landry Fund-de-Lampă. Pe măsură ce crescuse în ani, în loc să adauge la înălţime, crescuse în lăţime; jupânul Landry părea un fel de bulgăre, aşezat în echilibru pe două mase cărnoase şi surmontat de o căpăţână de zahăr străpunsă de doi ochi mici temători, neîncrezători, iscoditori şi vicleni.

— Tocmai veneam la dumneavoastră, domnule cavaler, spuse jupânul Landry.

— Ei bine, aţi ajuns! făcu Pardaillan.

— Cum adică, am ajuns?

— Da, mi-am schimbat locuinţa: începând din seara asta mă instalez aici.

Jupânul Grégoire deveni stacojiu la faţă.

— Domnule, spuse el, veneam să vă spun că îmi este imposibil să continui să vă găzduiesc în cămăruţă…

— Vedeţi! Suntem de acord.

— Cu atât mai mult, continuă Grégoire exasperat, nu pot să vă cedez această cameră care are valoarea de cincizeci de scuzi pe an. Este timpul să vorbesc, domnule cavaler… Atunci când domnia sa tatăl dumneavoastră mi-a făcut onoarea de a veni să locuiască la mine, iată au trecut doi ani de atunci, mi-a promis că-mi va plăti regulat. La capătul a şase luni, neprimind nici un ban, m-am prezentat la domnia sa tatăl dumneavoastră şi l-am rugat să-mi plătească datoria…

— Şi ce-a făcut venerabilul meu tată? V-a plătit, bănuiesc.

— M-a cotonogit, domnule! spuse Landry cu o indignare semeaţă.

— Şi de atunci aţi fost convins că este o mare impertinentă să ceri bani unui gentilom respectabil?

— Da, domnule, spuse simplu jupânul de la Deviničre. Dar trebuie să vă spun că domnia sa tatăl dumneavoastră îmi făcea anumite servicii. Îmi proteja rotiseria şi nu avea egal în a lua un beţivan de guler şi a-l arunca în stradă.

— În acest caz, dumneavoastră îi sunteţi dator, jupâne Landry. Nu contează, vă deschid credit.

Landry, care era deja stacojiu, deveni violet. Răsuflă greu timp de două minute. Apoi reluă:

— Ajunge cu gluma, domnule.

— Ce doriţi până la urmă? Explicaţi-vă, ce naiba!

— Domnule, vreau să plecaţi, cel puţin în cazul în care nu puteţi să-mi plătiţi cei doi ani restanţă pe care mi-i datoraţi,

dumneavoastră şi tatăl dumneavoastră!

— Acesta vă este ultimul cuvânt, jupâne?

— Ultimul meu cuvânt. Vreau ca de mâine chiar această cămăruţă să fie eliberată.

Calm, cavalerul trecu în locuinţa sa, luă dintr-un colţ un baston scurt, acelaşi de care se folosise şi tatăl său, îl apucă pe Landry de una dintre înotătoarele scurte care-i serveau de mâini, ridică bastonul şi-l lăsă să cadă pe spinarea hangiului.

— Un fiu bun trebuie să imite virtuţile tatălui său, spuse el; tatăl meu v-a cotonogit: este de datoria mea să vă cotonogesc! …

Şi Pardaillan se apucă, într-adevăr, să-l cotonogească pe jupân Grégoire cu o conştiinciozitate care dovedea că nu ştia să facă lucrurile pe jumătate. Hangiul începu să scoată urlete înspăimântătoare, şi vaietele lui răsunară în toată casa.

Într-o clipă, camera fu invadată de servitori.

Atunci Pardaillan îl împinse pe nefericitul Grégoire spre fereastra pe care o deschise larg, puse mâna pe el, îl înhăţă bine, îl trecu prin fereastră şi, cu mâinile întinse, îl ţinu suspendat în gol.

— Afară cu voi! spuse el cu vocea sa calmă şi batjocoritoare, afară, sau îi dau drumul! …

— Plecaţi! plecaţi! … gemu hangiul mai mult mort decât viu.

Avu loc o retragere grăbită a servitorilor. Numai doamna Landry rămase, şi trebuie spus că nu părea speriată din cale afară de postura periculoasă în care se găsea soţul său.

— Iertare domnule cavaler! murmură Landry.

— Ne-am înţeles, nu-i aşa? Şi termină cu aceste solicitări nelalocul lor? …

— Definitiv! Definitiv!

— Şi voi putea să locuiesc în această cameră?

— Da, da! … Dar băgaţi-mă înăuntru, în numele Fecioarei! … Mor! …

Cavalerul, fără să se grăbească, îl readuse pe hangiu în cameră şi îl aşează aproape leşinat în fotoliul în care doamna Landry se grăbi să-i umezească tâmplele.

— Ah! domnule cavaler, spuse ea cu o privire care nu indica prea mult reproş, ce m-aţi speriat!

Când Landry îşi reveni, avu împreună cu cavalerul Pardaillan o discuţie în urma căreia fu convenit că frumoasa cameră rămânea locuinţa tânărului, şi chiar că putea să ia mesele de seară în rotiserie, cu condiţia să continue să facă genul de servicii pe care le îndeplinise tatăl său.

Şi astfel fu semnată pacea între jupânul Landry Grégoire şi aventurier.

Într-o seară, cavalerul Pardaillan ieşea dintr-o tavernă din strada Francs-Bourgeois unde băuse cu nişte borfaşi prieteni de-ai săi o cantitate cam mare de vin. Era aproape beat. Aceasta însemna că mustaţa sa subţire se zbârlea mai mult ca oricând şi că Giboulée care i se bălăngănea în spatele coapselor ocupa întreaga lăţime a străzii înguste. Cânta un sonet la modă, al maestrului Ronsard.

— Săriţi, ucigaşii! tâlharii! strigă o voce în depărtare, o voce de bătrân, după toate aparenţele.

— Aşadar, spuse Pardaillan, strigătele vin dinspre strada Saint-Antoine; conform sfaturilor tatălui meu, trebuie s-o iau din loc înspre Deviničre. Asta ţi fac, bănuiesc!

Nu peste mult timp ajunse în strada Saint-Antoine.

— Ia te uită, făcu el, puteam să jur că m-am întors spre strada Saint Denis! …

Acolo zări doi bărbaţi care erau încolţiţi de o duzină de borfaşi.

Amândoi erau călare. Unul dintre ei ţinea de căpăstru un al treilea cal complet echipat. Era un bătrân, îmbrăcat ca un servitor la o casă mare. El era cel care striga:

— Săriţi, ucigaşii! Straja!

Dar borfaşii, ştiind bine că nimeni nu ar fi intervenit şi că străjerii, auzind strigătele, s-ar fi îndepărtat prudent, nu se preocupau de bătrân şi îl înconjurau pe celălalt cavaler

care, fără să scoată un cuvânt, se apăra energic, dovadă fiind cei doi pungaşi care erau întinşi pe jos, cu craniile zdrobite.

Totuşi acest bărbat, cât de vânjos şi curajos ar fi fost, urma să fie copleşit.

— Rezistaţi, domnule! strigă deodată o voce calmă şi cam batjocoritoare, vin ajutoare! …

În acelaşi timp, Pardaillan ţâşni în mijlocul încăierării şi începu să abată asupra borfaşilor o ploaie de lovituri. Nu o scosese din teacă pe faimoasa Giboulée; dar apucându-i de grumaz pe primii doi bandiţi care-i picară în mâini, îi apropie unul de altul cu o mişcare irezistibilă şi rapidă; cele două feţe se loviră, cele două nasuri începură să sângereze; atunci cu o mişcare inversă, Pardaillan îi despărţi, îi împinse pe unul la dreapta, pe celălalt la stânga, îi aruncă precum o catapultă dublă; fiecare dintre borfaşi se rostogoli zece paşi, antrenând în cădere doi sau trei dintre tovarăşii săi, şi numaidecât cavalerul se aşeză în faţa necunoscutului atacat şi, cu o mişcare largă, o scoase din teacă pe strălucitoarea Giboulée…

Borfaşii au fost oare înspăimântaţi de manevră şi de forţa musculară pe care o demonstra aceasta? Important este că în rândul lor apăru o mişcare de retragere tăcută şi grăbită; într-o clipă, dispăruseră cu toţii, ca nişte fantome care se dizolvă în noapte, luând cu ei răniţii.

— La naiba, voinicule! exclamă cavalerul necunoscut mi-aţi salvat viaţa!

Cavalerul Pardaillan îşi introduse impasibil spada în teacă, îşi ridică pălăria, şi spuse:

— Ştiţi ce am făcut acum, domnule?

— Ei! la naiba! Vă spun eu că mi-aţi salvat viaţa!

— Nicidecum: am încălcat sfatul expres pe care mi l-a dat tatăl meu… Şi mă tem foarte tare că mă aşteaptă o nenorocire.

Aceste ultime cuvinte au fost spuse pe un ton glacial care-l făcu pe necunoscut să se cutremure.

— În orice caz, reluă el, mi-aţi făcut un mare serviciu. Acceptaţi ca amintire a acestei întâlniri calul pe care-l ţine servitorul meu. Galaor este cel mai bun cal din grajdurile mele.

— Fie! Accept calul! răspunse Pardaillan cu tonul şi atitudinea unui rege care acceptă omagiul unui supus.

Şi cu uşurinţa unui cavaler care, de la vârsta de cinci ani, a călărit prin munţi şi văi, încălecă pe Galaor.

Necunoscutul făcu un semn de rămas bun cu mâna şi se îndepărtă grăbit.

În momentul în care bătrânul său servitor se pregătea să-şi urmeze stăpânul la o distanţă respectuoasă, Pardaillan se apropie de el şi-l întrebă cu o voce scăzută:

— Este vreo problemă să aflu numele acestui senior pentru care am comis fărădelegea de a nu asculta sfatul tatălui meu? …

— Niciuna, domnule, făcu bătrânul mirat.

— Deci, acest cavaler?

— Este monseniorul Henri de Montmorency, mareşal de Damville…

În acea seară, Jean de Pardaillan aduse deci un oaspete nou la hanul Devinicre; ajunse acolo când se închidea pensiunea: fără să întrebe nimic pe nimeni, îl conduse pe Galaor la grajd, îl instală în locul cel mal bun şi răsturnă o măsură de ovăz în iesle.

Galaor era un şarg cu capul negru care putea să meargă pe al patrulea an; avea capul delicat, fruntea largă, nările deschise, greabănul bine conturat, crupa graţioasă, picioarele suple. Era un animal magnific.

— Ah! ce naiba faceţi acolo? întrebă pe neaşteptate vocea unsuroasă a jupânului Landry.

Pardaillan întoarse încet capul către bulgărele de grăsime reprezentat de hangiu şi răspunse peste umăr:

— Examinez rezultatul ultimei mele fărădelegi.

Landry se cutremură.

— Aşa deci, spuse el, acest cal este al dumneavoastră?

— V-am zis doar, jupâne Landry, răspunse Pardaillan.

— Şi, continuă hangiul, eu ar trebui să-l hrănesc?

— Ei acum! vreţi cumva ca acest nobil animal să moar de foame? …

Şi cavalerul, după ce s-a asigurat printr-o ultimă privire că lui Galaor nu-i lipsea nimic, îi ură seara bună hangiului înmărmurit şi se duse să se culce.

Începând din această zi, Pardaillan nu mai fu văzut decât călare pe Galaor, iar Pipeau îl preceda cu nasul în vânt, în căutarea a orice era bun de mâncat şi de furat din galantarele negustorilor de păsări; cât despre Galaor, pentru nimic în lume nu se ostenea să se abată de la linia dreaptă. Trebuie adăugat că, pentru un murmur, pentru o privire chiorâşă, redutabila Giboulée ieşea singură din teacă.

Pardaillan pe Galaor, complicat cu Pipeau, înrăutăţit de Giboulée, deveni aşadar teroarea cartierului – vrem să spunem teroarea impertinenţilor, a tâlharilor, a spadasinilor şi căpitanilor care viermuiau pe acolo; căci cavalerul nu intervenea niciodată într-o altercaţie decât pentru a lua apărarea celui mai slab.

Într-o zi, Pardaillan era ocupat în camera lui cu cârpirea vestei. De obicei, doamna Landry era cea care avea grijă de această treabă. Dar frumoasa hangiţă, surprinzându-l pe cavaler cu ochii aţintiţi spre acoperişul de vizavi, stătea de câteva zile îmbufnată ascunsă printre cratiţele sale.

După ce repară de bine de rău ruptura pe care încerca să o facă să dispară, Pardaillan îşi reîmbrăcă vesta, îşi încinse sabia şi se pregăti să iasă. Înainte de a pleca, se aşeză la fereastră: chiar în acel moment, o văzu pe Doamna în negru ieşind din casă şi îndreptându-se către strada Saint-Antoine. În aceeaşi clipă, Loďse apăru la fereastră.

Lăsându-se poate în voia unui gen de sfidare faţă de veşmântul său sărăcăcios, de sfidare a imposibilităţii de a fi iubit aşa cum se vedea el totuşi, prima dată, cu un gest pur instinctiv, trimise o sărutare…

Loďse roţi, e adevărat! dar întârzie o secundă privindu-l pe cavaler, fără supărare, apoi, încet, se retrase.

„Oh! se gândea Pardaillan a cărui inimă bătea să-i spargă pieptul, dar se pare că nu este indignată! Oh! Trebuie, neîntârziat, să-i vorbesc mamei sale! …”

Un desfrânat ar fi spus: „Voi profita de absenţa mamei pentru a merge să mă arunc la picioarele acestei frumoase copile! …”

Fără să mai stea pe gânduri, cavalerul zbură ca vântul şi o ajunse pe Doamna în negru în clipa în care dădea colţul din strada Saint-Denis şi intra pe strada Sain-Antoine, îndreptându-se către Bastilia.

Dar atunci nu mai avu curaj! Şi se mulţumi să o urmeze pe Doamna în negru la o distanţă respectuoasă.

Ajunsă nu departe de piaţa Baudoyer, Jeanne o luă la dreapta prin acel labirint de străduţe care legau strada Saint-Antoine de portul Saint-Paul, din spate le pieţei Grčve.

Sfârşi prin a se opri în strada Barrés, chiar în locul în care se înălţa pe vremuri o mănăstire carmelită.

Casa în faţa căreia se oprise Jeanne de Piennes era aşezată chiar pe locul fostei mănăstiri; era înconjurată de grădini frumoase; era mică dar plăcută la vedere, deşi puţin misterioasă.

Pardaillan o văzu pe Doamna în negru bătând şi, curând după aceea, intrând în casă.

„Îi voi vorbi atunci când iese, se gândi el. Trebuie să-i vorbesc!”

Şi se postă de strajă la un capăt al străzii.

O servitoare îi deschisese lui Jeanne şi o condusese la primul etaj, într-o cameră mobilată cu gust.

La intrarea sa, un tânăr şi o femeie care erau aşezaţi unul lângă celălalt întoarseră capetele.

— Ah! spuse femeia, iată tapiseria mea!

— Bine! spuse tânărul adresându-i-se lui Jeanne. Aţi ţinut cont de inscripţia pe care v-am cerut s-o includeţi?

— Da, domnule, spuse Jeanne.

— Ce inscripţie? întrebă femeia cu o voce timidă şi foarte suavă.

— Vei vedea! răspunse tânărul.

Acest tânăr părea să aibă cel mult douăzeci de ani. Era îmbrăcat ca un burghez bogat, în postav fin; veşmântul său era negru; dar pe toca sa de catifea neagră strălucea un diamant uriaş.

Era de statură mijlocie şi părea să aibă o sănătate fragilă; faţa sa era palidă şi chiar bilioasă; avea fruntea bombată; ochii şireţi nu priveau de-a dreptul în faţă; gura se plia de obicei într-un zâmbet în general rău, uneori sinistru, dar care, în acest moment era încărcat cu o afecţiune sinceră; mâinile erau nervoase iar degetele se contractau datorită unui fel de tic; poate că acest tânăr suferea de o boală nervoasă.

În privinţa femeii, aceasta avea trei sau patru ani în plus faţă de tovarăşul său. Era o blondă drăguţă cu înfăţişare modestă şi care, în mijlocul mulţimii, nu ar fi provocat acel murmur ca un val de admiraţie pe care îl ridică trecerea anumitor femei desăvârşit de frumoase. Totul era la ea modestie, retragere aproape temătoare; dar avea nişte ochi de o blândeţe infinită şi de o tandreţe extraordinară atunci când se opreau asupra tânărului.

— Să vedem inscripţia! reluă ea cu o curiozitate nerăbdătoare.

— Priveşte, Marie! făcu tânărul luând tapiseria din mâinile Doamnei în negru.

Această tapiserie reprezenta un şir de buchete de flori de crin care se întreţeseau şi se desfăşurau în jurul materialului; în centru era trasat un chenar pe fond albastru; şi în acest chenar ieşea în relief cu litere de aur inscripţia următoare:

FARMEC TOTUL.

Cea pe care o numise Marie ridică o privire întrebătoare către tânăr. Acesta îşi frecă încet mâinile palide şi spuse cu un zâmbet fericit:

— Scumpă Marie, nu ghiceşti?
— Nu, mult iubitul meu Charles…
— Ei bine, aceasta va fi de acum înainte deviza ta, Marie…
— Oh’ Charles… bunul meu Charles…
— Ştii cum am descoperit această inscripţie?
— Cum aş putea să ghicesc, dragul meu prieten?
— Ei bine, exclamă Charles triumfător, în numele tău! … „Farmec totul”6 nu este decât anagrama de la „Marie Touchet” numele tău! … Poţi să verifici…

Atunci, roşie toată de bucurie, ea se aruncă în braţele iubitului care o strânse la piept cu un indescriptibil gest de tandreţe.

Jeanne de Piennes asistase, imobilă şi îndurerată, la această scenă de fericire intimă şi netulburată.

„Cât de mult se iubesc! se gândi ea. Cât sunt de fericiţi, acest burghez cumsecade şi această burgheză delicată! Vai! şi eu aş fi putut să fiu fericită! …”

— Da, Marie, spunea cu glas scăzut tânărul, da, la asta m-am gândit în ultimul timp! Pentru că numai la tine visez izolat în Luvrul meu! Şi în timp ce mama mea mă crede preocupat de distrugerea hughenoţilor, în timp ce fratele meu d’Anjou se întreabă dacă mă gândesc la metoda prin care să-l ucid, în timp ce Guise încearcă să citească pe fruntea mea secretul soartei sale, eu mă gândesc că te iubesc, numai pe tine, pentru că numai tu mă iubeşti pe mine!

Marie asculta aceste cuvinte pierdută… Uitase de prezenţa Doamnei în negru…

— Sire! Sire! făcu ea, aproape cu voce tare, mă îmbătaţi de fericire.

— Sire! şopti Jeanne. Regele Franţei! …

Şi în imaginaţia sa modestă atât de chinuită, se produse o zguduitură puternică. Se afla în faţa lui Charles al IX-lea… Omul de care a visat de atâtea ori să se apropie pentru a implora dreptate… nu pentru ea, ah! desigur! ci pentru fiica sa, pentru Loďse a sa! …

Răsuflând greu, cu capul în flăcări, făcu un pas înainte.

Charles al IX-lea o cuprinsese pe Marie Touchet cu braţele. Reluă cu jumătate de glas:

— Nu există nici un sire aici! Nu există nici o maiestate, înţelegi, Marie? Nu există decât Charles! Bunul tău Charles, cum îmi spui tu… Căci numai tu, Marie, spui că sunt bun şi asta mă uşurează, înţelegi, asta răspândeşte puţină lumină în întunecimea gânduri lor mele… Regele! Eu sunt regele! … Marie, sunt un biet copil pe care mama sa îl detestă, pe care fraţii săi îl urăsc! La Luvru, nu îndrăznesc să mănânc, mă tem de paharul cu apă care mi se aduce, mă tem de aerul pe care îl respir… Aici mănânc dorm, beau fără teamă, aici! ah! respir din plin!

— Charles! Charles! linişteşte-te…

Dar Charles al IX-lea era surescitat. Ochii săi străluceau. Vocea sa devenise răguşită şi şuierătoare.

— Îţi spun că-mi vor moartea! scrâşni el deodată fără să aibă grijă să şi coboare vocea. Ah! Marie, Marie! Salvează-mă, ascunde-mă! … Le-am citit gândurile, îţi spun! Le-am cercetat conştiinţele şi am văzut acolo condamnarea mea scrisă cu litere de foc!

— Charles! te rog, linişteşte-te! … Oh! iar ai o criză! … Charles! revino-ţi! Eşti lângă mine…

Dar regele se prăbuşi într-un fotoliu, cu ochii zvâcnind, pradă unei crize violente.

Jeanne sărise să o ajute pe Marie.

— Oh! doamnă, bâigui aceasta, de dragul atât de nefericitului meu Charles, să nu spuneţi vreun cuvânt despre asta!

— Fiţi liniştită! spuse Jeanne cu demnitate, cunosc prea bine durerea omenească, şi durerea m-a învăţat să tac…

Marie făcu un semn din cap pentru a mulţumi.

— Pot să vă fiu de folos? reluă Jeanne.

— Nu, nu, făcu energic Marie; vă mulţumesc şi fiţi binecuvântată… Cunosc aceste crize teribile… Charles îşi va reveni în câteva clipe…

— În acest caz, vă părăsesc…

— Ah! doamnă! exclamă Marie într-un elan de recunoştinţă, sunteţi atât de delicată… cât trebuie să fi iubit! …

Un surâs fugar şi îndurerat adie pe buzele decolorate ale lui Jeanne, care făcu un semn de rămas bun şi se retrase.

Abia dispăruse şi Charles al IX-lea deschise ochii, aruncă în jurul lui o privire temătoare şi, văzând-o pe Marie aplecată deasupra lui, zâmbi cu tristeţe.

— Încă un atac? făcu el cu o angoasă reţinută.

— Nimic, aproape nimic, Charles al meu!

— Era cineva aici adineauri! … ah! da… femeia care a făcut tapiseria… Unde este? …

— A plecat, Charles al meu, a plecat de două minute…

— Înainte de atac?

— Da, da, bunul meu Charles, înainte! … Haide, iată-te refăcut… bea puţin din acest elixir… aşa… odihneşte-ţi puţin capul obosit… aici… pe pieptul meu… bunul meu Charles.

Ea se aşezase, îl atrase pe genunchii săi, şi Charles, ascultător ca un copil, se supunea, îşi pleca fruntea palidă şi înnegurată.

XII – VOX POPULI, VOX DEI! …

Cavalerul Pardaillan aşteptase ieşirea lui Jeanne cu răbdarea pe care o au îndrăgostiţii. Era hotărât să-i vorbească. Pentru a spune ce? Că o iubea pe fiica ei? Că o dorea de soţie? Poate asta…

Când o văzu ieşind şi venind spre el, pregăti aşadar un discurs foarte potrivit, după părerea lui, pentru a produce o emoţie vie asupra celei care trebuia să-l asculte.

Din nefericire, chiar în clipa în care Doamna în negru trecu pe lângă el, uită începutul discursului, fraza cea mai bună, tot după părerea lui. Rămase deci cu gura căscată… Jeanne trecu.

Pardaillan se avântă atunci, zicându-şi că avea timp până la strada Saint-Denis să intre în vorbă cu Doamna în negru,

fără să-i treacă prin cap că metoda cea mai convenabilă era totuşi să se prezinte la locuinţa doamnei.

Dar când ieşi în strada Saint-Antoine, constată că aspectul Parisului se schimbase, precum uneori, la apropierea primelor rafale ale unei furtuni, oraşul îşi modifică brusc înfăţişarea.

Grupuri numeroase, burghezi amestecaţi cu oameni din popor, mergeau spre Luvru. Marea arteră devenise un fluviu de oameni din care se ridicau murmure ameninţătoare, uneori voci care strigau.

Ce se întâmpla?

Pardaillan încerca să n-o piardă din vedere pe Doamna în negru care mergea la douăzeci de paşi înaintea lui.

La un moment dat se produse una dintre acele agitaţii care fac mulţimile să se învălmăşească fără să-ţi dai seama de ce. Jeanne, prinsă în această învălmăşeală, dispăru. Cavalerul ţâşni, distribuind din belşug ghionturi, dând din coate, şi croindu-şi drum bruftuluind în stânga şi-n dreapta; dar nu o mai găsi pe Doamna în negru…

În faţa lui, braţ la braţ, mergeau trei bărbaţi, trei zdrahoni, cu grumazuri de tauri, cu feţe roşii, cu ochi ameninţători. Şi mulţimea, la trecerea lor, urla:

— Trăiască Kervier! Trăiască Pezou! Trăiască Crucé!

— Cine sunt elefanţii ăştia trei? întrebă Pardaillan.

— Cum, domnule! răspunse un burghez, nu-l cunoaşteţi pe Crucé, argintarul de la Pont de bois? Nici pe Pezou, măcelarul din strada Roi-de-Sicile? Nici pe Kervier, librarul de la Universitate?

— Scuzaţi-mă, sunt din provincie, spuse Pardaillan. Aha! … aceştia sunt măcelarul, librarul şi argintarul? Bine! sunt mulţumit că am văzut asta!

— Cei trei buni prieteni ai domnului Guise!

— La naiba! E o mare onoare pentru domnul Guise!

— Da domnule! apărătorii sfintei religii.

În acel moment, Pardaillan ajunse lângă Pont de bois. Acolo, o mulţime enormă, agitată, clama:

— Trăiască Guise! … Moarte hughenoţilor!

— Auziţi? spuse burghezul. Auziţi poporul? Şi, ştiţi şi dumneavoastră, vox populi, vox Dei! …

— Iertaţi-mă, remarcă politicos cavalerul, nu înţeleg englezeşte…

— Nu este în engleză, domnule, făcu bărbatul cu dispreţ. Este în latină. Şi aceste cuvinte în latină înseamnă că vocea poporului reprezintă vocea lui Dumnezeu.

În acel moment, burghezul fu despărţit de Pardaillan de o mişcare a mulţimii: un escadron numeros de arbaletieri şi archebuzieri din corpul de strajă eliberau capetele podului pentru a-i lăsa cale liberă lui Henri de Guise.

Pardaillan se afla la intrarea pe pod, lângă prima casă de pe partea stângă: o clădire veche, pe jumătate prăbuşită, şi care era probabil abandonată căci ferestrele erau închise, în timp ce toate celelalte case afişau spectatori chiar şi pe acoperişuri.

Totuşi, cavalerul observă că prima casă de pe partea dreaptă care se afla în fata casei abandonate era de asemenea închisă: numai una dintre ferestrele sale era deschisă, şi această fereastră era protejată de un grilaj gros.

În spatele acestui grilaj, în umbră, Pardaillan crezu că vede preţ de o clipă o figură feminină ai cărei ochi incandescenţi aruncau văpăi asupra mulţimii ce vuia înăbuşit:

— Moarte hughenoţilor! …

De ce? … În acest moment nu existau hughenoţi în Paris. Sau dacă existau, se ascundeau!

Pardaillan îi văzu deodată pe argintar, pe măcelar şi pe librar, Crucé, Pezou şi Kervier, trecând în pas vioi printre grupuri şi dând un cuvânt de ordine. Imediat ce treceau, se striga şi mai abitir:

— Jos cu protestantul! Moarte lui Béarn! În apă cu Albret! …

Apoi Crucé, Pezou şi Kervier veniră şi se postară pe partea stângă a podului, la trei paşi de cavaler.

„Pe Pilat şi Baraba! mormăi el, cred că astăzi voi vedea lucruri interesante! …”

— Aha! aha! urla în acel moment Crucé, iată-l trecând pe domnul Biron! Biron cel şchiop! …

— Şi pe domnul Mesmes, seniorul de Malassise! adăugă Kervier.

— Semnatarii păcii de la Saint-Germain! vociferă Pezou. Prietenii blestemaţilor de hughenoţi! …

În jurul lor, mulţimea tropăi de bucurie şi urlă:

— Jos cu pacea de la Saint-Germain! Moarte protestanţilor!

Crucé ridică privirea către fereastra cu grilaj la care Pardaillan crezuse că a remarcat un chip de femeie. De data aceasta, în spatele grilajului des se vedea o faţă de bărbat. Acest bărbat schimbă un semnal cu Crucé, apoi dispăru înăuntru…

Să pătrundem o clipă în această casă.

Aici, în camera cu fereastra cu gratii, o femeie înaltă, slabă, înveşmântată complet în negru, cu o figură de pasăre de pradă, nas de vultur, buze subţiri, privire pătrunzătoare, este aşezată într-un fotoliu larg.

Această femeie este văduva lui Henric al II-lea, mama lui Charles al IX-lea, Catherine de Médicis…

Lângă ea, un bărbat încă tânăr, şi care trebuie să fi fost foarte chipeş pe vremuri, cu gesturi emfatice, înfăţişare teatrală, emanând o senzaţie de supleţe în mers, şi de felinitate în atitudini…

Acest bărbat este Ruggieri, astrologul…

Ce fac amândoi acolo? Ce misterioasă relaţie privilegiată îi permite astrologului florentin să aibă în faţa reginei această atitudine în care există mai multă tandreţe decât respect?

Catherine bate nervoasă cu vârful piciorului.

— Răbdare, răbdare, Catharina mia, spuse Ruggieri.

— Eşti sigur, René, că se află la Paris?

— Absolut sigur! Regina Navarei a intrat ieri în secret în Paris. Jeanne d’Albret a venit fără îndoială pentru a se întâlni cu vreo persoană importantă.

— Dar cum ai aflat, René? …

— Ei! cum aş fi putut să aflu, dacă nu de la frumoasa bearneză pe care aţi plasat-o în anturajul său?

— Alice de Lux? …

— Chiar ea! Ah! e o fată valoroasă.

— Eşti sigur că Jeanne d’Albret va trece pe acest pod?

— Credeţi că dacă nu aş fi fost, i-aş mai fi chemat pe Crucé, Pezou şi Kervier? făcu Ruggieri ridicând din umeri.

— Oh! şopti Catherine de Médicis împreunându-şi mâinile, o urăsc, înţelegi, pe această Jeanne d’Albret. Guise nu reprezintă nimic. Îl am la mână şi-l pot zdrobi când vreau. Dar Albret, iată duşmanul, Rene, singurul meu duşman cu adevărat de temut! Ah! dacă aş putea s-o aduc aici şi s-o sugrum cu mâinile mele! …

— Haideţi! regina mea, făcu Ruggieri, lăsaţi această treabă în seama cetăţenilor cumsecade ai Parisului. Uitaţi, iată-i că se pregătesc! Ascultaţi!

Într-adevăr, urlete înfiorătoare răzbăteau de afară.

Ruggieri se apropiase de grilaj, urmat de Catherine.

— Nu-l văd decât pe Henri de Guise, rosti înfundat, cu sufletul la gură, Catherine de Médicis.

— Priviţi acolo… la capătul podului… litiera aceea din spatele escortei… Litiera nu poate să dea înapoi… mulţimea o blochează… curând, când va ajunge aici… perdelele se vor da la o parte pentru o clipă… şi numai diavolul ar putea interveni ca să-l împiedice pe prietenul nostru Crucé s-o recunoască pe regina Navarei! …

Pe pod, Henri de Guise înainta, urmat de vreo treizeci de cavaleri. Saluta cu mâna şi cu zâmbetul, şi din când în când striga:

— Trăiască liturghia!

— Trăiască liturghia! Moarte hughenoţilor! repeta mulţimea în delir.

Era un spectacol înfiorător şi magnific. Aceşti seniori din escortă călare pe cai minunat împodobiţi, purtau costume strălucitoare pe care sclipeau pietre preţioase… dar cel mai chipeş dintre toţi, cel mai strălucitor, era comandantul lor: Henri de Guise. Dacă avea douăzeci de ani. Era înalt, bine făcut, cu o faţă pe care strălucea un orgoliu maiestuos.

— Guise! Guise! urla poporul, cu aclamaţii pe care Catherine de Médicis le asculta înfigându-şi unghiile ascuţite în căuşurile palmelor.

Şi acolo, în căsuţa din strada Barrés, în locuinţa lui Marie Touchet, regele Franţei dormea liniştit, cu capul pe umărul ocrotitor al amantei sale…

În acest timp, Henri de Guise şi escorta sa traversaseră podul. Dar aici găsiră mulţimea atât de compactă încât trebuiră să se oprească timp de mai multe minute. În acel moment, în spatele lor, izbucniră vociferări atât de violente încât ducele de Guise, instinctiv, duse mâna la pumnal şi făcu stânga-mprejur.

Nu, nu el era cel agresat! …

O litieră, care înainta cu mare greutate, tocmai ajungea la ieşirea de pe pod, în faţa casei în paragină lângă care stăteau Crucé, Pezou şi Kervier. Litiera era modestă şi perdelele sale de piele erau închise ermetic.

În aceea clipă, perdelele se deschiseră pentru o secundă. Dar această secundă era suficientă! …

— Drace! se înroşi Crucé a cărui voce de stentor acoperi strigătele. E regina Navarei! Moarte protestantei! Moarte lui Jeanne d’Albret! …

Şi împreună cu prietenii lui, se repezi asupra litierei.

— În sfârşit! şopti Catherine cu un surâs macabru.

Într-o clipă, un grup numeros şi disciplinat înconjură litiera, gesticulând şi vociferând:

— Albret! Albret! Moarte lui Albret! În apă cu hughenota! …

Litiera fu ridicată precum un mănunchi de paie pe talazurile oceanului, răsturnată, călcată în picioare,

dispăru…

Dar cele două femei aflate înăuntru avură timp să sară jos.

— Îndurare pentru Maiestatea Sa! strigă cea mai tânără dintre femei, o fiinţă de o frumuseţe magnifică.

— Iat-o! Iat-o! tunară Crucé şi Pezou arătând-o cu degetul pe cealaltă doamnă care ţinea în mână o punguţă de piele.

Era Jeanne d'Albret, într-adevăr! …

Cu un gest de măreţie absolută, ea îşi trase din nou voalul peste ochi. O presiune puternică, irezistibilă, o izbi de uşa casei părăginite împreună cu cea care o însoţea. O mie de mâini se ridicară. Regina Navarei urma să fie luată pe sus, strivită, sfâşiată…

În acest moment, Catherine de Médicis şi Ruggieri, de la înălţimea ferestrei lor, ducele de Guise, de la înălţimea calului său, văzură un spectacol extraordinar, fantastic şi minunat… Un tânăr tocmai se năpustise, măturând mulţimea cu lovituri de pumn, de cap, de coate, intrând, pătrunzător ca o pană de fier, şi părând să creeze vid în jurul lui, printr-un formidabil ruliu al umerilor săi… Într-o clipă, se creă un spaţiu gol între uşa casei părăginite de care se sprijineau cele două femei şi mulţimea furioasă în fruntea căreia se aflau argintarul, măcelarul şi librarul.

Atunci, tânărul îşi scoase lunga şi solida sa spadă care străfulgeră, şi începu să descrie o morişcă ameţitoare pe care nu o întrerupea decât pentru a lansa din secundă în secundă atacuri furioase cu vârful spadei, în timp ce gloata stupefiată, uimită, dădea înapoi, mărind semicercul! …

— René! se răsti Catherine, trebuie ca tânărul acesta să moară sau să fie al meu!

— Chiar la asta mă gândeam! răspunse Ruggieri luând-o din loc.

— Saint-Mégrin! spunea la rândul său ducele de Guise, încearcă să afli cine este turbatul ăsta. Pe coarnele diavolului, ce mistreţ magnific!

Acest turbat, cum zicea Guise, acest mistreţ care ţinea piept haitei de oameni, era cavalerul Pardaillan.

În clipa în care Crucé şi banda lui se aruncau asupra litierei, el văzuse că în acea litieră se aflau două femei.

Timp de aproape o jumătate de minut, se desfăşură o scenă homerică cu o stâncă pe care o asediau în zadar valurile dezlănţuite. Mulţimea se învârtejea în jurul lui Pardaillan vociferând îngrozitor. Crucé, Kervier şi Pezou îi aruncau ameninţări apocaliptice. Iar Pardaillan, retras în sine lui, cu fălcile încleştate, fără să scoată nici un cuvânt, fără să facă nici un gest inutil, o rotea ameţitor pe strălucitoarea Giboulée.

Semicercul se strângea, în ciuda rezistenţei celor din prima linie, mase enorme împingeau din spate, cu mişcări tumultuoase de flux şi de reflux.

Pardaillan înţelese că urma să fie zdrobit…

Aruncă asupra lui Jeanne d’Albret şi a însoţitoarei sale o privire fulgerătoare şi strigă:

— Daţi-vă la o parte!

Cele două femei se supuseră.

Atunci el, adăpostit în continuare de spada sa lungă, se înclină, în echilibru pe piciorul stâng, în timp ce, cu piciorul drept, începu să aplice lovituri furibunde în uşa mâncată de cari.

La prima lovitură de călcâi, care răsună ca o izbitură de berbec, mulţimea înţelese tactica, scoase un strigăt turbat şi încercă să se bulucească asupra smintitului care făcea încercarea absurdă de a salva hughenota. Doi sau trei bărbaţi căzură, sângerând, şi Giboulée descrise un cerc de oţel înroşit.

La a doua lovitură de călcâi, uşa zdruncinată gemu, şi una dintre încuietorile sale cedă. La a treia, se deschise violent, cu încuietoarea făcută ţăndări.

— Vino, Alice! spuse Jeanne d’Albret cu o voce ciudat de calmă.

Poporul, văzând că victima îi scapă pentru moment, scoase un urlet atât de teribil încât păru că bătrâna casă se va prăbuşi; Crucé, Pezou şi Kervier nu se mai aflau acum în

faţă; dispăruseră în giganticele învolburări ale acestei maree umane; se produse un fel de asalt, o înaintare irezistibilă a fluxului, o prăbuşire titanică a unui taluz… dar această masă enormă de oameni striviţi unii de alţii, împingând, împinşi, se opri, gâfâind, urlând, fărâmiţată de propriile sale mişcări, în faţa uşii închise! …

Într-adevăr, abia dispăruse regina Navarei că Pardaillan, întrerupându-şi morişca, aplică la dreapta, la stânga, în faţă, la întâmplare, vreo zece împunsături care fură urmate fiecare de câte un urlet de durere. Apoi, în acest interval de timp imposibil de măsurat în care mulţimea se ori, şovăitoare, năucă, sări înapoi folosindu-şi toată forţa, împinse uşa şi aruncă în jurul său o privire învăpăiată…

Casa, fosta locuinţă a unui tâmplar sau a unui dulgher, era plină de grinzi de lemn. Să pună mâna pe cinci sau şase dintre aceste grinzi, să le proptească în uşă, să realizeze o baricadă rezistentă, fu pentru cavaler treabă de un minut.

Primul cuvânt al lui Jeanne d’Albret a fost:

— Faceţi parte din religie7, domnule?

— Ei! Doamnă, eu am religia supravieţuirii… mai ales în acest moment în care prost negustor ar fi cel care ar da doi bani pe pielea mea.

Jeanne d’Albret îi aruncă o privire de admiraţie acestui tânăr zdrenţăros, cu mâinile zdrelite de zgârieturi sângerânde, care continua să zâmbească.

— Dacă trebuie să murim, reluă regina Navarei, vreau, înainte de toate, să vă mulţumesc şi să vă spun că în clipa morţii am cunoscut cel mai eroic gentilom care a existat vreodată…

— Oh! şopti Pardaillan, nu suntem încă morţi; mai avem trei minute bune la dispoziţiei…

Dintr-o privire, examină locul în care se afla. Era o încăpere imensă care fusese atelierul unui dulgher. Nu exista tavan. Acest atelier era acoperit chiar de acoperiş, iar acest acoperiş era susţinut de trei grinzi verticale ce păreau să-şi aibă fundaţiile sub podea, în pivniţă.

În mai puţin timp decât este necesar pentru a scrie, Pardaillan străbătuse încăperea. Ajungând în fund, adică în partea care dădea către fluviu, zări un chepeng deschis care ducea la pivniţă.

Cu un strigăt, le chemă pe cele două femei care veniră în fugă.

— Coborâţi! făcu el.

— Şi dumneavoastră? întrebă regina.

— Coborâţi odată, doamnă!

Jeanne d'Albret şi însoţitoarea sa se supuseră. La baza scării, descoperiră că se aflau nu într-o pivniţă, ci într-o încăpere asemănătoare cu cea de deasupra; sub podea, auzeau clipoceli… casa era construită pe piloni! Iar ceea ce curgea pe dedesubt era Sena.

În acel moment se scursese aproximativ un minut de când intraseră în casă.

Jeanne d'Albret ciuli urechile timp de o secundă.

Într-un fel de acalmie a răbufnirilor mulţimii, i se păru că aude de sus un sunet de fierăstrău… dar aceasta nu dură decât o clipă şi, din nou, vuietul enorm al gloatei acoperi toate celelalte zgomote.

Jeanne d'Albret intui că exista o ieşire spre fluviu… piciorul său, deodată, lovi un inel de fier… se aplecă scoţând un strigăt de mare bucurie, trase de el cu o forţă neobişnuită, scoase chepengul din locaşul său… şi acolo, sub ochii săi, cu un suspin răguşit ca al unui condamnat salvat de la moarte, da, iată, zări o scară ce cobora spre fluviu! …

— Domnule, domnule, răcni ea.

— Iată-mă! tună Pardaillan… Dacă vom muri, vom avea o companie numeroasă! …

Şi cavalerul apăru în capul scării, ţinând în mână o funie groasă, se arcui, cu un asemenea efort încât muşchii picioarelor îi ieşiră în relief iar venele de pe tâmple părură gata să-i pleznească.

În acea clipă, mulţimea hidoasă, însetată de sânge, într-o hărmălaie înfiorătoare, dădea năvală, se năpustea…

— La moarte! la moarte! la moarte! …

În aceeaşi clipă, Pardaillan, cu o ultimă opintire frenetică, asemenea unui titan care încearcă să scoată din rădăcini un stejar secular, trase de funie! …

O pârâitură teribilă se auzi, casa păru să se clatine o clipă, apoi, printre strigăte cumplite de disperare, un huruit puternic, asemănător cu un tunet prelung… casa se prăbuşea! Grinzile se sfărâmau! întregul acoperiş cădea dintr-o dată; rănind, omorând ucigaşii cu sutele! …

Ce se întâmplase?

Pardaillan retezase cei trei stâlpi care susţineau acoperişul! Pardaillan îi legase pe toţi cu aceeaşi funie! Pardaillan, trăgând cu putere de această funie, făcuse stâlpii să se prăbuşească! Şi apoi, dintr-o mişcare, dintr-un salt, se aruncă în gol, căzu la baza scării şi se rostogoli spre Jeanne d’Albret în timp ce, peste planşeul pe care tocmai îl părăsise, se prăbuşea acoperişul bătrânei case! …

Regina, cu un semn, îi arătă fluviul, scara şi barca! … Într-o clipă, toţi trei erau îmbarcaţi… Cavalerul tăie frânghia care reţinea ambarcaţiunea uşoară şi aceasta, antrenată de curent, începu să alunece în direcţia Luvrului.

Pardaillan conduse ambarcaţiunea cu o godilă pe care o găsise pe fundul ei. Cinci minute mai târziu, trăgea la mal mai jos de Luvru, chiar în locul în care se găsea cu câţiva ani mai înainte curtea Ţiglăriilor8 şi unde Catherine de Médicis construia atunci un palat prin intermediul arhitectului său Philibert Delorme.

După ce debarcară, Pardaillan se opri pe mal, cu pălăria în mână.

— Domnule, spuse atunci Jeanne d’Albret cu acel calm energic de care nu se despărţise nici o clipă, eu sunt regina Navarei… Dumneavoastră?

— Numele meu este cavalerul Pardaillan, doamnă.

— Domnule, tocmai aţi făcut casei de Bourbon un serviciu pe care aceasta nu-l va uita niciodată…

Cavalerul făcu un gest.

— Nu negaţi, reluă regina… cel puţin nu în faţa mea! adăugă ea cu amărăciune.

Pardaillan înţelese aluzia: apărând-o pe hughenotă însemna poate să merite moartea!

— Nici în faţa dumneavoastră, nici în faţa altcuiva, doamnă, spuse el. Sunt conştient că i-am făcut, într-adevăr, un mare serviciu Maiestăţii Voastre salvându-i viaţa; dar trebuie să declar că nu am ştiut ce regină faimoasă am avut onoarea să apăr.

Jeanne d’Albret, care de mulţi ani avea sub comandă eroi şi trebuie că se pricepea la eroism, fu izbită de această demnitate rece, corectată de un ceva ironic şi zeflemitor care emana din toată fiinţa cavalerului.

— Domnule, reluă regina după ce l-a studiat cu admiraţie, dacă vreţi să mă urmaţi în tabăra fiului meu Henri, norocul dumneavoastră este asigurat.

Pardaillan tresări şi ciuli urechea la cuvântul noroc.

În aceeaşi clipă, imaginea tinerei cu părul de aur, a adorabilei vecine pe care o spiona cu orele de la fereastră, această imagine luminoasă trecu prin faţa ochilor săi.

Făcu deci o grimasă de regret pentru acest noroc ce, abia întrevăzut, se evapora şi răspunse înclinându-se cu o graţie semeaţă:

— Binevoiască Maiestatea Voastră să accepte omagiul recunoştinţei mele: dar eu am hotărât să-mi caut norocul la Paris.

— Bine, domnule. Dar dacă unul dintre oamenii mei ar dori să vă întâlnească, unde vă poate găsi?

— La hanul Devinicre, doamnă, în strada Saint-Denis.

Jeanne d’Albret făcu atunci un semn cu capul şi se întoarse către însoţitoarea sa.

— Alice, ai fost foarte imprudentă când ai dirijat litiera peste acest pod…

— Credeam că trecerea este liberă, Maiestate, răspunse destul de stăpână pe sine tânăra.

— Alice, reluă regina, ai fost foarte imprudentă când ai ridicat perdelele…

— Un gest de curiozitate…, făcu Alice cu mai puţină siguranţă.

— Alice, continuă Jeanne d’Albret, ai fost foarte imprudentă când mi-ai rostit în gura mare numele în faţa acelei mulţimi ostile…

— Îmi pierdusem capul, doamnă! răspunse fata, de data aceasta într-o veritabilă bâlbâială.

— Nu spun ca să-ţi fac reproşuri, copila mea. Dar în fine, cineva care ar fi vrut să mă trădeze nu ar fi procedat altfel…

— Oh! Maiestate! …

— Altă dată, să fii mai prudentă, termină regina cu atâta seninătate încât Alice de Lux (Ruggieri ne-a dezvăluit numele ei) se linişti pe loc.

— Domnule cavaler, spuse apoi Jeanne d’Albret, voi abuza de dumneavoastră…

— Sunt la ordinele dumneavoastră, doamnă.

— Bine. Mulţumesc. Vă rog să ne urmaţi la distanţă până acolo unde mergem… Sub protecţia unei spade ca a dumneavoastră nu mi-ar fi teamă să traversez rândurile unei armate.

Pardaillan primi complimentul fără să fie impresionat. Doar scoase un suspin şi şopti:

— Ce păcat că nu mai pot să părăsesc Parisul! … Respectatul meu tată mi-a spus doar… Fereşte-te de femei! … Iată-mă legat de şuviţele de aur ale vecinei mele…

Monologând în continuare, cavalerul, cu ochii la pândă, cu mâna pe garda spadei, le urma la zece paşi pe cele două femei care, cu paşi repezi, pătrunseră în Paris.

Începuse să se lase seara.

Pardaillan care, în graba de a merge după mama Loďsei, plecase fără să mănânce, începea să simtă împunsăturile

furioase ale stomacului.

După nenumărate ocoluri, Jeanne d’Albret şi însoţitoarea sa ajunseră în sfârşit la Temple.

În faţa întunecatei temniţe al cărei turn imens înnegrit de timp domina cartierul ca o ameninţare, se ridica o casă cu un etaj cu aspect burghez.

La un gest al reginei, Alice de Lux bătu în uşă. Cineva deschise aproape imediat.

Jeanne d’Albret îi făcu semn lui Pardaillan să se apropie.

— Domnule, spuse ea, aveţi acum dreptul să-mi cunoaşteţi afacerile. Intraţi deci, vă rog.

— Doamnă, spuse Pardaillan, Maiestatea Voastră exagerează: nu am decât un drept, acela de a rămâne la ordinele sale.

Între timp uşa se închisese la loc. Cei trei vizitatori fură conduşi de către o servitoare, un fel de gigant femelă, până la o cameră strâmtă, prost mobilată dar destul de curată.

Aici, un bătrân cu nasul acvilin, cu o barbă lungă patriarhală, era aşezat la o masă pe care se găseau trei balanţe de calibru diferit.

— Ah! ah! făcu el cu o cordialitate exagerată, din nou dumneavoastră, doamnă… doamnă… cum oare? Sunt trei ani de când nu v-am văzut… dar numele dumneavoastră este înscris aici, în seif…

— Doamna Leroux, spuse regina cu răceală.

— Aşa este! Îmi stătea pe limbă! Şi aveţi iarăşi vreun colier de perle, vreo agrafă cu diamant de vânzare pentru bunul Isaac Ruben?

Rugăm cititorul să-şi amintească că, în momentul în care a sărit din litieră, regina Navarei avea în mână o pungă de piele. Această pungă fu deschisă de către Jeanne d’Albret şi conţinutul ei răsturnat grămadă pe masă.

Ochii lui Isaac Ruben scânteiară. Întinse mâinile către diamantele, rubinele, smaraldele, pietrele preţioase care sclipeau pe masă şi îşi încrucişau razele.

Regina Navarei era pe atunci o femeie de patruzeci şi doi de ani. Purta încă doliu după soţul său, Antoine de Bourbon, mort în 1562. Avea ochi cenuşii, cu o privire intensă ce pătrundea până în adâncul sufletului. Vocea sa provoca entuziasmul. Gura sa avea o linie severă; şi, la prima vedere, această femeie părea glacială. Dar atunci când era animată de pasiune, se transforma.

Jeanne d'Albret nu avea decât o pasiune: fiul său. Pentru fiul său, ea, o femeie nepretenţioasă, îndrăgostită de stilul de viaţă patriarhal din Béarn, se aruncase cu înverşunare în viaţa cazonă.

Între timp, Isaac Ruben triase pietrele. Le examină, cu sprâncenele încruntate de efortul calculelor.

— Doamnă, spuse brusc evreul ridicând capul, aici sunt pietre în valoare de o sută cincizeci de mii de scuzi.

— Este exact, spuse Jeanne d'Albret.

— Vă ofer o sută patruzeci şi cinci de mii de scuzi. Diferenţa reprezintă profitul şi riscurile mele. Cum doriţi să vă plătesc?

— La fel ca data trecută.

— Printr-o scrisoare către unul dintre corespondenţii mei?

— Da. Numai că nu vreau să am de-a face cu corespondentul dumneavoastră din Bordeaux.

— Alegeţi, doamnă. Am corespondenţi peste tot. Numele oraşului?

— Saintes.

Fără să mai spună nimic, evreul începu să scrie câteva rânduri, semnă, aplică un sigiliu special pe pergament, reciti cu atenţie această, ca să spunem aşa, scrisoare de credit şi o întinse lui Jeanne d'Albret care, după ce o citi, o ascunse în sân.

Isaac Ruben se ridică spunând:

— Rămân la dispoziţia dumneavoastră, doamnă, pentru orice operaţiune de acest fel.

Regina Navarei tresări, şi un suspin repede înăbuşit îi umflă pieptul: ceea ce tocmai vânduse erau ultimele sale

bijuterii; nu-i mai rămăsese nimic! …

Făcându-i negustorului un semn de rămas bun cu mâna, se retrase urmată de Alice. Pardaillan le urmă.

XIII – CEI TREI AMBASADORI.

Jeanne d’Albret ieşi din Paris prin poarta Saint-Martin, din apropiere de Temple. La două sute de stânjeni depărtare, aştepta o trăsură condusă de doi surugii. Regina Navarei merse până la această trăsură fără să rostească nici un cuvânt. O puse pe Alice de Lux să urce prima şi, întorcându-se apoi către Pardaillan:

— Domnule, spuse ea, nu sunteţi dintre aceia cărora li se poate mulţumi. Vreau doar să vă spun că iau cu mine amintirea unuia dintre ultimii paladini care mai există pe pământ…

În acelaşi timp, întinse mâna.

Cu acea graţie maiestuoasă care îl caracteriza, cavalerul se aplecă şi sărută cu respect această mână.

Trăsura se îndepărtă în galopul micilor şi voinicilor săi telegari. Mult timp el rămase pe loc visător.

„Un paladin! Eu! … se gândea el. De ce nu! Da! De ce nu mi-aş asuma sarcina să le arăt oamenilor că forţa masculină şi curajul neclintit sunt vicii oribile atunci când sunt puse la dispoziţia urii şi intrigii; şi că devin virtuţi atunci când…”

La cuvântul virtute, ridică din umeri, cu o lovitură de călcâi şi-o izbi pe Giboulée de coapse şi mormăi:

— Domnul Pardaillan, tatăl meu, m-a pus totuşi să jur că mă voi feri în primul rând de mine însumi! Hai să vedem dacă a mai rămas vreun pui de potârniche sau vreun piept de găină la jupân Landry!

O oră mai târziu se afla aşezat la masă, în rotiseria Devinicre, în faţa unei păsări magnifice pe care o tranşa însăşi doamna Landry Grégoire, ceea ce îi permitea să-şi pună în valoare rotunjimea unui braţ descoperit până la cot.

Odată sătul, Pardaillan se duse liniştit să se culce, în timp ce jupânul Landry scotea un oftat deznădăjduit constatând

că trei butelii fuseseră date gata de atacurile chiriaşului său.

În ziua următoare, obosit de marea bătălie din ajun, Pardaillan se trezi destul de târziu. Se sculă, îşi trase pantalonii şi se apucă să-şi cârpească vesta, operaţiune care îi era dintre cele mai familiare.

Se aşezase lângă fereastră ca să aibă lumină şi stătea cu spatele la uşă. Tocmai astupase o primă gaură şi atacase o ruptură plasată la mijlocul pieptului când se auzi o zgârietură timidă în uşă.

— Intră! strigă el fără să se deranjeze.

Uşa se deschise. Auzi vocea unsuroasă a jupânului Landry Grégoire care spunea cu respect:

— Aici este, prinţul meu, chiar aici…

Şi întorcându-şi capul peste umăr ca să vadă despre ce prinţ era vorba, Pardaillan îl văzu într-adevăr pe cel mai magnific senior care a trecut vreodată pragul de la Deviničre: cizme înalte de piele fină, cu pinteni de aur, pantaloni din catifea violetă, vestă de satin, eghileţi de aur, panglici mov, mantie largă de satin violet deschis, tocă a cărei pană violetă era prinsă la un smarald; şi în acest costum, un tânăr frezat, parfumat, pomădat, cu buzele rujate: un tânăr de o drăgălăşenie încântătoare.

Cavalerul se ridică şi, cu acul de cusut în mână, spuse:

— Vă rog să intraţi, domnule.

— Du-te, spuse necunoscutul, du-te şi spune-i stăpânului tău că Paul de Stuer de Caussade, conte de Saint-Mégrin, doreşte să aibă onoarea de a sta de vorbă cu el.

— Iertaţi-mă, spuse cu răceală cavalerul, care stăpân?

— Al tău, neghiobule! Am spus stăpânul tău, la naiba!

Pardaillan deveni glacial şi, cu superbul calm care-l caracteriza, răspunse:

— Stăpânul meu sunt eu însumi!

Saint-Mégrin fu uimit sau nu; rămase impasibil, temându-se mai ales să nu-şi şifoneze dantelele guleraşului. Lăsă doar să-i scape aceste cuvinte:

— Sunteţi cumva, domnule, cavalerul Pardaillan?

— Am această onoare.

Saint-Mégrin, după toate regulile artei, se descoperi şi execută o reverenţă desăvârşită.

Pardaillan îşi puse pe umeri mantia veche şi decolorată şi, cu un semn, îi arătă contelui unicul fotoliu din cameră, în timp ce el se aşeza pe un scaun.

— Cavalere, spuse Saint-Mégrin, am fost trimis la dumneavoastră de monseniorul duce de Guise pentru a vă spune că are o mare stimă şi o înaltă admiraţie pentru dumneavoastră.

— Credeţi-mă domnule, făcu Pardaillan pe tonul cel mal natural, că îi port aceeaşi stimă şi aceeaşi admiraţie.

— Întâmplarea de ieri v-a pus într-o postură extrem de favorabilă. Şi adineauri, la trezirea Maiestăţii Sale, i-a fost povestită regelui de către poetul său favorit, Jean Dorat, care a asistat la acest episod.

— Bun! Şi ce a spus acel poet?

— Că meritaţi să ajungeţi la Bastilia pentru că aţi salvat doi nelegiuiţi.

— Şi ce a spus regele?

— Dacă aţi fi un om de curte, aţi şti că Maiestatea Sa vorbeşte foarte puţin… Orice ar fi, acum treceţi drept un Alcide sau un Ahile. A ţine piept unei întregi mulţimi pentru a proteja două femei e ceva fantastic! Şi, mai ales acea morişcă a spadei! Şi împunsăturile de la sfârşit! Şi casa prăbuşită! … Pe scurt, monseniorul duce de Guise ar fi încântat să vă fie agreabil. Şi ca dovadă, m-a însărcinat să vă implor să acceptaţi acest mic diamant ca pe un prim semn al prieteniei sale. Oh! nu refuzaţi, l-aţi jigni pe acest mare comandant…

— Dar nu refuz, spuse Pardaillan.

Şi îşi puse în deget magnificul inel pe care i-l întinse contele.

— Şi acum, spuse Saint-Mégrin, să trecem la lucruri serioase. Marele nostru Henri de Guise îşi întăreşte casa în

vederea anumitor evenimente care se pregătesc. Vreţi să luaţi şi dumneavoastră parte? Întrebarea este sinceră.

— Voi răspunde cu aceeaşi sinceritate: Nu vreau să fac parte decât dintr-o casă.

— Care?

— A mea!

— Acesta este răspunsul pe care trebuie să-l duc ducelui de Guise?

— Spuneţi-i monseniorului că sunt impresionat până la lacrimi de înalta sa atenţie şi că voi merge eu însumi să-i dau răspunsul.

„Bun! se gândi Saint-Mégrin, e al nostru. Dar îşi rezervă dreptul să discute preţul spadei pe care o aduce.”

Stăpânit de acest gând, întinse o mână care fu strânsă din vârful degetelor.

Cavalerul îl însoţi până la uşă unde avură loc numeroase salamalecuri şi saluturi.

„Hmm! se gândea Pardaillan după ce rămase singur. Iată ceea ce se poate numi o propunere nesperată. A face parte din suita ducelui de Guise! Dar asta înseamnă şansa vieţii! Nu, nu voi accepta! … De ce?”

Pardaillan începu, agitat, să măsoare camera în lung şi-n lat.

„Ei! desigur, am găsit! Nu voi accepta în nici un caz, pentru că respectatul meu tată mi-a recomandat să mă feresc! …”

Mulţumit că a găsit sau că s-a prefăcut a găsi această explicaţie, şi că nu trebuie să-şi mai pună întrebări, cavalerul contemplă cu admiraţie diamantul pe care i-l lăsase Saint-Mégrin.

— Asta valorează cu siguranţă o sută de pistoli, şopti el. Poate o sută douăzeci? … Cine ştie dacă nu mi se vor oferi o sută cincizeci?

Ajunsese la două sute de pistoli când uşa se deschise din nou şi Pardaillan văzu intrând un bărbat înfăşurat într-o

mantie lungă, îmbrăcat modest ca un negustor. Acest bărbat îl salută adânc pe cavalerul stupefiat şi spuse:

— Am într-adevăr onoarea de a mă înclina în faţa domnului cavaler Pardaillan?

— Într-adevăr domnule. Cu ce vă pot fi de folos?

— Vă voi spune, domnule, spuse necunoscutul, care-l sorbea din priviri pe tânăr. Dar înainte de toate, mi-aţi putea face plăcerea să-mi spuneţi în ce zi v-aţi născut? La ce oră? În ce lună? În ce an?

Necunoscutul, în pofida ciudăţeniei întrebărilor sale, nu părea să fie nebun.

— Domnule, spuse Pardaillan cu cea mai mare delicateţe, tot ce pot să vă spun este că m-am născut în ‘49, în luna februarie. Ziua şi ora nu-mi sunt cunoscute.

— Peccato! şopti bizarul vizitator. În sfârşit! voi încerca să reconstitui horoscopul cât voi putea de bine. Domnule, continuă el cu voce tare, sunteţi liber?

„Să-l cruţăm” îşi spuse cavalerul.

— Liber, domnule? Ei! cine poate să se laude cu asta? Regele este liber, când nu poate face nici un pas în afara Luvrului? Liber! cât de departe mergeţi, dragul meu domn! Este ca şi cum m-aţi întreba dacă sunt bogat. Liber! Pe Pilat! Dacă prin aceasta înţelegeţi că pot să mă trezesc la prânz şi să mă culc în zori, că pot, fără teamă, fără remuşcări, fără să mă uit înapoi să văd cine mă urmăreşte, să intru în cârciumă sau în biserică, să mănânc dacă mi-e foame, să beau dacă mi-e sete… (lasă-mă Pipeau! Ce-ţi veni să mârâi imbecilule!) să sărut cei doi obraji ai frumoasei doamne Huguette, sau să ciupesc servitoarele de la Corne d’Or, să străbat Parisul ziua şi noaptea după cum poftesc (nu vă temeţi nu muşcă!), să-mi bat joc de borfaşi şi de strajă, neavând drept ghid decât imaginaţia mea şi drept stăpân decât ceasul prezent, da domnule, sunt liber! Dar dumneavoastră?

Necunoscutul se îndreptă către masă şi depuse pe ea o pungă pe care o scosese de sub mantie.

— Domnule, spuse el apoi, aici se află două sute de scuzi.
— Două sute de scuzi? La naiba!
— De şase livre.
— O! o! De şase livre? Aţi spus: de şase livre?
— Bătuţi la Paris, domnule!
— Bătuţi la Paris! Ei bine, domnule, iată o pungă respectabilă.
— Este a dumneavoastră, făcu pe neaşteptate bărbatul.
— În acest caz, spuse Pardaillan cu acel calm rece pe care-l adopta brusc uneori, în acest caz, daţi-mi voie s-o pun la loc sigur. Acum spuneţi-mi de ce sunt ai mei aceşti două sute de scuzi de şase livre bătuţi la Paris.

Necunoscutul crezuse că va năuci un om. De fapt acest lucru i se întâmplă lui. Se aştepta la mulţumiri entuziaste, întrebarea lui Pardaillan îl izbi în plin. Totuşi îşi reveni rapid şi, recunoscând în sinea sa că avea de-a fa ce cu un jucător redutabil, hotărî să-şi termine cu un cuvânt adversarul.

— Aceşti două sute de scuzi sunt ai dumneavoastră, spuse el, pentru că am venit să vă cumpăr libertatea.

Pardaillan nu clipi, nu făcu nici o mişcare.

— În acest caz, domnule, rosti el în silă, îmi mai sunteţi dator nouă sute nouăzeci şi nouă de mii opt sute de scuzi de şase livre bătuţi la Paris, niciunul mai puţin, niciunul mai mult. Am spus.

— Briccone! murmură bărbatul ai cărui umeri se încovoiară. Of, domnule! Deci la un milion de scuzi vă apreciaţi libertatea dumneavoastră?

— Pentru primul an, spuse Pardaillan fără să clipească.

De data aceasta, René Ruggieri – a cărui identitate a fost cu siguranţă ghicită de cititor – se dădu bătut.

— Domnule, spuse el după ce îi aruncă o privire de admiraţie cavalerului, văd că mânuiţi cuvântul la fel de bine ca spada şi că sunteţi familiarizat cu toate subtilităţile. Vă cer scuze pentru că am încercat să vă uluiesc. Şi ajung la miezul problemei pentru care am venit. Păstraţi-vă libertatea, domnule. Sunteţi un bărbat care posedă suflet şi

inteligenţă, după cum aţi dovedit ieri că aveţi suflet. Perbacco, domnule! Aveţi o spadă care spintecă şi cuvinte care năucesc! Ce aţi spune dacă v-aş propune să le puneţi pe toate în slujba unei cauze nobile şi drepte cum nu există alta, o cauză sfântă mai bine spus! Şi a unei prinţese puternice, bune, generoase…

— Să lăsăm cauza şi să vedem cine este prinţesa. O fi doamna de Montpensier?

— Nu, bineînţeles! făcu energic Ruggieri. Dar haideţi, nu cercetaţi! Vă este suficient să ştiţi că este prinţesa cea mai puternică din Franţa.

— Totuşi, trebuie neapărat să ştiu pentru cine şi pentru ce îmi angajez devotamentul, nu-i aşa?

— Corect! cât se poate de corect! Veniţi deci, vă rog, mâine seară, la ora zece, la Pont de bois şi bateţi de trei ori la uşa primei case din dreapta podului…

Pardaillan nu se putu împiedica să tresară amintindu-şi de acea figură palidă pe care i s-a părut că o zărise în spatele gratiilor misterioase ale ferestrei.

— Voi fi acolo! spuse el scurt.

— Este tot ce voiam… deocamdată! răspunse Ruggieri.

Câteva clipe mai târziu, ciudatul vizitator dispăruse. Şi Pardaillan începu să se gândească:, Aş vrea ca diavolul să-mi smulgă fir cu fir părul din mustaţă dacă această prinţesă nu se numeşte Catherine de Médicis!”

Aici ajunsese Pardaillan cu reflecţiile când, pentru a treia oară, uşa se deschise.

Tresări, de-a dreptul speriat, el care îşi făcea o datorie de onoare din a nu se teme de nimic. Dar aproape imediat, mirarea sa, fără să scadă în intensitate, îşi schimbă subiectul. Într-adevăr, bărbatul care intra era portretul viu al celui care tocmai ieşise. Acelaşi aer de orgoliu întunecat, aceeaşi atitudine emfatică a capului, aceleaşi trăsături accentuate, aceeaşi privire înflăcărată.

Doar că bărbatul cu două sute de scuzi (René Ruggieri după cum ştim) părea în vârstă de patruzeci şi cinci de ani.

Avea o înălţime medie. Flacăra ochilor săi era umbrită de ipocrizie. Părea să se încreadă mai mult în viclenie decât în forţă.

Noul venit, dimpotrivă, nu părea decât de douăzeci şi cinci de ani, era înalt; sinceritatea îi strălucea în priviri, orgoliul provenea din mândrie.

Dar asupra lui părea să apese o tristeţe apăsătoare; în acest bărbat exista ceva funest.

Cei doi bărbaţi se studiară o clipă şi, deşi fiecare părea a fi antiteza celuilalt, simţiră amândoi un fel de încredere dată de o simpatie reciprocă indefinibilă.

— Dumneavoastră sunteţi cavalerul Pardaillan? întrebă acest al treilea vizitator.

— Da, domnule, spuse Pardaillan cu o delicateţe care nu-i stătea în obicei. Îmi faceţi vă rog onoarea să-mi spuneţi pe cine am plăcerea să primesc în umila mea locuinţă?

La această întrebare, străinul tresări şi păli uşor.

— Este corect. Politeţea obligă să vă spun numele meu. Mă numesc Déodat. Déodat pur şi simplu. Déodat şi nimic mai mult. Adică un nume care nu este unul în adevăratul sens al cuvântului. Un nume care vădeşte că nu am nici tată, nici mamă. Déodat înseamnă, domnule: dat lui Dumnezeu. Într-adevăr, sunt un copil găsit, cules din pridvorul unei biserici. Smuls acelui Dumnezeu necunoscut căruia m-au dăruit părinţii mei. Încredinţat de soartă unei femei care a fost pentru mine mai mult decât un Dumnezeu. Iată numele meu, domnule, şi istoria acestui nume.

— Şi femeia care v-a adăpostit?

Este regina Navarei.

— Doamna d’Albret!

— Da, domnule. Şi aceasta îmi aminteşte de misiunea mea, pe care îmi cer scuze că am uitat-o pentru a vă povesti despre umila mea persoană…

— Bun! o cunosc!

— O cunoaşteţi?

— Da! Regina Navarei vă trimite să-mi spuneţi că îmi mulţumeşte pentru că am scos-o, ieri, din mâinile acelor turbaţi; vă însărcinează să-mi reînnoiţi oferta pe care mi-a făcut-o de a intra în serviciul său; şi în sfârşit, îmi trimite prin dumneavoastră vreo bijuterie de preţ. Aşa este?

— De unde ştiţi?

— E foarte simplu. În dimineaţa asta am primit un ambasador al unui anumit mare senior care mi-a dat un diamant tare frumos; apoi am primit un delegat misterios care mi-a adus două sute de scuzi şi mi-a comunicat că o anumită prinţesă doreşte să fac parte dintre gentilomii săi. În sfârşit, iată-vă pe dumneavoastră, al treilea. Şi presupun că ordinea logică a evenimentelor se va repeta.

— Iată într-adevăr bijuteria, făcu Déodat întinzându-i cavalerului o agrafă splendidă alcătuită din trei rubine.

— Ce vă spuneam! exclamă Pardaillan care apucă agrafa.

— Maiestatea Sa, continuă Déodat, m-a însărcinat să vă spun că a sustras această bijuterie dintr-o anumită pungă pe care dumneavoastră trebuie să o fi văzut. Adaugă că nu va uita niciodată ceea ce vă datorează. Iar în ce priveşte înrolarea în armata sa, o puteţi face atunci când veţi dori.

— Dar, întrebă Pardaillan, aţi întâlnit-o deci pe regină?

— Nu am întâlnit-o: o aşteptam la Saint-Germain, de unde Maiestatea Sa a plecat către Saintes, după ce mi-a dat însărcinarea care mă aduce la dumneavoastră.

— Bun. O altă întrebare: Aţi întâlnit cumva, când urcaţi aici, un bărbat înfăşurat într-o mantie care părea în vârstă de patruzeci până la cincizeci de ani?

— Nu am întâlnit pe nimeni, făcu Déodat.

— Ultima întrebare: Când plecaţi înapoi?

— Nu plec, răspunse Déodat a cărui faţă se întunecă; regina Navarei mi-a dat mai multe misiuni care îmi vor cere timp.

— Bun. În acest caz, aţi găsit unde să locuiţi; vă veţi instala aici.

— Mii de mulţumiri, cavalere. Sunt aşteptat la cineva care… Dar ce spun eu? … Ptiu! Am secrete faţă de un om ca dumneavoastră! Sunt aşteptat la domnul de Téligny, care se află în taină la Paris.

— Ginerele amiralului Coligny?

— El însuşi. Şi la palatul amiralului, în strada Béthisy trebuie să mă căutaţi dacă steaua mea norocoasă ar face vreodată să aveţi nevoie de mine. Dar va trebui să bateţi de trei ori în poarta mică încastrată. Şi când se deschide ferestruica să spuneţi: Jarnac şi Moncontour.

— Minunat, prietenul meu. Dar în legătură cu Téligny, ştiţi ce se spune adesea?

— Că Téligny e sărac? Că nu are decât spiritul întreprinzător şi inteligenţa? Că amiralul a făcut o mare greşeală dându-şi fiica unui om lipsit de avere?

— Se spun acestea. Dar se mai zice şi altceva. Cel care mi-a spus e un anumit borfaş, un individ fără scrupule care a participat la multe treburi necurate şi care a văzut multe. Acesta mi-a afirmat aşadar că, în ajunul căsătoriei lui Téligny, un gentilom cu poziţie înaltă s-ar fi prezentat la amiral pentru a-i spune că o iubeşte pe fiica acestuia Louise.

— Acest gentilom, întrerupse Déodat, se numeşte Henri de Guise. Vedeţi că ştiu povestea. Da, este adevărat. Henri de Guise o iubea pe Louise de Coligny. El îi expuse amiralului ideea că unirea caselor de Guise şi de Châtillon reprezentată prin Coligny ar pune capăt războaielor religioase; în sfârşit, orgoliosul gentilom se umili până la a plânge în faţa amiralului, rugându-l să rupă căsătoria proiectată şi să i-o acorde lui pe Louise.

— Aşa este. Şi ce a răspuns amiralul?

— Amiralul a răspuns că nu are decât un cuvânt şi că acest cuvânt fusese dat lui Téligny. A adăugat că de altfel această căsătorie era dorită de fiica sa care, pretindea el, era prima care trebuia să hotărască în această problemă. Henri de Guise a plecat deznădăjduit. Téligny s-a căsătorit cu Louise

de Coligny. Şi, de durere, Guise s-a aruncat în braţele lui Catherine de Cléves, cu care s-a căsătorit acum zece luni.

— Care Catherine, se susţine, iubeşte pe oriunde poate, mai puţin în casa soţului ei!

— Are un amant, făcu Déodat.

— Care se numeşte?

— Saint-Mégrin. Îl cunoaşteţi?

— Îl cunosc de azi dimineaţă. Dar, dragă prietene, lăsaţi-mă să vă spun o veste: Henri de Guise se află în Paris.

— Sunteţi sigur? exclamă Déodat, care tresări.

— L-am văzut cu ochii mei. Şi vă garantez că minunatul popor al Parisului nu s-a zgârcit cu aclamaţiile la adresa lui!

Déodat îşi încinse rapid spada şi îşi aruncă mantia pe umeri:

— Rămas bun, făcu el pe un ton grăbit, cu chipul devenit deodată din nou întunecat. Daţi-mi voie să vă îmbrăţişez, adăugă el. Tocmai am petrecut o oră de bucurie netulburată cum puţine am avut în viaţa mea.

— Chiar aveam de gând să vă propun o îmbrăţişare frăţească, răspunse cavalerul.

Cei doi se îmbrăţişară prieteneşte.

— Nu uitaţi, spuse Déodat; palatul Coligny… poarta mică…

— Jarnac şi Moncontour. Fiţi liniştit, dragă prietene. În ziua în care voi avea nevoie de cineva care să vină să moară alături de mine, la dumneavoastră mă voi gândi în primul rând.

— Mulţumesc! spuse simplu Déodat.

Şi se îndepărtă în mare grabă. În ce-l priveşte pe Pardaillan, prima sa grijă fu să alerge la un telal pentru a-şi schimba hainele. Alese un costum de catifea cenuşie asemănător cu cel pe care îl abandona, cu diferenţa că acesta era complet nou. Apoi îşi prinse agrafa de rubin la pălăria cea nouă pentru a fixa pana de cocoş. Apoi merse la evreul Isaac Ruben ca să-i vândă frumosul diamant al ducelui de Guise, pentru care obţinu o sută şaizeci de pistoli.

XIV – O CEREMONIE PĂGÂNĂ.

Începuse să se lase seara când Pardaillan reveni la Devinicre. Instinctiv, privirea i se ridică spre fereastra la care apăruse de atâtea ori chipul fermecător al Lodʹsei. Dar fereastra era închisă.

Cavalerul scoase un oftat şi se întoarse către pridvorul hanului Devinicre. La stânga acestui pridvor, zări trei gentilomi care, cu nasul pe sus, păreau să examineze cu atenţie casa Doamnei în negru.

— Spuneţi că e chiar aici, Maurevert? făcu unul dintre ei.

— Aici este, conte de Quélus. La primul etaj, proprietara, o bătrână habotnică, surdă şi adâncită în rugăciuni. Al doilea este al meu începând din dimineaţa asta.

— Maugiron, reluă cel care fusese numit conte de Quélus, tu înţelegi pasiunile astea ciudate ale Alteţei Sale pentru aceste burgheze prăpădite?

— Mai prejos decât burghezele, Quélus. El care are la dispoziţie curtea! …

— Mai mult decât curtea, Maugiron: o are pe Margot!

Cei doi tineri gentilomi izbucniră în hohote şi continuară să discute între ei fără să se sinchisească de Maurevert, faţă de care încercau oarecum să ascundă un sentiment de dispreţ şi de teamă.

Maurevert se îndepărtase spunând:

— Pe diseară, domnilor!

Quélus şi Maugiron se pregăteau să facă la fel atunci când văzură apărând în faţa lor un tânăr care, cu o politeţe glacială, îşi luă pălăria în mână şi întrebă:

— Domnilor, sunteţi buni să-mi faceţi favoarea de a-mi spune ce vă interesează atât de mult la această casă?

Cei doi gentilomi schimbară o privire.

— De ce ne puneţi această întrebare, domnule? făcu Maugiron cu aroganţă.

— Pentru că, spuse Pardaillan, această casă îmi aparţine.

— Şi presupuneţi, spuse Quélus că noi dorim să o cumpărăm?

— Casa mea nu este de vânzare, domnilor, făcu Pardaillan.

— Atunci, ce doriţi?

— Să vă spun doar atât: nu vreau să se uite cineva la ceva ce-mi aparţine, şi mai ales să râdă din acest motiv.

— Nu vreţi! exclamă Maugiron înfuriat.

— Haide, făcu Quélus. E un nebun.

— Domnilor, spuse Pardaillan în continuare impasibil, nu sunt nebun. Vă repet că urăsc insolenţii care se uită la ceea ce nu trebuie să vadă.

— La naiba! O să vă alegeţi cu urechile tăiate!

— Şi că am obiceiul să-i pedepsesc pe cei al căror râs îmi displace, termină Pardaillan. Duceţi-vă să râdeţi în altă parte.

— Oho! oho! făcu Quélus. Şi unde naiba vreţi să ne ducem ca să râdem?

— De exemplu, în micul Preaux Clercs9.

— E bine. Şi când anume?

— Chiar acum, dacă vreţi!

— Nu se poate. Dar mâine dimineaţă, pe la ora zece, vom fi acolo, prietenul meu şi cu mine. Şi dumneavoastră, domnule, încercaţi să râdeţi bine în seara asta. Căci, mâine, nu veţi mai râde.

— Voi încerca, domnilor! spuse Pardaillan salutând cu un gest larg pornit de la pana sa de cocoş…

Quélus şi Maugiron se îndepărtară în direcţia în care o luase deja Maurevert.

Pardaillan, neliniştit şi tulburat, intră în salonul de la Deviničre ţi se aţează la o masă.

— Ce naiba făceau aici tembelii ăştia doi? … Şi celălalt, cu figura lui de pasăre aducătoare de nenorociri! … Or fi venit pentru ea? … Pe coarnele tuturor dracilor! Dacă ar fi aşa! …

Cu ajutorul raţiunii, şi de asemenea al unui flacon corespunzător de vin de Anjou, Pardaillan reuşi să se liniştească şi, după obiceiul lui de bun observator, începu să privească în jurul său.

În acea seară, în han era tevatură mare. Într-o încăpere alăturată, servitoarele puneau masa pentru un grup numeros de comeseni. Jupânul Landry şi bucătarii săi agitau o mulţime de cratiţe.

— Ei! îl întrebă cavalerul pe Lubin, care îl servea, o să fie lume multă şi de vază în seara asta?

— Da, domnule. Şi vedeţi cât sunt de bucuros.

— De ce bucuros?

— Mai întâi pentru că domnii poeţi sunt tare generoşi… beau bine, şi îmi dau şi mie de băut.

— Deci poeţii sunt cei care vor veni?

— Ca în fiecare lună, în prima zi de vineri, domnule cavaler. Se reunesc pentru a spune poezii care m-ar face să roşesc dacă nu aş fi prea ocupat cu băutul ca să le ascult.

— Bun. Şi mai departe? … Celălalt motiv pentru care eşti bucuros?

— A da! Ei bine, pentru că va veni fratele Thibaut.

— Călugărul? Este şi el poet aşadar?

— Nu. Dar… scuzaţi-mă, domnule cavaler, uitaţi… o pană roşie…

Şi, fără a-şi termina fraza, Lubin, care părea foarte emoţionat, se grăbi în întâmpinarea unui cavaler care tocmai intrase în salon. Acest cavaler avea o pană roşie la tocă. Era înfăşurat cu grijă în mantia pe care o avea ridicată

până la nivelul nasului. Dar, oricât de bine îşi ascundea faţa, Pardaillan i-o zări pentru o clipă.

— Domnul de Cosseins! şopti el.

Cosseins era căpitanul gărzilor lui Charles al IX-lea, adică cel dintâi personaj militar de la Luvru.

— Ce-i cu asociaţia asta de poeţi din care fac parte căpitanul gărzilor şi călugărul Thibaut? De ce Lubin, acest fost călugăr care şi-a părăsit mănăstirea şi s-a făcut ospătar într-o pensiune de dragul bucatelor bune, este cel care îl întâmpină pe un asemenea personaj şi nu jupânul Landry?

Şi, cu o curiozitate trezită la maxim, urmări cu privirea intriga dintre Lubin şi Cosseins. Landry, ocupat cu cuptoarele sale din rotiserie, nu-i dăduse atenţie noului venit deşi, din bucătăria situată în stânga sălii principale, putea vedea ce se petrecea în salon printr-o fereastră mare cu care era prevăzută uşa.

Ori Lubin şi căpitanul intrară în sala în care servitoare le puneau masa.

— Aici va avea loc banchetul, messire poet, făcu Lubin încercând în zadar să-i vadă faţa bărbatului cu pană roşie.

— Să mergem şi mai departe! spuse Cosseins.

Sala următoare era goală şi se deschidea spre o a patra sală de asemenea goală, dar în care erau pregătite nişte scaune.

În stânga acestei săli exista un cabinet fără ferestre. Cosseins intră acolo.

— Ce-i cu această uşă? întrebă căpitanul.

— Dă într-o alee care merge în lungul celor patru săli şi se termină în stradă.

— Nu poate intra nimeni pe aici?

Lubin zâmbi şi arătă cele două zăvoare enorme care asigurau uşa masivă.

— E bine. Unde va sta călugărul?

— Fratele Thibaut? În salonul mare, în faţa uşii dinspre sala banchetului. Oh! nu va intra nimeni şi veţi putea să vă declamaţi netulburaţi sonetele şi baladele dumneavoastră.

— Înţelegeţi, sunt atâţia oameni invidioşi cărora le-ar conveni să-şi însuşească lucrările noastre!

Cosseins, fără îndoială mulţumit de inspecţie traversă din nou sălile, ieşi pe uşa salonului şi dispăru.

— Ce naiba o să se întâmple în seara asta la Devinicre? se întrebă Pardaillan.

Cavalerul nu era omul care să-şi piardă timpul meditând. Cunoştea pensiunea în toate ungherele sale.

Se ridică deci cu naturaleţe, îl chemă pe Pipeau pocnind din limbă şi pătrunse în sala banchetului unde trei servitoare dădeau zor să termine de pus tacâmurile. Trecu în grabă şi intră în încăperea goală închizând uşa în urma lui. Apoi ajunse în încăperea în care erau aşezate scaunele şi în sfârşit în cabinetul care dădea spre alee.

Acest cabinet nu era de altfel decât un fel de cavou cu pereţii din piatră umedă şi tapetat peste tot cu pânze de păianjen. Comunica cu aleea prin uşa grea pe care am pomenit-o şi cu încăperea cu scaune printr-o uşă prevăzută cu o ferestruică.

Ori acest cavou era anticamera pivniţelor jupânului Landry. În fund se deschidea o trapă acoperită de un capac cu mâner de fier…

Pardaillan, urmat în continuare de fidelul Pipeau, coborî pe scara care ducea la pivniţe, le inspectă cu grijă şi, neremarcând nimic anormal, reveni şi se instală în cabinet lăsând deschisă trapa care ducea la pivniţe.

Vom reveni în salonul mare al hanului.

Aici, pe la ora nouă, apărută trei bărbaţi înfăşuraţi în mantii şi purtând pene roşii la tocă…

Lubin alergă în întâmpinarea acestor personaje misterioase şi le conduse în sala banchetului.

Zece minute mai târziu, alţi doi cavaleri, apoi încă trei, toţi având câte o pană roşie la tocă, intrară la Devinicre ţi fură conduşi de Lubin care şopti:

— Opt pene roşii. Numărul este complet!

În acest moment, un călugăr cu barba albă, cu ochi vicleni, cu faţa rumenă, trecu la rândul lui pragul.

— Frate Thibaut! exclamă Lubin alergând în întâmpinarea călugărului.

— Frate, spuse acesta cu voce scăzută, poeţii noştri au sosit?

— Sunt aici, răspunse Lubin.

— Foarte bine. Ascultaţi-mă vă rog, fratele meu. E vorba de lucruri importante. Înţelegeţi. E vorba de poeţi străini care au venit să discute cu ai noştri.

— Dar, fratele meu, cum se face că sunteţi amestecat în chestiuni de poezie? …

— Frate Lubin, făcu cu asprime călugărul, dacă monseniorul Sorbin de Sainte-Foi, cuviosul şi venerabilul nostru stareţ, v-a permis să părăsiţi mănăstirea pentru a veni să faceţi chefuri şi chiolhanuri în acest han… Dacă, făcându-i-se milă de setea dumneavoastră nepotolită, cuviosul v-a dat o dovadă atât de extraordinară a blândeţii sale, nu înseamnă că vă va tolera şi păcatul de moarte al curiozităţii! Nu trebuie să puneţi nici o întrebare. Sau dacă nu, vă întoarceţi la mănăstire!

— Iertare! Vă jur, frate…

— E bine. Acum, aşezaţi-mi o măsuţă aici, în faţa uşii acestei săli, căci simt că am o oarecare poftă de mâncare.

— Ce să vă ofer de mâncare, dragul meu frate?

— Nimica toată: O jumătate de găină îndopată, un rântaş de Sena, un pateu, o omletă şi dulceţuri, împreună cu patru sticle de vin de Anjou…

Călugărul se instală deci în faţa uşii, în aşa fel încât nimeni să nu poată intra fără permisiunea lui.

Când Lubin aşează pe masă componentele dejunului frugal cerut de fratele Thibaut, acesta reluă:

— Acum, frate Lubin, ascultaţi-mă bine. Cunoaşteţi aleea care duce la cabinetul întunecat? Ei bine, vă veţi posta santinelă la uşa din acea alee, pe stradă, până când vă eliberez eu.

Lubin, care îşi vedea evaporându-se toate visele sale gastronomice şi bahice, scoase un oftat care ar fi îmblânzit până şi un tigru. Dar fratele Thibaut nu păru să ia seama.

— Dacă vrea cineva să intre pe alee, continuă el, vă veţi opune. Dacă acel cineva insistă, veţi scoate un strigăt de alarmă. Haideţi, fratele meu, grăbiţi-vă…

Lubin fu obligat să se supună.

Atunci, fratele Thibaut îşi atacă plin de conştiinciozitate jumătatea de găină.

Sunară nouă ore şi jumătate. În acel moment, şase noi personaje îşi făcură intrarea în han.

— Iată-i pe necredincioşi! mârâi fratele Thibaut. Sunt şi eu ca fratele Lubin. Nu înţeleg de ce sunt obligat să păzesc uşa pentru aceşti fabricanţi de rătăciri ca acest Ronsard, acest Baďf, acest Rémy Belleau, acest Jean Dorat… acest Jodelle ţi acest Pontus de Thyard!

Mormăind astfel, fratele Thybaut studia succesiv feţele celor şase poeţi şi se dădea la o parte pentru a-i lăsa să intre în sala banchetului.

Este de la sine înţeles că sosirea poeţilor şi dispariţia lor au trecut neobservate. Şi pentru a-şi reprezenta cu exactitate această scenă, cititorul nostru trebuie să-şi imagineze marele salon de la Deviničre plin de soldaţi, de studenţi, de aventurieri, de gentilomi; ici şi colo, câteva desfrânate; în mijlocul sălii un ţigan care face scamatorii; hohotele de râs, cântecele, strigătele beţivilor, zarva carafelor de cositor şi a cupelor care se ciocnesc între ele.

Cei şase poeţi ai Pleiadei (Joachim du Bellay, al şaptelea, murise în 1560) intrară aşadar fără să trezească nici cea mai mică curiozitate şi trecură în sala ospăţului.

Aici, Jean Dorat îşi opri cu un semn confraţii şi le spuse:

— Iată-ne deci, din nou, reuniţi pentru celebrarea misterelor noastre. Pot spune că noi reprezentăm aici floarea poeziei antice şi moderne, şi că niciodată o adunare a unor mândri doctori în arta sublimă nu a fost mai demnă să urce în Parnas pentru a-i saluta acolo pe zeii tutelari. V-

am vorbit, acum opt zile, despre aceşti câţiva străini care doresc să asiste la celebrarea unuia dintre misterele noastre.

— Sunt poeţi dramaturgi? întrebă Jodelle.

— Nicidecum. Şi nici măcar nu sunt poeţi. Dar mă pun chezaş că sunt oameni de onoare. Mi-au încredinţat numele lor cu condiţia păstrării secretului. Maestrul Ronsard aprobă primirea lor.

— Dar dacă ne trădează? remarcă Rémy Belleau.

— Au jurat să păstreze tăcerea, răspunse prompt Dorat. De altfel, domnilor, vor pleca mâine chiar, este foarte probabil că nu vor reveni niciodată la Paris.

Pontus de Thyard, care era un mâncău şi un băutor de frunte, Pontus care era numit „Marele Pontus” datorită staturii sale herculeene, Pontus spuse atunci:

— Eu cred că se mănâncă fără chef şi că se digeră prost când…

— Aceşti distinşi străini nu vor participa la agapa noastră! întrerupse Dorat.

Atunci cei şase poeţi intonară în cor un cântec bahic. Şi în ritmul acestui cântec îşi făcură intrarea în ultima sală în care se aflau deja cei opt necunoscuţi cu pene roşii.

Aceştia erau aşezaţi pe două rânduri, ca nişte oameni veniţi la spectacol. Erau cu toţii mascaţi.

Cei şase poeţi avură aerul de a nu-i fi observat.

Abia intrară şi cântecul lor se transformă într-o melopee cu ritm ciudat care era probabil o invocaţie. În acelaşi timp, se aşezară pe un singur rând în faţa panoului din fundul sălii care se afla vizavi de uşa cabinetului întunecat prin care se ajungea la pivniţe.

Imediat, Jean Dorat deschise uşa unui dulap imens care ocupa întreg panoul.

Acest dulap se deschidea în profunzime sub formă de alcov.

Şi iată ce văzură atunci cei opt spectatori.

În fundul acestui alcov se ridica un fel de altar antic. Acest altar, din granit roz, prezenta forma primitivă şi rudimentară a pietrelor imense care, pe vremuri, în timpul misterelor, erau folosite pentru sacrificii. Dar temelia sa era decorată cu sculpturi şi medalioane; unul dintre aceste medalioane îl reprezenta pe Phebus sau Apolo, zeul poeziei; într-un altul se găsea Ceres, zeiţa recoltelor; un al treilea îl reprezenta pe Mercur, zeul comerţului şi al hoţilor, de fapt, zeul ingeniozităţii.

La stânga şi la dreapta altarului erau agăţate nişte tunici albe şi coroniţe din frunze.

În sfârşit, datorită unui capriciu incredibil dar veridic sau poate datorită unui amestec de păgânism şi de religie creştină, din care cu siguranţă fusese înlăturată orice intenţie profanatoare, sau poate în sfârşit datorită unei simple neglijenţe, în spatele altarului, puţin la stânga, agăţată de perete, ea însăşi foarte uimită fără îndoială că se afla aici se afla o miniatură reprezentând-o pe Fecioară strivind un şarpe! …

Numai ce fu deschisă uşa alcovului şi Jean Dorat intră înăuntru, desprinse tunicile albe şi coroniţele şi le întinse prietenilor săi. Într-o clipă cei şase poeţi fură îmbrăcaţi ca nişte preoţi ai vreunui templu din Delphi şi încoronaţi cu frunze şi flori împletite.

Apoi se aşezară în stânga altarului şi începură, în greceşte, un cuplet intonat pe o muzică primitivă; odată terminat cupletul, se deplasară în şir şi se aşezară în dreapta altarului unde avu loc, pe aceeaşi muzică, reluarea unui al doilea cuplet, simbolizând fără îndoială antistrofa, în timp ce primul simbolizase strofa.

Ronsard înaintă către un vas pentru ars substanţe parfumate şi aruncă în el conţinutul unei casolete pe care o luase de pe altar. Imediat, un fum alburiu şi uşor se ridică în aer, umplând alcovul cu un miros subtil de smirnă sau de cinabru.

Apoi, avu loc o reluare în cor pe o melopee mai lentă. Apoi se lăsă din nou tăcerea.

Poeţii se descotorosiseră de tunicile lor albe dar păstraseră pe cap coroniţele de flori.

Uşa alcovului fu închisă brusc.

Iar poeţii, reluând cântecul de pahar care ţinuse loc de introducere pentru această scenă stranie de păgânism, se aşezară în şir şi dispărură în sala ospăţului de unde se auziră numaidecât ciocnete de pahare, zgomot de conversaţii şi hohote de râs.

— Iată nişte inşi care ori sunt nebuni de-a binelea, ori sunt nişte filosofi respectabili! mormăi cavalerul Pardaillan.

Cititorii noştri nu au uitat că, mai devreme, cavalerul nostru pătrunsese în cabinetul întunecat, gata să se arunce prin chepengul pivniţei la cel mai mic pericol de a fi descoperit.

După dispariţia poeţilor, cei opt bărbaţi mascaţi se ridicară în picioare.

— Sacrilegiu şi profanare! tună unul dintre ei scoţându-şi masca.

— Episcopul Sorbin de Sainte-Foi! murmură Pardaillan înăbuşindu-şi o exclamaţie de surpriză.

— Şi eu sunt obligat să asist la asemenea infamii! Ah! credinţa se pierde. Erezia ne sufocă! Trebuie acţionat repede! …

— Ce vreţi, monseniore! exclamă un altul scoţându-şi şi el masca. Dorat este de-al nostru. Este acoperirea noastră. El supraveghează această întâlnire. Unde vreţi să mergem? La dumneavoastră? Într-o oră am fi arestaţi cu toţii. Oamenii regelui ţin totul sub observaţie. Aici suntem în siguranţă!

Şi, în cel care vorbise astfel, Pardaillan îl recunoscu pe Cosseins, căpitanul gărzilor regelui!

Nu ajunsese la capăt cu surprizele.

Căci, după ce şi ceilalţi şase îşi scoaseră la rândul lor măştile, îi recunoscu stupefiat pe ducele Henri de Guise şi pe unchiul acestuia, cardinalul de Lorraine!

În ce-i priveşte pe ultimii patru, pe aceştia nu-i cunoştea.

— Să nu ne preocupăm de comedia acestor poeţi, spuse cardinalul de Lorraine. Mai târziu vom avea grijă să înăbuşim această nouă erezie…

Mai târziu, când noi vom fi stăpânii. Cosseins, aţi cercetat locurile?

— Da, monseniore.

— Garantaţi că suntem în siguranţă?

— Cu capul meu!

— Ei bine, domnilor, să vorbim despre problemele noastre, spuse atunci ducele de Guise pe un ton autoritar. Calmaţi-vă domnule episcop, nu mai e mult. Atunci când pe tronul Franţei se va afla un rege demn de acest nume, vă veţi lua revanşa. V-am jurat că erezia va fi exterminată; mă veţi vedea la lucru. În ce stadiu suntem? Vorbiţi primul, unchiule.

— Eu, spuse cardinalul de Lorraine, am făcut investigaţiile necesare şi pot acum demonstra cum Capétienii au fost nişte uzurpatori şi cum aceia care le-au urmat nu au făcut decât să perpetueze uzurparea. Prin Luther, duce de Lorraine, vă trageţi din Carol cel Mare, Henri.

— Şi dumneavoastră, mareşale de Tavannes? spuse Henri.

— Dispun de o mie de pedestraşi gata de luptă.

— Şi dumneavoastră, mareşale de Damville?

Pardaillan tresări. Mareşalul de Damville! Cel pe care l-a scos din mâinile tâlharilor! Cel care i l-a dat pe Galaor! …

— Am patru mii de archebuzieri şi trei mii de călăreţi, spuse Henry de Montmorency. Dar ţin să reamintesc condiţiile mele.

— Să vedem dacă le-am uitat, făcu Henry de Guise cu un zâmbet: Fratele dumneavoastră François arestat, dumneavoastră deveniţi capul casei Montmorency, şi aveţi asigurată spada de conetabil a tatălui dumneavoastră. Aşa este?

Henry de Montmorency se înclină.

Şi Pardaillan zări strălucind în ochii săi o licărire fugară de ambiţie sau de ură.

— E rândul dumneavoastră domnule de Guitalens! reluă ducele de Guise.

— Eu, în calitate de guvernator al Bastiliei, am rolul clar precizat. Să mi se aducă prizonierul cu pricina şi garantez că nu va mai ieşi viu.

Cine era prizonierul cu pricina? …

— E rândul dumneavoastră, de Cosseins! spuse Henri de Guise.

— Eu răspund de gărzile Luvrului. Trupele sunt ale mele. La primul semnal, pun mâna pe el, îl pun într-o trăsură şi îl conduc la domnul de Guitalens! …

— E rândul dumneavoastră, domnule Marcel.

— Pe mine jupân Le Charon m-a înlocuit mişeleşte în postul de staroste al negustorilor. Dar eu am poporul de partea mea. De la Bastilia la Luvru, toţi administratorii de cartiere şi adjuncţii lor sunt gata să-şi cheme oamenii la dorinţa mea.

— E rândul dumneavoastră, domnule episcop.

— Chiar de mâine, spuse Sorbin de Sainte-Foi, voi începe marea predică împotriva lui Charles, apărătorul ereticilor. Chiar de mâine, voi da cuvântul de ordine predicatorilor mei şi amvoanele tuturor bisericilor din Paris vor începe să tune şi să fulgere.

Henri de Guise rămase pentru un minut visător.

— Şi ducele de Anjou? Ce facem cu el? întrebă brusc Tavannes. Şi ducele de Alençon?

— Fraţii regelui! şopti Guise tresărind…

— Familia este blestemată! răspunse cu asprime Sorbin de Sainte-Foi. Să lovim în primul rând capul; membrele vor putrezi singure!

— Domnilor, spuse atunci Henri de Guise, fiecărei zile îi ajunge osteneala sa. Ne-am întâlnit. Ştim acum pe ce ne putem baza pentru a ne duce la bun sfârşit marea noastră lucrare. Domnilor, puteţi să contaţi pe mine… nu numai

pentru a acţiona, dar şi pentru ce trebuie să urmeze acţiunii. Un pact mă leagă de fiecare dintre dumneavoastră; îl voi îndeplini cu religiozitate. Veţi primi cuvântul de ordine. De acum înainte, fiecare să-şi reia ocupaţiile obişnuite. Acum, domnilor, să ne despărţim…

Atunci, cu toţii, unul după altul, îi sărutară mâna lui Guise, omagiu regesc pe care tânărul duce îl acceptă ca pe ceva cu adevărat firesc.

Apoi ieşiră, la interval de câteva minute…

După aceasta, chepengul pivniţei se ridică şi capul cavalerului Pardaillan îşi făcu apariţia. Cavalerul era puţin palid după ceea ce văzuse şi auzise. Surprinsese un secret teribil, unul dintre acele secrete care ucid fără cruţare. Şi Pardaillan, care nu ar fi tremurat în faţa a zece tâlhari, Pardaillan care ţinuse piept unei mulţimi dezlănţuite, Pardaillan se înfioră de sentimentul de a fi stăpânul – sau sclavul – unui asemenea secret. Trebuia oare să asiste, ca spectator neputincios, la tragedia care se pregătea? Nu! de o mie de ori nu! Îl apucă o furie împotriva acestor conspiratori… Pardaillan nu-l iubea pe rege… Charles al IX-lea îi era indiferent. Oricare ar fi fost regele Franţei, el era propriul său rege… Dar într-adevăr oamenii ăştia îi păreau extrem de abjecţi! Toţi, toţi, îi datorau regelui poziţiile lor, funcţiile lor, onorurile lor… Toţi făceau parte din curtea sa, îl tămâiau, îl adulau! Şi pe la spate vroiau să-l lovească!

Şi atunci? … Să-i denunţe? … Niciodată, ah! asta niciodată! Nu era el omul îndeletnicirilor murdare.

Aceste reflecţii trecură ca fulgerul prin mintea cavalerului. Şi cum contemplaţia nu îl caracteriza deloc, îşi acoperi cu grijă faţa cu mantia şi se repezi în alee, chiar în momentul în care Lubin se îndrepta către el pentru a închide uşa lăsată deschisă de Montmorency…

Lubin, pe care fratele Thibaut îl învăţase lecţia, ştia că opt poeţi trebuiau să iasă pe alee. Îi numărase, foarte bucuros la gândul de a merge să-i ţină companie fratelui Thibaut.

— Hei! strigă el zărindu-l pe acest al nouălea personaj care-i strica socoteala, ce faceţi aici?

Însă stupefacţia lui Lubin se transformă instantaneu în groază. Căci abia termină de vorbit şi primi o lovitură cumplită care îl întinse cât era de lung pe alee. Pardaillan sări pe deasupra lui Lubin care gemea de durere şi ajunse numaidecât în stradă.

XV – TIGRUL LA PÂNDĂ.

La acea oră hanul Deviničre era închis. Închise erau ţi prăvăliile din împrejurimi. Strada era o pustietate pradă tenebrelor. Liniştea era adâncă. Trebuia să fii un cavaler brav şi îndrăzneţ pentru a te aventura singur pe străzile care, după ora stingerii, deveneau domeniul vast şi inextricabil al tâlharilor, netrebnicilor, ticăloşilor, mişeilor, mojicilor şi al celor fără de căpătâi.

Henry de Montmorency intrase fără ezitare pe strada Saint-Denis. Pe sub mantie, ţinea în mână un pumnal gros cu mânerul solid.

Mergea fără să se grăbească, pe lângă casele de pe dreapta, în direcţia Senei. Deodată, se opri brusc, intră într-un colţ întunecat, împietri lângă o bornă.

La douăzeci de paşi, îndreptându-se către el, zărise un grup neclar care, o clipă mai târziu, se desprinse din tenebre şi îi apăru ca fiind format din patru persoane.

„Tâlhari!” se gândi mareşalul de Damville strângând bine mânerul pumnalului în mână.

Dar nu. Nu putea fi o ceată de tâlhari. Aceşti necunoscuţi aveau acel aer de siguranţă de sine care îi indică pe cei prieteni buni cu straja şi cu propria conştiinţă. Discutau între ei, şi mareşalul le auzi râsetele înfundate.

— Domnilor, domnilor, spunea în acel moment unul dintre ei, nu râdeţi.

Această persoană are un nume.

„Vocea ducelui de Anjou!” şopti înăbuşit Henri de Montmorency.

— Şi acest nume, prinţe? reluă un altul din grup.

— În strada Saint-Denis este numită doamna Jeanne sau Doamna în negru.

— Un nume care-ţi dă fiori!

— Sunt de acord, domnilor. Dar ce contează numele mamei când fiica este atât de drăguţă. Şi există oare ceva mai încântător la vedere decât această micuţă Loďse? … Ah! domnilor, veţi vedea minunăţia, şi vreau…

Dar mareşalul nu mai asculta.

Restul se pierdu într-un murmur înăbuşit.

La numele lui Jeanne, tresărise puternic. La numele lui Loďse, îţi înăbuşise un urlet şi, aproape fără să-şi ia nici o precauţiune, se avântase în urmărirea ducelui de Anjou şi a escortei sale.

„Jeanne! Loďse!…”

Aceste două nume răsunaseră în interiorul său precum un tunet. Cine era această Jeanne? Cine era această Loďse? Erau oare ele? … Oh! voia să ştie asta cu orice preţ! Chiar dacă trebuia să-i chestioneze pe ducele de Anjou! Chiar dacă trebuia să-l provoace pe fratele regelui!

Pentru o clipă, Henri de Montmorency se opri sufocat. Cum! Au trecut şaisprezece ani! Şi acest nume care putea să se refere la ea, care se referea poate la o oarecare, acest nume declanşa în el acea pasiune pe care o credea stinsă.

„Jeanne! Jeanne!”

Era deci posibil să o revadă, să-i vorbească. Era oare posibil să o întâlnească în viaţă, când o crezuse moartă, când sperase că înăbuşise iubirea de odinioară sub cenuşa ambiţiilor sale!

Da. Iubea. Iubea la fel ca odinioară. Poate mai mult decât atunci…

Grupul luase avans.

Din câteva salturi, îl ajunse din urmă.

Şi deodată, un gând teribil se strecură printre gândurile învolburate care-i asaltau mintea, ca un fulger care luminează subit un cer acoperit de nori cenuşii.

„Dar dacă este ea! Dacă e la Paris! cu fiica sa! … Dacă François află! … Dacă soarta sau satana îi face să se întâlnească! … Dacă află de trădarea mea! … Oh! fratele meu stând în faţa mea, ca odinioară, acolo în pădurea de castani! … François cerându-mi socoteală pentru impostură! … Ce-aş putea răspunde? … Ce-aş putea face? …”

Îşi şterse broboanele mari de transpiraţie care i se rostogoleau pe tâmple. Şi un râs tăcut, un râs teribil răsună, decantă aburii răzbunării care i se urcau la cap.

„Prin urmare nu voi aştepta ca Henri de Guise să fie regele Franţei pentru a deveni capul casei Montmorency! Şi pentru că François este în plus, să moară! …”

În acest moment, văzu că grupul se oprise în faţa hanului Deviničre.

Montmorency – sau Damville, dacă vrem să-i dăm numele sub care era cunoscut – se lipi de un zid, sub o streaşină, şi aici, aproape clătinându-se, cu respiraţia greoaie, încercă să privească, încercă să audă…

— Maurevert, cheia! spuse vocea ducelui de Anjou.

— Iat-o, monseniore! …

— Să mergem, domnilor! …

Cei patru înaintară spre uşa casei de vizavi de Deviničre… „Oh! mormăi Henri de Damville, pe flăcările iadului, trebuie să ştiu!”

Se pregăti să se repeadă.

Dar se opri brusc, intră din nou sub streaşina sa…

În faţa uşii apăruse deodată un bărbat. Şi acest bărbat spunea fără ironie, fără mânie:

— Pe Pilat şi pe Baraba, domnilor! Mă obligaţi să încalc poruncile respectatului meu tată! Fie ca greşeala aceasta să cadă numai asupra dumneavoastră!

— Cine-i acest nebun de legat? spuse duce le de Anjou.

— Ei! la naiba, Maugiron, e omul nostru de adineauri!

— E chiar el, să mă trăsnească Dumnezeu! exclamă Maugiron. Ei hai! vrednicul meu proprietar, faceţi aşadar

de pază în faţa casei dumneavoastră?

— După cum vedeţi, vrednicul meu domnişor, răspunse Pardaillan. Ziua, noaptea, sunt mereu aici!

— Haideţi! explodă ducele de Anjou, să terminăm odată, domnule caraghios; plecaţi de aici!

— Ah! domnilor, făcu Pardaillan cu o voce foarte liniştită, adresându-se lui Quélus şi lui Maugiron, sfătuiţi-l pe lacheul dumneavoastră să stea liniştit sau va fi ciomăgit, tot aşa cum veţi fi crestaţi dumneavoastră înşivă, mâine dimineaţă, pe micul Pré aux Clercs!

— Mizerabilule! răcniră gentilomii. Nu mâine dimineaţă ci chiar acum vei muri.

Pardaillan îşi trase spada.

Maurevert, fără să spună nici un cuvânt, se năpustise.

Dar se dădu înapoi cu un urlet de durere şi de furie.

Cavalerul îşi trăsese spada, cu acel gest amplu şi fulgerător care o făcea pe Giboulée să-i şuiere în mână. Lama descrise un semicerc strălucitor, se prăvăli în sens opus ca o cravaşă de oţel şi şfichiui obrazul lui Maurevert. O zgârietură lungă sângerândă trasă o linie roşie pe acest obraz şi Pardaillan, prin aceeaşi mişcare, punându-se în gardă, spuse abordând un ton afectat:

— Pentru că vreţi să fie chiar acum, mie îmi convine de minune! Dar! pe Pilat! ce ar spune respectatul meu tată, dacă m-ar vedea aici? Ah! domnule, sunt deznădăjduit să-i încalc ordinele servindu-vă această împunsătură!

De data aceasta, Maugiron fu cel care urlă şi se dădu înapoi, cu braţul drept inert lăsând să-i scape spada.

Quélus, la rândul său, se avântă.

Opreşte! făcu vocea imperioasă a duce lui de Anjou.

Ducele îl dădu la o parte cu violenţă pe Quélus şi înaintă, neînarmat, până la Pardaillan care, coborându-şi spada, îi sprijini vârful de botul cizmei sale.

— Domnule, spuse ducele de Anjou, vă consider un brav gentilom.

Pardaillan salută până la pământ, dar ochii săi nu-i pierdură nici o clipă din vedere pe adversari.

— Aţi spus adineauri lucruri pe care le-aţi regreta amarnic dacă aţi şti cu cine vorbiţi.

— Domnule, spuse Pardaillan, politeţea dumneavoastră mă face să le regret deja, oricât de josnică şi ne demnă ar fi purtarea unui gentilom, este prea mult să-l faci lacheu. Îmi cer scuze, şi vedeţi şi dumneavoastră cât sunt de dezolat.

Fraza era atât de echivocă, de ambiguă, încât ducele se îngălbeni de ruşine. Dar era hotărât să o treacă cu vederea şi să mimeze că ia drept bună o scuză care nu era altceva decât un nou afront.

— Vă accept scuzele, spuse el vorbind pe nas, lucru care i se întâmpla atunci când vroia să-şi aroge o grandoare mai mare decât avea în realitate. Şi acum, după ce ne-am înţeles, trebuie să vă spun că am treabă în această casă.

— Aha! aha! Dacă nu aţi spus aşa de la început! … Treabă! La naiba! Aveţi treabă aici?

— O problemă sentimentală, domnule!

— Aşa credeam şi eu, într-adevăr!

— Ne veţi lăsa deci calea liberă?

— Nu! făcu liniştit Pardaillan.

— Ah! luaţi aminte, domnule! Se spune că răbdarea regelui are o limită. Cea a fratelui său are o limită şi mai îngustă! …

Vorbind astfel, duce le de Anjou încerca să-şi umfle pieptul. Căci era destul de scund şi abia îi ajungea lui Pardaillan până la umăr. Cavalerul se prefăcu a nu înţelege că Henri de Anjou tocmai se prezentase. Şi, cu candoare, răspunse:

— Domnule, în numele acestei proaspete prietenii cu care aţi avut bunăvoinţa să mă onoraţi, vă implor să nu insistaţi: m-aţi jigni crunt…

Postura devenea ridicolă, adică groaznică pentru duce le de Anjou. Păli de furie şi, într-un acces de mânie, ridică mâna.

În aceeaşi clipă, simţi în gâtlej vârful spadei lui Pardaillan. Cei trei gentilomi scoaseră un strigăt şi, punând mâinile pe duce, îl traseră cu putere înapoi.

— Să şarjăm! spuse Quélus.

— Ba nu! răspunse ducele care fremăta de ruşine. Să abandonăm partida, domnilor. Maugiron este scos din luptă. Maurevert nu mai vede. Cât despre mine, nu mă pot dezonora să lupt cu acest bandit. Lasă spada, Quélus! Las-o, prietene, ne vom întoarce cu întăriri.

Şi, adresându-se lui Pardaillan care, cu spada în gardă, sprijinit cu mâna stângă de uşă, aştepta, nemişcat, tăcut:

— La revedere, domnule. Veţi mai auzi de mine…

— Sper să fie de bine, domnule! răspunse cavalerul.

O clipă mai târziu, grupul dispăruse.

Timp de aproape o oră, Pardaillan rămase în acelaşi loc, cu urechea la pândă, cu spada în mână.

Dar strada rămase pustie şi tăcută.

Cavalerul, sigur că nu va mai exista un nou atac, cel puţin în această noapte, bătu cu pumnul în uşa scundă a hanului Devinicre, i se deschise, şi urcă în camera lui.

Odată ajuns, sub pretextul de a se mai asigura o dată, deschise fereastra şi aruncă o privire scrutătoare asupra străzii. Dar, de la această înălţime, nu mai vedea aproape nimic sau, dacă vedea ceva, aceasta era numai ferestruica de peste drum spre care ochii săi erau atraşi irezistibil. Fereastra era de altfel întunecată. Lodse ţi mama sa dormeau.

Trebuie să spunem că Pardaillan rămase mai întâi îngrozit de ceea ce tocmai făcuse. II recunoscuse foarte bine pe ducele de Anjou. Şi acum că febra acţiunii dispăruse, înţelegea grozăvia faptei sale.

Fratele regelui, moştenitorul coroanei, era într-adevăr o figură populară în Paris.

Pardaillan era un gură-cască la fel ca orice bun parizian; iar chipul ducelui de Anjou îi era familiar. Deci, în pofida întunericului, îl recunoscuse. Şi, aşa cum am mai spus, era

îngrozit. Constată cu amărăciune că un fel de fatalitate îl împingea să se amestece unde nu era treaba lui şi că, fiu denaturat, răsculat împotriva dorinţelor sacre ale tatălui său, făcea exact pe dosul sfaturilor înţelepte ale acestuia, deşi îşi jura în fiecare dimineaţă să le respecte cu sfinţenie.

Într-un sfârşit, făcu acel gest al ridicării din umeri care îi era familiar şi care însemna:, Asta e! vinul a fost scos din butoi, trebuie băut neapărat! Iar mai departe, vom vedea!”

Între timp, îşi făgădui să fie prudent şi să nu meargă a doua zi în Pré aux Clercs unde avea întâlnire cu Quélus şi Maugiron.

„L-am servit cât am putut de bine pe unul dintre aceşti gentilomi, se gândi el. În ce-l priveşte pe celălalt, voi căuta o altă ocazie pentru a-i da satisfacţie. Dar să merg în Pré aux Clercs ar însemna să mă arunc în braţele zbirilor pe care ducele de Anjou nu va pregeta să-i posteze şi care m-ar conduce direct la Bastilia.”

Mulţumit că a pus astfel la punct problemele, se culcă visând la Loďse.

Jos, în stradă, mareşalul de Damville asistase la întreaga scenă fără a-l recunoaşte pe Pardaillan, pe care abia îl zări e în acea noapte întunecoasă, cu câteva luni înainte, şi căruia nu-i cunoştea numele aşa cum nu-i cunoştea nici figura.

Fără să se mişte din locul în care se oprise, el văzuse intervenţia neaşteptată a unui tânăr, plecarea ducelui de Anjou şi a acoliţilor săi şi în sfârşit intrarea lui Pardaillan în hanul Deviničre.

Atunci când fu sigur că strada va rămâne în continuare liniştită, îşi părăsi postul de observaţie şi, alunecând pe lângă prăvăliile închise, se aşează în faţa casei în care voise să pătrundă ducele de Anjou.

Atunci îi apăru din nou întrebarea: „Cine este această Jeanne? cine este această Loďse? … Ele! Cu siguranţă! Coincidenţă la un nume, treacă! Dar coincidenţă la amândouă numele! Este oare posibil? Nu, nu! Sunt ele! …

Ea este aici! … Oh! Trebuie să ştiu, să fiu sigur! … Voi reveni în timpul zilei… Da, dar dacă, până atunci, ar dispărea? … Nu, trebuie să rămân aici până când voi şti! …

Ochii săi ridicaţi interogau, răscoleau, scrutau febril faţada mută a clădirii.

Se lumină de ziuă.

Rând pe rând, prăvăliile se deschiseră; strada se animă; vânzătorii ambulanţi trecură şi văzură uimiţi acest bărbat palid care îşi ţinea ochii aţintiţi asupra casei…

Henri de Montmorency nu se mişca.

Din când în când era străbătut de un fior.

Deodată, sus, se deschise o fereastră, un cap de femeie se arătă timp de o secundă; dar această secundă a fost suficientă. Henri de Montmorency îşi înăbuşi un strigăt recunoscând-o pe Jeanne de Piennes! …

XVI – CATHERINE DE MÉDICIS.

Era ora nouă seara. În casa de la Pont de bois în care i-am introdus deja pe cititori, Catherine de Médicis şi astrologul Ruggieri îl aşteptau pe cavalerul Pardaillan căruia, ne amintim, florentinul îi dăduse întâlnire.

Regina scria la o masă, în timp ce astrologul se plimba cu paşi rari, venind din când în când să arunce câte o privire la ce scria Catherine, fără a încerca de altfel să ascundă această indiscreţie ci precum un bărbat care are dreptul să fie indiscret – sau care îşi ia acest drept.

Un morman de scrisori deja sigilate era înghesuit într-un coş. Şi Catherine scria în continuare. Abia terminată o scrisoare, începea alta.

În acest fel se desfăşura activitatea prolifică a acestei regine.

Astfel că după o scrisoare de opt pagini scrise mărunt în care îi prezenta fiicei sale, regina Spaniei, situaţia grupărilor religioase din Franţa şi în care îi cerea să-l convingă pe regele Spaniei să intervină, îi scria lui Philibert Delorme, arhitectul său, pentru a-i da indicaţii cu privire la palatul Tuileries; apoi îi scria lui Coligny în termeni

afectuoşi pentru a-l asigura că pacea de la Saint-Germain va fi de durată; apoi termina un răvaş pentru maestrul Jean Dorat; îi scria apoi papei, apoi maestrului de ceremonii pentru a-i spune să organizeze o serbare. Din când în când, şi fără a se întrerupe, arunca o frază scurtă.

— Tânărul acesta va veni?

— Cu siguranţă. Dar ce vreţi să faceţi cu acest spadasin?

Catherine de Médicis lăsă pana, îi aruncă o privire plină de înţelesuri astrologului şi spuse:

— Am nevoie de oameni, René. Evenimente importante sunt gata să se declanşeze. Îmi trebuie oameni… şi mai ales am nevoie de un spadasin bun, cum spui tu.

— Îl avem pe Maurevert.

— Este adevărat; dar Maurevert mă nelinişteşte. Ştie prea multe acum. Şi apoi Maurevert a fost rănit în ultimul său duel. Braţul său a tremurat. Dacă apare o situaţie dramatică, dacă apare una dintre acele secunde teribile în care soarta unui imperiu se sprijină pe o spadă… dacă această spadă tremură o miime de secundă… lovitura dă greş… şi imperiul poate să se prăbuşească… René, braţul acestui tânăr nu tremură!

— Va fi al nostru, liniştiţi-vă, Catherine.

— Apropo, René, palatul pe care am pus să ţi-l construiască este gata. Astăzi dimineaţă mi s-au înmânat cheile.

— Am văzut, regina mea, am văzut. I-am dat ocol prin strada Four, prin strada Deux-Ecus şi prin strada Grenelle. Este tot perimetrul palatului Soissons. Dumneavoastră faceţi lucrurile într-un mod magnific.

— Ce spui de turnul pe care am pus să ţi-l ridice?

— Spun că niciodată nu a văzut Parisul o asemenea minunăţie de îndrăzneală graţioasă.

Dar deja mintea Catherinei urma un alt făgaş.

— Da, reluă ea vorbind rar, acest tânăr îmi va fi util. Ai încercat, René, să-i stabileşti destinul cu ajutorul sublimelor tale cunoştinţe despre astre?

— Îmi lipsesc încă unele elemente; dar voi reuşi. De altfel, regina mea, de ce să vă preocupaţi atât de acest prăpădit? Nu aveţi gentilomii, fidelii, femeile dumneavoastră?

— Da, René, am cele cincizeci de domnişoare şi, prin ele, ştiu ceea ce cincizeci de duşmani pot mărturisi la urechea unei amante; da, am fidelii mei până la anturajul lui Guise, până la Béarn; şi prin aceşti fideli cunosc planurile celor care îmi doresc moartea şi, în loc să fiu ucisă, eu sunt cea care ucide; da, am gentilomii mei şi, prin ei, stăpânesc Luvrul şi Parisul. Dar nu am încredere, René! …

Privirea i se tulbură.

— René, spuse ea cu o voce de gheaţă, aveam paisprezece ani când am venit în Franţa. Acum am cincizeci. Asta înseamnă treizeci şi şase de ani de suferinţe şi de chinuri, treizeci şi şase de ani de umilinţe, de furie cu atât mai groaznică cu cât trebuia să o maschez cu surâsuri, treizeci şi şase de ani în care am fost rând pe rând dispreţuită, batjocorită, redusă la condiţia de servitoare, şi în sfârşit urâtă… dar a fi urâtă, nu înseamnă nimic! … Asta a început în seara căsătoriei mele, René…

— Catherine, Catherine! ce rost au asemenea aduceri aminte?

— Pentru că aducerile aminte reînvie ura! spuse înfundat Catherine de Médicis. Da, îndelungata umilinţă a început în seara căsătoriei mele şi, chiar dacă aş mai trăi o sută de ani, nu voi uita acel minut în care fiul lui Francisc I, după ce m-a condus la apartamentul nostru, s-a înclinat în faţa mea şi a ieşit fără să spună nici un cuvânt… în noaptea următoare şi în celelalte, a fost la fel… Atunci când soţul meu a devenit regele Franţei, regina, adevărata regină, nu am fost eu… a fost Diane de Poitiers. Anii s-au scurs pentru mine în singurătate: într-o zi, am aflat că Henric de Franţa voia să mă repudieze. Tremurând, cu furia în suflet, mi-am întrebat duhovnicul ce motive ar putea invoca soţul meu regesc… Ştii ce mi-a răspuns?

Ruggieri clătină din cap.

— Doamnă, a spus duhovnicul, regele pretinde că mirosiţi a moarte!

— Ruggieri tresări şi păli.

— Miroseam a moarte! continuă Catherine de Médicis aşezându-se din nou în fotoliu. Înţelegi? Aduceam moartea la tot ce atingeam… Şi, lucru îngrozitor, René, se pare că Henric al II-lea a avut dreptate să vorbească astfel… Atunci când, împins de consilierii săi, de Diane de Poitiers însăşi, a cărei generozitate a fost pentru mine ultima picătură de fiere, regele s-a hotărât să mă păstreze, atunci când, la insistenţele preoţilor, a consimţit să facă din mine adevărata sa soţie, atunci când în sfârşit am avut doi copii, ah! René… ce s-a ales de aceşti copii? François a murit la douăzeci de ani, după un an de domnie, de o boală de urechi înfricoşătoare a cărei cauză a rămas necunoscută. Numai că Ambroise Paré îmi spune că a murit de putreziciune.

Catherine se opri o clipă, cu buzele strânse, cu fruntea brăzdată de o cută.

— Uită-te la Charles! reluă ea cu o voce şi mai scăzută. Crize teribile îl doboară şi, în unele momente, mă întreb dacă nu va sfârşi în nebunie, în putreziciunea minţii, aşa cum François a sfârşit în putreziciunea trupului. Uită-te la ducele de Alençon, ultimul meu născut! cu faţa sa răvăşită, nu pare şi el marcat cu un semn de moarte? Uită-te în sfârşit la duce le de Anjou! (Şi aici vocea aspră a reginei luă o expresie de duioşie care surprindea.) Pare viguros, nu-i aşa? Ei bine, eu care îl cunosc, care îl îngrijesc, numai eu văd semnele debilităţii la acest copil incapabil să lege două idei.

— François a murit. Charles este condamnat. Henri va urca, fără îndoială foarte curând pe tron şi va pune pe capul său vulnerabil o coroană a cărei greutate îl va zdrobi. Vezi că trebuie să fiu puternică, pentru a domni peste Franţa în timp ce Henri se va distra! Henri, singurul care mă iubeşte şi mă înţelege! Henri de Anjou, bietul copil, pe care Charles îl invidiază! Henri căruia tocmai i s-a refuzat spada de

conetabil! În sfârşit, Henri, fiul meu! … Ce vrei, o mamă nu se simte mamă cu adevărat decât pentru copilul care este cu adevărat al său, după mintea şi sufletul său! …

— Şi celălalt, doamnă… nu vorbiţi niciodată despre el…

Catherine tresări. Ochii săi se dilatară şi înfipseră o privire sfredelitoare în ochii astrologului.

— Cred, spuse ea, că nu eşti în toate minţile. Ia bine aminte să nu-ţi mai scape niciodată o asemenea întrebare.

— Şi totuşi, trebuie să vorbesc!

Ruggieri, lăsând să cadă aceste cuvinte, rămăsese cu capul plecat. Şi în această poziţie continuă:

— Oh! nu vă temeţi, doamnă, nimeni nu ne va auzi; mi-am luat precauţiile necesare; suntem singuri… Dacă îndrăznesc să vorbesc, regina mea, este pentru că am întrebat astrele, şi astrele mi-au răspuns!

Catherine se înfioră.

Ea, care nu tremura în faţa crimei, tremura în faţa ameninţării astrelor.

Acum sigur că va fi ascultat, Ruggieri continuă:

— Aşadar, doamnă, dumneavoastră puteţi dormi liniştită! Aşadar, Catherine, nu vă gândiţi niciodată la celălalt! Eu mă gândesc. Eu, de mult timp, nu am decât un somn zbuciumat. Şi de fiecare dată când adorm, Catherine, acelaşi vis sinistru apare la capul patului meu. Văd un bărbat care iese dintr-un palat, într-o noapte întunecată, în timp ce femeia, amanta, în sfârşit lehuza, îi face un ultim semn implacabil… acest bărbat a plâns, a implorat în zadar… amanta a pronunţat o condamnare irevocabilă… bărbatul iese deci din palat… sub mantie, duce nu se ştie ce… totuşi ceva viu, căci acel ceva ţipă, plânge, cere milă… iar bărbatul este neînduplecat, căci bărbatul, laş pentru prima dată în viaţa sa, se teme de această femeie! … Merge… depune nou născutul pe treptele unei biserici… şi apoi o ia la fugă!

Catherine, cu chipul sever, murmură înăbuşit:

— Uiţi un lucru René! Uiţi ce e mai important!

— Nu, nu am uitat! Nu, Catherine! Fericit aş fi să fi putut uita! … Înainte de a lua nou născutul pentru a-l abandona, i-am picurat pe buze un strop dintr-o licoare albă… asta vreţi să spuneţi, nu-i aşa? …

— Fără îndoială! Pentru că, datorită acestei otrăvi, copilul nu putea trăi mai mult de două luni. Ai fost curajos, René, ai fost stoic… şi, pentru că tu aruncai în neant dovada adulterului reginei, nu am putut să mă căiesc pentru că te-am iubit… Dar, încă o dată, la ce bun să redeşteptăm asemenea amintiri? Este adevărat, te-am iubit! Ai apărut în momentul în care regele, soţul meu, mă obliga să-i salut amanta, în care gentilomii de la curte îmi întorceau spatele, în care se ridica din umeri atunci când vorbeam eu, în care chiar şi slujitorii, înainte de a mă servi, aşteptau ca Diane de Poitiers să-mi confirme ordinele. Singură, dispreţuită, umilită, devorată de ură şi deznădejde, am văzut într-o zi în ochii tăi o sclipire de milă… Am mers unul în întâmpinarea celuilalt… Am petrecut zile întregi discutând despre Florenţa şi nopţi întregi vorbind despre astre. M-ai instruit în arta ta sublimă. Ai făcut mai mult: mi-ai dezvăluit secretele familiei Borgia. Mulţumită ţie, René, am cunoscut aqua tofana. Mulţumită ţie, am deprins ştiinţa care-l face pe om egalul lui Dumnezeu dându-i drept de viaţă şi de moarte. Am învăţat să închid moartea într-o montură de inel, în parfumul unei flori, în paginile unei cărţi, în sărutul unei amante. De aici provine averea mea, René… Ţie ţi-o datorez. Ai primit recompensa pe care ţi-ai dorit-o… Ai împărţit aşternutul cu o regină! …

— Şi acum când am devenit Regina, acum când, unul după altul, mi-am doborât toţi duşmanii, acum când pe ruinele acumulate voi ridica o putere suverană care va uimi lumea, tu vii să-mi vorbeşti despre trecut. René, ziua de ieri a murit. Cea de mâine este cea care contează! Copilul? De ce mi-ar zăbovi gândurile asupra acestei fiinţe dispărute? Copilul a fost, fără îndoială, cules de vreo femeie care l-a luat cu ea. Şi după aceea, cum tu i-ai picurat pe buze

sămânţa morţii, fără îndoială, la capătul a două luni, s-a întors în neantul din care nu ar fi trebuit să iasă…

Ruggieri apucă mâna Catherinei şi o strânse cu putere:

— Şi dacă m-am înşelat? spuse el în surdină. Dacă doza a fost prea mică! Sau dacă s-ar fi întâmplat un miracol, reluă René. Dacă copilul ar fi în viaţă! …

— Blestem! răcni regina.

— Ascultaţi, Catherine, ascultaţi! De câte ori, după acea noapte groaznică, nu am întrebat astrele! Şi astrele mi-au răspuns mereu că el trăieşte! …

— Blestem! repetă regina.

— Nu v-aş fi vorbit despre asta, reluă astrologul, aş fi păstrat pentru mine teroarea, suferinţa şi remuşcările. Dar acum tăcerea, regina mea, ar fi o crimă… o crimă faţă de dumneavoastră care aţi rămas idolul vieţii mele! …

— Fie, spuse ea, să admitem că băiatul trăieşte. Ce importanţă are asta pentru mine? Trăieşte, dar nu va şti niciodată cine este! Trăieşte, dar într-un oarecare cartier necunoscut, fiu fără nume, copil găsit, sărac după toate probabilităţile. Trăieşte, dar noi tot nu ştim unde este, la fel cum el nu va şti niciodată numele mamei sale!

— Catherine, spuse Ruggieri, adunaţi-vă toate forţele: copilul este la Paris, şi eu l-am văzut!

— L-ai văzut! urlă regina. Când? Când?

— Ieri! … Şi înainte de toate, aflaţi numele femeii care l-a luat, l-a salvat, l-a crescut…

— Care este?

— Jeanne d’Albret! …

— Nenorocire! … Fiul meu în viaţă! … Dovada adulterului în mâinile duşmancei mele neînduplecate! …

— Nu ştie, fără nici o îndoială! bâigui Ruggieri.

— Taci! Taci! se răsti ea. Dacă Jeanne d’Albret este cea care a crescut copilul, înseamnă că ştie! … Cum? Nu cunosc! Dar ea ştie, îţi spun eu! Oh! vezi că ea trebuie să moară! Ah! Jeanne d’Albret! Nu mai e vorba de a şti dacă neamul care va domni va fi al tău sau al meu… Între tine şi

mine, este o chestiune de viaţă sau moarte! … Şi tu vei fi cea care va muri! …

După aceste cuvinte care îi scăpară, răguşite şi şuierătoare, Catherine de Médicis se linişti treptat. Deveni statuia… cadavrul rece care părea a fi când era imobilă…

— Vorbeşte! spuse ea apoi. Când şi cum ai aflat acest lucru?

— Ieri, doamnă, ieşeam de la acest tânăr…

— Cel care a salvat-o?

— Da, acest Pardaillan. În clipa în care părăseam hanul, ceva ca o vedenie m-a izbit brusc şi m-a lăsat stană de piatră: Un bărbat se îndrepta către mine. Şi, lucru înspăimântător care mi-a ridicat părul în cap, acest bărbat părea că aş fi eu! Eu însumi! Eu mergând în întâmpinarea mea! Dar eu aşa cum trebuie să fi arătat acum douăzeci şi patru de ani! Primul meu gând a fost că eram pe cale să-mi pierd minţile. Al doilea a fost să-mi acopăr faţa. Căci dacă acest bărbat m-ar fi văzut, fără îndoială că ar fi avut aceeaşi senzaţie ca şi mine… Când mi-am revenit din stupoare, l-am văzut intrând în hanul pe care eu tocmai îl părăsisem… Eram întors pe dos, Catherine! … Dacă aţi fi văzut ce figură nefericită avea! …

— Cu inima bătând să-mi spargă pieptul, m-am întors la han, am urcat scara cu paşi de lup, l-am ajuns pe tânăr şi l-am văzut intrând la acest Pardaillan de la care ieşisem eu… mi-am lipit urechea de uşă… Am ascultat toată conversaţia lor… Şi din această discuţie, Catherine, a reieşit pentru mine dovada clară că este el! că este fiul nostru! cules odinioară de pe stradă, salvat, apoi crescut de Jeanne d’Albret! …

— Şi el… bănuieşte?

— Nu, nu! făcu energic Ruggieri. Mă pun chezaş.

— Dar ce face la Paris?

— Este în serviciul reginei Navarei şi, fără îndoială, acum va merge să o întâlnească.

Catherine căzu din nou pe gânduri. Ce calcule îşi făcea, în acest moment în care tocmai îi fusese revelată existenţa fiului său? Ce gânduri o frământau pe această mamă?

Deodată, Catherine de Médicis tresări.

— Bate cineva! spuse ea pe un ton îngrozit.

— E cavalerul Pardaillan. I-am dat întâlnire la ora zece…

— Cavalerul Pardaillan! făcu Catherine trecându-şi mâna peste fruntea lucioasă ca fildeşul vechi. A! da… Ascultă, René… ce căuta el la Pardaillan? … sunt prieteni aşadar? …

— Nu, doamnă. A fost la cavaler doar ca să-i mulţumească din partea reginei Navarei.

— Deci, nu sunt prieteni? stărui Catherine.

— Cel puţin, ieri s-au văzut pentru prima dată…

— Du-te să deschizi, René, prietene, i-am găsit de lucru acestui tânăr. Spui că e sărac, nu-i aşa? şi mândru? Mi-ai spus aceste lucruri, nu-i aşa, despre acest Pardaillan?

— Da, doamnă, sărac până la a fi în mizerie; mândru până la demenţă.

— Adică este capabil să înţeleagă totul şi să facă orice. Du-te să deschizi, René.

Catherine de Médicis, în cele două minute în care rămase singură, îşi schiţă rapid planul, şi îşi compuse mimica, astfel încât atunci când va apărea cavalerul Pardaillan, să nu vadă în faţa lui decât o femeie cu zâmbet melancolic, şi nu sinistru, cu atitudine mândră, şi nu dispreţuitoare.

El se înclină adânc. O recunoscuse dintr-o privire pe Catherine de Médicis.

— Domnule, spuse aceasta, ştiţi cine sunt?

„Să ne ţinem bine, se gândi Pardaillan. O să mintă, este momentul să facem la fel.”

Şi cu voce tare, răspunse:

— Aştept să-mi faceţi onoarea de a-mi spune, doamnă.

— Vă aflaţi În faţa mamei regelui, spuse Catherine.

Ruggieri admiră mişcarea. Pardaillan se încovoie şi mai mult, apoi, îndreptându-se, rămase în picioare în acea

postură naivă care îi venea de minune. Catherine îl studie cu o atenţie încordată.

— Domnule, reluă ea apoi, ceea ce aţi făcut ieri este foarte frumos… Să te arunci astfel într-o asemenea încăierare pentru a salva două necunoscute este ceva demn de toată admiraţia…

— Ştiu, Maiestate.

— Este cu atât mai frumos cu cât aceste două femei nu reprezentau nimic pentru dumneavoastră…

— E adevărat, Maiestate: aceste două doamne îmi erau complet necunoscute.

— Dar acum le cunoaşteţi numele?

— Ştiu, răspunse Pardaillan, că am avut onoarea de a le apăra după puterile mele pe Maiestatea Sa regina Navarei şi pe una dintre însoţitoarele sale.

— Ştiu şi eu asta, domnule, făcu Catherine. Şi din acest motiv am dorit să vă cunosc. Aţi salvat o regină, domnule, şi reginele sunt solidare. Ceea ce poate că nu a putut face vara mea, vreau să fac eu. Regina Navarei este săracă şi problemele sale sunt mari. Totuşi, este drept să fiţi recompensat.

— Oh! în această privinţă Maiestatea Voastră poate fi liniştită: am fost recompensat pe măsura meritului meu.

— Cum aşa?

— Printr-un cuvânt pe care Maiestatea Sa regina Navarei a binevoit să mi-l spună.

— Dar vara mea din Navara nu v-a oferit vreo poziţie în anturajul său?

— Ba da, doamnă. Dar am fost obligat să refuz.

— De ce? făcu cu însufleţire Catherine.

— Pentru că îmi este imposibil să părăsesc Parisul.

— Şi dacă v-aş propune să intraţi în serviciul meu, ce aţi spune? Nu doriţi să părăsiţi Parisul? Ei bine, este exact ce v-aş cere eu. Cavalere, dumneavoastră care vă aruncaţi fără să staţi pe gânduri în apărarea a două necunoscute,

vreţi să vă aduceţi contribuţia la apărarea reginei dumneavoastră?

— Ei cum aşa? Maiestatea Voastră are deci nevoie să fie apărată? exclamă cu sinceritate Pardaillan.

— Un zâmbet fugar apăru pe buzele reginei: cunoştea acum punctul slab al armurii lui.

— Da! sunteţi surprins! făcu ea cu glasul cel mai seducător de care era capabilă. Şi totuşi, este adevărat, cavalere! Înconjurată de duşmani, obligată să veghez zi şi noapte la siguranţa regelui, îmi petrec viaţa tremurând. Nu aveţi idee câte ambiţii ascunse mişună în jurul unui tron…

Pardaillan tresări la gândul acelui complot al cărui secret îl surprinsese la Devinicre.

— Şi pentru a mă apăra, continuă regina, pentru a-l apăra pe rege, sunt aproape singură.

— Doamnă, spuse cavalerul fără să-şi manifeste emoţia, nu există vreun gentilom demn de acest nume care să şovăie să vă ofere sprijinul spadei sale. O mamă este sfântă, Maiestate. Şi atunci când această mamă este regină, ceea ce nu era decât o îndatorire de omenie devine o obligaţie căreia nimeni nu i se poate sustrage.

— Deci nu aţi ezita să faceţi parte dintre acei prea puţini gentilomi care, din compasiune atât faţă de regină cât şi faţă de mamă, îmi sunt devotaţi mie?

— Sunt al dumneavoastră, doamnă, răspunse Pardaillan.

Regina îşi stăpâni o tresărire de bucurie…

— Înainte de a vă spune ce puteţi să faceţi pentru mine, reluă Catherine de Médicis, vreau să vă spun ce voi face eu pentru dumneavoastră… Sunteţi sărac, vă voi îmbogăţi; sunteţi necunoscut, veţi avea onorurile la care poate să aspire un om ca dumneavoastră. Şi pentru început, ce spuneţi de un post la Luvru, cu o rentă de douăzeci de mii de livre?

— Spun că sunt copleşit, doamnă, şi că mă întreb dacă nu cumva visez…

— Nu visaţi, cavalere. Este datoria reginelor să găsească o ocupaţie pentru spadasini ca dumneavoastră.

— Să vedem deci care este ocupaţia, spuse Pardaillan.

— Domnule, v-am vorbit despre duşmanii mei care sunt de fapt cei ai regelui. Şi vă voi spune, domnule, cum acţionez atunci când văd unul dintre aceşti duşmani apropiindu-se de mine. Încerc mai întâi să-l dezarmez prin rugăminţi, prin lacrimi, şi trebuie să spun că adesea reuşesc…

— Şi când Maiestatea Voastră nu reuşeşte? făcu Pardaillan.

— Atunci recurg la judecata lui Dumnezeu.

— Să mă ierte Maiestatea Voastră… nu ştiu…

— Ei bine! … Unul dintre gentilomii mei se oferă; îl întâlneşte pe duşman, îl provoacă la o luptă cinstită, îl ucide sau e ucis… Dacă e ucis, este sigur că va fi plâns şi răzbunat. Dacă ucide, şi-a salvat regina şi regele care, niciunul nici celălalt, nu sunt nerecunoscători… Ce spuneţi de această metodă, domnule?

— Spun că nu cer decât să-mi scot sabia în arenă, doamnă!

— Deci… dacă vă indic un astfel de ticălos…

— Voi merge să-l provoc! făcu Pardaillan, umflându-şi pieptul.

— Domnule, spuse regina, aţi primit ieri o vizită…

— Am primit mai multe, doamnă…

— Vreau să vă vorbesc despre acel tânăr care a venit la dumneavoastră din partea reginei Navarei. Acela, domnule, este unul dintre duşmanii neînduplecaţi despre care v-am vorbit, poate cel mai îndârjit, cel mai teribil dintre toţi, pentru că acţionează din umbră şi nu loveşte decât atunci când este sigur… Acel om mă înspăimântă, domnule… nu pentru mine, vai! mi-am sacrificat deja viaţa… ci pentru bietul meu copil… regele dumneavoastră!

Pardaillan se strânsese în el însuşi, ca să spunem aşa.

Visul său despre un duel în care era campionul unei regine şi al unei mame, acest vis se destrăma, şi se întrezăreau realităţi sinistre.

— Ezitaţi, dragul meu domn? făcu regina uimită.

Şi tonul vocii sale devenise atât de ameninţător încât cavalerul, mai mult ca niciodată, se învioră, se zbârli.

— Nu ezit, Maiestate, spuse el, refuz.

Obişnuită să vadă spinări încovoiate în faţa sa, să audă cuvinte ezitante, Catherine de Médicis avu un moment de stupefacţie deplină. O uşoară roşeaţă care urca în obrajii săi palizi îi indică lui Ruggieri furia care se dezlănţuia în interiorul ei. Dar Catherine era de mult obişnuită să se prefacă, ea care s-a prefăcut toată viaţa.

— Cel puţin puteţi să ne daţi motive întemeiate? făcu ea cu aceeaşi blândeţe.

— Excelente, doamnă, şi pe care o inimă atât de nobilă ca a dumneavoastră le va înţelege pe dată. Bărbatul despre care vorbeşte Maiestatea Voastră a venit la mine şi m-a numit prietenul său; atât timp cât această prietenie nu va fi ruptă printr-o faptă ticăloasă, acest bărbat este pentru mine sfânt.

— Iată, într-adevăr, motive acceptabile, cavalere. Şi cum se numeşte prietenul dumneavoastră?

— Nu ştiu, doamnă.

— Cum! Acest bărbat este prietenul dumneavoastră, şi nu-i cunoaşteţi numele!

— Nu mi-a făcut onoarea să-mi spună. De altfel este mai puţin uimitor să nu cunoşti numele unui prieten decât pe cel al unui duşman atât de neînduplecat.

Catherine îşi lăsă îngândurată capul în jos.

„Iată un adevărat bărbat! se gândea ea. Este cu atât mai periculos. Şi pentru că nu vrea să mă servească…”

— Domnule, adăugă ea cu glas tare, vă ceream acest nume pentru a vedea dacă vorbim despre aceeaşi persoană. Să nu mai discutăm aşadar despre acest om. Înţeleg şi respect sentimentul care vă animă.

— Ah! doamnă, sunt extrem de fericit! Îmi era atât de teamă că i-am displăcut Maiestăţii Voastre! …

— Şi de ce mă rog? Credincios prieteniei, aceasta înseamnă: puternic împotriva duşmanului comun. Duceţi-vă, domnule, şi amintiţi-vă că voi avea grijă de bunăstarea dumneavoastră. Mâine dimineaţă vă aştept la Luvru.

Catherine de Médicis se ridică.

Pardaillan făcu o plecăciune în faţa reginei.

Câteva clipe mai târziu era afară, îl găsea la uşă pe fidelul său Pipeau, şi o lua din nou pe drumul către Devinicre încercând să descifreze enigma vie reprezentată de regina Catherine… „A spus: mâine dimineaţă, la Luvru, conchise el. Bun. Vom fi acolo. Luvrul este marea anticameră a norocului! Hotărât lucru, cred că tatăl meu domnul Pardaillan s-a înşelat! …”

La o oră după această scenă, Catherine de Médicis se întorcea la Luvru, îşi chema căpitanul şi-i spunea:

— Domnule Nancey, mâine dimineaţă, la prima oră, veţi lua douăsprezece oameni şi un rădvan, veţi merge la pensiunea Devinicre din strada Saint-Denis; veţi aresta un conspirator care îşi spune cavalerul Pardaillan şi îl veţi conduce la Bastilia…

XVII – MAREŞALUL DE DAMVILLE.

Pardaillan se trezi în zori după ce dormise foarte prost. Nu dă norocul peste cineva aşa deodată, fără ca mintea sa să fie profund tulburată.

Fiind un om metodic, reuşise, obligat să se răsucească pe toate părţile în pat, să clarifice toate aspectele obscure care-l nelinişteau.

Iată cum planificase lucrurile:

1° Va merge la Luvru, la invitaţia Catherinei de Médicis;

2° Va merge la palatul Coligny să-l prevină pe Déodat că trebuie să părăsească Parisul cât mai repede;

3° Îl va provoca pe Guise şi îi va face astfel reginei cel mai remarcabil serviciu;

4° Odată stabilit în noua sa postură, va merge să o întâlnească pe Doamna în negru, îi va împărtăşi dragostea

pentru fiica sa şi, fiind un gentilom de la curte, fără îndoială favorit al regelui, o va obţine pe Loďse de soţie;

5° Îşi va căuta tatăl şi îi va asigura o bătrâneţe uşoară şi senină.

Punându-şi astfel la punct viaţa, cavalerul putu să doarmă câteva ore.

Dar la revărsatul zorilor, aşa cum am mai spus, era în picioare.

Îşi făcu o toaletă îngrijită. Era vorba să le demonstreze gentilomilor de la curte că un Pardaillan se simţea ca acasă pe orice teren. Când fu gata, nemaiavând decât să-şi încingă spada atârnată în perete, constată că mai avea două sau trei ore la dispoziţie înainte de a se putea prezenta cum se cuvine la Luvru.

Se îndreptă aşadar către fereastră, de altfel fără prea mari speranţe să o zărească pe Loďse.

În acel moment, Pipeau mârâi încet. Pardaillan nu acordă nici o atenţie acestui mârâit şi deschise fereastra.

Aproape în aceeaşi clipă, fereastra Loďsei se deschise cu violenţă şi tânăra, cu părul despletit, cu ochii împăienjeniţi, apăru, ridică faţa spre Pardaillan şi strigă:

— Veniţi! Veniţi!

— Pe flăcările iadului! tună Pardaillan. Ce se întâmplă?

Era prima dată când Loďse i se adresa cavalerului. Ţi, după toate aparenţele, era pentru a-i cere ajutorul, şi trebuie că pericolul era mare dacă îndrăznise să scoată acel ţipăt care semăna cu un strigăt de groază.

— Alerg! răcni Pardaillan.

În aceeaşi secundă, Pipeau începu să latre cu furie, uşa zbură în ţăndări, o duzină de bărbaţi înarmaţi se năpustiră în cameră şi unul dintre ei strigă:

— În numele regelui! …

Pardaillan vru să se repeadă la spada sa rămasă pe perete; dar înainte să poată face vreo mişcare, fu înconjurat, prins de mâini şi de picioare, şi se prăbuşi.

— Ajutor, domnule! striga vocea Loďsei.

Şi această voce îi smulse cavalerului un urlet.

Cu o sforţare supraomenească îşi contractă muşchii… şi, atunci, constată că picioarele îi erau legate! Legate şi mâinile. Închise ochii şi, de sub pleoapele sale închise, izvorî o lacrimă pe care fierbinţeala obrajilor i-o devoră…

În acest timp, câinele urla, se repezea, muşca la grămadă. Când cavalerul fu făcut inofensiv, Nancey numără în jurul său doi morţi şi cinci răniţi.

Pe unul îl terminase Pardaillan cu un pumn în tâmplă. Pipeau îi sfâşiase gâtlejul celuilalt.

— La drum! porunci căpitanul.

Pardaillan, legat fedeleş, fu luat pe sus, dus… şi urletul prelung şi lugubru al câinelui marcă înfrângere a stăpânului său.

În stradă, cavalerul deschise ochii şi văzu trei rădvane. Unul era tras lângă uşa pensiunii şi acesta era pentru el.

Celelalte două erau oprite în faţa casei de vizavi; primul era gol; în al doilea, Pardaillan îl recunoscu pe Henri de Montmorency, mareşalul de Damville!

Nu avu timp să vadă mai mult căci fu aruncat în rădvanul care îi era destinat, obloanele fură coborâte îndată şi se găsi într-o închisoare pe roţi care se puse imediat în mişcare.

Pardaillan era înnebunit de furie şi deznădejde.

Dar, oricât de deznădăjduit ar fi fost, păstră destul sânge rece pentru a urma mental cotiturile şi ocolurile trăsurii care-l transporta. Îşi cunoştea la perfecţie Parisul şi, la capătul câtorva minute, decise… „Sunt dus la Bastilia!”

Bastilia însemna uitarea, însemna mormântul, însemna moartea lentă în fundul vreunei hrube lipsite de aer.

Pardaillan înţelese că era pierdut.

În clipa în care cea pe care o iubea îl chema în ajutor şi în care ea mărturisea astfel că îl iubeşte!

Când trăsura, după ce a trecut de podul mobil şi de porţi, se opri în sfârşit, când Pardaillan fu dat jos, privi în jurul său şi se văzu într-o curte întunecoasă, înconjurat de soldaţi. Fu

apucat de doi sau trei temniceri herculeeni care mai degrabă îl cărară decât îl forţară să meargă. Trecu de o uşă de fier, pătrunse într-un culoar lung şi umed ai cărui pereţi roşi de salpetru lăsau să transpire emanaţii ucigătoare; apoi urcară pe o scară elicoidală de piatră, apoi trecură de două grilaje de fier, apoi străbătură un coridor şi, în sfârşit, Pardaillan fu împins într-o încăpere destul de spaţioasă situată la al treilea etaj al turnului de vest.

Auzi uşa închizându-se cu un zgomot puternic.

Atunci, cum legăturile îi fuseseră tăiate, scoase un strigăt prelung de deznădejde şi se năpusti asupra uşii pe care o scutură frenetic…

Curând înţelese că eforturile sale erau zadarnice…

Şi se prăbuşi pe dalele de piatră, lipsit de cunoştinţă.

Ce se petrecea în casa din strada Saint-Denis? De ce Loise, care nu-i vorbise niciodată cavalerului Pardaillan, îl chema în ajutor? Este ceea ce vom spune acum.

Mareşalul de Damville o recunoscuse, după cum am văzut, pe Jeanne de Piennes.

Odată asigurat că presimţirile nu-l înşelaseră, privi în jurul său şi îşi dădu seama că era ziua-n amiaza mare şi că, din prăvăliile apropiate, era examinat cu curiozitate.

Atunci se îndepărtă şi se întoarse la palatul Mesmes unde locuia de fiecare dată când venea la Paris.

Chemă pe unul dintre ofiţerii săi şi îi dădu câteva instrucţiuni.

Se aruncă îmbrăcat pe un pat şi dormi câteva ore. Spre miezul nopţii, adică aproape de momentul în care, cu o zi în urmă, îi întâlnise pe ducele de Anjou şi pe acoliţii acestuia, se sculă, se înarmă bine şi se îndreptă către strada Saint-Denis.

Petrecu restul nopţii la pândă chiar în locul pe care şi-l alesese în noaptea precedentă.

Dimineaţă sosiră două rădvane, urmate de soldaţi. Henri urcă într-unul dintre rădvane, pentru a nu fi remarcat, şi-i făcu semn ofiţerului că putea să acţioneze.

Ofiţerul, urmat de o jumătate de duzină de soldaţi, intră în casă. Proprietara, o bătrână habotnică, îi primi tremurând şi îşi făcu cruce, îngrozită, când îl auzi pe ofiţer spunându-i:

— Doamnă, adăpostiţi în casa dumneavoastră două femei protestante. Aceste două hughenote sunt acuzate de legături strânse cu duşmanii regelui… Iar dumneavoastră aveţi toate şansele să fiţi considerată complice.

— Eu! …

— Doar dacă nu mă ajutaţi să le arestez fără tevatură.

— Sunt la ordinele dumneavoastră, domnule ofiţer. Cine ar fi crezut! Hughenote la mine în casă!

Molfăind într-una aceste cuvinte între cele patru măsele care-i mai rămăseseră, pioasa femeie urcă scara, urmată de ofiţer şi de soldaţi.

Bătu la uşă. Şi imediat ce simţi că în interior se trăgea zăvorul, se dădu la o parte.

Jeanne de Piennes se găsi faţă în faţă cu ofiţerul.

— Ce doriţi, domnule?

Ofiţerul roşi. Însărcinarea nu i se potrivea decât pe jumătate. Era vorba, pe scurt, de o mică ambuscadă bine gândită. Nu avea nici o calitate pentru a face o arestare. Şi acum, în faţa acestei femei, înţelegea că era odios.

Şi tremurând mai tare decât Jeanne, răspunse cu jumătate de glas, ca şi cum ar fi fost ruşinat:

— Doamnă… este vorba despre un ordin clar pe care trebuie să-l îndeplinesc… iertaţi-mă, nu fac decât să mă conformez.

— Ce ordin? spuse Jeanne aruncând o privire neliniştită spre camera unde se afla fiica sa.

— Am venit să vă arestez, doamnă. Sunteţi acuzată că sunteţi protestantă şi că aţi încălcat ultimele edicte.

În acel moment, uţa Loďsei se deschise. Tânăra înţelese totul dintr-o privire.

— Domnule, spuse atunci Doamna în negru, vă înşelaţi.

— Ceea ce vă va fi uşor să dovediţi, doamnă. Până atunci, binevoiţi să mă urmaţi, fără scandal, vă rog.

— Fiica mea! Sunt despărţită de fiica mea! exclamă Jeanne a cărei stăpânire de sine se nărui.

Loďse scosese un ţipăt. Înspăimântată, fără să-şi dea seama ce face, alergă la fereastră, o deschise cu violenţă, îl zări pe cavalerul Pardaillan. Şi primul său cuvânt fu chemarea către acel bărbat căruia nu-i vorbise niciodată:

— Veniţi! Veniţi!

Ofiţerul, văzând că lucrurile luau o întorsătură neplăcută, intră în locuinţă, urmat de soldaţii săi.

— Doamnă, exclamă el, vă jur că nu veţi fi despărţită de domnişoara, căci ea trebuie să vă însoţească. Vă jur că vă conduc pe amândouă în acelaşi loc… Supuneţi-vă deci fără scandal sau mă veţi obliga să folosesc violenţa, lucru pe care l-aş regreta tot restul vieţii.

Jeanne îl văzu pe acest ofiţer decis să-şi pună vorbele în practică. Înţelese pericolul şi inutilitatea vreunei împotriviri. În plus, i se spunea că nu va fi despărţită de Loďse.

— Bine, domnule, spuse ea reluându-şi stăpânirea de sine. Îmi acordaţi vă rog cinci minute pentru a mă pregăti?

— Cu plăcere, doamnă, răspunse ofiţerul, fericit că a scăpat atât de uşor.

Şi ieşi împreună cu soldaţii, în timp ce Jeanne îi făcea semn bătrânei proprietărese să intre.

Aceasta se supuse, după ce s-a consultat din priviri cu ofiţerul.

Jeanne alergă atunci la fiica sa pe care o smulse de la fereastră şi o strânse în braţe.

— Pe cine chemai, copila mea? întrebă ea.

— Pe singurul om care ne poate fi de vreun ajutor.

— Cavalerul acela tânăr care se uită atât de des şi de insistent spre ferestrele noastre?

— Da mamă, răspunse Loďse cu o exaltare febrilă şi fără să se gândească la mărturisirea pe care o făceau aceste cuvinte.

— Îl iubeşti aşadar?

Loďse păli, se împurpură şi două lacrimi îi împodobiră genele.

— Şi el? întrebă Jeanne.

— Cred că… da… sunt sigură! se bâlbâi Loďse.

— Dacă este aşa, crezi că putem să ne bizuim pe el?

— Ah! mamă, exclamă Loďse cu un elan pornit din inimă, este omul cel mai cinstit, răspund cu capul!

— Cum îl cheamă? întrebă Jeanne.

Loďse îţi ridică frumoşii săi ochi speriaţi ca ai unei căprioare…

— Dar…, făcu ea cu o naivitate încântătoare… nu-i ştiu încă… numele…

— Oh! inocenţă! şopti Jeanne cu un surâs umezit de lacrimi.

Şi se gândi că şi ea, odinioară, iubise mult timp fără să cunoască măcar numele celui pe care îl iubea.

— Bine, spuse ea. Nu avem nici timp şi nici de ales! Să sperăm că nu te înşeli! …

Alergă la un cofret, scoase din el o scrisoare sigilată pe care o scrisese fără îndoială cu mult timp în urmă şi, luând o foaie de hârtie scrise în grabă: „Domnule, Două biete femei încercate de suferinţă se încredinţează onestităţii dumneavoastră. Sunteţi tânăr şi, fără îndoială, deschis compasiunii, mai mult decât oricărui alt sentiment. Dacă sunteţi aşa cum credem noi, fiica mea şi cu mine, veţi preda la destinatar scrisoarea din acest plic. Vă mulţumim şi fiţi binecuvântat pentru serviciul imens pe care ni-l veţi face.

DOAMNA ÎN NEGRU”

Apoi, sigilă totul şi, chemând proprietăreasa:

— Doamnă Maguelonne, spuse ea, vreţi să-mi faceţi un mare serviciu?

— Vreau, fiica mea. Şi totuşi, cine ar fi crezut că sunteţi hughenotă, dumneavoastră o persoană atât de frumoasă şi de cumsecade.

— Doamnă Maguelonne, mă credeţi capabilă să mint? Ei bine, vă jur că sunt victima unei greşeli… în afară de cazul,

adăugă ea cu o tristeţe sfâşietoare, în care toate acestea nu sunt decât o înscenare îngrozitoare.

— Dacă aşa stau lucrurile, făcu cu hotărâre bătrâna credincioasă, spuneţi-mi cum pot să vă fiu de folos, voi duce la capăt însărcinarea dumneavoastră, chiar dacă ar trebui să mă coste!

— Nu vă va costa nimic, buna mea doamnă. Este vorba să-i daţi un plic unui tânăr cavaler care locuieşte acolo, în pensiunea aceea, la ultima fereastră de sus.

— Bătrâna ascunse hârtia.

— În zece minute, scrisoarea dumneavoastră va ajunge acolo. Dragă doamnă! Fie ca greşeala să fie recunoscută cât mai repede. Căci cine nu vă iubeşte pe dumneavoastră şi cine ar putea susţine că sunteţi într-adevăr hughenote?

Jeanne mulţumise în acest timp onorabilei bigote şi deschisese uşa.

— Domnule, suntem gata, spuse ea.

Ofiţerul salută şi începu să coboare. Ar fi putut să-şi facă griji în legătură cu ce i-ar fi putut spune prizoniera sa bătrânei proprietărese. Dar, după cum am văzut, era mai degrabă ruşinat de rolul pe care-l juca şi, cu condiţia să reuşească să le ducă la palatul Mesmes pe Doamna în negru şi pe fiica acesteia, era hotărât să nu mai întrebe nimic.

Henri de Montmorency, ascuns în rădvanul său, îşi înăbuşi un urlet de bucurie la vederea lui Jeanne şi a fiicei sale. Nici măcar nu-şi dăduse seama că în pensiunea Devinicre avusese loc o arestare şi că grupuri mari de oameni comentau evenimentul.

Jeanne ţi Loďse urcară în rădvanul care staţiona în faţa uşii.

Doamna Maguelonne le urmase până aici.

În momentul în care rădvanul era gata să se pună în mişcare, Jeanne îi aruncă o privire încărcată cu un îndemn disperat.

Bătrâna se apropie repede şi în clipa în care obloane le erau pe punctul de a fi coborâte, şopti:

— Nu vă temeţi: în câteva minute scrisoarea va fi în mâinile cavalerului Pardaillan…

Un strigăt cumplit, un strigăt de spaimă, de oroare şi de deznădejde răsună şi Jeanne, lividă, vru să ţâşnească. Dar, în clipa aceea, obloanele fură coborâte. Rădvanul se puse în mişcare…

Jeanne căzu leşinată murmurând:

— Cavalerul Pardaillan! … Oh! fatalitate! …

Doamna Maguelonne era una dintre acele femei în vârstă care nu au nimic de făcut: îşi petrecea timpul spionând. Prin urmare îl remarcase pe tânărul cavaler; ajunsese să afle la ce adresă mergeau privirile sale şi, cum era în cele mai bune relaţii cu una dintre servitoarele pensiunii, aflase tot ce se putea şti despre cavalerul Pardaillan, în timp ce Loďse nu-i cunoţtea nici măcar numele.

Bătrâna adulmecă deci o poveste de dragoste în care urma să fie implicată.

Aşa că, având ochii plecaţi dar atenţia trează, intră la Deviničre ţi-i spuse vecinei sale, doamna Huguette Landry Grégoire:

— Aş vrea să vorbesc cu cavalerul Pardaillan.

— Cavalerul Pardaillan! exclamă jupân Landry care o auzise. Înseamnă aşadar că n-aţi văzut nimic.

— Nu… nu ştiu nimic… Ce se întâmplă? …

— Ei bine, teribilul Pardaillan… Pardaillan spintecătorul, Pardaillan fanfaronul, ei bine, a fost arestat!

— Arestat! făcu bătrâna pălind – nu pentru că o interesa soarta cavalerului ci pentru că se temea deja să nu fie compromisă.

Huguette Landry făcu cu tristeţe semn că soţul său spunea adevărul gol-goluţ, în timp ce hangiul relua:

— A venit acum şi rândul lui! Asta îl va învăţa minte să nu mai apuce burghezii cumsecade de guler şi să-i ţină atârnaţi în gol!

— Şi ce a făcut?

— Se pare că uneltea împreună cu doamnele hughenote.

De data asta doamna Maguelonne se retrase în grabă, se întoarse acasă şi puse scrisoarea într-o ascunzătoare.

„Totul devine limpede! se gândea ea. Erau hughenote, şi conspirau cu protestantul de vizavi!”

În timp ce aceste evenimente aveau loc în strada Saint-Denis, rădvanul care le transporta pe Jeanne de Piennes şi pe fiica sa sosea la palatul Mesmes, intra în curte şi poarta se închidea în urma lui.

Ofiţerul le ceru atunci celor două femei să coboare; strângându-se una în alta, ele îl urmară pe ofiţer care le conduse la primul etaj.

Se opri în faţa unei uşi şi făcând o plecăciune spuse:

— Vă rog să intraţi aici: misiunea mea s-a încheiat.

Jeanne de Piennes răspunse printr-un semn cu capul şi împinse uşa. Imediat ce intră împreună cu fiica sa, această uşă se închise la loc.

Auziră zgomotul făcut de cheie.

Camera în care fuseseră închise avea dimensiuni mari şi era bogat mobilată. Pereţii erau acoperiţi de tapiserii. În fundul camerei se afla o uşă deschisă. Aceasta dădea într-un dormitor în fundul căruia se găsea un al doilea dormitor. Asta era totul şi alcătuia un apartament cu trei camere ale cărui ferestre dădeau spre curtea palatului.

Jeanne se lăsă să cadă într-un fotoliu.

O scrisoare! exclamă Loďse arătând cu degetul o hârtie ce se afla pe masă. O luă şi citi: „Prizonierele nu trebuie să se teamă de nimic. Dacă doresc ceva, nu trebuie decât să scuture clopoţelul care se găseşte lângă această scrisoare. O cameristă se află în slujba lor şi va da fuga la primul semnal. Această femeie va fi cea care le va servi prizonierelor prima lor masă. Există toate şansele ca această reţinere să nu dureze decât câteva zile.”

— Ce înseamnă toate astea? ţopti Loďse? Din fericire, mamă, nu părem a fi într-o închisoare!

— Poate că ar fi fost de o sută de ori mai bine să fim într-adevăr întruna dintre casele regelui.

Jeanne scutură din cap, ca pentru a alunga nişte bănuieli cumplite care o asaltau.

— Să avem răbdare, copilă, să avem răbdare. Vom şti curând la ce să ne aşteptăm. Dar, până atunci, trebuie să-ţi fac o mărturisire importantă.

— Spuneţi, mamă, făcu Loďse aţezându-se lângă Jeanne.

— Copila mea, este vorba de acel tânăr cavaler.

Loďse se îmbujoră.

— E adevărat aşadar că-l iubeşti! exclamă Jeanne.

Loďse îţi lăsă capul în jos.

Mama păstră câteva minute de tăcere, ca şi cum acum ar fi ezitat să vorbească.

— Acum îi cunoaştem numele, reluă ea vorbind rar.

— Mamă! mamă! exclamă Loďse, s-ar părea că de fapt acest nume nu vă este necunoscut şi că vă provoacă o tristeţe secretă pe care eu nu o înţeleg… Şi mă preocupă! Deja adineauri, când doamna Maguelonne a rostit acest nume, aţi scos un strigăt în care se ghicea spaimă şi, s-ar spune, aproape groază… Aţi leşinat, mamă! Oh! tremur… cred că voi afla ceva oribil! …

— Ascultă, Loďse a mea. Când te-ai născut, biata ta mamă trecuse deja prin multe necazuri. Catastrofe groaznice se abătuseră peste ea. Într-atât încât, Loďse, dacă nu ai fi fost tu, aş fi murit de durere şi de deznădejde. Nu vei putea niciodată să înţelegi cât de dragă mi-erai…

— Mamă, nu trebuie decât să vă privesc pentru a-mi da seama! Făcu Loďse tremurând.

— Dragă copilă! … Da, te iubeam la fel cum te iubesc acum. Te iubeam mai mult decât pe mine însămi, mai mult decât orice pe lume pentru că te iubeam mai mult decât pe el! …

— El! …

— Soţul meu… tatăl tău! …

— Ah! mamă! Nu aţi vrut niciodată să-mi spuneţi numele lui!

— Ei bine, îl vei afla! A sosit timpul. Tatăl tău, Loďse, se numea… François de Montmorency!

Loďse scoase un ţipăt slab.

— Spuneţi până la sfârşit, mamă! exclamă ea.

Nu pentru că fusese uluită de acest nume faimos, ea care crezuse mereu că are o origine umilă; dar îşi amintea că mama sa îi spusese că unul dintre bărbaţii de care trebuie să se teamă cel mai mult se numea Henri de Montmorency.

Palpitând, se agăţă, ca să spunem aşa, de buzele mamei sale care continuă:

— Tatăl tău, Loďse, era plecat într-o campanie grea. Eu îl credeam mort. Într-o zi – zi de bucurie neţărmurită şi de nefericire cruntă – am aflat că trăia, am primit vestea că se întorsese şi că alerga spre mine… Dar află că omul care îmi dădea această veste era fratele tatălui tău, era Henri de Montmorency! Mai află încă un lucru, copilă! Că acest om, înainte de a-mi da această veste, a pus un mizerabil să te răpească… un tigru, cum îi spunea el însuşi. Şi după ce mi-a spus despre sosirea tatălui tău, după ce mi-a spus că ai fost răpită din porunca lui, a adăugat că, dacă dezminţeam cuvintele pe care urma să le rostească în prezenţa soţului meu, tu ai fi fost ucisă!

— Ce grozăvie! …

— Da, ce grozăvie! Căci nimeni nu va şti vreodată cât am suferit atunci când, în faţa soţului meu, Henri de Montmorency m-a acuzat de necredinţă! Am vrut să protestez! dar, la fiecare mişcare a mea, îi vedeam mâna pregătită să-i dea tigrului care te-a răpit semnalul uciderii tale… Am tăcut! …

— Oh! mamă! mamă! exclamă Loďse aruncându-se în braţele lui Jeanne, cât de mult aţi suferit!

— Înţelegi acum de ce ţi-am spus mereu că există pe lumea asta un bărbat pe care trebuie să-l urăşti, de care

trebuie să fugi aşa cum fugi de nenorocire şi de moarte… era vorba despre Henri de Montmorency…

— Şi celălalt, mamă, celălalt! … făcu Loďse cu o voce în agonie.

— Celălalt, copila mea, cel care te-a răpit! …

— Da, mamă! …

— Loďse, adună-ţi tot curajul… numele acelui monstru era cavalerul Pardaillan!

Loďse nu scoase nici un strigăt, nu făcu nici o mişcare.

Rămase ca trăsnită, foarte palidă, şi două lacrimi mari i se rostogoliră din ochi.

— Tatăl celui pe care-l iubesc!

Jeanne o luă în braţe, o strânse spasmodic.

— Da, spuse ea, înfierbântată, cu mintea pierdută. Da, iubita mea Loďse, avem amândouă stigmatul nenorocirii… Un om generos te-a salvat, mi te-a adus… şi el a fost cel care mi-a spus numele monstrului… Da, era tatăl celui pe care-l iubeşti… căci am aflat că monstrul acela avea un copil de patru sau cinci ani… tigrul a murit fără îndoială… dar copilul a crescut…

Loďse nu spunea nimic.

Îl iubea pe fiul bărbatului detestabil datorită căruia mama sa fusese condamnată la o viaţă nefericită!

Şi cine ştie dacă fiul acesta nu făcea aceleaşi treburi murdare ca şi tatăl său?

De ce nu alergase acest tânăr cavaler în ajutorul ei?

De ce, de atât de mult timp, o pândea?

Ah! nu mai era nici o îndoială! Acest cavaler Pardaillan era emisarul omului care o ţinea închisă şi care o ţinea închisă pe mama sa! …

— Oh! mamă, spuse ea cu o şoaptă temătoare, inima mea e zdrobită…

— Biată scumpă adorată… trebuia, înţelegi, pentru a evita nenorociri şi mai mari…

— Inima mea e ca şi moartă, reluă Loďse; dar nu la mine mă gândesc…

— La ce te gândeşti, copila mea? făcu Jeanne aruncându-i fiicei sale o privire plină de compasiune. La el, fără îndoială! Ah! copila mea, gândeşte-te la altceva…

Loďse scutură din cap.

— Mă gândesc, spuse ea cu un fior, la omul care ne-a răpit, cred că ghicesc cine este acesta… Este…

— Oh! taci, taci! bâigui Jeanne ca şi cum numele care se afla pe buzele fiicei sale şi pe propriile sale buze ar fi reprezentat un blestem…

În acest moment, Jeanne îşi strânse şi mai puternic cu braţul drept fiica, în timp ce mâna sa stângă se întindea spre uşa care tocmai se deschisese fără zgomot…

— El! şopti ea devenind livid㠅…

În pragul uşii, el însuşi livid, asemenea unei stafii nemişcate, stătea Henri de Montmorency! …

XVIII – SPIOANA.

Există un personaj în această povestire pe care abia l-am întrezărit şi pe care este timpul să-l punem în lumină. Este vorba despre această Alice de Lux care se afla în suita reginei Navarei. Am văzut cum Jeanne d’Albret şi Alice de Lux, salvate de cavalerul Pardaillan, au mers amândouă la evreul Isaac Ruben şi cum au urcat în trăsura care staţiona în afara zidurilor, aproape de poarta Saint-Martin.

Rădvanul, tras de cei patru căluţi de munte ai săi, a ocolit Parisul, trecând pe la poalele colinei Montmartre, apoi a coborât drept spre Saint-Germain unde fusese semnată pacea între catolici şi reformaţi, pace care nu era însă decât un armistiţiu ameninţător.

Jeanne d’Albret coborî într-o casă de pe o străduţă care dădea spre latura din dreapta a castelului. Acolo găsi trei gentilomi care o aşteptau într-o sală scundă.

— Veniţi, conte de Marillac, îi spuse ea unuia dintre ei.

Cel pe care îl numise astfel era un tânăr de aproximativ douăzeci şi cinci de ani, cu o constituţie robustă, cu figura marcată de tristeţe. La intrarea reginei şi a însoţitoarei sale, această figură se luminase brusc.

Alice de Lux îi aruncase la rândul ei o privire. O tulburare de nedescris îi făcuse pieptul să palpite.

Deja contele de Marillac se înclinase în faţa reginei, o urma într-un cabinet retras în care aceasta tocmai intrase.

— De ce mi s-a adresat astfel Maiestatea Voastră? întrebă atunci tânărul.

— Nu este acesta numele dumneavoastră? spuse ea. Nu v-am făcut eu conte de Marillac?

— Îi datorez totul Maiestăţii Voastre, viaţa, averea, titlul… Recunoştinţa mea nu se va sfârşi decât odată cu ultima bătaie a inimii… dar numele meu este Déodat… O regina mea! Nu vedeţi aşadar că sunteţi singura care îmi acordă acest titlu de conte de Marillac şi că toată lumea îmi spune Déodat, copilul găsit! …

— Copilul meu, spuse regina cu o severitate afectuoasă, trebuie să alungaţi aceste gânduri. Sunteţi curajos, credincios, îndrăzneţ, sunteţi sortit unui destin măreţ dacă nu vă încăpăţânaţi în această căutare ucigătoare care poate să paralizeze tot ce există bun şi generos în dumneavoastră…

— Ah! făcu contele de Marillac cu un glas înăbuşit, de ce am surprins acea conversaţie! De ce a vrut soarta să aflu numele mamei mele! Şi de ce nu am murit în ziua în care, aflând acest nume, am aflat de asemenea că mama mea este regina cea malefică, necruţătoarea Médicis…

În acest moment un strigăt înfundat răsună în camera alăturată.

Dar nici regina Navarei nici contele de Marillac, absorbiţi în întregime de gândurile lor, nu auziră acest strigăt.

— Oricum ar fi, reluă regina cu fermitate, închideţi în dumneavoastră acest secret de moarte. Ştiţi cât de mult vă iubesc: v-am crescut ca pe propriul meu fiu: aţi străbătut munţii împreună cu Henri al meu; aţi avut aceiaşi profesori… continuaţi aşadar să fiţi fiul meu adoptiv…

Contele de Marillac se înclină cu un respect încărcat de emoţie, luă mâna reginei şi o duse la buze.

— Acum, reluă regina Navarei, ascultaţi-mă conte. Am nevoie la Paris de un om de care să fiu sigură.

— Eu voi fi acel om! făcu energic Déodat.

— Mă aşteptam la propunerea dumneavoastră, copilul meu, spuse regina stăpânindu-şi cu greu emoţia. Dar fiţi foarte atent, s-ar putea să vă puneţi viaţa în pericol.

— Viaţa mea vă aparţine.

— S-ar putea de asemenea, reluă după o mică pauză regina Navarei, să aveţi de riscat mai mult decât viaţa… s-ar putea să vă aflaţi în situaţii în care va trebui să vă luptaţi cu propria inimă… prin urmare, copilul meu, nu numai curaj aştept de la dumneavoastră, ci şi o generozitate sufletească pe care nu pot spera să o găsesc decât la dumneavoastră…

— Oricare ar fi împrejurările, Maiestate, îmi va fi imposibil să uit că, dacă sunt în viaţă, dumneavoastră vă datorez aceasta!

— Da! murmură regina gânditoare, trebuie! Ascultă-mă, copilul meu, dragul meu fiu…

Şi atunci Jeanne d’Albret, deşi era sigură că nimeni nu-i spiona cuvintele, începu să vorbească în şoaptă.

Discuţia, sau mai degrabă monologul, dură o oră.

La capătul acestei ore, contele repetă pe scurt instrucţiunile care îi fuseseră date.

Jeanne d’Albret îl apucă de amândoi umerii, îl trase spre ea şi, sărutându-l pe frunte, îi spuse:

— Du-te, fiul meu, binecuvântarea mea să fie cu tine…

Déodat se îndepărtă şi traversă încăperea în care aşteptau ceilalţi doi gentilomi. Aruncă o scurtă privire împrejurul său; dar, fără îndoială, nu găsi ceea ce spera să vadă sau să revadă în această sală scundă căci ieşi în străduţă, dezlegă un cal al cărui frâu era înnodat de zăvorul unui oblon, urcă în şa şi începu să coboare pe coasta abruptă împădurită din direcţia Parisului.

După douăzeci de minute, contele Marillac – sau Déodat, după cum vrem să-l numim – ajunse la un grup de colibe

adunate în jurul unei clopotniţe cu înfăţişare sărăcăcioasă. Acest cătun se numea Mareil. Prin întuneric, contele desluşi un buchet de frunze de stejar şi merişor deasupra unei uşi. Era un han.

Oftă şi descălecă scuzându-se în sinea lui cu faptul că porţile Parisului erau închise la această oră şi că era mai bine să aştepte dimineaţa decât să-şi caute culcuş pe lângă Rueil sau Saint-Cloud.

Bătu în uşa cârciumii cu mânerul spadei sale. După zece minute, un ţăran pe jumătate hangiu veni să-i deschidă; şi, la vederea spadei mai degrabă decât la vederea unui scud strălucitor, acceptă să-i dea ceva de mâncare contelui pe un colţ de masă, aproape de vatră.

După plecarea contelui de Marillac, regina Navarei rămase câteva minute singură şi gânditoare. Apoi bătu de două ori cu un ciocan mic într-un clopoţel.

O uşă se deschise şi Alice de Lux îşi făcu apariţia.

— Alice, spuse Jeanne d’Albret, v-am spus, după ce am fost salvate, că aţi fost foarte imprudentă…

— Este adevărat… dar am crezut că i-am explicat Maiestăţii Voastre…

— Alice, o întrerupse regina, zicând că aţi fost imprudentă, m-am înşelat… sau am lăsat să se înţeleagă că mă înşel; căci dacă v-aş fi spus în acel moment exact ceea ce gândeam poate că aţi fi comis vreo nouă imprudenţă care, de data aceasta, mi-ar fi fost fatală.

— Nu înţeleg, doamnă, bâigui Alice de Lux.

— Mă veţi înţelege imediat. Atunci când aţi venit la curtea Navarei, Alice, mi-aţi spus că eraţi obligată să fugiţi de mânia reginei Catherine pentru că vroiaţi să adoptaţi religia reformată… Asta se întâmpla acum opt luni… v-am primit aşa cum i-am primit întotdeauna pe cei persecutaţi; şi cum eraţi de origine nobilă, v-am luat între domnişoarele mele de onoare… În opt luni, aveţi vreun reproş faţă de mine?

— Maiestatea Voastră m-a copleşit, spuse Alice, dar, pentru că regina mea binevoieşte să mă chestioneze, să-mi permită să-i pun şi eu la rândul meu o întrebare. Eu nu am meritat? Nu am îndeplinit eu cu zel, în cele opt luni, toate îndatoririle care-mi reveneau? Am încercat eu vreodată să îndepărtez vreun gentilom de la grijile războiului?

— Recunosc, făcu regina, că aţi demonstrat un zel de care unii au putut fi surprinşi. Ce să vă spun? V-aş fi preferat mai degrabă catolică decât protestantă în această privinţă. Cât despre purtarea dumneavoastră faţă de gentilomii mei, aceasta este ireproşabilă; în sfârşit, solicitudinea dumneavoastră a fost întotdeauna admirabilă, până într-atât încât, chiar şi când nu eraţi de serviciu, chiar şi când nu aveam nevoie de dumneavoastră, eraţi mereu suficient de aproape de mine pentru a vedea tot, sau măcar pentru a auzi tot.

De data aceasta acuzaţia era atât de străvezie încât Alice de Lux se clătină.

— Oh! Maiestate, şopti ea, mi-e groază să înţeleg?

— Trebuie să înţelegeţi totuşi. Bănuielile mele nu au fost trezite decât de vreo cincisprezece zile. Trebuie să mă despart de dumneavoastră pentru că am ajuns la concluzia că mă trădaţi…

— Maiestatea Voastră mă alungă! bâigui tânăra.

— Da, spuse cu simplitate regina Navarei.

Alice de Lux, sprijinită de spătarul unui fotoliu, arunca în jurul său acele priviri rătăcite specifice condamnaţilor.

— Maiestatea Voastră se înşeală! … Sunt victima unor calomnii mârşave…

— Ascultaţi, Alice, spuse Jeanne d’Albret cu o voce atât de tristă încât tânăra se cutremură, aş fi putut să vă predau judecătorilor; dar nu am curajul. Mă mulţumesc să vă trimit înapoi la stăpâna dumneavoastră, regina Catherine…

— Maiestatea Voastră se înşeală! … şopti din nou Alice.

Regina Navarei clătină din cap.

— În ziua în care am intrat la dumneavoastră în cameră şi v-am surprins scriind, de ce, Alice, v-aţi aruncat scrisoarea în foc?

— Doamnă! exclamă Alice, doamnă, trebuie deci să vă mărturisesc adevărul! … Îi scriam celui pe care îl iubesc! …

— De fapt asta am presupus şi eu, şi iată de ce am tăcut. În ziua aceea în care unul dintre ofiţerii mei v-a văzut stând de vorbă cu un curier care pleca la Paris, Alice… Curierul s-a îndepărtat în mare grabă: de atunci nu a mai revenit niciodată. De ce?

— Îi dădeam comisioane pentru nişte prieteni pe care-i am în Paris, doamnă! Este vina mea că omul acela n-a mai venit? De altfel, cine ştie dacă nu a fost ucis?

— Da, acestea sunt într-adevăr diferitele explicaţii pe care le-aţi dat, şi eu v-am crezut. Totuşi, acum cincisprezece zile, aşa cum vă spuneam, am început să vă bănuiesc în mod serios.

— De ce, doamnă? de ce? …

— Insistenţa dumneavoastră de a mă însoţi la Paris mi-a adus aminte de întâmplările despre care v-am vorbit, şi de multe altele. M-am hotărât să accept, Alice, pentru că vroiam să vă pun la încercare. Vedeţi cât de mult îmi repugna să cred că sunteţi… ceea ce mai mulţi consilieri de-ai mei vă acuzau că aţi fi, încât mi-am riscat viaţa sperând să vă demonstrez nevinovăţia.

— Ei bine, Maiestate, vedeţi bine că sunt nevinovată, pentru că sunteţi în viaţă…

— Nu e din vina dumneavoastră! făcu înfundat regina. Alice de Lux, aţi fost înţeleasă cu cei care au vrut să mă ucidă. Dumneavoastră aţi vrut ca litiera să treacă peste pod! Dumneavoastră aţi dat la o parte perdelele! Strigătul dumneavoastră m-a indicat asasinilor. Dumneavoastră a vrut unul dintre ei să vă predea acest bilet în momentul în care litiera se răsturna. Se pare că eram mai puţin tulburată decât dumneavoastră, pentru că am văzut acest

bilet căzându-vă pe genunchi, pentru că l-am luat de pe jos, pentru că l-am păstrat, pentru că iată-l aici! …

Spunând aceste cuvinte, regina Navarei îi întindea lui Alice o hârtie împăturită în formă triunghiulară şi de dimensiuni minuscule.

Tânăra căzu în genunchi, sau mai degrabă se prăbuşi, zdrobită de o asemenea ruşine încât părea că nu va mai îndrăzni niciodată să se ridice.

— Citiţi! porunci Jeanne d'Albret. Citiţi, căci acest bilet conţine un ordin de la stăpânii dumneavoastră.

Spioana, îngenuncheată, despături biletul şi citi: „Dacă treaba reuşeşte, să fiţi la Luvru mâine dimineaţă. Dacă treaba nu reuşeşte, părăsiţi-vă postul cât mai repede cerând un concediu în toată regula şi veniţi peste opt zile. Regina vrea să vă vorbească."

Nu exista nici o semnătură.

Un strigăt slab care semăna cu geamătul oribil al ruşinii îşi făcu loc printre buzele tumefiate ale spioanei. Regina Navarei lăsă să cadă asupra lui Alice de Lux o privire de compasiune suverană. Apoi rosti:

— Plecaţi…

Spioana se ridică încet; o văzu pe regină care, cu braţul întins, îi arăta uşa, şi se dădu înapoi până când ajunse cu spatele lipit de această uşă. Cu mâinile ezitante, tremurătoare, deschise, ieşi, şi abia atunci începu să alerge ca scoasă din minţi.

Jeanne d'Albret ieşi la rândul ei şi intră în încăperea scundă în care o aşteptau cei doi gentilomi.

— Plecăm, domnilor, spuse ea.

Câteva clipe mai târziu, o trăsură, escortată de cei doi gentilomi călare, se îndepărta cu repeziciune.

Alice de Lux, părăsind casa, începuse să alerge ca scoasă din minţi. Traversă esplanada din faţa castelului. Deodată se opri, tremurând, privi în jurul său.

„Unde să mă duc! murmură ea. Unde să mă ascund! Ce se va întâmpla cu mine când va afla el! Sunt pierdută! Ce să

fac? Să merg la Paris? Să mă pun la dispoziţia necruţătoarei Catherine? O! nu, nu! … Ce-am făcut? … Am vrut să o asasinez pe regina Navarei? Ce mizerie poate exista în sufletul meu!”

Se aşează pe un bolovan, cu bărbia în palme.

Acolo, în munţii în care fiul lui Jeanne d’Albret alerga după lupi atunci când nu alerga după fetişcane, i se spunea Frumoasa Béarneză. Şi această poreclă i se potrivea de minune.

Dar în această clipă nimeni nu i-ar fi recunoscut frumuseţea în aceste trăsături schimonosite, în aceşti ochi împăienjeniţi… „Ce să fac? relua ea. Să fug de regina Catherine? … Aiurez! Pentru a scăpa de ea nu există decât un refugiu: mormântul… şi eu nu vreau să mor… Nu! o! nu, sunt prea tânără ca să mor… La drum, ticăloaso! Trebuie să-ţi duci infamia până la capăt… Hai, în picioare, spioano! regina te aşteaptă…”

În mod mecanic, se ridicase şi pornise din nou pe drumul pe care tocmai îl parcursese, îndreptându-se spre Paris, cu aproximaţie deoarece cunoştea foarte puţin locurile.

La capătul unei ore de mers, zări câteva case pipernicite şi privi cu aviditate.

La zece paşi în faţa sa, i se păru că una dintre aceste case pipernicite în faţa cărora se oprise lăsa să scape puţină lumină. Cu dârzenia inconştientă care-i guverna toate acţiunile, se îndreptă către această lumină şi bătu la o uşă. I se deschise aproape imediat.

— O cameră pentru noaptea asta, spuse ea.

— Da, făcu hangiul. Dar intraţi să vă încălziţi. Dârdâiţi de frig, doamnă.

Bărbatul deschise o altă uşă, aceasta dădea într-un fel de salon de han iluminat de flăcările vetrei.

Ea intră şi, instinctiv, se întoarse către această lumină, către această căldură. Şi văzu un cavaler care stătea cu spatele la ea, cu coatele sprijinite de colţul unei mese.

Din prima privire, îl recunoscu. Căci o văpaie se aprinse în obrajii săi palizi şi un strigăt îi scăpă.

Cavalerul se întoarse brusc: era Déodat.

— Cum! Alice! făcu el cu o voce înflăcărată. Nu visez. Eşti chiar tu! Tu în clipa în care sufletul meu era înecat de tristeţe la gândul unei lungi despărţiri.

O trăsese spre flacăra puternică şi luminoasă a căminului, o ajutase să se aşeze şi îi ţinea mâinile într-ale lui.

— Oh! dar eşti îngheţată… tremuri, Alice… Mâinile îţi sunt reci… Apropie-te… aşa… mai aproape de foc… Cât de palidă eşti! Cât de obosită pari… „Ce-o să-i spun?” se gândea ea.

Ea tăcea. De ce? … Ei! Doamne! nu era normal să fie speriată de îndrăzneala lui? Cum! această tânără o părăsise pe regina Navarei pentru a i se alătura lui, săvârşind astfel o faptă care o compromitea pentru totdeauna, care o ducea la pieire! Iar el era atât de ridicol încât să se întrebe asupra motivelor palorii, neliniştii, tăcerii sale!

Este adevărat că se iubeau, că-şi juraseră credinţă, că se logodiseră!

Ah! Cât de mult regreta, în acest ceas, că nu îi mărturisise această dragoste reginei Navarei! … Ea ar fi consolat-o pe scumpa lui logodnică, buna şi grijulia regină! Ar fi făcut-o să îndure cu răbdare despărţirea!

Îi strânse ceva mai timid mâinile.

— Alice! şopti el.

Ea închise ochii pe jumătate.

„A sosit clipa cea groaznică! se gândea ea. Oh! dacă aş muri! Înainte ca buzele mele să se descleşteze! …”

— Alice reluă el înger scump al vieţii mele nefericite, dacă aş fi fost vreodată atât de ticălos încât să mă îndoiesc de dragostea ta, ce dovadă mai magnifică şi mai încântătoare mi-ai fi putut oferi decât această încredere sublimă care te-a împins să pleci pentru că am plecat eu! …

Ochii tinerei se umplură de uimire.

— Dar Alice trebuie să nu ştie nimeni ce ai făcut… Vino… mai e timp… vino, sufletul meu scump… într-o jumătate de oră vom fi la Saint-Germain… şi-i vom spune reginei totul… apoi îmi voi relua drumul, şi mă vei aştepta, liniştită, încrezătoare.

Atunci Alice vorbi. Acum ştia ce trebuia să spună:

— Regina a plecat…

— A plecat! …

— E destul de departe acum! …

Se lăsă tăcerea. Marillac, profund tulburat, o contempla cu o tandreţe de nedescris pe Alice de Lux care, acum, îşi revenise puţin.

Timp de câteva ore sau câteva zile, înspăimântătoarea explicaţie era îndepărtată prin simpla presupunere din partea contelui a unei fapte nebuneşti datorată dragostei tinerei pentru el.

— Am profitat de clipa în care Maiestatea Sa se pregătea să urce în trăsură pentru a mă îndepărta… am auzit că eram chemată, că eram căutată… apoi am văzut rădvanul pierzându-se în noapte.

— Asta e o mare nenorocire, spuse contele. Oh! înţelege-mă, Alice. Pentru mine rămâi inocenta şi nobila mea logodnică, aleasa inimii mele. Dar ce va spune lumea? Ce va crede regina?

— Ce-mi pasă mie ce vor spune sau crede alţii, acum că te-am văzut… N-aş putea suporta gândul unei despărţiri mai îndelungate… şi, când te-am văzut luând-o pe drumul spre Paris, o forţă irezistibilă m-a obligat să pornesc şi eu…

Vorbind astfel, Alice de Lux părea răscolită. Era într-adevăr. Numai că nu era nici din cauza iubirii, nici a tulburării, nici a sfielii. Minciuna sa era cea care o răscolea. Şi de asemenea urmările acestei minciuni…

Dar Déodat nu văzu decât explozia de iubire.

— Iartă-mă, Alice, oh! iartă-mă! exclamă el cu sufletul extaziat. Eşti mai măreaţă, mai demnă, mai generoasă decât mine, şi nu merit să fiu iubit de o fată ca tine. Da, da,

Alice a mea, eşti a mea, şi eu sunt în întregime al tău, pentru totdeauna; şi asta încă din prima zi în care te-am văzut. Aminteşte-ţi, Alice… veneai de la Paris… erai complet singură… trăsura ta se stricase pe drumul de munte… vizitii te abandonaseră… curajoasă, ţi-ai continuat drumul pe jos şi te-am întâlnit pe malul acelui torent pe care nu puteai să-l traversezi… şi atunci mi-ai spus povestea ta… şi, în timp ce vorbeai eu te admiram… Mult timp am rămas singuri, sub nucul acela mare… şi, când s-a lăsat seara, te-am luat în braţe, te-am trecut pe celălalt mal al torentului, te-am condus la regina Navarei…

— Din ziua aceea, Alice, datează iubirea mea şi, chiar dacă aş mai trăi o sută de vieţi, nu aş putea uita vreodată acea clipă în care te-am purtat în braţe. Ah! ai intrat în viaţa mea aşa cum o rază de soare intră într-o grotă! Oh! Alice, Alice a mea! încă o dată m-ai luminat. Să fim fiecare dintre noi lumea fericită a celuilalt, şi să uităm de restul universului! Ce contează ce va spune lumea…

Alice de Lux îşi sprijini fruntea palidă pe inima celui pe care îl iubea şi şopti:

— Oh! dacă ai spune adevărul! Dacă am putea să uităm de toată lumea! Ascultă, ascultă, iubitul meu drag… Şi eu eram la fel, întristată de moarte. Şi eu eram înconjurată de tenebre. Şi eu suportam torturi îngrozitoare. Nu, nu-ţi pune întrebări, ai apărut tu, şi eu am văzut de asemenea luminându-se orizontul sinistru spre care mă împingea soarta. Să fim noi oare doi oameni blestemaţi pe care un înger al milei i-a împins unul către celălalt pentru a-i salva de la pierzanie! Da, aşa trebuie să fie! Ei bine, pentru că tu eşti totul pentru mine, pentru că eu sunt totul pentru tine, să fugim, iubitul meu, să fugim! Să părăsim Franţa! Să traversăm munţii şi dacă e nevoie mările!

— Oh! adorată scumpă! … exaltarea ta e stranie…

— Nu. Sunt liniştită. Şi în cea mai liniştită stare a minţii mele îţi repet: să plecăm. Să mergem în Spania sau în Italia, mai departe, dacă trebuie.

Contele de Marillac clătină încet din cap.

— Ascultă-mă, Alice a mea. Îţi jur pe sufletul meu că, dacă aş fi liber, ţi-aş răspunde: vrei să plecăm… să plecăm; să mergem unde vrei tu.

— Dar nu eşti liber! făcu Alice cu amărăciune.

— Nu ştii oare? … Într-o zi îţi voi spune secretul naşterii mele… şi chiar numele mamei mele…

Alice tresări. Ea surprinsese acest secret!

Acolo, în casa din Saint-Germain, ea scosese acel strigăt înăbuşit atunci când contele de Marillac vorbise de mama lui… Catherine de Médicis!

— Da, reluă tânărul; într-o zi, curând fără îndoială, îţi voi spune totul! Dar află chiar acum că există cineva pe lume pe care-l venerez, atât de mult încât sunt gata să mor dacă trebuie pentru această femeie. Căci este o femeie, Alice, o cunoşti: este regina Navarei, cea pe care o numim buna noastră regină. Ea m-a salvat. Ea a fost mama mea. Îi datorez totul: viaţa, onoarea şi onorurile. Ei bine, regina Jeanne are nevoie de mine. Dacă aş pleca în acest moment nu ar fi numai o fugă, ar fi o laşitate, o trădare.

— Înţeleg, făcu ea dintr-o suflare, devenind livid㠄. Deci nu plecăm?

— Gândeşte-te că regina noastră va avea mari necazuri dacă eu nu merg la Paris!

— Da, da, este adevărat… regina este ameninţată… nu trebuie să pleci…

— Te regăsesc acum, prietenă generoasă! … Dar să nu crezi că datoria mea faţă de regină mă face să-mi uit dragostea. Alice, pentru că regina Navarei a plecat, pentru că acum nu mai poţi să te gândeşti s-o ajungi din urmă, vei veni cu mine la Paris. Cunosc o casă în care vei fi primită ca o fiică…

— Această casă? întrebă ea.

— Este cea a ilustrului nostru comandant, amiralul Coligny.

La rândul său, ea clătină din cap.

— Nu vrei să te refugiezi la amiral? întrebă contele.

Ea închise ochii, ca şi cum ar fi fost copleşită.

— Sunt obosită, şopti ea, atât de obosită încât nu mai pot să judec, dacă aş putea dormi… aici… lângă acest foc… sub privirea ta… cred că toată oboseala mea s-ar evapora.

Şi ca şi cum ar fi cedat somnului, îşi dădu capul pe spate.

Contele de Marillac, în vârful picioarelor, merse să-i ceara hangiului una sau două perne, o pătură.

Aşează pernele sub capul prea-iubitei, aruncă pătura pe genunchii ei şi, dându-şi seama din ritmicitatea respiraţiei sale că dormea liniştită, se aşează şi el, puse coatele pe masă, cu ochii aţintiţi asupra ei.

Profund înduioşat, Déodat veghea asupra logodnicei sale.

Alice de Lux medita.

Şi este necesar să încercăm să rezumăm aici această meditaţie. Dacă nu ne-am îngriji de acest lucru, anumite atitudini ale acestor personaje ar rămâne neînţelese.

Situaţia în care se afla această femeie era tragică. Drama era în acest caz excepţională. O propoziţie o explică: spioana îl adora pe contele de Marillac. Decât să i se dezvăluie aşa cum era de fapt, ar fi preferat să moară de o mie de ori. Déodat, fiul Catherinei, îi aparţinea trup şi suflet lui Jeanne d’Albret. Alice de Lux spiona în beneficiul Catherinei de Médicis, pentru a o duce la pieire pe Jeanne d’Albret. Din aceste premize teribile se desprindea o concluzie necruţătoare: Alice şi Déodat erau în postura de duşmani, dar duşmani aşa cum se înţelegea pe atunci acest termen, adică datoria fiecăruia dintre ei era să-l ucidă pe celălalt. Ori, dacă Déodat nu ştia nimic despre Alice, spioana ştia totul despre emisarul lui Jeanne d’Albret.

Ceea ce spunem noi aici, Alice de Lux a expus cu claritate în mintea sa ca pe o teoremă înspăimântătoare.

Şi odată expusă aceasta, ea lua în consideraţie două cazuri posibile:

1O Se sinucidea; 2O trăia.

Cazul întâi. Se sinucidea. Lucrul acesta nu-i crea probleme. Avea întotdeauna la ea pentru orice eventualitate o otravă fulgerătoare. Deci, nimic mai uşor. Astfel, ar scăpa de ruşine. Da, dar ar renunţa la o viaţă plină de dragoste.

Respinse această soluţie.

Cazul al doilea. Trăia. Putea să încerce să-l atragă pe Déodat departe de Paris. Da, asta putea reuşi. Esenţialul era ca el să nu ştie nimic. Ea putea să încerce să se smulgă de sub dominaţia reginei Catherine.

Să se despartă de Déodat pentru un timp imposibil de precizat. Să inventeze motivele pentru despărţire. Să revină în anturajul lui Catherine şi să aştepte. Imediat ce ar fi eliberată de Catherine, l-ar regăsi pe conte şi l-ar convinge să plece cu ea.

Da, dar dacă, în acest timp, el ar revedea-o pe regina Navarei? … Dacă regina ar vorbi! …

De ce ar vorbi Jeanne d’Albret, dacă el ar tăcea? …

Prin urmare, trebuia să inventeze ceva în aşa fel ca Déodat să nu vorbească niciodată despre ea în faţa reginei Navarei.

Cu aceste concluzii acceptate, nu mai rămânea decât să găsească motivul pentru despărţire.

Dar era oare nevoie ca despărţirea să fie completă? Nu, nu ar fi fost util. Ar fi fost periculos chiar.

Trebuia să-l poată vedea din când în când.

Zorii începeau să albească geamurile groase ale salonului hanului când spioana se prefăcu că se trezeşte. Îi zâmbi contelui de Marillac.

— E timpul să luăm o hotărâre, spuse el. Scumpă dragă, îţi propuneam să te adăposteşti în palatul amiralului.

— Într-adevăr? făcu ea cu un aer naiv. Îmi propuneai asta?

— Aminteşte-ţi Alice…

— Ah! da, făcu ea cu însufleţire. Dar e ceva imposibil, mult iubitul meu. Gândeşte-te că şi tu, din câte am înţeles, vei locui în acelaşi palat…

— E totuşi adevărat, se bâlbâi el.

— Ascultă, scumpul meu iubit. Am la Paris o rudă în vârstă, un fel de mătuşă, puţin cam scăpătată, dar care ţine mult la mine. Casa ei este modestă. Dar mă voi simţi minunat acolo până în ziua în care voi putea să fiu a ta în întregime… Acolo trebuie să mă conduci, prietene.

— Uite ce noroc! exclamă Déodat radiind, căci nu se gândise la soluţia pe care o propusese fără o anumită groază nemărturisită, palatul Coligny putând deveni locul unor acţiuni violente. Dar, adăugă el, voi putea să te întâlnesc?

— Oh! răspunse ea cu volubilitate, foarte uşor. Ruda mea este foarte bună la suflet… Îi voi spune o parte din preţiosul meu secret… vei veni de două ori pe săptămână, lunea şi vinerea, dacă vrei, pe la ora nouă seara…

El începu să râdă. Era încântat că lucrurile se aranjaseră astfel.

Apropo, făcu el, unde locuieşte mătuşa ta?

— În strada Hache, răspunse ea fără ezitare.

— În apropierea palatului reginei? exclamă el tresărind.

— Chiar acolo. Nu departe de turnul noului palat. O să vezi, aproape de intersecţia străzii Hache cu strada Traversine, o casă mică retrasă de la stradă, cu o poartă vopsită în verde. Acolo este…

— Atât de aproape de Luvru! atât de aproape de regină! şopti înăbuşit contele… Dar de ce să mă neliniştesc din cauza asta! …

Şi hangiul făcându-şi apariţia, se îngriji să-i comande tinerei un mic dejun frugal. Se aşezară la masă. Ea mâncă cu poftă. Fu o oră încântătoare.

În sfârşit, Déodat urcă în şa şi o luă pe Alice pe crupa calului. Contele imprimă un trap destul de vioi şi, pe la ora opt dimineaţa, intră în Paris.

Curând ajunse în strada Hache şi îşi depuse însoţitoarea în faţa casei stabilite.

Apoi se îndepărtă fără să se uite în urmă.

Alice îl însoţi cu privirea până când dădu colţul. Atunci scoase un oftat adânc; toată tăria sufletească care o susţinuse până acum i se nărui dintr-o dată.

Sfârşită, lovi cu ciocanul în poarta verde şi şopti:

— Adio, poate pentru totdeauna, visul meu de iubire!

Poarta se deschise. Tânăra traversă un fel de grădiniţă lată de şapte până la opt paşi şi intră în casa care era alcătuită din parter şi un etaj. Un zid destul de înalt, în care se deschidea poarta verde, despărţea grădina de strada Hache.

Dacă strada, datorită umbrei proiectate de marea construcţie a reginei Catherine, părea destul de misterioasă, casa era şi mai şi. Nimeni nu intra vreodată aici.

Era locuită de o femeie singură în vârstă de vreo cincizeci de ani.

Aceasta era cunoscută în cartier sub numele de doamna Laura. Era întotdeauna îmbrăcată cum se cuvine, şi chiar cu un anumit rafinament. Când ieşea din casă, aluneca în tăcere de-a lungul zidurilor, iar ieşirile sale aveau loc întotdeauna foarte de dimineaţă sau la lăsarea serii.

Răspândea o oarecare teamă, deşi părea bună la suflet iar duminica asista foarte regulat la liturghie şi la slujbe.

Laura, văzând-o pe Alice intrând, nu dădu nici un semn de surprindere. Trecuseră totuşi aproape zece luni de când tânăra nu mai intrase în această casă.

— Iată-vă, Alice! spuse ea fără emoţie.

— Zdrobită, distrusă, buna mea Laura, cu sufletul şi corpul istovite, scârbită de infamia mea, dezgustată de viaţă…

— Haideţi, haideţi! Iar vă lăsaţi dusă de val… Sunteţi în continuare aceeaşi… exaltată, care se sperie fără motiv.

— Pregăteşte-mi puţin din elixirul acela din care îmi dădeai odinioară.

Femeia turnă într-un pahar câteva picături dintr-o sticlă scoasă dintr-un dulap.

Alice înghiţi dintr-o duşcă băutura care-i fusese pregătită. Păru să simtă imediat un fel de senzaţie de bună dispoziţie şi buzele sale palide îşi recăpătară culorile.

Atunci începu să examineze toate lucrurile din jurul său, ca şi cum i-ar fi făcut plăcere să facă din nou cunoştinţă cu acest interior.

Deodată, privirea îi căzu asupra unui portret.

Tresări şi îl contemplă îndelung.

— Trebuie luată de aici această pânză, spuse ea în sfârşit.

— Ca s-o pun în dormitorul dumneavoastră?

— Ca s-o distrugi! făcu Alice roşind.

— Săracul mareşal! mormăi Laura care, urcând pe un scaun, desprinse tabloul.

Numaidecât scoase cuiele pânzei; şi o rupse în bucăţi pe care le aruncă pe foc. Alice asistase fără a spune un cuvânt la această execuţie pe care ea o poruncise.

— Laura, spuse ea oarecum încurcată, va veni aici, vineri seară, un tânăr…

Bătrâna care, cu un zâmbet ciudat în colţul buzelor, se uita la consumarea ultimelor fragmente ale portretului, îşi mută privirea asupra tinerei.

— De ce mă priveşti astfel? făcu Alice. Mă compătimeşti, nu-i aşa? Ei bine, da, sunt într-adevăr de compătimit… Dar ascultă-mă bine… acest tânăr va veni în fiecare luni şi vineri…

— Ca şi celălalt! spuse Laura aţâţând focul.

— Da! ca şi celălalt… pentru că lunea şi vinerea sunt singurele zile în care sunt liberă… Înţelegi ce aştept de la tine, nu-i aşa, buna mea Laura?

— Înţeleg foarte bine, Alice. Voi redeveni ruda dumneavoastră… vara dumneavoastră cea bătrână?

— Nu, am spus că eşti mătuşa mea.

— Bine. Am înaintat în grad. Noul dumneavoastră iubit trebuie să fie mai important decât acel biet mareşal de Damville.

— Taci, Laura! făcu înfundat Alice. Henri de Montmorency nu era decât amantul meu.

— Şi acesta?

— Pe acesta… îl iubesc! …

— Şi celălalt! nu mareşalul! … primul, nu-l iubeaţi şi pe el?

— Marchizul de Pani-Garola!

— Ei! da marchizul acela cumsecade! Apropo, ştiţi ce s-a întâmplat cu el? A trecut la religie. Vă miră, nu-i aşa? Călugăr la douăzeci şi patru de ani!

— Călugăr! Marchizul de Pani-Garola! murmură Alice…

— Acum reverendul Pani-Garola! răspunse bătrâna. Asta-i viaţa. Ieri demon, azi îngerul lui Dumnezeu… Dar să revenim la tânărul dumneavoastră. Cum îl cheamă?

Alice de Lux nu auzi. Căzuse pe gânduri.

— Oh! dacă ar fi posibil! şopti ea. Aş fi liberă! … Spui, reluă ea cu voce tare, că marchizul s-a făcut călugăr? … În ce ordin? La ce mănăstire?

— Este la carmeliţii de la muntele Sainte-Genevičve.

— Şi predică?

— La Saint-Germain-l’Auxerrois.

— La Saint-Germain-l’Auxerrois. Bine. Laura, poţi să-mi salvezi viaţa, dacă vrei…

— Ce trebuie să fac?

— Să obţii de la marchiz… de la reverendul Panigarola să mă primească la spovedanie.

Bătrâna îi aruncă o privire pătrunzătoare lui Alice dar nu văzu decât o figură răvăşită de o durere adâncă şi de o speranţă enormă.

„O! o! se gândi ea, aici e un secret pe care trebuie să-l aflu…”

— Nu va fi uşor, continuă ea răspunzându-i lui Alice. Reverendul este asaltat… dar, în sfârşit, cred că voi reuşi, mai ales dacă îi spun cine este proaspăta pocăită care imploră ajutorul respectabilului părinte…

— Ai grijă să nu spui că e vorba despre mine! exclamă Alice. Ascultă, Laura, ştii cât de mult te iubesc, şi câtă

încredere am în tine, căci m-ai salvat deja o dată…

— Da, aveţi încredere în mine, dar nu mi-aţi spus încă numele acestui tânăr care trebuie să vină…

— Mai târziu, Laura, mai târziu! Acest nume, vezi tu, e un secret teribil. Ar fi mai bine să mor decât să dezvălui cine este… Dar ascultă… Ştii cât de mult sufăr datorită blestematei de Catherine. Ştii cât sunt de dezgustată de mine însămi! Ştii că m-am considerat infamă, că am vrut să mă sinucid… şi că, fără tine, fără îngrijirile tale care m-au readus la viaţă, fără acele mângâieri materne care m-au consolat, aş fi fost moartă! … Ei bine, astăzi mai mult decât oricând, trebuie să încetez să mai fiu, la fel ca atâtea alte nefericite, un instrument în mâinile acestei femei nemiloase. Dacă anumite lucruri pe care le doresc nu se vor întâmpla, pentru mine nu va exista decât o singură odihnă posibilă… moartea!

— Moartea la vârsta dumneavoastră! Haideţi, alungaţi repede aceste gânduri negre, sau voi crede că vreţi să-l imitaţi pe frumosul dumneavoastră marchiz de Pani-Garola care a devenit călugărul Panigarola, ceea ce înseamnă tot un fel de a muri!

La aceste cuvinte, Alice se cutremură.

— Călugărul, şopti ea.

— Liniştiţi-vă doamnă, voi avea eu grijă să vă asculte confesiunea.

— Şi când asta? făcu energic tânăra.

— Uitaţi… astăzi este marţi. Ei bine, nu mai târziu decât sâmbătă seara; acum, lăsaţi-mă să vă pun o întrebare: în ce zi vreţi să mergeţi la Luvru?

— Voi merge la Luvru sâmbătă dimineaţă. Lasă-mă acum. Am mare nevoie de odihnă, biata mea Laura, şi aceste câteva zile abia dacă îmi vor ajunge ca să mă refac…

Alice de Lux păru apoi să cadă într-o stare de visare profundă pe care bătrâna Laura i-o respectă.

În seara acelei zile, pe când luminile erau stinse şi totul În casă părea cufundat în somn, pe la ora zece, poarta se

deschise fără zgomot şi o femeie ieşi în strada Hache. Aceasta se îndreptă cu paşi înfundaţi şi repezi către turnul palatului reginei.

Acest turn era străpuns de ferestruici înguste care luminau scara interioară iar prima dintre aceste ferestruici, protejată de bare solide, se afla cam la înălţimea unui stat de om.

Femeia se opri în faţa acestei ferestruici şi ridicându-se pe vârfurile picioarelor, întinzându-şi braţul, lăsă un bilet să cadă în interiorul turnului construit pentru astrologul Ruggieri.

Această femeie era bătrân a Laura! …

XIX – PIPEAU.

În dimineaţa în care fusese arestat cavalerul Pardaillan, Pipeau, dintr-un sentiment de prietenie frăţească, a făcut tot ce a putut ca să-şi apere stăpânul – prietenul.

Pardaillan a fost învins. Pipeau a fost învins, şi a scăpat cu fuga.

Odată ajuns în stradă, câinele începu să urmărească rădvanul în care fusese azvârlit cavalerul.

Cu coada şi capul plecate, eroul nostru – vorbim despre câine – ajunse la Bastilia şi, în naivitatea sa, vru fireşte să pătrundă înăuntru.

Bietul animal dădu cu botul de vârful unei halebarde şi, operând o retragere, fu însoţit în această retragere de o ploaie de pietre şi de alte diverse proiectile. Iar când vru să atace din nou, se trezi în faţa unei porţi închise. Începu să dea ocol fortăreţei cu obişnuitul său mers dezordonat.

Câteva ore trecură într-o nelinişte abătută pentru bietul animal.

Sfârşi instalându-se la douăzeci de paşi de poartă şi de podul mobil şi, cu botul în aer, cercetă acest lucru enorm şi întunecat în care fusese înghiţit stăpânul său.

Veni seara. Nişte oameni care erau interesaţi de manevra câinelui se apropiară de el. Unul dintre ei vru să-l ia cu el; îşi arătă colţii. Dar când se lăsă noaptea, se hotărî să plece

şi se îndreptă direct către Devinicre. Intră dintr-un salt, traversă salonul comun pe care, dintr-o privire, îl examină şi urcă până la camera lui Pardaillan.

Camera era închisă şi stăpânul său nu era acolo: lucru de care se asigură adulmecând pe lângă tocul uşii. Întristat de moarte, coborî din nou şi pătrunse în bucătărie.

— Ai apărut, câine de beţivan! … strigă Landry în timp ce tranşa o pasăre şi, cu graţia aceea deosebită pe care o pot avea hipopotamii, îşi legănă o clipă piciorul drept şi îl proiectă apoi cu toată forţa.

Se auzi un lătrat sonor, urmat imediat de un geamăt. Jupân Landry ratase lovitura; omul se răsucise şi se prăbuşise, antrenat de greutatea sa apreciabilă.

După ce slugile îl ridicară, nu fără efort, şi nu fără gemete din partea hangiului, acesta glăsui astfel:

— Inamicul a fost pus pe fugă, Huguette.

Dar în aceeaşi clipă scoase un strigăt de disperare, şi cu mâna tremurândă arătă farfuria pe care, la sosirea lui Pipeau, era ocupat să tranşeze pasărea.

Pasărea dispăruse! …

Câinele o luă aşadar la sănătoasa, îngreunat de o frumoasă găină destinată vreunui client bogat şi putu, în acea seară, să mănânce ca un rege.

Timp de câteva zile, Pipeau dispăru.

Ce se întâmplă cu el în aceste zile posomorâte? Fu văzut în două sau trei rânduri privind din depărtare hanul Devinicre, ca pe un paradis pierdut. Insă zona Bastiliei deveni cartierul său general.

Petrecea aici zile întregi, aşezat în faţa porţii prin care dispăruse stăpânul său, cu nasul în aer, foarte atent.

Îl regăsim, într-a zecea zi de dimineaţă, în acelaşi loc. Bietul Pipeau slăbise.

Deodată, se sculă în patru labe, cu fălcile tremurând, cu privirea înflăcărată, dând uşurel din coadă.

Pipeau zărise ceva.

Sus, la una dintre ferestrele înguste, un chip apăruse în spatele gratiilor!

Pipeau făcu patru paşi, adulmecă aerul, holbă ochii, privi cu nasul, privi cu ochii… şi deodată fu convins!

Pipeau îşi mărturisi veselia alergând încolo şi încoace ca scos din minţi, învârtindu-se nebuneşte în jurul cozii, rostogolindu-se prin noroi, târându-se, ţopăind, în sfârşit prin toate extravaganţele care indică fericirea unui câine.

Într-un sfârşit, se apropie cât putu de mult de şanţ, înălţă capul spre acel chip şi scoase trei lătraturi clare:

— Eu sunt! Eu sunt! Uită-te dar la mine! …

— Pipeau! strigă o voce care cobora dinspre ferestruică.

Pipeau răspunse printr-un lătrat scurt.

— Fii atent! reluă vocea, care părea să nu se sinchisească defel că este auzită de străjerii din apropiere.

Un alt lătrat foarte clar care însemna:

— Sunt gata! Ce vrei?

În acest moment, străjerii care făceau de pază în faţa porţii se apropiară. Această discuţie stranie între un câine şi un prizonier li se părea ceva grav.

Ori, în aceeaşi secundă, un obiect alb ieşi prin ferestruică şi, aruncat cu putere, îşi descrise traiectoria, trecu şanţul şi căzu la douăzeci de paşi de câine.

Acest obiect alb era o hârtie făcută ghemotoc şi îngreunată cu o piatră oarecare.

Gardienii ţâşniră. Dar, mai rapid decât fulgerul, Pipeau ajunsese deja la hârtie şi o luase în gură.

Cât îl ţineau picioarele, o luă la fugă pe strada Saint-Antoine.

— Stai! Stai! exclamară gardienii avântându-se într-o urmărire fără sorţi de izbândă.

În câteva secunde, câinele dispăruse la orizont. Atunci gardienii, în mare grabă, reveniră la Bastilia pentru a-l informa pe guvernator de acest fapt extraordinar: „Un prizonier coresponda cu exteriorul, trimitea scrisori! Iar mesagerul său era un câine! …”

Acest prizonier era Pardaillan.

Cât despre Pipeau, când fu în afara pericolului de a fi ajuns din urmă, când se opri gâfâind, dădu drumul ghemotocului de hârtie pe care-l cărase până acolo, plecă liniştit şi ajunse din nou la Bastilia.

Un trecător care văzu mişcarea luă ghemotocul, despături cu grijă hârtia, o examină pe amândouă părţile…

Hârtia nu conţinea nimic scris, nici o literă…

Trecătorul o aruncă… şi hârtia căzu în rigolă.

XX – BASTILIA.

Cavalerul Pardaillan, după ce auzi uşa închizându-se, după ce înţelese că uşa celulei sale era de neclintit, a căzut pe dalele de piatră aproape lipsit de cunoştinţă.

Când îşi veni în fire, primul lucru pe care-l făcu cu forţele sale fu să se aducă într-o stare de calm absolut şi să-şi domolească furia care clocotea în interiorul său.

Apoi examină camera în care era închis.

Era o încăpere destul de spaţioasă a cărei podea era alcătuită din dale mari. Mai puţin într-un colţ unde dalele se spărseseră şi fuseseră înlocuite cu nişte plăci pătrate.

Zidurile şi bolta teşită erau din pietre cioplite înnegrite de timp; dar nu erau nicidecum prea umede, celula fiind plasată destul de sus în turn.

O lucarnă strâmtă, situată destul de sus, lăsa să intre puţină – foarte puţină – lumină, şi aer. Dar urcând pe un taburet de lemn, singurul obiect pe care se putea sta aşezat din această temniţă, era uşor să se ajungă la această fereastră.

O legătură de paie, un ulcior plin cu apă deasupra căruia era aşezată o pâine, completau mobilierul camerei.

Pe coridor, se auzeau paşii rari şi răsunători ai unei santinele.

Pardaillan se aruncă pe paiele destul de curate care trebuiau să-i folosească drept pat. O pătură roasă, zdrenţuită, era aruncată pe aceste paie. Spre lauda eroului nostru, să spunem că în acest moment de teribilă angoasă

pentru cineva care ştia foarte bine că de la Bastilia nu se iese decât „cu picioarele înainte”, în acest moment, toate gândurile sale se îndreptară către Loďse. Mâhnirea datorată arestării lui provenea mai ales din faptul că nu putuse să alerge în ajutorul micuţei sale vecine.

„Pe mine m-a chemat, se gândea el. La mine s-a gândit prima dată când a fost în pericol. Şi iată-mă în închisoare!”

Senzaţia de sfâşiere pe care o încercă fu pentru el ca o revelaţie.

„O iubesc!”

Dar la ce e bună această iubire? O va revedea vreodată? Se putea oare ieşi de la Bastilia?

Şi care putea fi acel pericol care o ameninţa atât de tare încât să cheme în ajutor un bărbat pe care abia îl cunoştea din vedere?

La ducele de Anjou se gândi Pardaillan.

Fără îndoială ducele şi acoliţii săi reveniseră cu noaptea-n cap. Sau poate că nici nu au plecat…

Cu o deznădejde imensă, Pardaillan îşi spuse că, dacă ar fi petrecut noaptea în stradă aşa cum se gândise pentru o clipă, nu numai că ar fi fost acolo pentru a o proteja pe Loďse, dar în plus nici el nu ar fi fost arestat!

Obligat să se gândească la ce ar fi putut fi atât de îngrozitor de ironic în destinul său încât să-l îndepărteze din lumea viilor, chiar în ceasul în care ar fi putut fi atât de fericit, ajunse să se întrebe de ce fusese arestat…

Ghicea vag că lovitura venea de la regina Catherine. Şi totuşi, păruse atât de bună, atât de sinceră, îi dăduse întâlnire la Luvru cu o fermitate atât de firească, încât refuza să se oprească la această bănuială.

Dar cine atunci?

„Oare acel complot pe care l-am surprins… oare ducele de Guise… dar nu! cum ar fi putut afla! …

În seara celei de-a şasea zile nu mai rezistă şi hotărî să afle măcar de ce crimă era acuzat.

Când temnicerul intră seara în celula sa, Pardaillan i se adresă pentru prima dată.

— Prietene…, spuse el pe un ton foarte suav.

Temnicerul îl privi chiorâş.

— Nu am voie să vorbesc cu prizonierii.

— Un cuvânt! Unul singur! De ce mă aflu aici! …

Temnicerul se îndrepta către uşă. Se întoarse spre tânăr şi îl văzu atât de răscolit, atât de palid, atât de demn de milă, încât fără îndoială fu mişcat.

— Ascultaţi, spuse el cu o voce mai puţin aspră, vă previn pentru ultima dată: nu am voie să vă vorbesc; dacă insistaţi, voi fi obligat să fac un raport către guvernator. Şi veţi fi coborât în carceră!

— Ei bine, urlă Pardaillan, atunci aşa să fie! Dar vreau să ştiu! Vreau, înţelegi? Vorbeşte aşadar, ticălosule, sau jur că te sugrum!

Făcu un salt pentru a se năpusti asupra temnicerului.

Dar acesta se aştepta fără îndoială la un atac deoarece, în aceeaşi clipă, fu în coridor şi trânti cu putere uşa. Pardaillan se aruncă atunci asupra acestei uşi; abia dacă reuşi să o clatine. Toată noaptea şi toată ziua următoare făcu o asemenea hărmălaie, scoase asemenea urlete, izbi cu atâta putere în uşă, încât temnicerul nu îndrăzni să intre în celulă.

Totuşi, guvernatorul, care fusese înştiinţat, luă o duzină de oşteni bine înarmaţi şi, escortat astfel, se duse la celula dementului.

— Domnul guvernator vine să vă vadă, strigă temnicerul din spatele uşii.

— În sfârşit! voi afla! şopti Pardaillan.

Uşa fu deschisă. Soldaţii îşi încrucişară halebardele. Pardaillan, într-un acces de nebunie, se pregăti să se arunce asupra acestor halebarde.

Deodată se opri înmărmurit…

Îl zărise în mijlocul soldaţilor pe guvernator.

Şi pe acest guvernator, îl recunoştea! Era unul dintre conspiratorii pe care îi văzuse în salonul din fund de la Deviničre.

— Aha! aha! făcu guvernatorul, se pare că vederea halebardelor produce asupra dumneavoastră acelaşi efect ca asupra tuturor turbaţilor de speţa dumneavoastră! Daţi înapoi acum! Bun, bun! … Nu mai spuneţi nimic? … Ascultaţi, eu sunt un om bun la suflet; să nu se mai repete asta, înţelegeţi? Dacă nu, la prima recidivă, carcera; la a doua, privarea de apă; la a treia, tortura…

Pardaillan se dăduse într-adevăr doi paşi înapoi.

— Haideţi! reluă guvernatorul, uite că sunteţi cuminţit… şi prevenit! Pliscul mic! …

Făcu o mişcare pentru a se retrage. Atunci Pardaillan înaintă cu hotărâre.

— Domnule guvernator, spuse el cu o voce a cărei stăpânire ar fi părut admirabilă cuiva care ar fi ştiut ce se petrecea în sinea lui, am o cerere pe care doresc să v-o fac… O simplă cerere…

— Cunosc! Vreţi să ştiţi de ce vă aflaţi aici? … Ei bine, dragul meu, lăsaţi-mă să vă spun un lucru, nu mă interesează niciodată să aflu crimele prizonierilor mei. Doar că, pot să vă mai spun, după toate probabilităţile, nu veţi mai ieşi niciodată de aici… Aşa că încercaţi să vă înţelegeţi bine cu mine şi cu respectabilii dumneavoastră temniceri.

— Nu cer mai mult domnule guvernator, şi vă mulţumesc pentru sfaturile bune… dar nu aceasta era cererea pe care voiam să v-o fac.

— Ce vroiaţi atunci?

— Doar hârtie, o pană şi cerneală.

— E interzis.

— Domnule guvernator, este vorba despre o mărturie.

— O mărturie?

— Da. Pe care vreau să v-o predau dumneavoastră înşivă în scris. Am descoperit din întâmplare un complot.

— Un complot! făcu guvernatorul pălind.

— Un complot al hughenoţilor, domnule guvernator! Este vorba despre nici mai mult nici mai puţin decât asasinarea domnului de Guise.

— Ah! ah! drace! şi aţi descoperit dumneavoastră acest lucru?

— Vă voi da în scris mijlocul prin care să puneţi mâna pe blestemaţii de hughenoţi şi dovada complotului. Sper că mi se va arăta recunoştinţă şi voi fi graţiat…

— Ei bine, dacă este aşa, eu vă promit că voi face tot ce se poate pentru a vă grăbi eliberarea.

Bravul guvernator îşi trasase imediat planul.

Îl va lăsa pe prizonier să-şi scrie denunţul apoi, sub primul pretext, îl va coborî într-una dintre acele minunate hrube în care se moare în câteva luni. Înarmat cu mărturiile, ar deveni nu numai salvatorul lui Guise, după părerea lui următorul rege al Franţei, ci pe deasupra şi salvatorul sfintei Biserici.

Un sfert de oră mai târziu, temnicerul îi aduse lui Pardaillan două foi de hârtie, cerneală şi pene gata pregătite.

Cavalerul luă cu aviditate hârtiile.

— Peste câteva zile voi fi liber! exclamă el. Chiar stăpânul dumneavoastră îmi va deschide porţile!

— Stăpânul meu?

— Da, guvernatorul, domnul Guitalens.

Temnicerul clătină din cap şi se retrase.

A doua zi dimineaţă, foarte devreme, se prezentă.

— Ei bine, acea mărturie, este scrisă?

— Nu încă! … Înţelegeţi… trebuie să-mi amintesc totul cu precizie!

— Grăbiţi-vă atunci… domnul guvernator este nerăbdător!

Rămas singur, Pardaillan apropie taburetul de fereastră, se grăbi să urce pe el şi îşi lipi cu putere faţa de bare.

Toată ziua examină de la înălţimea taburetului său împrejurimile închisorii… Îşi zări în două sau trei rânduri câinele care hoinărea şi şopti cu un zâmbet înduioşat:

— Bietul Pipeau! …

Deodată, rostind acest cuvânt, îşi înăbuşi un strigăt de bucurie nebună.

— Am găsit! exclamă el coborând de pe taburet.

De îndată, Pardaillan luă una dintre cele două foi de hârtie care îi fuseseră aduse şi începu să scrie. Apoi împături cu grijă hârtia şi şi-o ascunse în vestă.

După aceasta, cu lovituri de călcâi, sparse una dintre plăcile care înlocuiau dalele într-un colţ al celulei, alese o bucată destul de grea din această gresie şi o ascunse cu grijă.

A doua zi dimineaţă luă foaia de hârtie pe care nu scrisese nimic.

O înfăşură în jurul bucăţii de gresie pe care o spărsese, urcă pe taburet şi, cu inima zbătându-i-se în piept, îşi reluă locul la fereastră, sau mai bine spus la lucarnă.

Imediat, privirea sa căzu asupra lui Pipeau.

— Pipeau! … strigă el.

Din locul în care se afla, putea să întrezărească o porţiune din poarta de la intrare. La strigătul pe care l-a scos, văzu santinelele ridicând capul.

— Merge! mormăi el.

În aceeaşi clipă, luându-şi un mic avânt, lansă cu putere bucata de gresie înfăşurată în hârtia sa albă.

Clipa următoare fu pentru el o secundă de angoasă teribilă. Văzu hârtia rostogolindu-se pe sol, pe Pipeau apucând-o, gărzile repezindu-se în urmărirea câinelui.

Şi numai după ce le văzu revenind coborî de pe taburet. Se aşează, îşi trecu mâinile peste frunte şi şopti:

— Dacă Pipeau a dat drumul la hârtie în faţa gărzilor, sunt pierdut!

Curând, un zgomot de paşi grăbiţi răsună în coridor. Pardaillan era palid ca un mort.

Uşa se deschise cu violenţă: guvernatorul Îşi făcu apariţia înconjurat de gardieni.

— Domnule! tună guvernatorul, îmi veţi spune ce conţinea scrisoarea pe care aţi aruncat-o sau vă voi supune imediat interogatoriului!

Pardaillan scoase un oftat adânc de bucurie.

„Sunt salvat!” îşi şopti el.

— Nu ar avea nici un rost să negaţi! reluă Guitalens. Aţi fost auzit chemând câinele! Aţi fost văzut! Răspundeţi…

— Nu neg. Voi adăuga chiar. Adevărul este că, de mult timp, câinele meu a fost dresat pentru acest fel de exerciţii.

— Deci ştie unde trebuie să ducă hârtia?

— Ştie la perfecţie; a fost acolo de o sută de ori.

— Deci pentru asta vă trebuia hârtia, pretextând că aveţi nişte mărturisiri pe care vreţi să mi le faceţi! … Ah! o să mi-o plătiţi scump! Dacă nu-mi spuneţi tot… Cui i-aţi scris?

— Unei persoane pe care o voi numi în curând numai în faţa dumneavoastră.

— Şi acestei persoane îi va duce câinele scrisoarea?

— Nu, unuia dintre prietenii mei, un prieten sigur şi credincios care, în seara aceasta chiar, îi va remite scrisoarea persoanei care trebuie să o citească. Adaug doar că prietenul meu are la orice oră intrare liberă la Luvru.

Guvernatorul Guitalens tresări.

— Persoana care trebuie să citească scrisoarea locuieşte deci la Luvru?

— Acolo locuieşte!

Guitalens reflectă un minut. Prizonierul răspundea cu o asemenea sinceritate sau mai degrabă cu o asemenea îndrăzneală încât un început de nelinişte surdă se strecură în sufletul guvernatorului.

— E bine, reluă el. Acum, vreţi să-mi spuneţi ce conţinea scrisoarea?

— Cu plăcere, domnule de Guitalens, făcu liniştit Pardaillan. Dar ar fi mai bine să vă spun asta între patru ochi… Vă rog să mă credeţi…

— Vă cer să vorbiţi numaidecât.

— Aşa să fie atunci, domnule! I-am scris persoanei în cauză doar că într-o seară, nu cu mult timp în urmă, mă aflam într-un han din Paris situat pe strada Saint-Denis…

— Tăcere! tună guvernatorul pălind.

— Unde merg să bea poeţii… şi alte personaje…

Guitalens deveni livid.

— Prizonier, întrerupse el cu o voce tremurătoare, mă asiguraţi că scrisoarea este destul de importantă ca să vorbim între patru ochi?

— Este un secret de stat, domnule.

— În acest caz, e într-adevăr mai bine ca eu să fiu singurul care vă ascultă.

— Se întoarse şi făcu un semn.

Soldaţii şi temnicerii ieşiră imediat.

— Domnule, spuse cavalerul, probabil că nu vă voi surprinde prea tare spunându-vă că persoana căreia îi este destinată scrisoarea mea…

— Mai încet! mai încet! imploră Guitalens.

— Este regele Franţei! încheie Pardaillan. Acum, dacă ţineţi să aflaţi ce i-am scris Maiestăţii Sale, am făcut pentru dumneavoastră o copie a scrisorii mele; iată această copie. Citiţi-o!

Pardaillan îşi scoase din vestă hârtia pe care scrisese cu o zi înainte şi o întinse guvernatorului.

Iată ce conţinea hârtia: „Maiestatea Sa este prevenită că există un complot pentru a o asasina. Domnii de Guise, de Damville, de Tavannes, de Cosseins, de Saint-Foi, de Guitalens, guvernator al Bastiliei, conspiră pentru a-l ucide pe rege şi a-l unge în locul său pe domnul duce de Guise. Maiestatea Sa va avea dovada complotului supunându-l la interogatoriu pe călugărul Thibaut, sau pe domnul de Guitalens, unul dintre cei mai înverşunaţi. Ultima adunare a conspiratorilor a avut loc într-un salon retras din hanul Deviničre din strada Saint-Denis.”

— Sunt pierdut, bâigui Guitalens. Ticălosule!

— Domnule! spuse Pardaillan, îmi doresc libertatea, atâta tot! Dar eu aş putea să vă salvez…

— Dumneavoastră! … dumneavoastră mă veţi salva! Şi în ce fel? … Peste câteva clipe regele va afla teribilul adevăr…

— Ei! exclamă Pardaillan, cine spune că regele va fi prevenit peste câteva clipe! …

— Scrisoarea!

— Nu o va primi decât diseară. Prietenul meu nu trebuie să o ducă decât diseară, la ora opt, înţelegeţi! Avem deci o zi întreagă înaintea noastră! …

— Să fug? … Dar unde să fug? … Voi fi ajuns din urmă! …

— Nu! nu fugiţi! Faceţi doar în aşa fel încât scrisoarea să nu-i parvină regelui!

— Şi cum asta?

— Un singur om este capabil să oprească din drum această scrisoare: eu sunt acela. Daţi-mi drumul de aici; într-o oră, sunt la prietenul meu, iau înapoi scrisoarea, şi o ard.

— Şi cine-mi garantează că veţi face acest lucru? bolborosi el.

— Domnule, exclamă cavalerul, priviţi-mă. Vă jur pe capul meu că, dacă-mi daţi drumul, această scrisoare nu va ajunge la rege. Să mă trăsnească dacă mint! … Şi acum, ascultaţi: aceasta este ultima dumneavoastră şansă. Nu vă voi mai spune nimic; dacă nu mă eliberaţi, regele pe care-l salvez mă va elibera cu siguranţă! Ce am eu de riscat? Să mai rămân aici o zi, cel mult două zile… În timp ce dumneavoastră… dacă nu-mi daţi drumul, sunteţi un om mort…

Guitalens rămase câteva minute prăbuşit pe taburet, făcând eforturi incredibile pentru a-şi controla din nou mintea debusolată. Lovitura pe care o primise era într-adevăr cumplită; se vedea condamnat la moarte; şi încă la ce moarte! vreun supliciu îngrozitor îi va zdrobi cu siguranţă trupul înainte ca acesta să se bălăngăne la capătul unei funii din Montfaucon! Îi clănţăneau dinţii.

— Juraţi-mi, bâigui el, juraţi-mi… pe Cristos… pe Evanghelie… că veţi ajunge la timp…

— Voi jura pe tot ce doriţi, făcu Pardaillan cu o voce foarte calmă, dar vă voi atrage atenţia că timpul trece… chiar gardienii dumneavoastră se vor mira…

— Este adevărat! făcu Guitalens ştergându-şi fruntea acoperită de transpiraţie. Domnule, într-o jumătate de oră veţi fi afară.

Pardaillan avu destulă stăpânire de sine pentru a-i impune feţei sale să nu exprime decât o bucurie politicoasă.

— Cum doriţi! răspunse el.

Guitalens deschise uşa, chemă gărzile şi, în faţa lor, se întoarse către prizonier.

— Domnule, spuse el, secretul dumneavoastră merită într-adevăr să fie transmis Maiestăţii Sale. Nu mă îndoiesc de recunoştinţa regelui şi sper că, peste puţin timp, vă voi putea deschide eu însumi porţile acestei Bastilii.

Temnicerul lui Pardaillan rămase stupefiat.

Guvernatorul, în mare grabă, puse să i se pregătească trăsura şi urcă în ea spunând cu voce tare că se duce la Luvru. Merse într-adevăr acolo şi rămase exact atâta timp cât era necesar pentru ca oamenii săi să creadă că a vorbit cu regele.

Nu după o jumătate de oră, cum spusese, ci după o oră, era înapoi şi exclama în faţa câtorva ofiţeri:

— Ah! omul acesta îi face într-adevăr un mare serviciu Maiestăţii Sale! Dar, domnilor, tăcere absolută asupra întregii chestiuni.

De îndată, Guitalens se duse la celula lui Pardaillan:

— Domnule, îi spuse el, sunt bucuros să vă anunţ că datorită serviciului pe care i-l faceţi, Maiestatea Sa vă graţiază…

— Eram sigur! … făcu Pardaillan înclinându-se.

Cinci minute mai târziu, cavalerul era afară. Guvernatorul îl escortase până la podul mobil, onoare care le dovedea tuturor stima de care se bucura fostul său prizonier. În

momentul în care Pardaillan se pregătea să se îndepărteze, Guitalens îi strânse mâna într-un mod semnificativ.

— Vreţi să vă liniştesc? făcu Pardaillan.

Ochii lui Guitalens se aprinseră:

— Ei bine, ascultaţi atunci: hârtia pe care i-am aruncat-o câinelui meu…

— Da…

— Prietenul care trebuia să o ducă regelui…

— Da, da…

— Ei bine, prietenul nu există; hârtia era albă… nu sunt capabil de un denunţ, nici chiar pentru a-mi salva viaţa…

Guitalens îşi înăbuşi un strigăt în care era tot atât de multă bucurie cât şi părere de rău. Pentru o clipă, îi trecu prin cap gândul să-i pună mâna în guler celui care mărturisea că îl păcălise. Dar cum era un om cu două feţe, presupuse în mod natural că Pardaillan putea să mintă, că hârtia putea foarte bine să conţină denunţul…

Se schimonosi într-un zâmbet:

— Sunteţi un cavaler încântător şi eu sunt într-adevăr bucuros să vă ofer cheia libertăţii!

XXI – SCRISOAREA LUI JEANNE DE PIENNES.

Îi aducem din nou pentru o clipă pe cititorii noştri în preajma doamnei Maguelonne – bătrâna proprietăreasă a casei în care locuiau Jeanne de Piennes şi fiica acesteia. Am văzut că această onorabilă matroană fusese la hanul Deviničre, am văzut cum a aflat de arestarea cavalerului Pardaillan care se potrivea atât de bine cu a celor două chiriaşe ale sale, şi cum s-a întors acasă foarte înspăimântată deoarece casa sa fusese un cuib al conspiraţiei hughenote.

Primul său gând a fost să pună pe foc scrisoarea care îi fusese încredinţată de Jeanne de Piennes.

Groaza de a trece drept complice nu-i dădea pace. Dar doamna Maguelonne era femeie, bătrână şi credincioasă. Această femeie respectabilă tremura de spaimă la gândul

că această scrisoare putea fi găsită la ea – şi totuşi, nu o arse!

Atunci când, după trei sau patru zile de luptă cu teama, doamna Maguelonne se decisese în sfârşit să nu ardă această hârtie, avu de purtat o nouă luptă.

Într-adevăr, imediat ce era singură, alerga să închidă uşa, ferestrele, lua scrisoarea, se aşeza, şi petrecea ore întregi punându-şi întrebarea: „Ce-o fi scris aici?”

De mii şi mii de ori întoarse această hârtie pe toate părţile, îi râcâi cu unghia muchiile, încercă să-i ridice clapa cu un ac. Atât de insistent încât până la urmă scrisoarea se deschise.

Plicul conţinea un mesaj adresat cavalerului Pardaillan şi o scrisoare care avea pe ea o adresă… Prin mesaj, Doamna în negru îl implora pe cavaler să ducă scrisoarea la această adresă.

Iar această adresă era:

Pentru François, mareşal de Montmorency.

Bătrâna rămase uimită şi plină de remuşcări. Înţelegea într-adevăr cu limpezime că nu exista nici cea mai mică complicitate între Doamna în negru şi cavalerul Pardaillan; de unde uimirea sa. Şi pe de altă parte, curiozitatea sa rămăsese nepotolită, pentru că exista o a doua scrisoare de deschis; de unde remuşcările sale.

În mod eroic, rezistă mai multe zile la dorinţa nemăsurată de a şti ce avea să-i spună o biată lucrătoare precum chiriaşa sa unui senior atât de mare precum François de Montmorency.

Până la urmă, nu mai rezistă. Alergă la scrisoare, o puse pe o masă, se aşeză şi-i rupse sigiliul.

În acel moment sări în sus. Cineva bătea în uşa ei.

În aceeaşi clipă, această uşă se deschise. Bătrâna scoase un strigăt de groază. În nerăbdarea sa, uitase să încuie. Şi cineva tocmai intra.

Iar acest cineva, era cavalerul Pardaillan!

— Dumneavoastră! strigă doamna Maguelonne acoperind cu mâinile sale tremurătoare hârtiile rămase pe masă.

Cavalerul rămase pentru o clipă mirat.

„Această bătrână mă cunoaşte aşadar?” gândi el.

Apoi salutând politicos:

— Doamnă, spuse el, liniştiţi-vă, nu vă vreau nicidecum răul; iertaţi-mă că am intrat astfel la dumneavoastră şi că v-am speriat poate… o problemă importantă m-a făcut să uit pentru o clipă de convenienţe.

— Da, scrisoarea! făcu bătrâna într-adevăr îngrozită.

— Ce scrisoare? întrebă Pardaillan din ce în ce mai mirat.

Doamna Maguelonne îşi muşcă buzele; tocmai se trădase; încercă neîndemânatică să ascundă hârtiile dar Pardaillan le văzuse şi nu le mai scăpa din ochi.

— Deci nu vă mai aflaţi în închisoare? reluă bătrâna.

— După cum vedeţi, doamnă; a fost o greşeală şi, greşeala fiind recunoscută, am fost eliberat imediat. Şi prima mea vizită este la dumneavoastră, draga mea doamnă. Acum zece zile, am fost arestat şi condus la Bastilia în urma unei erori care, după cum vedeţi, nu a întârziat să fie recunoscută. Ori, chiar în momentul în care s-a dat buzna în locuinţa mea, două persoane care locuiesc la dumneavoastră erau ameninţate de un mare pericol, căci mă chemau în ajutor. Ştiu că aceste două persoane au fost ridicate cu forţa chiar în ziua arestării mele…

— În acelaşi moment.

— Aşa este! Ei bine, doamnă, puteţi să-mi daţi o cât de mică informaţie în această problemă?

— Vă voi spune tot ce ştiu. Doamna în negru şi fiica sa Loďse au fost arestate, se spune, pentru că ar fi complotat împreună cu dumneavoastră.

— Cu mine!

— Dar este foarte clar că erau nevinovate, dragele, sărmanele fiinţe, pentru că dumneavoastră însuţi sunteţi…

— Şi, spuneţi-mi, cine le-a arestat?

— Nişte soldaţi, un ofiţer…

— Un ofiţer al regelui? …
— Păi, nu prea mă pricep… ah! dacă ar fi fost oameni ai clerului, le-aş fi recunoscut imediat uniforma.
— Ducele de Anjou nu era cumva printre aceşti oameni?
— O! nu! făcu bătrâna înspăimântată.
— Nu aveţi nici o ideea asupra locului unde au putut fi duse?
— Despre asta, nu… eram atât de tulburată, înţelegeţi.
— Dar, făcu deodată cavalerul, când am intrat aţi spus ceva de o scrisoare. Au scris ceva aceste femei nefericite?
Mâinile bătrânei se crispară pe hârtiile pe care până la urmă le făcuse să-i cadă în poală.
— Să vedem, doamnă, ce-i cu aceste hârtii pe care le mototoliţi?
— Domnule, nu eu le-am deschis, vă jur, exclamă bătrâna.
Şi cu un gest spasmodic îi întinse hârtiile lui Pardaillan care le luă cu aviditate… Dintr-o privire, parcurse scrisoarea care îi era adresată.
— Această scumpă doamnă m-a pus să-i promit că vă voi transmite aceste scrisori, continuă doamna Maguelonne cu volubilitate, vă jur că am mers imediat la Deviničre pentru a-mi ţine promisiunea dar, dumneavoastră eraţi arestat, prin urmare le-am păstrat cu sfinţenie…
— Nu le-a văzut nimeni?
— Nimeni, dragul meu domn, absolut nimeni…
— Şi atunci cine le-a deschis? …
— Ei! s-au deschis singure!
— Dar le-aţi citit?
— Una singură, domnule, doar pe una! Cea care vă era destinată dumneavoastră…
— Şi pe cealaltă?
— Eram gata s-o citesc, dar aţi sosit dumneavoastră…
— Doamnă, făcu Pardaillan ridicându-se, iau cu mine aceste hârtii. După cum vedeţi, sunt însărcinat să duc această scrisoare mareşalului de Montmorency; nimic nu mă va putea împiedica să îndeplinesc dorinţa celei care m-a

onorat cu încrederea sa. În ceea ce vă priveşte pe dumneavoastră, doamnă, aţi făcut o faptă urâtă deschizând aceste hârtii. Vă iert cu o singură condiţie…

— Care, bunul meu flăcău?

— Aceea de a nu vorbi niciodată nimănui despre aceste hârtii…

— Oh! despre asta, puteţi să fiţi sigur!

Cavalerul o salută pe doamna Maguelonne şi se retrase. Afară îl regăsi pe Pipeau care îl aştepta. Traversă calm strada şi intră în han.

Jupân Landry, care ducea unor clienţi o cană cu vin, o scăpă din mână şi se opri, cuprins de uimire.

— Cavalerul! făcu hangiul consternat.

— Reveniţi-vă, dragă domnule, înţeleg toată bucuria pe care o simţiţi revăzându-mă; dar în sfârşit, ăsta nu e un motiv să nu mă întrebaţi dacă mi-e foame şi ce aş dori să mănânc.

Pardaillan, după ce-şi refăcu forţele, se îndreptă spre grajd, constată prezenţa calului său la iesle şi că nobilul animal nu avusese de suferit în lipsa sa.

Apoi urcă în camera sa şi prima lui mişcare fu să-şi încingă spada care rămăsese agăţată în perete.

Apoi, citi de trei sau patru ori la rând biletul pe care i-l adresase Doamna în negru.

„Pe scurt, conchise el, trebuie să fac să-i parvină mareşalului, ducelui de Montmorency, scrisoarea însoţitoare.”

Şi, la fel ca doamna Maguelonne, Pardaillan se întrebă ce ar putea exista în comun între cea pe care el o credea a fi o lucrătoare săracă şi marele mareşal de Montmorency.

Scrisoarea era acolo, pe masă.

Era deschisă… Dar desigur, el nu o va citi! …

Şi totuşi! … Ce rău ar face dacă ar citi-o! Şi cine ştie dacă nu ar găsi în ea nişte indicaţii preţioase asupra oamenilor care le arestaseră pe Loďse ţi pe mama sa!

Fără îndoială, Doamna în negru implora protecţia mareşalului de Montmorency.

„Ce nevoie este de mareşal? concluzionă el. Dacă trebuie să le elibereze cineva pe Loďse ţi pe mama sa, eu sunt acela! … Hai, să citim! …”

Tânărul despături deci brusc foaia şi începu să citească.

Când termină, cavalerul Pardaillan era foarte palid.

Un oftat adânc îi umflă pieptul.

Reluă scrisoarea şi o citi de la un capăt la celălalt, reveni asupra a două sau trei pasaje esenţiale, repetă cu jumătate de glas fraze întregi, ca şi cum singură mărturia ochilor nu ar fi fost suficientă pentru a-l convinge.

Iar când această a doua lectură se încheie, de data aceasta scrisoarea îi scăpă din mâini… Cavalerul Pardaillan îşi lăsă capul să-i cadă în piept şi începu să plângă.

Scrisoarea lui Jeanne de Piennes purta data de 20 august 1558, adică exact a anului în care François de Montmorency o luase de soţie pe Diane de Franţa, fiica legitimă a lui Henric al II-lea.

Trecuseră aproximativ paisprezece ani de când fusese scrisă această scrisoare. Iat-o: „Astăzi am suferit aşadar cea mai teribilă durere care poate fi sortită să fie îndurată de o iubită. Am suferit această durere, sufletul meu este amorţit, inima mi se sfâşie şi, totuşi, nu sunt moartă!

Poate că nu mi-a venit încă timpul. Şi apoi, ceea ce mă ţine legată de această viaţă mizerabilă este să mă aplec asupra pătuţului copilului. Dacă eu mor, cine va avea grijă de ea? Trebuie să trăiesc…

Are cinci ani. Dacă ai putea s-o vezi, o François al meu! În acest moment doarme, liniştită, încrezătoare… ştie că mama ei o veghează. Părul ei despletit, împrăştiat pe pernă, îi creează o aură blondă; buzele sale zâmbesc. Este fiica ta, o iubitul meu soţ!

Astăzi, François, căsătoria ta a fost oficiată. Toată strada amărâtă pe care locuiesc vorbeşte despre pompa acestei ceremonii şi spune că doamna Diane este soţia demnă de

un senior mândru ca tine… vai! deci eu nu eram demnă să-ţi asigur fericirea?

Astăzi, totul s-a sfârşit definitiv. Ultima licărire de speranţă care sclipea în sufletul meu s-a stins.

În ziua în care tatăl tău m-a alungat, mi-a strivit inima ca şi cum ar fi strâns-o în mănuşa sa de luptă, în ziua în care, aproape nebună, am ieşit împleticindu-mă din acel palat unde, pentru a te salva, îmi semnasem propria decădere, în ziua în care, înnebunită, în agonie, m-am afundat în Parisul întunecat, cu fiica mea în braţe, în ziua aceea, François, am crezut că am depăşit limitele suferinţei omeneşti…

Vai! Nu trăisem încă ziua de astăzi! … Astăzi, s-a sfârşit: totul este negru în mine.

S-a sfârşit, François! totuşi, o legătură indisolubilă te ataşează de mine. Copilul tău trăieşte. Copilul tău va trăi. Pentru ea mi-am sfâşiat buzele care vroiau să vorbească, pentru ea am escaladat calvarurile deznădejdii, pentru ea am suferit martiriul… Fiica ta va trăi, François!

A trebuit să tac pentru fiica mea. Astăzi, pentru fiica mea, trebui să vorbesc…

Ţi-am spus deja că o cheamă Loďse? … Scumpei copile i se potriveţte de minune acest nume frumos.

Că am fost eu lovită, accept. Ca viaţa mea să fie distrusă, să decad din titlul meu de soţie fără să fi meritat această jignire supremă, fie! Dar vreau ca Loďse să fie fericită: tot ce mi-a mai rămas din viaţa mea, putere, voinţă, energie, inteligenţă, totul este aici! Nu vreau ca Loďse să fie lovită pe nedrept aşa cum am fost eu.

Pentru aceasta, trebuie ca tu să-ţi poţi deschide inima pentru fiica ta. Trebuie ca ea să poată intra cu capul sus în casa ta, trebuie ca Loďse să poată ocupa locul ce i se cuvine în căminul tău! Şi pentru aceasta dragul meu soţ, trebuie să cunoşti teribilul, solemnul adevăr…

Îţi spun încă soţul meu. Căci vei rămâne aşa până la sfârşitul zilelor mele. Dar trebuie să cunoşti crima abominabilă care ne-a despărţit. Vei afla totul: şi că tatăl tău

a fost crud, şi că fratele tău a fost criminal, şi iubita ta, soţia ta îţi poate purta cu mândrie numele, şi că fiica ta are dreptul să vină să stea în casa Montmorency.

Scriu această scrisoare, François, deoarece trebuie ca adevărul să iasă la lumină. Dar ca s-o trimit, ca s-o fac să-ţi parvină, aştept trei lucruri.

Primul, ca tatăl tău să fi murit. Căci asupra ta ar abate greutatea urii sale dacă ar afla că secretul de moarte îţi este cunoscut.

Al doilea, ca fiica mea… Loďse a ta… să ajungă la o vârstă la care să-mi poată apăra amintirea şi să poată vorbi fără înconjur aşa cum îi stă bine unei Montmorency, unei fiice a familiei Piennes, unei moştenitoare fără pată a familiei Montmorency.

Al treilea, să-mi simt sfârşitul aproape sau un pericol grav să ne ameninţe copilul.

Cât timp aceste trei condiţii nu vor fi îndeplinite, o François al meu, vreau să rămân în umbră, fericită încă să-mi pot spune că păstrând tăcerea îi asigur liniştea şi fericirea bărbatului pe care l-am iubit atât de mult…

Căci viaţa mea nu mai contează. Dar ceea ce contează, François, este viaţa şi fericirea copilului nostru.

Când vei primi această scrisoare, Loďse va fi destul de mare ca să-ţi vorbească. Tatăl tău va fi mort şi nu voi avea nici un motiv să mă tem pentru tine din acest motiv…

Dar în acelaşi timp… eu voi fi pe moarte, sau pe Loďse o va pândi un pericol.

În amândouă cazurile, François, dorinţa supremă a iubitei, a soţiei tale, este să-ţi îndrepţi către Loďse acea afecţiune de care eram atât de mândră, să alergi în ajutorul ei, să o iei cu tine, să-i redai numele la care nu a încetat să aibă dreptul, pentru că s-a născut atunci când eram soţia ta, să-i asiguri în sfârşit existenţa care trebuie să fie a ei: aceea a unei moştenitoare directe a familiei Montmorency.

Şi acum, François, iubitul meu, dragul meu soţ, iată oribilul secret. Toată nefericirea noastră stă în aceste

cuvinte:

Fratele tău Henri mă iubea.

Nu s-a temut să-mi mărturisească. Dar eu speram că până la urmă, corectitudinea va triumfa în acest bărbat încă atât de tânăr. Speram că iubirea mea pentru tine mă va proteja de jignirea iubirii sale. Am tăcut ca să nu dezlănţui un război într-o familie ilustră.

În noaptea plecării tale la război, pe buzele mele se afla o destăinuire… Ştii ce evenimente precipitate s-au produs, şi că a avut loc căsătoria noastră… A doua zi te-am aşteptat în zadar: plecaseşi!

Destăinuirea care era pe buzele mele, iat-o, François al meu: eram însărcinată, eram pe cale să-ţi ofer un copil!

Acest copil a venit pe lume în timp ce tu te războiai… este Loďse a noastră.

În aceste luni teribile în care te-am crezut mort, în care am fost eu însămi aproape de moarte, fratele tău a dispărut, şi speram că se îndepărtase pentru totdeauna.

Într-o zi, fiica mea a fost răpită. Şi în timp ce o căutam înnebunită, a apărut fratele tău, mi-a anunţat întoarcerea ta şi în acelaşi timp mi-a spus că îl cunoaşte pe omul care o răpise pe Loďse. Ţi în timp ce palpitam de bucuria de a te ţti în viaţă, în timp ce întrebam ce nebunie îl putea împinge de la spate pe fratele tău, atunci, François, se deschise în faţa ochilor mei hăul în care aveam să fiu înghiţită.

Loďse a noastră se afla în mâinile unui om plătit de fratele tău… un ticălos pe nume cavalerul Pardaillan. Acest monstru trebuia ca, la un singur semn al fratelui tău, să o ucidă pe sărmana micuţă… pe fiica ta, François… pe acest scump îngeraş… Iar acest semn ar fi urmat să fie făcut de fratele tău cavalerului Pardaillan dacă aş fi făcut greşeala să rostesc un singur cuvânt în faţa ta, în timp ce eram acuzată… acuzată de necredinţă de către propriul tău frate!

Ştii acum de ce am tăcut atunci când fratele tău mă acuza! … Am tăcut, François! Şi totuşi, sufletul meu urla de

deznădejde, carnea mea ţipa de suferinţă! Am tăcut, şi natura s-a îndurat de mine fără îndoială, căci am leşinat şi, când mi-am revenit, tu dispăruseşi…

Eu eram condamnată! dar Loďse, fiica ta, era salvată!

Ah! François! blestemată să fie pe vecie această fiinţă abominabilă care poartă numele tău… fratele tău…

Blestemat să fie acest Pardaillan, complicele hidos care a acceptat această înspăimântătoarea sarcină murdară! …

Dar trebuie să cunoşti şi restul. După ce ai plecat tu, fiica mi-a fost înapoiată de către un necunoscut; am alergat la Montmorency ca să-ţi spun totul: tu erai în drum spre Paris! Am alergat la Paris… l-am întâlnit pe conetabil…

Iar conetabilul care a aflat de la mine întregul adevăr mi-a dat să aleg: Sau să renunţ la calitatea mea de soţie sau tu să fii închis pe viaţă la Temple!

Am semnat! … Şi am dispărut, nenorocită, distrusă… dar îmi rămânea fiica mea! Am trăit pentru ea! voi trăi pentru ea…

Acum, dragul meu soţ, cunoşti înspăimântătorul adevăr.

Îţi jur că, dacă eu singură aş fi fost lovită, aş fi murit, luând cu mine în mormânt teribilul secret.

Acest secret, îl aştern pe hârtie. Îl voi face să-ţi parvină în ceasul morţii mele; murind, vreau să fiu sigură că Loďse a ta îţi va relua rangul la care are dreptul ţi că în faţa ei se va deschide o viaţă fericită.

Aleargă deci, o soţul meu!

Oricare ar fi anul, oricare ar fi ziua, oricare ar fi ora la care aş fi hotărât să-ţi trimit această scrisoare, oriunde o vei fi primit, aleargă, urmează-l pe mesagerul pe care ţi-l voi trimite… aleargă la soţia ta nevinovată care nu a încetat niciodată să fie demnă de tine şi să te adore, la fiica ta, Loďse a ta, pe care vreau să o încredinţez braţelor tatălui ei! …

Jeanne de PlENNES.

Ducesă de Montmorency”

Aceasta era scrisoarea pe care tocmai o citise cavalerul Pardaillan! Dintr-un fel de cult înduioşător, din revoltă poate, dintr-o conştiinţă a dreptului său moral şi a nevinovăţiei sale depline, nefericita Jeanne o semnase cu titlul său: ducesă de Montmorency.

Timp de câteva minute, tânărul rămase nemişcat, ca şi cum ar fi aflat despre o catastrofă.

Şi într-adevăr, ceea ce se abătea asupra lui era o catastrofă.

Plângea în tăcere, lacrimile curgeau pe obrajii săi fără ca el să se gândească să le şteargă.

Ducesă de Montmorency! … Loďse este fiica lui Montmorency! …

Această exclamaţie mută dezvăluia o parte din tristeţea lui.

Într-adevăr, Pardaillan, un biet prăpădit, un coate-goale, ar fi putut să o ia de soţie pe Loďse, fata unei lucrătoare modeste.

Dar Loďse, fiica mareţalului de Montmorency, nu putea deveni soţia cavalerului sărac.

Trebuie să se înţeleagă ce putere şi splendoare formidabile evoca pe atunci acest nume de Montmorency.

Odată cu conetabilul, această casă, una dintre cele mai falnice ale nobilimii regatului, cunoscuse apogeul grandorii. După moartea conetabilului, numele îşi păstra încă întregul prestigiu. Şi dacă ne gândim că François devenise conducătorul unui puternic partid care îl ţinea în şah pe Guise pe de o parte şi pe rege, pe de altă parte, vom înţelege că Pardaillan simţea un fel de ameţeală apreciind distanţa care-l despărţea acum de Loďse.

„Totul s-a sfârşit!” îşi şopti el repetând expresia deznădăjduită care o citise în scrisoarea Doamnei în negru, adică a lui Jeanne de Piennes…

În unele momente, totuşi, cavalerului i se părea că o rază de speranţă îi pătrunde în inimă. Dacă Loďse îl iubea! Dacă nu se lăsa orbită de noua situaţie care o aştepta! … „Dar

nu, biet nebun! revenea el imediat. Chiar dacă Loďse m-ar iubi, ar putea consimţi tatăl său la o asemenea mezalianţă? Ce sunt eu? Mai puţin decât nimic, aproape un borfaş în ochii multora; un aventurier fără casă şi masă; nu am nimic pe lume în afară de spada, calul şi câinele meu…”

Se ridică şi făcu câţiva paşi repezi prin cameră.

„Oh! făcu el încleştând pumnii, pe asta o uitam. Nu numai că Loďse nu poate fi a mea, nu numai că nu mă iubeşte, după toate probabilităţile, dar pe deasupra trebuie că mă urăşte! … În ziua în care mama sa îi va spune ce a făcut tatăl meu, în ziua în care va şti că mă numesc Pardaillan, ce sentimente va putea avea pentru mine în afară de repulsie instinctivă?”

El o iubea pe Loďse şi tatăl său o răpise pe aceeaşi Loďse pentru un scop monstruos! … Nu putea exista decât ură şi dispreţ în inima lui Loďse faţă de bătrânul Pardaillan… şi faţă de fiul său!

„Ei bine, exclamă el înăbuşit, dacă aşa stau lucrurile, dacă totul ne desparte, dacă ea trebuie să mă urască, de ce să mă mai sinchisesc de ea? … Da! de ce aş duce această scrisoare? … Şi ce mă interesează pe mine doamna ducesă de Montmorency, care îmi blestemă tatăl, care mă va blestema pe mine însumi? … Şi ce mă interesează fiica ei? … Sunt nefericite! Ei bine, să alerge alţii în ajutorul lor!”

O înflăcărare ciudată îl răscolea pe tânăr. Se plimba cu paşi mari, gesticula, el atât de cumpătat în gesturi, vorbea cu voce tare. Îşi rezuma situaţia în care se afla. Era înspăimântătoare.

O avea împotriva lui pe regina Catherine, îl avea împotriva sa pe ducele de Anjou şi pe favoriţii acestuia pe care-i jignise grav; îl avea împotriva sa pe ducele de Guise pe care Guitalens se va grăbi, fără îndoială să-l pună la curent cu ce s-a întâmplat la Bastilia! …

Izbucni într-un râs acru.

„Uitam! … În nomenclatorul duşmanilor mei îl uitam pe Montmorency! La dracu! ăsta nu e cel mai mic şi, când

doamna de Piennes îi va repeta ce a întreprins tatăl meu împotriva fiicei sale, tare m-aş mira dacă acest onorabil senior nu ar încerca să termine cu mine în caz că Médicis nu m-a aruncat deja în vreo groapă fără fund! în cazul în care favoriţii nu m-au înjunghiat la colţul vreunei străzi! În gardă, domnilor! Păziţi-vă, eu mă păzesc! …”

Şi, scoţându-şi spada, cu unul dintre acele gesturi înflăcărate care îi erau caracteristice, Pardaillan fandă de cinci sau şase ori în faţa peretelui…

— Hei! Doamne Isuse, cui aţi pus gând rău, domnule cavaler?

Şi Doamna Huguette Grégoire îşi făcu apariţia rostind aceste cuvinte cu vocea sa suavă şi alintată:

— Am venit… pentru asta…

— Asta? făcu Pardaillan examinând cu coada ochiului o pungă dolofană pe care o aşeza hangiţa pe colţul mesei.

— Da, domnule cavaler. Când aţi fost arestat… v-aţi uitat banii… aici… Atunci, înţelegeţi… vi i-am păstrat… şi vi-i dau înapoi!

— Doamnă Huguette, minţiţi.

— Eu, Doamne sfinte! … Vă jur…

— Nu juraţi: soţul dumneavoastră jupânul Landry este cel care mi-a şterpelit amărâţii mei de scuzi; şi dumneavoastră, gazdă bună, mi-i aduceţi înapoi! … Doamnă Grégoire, v-aţi înşelat: aceşti bani, i-i datoram jupânului Grégoire. Nu i-am uitat: i-am lăsat pentru el.

— Dar ce se va întâmpla cu dumneavoastră? … să-i împărţim măcar!

— Scumpa mea Huguette, aflaţi un lucru: nu mă simt niciodată atât de bogat ca atunci când nu am nici o leţcaie. De altfel, îmi rămâne această agrafă, adăugă el arătând bijuteria pe care i-o trimisese regina Navarei şi care era prinsă la pălăria lui.

Huguette luă din nou punga oftând.

— Totuşi, continuă cavalerul, nu vă iubesc mai puţin… aveţi o inimă bună, Huguette… Sunteţi tot atât de bună la

suflet pe cât sunteţi de frumoasă… Ah! Huguette, cred, serios, că vă ador! …

Huguette îşi lăsă capul în jos şi două lacrimi ca două perle îi împodobiră genele.

— Ce! plângeţi, Huguette? exclamă Pardaillan la fel de înfierbântat în timp ce deznădejdea îi aprinse privirea; plângeţi! în momentul în care vă jur că vă iubesc! …

Huguette se desprinse, uşurel, din braţele lui Pardaillan.

— Cât de mult trebuie să suferiţi! şopti ea.

Pardaillan tresări.

— Eu! să sufăr? De unde aţi mai scos şi că sufăr?

Huguette îşi ridică frumoşii săi ochi către flăcău.

— Cred, spuse ea cu melancolie, că sunteţi foarte trist. Oh! nu râdeţi aşa. Îmi faceţi rău, şi vă faceţi şi mai mult rău dumneavoastră! Da, domnule cavaler, aveţi inima grea… pentru că iubiţi… Credeţi că nu mi-am dat seama? … Iertaţi-mă, v-am pândit… v-am văzut petrecând ore întregi în faţa acestei ferestre, cu privirea aţintită asupra ferestruicii de vizavi… Iubiţi… v-aţi lăsat acolo inima… şi cea care a dispărut a luat-o cu ea… Şi vă închipuiţi, sărăcuţul, că nu sunteţi iubit… Ei bine, deschideţi ochii… sunteţi iubit…

— De unde ştiţi?

— Ştiu, domnule, pentru că, dacă v-am pândit pe dumneavoastră, am pândit-o şi pe ea! Ştiu, pentru că este uşor să înşeli pe cineva indiferent dar este imposibil să înşeli o femeie… geloasă… o femeie care iubeşte!

Pardaillan nu auzi aceste cuvinte pentru că nu fuseseră rostite, dar înţelese.

— Huguette, sunteţi un înger…

— Aşadar o iubiţi mult? făcu Huguette cu vocea scăzută.

El nu răspunse şi strânse spasmodic mâinile hangiţei.

Nu prea ştim într-adevăr cum s-ar fi terminat această scenă dacă nu s-ar fi făcut auzită vocea jupânului Landry care o chema de jos pe soţia sa.

Huguette fugi sprintenă, pe jumătate fericită, pe jumătate deprimată.

„Biata Huguette! se gândi Pardaillan. Mă iubeşte şi totuşi încerca să mă consoleze păcălindu-mă. Dar acum s-a sfârşit. Loďse nu mă iubeşte, nu poate să mă iubească. Ei bine, nici eu nu o mai iubesc! Sunt din nou liber… cu inima liberă, cu mintea liberă, cu paşii liberi… La naiba cu Parisul! … Mâine pornesc în căutarea tatălui meu! … Cât despre această scrisoare… această scrisoare… va ajunge la destinaţie cum va putea! …”

Spunând aceste cuvinte, Pardaillan luă scrisoarea, o sigilă la loc cu hotărâre, o îndesă în vesta sa cu o mişcare furioasă şi ţâşni afară, foarte hotărât să nu-şi mai facă nici o problemă în ce le priveşte pe Loďse ţi pe mama ei, ţi în ce-i priveţte pe toţi cei din neamul Montmorency din Franţa.

Ce a făcut Pardaillan în ziua aceea probabil că nu va şti nici el vreodată. Fu văzut în două sau trei cârciumi în care era cunoscut. Nu se ostenea deloc să se ascundă. Totuşi, postura sa era înspăimântătoare.

Pe la ora cinci, redeveni calm, cu sângele rece, stăpân pe sine. Privi în jurul său şi văzu că era în apropierea Senei, aproape în faţa Luvrului, vizavi de un palat somptuos.

„Palatul Montmorency! … Nu voi merge acolo, desigur! …”

Aproape în acelaşi timp, Pardaillan se apropie de uşa impunătoare şi bătu în ea cu furie! …

XXII – DUHOVNICUL.

În ziua dinaintea celei în care cavalerul Pardaillan a ieşit de la Bastilia datorită frumosului şiretlic pe care l-a născocit şi în care, împotriva hotărârii sale ferme, ajunsese în faţa palatului Montmorency, o scenă importantă se petrecuse în biserica Saint-Germain-l’Auxerois.

Era pe la ora nouă seara. Predicatorul îşi terminase slujba în faţa unei mulţimi enorme care invadase bazilica.

Acest predicator era un călugăr superb, înalt şi bine clădit. Purta cu un fel de distincţie teatrală costumul negru cu alb al carmeliţilor.

Era numit reverendul Panigarola.

Acest călugăr, în pofida tinereţii sale, dădea o impresie de ascetism sever care aducea o corecţie foarte binevenită entuziasmului prea puţin religios pe care îl deştepta în frumoasele sale ascultătoare.

Era, de altfel, de o frumuseţe remarcabilă; stăpânea arta gestului, acest gest măreţ al braţelor ridicate către boltele îndepărtate şi care coboară brusc pentru a ameninţa sau a binecuvânta. Dar ceea ce era cel mai admirat la el era vehemenţa atacurilor sale care nu-l ocoleau nici chiar pe rege.

Acest Panigarola predica deschis războiul împotriva ereziei şi exterminarea hughenoţilor. Îi cuprindea în aceeaşi ură pe regina Navarei, Jeanne d’Albret, pe fiul ei Henri, pe prinţul de Condé, pe amiralul Coligny, în sfârşit pe toţi hughenoţii şi pe cei care, precum regele Charles al IX-lea, aveau slăbiciunea să-i tolereze.

Panigarola le inspira o curiozitate intensă femeilor care-l ascultau. Pentru unele, şi mai ales pentru femeile din popor, era un om sfânt pe care îl adusese regina Catherine din Italia pentru a salva Franţa şi a-i răscumpăra păcatele. Dar pentru cele mai multe dintre doamnele nobile care îi urmăreau slujbele, era ceva mai mult şi mai bun decât un sfânt: era un bărbat care păcătuise mult şi căruia, conform poruncii din evanghelie, ele îi iertau multe.

Îl cunoscuseră, nu de mult, pe strălucitorul marchiz de Pani-Garola! Era prezent la toate petrecerile; era pe atunci un spadasin de temut care avea pe conştiinţă o jumătate de duzină de morţi; un obişnuit al cabaretelor, unul dintre acei duelgii chipeşi ale căror insolenţă, desfrâu şi putere îi uimeau pe cei săraci. Apoi, deodată, dispăruse.

Şi iată că era regăsit sub roba carmeliţilor, mai frumos ca niciodată, mai sclipitor, dar cu anatema pe buze, când altă dată pe aceste buze nu existau decât zâmbete.

Lent, mulţimea se revărsă şi se împrăştie afară strigând:

— Moarte hughenoţilor!

Nu rămaseră decât vreo cincisprezece femei care se adânciră în rugăciune în jurul unui confesional.

Dar un paracliser veni să le înştiinţeze că reverendul, fiind foarte obosit în această seară, nu va spovedi pe niciuna dintre penitentele sale.

Una, tânără şi frumoasă după cât se putea aprecia de dincolo de voalurile mari şi negre cu care era acoperită, era prăbuşită pe un scăunel pentru rugăciune; din când în când era scuturată de un frison. Atunci când călugărul traversă biserica alunecând fără zgomot, însoţitoarea ei o împunse cu cotul şi şopti:

— Iată-l că vine, Alice!

Alice de Lux săltă capul şi fremătă.

Panigarola trecu pe lângă penitentă şi se închise în confesional.

— Ei bine? făcu în şoaptă tovarăşa lui Alice.

— Laura… acum, nu mai îndrăznesc, răspunse tânăra cu o voce tremurătoare. Nu ai pomenit numele meu, cel puţin?

Alice se apropie de confesional şi îngenunche. Era despărţită de călugăr printr-un grilaj din lemn uşor; în plus, voalurile îi ascundeau faţa; în sfârşit, obscuritatea era destul de mare încât să nu-l poată distinge cu claritate pe duhovnic.

— Vă ascult, doamnă…

În ea se dădu o scurtă luptă şi, deodată, în şoaptă, spuse:

— Marchize de Pani-Garola, sunt Alice de Lux. Sunt femeia pe care aţi iubit-o, pe care poate o mai iubiţi încă… şi această femeie vine la dumneavoastră implorând…

— Vă ascult, doamnă, răspunse călugărul cu aceeaşi voce indiferentă.

Alice tresări îngrozită. I se păru a înţelege că, în spatele acestui grilaj, nu o asculta un om ci o statuie impasibilă.

— Clément, făcu ea cu înflăcărare, nu-mi recunoaşteţi vocea? …

— Nu mai există nici un Clément, doamnă, tot aşa cum nu mai există nici un marchiz de Pani-Garola. În faţa

dumneavoastră nu există decât un om al lui Dumnezeu care vă va asculta întru Domnul şi care îl va implora pe Dumnezeu sa aibă milă de dumneavoastră, dacă meritaţi această milă…

— Oh! bâigui Alice cu o deznădejde intensă, este imposibil să fi uitat iubirea noastră.

— Doamnă, dacă-mi vorbit! astfel, voi fi obligat să mă retrag.

— Nu, nu, rămâneţi! Trebuie să vă vorbesc! …

— Faceţi-o atunci ca şi cum i-aţi vorbi lui Dumnezeu…

— Fie! … Ei bine, ascultaţi-mă, părinte reverend… şi-mi veţi spune dacă nu mi-am ispăşit suficient greşelile şi crimele, şi dacă braţul lui Dumnezeu care s-a abătut asupra mea nu m-a lovit destul!

— Vă ascult, fiica mea.

— Vă voi povesti mai întâi greşeala; apoi vă voi povesti ispăşirea. Astfel veţi putea să judecaţi. Aveam abia şaisprezece ani. Eram frumoasă. O regină măreaţă mă remarcase şi mă primise în rândul domnişoarelor sale de onoare. Şi cum eram orfană, cum nu mai aveam nici tată nici mamă, nici familie, această regină mă asigură că ea va fi mama mea şi că va ţine locul familiei…

— În acea perioadă, mulţi seniori tineri mi-au spus că mă iubesc… dar eu, nu iubeam pe niciunul. Nu iubeam pe nimeni! … iubeam luxul… iubeam dantelele, iubeam bijuteriile… şi eram săracă… Regina despre care vă vorbesc mi-a promis nu numai luxul ci chiar bogăţia; i-am promis că o voi asculta orbeşte… Aceasta a fost prima mea crimă; vederea câtorva scrinuri pline cu diamante mă făcu să-mi pierd minţile şi, pentru a le poseda, pentru a mă împodobi după bunul meu plac, trebuia să semnez un pact cu Satana… Vai! pactul a fost semnat… într-o zi, regina mă chemă în oratoriul său… deschise în faţa mea un sertar care strălucea de perle, de smaralde de rubine, de diamante… şi îmi spuse că totul era al meu dacă o ascultam… Înfierbântată, cu obrajii în flăcări, am exclamat:

„Ce trebuie să fac, Maiestate? …” Regina a zâmbit, m-a luat de mână, m-a condus într-o încăpere care preceda oratoriul şi a ridicat o draperie: în spatele acestei draperii se afla marele culoar care ducea la apartamentele regelui… acolo se plimbau nişte gentilomi pe care-i cunoşteam pe toţi. Mi l-a arătat pe unul şi mi-a spus: „Fă-te iubită de acest bărbat!”

— O lună mai târziu, continuă Alice, atât de încet încât călugărul abia o auzea, eram amanta acestui gentilom…

Atunci, fără să schiţeze nici un gest, călugărul întrebă:

— Cum se numea acest bărbat?

— Da! Vreţi să spuneţi că am avut atâţia amanţi încât trebuie precizat, nu-i aşa? Ei bine, se numea Clément-Jacques de Pani-Garola. Era marchiz. Venea din Italia. Dumneavoastră trebuie să-l fi cunoscut puţin, părinte!

— Continuaţi, fiica mea, spuse calm călugărul. Fără îndoială, îl iubeaţi pe acest bărbat, nu-i aşa? Ei bine, dacă aceasta este toată greşeala dumneavoastră, pot să vă garantez că Dumnezeu vă va ierta, cum şi eu sunt gata să vă absolv…

— Mă ironizaţi. Ei bine, fie şi aşa. Ironizaţi-mă, dar ascultaţi: Nu-l iubeam pe acest gentilom!

— Şi el? întrebă înăbuşit călugărul.

— El! … el m-a iubit, m-a adorat, cel puţin aşa cred că a fost… Oricum ar fi, părinte, la un an după ce am primit de la regină porunca despre care v-am vorbit, am devenit mamă… Copilul a venit pe lume într-o căsuţă din strada Hache pe care mi-a dat-o regina… Această naştere a rămas secretă… tatăl a luat nou-născutul…

— Înţeleg, spuse călugărul scrâşnind din dinţi. Un sentiment matern tardiv s-a născut în inima dumneavoastră, sunteţi măcinată de remuşcări, şi vreţi să ştiţi ce s-a întâmplat cu copilul… Pot să vă informez asupra acestui lucru… îl văd în fiecare zi!

— Copilul nu a murit aşadar! … gemu Alice cu un spasm de uimire. M-aţi minţit deci! Vorbiţi!

— Dumnezeu a îngăduit copilului să trăiască. Poate că voia să-l facă unealta mâniei sale justificate! … Tatăl, acel marchiz, acel gentilom strălucitor şi naiv, l-a luat, aşa cum spuneţi, l-a încredinţat unei doici şi ia dat un nume…

— Care? întrebă Alice dintr-o suflare.

— Cel pe care-l purta el însuşi. Copilul se numeşte Jacques-Clément…

— Unde e? Unde e? horcăi mama.

— Este crescut într-o mănăstire din Paris… V-am spus: este un copil al Domnului… şi poate că Domnul îl păstrează pentru vreo faptă eroică. Asta doreaţi să ştiţi?

Zdrobită, Alice păstră tăcerea.

Călugărul, cu o voce aspră, ca şi cum ar fi răguşit datorită emoţiilor puternice care se dezlănţuiau în interiorul său, continuă:

— Aţi vrut să-mi vorbiţi, Alice! Ei bine, mă veţi asculta la rândul dumneavoastră! Aţi venit să tulburaţi pacea care începea să se aşeze ca un giulgiu peste inima mea nenorocită… Ah! aţi crezut copilul mort şi, căindu-vă poate, aţi venit să-mi cereţi absolvirea crimei care nu a fost comisă.

Nu văzu gestul disperat de negare pe care-l făcu Alice, şi continuă:

— V-aţi întrebat de ce a fost gândită această crimă? Aţi încercat să aflaţi de ce, după ce am luat copilul cu mine, nu am mai apărut în preajma mamei, de ce am coborât în infernul orgiei şi de ce în sfârşit m-am aruncat în acest hău numit mănăstire? …

— Clément! bâigui tânăra, nu numai că m-am întrebat, dar am ştiut aproape imediat! Şi aceasta mă aduce la picioarele dumneavoastră!

Călugărul tresări.

— Să vedem! Vorbiţi! mormăi el. Povestiţi-mi ce-aţi aflat… Spuneţi-mi mai ales cauzele crimei dacă vreţi să apreciez răul şi ispăşirea!

Atunci, Alice de Lux, cu o voce întretăiată, abia perceptibilă, începu.

— Regina presupunea că partidul lui Montmorency căutase alianţe în Italia. Ştia că aţi trecut prin Verona, Mantova, Parma şi Veneţia. Aţi fost văzut împreună cu François, mareşalul de Montmorency… Regina a vrut să albă dovada acestei conspiraţii, şi pentru aceasta am devenit amanta dumneavoastră… Iată cauza crimei.

— Da! făcu călugărul. Crima propriu-zisă, acum.

— Într-o noapte pe când dormeaţi adânc, istovit de dezmierdările mele, am profitat de somnul dumneavoastră ca să…

Se opri, palpitând.

— Nu îndrăzniţi să încheiaţi. Voi încheia eu! tună Panigarola. Aţi profitat de somnul meu ca să-mi furaţi documentele… şi, a doua zi dimineaţă, acestea erau în mâinile Catherinei de Médicis!

— Mi-am dat seama imediat ce se întâmplase, continuă călugărul. Nu după multe zile am dobândit certitudinea că femeia pe care o adoram era o spioană mizerabilă! …

— Fie-vă milă! gemu Alice. M-am căit…

— Din fericire, aceste documente erau nesemnificative. Şi totuşi mareşalul de Montmorency a trebuit să fugă. Viaţa unei duzini de oameni a atârnat de un fir de păr. Nu vă mai vorbesc de a mea!

— Iertare! Tăceţi! …

— O lună după aceea, năşteaţi… Eu, în timpul acelor zile cumplite, îmi calculasem răzbunarea…

— Îngrozitoare răzbunare! aproape strigă tânăra. Aţi profitat de starea de slăbiciune în care mă aflam, de delirul febrei, pentru a mă face să scriu şi să semnez o scrisoare pe care mi-aţi dictat-o cuvânt cu cuvânt! Şi în această scrisoare mă acuzam eu însămi de a-mi fi ucis copilul! …

— Nu am convenit astfel? Spuneţi! Nu aţi consimţit să iau copilul cu mine ca să-l ucid? … Amantă perfidă, mamă

lipsită de inimă, acum dumneavoastră mă acuzaţi pe mine! …

— Nu! Nu! gemu Alice terorizată, nu acuz, implor! … Răzbunarea dumneavoastră a fost dreaptă, dar cât de cumplită a fost! … Această scrisoare pe care am scris-o la dictarea dumneavoastră! Această scrisoare care mă predă călăului! Această scrisoare care face din mine o mireasă a spânzurătorii! I-aţi dat-o chiar lui Catherine de Médicis!

— Da! spuse călugărul cu o claritate de gheaţă…

— Şi ştii ce a rezultat din asta? Spune! Ştii? … A rezultat că am un instrument infam în mâinile reginei! că a trebui să încerc să devin amanta lui François de Montmorency! că, nereuşind să-l seduc pe acest bărbat care trece prin viaţă ca o fantomă de gheaţă, a trebuit să-l seduc pe propriul său frate, Henri! Nu mai vorbesc de ceilalţi amanţi ai mei! dar îţi spun că trăiesc în cea mai oribilă abjecţie, şi că e prea mult, că nu mai pot să continui! …

— Ei bine, făcu călugărul cu un zâmbet cadaveric, cine vă împiedică să vă eliberaţi! … Căci acum ştiţi că această crimă nu s-a săvârşit şi copilul trăieşte! …

— Oh! este îngrozitor! hohoti nefericita. Răzbunarea dumneavoastră e cumplită! …

— Aţi îmbrăţişat o meserie: am căutat mijlocul de a vă obliga s-o continuaţi, asta-i tot!

— Fără milă! … oh! nu are nici un pic de milă! …

— Cine vă spune că nu am milă! exclamă Panigarola. Mi-aţi cerut vreodată ceva?

Alice fremătă. O speranţă nebunească erupse în acest suflet tenebros.

— Oh! bâigui ea, dacă ar fi posibil!

— Spuneţi-mi ce pot să fac pentru dumneavoastră.

— Clément, puteţi să mă salvaţi! Puteţi să mă smulgeţi din ruşine, din deznădejde, din moarte! Şi pentru aceasta e suficient sa rostiţi un cuvânt! Clément, ţi-am făcut mult rău… fii măreţ… fii generos… iartă…

— Ce pot să fac pentru a vă salva? repetă călugărul.

— Poţi totul! … o Clément, am venit să te implor… gândeşte-te că m-ai iubit… Ascultă… nu ştiu ce pact te leagă acum de Catherine… dar o cunosc… ştiu multe dintre secretele sale… ştiu că pe cât de mult te suspecta odinioară, tot atât de mult te admiră acum… Nu poate să-ţi refuze nimic, Clément! … Spune un cuvânt… şi îţi va da înapoi funesta, oribila scrisoare.

— Asta aţi venit să-mi cereţi?!

— Da! … răspunse ea dintr-o suflare înfrigurată.

— Nu vă înşelaţi, reluă călugărul oarecum cu solemnitate. Am o mare influenţă asupra minţii reginei. Îi voi cere deci această scrisoare… Cu o condiţie…

— Vorbeşte! … oh! orice-ai vrea!

— Doar aceasta: dovediţi-mi că este folositor ca această scrisoare să vă fie dată înapoi… vreau să spun folositor pentru dumneavoastră!

O spaimă bruscă îi dilată ochii lui Alice. Bâigui:

— Dar nu v-am spus… tot ce trebuie să îndur! …

— Acesta nu poate fi un motiv valabil.

— Vă jur! …

— Haideţi! văd că trebuie să vă smulg eu însumi mărturisirea… Dacă doriţi să vă obţineţi libertatea, Alice, dacă suferiţi în corpul pe care vi-l vindeţi şi în inima înecată de ruşine, este pentru că în sfârşit iubiţi! În sfârşit! … Este adevărat? … Trebuie să vă spun numele celui pe care îl iubiţi? … Se numeşte contele de Marillac! … Dacă este adevărat, evident că trebuie să fiţi eliberată

— Ei bine, da! este adevărat! gâfâi spioana împreunându-şi mâinile. Iubesc! Pentru prima dată de când trăiesc, iubesc cu toată inima şi cu tot sufletul! … Lasă-mă să iubesc! ce-ţi pasă ce se va întâmpla cu mine! Te-ai răzbunat! Am suferit, am ispăşit… voi dispărea… o Clément… aminteşte-ţi că m-ai iubit… aminteşte-ţi că, în mârşăvia mea, inima mea a bătut pentru tine… Salvează-mă…

Panigarola rămase tăcut pentru câteva clipe.

— Tăceţi? imploră tânăra.

— Vă voi răspunde, spuse carmelitul cu o voce atât de răguşită şi slabă încât Alice abia o recunoscu… Îmi cereţi să merg la Catherine şi să obţin scrisoarea acuzatoare? Ei bine, este imposibil. Nu sunt în favorurile reginei atât de mult cât credeţi şi cât v-am spus eu însumi pentru a vă încuraja să vă duceţi gândurile până la capăt. E mult timp de când nu am mai văzut-o pe regină şi e probabil că nu o voi mai vedea niciodată.

Tonul călugărului era abătut. Vorbea cu o voce pieritǎ, dacă putem spune aşa. Evident, gândul lui era în altă parte. Alice rămase înmărmurită, trăsnită fără să înţeleagă.

— Refuzaţi să mă salvaţi! şopti ea.

— Să vă salvez! tună călugărul incapabil să se mai abţină. Nu mai era duhovnicul Panigarola, bărbatul cu cugetul împăcat prin rugăciune, omul plin de compasiune al lui Dumnezeu… era iarăşi şi în continuare acel marchiz de Pani-Garola, acel gentilom cu pasiuni mistuitoare pe care îl cunoscuse!

Ea se încordă împotriva deznădejdii. Căci acum o cuprindea o nouă groază.

Cum aflase Panigarola numele celui pe care ea îl numea logodnicul său? Călugărul însuşi se pregătea să-i spună:

— Credeţi că v-am pierdut din vedere fie şi o clipă! Din fundul mănăstirii mele v-am urmărit pas cu pas. V-am văzut mişcările, v-am auzit cuvintele; nu există nici măcar o faptă a dumneavoastră, adică nici măcar o trădare a dumneavoastră, pe care nu aş putea să v-o relatez; aş putea să vă înşir toţi amanţii unul după altul! … Dar să nu credeţi că am fost gelos. Predându-vă în mâinile reginei, ştiam ce fac! Şi aceasta a fost răzbunarea mea! Veniţi acum la mine şi tocmai pe mine vreţi să mă faceţi artizanul fericirii dumneavoastră! Cum aşa! Vă dezvălui existenţa copilului dumneavoastră! Încerc să trezesc în dumneavoastră un sentiment omenesc care să vă facă să meritaţi cel puţin uitarea dacă nu mila mea! Şi dumneavoastră nu vă gândiţi

decât la iubirea dumneavoastră! Nebuno! Spui că ai venit să cauţi iertarea crimelor tale! Spune mai bine: un blestem!

Călugărul se ridicase. Ieşise din confesional. Braţele sale se ridicară către altarul central într-un gest de imprecaţie… Şi în acest fel plecă, alunecă precum o fantomă, zguduit de hohote de plâns răguşite, şi dispăru înghiţit de tenebre, lăsând-o pe Alice prăbuşită, leşinată…

Atunci, bătrâna Laura, cu un surâs în colţul buzelor sale subţiri, alergă lângă Alice de Lux.

— Să fugim, spuse aceasta cu o disperare dezolantă. Să fugim! Aici este sălaşul groazei, al crimei şi al pierzaniei!

Alice de Lux petrecu o noapte îngrozitoare. Dar atât de mare era energia psihică a acestei femei încât nu pierdu nici o clipă cu lamentările.

— Vom lupta până la capăt! spuse ea cutremurându-se.

Dacă fostului său amant i-ar fi fost milă de ea, dacă i-ar fi smuls Chaterinei de Médicis scrisoarea teribilă care o făcea sclava acesteia, planul său era să nu se mai întoarcă la Luvru decât pentru a-i spune reginei: „Până aici, v-am servit. Acum îmi reiau libertatea. Nu vă cer nimic altceva decât neutralitatea, nu am altă speranţă decât să fiu uitată de dumneavoastră.”

Acest vis de libertate, de fericire, se prăbuşea în întregime. Trebuia să se înhame din nou. Trebuia să meargă la Luvru cât de curând, conform ordinelor pe care le primise.

A doua zi dimineaţă, Alice de Lux îşi reluase înfăţişarea impasibilă. Cu ajutorul Laurei, se înveşmântă cu grijă şi, însoţită de bătrână, se prezentă la Luvru.

Curând ajunse în apartamentele particulare ale reginei. Catherine de Médicis fu prevenită că domnişoara Alice de Lux, revenită dintr-o călătorie îndelungată, solicita onoarea de a-i prezenta omagiile. Trimise răspunsul că o va primi pe Alice imediat ce va fi liberă şi că domnişoara sa de onoare trebuia să nu se îndepărteze de Luvru până când nu o va fi văzut.

Catherine era într-adevăr într-o discuţie cu confidentul său, fostul său amant, adevăratul ei prieten, astrologul Ruggieri.

Catherine avea încredere deplină în ştiinţa lui Ruggieri. Şi Ruggieri însuşi nu era un şarlatan. Considera astrologia ca fiind singura ştiinţă care merita studiată.

În momentul în care pătrundem în cabinetul reginei, Ruggieri se despărţea de ea.

— Deci, spunea astrologul, pacea?

— Da, René, pacea… pacea care este uneori o armă mai de temut decât războiul

— Şi credeţi că Jeanne d'Albret va veni la Paris?

— Va veni, René.

— Coligny?

— Va veni. Condé, Henri de Béarn vor veni… Gândeşte-te aşadar la ce ţi-am recomandat.

— Să răspândesc zvonul că regina Navarei e bolnavă?

— Aşa este, bunul meu René, spuse Catherine cu un zâmbet, şi pot să te asigur că e într-adevăr bolnavă. Dar asta nu-i tot… Uiţi ce e mai important.

— Să răspândesc zvonul că Jeanne d'Albret are un alt copil în afară de Henri! făcu Ruggieri pălind.

— Da, un copil care este chiar mai în vârstă decât Henri de Béarn… şi care ar avea drepturile lui… dacă Henri ar dispărea… tu îl cunoşti! adăugă ea aţintind o privire autoritară asupra astrologului.

Acesta lăsă capul în jos şi şopti oftând.

— Fiul meu!

Apoi îndreptându-se:

— O calomnie Catherine!

— Da, o calomnie, René! …

— Nimeni nu va crede, făcu el dând din cap.

— Minciuna este arma celor puternici, arma celor care au privit viaţa în ochi şi i-au spus vieţii: nu eşti decât neant! Arma celor care şi-au sondat conştiinţa şi i-au spus conştiinţei: nu eşti decât imaginaţie! Prostimea, turma pe

care o guvernăm, trebuie să urască minciuna. Dar noi, René, noi putem şi trebuie să minţim, pentru că minciuna este însăşi temelia oricărei guvernări trainice.

— Voi minţi atunci, frumoasa mea regină! exclamă Ruggieri.

— Regina Navarei va veni la Paris, îţi repet. Trebuie ca, înaintea sosirii sale chiar, minciuna să ne netezească deja calea. Mai întâi, este bolnavă, înţelegi? Apoi, are un fiu… de ce te întristezi? Şi cine-ţi spune că nu-l am în vedere pe acest fiu… pentru un destin grandios! cine îţi spune că nu va fi regele Navarei în locul lui Henri! …

— Ah! Catherine, şopti astrologul apăsându-şi buzele pe mâna reginei, cât sunteţi de măreaţă.

— Du-te! făcu regina zâmbind, du-te şi gândeşte-te să mă asculţi…

— Orbeşte! exclamă astrologul avântându-se afară din cabinet.

La rândul său, Catherine de Médicis îşi părăsi apartamentele fără să treacă prin salonul în care erau adunate cameristele sale şi, prin coridoare rezervate, ajunse la locuinţa regelui.

Pe măsură ce se apropia, auzea o goarnă de vânătoare. Charles al IX-lea, mare vânător, avea o pasiune puternică pentru arta vânătorii cu câini în general şi pentru toate artele care aveau legătură cu aceasta în particular. Suna din goarnă să-şi spargă pieptul, să se îmbolnăvească.

Înainte de a intra la rege, Catherine îşi compuse figura şi îşi luă aerul cel mai melancolic. Când intră, Charles al IX-lea îşi lăsă imediat goarna şi, înaintând către ea, îi luă o mână, sărută această mână şi o conduse în final la un fotoliu mare în care regina se aşează.

— Fiule, spuse atunci Catherine, vin, ca în fiecare dimineaţă ca să aflu cum staţi cu sănătatea. Ce mai faceţi? … Întoarceţi-vă spre fereastră, ca să vă văd… Dar arătaţi bine… foarte bine… Ah! mi-a venit inima la loc… Vedeţi, eu nu mai am linişte de când Ambroise Paré mi-a afirmat că

una dintre aceste crize poate să vă ucidă pe loc; dar nu-l cred deloc, Charles; de altfel, am poruncit să se facă rugăciuni secrete în trei biserici şi în special la Notre-Dame.

— Ce-mi spuneţi acum, doamnă, m-ar linişti dacă aş avea nevoie să mă liniştesc; dar eu sunt la fel ca dumneavoastră; nu cred o iotă din previziunile sinistre ale maestrului Paré, iar cei care ar putea să se bucure de moartea mea vor trebui să aştepte.

— Amen! spuse Catherine. Dar, fiule, credeţi aşadar că există oameni care s-ar bucura de moartea regelui!

— Ei, doamnă, de unde vă vin aceste gânduri funeste!

— Grija permanentă a unei mame, Charles nu vă lăsaţi niciodată în baza aparenţelor de siguranţă.

— Iar eu vă spun că mă simt minunat! Cât despre cei care se bucură în secret de îndată ce am nişte colici, aceştia sunt pretutindeni şi chiar în acest palat!

— Vă referiţi la domnii hughenoţi, fiule. Ei bine, chiar voiam să vă vorbesc în legătură cu ei. Dacă vă convine, sire, momentul ar fi potrivit…

Şi Catherine aruncă o privire semnificativă spre trei sau patru persoane din anturajul regal care, în momentul în care intrase regina mamă se retrăseseră într-un colţ.

Regele se întoarse către aceste persoane.

— Domnilor, spuse el, regina vrea să discute cu mine… Maestre Pompéus, veţi reveni peste o oră pentru lecţia mea de scrimă… A! aduceţi-mi câteva dintre acele lame arabe despre care mi-aţi vorbit… Maestre Crucé, vom vorbi mâine despre feronerie; vreau să văd acel model nou de broască pe care l-aţi inventat; domnilor, pe curând.

Profesorul de scrimă, Crucé, gentilomii ieşiră după un salut adânc în faţa reginei.

— Vă ascult, doamnă! făcu atunci Charles al IX-lea aruncându-se într-un fotoliu grandios. Aici, Naysus! Euyalus!

Doi copoi magnifici care de când intrase regina nu încetaseră să mârâie, veniră să se lungească lângă rege.

— Charles, spuse atunci Catherine, nu credeţi că această dispută îndelungată, aceste războaie funeste în care pier unul după altul cei mai buni gentilomi şi dintr-o parte şi din cealaltă vor sfârşi prin a sărăci moştenirea pe care o aveţi de la tatăl vostru şi pe care trebuie să o transmiteţi intactă succesorilor voştri?

— Desigur, la naiba! Cred că plăcerea de a asculta liturghia se plăteşte într-adevăr prea scump prin pieirea atâtor viteji.

— Îmi place să vă văd în această dispoziţie, sire.

— Nu mă miră decât un lucru, doamnă; că această dispoziţie pare să vă mire. Nu am susţinut eu mereu că trebuie să se facă pace între cele două religii? Dumneavoastră sunteţi cea care veniţi să-mi propovăduiţi buna înţelegere, când eu a trebuit să mă opun întotdeauna puternicului dumneavoastră apetit de război şi de masacru! E destul, la naiba! Mă aştept ca voinţa mea să fie îndeplinită, ca toate fetişcanele şi toţi favoriţii dumneavoastră să înceteze să-i mai provoace pe hughenoţi şi ca aceşti călugări blestemaţi precum Panigarola al dumneavoastră… vom vedea noi, la naiba! adăugă deodată Charles al IX-lea ridicându-se, cine porunceşte în Paris!

La ultimele cuvinte, se îndreptă către Catherine cu un aer atât de ameninţător încât regina se ridică întinzând braţul.

— Ei! fiul meu, exclamă ea râzând forţat, s-ar crede că sunteţi într-adevăr supărat pe mama voastră! … Dar, dacă mă credeţi, nu veţi aresta pe nimeni, cu atât mai puţin pe Panigarola pe Maugiron sau pe Quélus…

— Îi voi aresta, dacă voi considera că e bine, doamnă! Îl voi aresta şi pe Henri dacă trebuie!

— Bun! făcu regina, vorbiţi despre pace şi nu visaţi decât la arestări până şi în propria familie!

Dar Charles al IX-lea, cu un gest larg de lehamite, se prăbuşea deja în fotoliul său. Carherine îl aştepta acolo.

— Nu veţi aresta pe nimeni, spuse ea, dacă vă ofer eu un mijloc bun de a asigura pacea generală.

— Şi nu e vorba cumva de vreun măcel straşnic, de vreo nouă bătălie, de înrolări de trupe şi de dări noi?

— Nimic din toate acestea, fiul meu!

— Vă ascult, doamnă, spuse Charles.

— E mult timp de când mă gândesc la asta. În timp ce mă credeaţi ocupată cu visele de război precum nu ştiu care eroină, eu nu sunt decât o biată mamă care vrea să asigure fericirea copiilor săi, insistă ea la un gest al lui Charles. Şi iată ce am găsit, fiul meu: hughenoţii nu mai înseamnă nimic, sau cel puţin încetează să mai fie periculoşi, dacă nu-i mai au pe Henri de Béarn şi pe Coligny. Gândiţi-vă că Henri de Béarn şi Coligny vi se supun.

— Nu vor accepta niciodată!

— Ei bine, exclamă Catherine triumfătoare, am găsit ceva mai bun decât să le smulgem o supunere care ar fi poate ipocrită. Am găsit mijlocul de ai face prietenii cei mai înflăcăraţi ai regelui, aliaţii săi! Ce credeţi că ar face bătrânul Coligny dacă i-aţi da o armată ca să meargă în Ţările de Jos să-şi apere confraţii masacraţi de ducele de Alba?

— Spun că mi-ar cădea la picioare. Dar, doamnă, ar însemna războiul cu Spaniolul!

— Vom discuta despre aceasta în consiliu, fiul meu. Cunosc un mijloc de a evita războiul cu Spania care este şi trebuie să rămână prietena noastră fidelă. Dacă obţinem aceasta, sunteţi hotărât să-i faceţi amiralului propunerea despre care vă vorbesc?

— Da, la dracu’! şi chiar cu preţul unui război cu Spania căci, oricum ar fi, e de preferat un război la frontieră decât un război intern!

— Bine. Sunteţi de acord că în aceste condiţii amiralul este al nostru? lată deci membrii dezorientaţi ai partidului hughenot care rămân fără comandant şi vin să se strângă în jurul vostru.

— Fără îndoială. Dar Henri de Béarn?

— Ah! iată unde străluceşte ideea mea! Henri de Béarn este duşmanul vostru… ei bine, eu fac din el mai mult decât prietenul vostru, îl fac fratele vostru… dându-i-o de soţie pe sora voastră… pe fiica mea Marguerite!

— Margot! exclamă Charles plin de uimire.

— Chiar ea! Credeţi că va refuza alianţa? Credeţi că însăşi orgolioasa Jeanne d'Albret nu va fi mândră şi bucuroasă de o asemenea uniune?

— Ideea este într-adevăr admirabilă. Dar ce o să zică Margot?

— Marguerite va spune ceea ce vrem noi.

— La naiba! exclamă regele ridicându-se, iată, doamnă, o gândire frumoasă şi profundă… Da, da, aceasta ne va sigura pacea… Cu Béarnezul intrând în familia mea, şi Coligny ocupat în Ţările de Jos, nu mai există partid hughenot! … Ah! respir!

Şi regele Charles, ca un adevărat copil ce era, schiţă un pas de dans, apoi o luă în braţe pe mama sa şi o sărută pe amândoi obrajii.

Deodată, Catherine îşi văzu fiul pălind. Charles îşi duse mâna crispată la inimă şi se opri, gâfâind. Privirea i se tulbură. Pupilele i se dilatară. Apoi trăsăturile i se destinseră. Privirea i se linişti. Respiră mai în voie.

— Vedeţi, mamă, spuse el cu un zâmbet trist, iată o criză avortată. Bucuria pe care mi-aţi oferit-o mă face deja mai puternic… Ah! dacă nu ar mai exista în jurul tronului meu nici ură ascunsă, nici intrigi… dacă am avea în sfârşit pace! …

— O veţi avea, Charles! spuse Catherine ridicându-se. Bizuiţi-vă pe mama voastră care veghează asupra voastră… Deci am acordul vostru pentru a începe convorbirile în vederea acestei căsătorii.

— Da, doamnă, daţi-i drumul… Şi eu voi merge să o văd pe Margot şi să o fac să asculte de glasul raţiunii.

Regina mamă schiţă un zâmbet ascuţit. Se întoarse în apartamentele sale, încet şi adâncită în meditaţie, şi intră în

oratoriul său.

— Paola, spuse Catherine unei servitoare italiene care se afla întotdeauna în preajma sa, adu-mi-o pe Alice.

Câteva clipe mai târziu, Alice de Lux pătrundea în oratoriu.

— Iată că aţi revenit aşadar, copila mea, spuse Catherine cu un ton foarte suav. Aţi sosit ieri?

— Nu, doamnă, am venit de unsprezece zile…

— Unsprezece zile, şi vă văd aici abia astăzi…

— Am fost foarte obosită, doamnă, bâigui domnişoara de onoare.

— Da, da… înţeleg, aveaţi nevoie de odihnă… şi poate şi să reflectaţi puţin… să vă împăcaţi cu dumneavoastră înşivă… Dar să lăsăm asta… V-aţi îndeplinit în mod admirabil misiunea şi nu cunosc o diplomată mai bună decât dumneavoastră… Veţi fi recompensată.

— Maiestatea Voastră mă copleşeşte, şopti nefericita.

— Nu, nu, nu spun decât adevărul curat… mulţumită dumneavoastră, draga mea ambasadoare, am putut să cunosc la timp şi să dejoc planurile celei mai îndârjite duşmance a noastre… regina Jeanne. Ah! în legătură cu aceasta, vă felicit pentru alegerea curierilor… toţi oameni siguri şi rapizi… şi pentru modul de redactare a scrisorilor… Da, copila mea, ne-aţi tăcut servicii importante… Şi nu este vina dumneavoastră dacă aceste servicii nu au mers mai departe…

— Nu ştiu ce vrea să spună Maiestatea Voastră…

— Alice, cum a ieşit din Paris regina Navarei? … Căci a venit aici, o ştiu… Povestiţi-mi puţin toate acestea… o însoţeaţi şi dumneavoastră? Parcă mi s-a spus că ar fi avut loc un fel de revoltă pe Pont de bois? …

Alice începu îndată să povestească pe scurt încăierarea pe care noi am relatat-o deja.

— Isuse! făcu atunci Catherine împreunându-şi mâinile. Este posibil să fi trecut printr-un asemenea pericol! … Când mă gândesc că puţin a lipsit ca regina Navarei să fie ucisă

nu mă pot împiedica să nu mă cutremur… căci, dincolo de toate, nu-i doresc moartea acestei biete regine… Şi dovada că nu-i vreau deloc răul este că mă gândesc să fac pace… şi că vă voi trimite la ea să o pregătiţi sufleteşte pentru un eveniment major… Puteţi pleca chiar astăzi.

Vorbind astfel, Catherine o fixa intens cu privirea pe Alice. Tânăra, cu capul plecat, tremurând, rămase înmărmurită de uimire.

— Apropo, reluă brusc Catherine, pentru ce a venit la Paris regina Navarei?

— A venit să-şi vândă bijuteriile, Maiestate.

— Ah! Peccato! Biata de ea… Bijuteriile ei! … Ca să vezi, ca să vezi… Şi a obţinut cel puţin un preţ bun? … De fapt, îmi este indiferent, nu vreau să fiu indiscretă. În plus, ea este încă fericită să aibă bijuterii de vânzare… Mie, nu mi-au mai rămas… decât câteva… şi în plus, nu sunt ale mele… le ţin pentru prieteni… Uite, priveşte, Alice! Ia puţin acel cofret… acolo, pe scăunelul de rugăciune… bun.

Alice se conformase şi aşează pe masă un cofret de abanos pe care Catherine îl deschise de îndată.

Acest cofret era alcătuit din compartimente suprapuse; primul compartiment apăru în faţa ochilor lui Alice. Cuprindea o agrafă pentru centură şi o pereche de cercei cu pietre preţioase!.

Alice rămase indiferentă şi rece. Regina îi aruncă o privire pe sub sprâncene şi buzele sale schiţară un zâmbet firav.

„La naiba! se gândi ea. Domnişoara a devenit dificilă…”

— Ce părere ai, copila mea? reluă ea cu glas tare.

— Spun că aceste bijuterii sunt foarte frumoase, doamnă.

— Da, desigur… Apele acestor perle sunt admirabile şi în van le-am căuta vreun defect… Dar ce spuneam? … Ah! da, că regina Navarei şi-a vândut ultimele pietre preţioase lui… cui spuneai că le-a vândut?

— Evreului Isaac Ruben, răspunse Alice.

— Da, chiar aşa. Şi ai adăugat că această regină de treabă a plecat…

— La Saint-Germain, doamnă, apoi la Saintes. Cred că de la Saintes Maiestatea Sa regina Navarei va merge la La Rochelle.

— Să vedem, copila mea, păreţi neliniştită? V-aţi odihnit totuşi zece zile. Şi eu nu am spus nimic despre încurcătura pe care mi-aţi putut-o provoca neprezentându-vă imediat la ordinele mele… Dar acum, trebuie să arăţi bine… încă un efort, Alice… Nu am încredere decât în tine, sunt

înconjurată de duşmani… o să vezi că nu am secrete faţă de tine… Îţi voi spune o veste mare… Vara mea de Navara devine prietena noastră… vine aici… la Paris… la această curte…

Pe măsură ce Catherine vorbea, Alice devenea din ce în ce mai palidă. La ultimele cuvinte, ea îşi înăbuşi un strigăt pe care regina se prefăcu a nu-l auzi.

— Deci, continuă ea, trebuie să-i trimit un mesaj reginei Navarei… un mesaj verbal… Şi tu eşti cea pe care o însărcinez cu această importantă misiune.

Alice făcu un gest ca pentru a o întrerupe pe regină.

— Taci continuă aceasta. Ascultă-mă bine, căci înţelegi că timpul nostru e preţios… vei pleca. Într-o oră, nu mai târziu, într-o oră, vei găsi la poartă o trăsură pregătită; vei merge în mare grabă… până când o vei întâlni pe regină… Te voi însărcina cu o misiune dublă… Prima, va fi să-i prezinţi reginei, cu toată delicateţea necesară, ofertele pe care ţi le voi expune într-o clipă… a doua va fi, în funcţie de dispoziţia în care o vei găsi, să-i oferi… sau să nu-i oferi… un dar… un mic dar… care va trebui să vină din partea ta, înţelegi… eu nu vreau să fiu amestecată în nici un fel… oh! fii liniştită… acest cadou… va fi uşor… este doar o cutie cu mănuşi… Taci, cunosc toate obiecţiile pe care le-ai putea avea… vei spune, vei inventa tot ce vrei ca să explici de ce ai fost însărcinată de mine cu mesajul… cât despre mănuşi, eu nu am nici un amestec… tu eşti cea care le-a cumpărat din Paris pentru a-i face plăcere binefăcătoarei tale…

— O implor pe Maiestatea Voastră să nu meargă mai departe…

A înţeles deja ce-i cu mănuşile! se gândi Catherine… Îi este teamă! …

Cu iuţeală, scoase primul compartiment al cofretului cu bijuterii. Apăru a doua despărţitură.

„S-o lăsăm cinci minute să-şi tragă sufletul!” continuă regina în sinea sa.

— Ce ai de spus despre asta, mica mea Alice? făcu ea cu glas tare.

— Asta? … Poftim? … ce spuneaţi, doamnă, se bâlbâi Alice trecându-şi o mână peste frunte.

— Ei! nu… asta! … aceste rubine! priveşte, haide!

În a doua despărţitură care se ivise, strălucea un pieptene de aur încrustat cu şase rubine mari ale căror focuri sumbre şi somptuoase incendiau întunericul catifelei negre! … Era o bijuterie regească.

— Acest pieptene s-ar potrivi de minune cu părul tău, spuse regina. Pare o coroană. Eşti demnă de el, fata mea.

Alice, cu un gest de disperare, îşi frângea mâinile.

Regina luă pieptenul şi îl făcu să sclipească.

— De fapt, exclamă ea, nu mi-ai spus cum ai ajuns acolo… Povesteşte-mi puţin despre asta…

— Am făcut cum s-a stabilit, răspunse Alice cu o volubilitate febrilă; vizitiul a răsturnat trăsura în locul pe care l-aţi indicat; trăsura s-a distrus; am aşteptat… a venit cineva…

— Cineva? făcu regina ridicând subit capul.

— Un gentilom al reginei Navarei. M-a condus la regină… am spus povestea convenită… că am vrut să mă convertesc la religia reformată… că dumneavoastră m-aţi persecutat… că am hotărât să mă refugiez în Béarn… Regina m-a primit… restul îl cunoaşteţi…

— Cum se numea acel gentilom?

— Nu i-am aflat niciodată numele, spuse Alice înfiorându-se. A plecat chiar în acea zi… Ah! Maiestate, vedeţi bine că nu pot îndeplini această misiune, pentru că am fost persecutată de dumneavoastră… Cum şi-ar explica regina…

— Şi spui că nu i-ai aflat niciodată numele…

— Numele cui? făcu Alice cu îndrăzneala sublimă a disperării.

— Acelui gentilom… A! da, este adevărat… a plecat chiar în acea zi… să nu mai vorbim despre el. Cât despre bănuielile pe care le-ar putea avea Jeanne d’Albret, eşti o

copilă… Ai venit la Paris, am aflat de prezenţa ta, am aflat că eşti în cele mai bune relaţii cu regina Navarei şi în dorinţa mea de împăcare, pentru a-i face plăcere noii mele prietene, te-am însărcinat chiar pe tine să-i spui… ceea ce vei afla imediat… Dar să vorbim mai întâi despre mănuşi. Apropo, te avertizez foarte serios să nu le probezi tu însăţi, şi nici să nu deschizi măcar cutia în care se află…

— Dar este imposibil, doamnă!

Tonul era de data aceasta atât de hotărât, deşi vocea era tremurătoare, încât Catherine aţinti o privire sfredelitoare asupra spioanei.

— Cei cu dumneavoastră? întrebă ea. Spuneţi-mi care e obstacolul, vom vedea cum poate fi ocolit

— Obstacolul e de netrecut, doamnă. Nu voiam să vorbesc despre el, pentru că simt că inima mi se frânge de ruşine de fiecare dată când gândul îmi stăruie asupra acestor lucruri.

— Să vedem! făcu Catherine cu o voce aspră.

— Regina Navarei… şi-a dat seama… de ceea ce făceam eu în preajma sa, doamnă.

— Jeanne d’Albret v-a desconspirat!

— Da, doamnă!

— Pe trupul lui Cristos! tună Catherine. Spuneţi-mi, o dată pentru totdeauna, cum s-a întâmplat.

Alice, acoperindu-şi ochii cu mâinile, răspunse:

— În întâmplarea de pe pod… cineva mi-a aruncat pe genunchi un bilet… care îmi dădea nişte ordine… Nu am văzut acest bilet… regina l-a luat… avea deja bănuieli vagi… acestea s-au transformat în certitudine… m-a lăsat să ajung până la Saint-Germain şi acolo… m-a… alungat.

— O clipă se lăsă tăcerea.

Spioana plângea înfundat. Şi acest plânset o uimea pe Catherine care crezuse că în inima tinerei exista „altceva”. Într-adevăr, exista „altceva”! Şi Alice era fericită în acest moment să aibă acest pretext pentru a-şi da frâu liber durerii.

— Haide, linişteşte-te, reluă regina. Până la urmă ai scăpat uşor. Lovitura este dură… mai ales pentru mine. Nu te teme că te trimit înapoi… îţi voi găsi o ocupaţie demnă de inteligenţa ta… şi de frumuseţea ta… Niciodată nu vom mai vorbi despre regina Navarei… Niciodată! … Dar ai în continuare încrederea mea deplină, şi o să ţi-o dovedesc.

Alice fremătă. Ce lovitură nouă urma să se abată asupra ei? …

— Haide, reluă deodată regina, uite că te-ai mai liniştit. Nu te mai gândi la ce a fost… nu poţi să-mi fii de folos departe de Paris, îmi vei fi de folos în Paris, asta-i tot.

— Dar, doamnă, observă cu timiditate spioana, nu mi-aţi spus dumneavoastră că Jeanne d’Albret vine aici?

— Da; sper, cel puţin… dar fereşte-te să vorbeşti despre asta. Ce vezi rău în venirea lui Jeanne d’Albret aici?

— Dar dacă mă vede, doamnă? … Nu ar fi mai bine, în special pentru Maiestatea Voastră, şi apoi şi pentru mine puţin, ca regina Navarei să nu mă vadă deloc? Dacă Maiestatea Voastră ar fi de acord, m-aş îndepărta pentru o vreme…

— Ai dreptate… Nu trebuie ca Jeanne d’Albret să te vadă!

Bucuria pe care o simţi spioana fu atât de puternică încât închise ochii pentru a nu-i arăta reginei această bucurie.

— Nu te vei arăta la Luvru. De altfel, pentru misiunea pe care ţi-o pregătesc, nu este necesar să apari aici… dar nu vei părăsi nicidecum Parisul, şi vom coresponda în mod simplu… Vei continua să locuieşti în casa ta din strada Hache. În fiecare seară îmi vei trimite rezultatul observaţiilor tale. Iată cum… Ai văzut noul palat pe care mi l-am construit? Ai văzut turnul? … Ei bine, prima deschizătură de la baza turnului e aproape la înălţimea unui om. Această deschizătură este închisă cu două bare; dar este loc să treci mâna printre ele; în fiecare seară, vei arunca aici micile tale scrisori; şi atunci când voi avea vreun ordin de transmis, o mână îţi va întinde un bilet pe care va trebui să-l citeşti. Ai înţeles bine totul?

— Da, Maiestate! repetă Alice cu deznădejde.

— Foarte bine. Acum fii atentă. Mai întâi îţi voi aduce ceva la cunoştinţă. Ai făcut suficient pentru mine ca să fac şi eu ceva pentru tine. Iată că au trecut aproape şase ani, Alice, de când te folosesc pentru planurile mele, care sunt cele ale regelui… fiica mea! Acum, Alice, ai lucrat destul… misiunea pe care ţi-o voi prezenta va fi ultima…

— Maiestatea Voastră spune adevărul? exclamă Alice.

— Adevărul curat, copila mea. Îţi jur că după acest ultim… serviciu pe care îl vei fi făcut regalităţii, vei fi liberă. Îţi jur pe acest Cristos care ne ascultă! Dar eu nu mă voi considera eliberată faţă de tine. Te voi îmbogăţi, Alice. Mai întâi poţi să te bizuieşti pe faptul că vei fi înscrisă la vistieria regală pentru o pensie de douăsprezece mii de scuzi. Apoi, am şapte sau opt palate în Paris, îl vei alege pe acela pe care-l vei dori, şi ţi-l voi da complet mobilat, împreună cu caii şi cavalerii săi; apoi, în ziua în care te vei căsători, din vistieria mea personală vei primi o sută de mii de lire peşin.

Alice, cu un efort uimitor de voinţă, reuşi să nu manifeste nici aprobare nici dezaprobare.

— Deci, reluă Catherine perfect calmă, îţi găsesc un gentilom frumos care te va iubi, pe care tu îl vei iubi… Locuiţi după cum doriţi la Paris sau în provincie; veniţi sau nu veniţi la Curte; în sfârşit, sunteţi complet liberi iar tu, fiica mea, eşti nu numai liberă, ci şi fericită, bogată, invidiată… şi uite, copila mea, iată bijuteriile pe care le vei purta în ziua căsătoriei tale!

Rostind aceste cuvinte, Catherine scoase al doilea compartiment al cofretului cu bijuterii. Apăru a treia despărţitură. Era orbitoare.

Aici, susţinut de agrafe uşoare din aur, şerpuia un colier de diamante cu adevărat demne de o suverană pentru ziua încoronării. În cele patru colţuri ale compartimentului erau fixate patru brăţări masive care lăsau fiecare să se vadă câte o perlă mare aproape cât o alună! Intervalele dintre brăţări şi colier erau ocupate de cercei încrustaţi cu safire;

în sfârşit, în centrul spaţiului ocupat de colier era aşezată o agrafă alcătuită din două smaralde monstruoase asemănătoare cu doi ochi verzi-albăstrui care ar fi încercat să o fascineze pe tânăra fată.

— Oh! doamnă, nu e posibil să-mi rezervaţi o recompensă atât de magnifică…

Şi, în sinea ei, nefericita gândea: „Ultima ruşine! Ultima infamie! Şi apoi voi fi liberă! … liberă! … o iubitul meu! …”

Iar regina, la rândul ei, gândea: „Hmm! ce-i cu ea? … Nici chiar al treilea compartiment nu o emoţionează? … Vom vedea imediat ce va zice în faţa celui de-al patrulea şi ultimul! …”

Apoi, reluă cu jumătate de glas ca şi cum, în cinismul său, ar fi simţit totuşi o oarecare jenă.

— Deci ne-am înţeles, nu-i aşa? Acum, iată misiunea… Fii foarte atentă, copila mea, aceasta este de o importanţă excepţională… Te-am iertat că nu ai reuşit în ce-l priveşte pe François de Montmorency… Nu te voi ierta dacă vei eşua cu acesta… căci este vorba despre un bărbat… Trebuie ca acest bărbat să aibă o încredere oarbă în tine… Trebuie ca la un moment dat să poţi să mi-l aduci… acolo unde-ţi voi spune eu… M-ai înţeles?

— Da, doamnă, spuse Alice cu o oarecare fermitate.

— Bărbatul, reluă regina cu o voce şuierătoare, bărbatul se află în Paris; este duşmanul meu de moarte. Îţi voi spune cum poţi să-l găseşti, să-l întâlneşti… Deci, străduieşte-te… inventează, fii prudentă cum ar fi o Borgia, fii frumoasă cum a fost Diana, fii ce vrei tu, fii o zână! … dar trebuie să am acest bărbat!

— Numele lui? întrebă Alice.

— Contele de Marillac! răspunse Catherine de Médicis.

Acest nume răsună ca un tunet în urechile lui Alice de Lux. Lividă, scuturată de un tremur convulsiv, cramponată de spătarul unui fotoliu, lupta cu o energie înfiorătoare, consumându-şi la maxim toate forţele sale, să păstreze o

mască impasibilă, să nu urle, să nu leşine, să nu provoace nici o bănuială.

Dar Catherine, în această clipă, o studiase în profunzime… o ghicise poate…

— Îl cunoşti pe acest bărbat? spuse ea.

— Nu! …

— Iar eu îţi spun că îl cunoşti!

— Nu! …

Catherine, cu ochii în ochii spioanei, o răscoli pe aceasta până în străfundurile conştiinţei.

Alice se dezechilibră, căzu, gâfâind, fără ca hipnotizatoarea să o fi atins.

Catherine puse un genunchi în pământ. Şi vocea sa aspră izbucni nu ca o întrebare, ci ca o afirmaţie irevocabilă:

— Îl iubeşti! …

— Nu-l cunosc! … murmură Alice.

Apoi leşină. Catherine scoase din punga de la brâu un flacon de cristal pe care îl destupă cu grijă. Îi dădu tinerei să inspire din el. Efectul fu imediat. O cutremurare violentă o electriză pe Alice. Aceasta deschise ochii. Faţa i se acoperi cu o transpiraţie abundentă.

— În picioare! tună regina.

Alice de Lux se supuse. În timp ce ea se ridica, Catherine îşi relua locul în fotoliu.

În acelaşi timp, faţa sa, capabilă să-şi asume în mod miraculos orice expresie, redevenea calmă şi senină. Un zâmbet îi trecu în fugă peste buze. Şi vocea sa deveni mângâietoare:

— Ce vi s-a întâmplat, copila mea? Sunteţi chiar atât de obosită? Haideţi, vorbiţi-mi fără teamă… ştiţi bine că vă iubesc destul ca să vă suport puţin capriciile…

Alice de Lux rămase o clipă suspendată între două abisuri: groaza de o posibilă prefăcătorie, speranţa că regina, din afecţiune, din abilitate poate, o menaja.

— Haideţi, reluă regina cu zâmbetul ei binevoitor, mărturisiţi-mi că sunteţi obosită… Ei! Doamne, eu înţeleg

asta! Vă ceream un ultim serviciu, atâta tot. Dacă acesta vă depăşeşte puterile, măcar să nu credeţi că voi profita ca să-mi retractez promisiunile. Dacă vă veţi retrage de pe acum, aflaţi că voi respecta tot ce am promis, zestrea de nuntă, scuzii, bijuteriile, totul!

Alice studia cu o atenţie pătimaşă cuvintele, gesturile, vocea, întreaga fizionomie a reginei. Regina era într-adevăr naturală; îi fu imposibil spioanei să surprindă vreun indiciu de prefăcătorie sau de ironie.

— Oh! doamnă, exclamă ea împreunând mâinile, dacă Maiestatea Voastră ar binevoi să-mi permită! …

— Să-ţi permit? Ce anume?

— Ei bine, da, sunt obosită… mai mult decât ar putea bănui Maiestatea Voastră…

— Aşa, deci nu numele bărbatului te-a făcut să păleşti?

— Numele acelui bărbat? … dar l-am uitat deja, Maiestate! … acela sau un altul… ce importanţă are! Şi chiar dacă m-ar dezgusta, Maiestatea Voastră ştie că aş trece peste asta… Nu, doamnă, este oboseala, doar oboseala… Oh! am nevoie de odihnă… de singurătate… nu-i cer nimic Maiestăţii Voastre… De altfel deja m-a copleşit… sunt bogată, am pământuri, bijuterii mai multe decât îmi doresc… le-aş da pe toate acestea pentru ca să fiu puţin eu însămi, să mă duc, să vin, să râd şi să plâng după bunul meu plac… mai ales să plâng! …

Catherine clătină uşor din cap.

— Biata micuţă! şopti ea ca pentru sine, cât de mult pare să sufere! Şi asta şi din cauza mea… trebuia să-mi dau seama că această copilă îşi dorea o viaţă liniştită.

Spioana căzu în genunchi şi hohoti:

— Da, Maiestate! asta e… o viaţă liniştită!

— Aşadar vrei eliberarea din serviciul meu, mica mea Alice?

— Dacă Maiestatea Voastră ar vrea să mi-o acorde, spuse Alice ridicându-se, i-aş fi recunoscătoare toată viaţa…

— Aşadar, reluă Catherine, continuând să zâmbească, nu vrei să faci nici măcar acest mic efort, micuţa mea, ultimul…

— Oh! exclamă Alice, deci Maiestatea Voastră nu m-a înţeles!

— Ultimul, Alice, ultimul! …

— Aveţi milă de mine, regina mea! …

— Aş! îţi spun eu că poţi face acest mic efort, ultimul! Ascultă, nu ştii? ţi-aş da o bijuterie nepreţuită… O am aici, în acest cofret.

— Maiestatea Voastră mi-a arătat aceste bijuterii pentru care ar fi invidioasă şi o prinţesă… eu nu le-am dorit…

— Da, dar bijuteria din ultimul compartiment, Alice! Nu poţi să-ţi imaginezi cât este de frumoasă! Uite, lasă-mă doar să ţi-o arăt, vei hotărî la urmă!

La aceste cuvinte, Catherine ridică iute ultimul compartiment al cofretului cu bijuterii. Apăru fundul acestuia. Era îmbrăcat în catifea neagră, ca şi celelalte despărţituri.

— Priveşte, spuse Catherine de Médicis ridicându-se.

Alice aruncă o privire indiferentă asupra bijuteriei celei noi pe care i-o arăta regina. Imediat, deveni lividă; făcu doi paşi repezi, cu mâinile întinse, ca pentru a implora o fantomă, şi un strigăt răguşit îi scăpă din gâtlej:

— Scrisoarea! … Scrisoarea mea! …

Catherine de Médicis, la mişcarea spioanei, luă hârtia şi şi-o strecură în sân.

— Scrisoarea ta! tună ea. O recunoşti? E chiar ea, într-adevăr. Ştii ce li se face mamelor care şi-au omorât copilul şi mărturisesc cu cinism acest lucru, aşa cum mărturiseşti tu în scrisoarea ta?

— Nu-i adevărat! urlă spioana. Nu-i adevărat! Copilul nu e mort!

— Dar asta nu face ca mărturisirea să existe mai puţin, rânji Catherine. Mama criminală, Alice, este adusă în faţa curţii de judecată care o condamnă la moarte…

— Iertare! Milă! … Copilul trăieşte! …

— Apoi mama vinovată este încredinţată călăului…
— Iertare! repetă Alice căzând în genunchi.
Catherine lovi cu putere într-o sonerie, Paola îşi făcu apariţia…
— Domnul de Nancey! făcu regina.
Comandantul gărzilor Catherinei se arătă în acel moment la intrarea în oratoriu. În aceeaşi clipă, Alice fu în picioare şi, gâfâind, cu un suflu de muribundă, şopti:
— Mă supun! …
— Domnule Nancey, încheie Catherine cu un zâmbet, o vedeţi pe domnişoara de Lux? Ei bine, este posibil ca într-una din aceste zile să aibă nevoie de dumneavoastră şi de oamenii dumneavoastră. Ţineţi bine minte că trebuie să o ascultaţi, să o urmaţi acolo unde vă va conduce, să-i acordaţi ajutor şi să arestaţi persoana pe care v-o va indica. Duceţi-vă, şi nu uitaţi.
Căpitanul se înclină fără a fi surprins, ca un om care a văzut şi auzit multe la viaţa lui. Imediat ce dispăru, Catherine se întoarse către spioană; vocea sa deveni aspră.
— Eşti hotărâtă? ferm hotărâtă?
— Da, doamnă, bâigui nefericita.
— Vei intra în relaţii cu contele de Marillac?
— Da, doamnă.
— Bine; acum ascultă… Dacă mă trădezi… nu magistratului regelui îi voi trimite scrisoarea… voi avea destulă milă pentru tine ca să te las să trăieşti.
Alice îi aruncă teribilului călău o privire speriată şi întrebătoare.
— Altcuiva i-o voi trimite! spuse Catherine. Împreună cu povestea vieţii tale, şi cu dovezi care să o susţină.
— Altcuiva! bolborosi nenorocita.
— Şi acest altcineva se numeşte contele de Marillac încheie Catherine de Médicis.
Un strigăt prelung de spaimă şi oroare răsună în oratoriu; şi Alice de Lux se prăbuşi, fără cunoştinţă, la picioarele reginei…

XXIII – O ÎNTÂLNIRE.

Am văzut în urma căror raţionamente Pardaillan a luat hotărârea de a nu se mai îngriji decât de el însuşi şi cum, având în posesie scrisoarea lui Jeanne de Piennes către François de Montmorency, se decisese să nu o transmită la destinatar.

Ori, prin nenumărate ocoluri şi cotituri şi după nenumărate popasuri în diverse cârciumi mai mult sau mai puţin rău famate, se îndreptă către palatul lui Montmorency şi, în timp ce-şi spunea că nu va intra, bătu în poarta principală.

Nu poarta principală fu cea care se deschise ci portiţa decupată. Prin aceasta ieşi un gardian uriaş înarmat cu un ciomag.

— Ce doriţi? mormăi printre dinţi acest colos fluturându-şi ciomagul cu aerul cel mai puţin paşnic de pe lume.

Cavalerul studie gardianul începând cu tălpile sale late şi până la mica tocă garnisită cu pene; dar pentru a zări această mică tocă trebui să ridice capul.

— Copile, aş vrea să vorbesc cu stăpânul tău…

Nimic nu ar putea descrie stupoarea, surpriza şi aerul de maiestate jignită al bravului gardian.

— Ce spuneţi? bâigui el.

— Spun: Copile, aş vrea să vorbesc cu stăpânul tău, mareşalul.

Gardianul rămase năucit. Apoi se năpusti, cu ciomagul ridicat, cu un urlet răzbunător.

Pardaillan, suplu şi uşor ca o tijă de oţel, făcu un salt într-o parte. Purtat de elan, gardianul aplică în gol o lovitură teribilă de ciomag. Dar nu termină bine această mişcare şi simţi că ciomagul îi era smuls din mâini cu o forţă irezistibilă; în acelaşi timp, Pardaillan i-l punea de-a curmezişul în faţa picioarelor; uriaşul se poticni, simţi că-i fuge pământul de sub picioare, bătu aerul cu braţele şi în final se întinse cât era de lung de-a curmezişul străzii…

În aceeaşi clipă, auzi un lătrat sonor şi simţi doi colţi înfigându-se în partea de jos a spatelui său.

— Ajutor, ucigaşul! strigă portarul asupra căruia Pipeau tocmai se repezise cu conştiinciozitate.

— Aici, Pipeau! porunci sever cavalerul. Las-o! E-o halcă rea!

Câinele se supuse. Şi Pardaillan, cu ciomagul în mâna stângă, îi oferi dreapta uriaşului înmărmurit pentru a-l ajuta să se ridice.

— Iată-mă condamnat să nu mă mai aşez cel puţin opt zile! Făcu portarul ridicându-se.

— E o nimica toată, spuse Pardaillan consolator. Şi acum că am ajuns înăuntru, dragul meu domn, sunteţi amabil să-l informaţi pe domnul mareşal că ar dori să-l vadă cavalerul Jean de Pardaillan în legătură cu o problemă importantă?

— Domnul mareşal nu se află în palatul său, spuse portarul.

— Drace! Drace! Deci nu este la Paris?

— Nu, domnule... Au! ...

— Drace! Drace! Drace! făcu Pardaillan care, deşi părea deznădăjduit, simţea totuşi în sinea sa un fel de bucurie amară. Voi reveni atunci...

După aceste cuvinte, Pardaillan îl chemă pe Pipeau şi, după ce-l salută pe portar cu un gest binevoitor, se retrase.

„Pe Pilat! se gândea el urcând cu paşi mari în susul Senei, eu am făcut tot ce am putut! ... De-acum n-au decât să se descurce singure! ...”

Se lăsa seara. În faţa lui Pardaillan, pe malul celălalt al apei, se ridicau din negură construcţiile neterminate ale palatului pe care i-l ridica maestrul Delorme lui Catherine de Médicis pe locul curţii ţiglăriei. Cavalerul se opri sub un pâlc de plopi înalţi pe care luna aprilie îi acoperise deja cu un frunziş subţire, de un verde gingaş. Se aşează pe un bolovan mare de pe mal şi, cu capul în mâini, privi curgerea apei.

Chiar în momentul în care se aşezase pe piatra de pe mal, Pardaillan îşi făcea lui însuşi o declaraţie foarte solemnă: „Nu pot să-mi ascund că o iubesc pe Loďse mai mult decât îmi iubesc viaţa, că o iubesc fără speranţă, şi sunt nefericit din cauza răului pe care îl suferă. Ştiu foarte bine că, dacă reuşesc s-o eliberez, un altul va fi răsplătit cu dragostea sa… căci poate o Montmorency să iubească un biet sărăntoc precum sunt eu? Şi totuşi gândul de a nu o salva îmi este insuportabil. Trebuie deci să încep s-o caut. Trebuie s-o găsesc! Şi mai apoi vom vedea…”

Rezultatul acestei meditaţii pe malul Senei fu hotărârea cavalerului să-şi scoată din minte orice speranţă de răsplată sentimentală şi să i se dedice Loďsei, orice s-ar întâmpla.

Se ridică de îndată şi pomi către Devinicre.

Mergea cu acei paşi liniştiţi şi supli care erau indiciul vigoarei sale şi tocmai intrase pe strada Saint-Denis când auzi pe cineva alergând în spatele său. Deşi era o noapte întunecată şi strada era pustie, Pardaillan nu catadicsi să se întoarcă. În aceeaşi clipă, necunoscutul care alerga dădu peste el.

Avu loc o ciocnire violentă.

Împins pe neaşteptate, cavalerul se clătină; îşi reveni imediat şi, scoţându-şi furios spada, se pregătea să-l provoace cum se cuvine pe necioplitul cel grăbit când fu ţintuit pe loc de aceste cuvinte pe care le bolborosi necunoscutul:

— Pe Baraba! Ne putem da la o parte măcar! …

Când cavalerul îşi reveni, necunoscutul, alergând în continuare, dispăruse.

— Vocea asta! şopti Pardaillan, înjurătura asta… Oh! dar s-ar zice că este el! tatăl meu! …

Şi începu să alerge şi el. Dar era prea târziu. Nu mai văzu pe nimeni în strada Saint-Denis.

Când intră la Devinicre, prima lui întrebare către doamna Huguette fu pentru a se informa dacă nu cumva se interesase cineva de el în ultimele zece minute.

La răspunsul negativ al gazdei sale, fu convins că se înşelase şi îi părea rău acum că îl lăsase să fugă pe individul care dăduse peste el.

După ce a cinat copios, cavalerul îşi încinse din nou centironul, îşi completă armamentul cu un pumnal cu lama solidă şi, străbătând străzile tăcute, întunecate şi pustii, ajunse la palatul amiralului Coligny.

După cum îi recomandase Déodat, bătu uşor de trei ori în portiţa decupată.

Aproape imediat, văzu ferestruica întredeschizându-se.

Pardaillan rosti cu voce scăzută cele două cuvinte stabilite:

— Jamac şi Moncontour…

Îndată, portiţa se deschise şi un bărbat îşi făcu apariţia, acoperit cu o platoşă din piele, cu un pistol în mână.

— Pe cine căutaţi?

— Aş vrea să-l văd pe prietenul meu Déodat, făcu Pardaillan.

— Scuzaţi-mă, domnule, reluă bărbatul înmuindu-se brusc: vreţi să-mi spuneţi numele dumneavoastră?

— Sunt cavalerul Pardaillan.

Bărbatul îşi stăpâni un strigăt de bucurie, deschise poarta larg şi-l trase pe tânăr în interiorul unei curţi.

— Domnul Pardaillan! exclamă el atunci. Ah! fiţi binevenit! Îmi doream atât de mult să vă cunosc! …

— Iertaţi-mă, făcu cavalerul, surprins, dar…

— Nu mă cunoaşteţi, nu-i aşa? Ei bine, vom face cunoştinţă… sunt domnul Téligny.

Téligny, ginerele amiralului Coligny, era un bărbat de douăzeci şi opt până la treizeci de ani. Era foarte bine clădit şi era considerat foarte priceput într-ale armelor şi de asemenea un excelent sfetnic. Avea o figură deschidă, ochi foarte calzi: avea maniere ireproşabile, o politeţe rafinată, o înfăţişare elegantă, un spirit foarte cultivat şi era de înţeles că fiica amiralului îl preferase multor altor partide mai înstărite şi mai ales se spunea, ducelui de Guise însuşi.

După ce l-a introdus pe cavaler în curte, gentilomul se grăbi să închidă bine poarta, chemă un servitor şi îi predă pistolul spunându-i:

— Nu mai aşteptăm decât o persoană, ştii pe cine: prin urmare nu poţi să te înşeli…

Apoi, luându-l pe Pardaillan de mână, îl făcu să traverseze curtea, să urce o frumoasă scară din piatră şi să intre într-o cămăruţă

— Vegheam eu însumi, explica el din mers, pentru că avem o reuniune în această seară: amiralul este aici, domnul de Condé de asemenea, şi Maiestatea Sa regele Navarei…

În acelaşi timp, Téligny, după ce l-a introdus pe cavaler în cabinet îl strânse în braţe cu o bucurie atât de vizibilă încât tânărul fu uşor emoţionat.

— Iată aşadar eroul care a salvat-o pe marea şi nobila noastră Jeanne! exclamă Téligny. Ah! cavalere, de câte ori am vrut în aceste ultime zile să vă vedem, să vă mulţumim…

— Pe legea mea, vă voi mărturisi că nu ştiam deloc în onoarea cărei prinţese am scos spada… dar, scuzaţi-mă, o problemă importantă mă obligă să vin pentru a-i cere ajutorul lui Déodat, care a avut bunăvoinţa să mi se pună la dispoziţie…

— Suntem cu toţii la dispoziţia dumneavoastră, cavalere! Exclamă Téligny. În ce-l priveşte pe contele de Marillac…

— Contele de Marillac?

— Este numele adevărat al scumpului nostru Déodat. Aş spune aşadar că pe acesta l-aţi vrăjit; nu mai jură decât pe numele dumneavoastră…

— Este în palat în seara asta?

— Este. Voi trimite să-l cheme.

Téligny chemă un valet şi îi dădu o poruncă. Se scurseră câteva clipe. Apoi se auziră paşi grăbiţi, o uşă se deschise, contele de Marillac îşi făcu apariţia şi alergă spre Pardaillan cu mâinile întinse.

— Dumneavoastră aici, prietene drag! exclamă el, am oare fericirea să aveţi nevoie de mine? Aţi venit pentru punga

mea, pentru spada mea? Amândouă sunt ale dumneavoastră…

Cavalerul îşi simţi inima crescându-i în piept.

— Într-adevăr, se bâlbâi el, nu ştiu cum să vă mulţumesc…

— Să-mi mulţumiţi! exclamă Déodat. Dar eu vă sunt dator dumneavoastră… noi toţi cei de aici vă suntem, pentru că aţi salvat-o pe marea noastră regină…

Téligny, văzându-i pe cei doi prieteni absorbiţi unul de altul, se retrase cu discreţie.

— S-ar spune, făcu Pardaillan, că sunteţi mai puţin înnegurat decât în ziua în care aţi venit să mă vedeţi la hanul meu. Ochii dumneavoastră strălucesc, buzele dumneavoastră zâmbesc… aţi avut cumva vreun eveniment fericit?

— Spuneţi mai degrabă o mare fericire! Sunt îndrăgostit. Venind să vă văd, în apropierea Parisului, am întâlnit-o pe cea pe care o iubeam… Aflaţi că pot s-o întâlnesc de două ori pe săptămână, până când…

— Până când…

— Voi putea s-o aduc în Béarn şi să mă căsătoresc cu ea. Logodnica mea este singură pe lume… eu sunt fratele ei până în ziua în care voi fi soţul ei.

— Acum vă înţeleg fericirea, făcu Pardaillan.

— Ăsta-i egoismul iubirii! exclamă contele. Vă adorm cu povestirile mele pe care dumneavoastră aveţi politeţea să le ascultaţi cu răbdare, şi nu mă gândesc măcar să vă întreb…

— Într-un cuvânt, iată cum stau lucrurile, spuse Pardaillan: sunt îndrăgostit, ca şi dumneavoastră.

— Ne vom celebra căsătoriile în aceeaşi zi.

— Aşteptaţi… Iubesc, la fel ca dumneavoastră, dragul meu, numai că, dumneavoastră puteţi să vă vedeţi logodnica de două ori pe săptămână iar eu nu i-am vorbit niciodată. Dumneavoastră aveţi certitudinea că sunteţi iubit iar eu mă tem că sunt urât; dumneavoastră ştiţi unde să găsiţi ceea ce iubiţi iar cea pe care o iubesc eu a dispărut. Ori eu vreau s-o găsesc cu orice preţ, chiar şi numai pentru a auzi

spunându-mi-se că sunt detestat. Şi pentru aceasta am venit să vă cer ajutorul.

— Contaţi pe mine! spuse cu căldură contele. Vom scotoci Parisul împreună.

Pardaillan istorisi pe scurt povestea iubirii sale, arestarea sa în momentul în care Loďse îl chema, ţederea sa la Bastilia, plecarea sa, scrisoarea pe care era însărcinat să o ducă, în sfârşit, tot ceea ce cititorii noştri ştiu deja.

Nu trecu sub tăcere decât numele de Montmorency, rezervându-l ca să-l dezvăluie la momentul potrivit. Şi acest moment va fi cel în care vor începe căutările.

— Am o vagă bănuială, adăugă el în încheiere, asupra locului în care se poate afla şi a celui care a putut avea interesul să le răpească pe Loďse ţi pe mama sa.

— Foarte bine, dragă prietene; când vreţi să începem căutările?

— Chiar de mâine.

— Chiar mâine, bun; sunt în întregime al dumneavoastră. Acum, veniţi, să vă prezint unor persoane care doresc să vă vadă.

— Cine sunt aceste persoane?

— Regele Navarei, prinţul Condé, amiralul… Haideţi, dragul meu: sunteţi cunoscut aici, şi povestea evadării dumneavoastră de la Bastilia va desăvârşi admiraţia pe care o meritaţi din partea acestor mari seniori…

De voie, de nevoie, Pardaillan fu tras de contele de Marillac după el. Acesta traversă rapid două sau trei încăperi şi ajunse în marele salon de oaspeţi al palatului Coligny.

Aici, în jurul unei mese, erau aşezate cinci personaje.

Pardaillan recunoscu imediat două dintre ele: Téligny, pe care tocmai îl întâlnise, şi amiralul Coligny pe care avusese ocazia să-l vadă de departe de două sau trei ori.

Contele de Marillac, ţinându-l în continuare de mână pe Pardaillan, înaintă până lângă masă şi spuse:

— Sire, şi dumneavoastră, monseniore, şi dumneavoastră, domnule amiral, şi dumneavoastră, dragul meu colonel, iată-l pe salvatorul reginei, domnul cavaler Jean de Pardaillan.

La aceste cuvinte, personajele desemnate ridicară către cavaler nişte ochi încărcaţi de bunăvoinţă, de afecţiune şi de admiraţie.

— Daţi-mi mâna, tinere! exclamă, primul, Coligny. Dumneavoastră aţi salvat reforma de la o nenorocire ireparabilă.

Cavalerul luă mâna care i se întindea cu un respect şi o emoţie vizibile.

— Şi eu vreau să strâng această mână care a salvat-o pe mama mea, spuse apoi cu un puternic accent gascon cât se poate de neplăcut un tânăr de şaptesprezece până la optsprezece ani, care nu era altul decât regele Navarei, viitor rege al Franţei sub numele de Henric al IV-lea.

Pardaillan îndoi genunchiul, conform obiceiului timpului, luă mâna regală cu vârful degetelor şi se înclină deasupra ei cu o graţie semeaţă care provocă admiraţia personajului aşezat lângă rege.

Era tot un bărbat foarte tânăr, părând să aibă abia nouăsprezece ani, dar în fizionomia şi gesturile sale exista ceva cavaleresc şi impunător care îi lipsea Béarnezului. Era Henric I de Bourbon, prinţ de Condé, vărul regelui Navarei.

Prinţul de Condé îi întinse şi el mâna lui Pardaillan; dar, în momentul în care acesta se înclina, îl trase spre el şi îl îmbrăţişă cu cordialitate spunând:

— Cavalere, Maiestatea Sa regina ne-a spus că sunteţi un adevărat paladin al timpurilor străvechi; să facem deci aşa cum făceau paladinii când se întâlneau, şi să ne îmbrăţişăm… regele Navarei, vărul meu, va încuviinţa…

— Monseniore, spuse Pardaillan, care îl recunoscu după aceste ultime cuvinte pe tânărul prinţ de Condé, astăzi pot să accept acest titlu de paladin, pentru că îmi este acordat de către fiul lui Ludovic de Bourbon, adică al unui erou

viteaz, cel mai viteaz dintre cei care au căzut pe câmpul de luptă.

— Bine spus, pe toţi dracii! exclamă Béarnezul.

Ultimul personaj, care nu spusese încă nimic, îl felicită la rândul său pe cavaler, spunând:

— Dacă prietenia bătrânului d'Andelot vă face plăcere, este a dumneavoastră, tinere…

În acest timp, tânărul rege al Navarei fixa o privire şireată asupra cavalerului, şi căuta poate vreun mijloc de a-l atrage de partea sa, când uşa se deschise; unul dintre acei servitori înarmaţi ca pentru război pe care Pardaillan îi remarcase se duse repede la amiralul Coligny şi îi strecură două cuvinte la ureche.

— Sire, spuse Coligny, domnul mareşal Montmorency a binevoit să răspundă la invitaţia mea. Este aici. Şi aşteaptă hotărârea Maiestăţii Voastre.

— Dragul de François! Voi fi bucuros să-l văd. Să intre! Domnule amiral, şi dumneavoastră, vere, binevoiţi să rămâneţi lângă mine în timpul acestei întrevederi.

Celelalte personaje ale acestei scene se ridicară pentru a se retrage.

— Ei bine! … făcu Déodat, apucând braţul lui Pardaillan, la ce vă gândiţi?

Pardaillan tresări, ca şi cum s-ar fi trezit dintr-un vis. Anunţul că mareşalul Montmorency va intra în acest salon îl aruncase într-un soi de stupoare.

— Scuzaţi-mă, bâigui el.

Şi se înclină în faţa regelui Navarei care, pentru a doua oară, îi întinse mâna şi-i spuse:

— Contele de Marillac mi-a adus la cunoştinţă că nu preţuiţi nimic mai mult decât independenţa dumneavoastră şi că vreţi să nu vă implicaţi în nici un conflict; totuşi, vreau să cred că întâlnirea noastră va avea o urmare şi, în ceea ce mă priveşte, aş fi bucuros să vă văd printre ai noştri.

— Sire, răspunse Pardaillan, pentru atât de multă bunăvoinţă sunt dator cu o sinceritate totală: războaiele

religioase mă înspăimântă. Dar îi mărturisesc Maiestăţii Voastre că, dacă simpatia înflăcărată a unui biet diavol ca mine îi poate fi utilă, această simpatie nu va lipsi atunci când se va ivi ocazia…

— Bine, bine… vom relua această discuţie, spuse regele.

Pardaillan ieşi împreună cu Marillac. Bătrânul d’Andelot şi Téligny ieşiseră deja împreună.

— Ce slăbiciune v-a apucat adineauri, dragă prietene? întrebă atunci Marillac. Păreaţi foarte emoţionat şi sunteţi încă palid.

— Ascultaţi, făcu Pardaillan, am înţeles bine că mareşalul Montmorency este cel care va fi introdus la rege?

— Desigur, făcu Marillac mirat.

— Ei bine, acest Montmorency este tatăl celei pe care o iubesc! Trebuie să-i înmânez scrisoarea pe care o am aici sub vestă şi care îmi arde pieptul. Dacă nu-i dau această scrisoare sunt un trădător şi o lipsesc pe Loďse de cea mai firească şi mai serioasă protecţie posibilă. Iar dacă i-o dau, acest om mă va urî iar Loďse este pierdută pe vecie pentru mine! …

Bărbatul care era aşteptat în palatul Coligny şi care tocmai fusese introdus la regele Navarei arăta de vreo patruzeci de ani. Era înalt, lat în spate iar membrele sale aveau acea supleţe specifică oamenilor care practică exerciţii fizice dure.

Părul său era alb. Şi era o uimire pentru ochi această albeaţă a bătrâneţii pe acest cap rămas tânăr: nici un rid nu brăzda această faţă; ochii, de altfel lipsiţi de strălucire şi oarecum voalaţi, aveau o privire limpede.

Cu anii, treptat, încetul cu încetul, durerea dispăruse. Dar tristeţea rămânea adâncă şi apăsa asupra acestui bărbat cu aceeaşi greutate; de aici, fără îndoială, această indiferenţă…

Dragostea foarte curată, foarte profundă, pe care o nutrise pentru Jeanne de Piennes era încă întreagă în sufletul său.

Deseori, simţise o vagă tentaţie să o revadă; dar întotdeauna înfrânase aceste dorinţe şi întotdeauna se arunca atunci în vreo campanie militară sau politică unde desfăşura o activitate febrilă fără să reuşească să se desprindă de amintirea care îl obseda.

Se gândea puţin la Henri de Montmorency. Îl iertase?

Nu, fără îndoială. Dar încerca să-l uite şi reuşea destul de uşor, în timp ce Jeanne era mereu prezentă în mintea sa.

Cu acest caracter, cu asemenea rădăcini ale iubirii în inima sa, este aproape inutil să spunem că François de Montmorency nu s-a gândit niciodată să-şi caute o altă fericire, o altă familie, într-un cuvânt, o altă viaţă.

Acceptase totuşi căsătoria cu Diane de Franţa.

Acceptând această unire, voise mai ales să scape de obsesiile tiranice ale bătrânului conetabil, tatăl său.

Traiul său cu Diane de Franţa a fost în mod riguros aşa cum conveniseră că va fi: o simplă asociere.

Se vedeau la intervale rare: în opt ani, François de Montmorency nu a avut decât trei sau patru întâlniri cu această prinţesă care îi purta numele cu mare demnitate: adică, dacă a avut numeroşi amanţi, aşa cum afirmă cronicile, a avut întotdeauna suficient respect şi chiar afecţiune pentru soţul său pentru a salva aparenţele.

Trebuie să adăugăm că de două sau trei ori François de Montmorency avu şi ideea de a merge la castel.

Într-o zi porni la drum cu intenţia clară de a reface povestea crimei care îi distrusese viaţa, de a o cunoaşte în toate amănuntele. Ajunse, foarte hotărât, până la o înălţime de unde, la ieşirea dintr-un codru, se vedea Montmorency şi, mai departe, cătunul Margency. Dar aici puterile îl lăsară. Şi, pentru a nu-şi dezvălui emoţia care îl răscolea, porunci escortei sale să se întoarcă fără el la Paris.

Destinul oamenilor atârnă deseori de lucruri mărunte: dacă François ar fi avut curajul de a-şi croi drum până la Margency şi de a culege mărturiile, cine ştie dacă nu ar fi

ajuns curând să-şi dea seama de nevinovăţia lui Jeanne de Piennes?

A existat totuşi o împrejurare în care această nevinovăţie fu cât pe ce să ţâşnească în faţa ochilor lui François, fără ca el să o fi căutat.

În 1567 avu loc bătălia de la Saint-Denis, între hughenoţi şi catolici. Hughenoţii obţinuseră câteva victorii şi înaintaseră până foarte aproape de Paris. Conetabilul Anne făcu o ieşire, şarjă în fruntea cavaleriei sale şi, din nou în acea zi, avu loc un mare măcel al ereticilor.

Numai că, în încăierare, conetabilul fu rănit de moarte. Rănitul fu transportat la palatul Mesmes care îi aparţinea fiului său, Henri, duce de Damville. În acel moment, Henri era în Guyenne unde se distingea prin sârguinţa sa în a le impune liturghia ereticilor. François se afla la Paris. Nu-şi văzuse tatăl de trei ani.

Îl găsi pe conetabil culcat, cu capul bandajat, şi dictându-i secretarului său ultimele dorinţe.

Când termină, bătrânul Montmorency îşi zări fiul cel mare care tocmai intrase în cameră şi o rază de bucurie lumină acest chip de muribund.

— Fiule, spuse el, atât de aproape de moarte lucrurile se văd altfel decât altădată… Poate că, în anumite împrejurări, nu m-am îngrijit suficient de fericirea ta… Răspunde-mi sincer… eşti fericit? …

— Fiţi liniştit, tată, sunt atât de fericit cât îmi este permis să fiu.

— Fratele tău…

François tresări şi păli brusc.

— Nu o să te împaci cu el? …

— Niciodată! răspunse François cu un glas înăbuşit.

— Ascultă… poate că este mai puţin vinovat… decât crezi…

François clătină energic din cap.

— Tânăra aceasta, reluă conetabilul, ce s-a întâmplat cu ea? …

— Despre cine vorbiţi, tată? …

— Fiica… seniorului de Piennes… Ah! mor…

— Tată, liniştiţi-vă… Toate acestea sunt moarte pentru mine!

— François! Îţi spun… că trebuie să o găseşti… pe ea şi pe…

Conetabilul nu avu timp să pronunţe cuvântul care se afla pe buzele sale. Intră în agonie, bâigui câteva cuvinte fără înţeles şi îşi dădu sufletul.

Aşa că secretul lui Jeanne de Piennes nu îi fu dezvăluit lui François de Montmorency care nu căută să afle de ce dorea tatăl său să o regăsească pe Jeanne… un capriciu de muribund al unui spirit care se scufundă în neant, se gândi el.

După bătălia de la Saint-Denis, François de Montmorency trăi departe de câmpurile de luptă. Într-o zi în care regina mamă îi oferi un post de comandă împotriva hughenoţilor, refuză spunând că-i consideră pe reformaţi fraţi de arme şi nu duşmani.

Această atitudine îi aduse suspiciunea şi ura lui Catherine de Médicis care încercă fără succes să-i afle secretele trimiţându-i-o pe Alice de Lux. Am văzut că Alice a dat greş.

În aceste momente şi în această stare de spirit primi într-o zi vizita contelui de Marillac.

Conte le era trimis de Jeanne d’Albret; el obţinu de la mareşal promisiunea de a se întâlni cu regele Navarei.

Henri de Béarn, sosit în secret la Paris împreună cu prinţul de Condé şi cu Coligny, stabili o întâlnire cu François de Montmorency. În ziua fixată, la ora convenită, mareşalul se prezentă la palatul din strada Béthisy. Am văzut ce efect a produs asupra lui Pardaillan anunţul sosirii sale.

Îl vom lăsa pe cavaler să-i explice prietenului său Marillac motivele emoţiei sale şi îl vom urma pe mareşal, această întrevedere cu Henri de Béarn având o influenţă considerabilă asupra povestirii noastre.

Béarnezul îl primi pe mareşal cu solemnitate.

— Salutare! îi spuse el ilustrului apărător al fortăreţei Thérouanne.

— François se înclină în faţa tânărului rege.

— Sire, spuse el, mi-aţi făcut onoarea să mă chemaţi pentru a discuta cu mine despre situaţia generală a partidelor religioase. Aştept ca Maiestatea Voastră să binevoiască să-mi explice intenţiile sale şi eu îi voi răspunde cu sinceritate.

Cât era el de şiret, Béarnezul fu descumpănit de această abordare fără ocolişuri oarecum distantă.

— Luaţi loc, făcu el pentru a-şi oferi timp de reflecţie; nu pot accepta ca mareşalul de Montmorency să rămână în picioare când eu stau jos, eu, încă un simplu ucenic în meşteşugul armelor.

Montmorency se supuse.

— Domnule mareşal, reluă regele după o clipă de tăcere în care studiase fizionomia masculină a interlocutorului său, nu vă voi vorbi despre încrederea pe care o am în dumneavoastră. Deşi am luptat în tabere diferite, am avut întotdeauna un respect deosebit pentru dumneavoastră şi dovada cea mai bună este că vă aflaţi aici, singurul din tot Parisul care cunoaşte adăpostul pe care mi l-am ales.

— Această încredere mă onorează, spuse mareşalul, dar i-aş sugera Maiestăţii Voastre să remarce că nu există nici un gentilom care ar fi capabil să-i trădeze secretul.

— Rezultatul acestei încrederi, continuă Béarnezul, este că vă voi vorbi cu inima deschisă şi că, încă de la început, vă voi spune scopul venirii mele la Paris. Domnule mareşal, avem intenţia să-l răpim pe Charles al IX-lea, regele Franţei. Ce părere aveţi?

Coligny păli uşor. Condé începu să se joace nervos cu eghileţii vestei.

Mareşalul nu clipise. Vocea sa rămase la fel de calmă ca a Béarnezului.

— Sire, spuse el, Maiestatea Voastră mă chestionează asupra posibilităţii aventurii sau asupra urmărilor pe care

le-ar putea avea, fie în caz de reuşită, fie în caz de eşec?
— Vom vorbi despre asta imediat. Deocamdată aş vrea să cunosc doar părerea dumneavoastră asupra… justeţii acestui act devenit necesar. Să vedem, ce părere aveţi? Aţi fi de partea noastră? Aţi fi împotriva noastră?
— Totul depinde, sire, de ce vreţi să faceţi cu regele Franţei. Eu nu pot nici să-l laud, nici să mă plâng de Charles al IX-lea. Dar este regele meu. Îi datorez, ajutor şi sprijin. Deci, sire, aveţi intenţia să-i faceţi rău regelui Franţei, şi visaţi la vreo schimbare de dinastie pe tron? Sunt împotriva dumneavoastră! Urmăriţi să obţineţi garanţii juste pentru exercitarea liberă a religiei dumneavoastră? Rămân neutru. În nici un caz, sire, nu vă voi ajuta la această răpire.
— Iată ce înseamnă a vorbi pe şleau! Şi e o plăcere să discuţi cu dumneavoastră, domnule mareşal. Iată de ce ne-am hotărât să-l răpim pe vărul meu Charles: Ştiu, ştim că regina mamă pregăteşte alte războaie. Resursele noastre sunt epuizate. Nici cu oamenii, nici cu banii, nu mai putem face faţă. Ori, mai mult decât oricând, suntem ameninţaţi. Acţiunea pe care o pregătim este un act militar perfect legitim. Dacă Charles ar merge în fruntea armatelor sale, nu aş încerca să-l fac prizonier? …
— Da, sire, şi vă mărturisesc că, dacă aş avea onoarea să fiu supusul dumneavoastră, în loc să fiu al regelui Franţei, aş participa cu tot ce mi-ar sta în putinţă la proiectul dumneavoastră.
— Foarte bine. Rămâne doar problema să ştim ce vom face cu regele atunci când va fi prizonier…
— Într-adevăr, sire, acesta este aspectul delicat, spuse mareşalul.
— Domnule mareşal, prin tatăl meu Antoine de Bourbon, descendent în linie directă al lui Robert, al şaselea fiu al sfântului Ludovic, mă consider a fi întâiul prinţ de sânge al casei de Franţa. Am deci un oarecare drept să mă amestec în problemele regatului şi, dacă mi s-ar întâmpla să nutresc acest gând că într-o zi, poate, coroana Franţei va trebui să

se aşeze pe capul meu, acest gând nu ar putea fi nelegitim. Dar casa Valois domneşte prin graţia lui Dumnezeu. Voi aştepta deci graţia lui Dumnezeu pentru a şti dacă Bourbonii, la rândul lor, trebuie să ocupe acest tron, cel mai frumos din lume.

— Sire, departe de a suspecta intenţiile Maiestăţii Voastre, nu îmi permit nici măcar să le cercetez.

— Nu îmi doresc coroana lui Charles. Să domnească, acest iubit văr, să domnească, cel puţin atât cât se poate domni când ai o mamă precum Catherine de Médicis! Dar, pe toţi dracii! dacă noi nu avem nimic cu Charles, el de ce are cu noi? Ce înseamnă aceste persecuţii ale hughenoţilor în pofida păcii de la Saint-Germain? Trebuie ca toate acestea să se sfârşească! Şi cum nu avem forţa să rezistăm la o campanie militară, trebuie să obţin prin persuasiune ceea ce războiul nu ne poate da! Şi pentru aceasta nu trebuie să pot vorbi în linişte cu Charles, aşa cum vorbesc cu dumneavoastră în acest moment? Spuneţi, duce, nu îndeplinim un act legitim atunci când încercăm să punem mâna pe Charles?

Nu mai era vorba de o captură, de un act de război, ci de o discuţie în care cele două părţi prezente ar fi libere să semneze sau să respingă contractul propus.

— În aceste condiţii, încheie regele Navarei, pot să mă bizui pe dumneavoastră’?

— Pentru a pune mâna pe rege, sire? Sinceritate pentru sinceritate. Voi uita întrevederea la care am avut onoarea să fiu convocat. Dar vă dau cuvântul meu, sire, că tot ce voi putea întreprinde pentru a-l proteja pe regele Charles, fără a-l preveni, ei bine! voi întreprinde!

— Îl invidiez pe vărul meu că are prieteni ca dumneavoastră, spuse Béarnezul cu un suspin.

— Maiestatea Voastră se înşeală în aceste două privinţe. Nu sunt prietenul lui Charles. Sunt un servitor al Franţei, asta-i tot. Cât despre a fi duşmanul dumneavoastră, sire, vă jur că nimeni nu are o dorinţă mai înflăcărată şi mai sinceră

decât mine ca hughenoţii să fie în sfârşit trataţi după dreptate.

— Mulţumesc, mareşale, spuse Béarnezul, dezamăgit. Aşadar nu trebuie să contăm nici pe dumneavoastră, nici pe prietenii dumneavoastră?

— Nu, sire! spuse François cu o fermitate plină de modestie. Dar permiteţi-mi să adaug că dacă, într-o bună zi, aş fi chemat la un consiliu care s-ar ţine între dumneavoastră şi regele Franţei…

— Ei bine? întrebă Coligny.

— Dacă ar avea loc o întrevedere, continuă François, şi dacă maiestatea sa Charles al IX-lea m-ar chema acolo, nu aş încerca să aflu cum a fost pregătită această întrevedere; aş sprijini din toate puterile mele hotărârile regelui şi nu m-aş teme să proclam că eu, un catolic, sunt ruşinat şi indignat de atitudinea catolicilor…

— Aţi face asta, duce! exclamă regele Navarei.

— Îmi iau angajamentul, sire, răspunse François.

— Duce, făcu Bearnezul, reţin cuvântul dumneavoastră. Sper că întrevederea va avea loc în curând.

— Iar eu, sire, pot să o asigur pe Maiestatea Voastră că a dobândit devotamentul meu, mai puţin totuşi în ceea ce priveşte anumite acţiuni, adăugă François.

Cu aceste cuvinte, mareşalul se retrase, escortat de către amiral care ţinea să-l onoreze, până la poarta palatului său.

În timp ce traversau curtea, precedaţi de doi lachei, dar fără lumini, palatul trebuind să pară nelocuit, doi bărbaţi se apropiară rapid de François de Montmorency.

— Domnule mareşal, spuse unul dintre cei doi bărbaţi, îmi permiteţi să vi-l prezint pe unul dintre prietenii mei cu rugămintea de a scuza împrejurările acestei prezentări.

— Prietenii dumneavoastră sunt şi ai mei, conte de Marillac, spuse François recunoscându-l pe cel care vorbea.

— Iată-l aşadar pe domnul cavaler de Pardaillan care are să vă comunice ceva urgent.

— Domnule, făcu mareşalul adresându-i-se lui Pardaillan, voi fi în palatul meu mâine toată ziua şi voi fi bucuros să vă primesc.

— Nu mâine, spuse Pardaillan cu o voce schimbată, ci chiar acum solicit onoarea de a vorbi cu mareşalul de Montmorency.

Emoţia din voce, tonul frazei în acelaşi timp imperativ şi rezervat îi făcură o impresie puternică mareşalului.

— Veniţi atunci, dacă problema despre care vreţi să-mi vorbiţi nu poate suferi amânare.

Pardaillan îşi luă repede rămas bun de la Marillac în timp ce ducele îşi lua de la Coligny. Apoi cei doi bărbaţi ieşiră împreună. Atât de mare era încrederea lui Montmorency şi teama de a nu compromite secretul regelui Navarei încât nu adusese cu el nici o escortă.

Drumul de la strada Béthisy la palatul lui Montmorency fu parcurs repede şi în linişte.

Mareşalul îl introduse pe cavaler într-un cabinet al palatului, alăturat marii săli de oaspeţi.

— Vă las o clipă, spuse mareşalul, cât să mă descotorosesc de cămaşa de zale.

Rămas singur, Pardaillan îşi şterse transpiraţia care îi şiroia pe frunte. Clipa dorită şi în acelaşi timp temută sosise deci! Trebuia aşadar să-i dezvăluie lui François de Montmorency că avea o fiică! Mareşalul va afla aşadar că, dacă ignorase până atunci existenţa acestei fiice, dacă o repudiase pe Jeanne de Piennes, dacă suferise, toate acestea le datora unui Pardaillan!

Sosise momentul în care urma în acelaşi timp să devină acuzatorul tatălui său şi să o piardă pentru totdeauna pe Loďse!

Deodată, privirea sa căzu pe un portret agăţat în colţul cel mai întunecat al cabinetului. Pardaillan fu scuturat de o tresărire prelungă.

— Loďse! Loďse! ţopti el.

Şi imediat acest gând îşi croi drum în creierul său: „Cum poate mareşalul, care nu ştie că are o fiică, să posede un portret al acestei fiice? …”

Dar curând, examinând trăsăturile fine ale tinerei fermecător de frumoase reprezentate pe pânză, adevărul i se revelă: „Nu e Loďse! … e mama ei, mama ei, când era tânără! …”

În acel moment, François de Montmorency se întoarse în cabinet şi îl văzu pe tânăr în extaz în faţa portretului lui Jeanne de Piennes. Înaintă până lângă Pardaillan şi îi puse mâna pe umăr.

— Vă uitaţi la această femeie… şi vi se pare frumoasă?

— Este adevărat, domnule… această femeie mândră şi distinsă este înzestrată cu o frumuseţe care m-a impresionat.

— Şi poate că, în sufletul dumneavoastră plin încă de iluzii, vă spuneţi că aţi fi fericit să întâlniţi pe cărările vieţii o asemenea femeie…

— Mi-aţi citit gânduri le, monseniore, spuse Pardaillan cu o voce înduioşată şi melancolică; visam, într-adevăr, să o întâlnesc pentru a o iubi, pentru a o adora, pentru a-i dedica viaţa şi puterile mele, pe femeia al cărei surâs străluceşte pe această pânză, pe această femeie a cărei frunte atât de pură nu a putut niciodată să adăpostească un gând rău…

Un zâmbet trist trecu peste buzele mareşalului.

— Tinere, spuse el, îmi plăceţi… Această simpatie este atât de reală încât vă voi povesti o întâmplare. Această femeie este soţia unuia dintre prietenii mei… sau mai degrabă a fost… Era săracă; tatăl său era duşmanul familiei prietenului meu; acesta a văzut-o; a iubit-o, a luat-o de soţie. Dar aflaţi că pentru a o lua de soţie a trebuit să înfrunte blestemul părintesc; a trebuit să rişte revolta împotriva tatălui lui, un senior nobil şi puternic… chiar în ziua căsătoriei, prietenul meu a trebuit să plece la război. Când s-a întors, ştiţi ce a aflat?

Pardaillan păstră tăcerea.

— Tânăra cu fruntea pură, continuă François cu o voce foarte calmă, ei bine, era o desfrânată! Chiar înainte de căsătorie îl înşela pe prietenul meu… Tinere, feriţi-vă de femei!

Mareşalul adăugă fără o tristeţe vizibilă:

— Prietenul meu îşi pusese în această femeie toată dragostea lui, speranţa, fericirea, viaţa… Fu condamnat la ură, la deznădejde, la nefericire şi viaţa sa fu distrusă, asta-i tot. De ce a fost nevoie ca să ajungă aici? Doar să întâlnească o tânără care avea sufletul unei desfrânate…

Pardaillan, la aceste cuvinte, se ridicase; se apropie de mareşal şi, cu un ton ferm, rosti:

— Prietenul dumneavoastră se înşeală, monseniore…

François ridică înspre cavaler o privire surprinsă.

— Sau mai bine spus, continuă Pardaillan, dumneavoastră vă înşelaţi…

Mareşalul îşi închipui că vizitatorul său, încă naiv şi plin de credulitate, protesta la modul general împotriva acuzaţiilor cu care le copleşesc bărbaţii pe femei.

Făcu un gest de politeţe indiferentă şi spuse:

— Credeţi-mă, tinere, să trecem la motivul vizitei dumneavoastră. Cu ce vă pot fi de folos?

— Fie, făcu Pardaillan. Monseniore, locuiesc în strada Saint-Denis la hanul Deviničre. În faţa hanului se înalţă o casă modestă, din cele locuite de oameni săraci care sunt obligaţi să muncească pentru a-şi câştiga existenţa; cele două femei despre care am venit să discut cu dumneavoastră, monseniore, fac parte dintre aceşti oameni săraci despre care vă vorbeam.

— Două femei! întrerupse cu glas scăzut mareşalul.

— Da! Mama şi fiica!

— Mama şi fiica! Numele lor?

— Nu-l cunosc monseniore. Sau mai degrabă doresc să nu vi-l spun deocamdată. Dar trebuie să vă câştig interesul

pentru aceste două fiinţe nobile atât de nefericite şi, pentru aceasta, trebuie să vă istorisesc povestea lor.

Aceste ultime cuvinte îl liniştiră pe mareşal a cărui imaginaţie începuse să se trezească.

— Vă ascult, spuse el cu mai multă bunăvoinţă fată de interlocutorul său decât faţă de cele două necunoscute.

— Aceste două femei, reluă atunci cavalerul, sunt considerate demne de tot respectul. În special mama. De aproximativ paisprezece ani de când stă în această locuinţă sărăcăcioasă, niciodată bârfa nu s-a legat de ea. Tot ce se ştie despre ea este că se omoară lucrând tapiserii pentru a-i oferi fiicei sale o educaţie princiară. Da, monseniore, princiară: căci această tânără ştie să citească, să scrie, să brodeze şi să picteze cărţi de rugăciuni.

Ea însăşi este un înger de blândeţe şi bunătate…

— Cavalere, făcu Montmorency, pledaţi cauza umilelor dumneavoastră protejate cu o asemenea înflăcărare încât sunt în întregime de partea lor. Ce trebuie făcut? Vorbiţi…

— Puţină răbdare, domnule mareşal. Am uitat să vă spun că pe mama al cărei nume adevărat nu este cunoscut o cheamă Doamna în negru. Într-adevăr este întotdeauna în doliu. În această prezenţă atât de nobilă şi de pură există o nefericire înfiorătoare… Aş vrea să răscumpăr această nefericire cu preţul sânge lui meu căci sursa ei este unul dintre ai mei…

— Cineva dintre ai dumneavoastră, cavalere!

— Da, tatăl meu, bietul meu tată!

— Şi cum de tatăl dumneavoastră…

— Vă voi spune, monseniore, povestindu-vă catastrofa care a lovit-o pe această nobilă doamnă. Aflaţi deci că a fost căsătorită… şi că soţul ei a trebuit să lipsească un timp îndelungat… Vedeţi, este la fel ca povestea prietenului despre care îmi vorbeaţi. După plecarea soţului său, la cinci sau şase luni, această doamnă a adus pe lume un copil. Deodată, soţul se întoarse. Şi atunci a comis tatăl meu crima…

— Crima! …

— Da, monseniore, făcu Pardaillan în timp ce două lacrimi fierbinţi i se scurgeau din ochi ca o dublă flacără sacrificială… crima! Tatăl meu a răpit-o pe fetiţă. Iar mama, care îşi adora copilul, mama care ar fi murit pentru a evita o lacrimă a micului înger, mama, monseniore, a fost pusă în faţa acestei alternative oribile: fie trecea în faţa soţului său drept sperjură şi adulteră, fie copilul ei murea! …

François de Montmorency devenise groaznic de palid.

— Numele! tună el cu o voce răguşită.

— Nu îmi este dat mie să vi-l spun, monseniore…

— Cum aţi aflat? Spuneţi! …

— Iată sfârşitul. Aceste două femei, mama şi fiica, au fost răpite… mi-au trimis o scrisoare care este adresată unui mare senior. Iată această scrisoare!

François nu văzu decât scrisoarea care îi era întinsă complet deschisă, dar nu o luă imediat.

Cum! Nu visa! … Acest tânăr chiar îi relatase povestea lui Jeanne de Piennes! … Ah! Acest nume nu fusese rostit dar răsuna în inima lui!

Cum! Jeanne trăia! Jeanne lucra ca o muncitoare umilă pentru a-şi creşte fiica! … fiica sa! …

Şi această scrisoare! Această scrisoare asupra căreia aţintea o privire arzătoare! … Conţinea aşadar povestirea jalnicei tragedii! Jeanne era cea care îi scria! Jeanne nevinovată şi credincioasă!

— Citiţi! monseniore, spuse Pardaillan, citiţi… şi, după ce terminaţi, chestionaţi-mă… Căci, chiar dacă nu am fost martor la crimă, cel puţin sunt fiul omului care este denunţat urii dumneavoastră… şi acest om… tatăl meu! … ei bine, mi-a vorbit… Mi-a spus lucruri pe care odinioară nu le-am înţeles dar care au rămas incrustate în memoria mea…

Atunci mareşalul luă scrisoarea.

Imediat, recunoscu scrisul lui Jeanne.

Citi pe nerăsuflate, de câte două sau trei ori fiecare pasaj…

Apoi, când termină de citit, se întoarse către portret, scuturat de hohote de plâns cumplite, se prăbuşi pe parchet, se târî în genunchi cu mâinile ridicate a deznădejde, cu un strigăt răguşit care îi explodă pe buzele livide.

— Iartă-mă! Iartă-mă!

Apoi rămase deodată nemişcat, lipsit de cunoştinţă…

Cavalerul alergă lângă el. Se strădui cum putu să-l readucă la viaţa pe mareşal. Îl scutură, îi umezi fruntea cu apă rece, îi desfăcu eghileţii de la vestă…

După câteva minute sincopa luă sfârşit; François deschise ochii. Se ridică. O flacără stranie îi lucea în ochi. Pardaillan vru să vorbească.

— Tăceţi, şopti François, tăceţi… mai târziu… aşteptaţi-mă… aici… promiteţi-mi…

— Vă promit, spuse Pardaillan.

Montmorency îşi puse scrisoarea în vestă, în dreptul inimii şi se năpusti afară din cabinet. Alergă la grajduri, înşeuă el însuşi un cal, puse să i se deschidă poarta palatului şi cavalerul auzi galopul unui cal care se îndepărta.

Era ora unu dimineaţa. François traversă Parisul în cea mai mare viteză. Calul se opri în faţa porţii Montmartre, închisă ca toate porţile Parisului;

— Porunca regelui! urlă François în noapte.

Şeful de post ieşi foarte speriat, îl recunoscu pe mareşal şi se grăbi să ordone deschiderea porţii şi coborârea podului mobil.

În câmpul tăcut şi întunecat, vocea răguşită a lui François mormăia fragmente de cuvinte acoperite de zgomotul galopului calului său.

— Trăieşte! … Nevinovată! … Jeanne! … fiica mea! …

Când ajunse la Montmorency, aproape de Margency, François se simţea mai liniştit.

De-a dreptul, fără ezitare, mareşalul se îndreptă direct spre coliba în care li se înfăţişase lui Jeanne şi Henri.

„Mai trăiesc oare aceşti oameni? îşi spunea el. Oh! dacă ar trăi! …”

Trăiau! Foarte bătrâni, foarte betegi, dar trăiau!

La bătăile violente ale lui François, bărbatul se trezi, se îmbrăcă şi întrebă prin uşă:

— Cine-i acolo?

— Deschideţi, pentru numele lui Dumnezeu! tună François.

Femeia, bătrâna doică, bălăbănindu-şi capul, cu încetineala grăbită a bătrânilor, sări din pat, îşi aruncă o mantie pe umeri şi apucă mâna bărbatului.

— El e! făcu ea, răscolită de emoţie.

— Care el?

— Seniorul de Montmorency şi de Margency! Deschide! Acum ştie totul! Dacă a venit! …

Scoase drugul de la uşă şi spuse:

— Intraţi, monseniore, vă aşteptam… intraţi… nu voiam să mor… ştiam că veţi veni…

Bărbatul aprinsese o făclie de răşină.

Montmorency intră. În lumina roşie a făcliei, o văzu pe bătrână în picioare în faţa lui, încercând să-şi îndrepte spatele încovoiat de ani şi de munca îndelungată a câmpului.

— Aţi venit să aflaţi totul? spuse ea.

— Da! făcu el cu o voce spartă.

— Veniţi, fiul meu…

François se ridică şi o urmă pe bătrână care mergea încet, încovoiată, sprijinindu-se într-un toiag.

— Fă-ne lumină! îi porunci ea bărbatului său.

Deschise o uşă, în fundul camerei. Mareşalul intră. Se afla într-o încăpere mică a cărei curăţenie contrasta cu restul locuinţei sărăcăcioase. Aici se găsea un fotoliu, un lux uimitor în această colibă, şi un pat mare cu coloane, acoperit cu macatul său. Aşternutul nu era strâns. Pe

perete, în fund, se aflau două sau trei imagini, o fecioară cu decoraţiuni, un crucifix cu puţin merişor pus de-a latul şi, chiar la căpătâi, o miniatură: mareşalul se recunoscu, ochii i se dilatară şi două lacrimi ii ţâşniră din ei…

— Aici a venit, monseniore, chiar a doua zi după plecarea dumneavoastră; aici, în acest pat, a fost ca şi moartă timp de patru luni pentru că i s-a spus că aţi abandonat-o, aici a plâns, s-a rugat, a implorat rostindu-vă numele în delirul său…

Mareşalul căzu în genunchi.

— Aici, încetul cu încetul, a revenit la viaţă… După aceea, s-a îmbrăcat în doliu…

— Doamna în negru! şopti înăbuşit François.

— În acest pat, monseniore, s-a născut Loďse, fiica dumneavoastră…

Un fior îl cutremură pe Montmorency.

— Naşterea copilului a salvat-o pe mamă. Ea care, puţin câte puţin, se prăpădea, şi-a regăsit puterile pentru micuţă. Pe măsură ce Loďse creţtea, mama revenea la viaţă.

François îşi înăbuşi un fel de urlet şi, cu dosul palmei, îşi şterse sudoarea rece care îi inunda faţa.

— Trebuie să vă spun şi restul? întrebă doica.

— Totul! … tot ce ştiţi…

— Veniţi cu mine atunci! făcu bătrâna.

Ieşi din casă, urmată pas cu pas de Montmorency. La colţul unui gard des de ilecşi şi măceşi, bătrâna se opri, se întoarse şi braţul ei se întinse spre casă.

— Priviţi, monseniore, spuse ea; se vede fereastra, în momentul acesta este luminată de lună; în lumina zilei, din acest loc s-ar vedea foarte bine un om care ar sta în picioare lângă această fereastră, în interiorul casei, şi s-ar distinge toate gesturile pe care le-ar face acest om.

— Fratele meu stătea în acest loc de lângă fereastră atunci când am intrat eu!

Bătrâna se întoarse atunci către bărbatul său:

— Povesteşte ce ai văzut…

Bărbatul se apropie, se înclină în faţa seniorului său şi spuse:

— Lucrurile mi-au rămas în minte ca şi cum s-ar fi întâmplat ieri; aşadar, în ziua aceea, lucrasem încă de dimineaţă în câmpul de colo, de pe partea cealaltă a gardului ăsta; întinzându-mă la umbră să dorm, iată ce am văzut când m-am trezit: un bărbat se afla acolo, la doi paşi de mine, ţinând sub mantie ceva, nu ştiam ce; a stat acolo poate o jumătate de oră iar eu nu m-am mişcat; apoi, deodată, s-a ridicat pe jumătate şi a plecat repede, încovoiat, ţinându-se pe lângă garduri; în momentul în care pleca am zărit ce ascundea sub mantie: era un copil, dar eram departe de a bănui că acest copil era fiica doamnei noastre… Asta am văzut, monseniore.

Doica reluă atunci:

— Nu am ştiut imediat ce s-a petrecut între ea, dumneavoastră şi monseniorul Henri dar am ghicit în parte după cuvintele deznădăjduite care i-au scăpat bietei mame… A venit un bărbat… aducea fetiţa… mama era să înnebunească de bucurie… S-a grăbit să vă caute, interzicându-ne s-o urmăm… Ce s-a întâmplat cu ea? Nu ştiu. În primii ani, pe vremea când mai eram în putere, veneam la Paris la fiecare aniversare a nenorocirii; dar nu am putut niciodată să vă văd, nu am putut niciodată să o găsesc pe ea…

Ducele de Montmorency îngenunche.

— Binecuvântaţi-mă atunci, făcu el cu o voce întreruptă de hohote de plâns, căci vă spun: Ea trăieşte! Această mare nedreptate va primi o reparaţie extraordinară şi Jeanne va fi fericită.

Umila ţărancă făcu ceea ce îi cerea seniorul său; îşi întinse mâinile tremurătoare deasupra capului lui şi îl binecuvântă… Apoi, toţi trei se întoarseră în casă.

François se închise timp de o oră în cămăruţa în care se născuse Loďse. Stătu acolo pe întuneric. Cei doi bătrâni îl

auziră plângând, vorbind cu glas tare, când cu izbucniri de mânie, când cu o blândeţe nemărginită.

Apoi, după ce calmul coborî puţin în sinea lui, ieşi din încăpere, îşi luă adio de la cei doi bătrâni şi urcă pe cal. La Montmorency se opri în faţa casei vechilului şi se mulţumi să ceară pergamente pe care scrise câteva rânduri. Aceste pergamente fură primite de către bătrâna doică a doua zi chiar: erau o donaţie către ea şi descendenţii săi pentru casa în care locuia şi o donaţie de douăzeci şi cinci de mii de livre de argint.

Părăsindu-l pe vechil, François se duse la castel; şi aici se produse agitaţie mare; însă mareşalul se mulţumi să-l cheme pe intendent şi îi porunci să pună totul în ordine, spunându-i că, peste puţin timp, va veni să locuiască în castel; stărui mai ales ca o aripă întreagă să fie făcută ca nouă şi amenajată luxos, adăugând doar că va avea onoarea să găzduiască două prinţese de rang înalt cărora le era destinată această aripă a castelului.

Doar după aceasta se îndepărtă în galop şi pomi spre Paris. Ajunse aici când se deschideau porţile şi se îndreptă într-o goană nebună către palatul său în care-l aştepta Pardaillan.

Cavalerul petrecuse această noapte într-o nelinişte şi o agitaţie care, atunci când se gândea la ele, nu întârziau să-l surprindă.

De ce a plecat mareşalul? Unde s-a dus? Poate că încerca doar să se liniştească printr-o plimbare îndelungată? Aceste probleme îl preocupară timp de o oră.

Dar curând înţelese că problema adevărată, de temut, era să ştie ce gândea mareşalul despre tatăl său. Este adevărat că bătrânul Pardaillan dusese el însuşi copilul înapoi.

Cavalerul îşi amintea perfect că tatăl său i-o spusese… Şi pe deasupra, nu-i dăduse el un diamant mamei fetiţei răpite? …

Dar toate acestea constituiau o scuză mediocră; fapta brutală şi groaznică rămânea nemicşorată: mareşalul îşi

repudiase soţia! Jeanne de Piennes suferise şaisprezece ani de tortură!

Spre dimineaţă, se plimba cu paşi mari şi nervoşi prin cabinet când uşa se deschise. Montmorency intră:

— Cavalere, spuse el, vă rog să-mi iertaţi felul în care v-am părăsit. Eram… tare emoţionat… răscolit… mi-aţi adus cea mai mare bucurie a vieţii mele! …

— Domnule mareşal, făcu cavalerul cu vocea schimbată uitaţi că sunt fiul domnului Pardaillan.

— Nu, n-am uitat! Şi asta face ca nu numai să vă îndrăgesc pentru bucuria pe care v-o datorez ci pe deasupra să vă admir pentru sacrificiul la care aţi consimţit… Căci, evident, vă iubiţi tatăl! …

— Da, spuse tânărul, am o afecţiune profundă pentru domnul Pardaillan. Cum ar putea fi altfel? Nu mi-am cunoscut mama, şi, oricât de departe mă întorc în copilăria mea, pe tatăl meu îl văd aplecat deasupra leagănului meu, sprijinindu-mi paşii nesiguri, adaptându-şi asprimea sa de soldat la pretenţiile mele copilăreşti; apoi, mai târziu, încercând să facă din mine un bărbat curajos, călăuzindu-mă în încăierări, protejându-mă cu spada lui; în nopţile reci în care ne culcam pe jos, de câte ori nu l-am surprins dezbrăcându-se de mantie pentru a mă acoperi! Şi adesea, când îmi spunea: „Ia, mănâncă şi bea, porţia mea o păstrez pentru mai târziu”, îi cotrobăiam prin cufăr şi îmi dădeam seama că nu păstrase nimic pentru el. Da, îl consider pe domnul Pardaillan prietenul de nădejde, devotat până la moarte, căruia îi datorez totul… şi pe care îl iubesc… neavând pe altcineva pe care să-l iubesc în afară de el!

— Cavalere, spuse Montmorency emoţionat, aveţi un suflet mare. Dumneavoastră care vă iubiţi atât de mult tatăl nu aţi ezitat să-mi aduceţi această scrisoare care îl acuză categoric…

Pardaillan îşi ridică mândru capul.

— Numai că nu v-am spus totul, domnule mareşal! Dacă am acceptat, pentru a îndrepta o mare nedreptate, să vă

aduc scrisoarea acuzatoare, am făcut-o pentru că vroiam cu această ocazie să-mi apăr tatăl. Am spus: să-l apăr! Şi asta prin toate mijloacele ce-mi stau în putere! Înainte să continuăm discuţia, vă cer să-mi spuneţi cu toată sinceritatea ce atitudine înţelegeţi să adoptaţi faţă de tatăl meu. Sunteţi duşmanul său? Devin şi eu al dumneavoastră. Vă gândiţi să vă răzbunaţi pentru răul pe care l-a făcut? Sunt gata să-l apăr, cu arma în mână…

Cavalerul se opri, fremătând.

Montmorency, gânditor, îl contempla şi îl admira. Ce ar fi spus dacă ar fi ştiut că aceste cuvinte provocatoare erau rostite de Pardaillan cu disperarea în suflet, dacă ar fi ştiut că el o iubea pe fiica lui!

— Cavalere, spuse el pe un ton solemn, nu există şi nu poate exista pentru mine decât un singur Pardaillan: acela care m-a smuls dintr-o deznădejde pe care anii o făceau din ce în ce mai adâncă. Dacă m-aş întâlni vreodată cu tatăl dumneavoastră, ar fi ca să-l felicit pentru că are un fiu ca dumneavoastră…

— Ah! acum pot să vă spun că, dacă din gura dumneavoastră ar fi ieşit un cuvânt de ură împotriva tatălui meu, aş fi ieşit de aici cu moartea în suflet!

Tânărul îşi dădu seama că fusese cât pe ce să-şi trădeze secretul. Se grăbi să continue:

— Acum, monseniore, acum pot să vă spun că tatăl meu a încercat să îndrepte răul pe care l-a făcut.

— Cum asta? făcu mareşalul cu însufleţire.

— O ştiu chiar de la el. Mi-a povestit aceste lucruri, sau mai degrabă mi le-a dezvăluit pe jumătate, într-o perioadă în care cu siguranţă nu se gândea că voi avea într-o zi onoarea să vă fiu prezentat. Monseniore, domnul Pardaillan este acela care a răpit copilul, este adevărat; dar el este cel care l-a adus înapoi mamei, în ciuda ordinelor pe care le primise…

— Da, da, făcu mareşalul, înţeleg cum trebuie să se fi petrecut lucrurile… Există un criminal în toate acestea; şi

adevăratul criminal poartă numele meu! Cavalere, o voi elibera pe femeia nefericită care a suferit atât de mult… Vreţi să-mi povestiţi cu exactitate şi în amănunţime tot ce ştiţi?

Pardaillan povesti cum fusese arestat şi cum, la ieşirea sa de la Bastilia, a găsit scrisoarea deschisă a lui Jeanne de Piennes.

Un singur aspect rămase neclar în istorisirea sa: de ce Jeanne de Piennes şi Loďse i se adresaseră lui? … Avu grijă să treacă repede peste acest pasaj periculos.

— Există două piste posibile, spuse el încheind, v-am spus că i-am văzut pe duce le de Anjou şi pe favoriţii săi dând târcoale casei din strada Saint Denis. Poate că fratelui regelui trebuie să-i cereţi socoteală pentru această dispariţie.

— Îl cunosc pe Henri de Anjou. Violenţa îl înspăimântă. Nu este el omul care să rişte un scandal.

— Atunci, monseniore, revin la presupunerea care nu încetează să mă obsedeze. Bănuiesc că o întâmplare l-a putut pune pe mareşalul de Damville în prezenţa ducesei de Montmorency şi că trebuie să ne începem căutările de la palatul Mesmes.

— Cred că aveţi dreptate, făcu mareşalul cu o nervozitate mânioasă. Voi merge neîntârziat să-l caut pe fratele meu. Dar, spuneţi, dacă nu m-aţi fi găsit la Paris, aţi fi întreprins aşadar această eliberare? De ce?

— Monseniore, făcu Pardaillan care fu cât pe ce să se trădeze, consideram că este datoria mea să îndrept parţial răul de care tatăl meu era parţial răspunzător…

— Da, este adevărat… Aveţi într-adevăr un caracter frumos, cavalere. Iertaţi-mi aceste întrebări…

— În legătură cu găsirea mareşalului de Damville, reluă Pardaillan grăbindu-se să abandoneze această parte neliniştitoare a discuţiei, îmi imaginez că treaba este periculoasă…

— Ah! exclamă François cu o exaltare controlată, dacă l-aş întâlni! Vom vedea atunci din ce parte va lovi pericolul!

— Nu mă gândesc la dumneavoastră, monseniore, ci la ele … Numai de ele vorbeam!

— Ele! făcu mareşalul tresărind.

— Fără îndoială! Cine ştie până unde va merge ducele de Damville, dacă ele se află la el, şi dacă dumneavoastră îl veţi provoca! Cine ştie ce ordine va fi dat!

— Fiica mea! bâigui François pălind.

— Monseniore, vă cer o zi şi o noapte de răbdare. Lăsaţi-mă pe mine! Îmi asum sarcina, chiar din noaptea aceasta, să aflu ce se petrece la palatul Mesmes. Dacă ele sunt acolo, vom chibzui, şi cred că va trebui să fim şireţi…

— Într-adevăr, cavalere, exclamă François, cu cât vă ascult mai mult, cu atât vă admir mai mult energia şi supleţea. Întâlnirea noastră este o mare bucurie pentru mine…

— Deci, monseniore, îmi daţi mână liberă?

— Până mâine, da!

— Monseniore, reluă reluă calm Pardaillan, până în ziua în care voi reuşi să intru în palatul Mesmes şi voi afla cu exactitate ce se petrece acolo. De altfel, sper că voi reuşi încă din această noapte.

— Aşa să faceţi, copilul meu. Şi dacă reuşiţi, vă voi datora mai mult decât viaţa…

Cavalerul se ridică să se retragă. Mareşalul îl îmbrăţişă cu căldură.

Pardaillan se îndepărtă cu paşi mari de palatul Montmorency.

XXIV – DOMNUL PARDAILLAN TATĂL.

Cu aproximativ două luni înaintea evenimentelor pe care tocmai le-am istorisit, către seara unei zile reci, doi bărbaţi se opriră în singurul han din Ponts-de-Cé, în apropiere de Angers. Unul dintre ei avea îmbrăcămintea şi înfăţişarea unui căpitan care călătorea în etape scurte către locul de întâlnire cu trupa sa; celălalt părea a fi scutierul său.

Ori acest căpitan era mareşalul de Damville care, venind de la Bordeaux şi mergând la Paris, se abătuse din drum pentru a poposi la Ponts-de-Cé.

Şi dacă se deplasa cu o suită modestă, era pentru că ţinea fără îndoială să nu atragă atenţia asupra sa.

Mareşalul avea o întâlnire în hanul din Ponts-de-Cé. Scutierul ieşea într-una în drum şi privea în direcţia Angersului.

În sfârşit, la lăsarea întunericului, un cavaler se opri în faţa hanului şi fără să coboare de pe cal, întrebă de un călător care trebuia să fi sosit cu o seară înainte sau chiar în cursul zilei.

Acest bărbat fu dus în prezenţa lui Henri de Montmorency care schiţă un semn misterios.

La un semn asemănător pe care îl făcu noul venit, mareşalul îşi închise cu grijă uşa şi întrebă cu însufleţire:

— Veniţi de la castelul Angers?

— Da, monseniore.

— Aveţi ceva să-mi spuneţi din partea ducelui?

— Care duce, monseniore? făcu cavalerul.

— Ducele de Guise! făcu Montmorency cu glas scăzut.

— Ne-am înţeles. Scuzaţi toate aceste precauţiuni, domnule mareşal, suntem foarte supravegheaţi…

— Bun! Guise se mai află încă la Angers?

— Nu. A plecat acum trei zile şi merge la Paris. Ducele de Anjou a plecat ieri.

— Cunoaşteţi dacă a avut loc vreo înţelegere între ei?

— Nu cred, monseniore. Ducele de Anjou este prea preocupat cu favoriţii săi şi cu bigudiurile sale.

— Îmi aduceţi aşadar vreun cuvânt de ordine de la Henri de Guise? …

— Da, monseniore; iată-l: pe 30 martie ce vine, la ora nouă şi jumătate seara, la hanul Deviničre, la Paris, în strada Saint Denis. Vă veţi aminti, domnule mareşal?

— Îmi voi aminti.

— Veţi întreba de domnul Ronsard, poetul. Veţi fi mascat. Veţi avea o pană roşie la tocă.

— Pe 30 martie seara, în strada Saint-Denis, la Devinicre, bine. Asta-i tot?

— Da, monseniore. Pot să mă retrag? Pentru că nu trebuie să mi se observe lipsa…

— Mergeţi, prietene, mergeţi…

— V-aş fi recunoscător să-i comunicaţi monseniorului Henri de Guise că m-am achitat cu bine de însărcinare, şi să-i spuneţi că sunt al lui trup suflet, deşi îi aparţin ducelui de Anjou… în aparenţă!

— Aşa va fi. Cum vă numiţi?

— Maurevert, la dispoziţia dumneavoastră, aici şi la Paris, unde trebuie să ajung cât mai curând.

Şi după ce salută, Maurevert se retrase.

„Iată o adevărată faţă de nemernic, se gândi mareşalul. Cum poate să angajeze Henri de Guise asemenea servitori? … Iată unul care astăzi trădează stăpânul. Poţi să ştii că mâine nu te va trăda pe tine? Cât despre această întâlnire chiar în strada Saint Denis, voi merge, dar îmi voi lua măsurile mele de siguranţă!”

Cititorii noştri au văzut deja că Henri de Montmorency urma să asiste efectiv la reuniunea de la Devinicre, în acea seară în care Ronsard şi poeţii săi au celebrat muza antică şi în care ducele de Guise şi acoliţii săi au analizat modalităţile de a ucide un rege.

După plecarea lui Maurevert, scutierul urcă în camera mareşalului.

— Ne continuăm drumul, monseniore? întrebă scutierul.

— Pe legea mea nu; vom face escală aici; dar să fii gata mâine dimineaţă la prima oră şi, până atunci, spune să mi se aducă cina, drumul mi-a deschis pofta de mâncare.

Scutierul se retrase în mare grabă pentru a îndeplini poruncile stăpânului său. În acel moment, Henri de Montmorency auzi vociferări mânioase izbucnind de sub fereastra sa, din curtea cea mică.

— Vă spun că nu-l veţi pune aici, ei drăcia dracului!

— Iar eu vă spun că stă foarte bine aici! Pe Pilat! Pe Baraba!

— Vocea asta! făcu Henri tresărind.

— Grajdul ăsta e rezervat pentru animalele acestor seniori.

— Iar eu vă jur că în nici un caz calul meu nu va merge în staul printre vacile dumneavoastră!

— Domnule cerşetor, o să fiţi dat afară!

— Domnule amfitrion, o să fiţi ciomăgit!

— Ciomăgit! eu! Ah! la naiba, pe drept cuvânt se spune: Oştean mitocan!

Restul frazei se pierdu într-o serie de interjecţii feroce, care curând se transformară în urlete, care la rândul lor deveniră gemete.

Henri coborâse repede în curte şi zări două umbre dintre care una o cotonogea pe cealaltă cu conştiinciozitatea şi îndemânarea unei mâini experte în acest fel de exerciţii.

— Ajutor! Mă omoară! striga hangiul.

Căci umbra cotonogită nu era altcineva decât hangiul.

Cotonogarul, la rândul lui, îşi întrerupse îndeletnicirea, îl salută cu curtoazie pe noul venit şi îi spuse:

— Domnule, după spada şi înfăţişarea dumneavoastră, bănuiesc că sunteţi un gentilom. Eu însumi sunt şi doresc să vă fac judecătorul acestei neînţelegeri, dacă sunteţi de acord.

Mareşalul făcu un semn aprobator cu capul.

— Deci, reluă necunoscutul încercând în zadar să distingă în obscuritate trăsăturile interlocutorului său, acest necioplit pe care tocmai l-am ciomăgit cât am putut de bine, pretinde că trebuie să-mi iau calul din grajd pentru a-l duce să-şi petreacă noaptea în staul.

— Grajdul nu este decât pentru trei cai, gemu hangiul; este loc numai pentru animalul acestui senior, pentru calul său de samar şi al scutierului său.

— Acolo unde e loc pentru trei, e loc şi pentru patru. Nu-i adevărat, domnule? … Un animal atât de frumos şi de bun! Vreau să vi-l arăt, domnule! Veţi putea judeca mai bine după aceea. Hei, gazdă, o lumină!

Hangiul, sigur că va fi sprijinit de călătorul pe care îl presupunea a fi foarte bogat, după cina pe care a comandat-o, se grăbi să aprindă un felinar.

Dar numaidecât, Henri de Montmorency i-l luă din mână şi îndreptă lumina către necunoscut.

„El e! se gândi el. Mi-am închipuit după voce.”

Şi, în acelaşi timp, Henri împinse uşa grajdului şi, aruncând o privire înăuntru, zări lângă cei trei cai ai săi o gloabă înspăimântător de slabă, cu oasele ieşindu-i prin piele, cu copitele tocite, cu spatele noduros. Totuşi, se ţinea bine pe picioare.

— Uitaţi-vă, domnule, exclama în acest timp necunoscutul, uitaţi-vă la acest cap elegant, la acest păr lucios, la aceste picioare zvelte, şi spuneţi-mi dacă un asemenea animal poate să se culce într-un staul?

Montmorency se întoarse, cu felinarul în mână, şi şopti:

— Aveţi dreptate, domnule Pardaillan, este un cal valoros!

Necunoscutul rămase cu gura căscată, cu ochii dilataţi. Un strigăt, un nume era cât pe ce să-i scape. Montmorency îl opri cu o privire şi reluă cu voce tare:

— Domnule, hangiul nostru consimte la cererea dumneavoastră îndreptăţită. În ce vă priveşte, mi-aţi face o onoare dacă aţi accepta să împărţim cina mea. Fără mofturi! Ca între gentilomi…

Vorbind astfel, spre marea stupefacţie a gazdei, mareşalul de Damville îşi trecu braţul pe sub cel al lui Pardaillan şi îl antrenă spre camera sa.

Bătrânul Pardaillan, şi mai stupefiat încă decât hangiul, se lăsă dus fără să rostească nici un cuvânt.

Şi totuşi, pe traseul din curte până în cameră, a chibzuit fără îndoială, căci abia se închisese uşa în urma mareşalului

şi a sa şi, punându-şi mâini le în şolduri, rosti fără cea mai mică emoţie vizibilă:

— Încântat să vă revăd sănătos, monseniore!

Apoi, îndreptându-se după salut, şi proţăpindu-se, cu fruntea sus, cu ochii încreţiţi:

— Puţin îmbătrânit, de pildă… Ah! la naiba, aveaţi cam nouăsprezece ani ultima dată când am avut onoarea să vă prezint omagiile mele şi, dacă ştiu să socotesc, trebuie să aveţi acum treizeci şi cinci sau şase; eraţi pe atunci ceea ce se numeşte un brunet frumos, monseniore, şi nu aveaţi seamăn în a imprima mustăţii dumneavoastră o curbă graţioasă şi teribilă în acelaşi timp… Cum ne mai schimbăm! … Cum, văd într-adevăr şuviţe cărunte la tâmplele dumneavoastră? Ce cută amară a adoptat această gură! Şi apoi, faţa dumneavoastră s-a înăsprit! Trebuie să spun că deja nu era prea tandră… Eu, după cum vedeţi, sunt aproape neschimbat. Pentru că, după ce trecem de o anumită vârstă, noi ăştia, soldaţii bătrâni, nu mai îmbătrânim… Am auzit adesea vorbindu-se despre dumneavoastră, şi întotdeauna ca despre un spintecător di primo cartello! Se pare că ştiţi să despicaţi o ţeastă cu mare îndemânare, şi că nu se mai ţine socoteala hughenoţilor pe care i-aţi ucis… Deh! Pe Pilat, eu sunt cel care v-a pus spada în mână şi care v-a învăţat toate loviturile de spadă. Dacă aş fi vanitos, m-aş lăuda cu un elev ca dumneavoastră. Nu sunt. Domnul fie lăudat, dar mă laud totuşi.

— Domnule Pardaillan, spuse Henri de Montmorency, faceţi-mi deci plăcerea să împărţiţi cina cu mine.

Mareşalul de Damville se aşează şi, cu un gest, îşi invită comeseanul să facă la fel.

— La porunca dumneavoastră, monseniore! făcu Pardaillan care se aşează şi, imediat, cu un oftat adânc, scoase capacul de pe o oală mare de gresie care, descoperită, răspândi în cameră un miros de jumări fine.

— O! o! făcu Pardaillan, în seara asta se mănâncă gratis!

Damville îl studia cu o privire gânditoare.

— M-aţi felicitat adineauri, spuse el pe un ton tăios şi aspru, trebuie să mă revanşez. Pentru Dumnezeu! Dumneavoastră nu aţi îmbătrânit! V-am recunoscut numai după gesturi. Şi apoi, de altfel, am păstrat aşa o amintire despre dumneavoastră! … (Oşteanul ciuli urechile.) De exemplu, ceea ce a îmbătrânit este costumul dumneavoastră! Să mă trăsnească Dumnezeu! s-ar spune că e aceeaşi jachetă pe care o purtaţi în ziua în care m-aţi părăsit atât de grăbit. Biata jachetă! Ce văd? O gaură la cotul stâng… şi petece… ah! pe legea mea, renunţ să le mai număr! Şi cizmele Dumneavoastră! bietele dumneavoastră cizme! Pe toţi dracii! dar purtaţi un pinten de fier şi altul de oţel! Ei! nici măcar nu sunt la fel de mari!

— Ce vreţi, monseniore! întotdeauna am cochetat cu sărăcia!

La această frază, bătrânul soldat goli un pocal cu vin de Saumur şi clipi din ochi ştergându-şi mustaţa aspră cu buzele.

Montmorency îşi pusese cotul pe masă şi, cu bărbia în palmă îşi contempla intens oaspetele.

— Deci, spuse el deodată, ce s-a întâmplat cu dumneavoastră de când nu v-am mai văzut?

— Am supravieţuit, monseniore.

— Unde aţi locuit?

— Pe toate drumurile locuibile, sub toate cerurile ospitaliere: totuşi, trebuie să spun că timp de vreo doi ani am stat în Paris.

— Paris? Aha! aha! … Şi de ce l-aţi părăsit?

— De ce l-am părăsit? făcu Pardaillan a cărui privire cenuşie sclipi cu maliţiozitate. Ei bine, vă voi spune, monseniore. Mă aflam aşadar la Paris, foarte liniştit, şi stabilit într-o pensiune bună şi frumoasă… eram fericit, mă îngrăşam. Ori, într-o seară… da, era în octombrie anul trecut…

Mareşalul tresări.

— Într-o seară, deci, am zărit la cotitura unei străzi pe cineva… o veche cunoştinţă de-a mea. Trebuie să vă spun, monseniore, că ţineam foarte mult să o evit pe acea cunoştinţă… închipuiţi-vă că acel bărbat vroia cu tot dinadinsul să mă facă fericit împotriva voinţei mele. Mi-am spus de îndată: „Dacă rămân la Paris, mai devreme sau mai târziu voi ajunge să dau nas în nas cu el! Şi atunci, adio frumoasa mea sărăcie pe care o iubesc atâta! Va trebui să fiu fericit, şi apoi să vorbesc, şi apoi să dau expliciţii, şi apoi…” pe scurt! m-am mutat fără surle şi trâmbiţe şi am apucat din nou pe drumul mare al soartei şi necunoscutului! …

— Dar, făcu Montmorency, eu mă aflam chiar la Paris în perioada despre care vorbiţi.

— Ca să vezi! Ce coincidenţă, monseniore!

— Da, eram acolo, reluă mareşalul; şi chiar îmi amintesc de o aventură pe care am avut-o cam în acel moment; fiind atacat într-o seară de nişte borfaşi, eram pe cale de a fi copleşit când am fost salvat de un necunoscut cumsecade căruia i-am dăruit cel mai bun cal al meu, pe bunul Galaor.

„Lua-l-ar dracu pe salvator!” bombăni bătrânul oştean.

Timp de câteva minute se lăsă liniştea. Mareşalul reflecţii.

— Dragul meu domn Pardaillan, făcu el deodată, aţi remarcat un lucru, nu ne-am văzut de şaisprezece ani, vă am în faţa mea de ore bune şi nu v-am cerut încă socoteală pentru trădarea dumneavoastră.

„Bang! A ajuns şi aici!” se gândi Pardaillan.

— Ce trădare?

Şi cum Henri păstra tăcerea, ezitând poate să trezească fantomele adormite din mintea sa:

— Am înţeles, făcu Pardaillan lovindu-se cu palma peste frunte. Monseniorul vrea fără îndoială să-mi vorbească despre acel nemernic, despre acel ticălos, despre acel trădător, despre acel mizerabil care a ucis un cerb în pădurea monseniorului? Aţi pus să fie atârnat de craca de jos a unui castan pe care îl am încă în faţa ochilor. Frumos

copac, pe legea mea! Este adevărat, recunosc cu toată umilinţa, imediat ce monseniorul a întors spatele, l-am dezlegat pe pişicher; ca dovadă că a luat-o la sănătoasa fără să-mi spună măcar mulţumesc. A fost o trădare, recunosc.

— Ignoram acest detaliu, domnule Pardaillan, făcu Montmorency.

— Ah! de data asta, monseniore, mă dau bătut.

— Sunt sigur că memoria vă va reveni!

— Într-adevăr, spuse calm Pardaillan; îmi amintesc de anumite trădări de felul celei pe care am scos-o la iveală. Monseniorul vrea cumva să facă aluzie la treaba de la Margency, după care am avut regretul de a-l părăsi?

— M-aţi părăsit pentru că aţi crezut că veţi fi spânzurat.

— Spânzurat! Ptiu! monseniore! Sfâşiat în bucăţi, tras pe roată de viu, în cel mai bun caz. Dar spânzurat pur şi simplu… nu m-aş fi ostenit să fac nişte călătorii atât de lungi. Cât despre acea treabă, o mărturisesc la fel ca şi pe celelalte, monseniore: v-am trădat în ziua aceea; am înapoiat-o pe micuţă mamei sale. Ce vreţi! Am auzit-o pe acea mamă plângând; am auzit-o spunând lucruri care m-au cutremurat; nu ştiam că durerea omenească poate fi atât de intensă; şi nu ştiam că pot exista asemenea dureri. Lăsaţi-mă să-mi duc confesiunea până la capăt; de şaisprezece ani, nu a existat nici o zi în care să nu mă căiesc pentru că v-am ascultat în ziua aceea şi am provocat nişte nenorociri atât de mari. Dar dumneavoastră, monseniore?

Henri de Montmorency rămase câteva clipe tăcut, apoi spuse:

— E bine, maestre Pardaillan. Văd că aveţi o memorie bună. Revin deci la ce vă spuneam: m-aţi trădat. Ori, vă rog să remarcaţi că nu vă reproşez această trădare. Am uitat. Vreau să uit. Vă consider un gentilom corect şi serios. Ascultaţi-mă deci, pentru că vreau să vă fac nişte propuneri pe care veţi fi liber să le acceptaţi sau să le refuzaţi; dacă refuzaţi, veţi merge pe drumul dumneavoastră, eu voi merge pe al meu, şi totul se va încheia. Dacă acceptaţi, nu

va putea rezulta de aici pentru dumneavoastră decât onoare şi profit.

Pardaillan îşi spuse în sinea lui: „Cât îl schimbă vârsta pe om! Altă dată, pentru un sfert din ce i-am spus, ar fi sărit la mine, cu spada şi pumnalul în mâini… dar ce poate să vrea de la mine?”

— Domnule Pardaillan, reluă mareşalul după o clipă de reflecţie, ştiţi că mulţi tineri v-ar invidia fermitatea privirii. Odinioară eraţi de temut; acum trebuie să fiţi teribil…

— Deh! îmi cunosc meseria de om de arme, asta-i tot.

— Bun! făcu mareşalul cu o privire admirativă; şi acea poftă nebună de aventuri care vă caracteriza?

— Cu pofta stau bine, monseniore; ocaziile să o satisfac îmi lipsesc.

— În aşa fel, reluă Henri, încât dacă vi s-ar oferi în fiecare zi să vă înfruptaţi după pofta inimii…

— Depinde de felurile care mi s-ar oferi. Există aventuri şi aventuri.

— Bine, făcu mareşalul, ascultaţi-mă cu toată atenţia, căci am să vă spun ceva cât se poate de serios.

Păru să aibă o ultimă ezitare, apoi, hotărându-se:

— Domnule Pardaillan, ce părere aveţi despre regele Franţei?

— Regele Franţei, monseniore. Şi ce naiba vreţi să gândească un prăpădit demn de plâns cum sunt eu, decât că este regele!

— Pardaillan, spuneţi-mi ce părere aveţi şi vă dau cuvântul meu că nimeni nu vă va cunoaşte gândul…

Pardaillan tresări…

— Monseniore, spuse el, nu o cunosc pe Maiestatea Sa: se spune despre rege că este slab şi rău la suflet; se spune că este atins de o boală care îi poate provoca accese de furie; se spune că este lipsit de milă ca şi de curaj; iată ce se spune; dar eu, eu nu ştiu nimic… nimic în afară de un singur lucru: un asemenea rege este incapabil să inspire un devotament sincer.

— Dacă aceasta este într-adevăr părerea dumneavoastră, cred că vom putea să ne înţelegem; sunteţi liber, viguros, plin de curaj şi de pricepere, în loc să irosiţi aceste calităţi în aventuri jalnice la drumul mare, puteţi să le folosiţi pentru o operă grandioasă. Ce aţi spune dacă, în locul acestui rege maniac, suspicios, nemilos şi bolnav, ce aţi spune de un rege al cărui suflet ar fi măreţ şi a cărui origine ar fi măreaţă, tânăr, entuziast, visând fără îndoială să se remarce şi în consecinţă capabil să le dea tuturor celor care îl înconjoară ocazia de a se remarca ei înşişi? …

— Monseniore, îmi propuneţi nici mai mult nici mai puţin decât să uneltesc împotriva regelui…

— Da! făcu categoric Montmorency. Vă este cumva teamă?

— De ce mi-ar fi teamă, dacă nu mi-a fost teamă nici chiar de dumneavoastră?

— Atunci ce vă opreşte? făcu Montmorency zâmbind la acest compliment dibaci. De altfel, trebuie să vă previn că nu vă cer o implicare directă, ci una de sprijin.

— Explicaţi-vă, monseniore, explicaţi-vă.

— Iată: eu sunt implicat în această aventură; oricare ar fi rezultatul, voi merge până la capăt. În caz de înfrângere, singur sau cu oameni indiferenţi nu m-aş putea apăra bine. Îân sfârşit, am nevoie de cineva care să vegheze asupra mea în timp ce eu îmi păstrez toată libertatea de acţiune.

— Încep să înţeleg, monseniore. Eu voi fi braţul care acţionează fără a putea fi cunoscut creierul care dirijează acest braţ.

— Minunat. Acest lucru vă convine?

— Da, dacă am ceva de câştigat.

— Ce îmi cereţi?

— Nimic pentru mine, în afară de a mi se suporta cheltuielile.

— Veţi primi cinci sute de scuzi pe lună atât timp cât rămâneţi în serviciul meu pentru această campanie. E destul?

— E prea mult. Dar aceasta, monseniore, este o plată şi nu o recompensă.

— Dacă nu vreţi nimic pentru dumneavoastră, pentru cine solicitaţi atunci?

— Pentru fiul meu.

— Ei bine, ce solicitaţi pentru acest fiu?

— Dacă această campanie eşuează, o sumă de o sută de mii de livre care îi va fi asigurată prin donaţie.

— Şi dacă reuşeşte campania?

— Adică dacă aşezăm pe tron un rege ales de noi? Atunci, monseniore, nu vă solicit bani. Dar mi se pare că o locotenenţă cu promisiunea căpităniei ar fi recompensa potrivită pentru fiul omului care v-a slujit.

— Pentru cele o sută de mii de livre, spuse mareşalul, mă angajez chiar în acest moment. Cât despre locotenenţă, mă angajez să o pun pe lista condiţiilor pe care am de gând să le impun.

— Foarte bine, monseniore, cuvântul dumneavoastră îmi este suficient… deocamdată… Când vreţi să fiu la Paris?

Mareşalul se gândi câteva clipe.

— Păi, peste două luni de pildă, sfârşi el prin a spune. Până atunci, nimic important nu se va pune la cale. Va fi suficient deci să fiţi în palatul meu în primele zile din aprilie.

— Voi fi, monseniore, şi chiar mai devreme.

Ba nu. Ar fi bine ca, dimpotrivă, să nu fiţi văzut la Paris până atunci. De asemenea, atunci când sosiţi, ar fi bine să mergeţi direct la palatul Mesmes fără să întâlniţi nici o figură cunoscută.

— Voi veni noaptea. În primele opt zile din aprilie.

— Este perfect aşa. Aşadar, până atunci, ce veţi face?

— Eh! O să mă apropii foarte încet de Paris ca un adevărat hoinar.

— Aveţi nevoie de bani?

Fără a aştepta răspunsul, mareşalul îşi chemă scutierul şi îi spuse câteva cuvinte cu glas scăzut. Scutierul ieşi, şi

câteva clipe mai târziu intră din nou cu o punguţă dolofană pe care o depuse pe masă.

— Iată, făcu bătrânul soldat, un fel de desert din care n-am mai gustat de tare mult timp.

O oră după această scenă, tot hanul dormea. Doar Montmorency şi Pardaillan încă mai reflectau înainte de a adormi, unul în patul său, celălalt pe fânul din hambarul în care îşi alesese domiciliul.

„Tocmai am făcut, se gândea primul, o achiziţie pe care ducele de Guise ar fi plătit-o cu greutatea sa în aur.”

Iar celălalt îşi spunea: „Îmi risc viaţa, dar asigur viitorul copilului meu…”

XXV – PRIZONIERELE.

În primele zile de aprilie, adică spre perioada în care bătrânul Pardaillan, îmbrăcat în haine noi şi transformat din cap până-n picioare, se apropia de Paris, şi în care fiul său încerca să ia legătura cu François de Montmorency, ne deplasăm la palatul Mesmes în care Jeanne de Piennes şi Loďse sunt de douăsprezece zile prizoniere.

Mareşalul de Damville, întunecat şi agitat, se plimba singur printr-un salon spaţios de la primul etaj.

Regăsind-o pe Jeanne, Henri se simţise readus cu violenţă la sentimentele tinereţii sale.

Din momentul în care o regăsise, o revăzuse, pusese stăpânire pe ea, înţelese că încă o iubea.

„De ce sunt atât de tulburat de regăsirea ei? De ce simt flăcările pasiunii pe care o credeam stinsă? Oare o iubesc acum mai mult decât o iubeam odinioară? …”

În timp ce Henri rostea aceste cuvinte în adâncul cel mai intim al minţii sale, cineva bătu la uşă.

Făcu un gest de nerăbdare şi merse să deschidă.

Bărbatul pe care l-am văzut la Ponts-de-Cé, şi care îi servea de scutier, îşi făcu apariţia.

— Monseniore, spuse el fără a aştepta să fie întrebat, o veste importantă. Fratele monseniorului se află la Paris.

Damville păli.

— L-am văzut eu însumi, continuă scutierul, l-am urmărit; se află în palatul său.

— Bine, lasă-mă singur.

Rămas singur, Henri de Montmorency se lăsă să cadă într-un fotoliu, copleşit!

Căci acest om, fratele său! însemna răzbunarea care, dintr-o clipă în alta, putea să-i aţină calea, ameninţătoare, nemiloasă!

„Ah! dacă aş fi singur! mormăi el. Cum l-aş mai aştepta neclintit! sau mai degrabă cum aş mai merge să-l caut, să-l înfrunt, să-i strig în faţă: Pe mine ai venit să mă cauţi la Paris! Iată-mă! Ce vrei? … Dar nu mai sunt singur! Ea este aici! Şi o iubesc! Nu vreau s-o găsească aici. Nu vreau se întâlnească! Cine ştie dacă el n-o iubeşte în continuare! …”

Timp de o oră, Henri de Montmorency îşi continuă plimbarea care, încetul cu încetul, îl calmă.

În sfârşit, un zâmbet apăru pe buzele sale.

Poate că găsise ceea ce căuta, căci şopti:

— Da… Acolo va fi în siguranţă… Am o metodă bună pentru a-mi asigura fidelitatea acestei femei… vom vedea!

În acelaşi timp, se îndreptă către apartamentul în care erau închise Jeanne de Piennes şi Loďse. Ajuns la uţa, ascultă o clipă şi, neauzind nici un zgomot, deschise încet cu o cheie pe care o ţinea la el, apoi împinse uşa şi se opri pălind:

Jeanne şi fiica sa erau în faţa lui!

Strânse una în alta, înlănţuite într-o îmbrăţişare ca pentru a se proteja reciproc, cu pieptul palpitând, îl priveau cu o spaimă indescriptibilă. El făcu un pas, închise cu grijă uşa în urma lui şi înainta spunând:

— Mă recunoaşteţi, doamnă?

Jeanne de Piennes se aşează cu hotărâre în faţa lui Loďse. Roţeaţa ruşinii îi împurpura fruntea. Spuse:

— Cum îndrăzniţi să apăreţi în faţa acestei copile?

— Văd acum că mă recunoaşteţi! făcu mareşalul. Mă felicit. Văd că nu am îmbătrânit prea mult, aşa cum îmi

spunea cineva de curând… uitaţi… cineva de care trebuie să vă amintiţi… domnul Pardaillan!

Loďse lăsă să-i scape un ţipăt plângăreţ şi îşi acoperi faţa cu amândouă mâinile.

Puterea sentimentului matern o împinse pe Jeanne către limita ultimă a îndrăznelii şi îi înzeci forţele.

— Domnule, spuse ea cu o voce foarte limpede şi foarte calmă, faceţi o greşeală evocând în faţa fiicei mele amintiri atât de odioase. Plecaţi, credeţi-mă. Aţi comis o ultimă laşitate smulgându-ne din puţina bucurie care îmi mai rămăsese!

Un fior de mânie îl scutură pe Montmorency. Pumnii i se încleştară. Dar se abţinu.

— Da, făcu el dând din cap, iată-vă la fel cum v-am văzut întotdeauna; de fiecare dată când m-am aflat în prezenţa dumneavoastră, pe faţa dumneavoastră am citit ură şi groază… Trebuie să vă vorbesc, doamnă. Şi, la fel ca dumneavoastră, cred că se cuvine ca discuţia noastră să rămână între dumneavoastră şi mine. O rog deci pe fiica dumneavoastră să se retragă.

Loďse îţi aruncă un braţ pe după gâtul lui Jeanne.

— Mamă, exclamă ea, nu te părăsesc!

— Nu, copila mea, spuse Jeanne, nu ne vom despărţi. Orice ar putea spune acest om, mama ta se află aici ca să te apere…

Henri roşi şi păli rând pe rând. Planul său de a o izola pe Jeanne eşua. O clipă, se întrebă dacă nu va recurge la forţă. Dar o văzu pe Jeanne atât de hotărâtă încât se temu.

— De ce vă este frică? făcu el cu o voce joasă şi răguşită, rugătoare şi ameninţătoare în acelaşi timp. Dacă aş fi vrut să vă despart de fiica dumneavoastră, aş fi făcut-o deja şi cu uşurinţă. Nu am vrut-o. Spuneţi şi gândiţi ce vreţi, nu îmi veţi lua meritul sincerităţii. Ah! bombăniţi! Întreaga dumneavoastră atitudine protestează. Nu puteţi să împiedicaţi realitatea să existe. Iar realitatea este că, dacă François v-a abandonat cu laşitate, eu vă sunt fidel!

Un strigăt de oroare şi de indignare izbucni de pe buzele lui Jeanne.

— Mizerabilule, strigă ea cu un elan la care părea să fie împinsă de întreaga sa dragoste de odinioară, mizerabilule, tu, înşelătoria ta ne-a despărţit. Dar află de la mine, departe de mine, François plânge după mine, ava cum eu plâng după el!

— Mamă, mamă! Eu sunt cu tine! strigă Loďse.

— Da, copila mea, draga mea, tu eşti cu mine… şi tu eşti într-adevăr acum singura mea comoară…

Henri contemplă cu o privire întunecată spectacolul mamei şi fiicei îmbrăţişate:

— E bine, reluă el încercând să imprime glasului său un ton moderat. Mai târziu, îmi veţi da dreptate… da! când veţi afla din ce pericol v-am scos pe amândouă poate că mă veţi privi cu mai puţină oroare. Pentru moment, trebuie să aflaţi pentru ce am venit să vă vorbesc. Nu puteţi rămâne în acest palat. Acelaşi pericol care vă ameninţa în strada Saint-Denis vă ameninţă şi aici… Vă rog deci să vă pregătiţi; peste o oră, o trăsură vă va transporta într-o casă în care veţi fi în deplină siguranţă… Adio, doamnă!

Un gest imperceptibil de bucurie îi scăpă lui Jeanne.

Dar privirea suspicioasă a lui Henri observă acest gest.

— Trebuie să vă spun, făcu el cu răceală, că orice încercare, orice strigăt în timpul traseului ar fi cel puţin inutile… dacă nu chiar foarte periculoase… pentru această copilă.

Exaltarea artificială care o susţinuse pe Jeanne în prezenţa temutului său duşman se nărui dintr-o dată. Simţea o groază din acelea care paralizează mintea.

„S-a sfârşit, gândi ea. Fiica mea e pierdută, eu sunt pierdută!”

Într-adevăr, discuţia pe care o avusese cu Henri îi dovedea că acest om era în continuare cel de odinioară.

În ultimele zile care se scurseseră, nefericita mamă începuse din nou să spere. Şi totuşi ştia că se află la

discreţia Iui Henri de Montmorency.

Într-adevăr, nu s-a uitat poate că, în ziua în care au fost aduse în palatul Mesmes, mareşalul, deschizând pe neaşteptate uşa, apăruse în faţa mamei şi fiicei în momentul în care ele schimbau presupuneri asupra straniului lor prizonierat.

Dar, în ziua aceea, Henri nu a spus nimic. Zilele s-au scurs fără ca el să îndrăznească să rişte o nouă întrevedere.

Şi, atunci când Jeanne spera că îl ajunseseră poate remuşcările, mareşalul de Damville constata că pasiunea sa era mai violentă ca oricând.

Această speranţă a lui Jeanne tocmai îşi luase zborul. Era în continuare exact acelaşi Henri pe care îl cunoscuse.

— Ce va face cu noi? întrebă ea cu jumătate de glas.

— Curaj, mamă, făcu Loďse. Ce contează unde ne va duce acest om, atât timp cât nu vom fi despărţite?

Noaptea se încheie fără să mai vină cineva la ele şi abia spre dimineaţă adormiră, extenuate, una lângă alta.

Un dublu eveniment l-a împiedicat pe mareşalul de Damville să pună în aplicare, în acea noapte, planul său. Lucru ciudat, părăsind-o pe Jeanne de Piennes, descoperi că este aproape fericit. Pe scurt, dăduse prima lovitură. Şi apoi, invenţia sa de a spune că le răpise pentru a le sustrage unui pericol i se părea magnifică.

Să se despartă de ele, îi era cu siguranţă greu. Dar certitudinea că François era la Paris, presentimente vagi că fratele său ar putea veni la palat, îl deciseră în favoarea acestei despărţiri.

Spre ora şapte şi jumătate, la lăsarea serii, se învălui într-o mantie largă, îşi aşează pe cap o tocă fără pană, îşi prinse la centură un pumnal solid şi ieşi din palat.

O jumătate de oră mai târziu era în strada Hache şi se oprea la colţul străzii Traversičre, în faţa unei case mici cu poarta verde… casa lui Alice de Lux!

Bătu. Liniştea din casă rămase adâncă. Şi o lumină pe care o observase printre încheieturile porţii se stinse imediat.

— Se feresc! mormăi el. Deci ea e aici. La dracu, trebuie să mi se deschidă!

Bătu mai tare. Şi fără îndoială, înăuntru, apăru temerea ca zgomotul să nu atragă curiozitatea asupra acestei case care avea neapărată nevoie să nu se preocupe nimeni de ea, căci Henri auzi paşi pe nisipul grădiniţei, şi curând, de dincolo de poartă, se auzi o voce acră:

— Vedeţi-vă de drum, dacă nu vreţi să chem straja…

— Laura! strigă Henri.

O exclamaţie înăbuşită îi răspunse.

— Deschide Laura, reluă mareşalul, sau, pe toţi dracii, voi intra sărind peste zid!

Poarta se deschise imediat.

— Dumneavoastră, monseniore! făcu bătrâna Laura.

— Da, eu, ce-i de mirare în asta? …

— De aproape un an…

— Un motiv în plus ca să fiu primit cu amabilitate atunci când revin. Haide vreau să vorbesc cu Alice.

— Nu este la Paris, monseniore!

— Haida de! rânji Henri; nu se vorbea decât despre întoarcerea ei, ieri dimineaţă, la Luvru.

— A plecat din nou! reluă energic Laura.

— În acest caz, mă instalez aici ca s-o aştept, chiar dacă trebuie s-o aştept o lună de zile.

— Vă rog să intraţi, monseniore, făcu o voce, în timp ce o siluetă se contura în pragul casei.

Era Alice; mareşalul o recunoscu numaidecât şi o salută cu o graţie nu lipsită de insolenţa pe care acest cavaler de înaltă clasă se credea în drept să o sugereze.

Alice se întorsese în casă… Laura aprinse din nou felinarele. Mareşalul se întoarse către Alice. Aceasta, în picioare, puţin palidă, cu ochii în pământ, aşteptă ca Laura să iasă.

— Vă ascult, domnule, spuse ea atunci; îmi forţaţi poarta; vorbiţi pe un ton ridicat, mă salutaţi cu toată ironia de care

sunteţi capabil; toate acestea pentru că am fost amanta dumneavoastră. Să vedem, ce aveţi să-mi spuneţi?

Mareşalul rămase o clipă uimit.

— Ce am să vă spun! făcu el. Mai întâi, să vă cer iertare pentru că m-am prezentat în acest fel.

Între timp, Henri examinase cu privirea această încăpere pe care o cunoştea bine.

— Nimic schimbat, făcu el, cu excepţia a două lucruri. Dumneavoastră mai întâi, care sunteţi mai frumoasă ca oricând…

— Şi apoi?

— Apoi acest loc gol… acest loc în care se afla un portret…

— Al dumneavoastră, domnule. Vă voi face să înţelegeţi dintr-un cuvânt de ce portretul dumneavoastră nu mai este acolo, de ce vi s-a deschis cu întârziere, de ce vă rog să-mi explicaţi repede ce anume aşteptaţi de la mine, şi de ce, în sfârşit, vă implor să uitaţi că exist… am un amant.

Acestea au fost spuse cu o claritate care i-ar fi părut foarte dureroasă sau de-a dreptul sublimă lui Henri dacă ar fi putut citi în inima fostei sale amante.

Nu fusese o bravadă, o sfidare din partea ei, nici o mărturisire: a fost un avertisment care, în esenţă, era spre cinstea mareşalului, pentru că presupunea că el ar fi de o discreţie absolută.

— Am fost înlocuit, făcu Henri conştient că spunea o grosolănie; sunt foarte bucuros pentru asta; felul de serviciu pe care am venit să vi-l solicit cerea să mă fi uitat îndeajuns pentru a înţelege ceea ce vă voi spune, dar nu atât de mult încât să nu vă fi păstrat bunăvoinţa faţă de mine.

— O aveţi.

— Mă voi explica atunci cât se poate de clar, reluă Henri care, la un semn al lui Alice, luă loc într-un fotoliu.

Chiar în această clipă, Alice păli îngrozitor înăbuşindu-şi un ţipăt. Îl luă pe mareşal de braţ şi, cu o forţă însutită

datorită unui anumit pericol înspăimântător, îl trase către un cabinet a cărui uşă o închise în urma lui.

Chiar în aceeaşi secundă, bătrâna Laura îşi făcea apariţia speriată.

— Linişte! spuse Alice cu o voce răguşită. Am auzit! …

Ceea ce auzise era că tocmai se oprise cineva în faţa porţii, şi acel cineva descuia, şi nu exista decât o persoană care putea să descuie astfel: contele de Marillac…

Din două salturi, contele traversă grădina şi apăru în faţa lui Alice care, lividă, răscolită, în picioare în centrul încăperii, se sprijinea de un fotoliu.

— Tu, iubitul meu, avu ea puterea să rostească.

— Alice! Alice! exclamă el, eşti cumva bolnavă? Sau vreo emoţie…

— Da, emoţia, făcu ea copleşită de surpriză; emoţia de a te vedea, bucuria…

Se îndreptă încordându-se şi reuşi să-i imprime feţei sale o fizionomie naturală.

Déodat rămăsese contrariat. Alice, care îl observa, văzu cu claritate ce se petrecea în mintea tânărului.

— Parcă sunt o fetiţă! exclamă ea surâzând; uite că eram cât pe ce să fiu nemulţumită pentru că te văd joi în loc de mâine, vineri. Dar e o surpriză atât de plăcută, bunul meu prieten.

— Dragă Alice! şopti tânărul luând-o în braţe şi apăsându-şi buzele pe părul ei parfumat. Şi eu, atunci când mă apropii de această casă binecuvântată, simt cum îmi creşte inima, şi cum o bucurie puternică mă ridică, mă transportă…

Alice începu să se liniştească şi se gândea: „Mareşalul va auzi… ei bine, ce-mi pasă la urma urmei! Nu-l va vedea Déodat… nu-l va recunoaşte…”

— Iartă-mă că am venit fără să te previn, reluă contele.

— Iubit drag, să te iert! Când sunt atât de fericită…

— Vai! toată fericirea este de partea mea, şi va fi foarte scurtă… Am venit să te previn că nu voi putea să petrec,

mâine, alături de tine ceasurile de încântare cu care m-ai obişnuit…

— Deci nu te voi vedea mâine!

— Nu, ascultă, prietena mea… în această seară, peste o oră, particip la o întâlnire extrem de importantă la care vor fi prezente personaje importante… dar nu vreau să am nimic de ascuns faţă de tine…

Alice înţelese că Déodat se pregătea să-i spună nişte secrete politice. Şi, imediat, această întrebare chinuitoare apăru în mintea sa îngrozită: Cum să-l împiedice să vorbească? Cum să facă să nu-l audă Damville?

— Nu eşti tu inima inimii mele, continuă contele, gândul gândului meu? Află deci că în această seară…

— La ce bun, iubitul meu… nu, taci… nu vreau să aud de la tine decât cuvinte de dragoste…

— Alice, făcu contele zâmbind, eşti tovarăşa vieţii mele, trebuie să fii cea pentru care nu am nici un secret…

— Vorbeşte mai încet, te implor…

— Să vorbesc încet? Dar de ce? … Cine ne poate auzi? …

— Laura, Laura! răsuflă Alice la capătul puterilor. Gândeşte-te că mătuşa mea e curioasă… şi slobodă la gură…

— Ah! la naiba, ai dreptate! Nu m-am gândit!

În acest moment, uşa se deschise, Laura îşi făcu apariţia.

— Copilă dragă, spuse ea, trebuie să ies câteva minute… Vreau să profit de prezenţa domnului conte de Marillac pentru a nu vă lăsa singură…

— Nu! nu! Nu plecaţi! exclamă Alice, ieşită din minţi.

— Oh! Alice! şopti cu înflăcărare tânărul, aşadar n-ai încredere în mine? …

— Eu! exclamă ea dintr-o suflare, să nu am încredere în tine! …

Şovăitoare, martirizată de necesitatea de a părea calmă, ea şopti:

— Duceţi-vă… Duceţi-vă… mătuşă… dar întoarceţi-vă repede…

O clipă mai târziu, contele de Marillac auzi poarta de la stradă închizându-se cu un zgomot puternic.

— Iată-ne singuri! spuse el cu un zâmbet. Şi vreau să te năpăstuiesc cu încrederea şi cu secretele mele…

Ea mai făcu o ultimă încercare deznădăjduită.

— Vino… n-ai văzut niciodată camera mea… Vreau să ţi-o arăt…

Tânărul tresări. O pară de foc îi cuprinse creierul. Dar, în această inimă generoasă, respectul pentru cea pe care o considera logodnica lui se impuse imediat.

— Să rămânem aici, răspunse el palpitând. De altfel nu mai am la dispoziţie decât câteva minute. Ştii cine mă aşteaptă. Alice? Regele Navarei! Da, regele în persoană. Şi amiralul Coligny! Şi Prinţul de Condé… S-au adunat în strada Béthisy… „Vai mie, vai nouă!” strigă nefericita în străfundul sufletului său.

— Fără să mai punem la socoteală pe cineva pe care-l aşteptăm… mareşalul de Montmorency!

Alice fu scuturată de un tremur violent. Şi dacă nu ar fi fost în acest moment speriat de acest tremur, contele ar fi putut să remarce poate un zgomot, ca o exclamaţie înfundată, foarte aproape de el, în spatele unei uşi…

— Ce ai Alice! exclamă tânărul. De ce păleşti? … Oh! ţi se face rău! …

— Mie? Nu, nu! … sau mai curând, da… într-adevăr… nu mă simt bine…

O clipă, Alice se întrebă dacă un leşin nu ar fi singura soluţie posibilă. Dar cu acea viteză de calcul pe care o poseda în cel mai înalt grad, prevăzu că, dacă ar fi leşinat, Déodat ar fi căutat apă, că ar fi deschis poate prima uşă ce-i ieşea în cale… cea a cabinetului în care se afla Henri de Montmorency!

— S-a terminat, reluă ea atunci, a trecut… am destul de des asemenea ameţeli…

— Bietul meu înger drag! îţi voi face viaţa atât de plăcută şi de frumoasă încât aceste indispoziţii îngrijorătoare vor

dispărea…

— Da, da, să vorbim despre viitor, iubitul meu drag…

— Trebuie să te părăsesc, Alice! Ştii cine mă aşteaptă. Vor fi luate hotărâri grave. Ascultă, dacă planul nostru reuşeşte, va însemna sfârşitul tuturor acestor războaie… Alice, Alice, ascultă… este vorba nici mai mult nici mai puţin decât să-l răpim pe Charles al IX-lea şi să-i impunem condiţiile noastre…

De data aceasta, un strigăt slab îi scăpă lui Alice care, făcând un efort suprem, alergă la uşă spunând:

— Linişte! Vine mătuşa mea! …

Deschise uşa, şi Laura apăru într-adevăr.

Alice nu rostise aceste cuvinte decât pentru a-l opri pe Déodat. Dacă ar fi fost mai puţin tulburată, s-ar fi întrebat de ce nu auzise poarta de la stradă deschizându-se, şi de ce apariţia Laurei coincidea atât de bine cu, ceea ce tocmai spusese ea.

În ce-l priveşte pe conte, el fu convins că bătrâna într-adevăr se întorsese.

— Aşadar, reluă el ca şi cum ar fi continuat o conversaţie deja începută, mâine nu ne vom bucura de plăcuta noastră seară.

— Du-te, du-te, domnule conte, bâigui Alice, şi Dumnezeu să te călăuzească! …

Ca de obicei, Déodat, în faţa mătuşii Laura, strânse mâinile logodnicei sale. Ca de obicei, ea îl conduse până la poartă.

— Déodat, şopti ea atunci cu un frison, aceste ameţeli pe care le-ai văzut nu sunt lipsite de motiv. De câteva zile sunt îngrijorată, am vise groaznice, mă asaltează presimţiri sinistre…

— Copilo! Copilo! …

— Mă iubeşti? întrebă ea punându-şi tot sufletul în întrebare.

— Dacă te iubesc? Cum poţi să mă întrebi aşa ceva?

— Ei bine, făcu ea cu o înflăcărare care îl alarmă pe tânăr, Déodat, te implor din suflet, ai grijă de tine! Dacă tatăl tău

ar fi aici, ţi-aş spune fereşte-te de tatăl tău! … Déodat, îţi spun chiar mai mult: fereşte-te de logodnica ta! …

Şi cum el încerca să-i închidă gura cu un sărut:

— Nu se ştie! continuă ea înfierbântată. Nu se ştie dacă, în somn, dintr-o nebunie, nu poate să-mi scape o vorbă imprudentă! Oh! Déodat, jură-mi că te vei păzi, că te vei asigura că apa pe care o bei, fructul pe care-l mănânci nu sunt otrăvite… jură! jură…

— Ei bine, îţi jur, spuse el îngrozit de această exaltare înspăimântată. Dar, chiar aşa, o să ajungi să mă sperii. Ai auzit cumva ceva? ce ştii…

— Eu! Nimic, nimic, îţi jur! Nimic în afară de presimţiri. Dar presentimentele mele nu mă înşeală niciodată şi devin realităţi teribile… Déodat, am jurământul tău că te vei păzi zi şi noapte.

— Da, iubită adorată, ai acest jurământ! …

Ea îl strânse spasmodic în braţe. Schimbară un ultim sărut şi, cu repeziciune, contele de Marillac se îndepărtă în noapte.

Alice rămase un minut singură în grădină pentru a-şi aduna gândurile şi a evalua situaţia. Montmorency auzise totul. Era sigură de asta. Va încerca să nege, dar ea ştia bine că auzise. Totul! …

Ori, pe de o parte, mareşalul de Damville, ataşat lui Guise, avea interesul să-i denunţe pe hughenoţi. Pe de altă parte, ura lui împotriva fratelui său trebuia să-l împingă la acest denunţ chiar şi în cazul în care ar fi vrut să-i cruţe pe hughenoţi.

Concluzia, în teribilul silogism pe care îl construia, fu limpede ca lumina zilei: ieşind de aici, mareşalul va merge la Luvru şi îi va denunţa pe fratele său, pe Coligny, pe Condé, pe Navarez…

Déodat denunţat ca şi ceilalţi! însemna moartea…

Cu fruntea în palme, cu dinţii încleştaţi, Alice luptă, câteva secunde doar, cu necesitatea oribilă care i se înfăţişa: să

suprime posibilitatea denunţului suprimându-l pe potenţialul denunţător.

Curând fu pregătită în sinea ei. Crima fu acceptată, hotărâtă.

Se întoarse în casă; şi, să amintim, toată această deliberare cu ea însăşi durase abia un minut. Moartea lui Montmorency i se înfăţişă în acelaşi timp, ca să spunem aşa, cu moartea lui Déodat. Se văzu înjunghiindu-l pe mareşal chiar în momentul în care îşi văzu prietenul urcând scările eşafodului.

Alice intră şi, din camera din care ieşise Déodat, luă un pumnal scurt oţelit, solid, nu o jucărioară pentru femei, ci o arma ucigătoare cu vârful aproape triunghiular, cu lama groasă, cu mânerul bine fixat în mână.

Îşi aşează arma în mână, aşa cum văzuse că fac spaniolii pe când se află la curtea lui Jeanne d'Albret: cu lama ascunsă în mâneca hainei largi, cu vârful în sus, în aşa fel încât, cu o mişcare bruscă, nu trebuia decât să ridice braţul pentru ca acest braţ să devină înarmat.

Apoi, fără nici o slăbiciune, fără să se schimbe la faţă, merse la cabinetul în care era închis Henri şi îl deschise cu mâna stângă.

Mareşalul era înalt. Din cauza aceasta, ea se hotărâse să-l lovească atunci când vor fi amândoi aşezaţi, unul în faţa celuilalt, discutând foarte liniştiţi.

„Atenţie, îşi spuse ea, va nega, susţinând că nu a ascultat; şi, în timp ce va fi preocupat să-mi dovedească aceasta, momentul va fi favorabil…"

Prima frază a mareşalului de Damville fu:

— Trebuie să vă previn, Alice, că am auzit tot ce s-a spus aici.

Ea rămase ca prostită. Prevăzuse totul, mai puţin aceasta. Un gest de spaimă îi scăpă. În mişcarea mânecii largi, mareşalul văzu pumnalul strălucind…

Timp de o secundă, rămase ca pe gânduri. Apoi, înaintând cu un pas, spuse calm:

— Trebuie să vă mai spun că am pe mine o cămaşă de zale care nu mă părăseşte niciodată şi în care pumnalul dumneavoastră s-ar şti rbi.

Alice se dădu iute înapoi până la uşa de ieşire. Se sprijini de această uşă şi răspunse:

— Regret că m-aţi descoperit, căci aceasta mă va obliga la o luptă neplăcută în care risc să fiu învinsă, dar sunt forţată să vă ucid!

Încetă în acest moment să-şi mai ascundă pumnalul, îl apucă strâns în mână; şi aţinti asupra mareşalului o privire îndrăzneaţă.

Henri de Montmorency avu un gest de admiraţie. Apoi, plimbându-şi ochii în jurul său, dintr-un fel de prudenţă, se aşeză în aşa fel încât masa să rămână între Alice şi el.

— Alice, spuse el cu glas înăbuşit, rezultatul unei lupte între noi doi nu poate fi îndoielnic.

— Ştiu asta! făcu ea cu un calm uimitor; omorâţi-mă deci; dumneavoastră sau eu, trebuie ca unul să moară aici.

— Nu vă voi omora nicidecum, şi dumneavoastră nu mă veţi omorî nicidecum. Dacă trebuie să vă forţez ca să-mi lăsaţi calea liberă, mă voi mulţumi să vă dezarmez şi voi trece fără să vă fac prea mult rău; cel puţin aşa sper. În orice caz, să nu speraţi că vă voi ucide.

Ea tresări. Prin aceste cuvinte mareşalul arăta că îi înţelesese disperarea.

— Dar, continuă el, dacă mă obligaţi să fiu violent, vă declar că, trecând pragul acestei case, mă voi considera liber să folosesc aşa cum cred de cuviinţă secretele pe care le-am surprins.

Pe tânăra femeie o cuprinse tremurul.

— Dimpotrivă, dacă reuşim să ne înţelegem, mă voi considera obligat la uitarea completă şi bizuindu-vă pe cuvântul meu puteţi să vă consideraţi din nou în perfectă siguranţă… Să vedem, dacă v-aş da cuvântul meu că voi uita?

Ea scutură energic din cap.

— Nu am încredere în cuvântul dumneavoastră, făcu ea.

Henri păli uşor.

— Şi dacă v-aş oferi un gaj? Un gaj viu! Ascultaţi, să discutăm ca între prieteni. Ghicesc în dumneavoastră o disperare nebună datorată dragostei. Aţi fost amanta mea. Pe atunci v-am văzut întotdeauna puţin rece, şi interesându-vă prea puţin de problemele sentimentale. Ori, iată-vă schimbată. Pentru a avea faţă de mine atitudinea pe care o aveţi, trebuie că iubiţi din tot sufletul, cu tot trupul! Alice, dumneavoastră presupuneţi că vreau să folosesc ceea ce am auzit. Vă declar acest lucru: nu vreţi să-i salvaţi nici pe regele Navarei, nici pe domnul Coligny, nici pe prinţul de Condé, nici… pe fratele meu! Vreţi să-l salvaţi pe contele de Marillac. Cine este acest om? Nu ştiu. Acest om, Alice, este în ochii mei pur şi simplu bărbatul pe care îl iubiţi în acest moment mai mult decât viaţa dumneavoastră, pentru care vreţi să muriţi! …

Ea îl privea cu o privire scânteietoare, sălbatică.

— Alice, e necesar să-mi răspundeţi; pentru că dacă din întâmplare m-aş înşela, ceea ce am să vă spun nu va mai avea nici un sens. Alice, v-m înţeles bine?

— Da. Într-adevăr aşa iubesc. Şi într-adevăr pe bărbatul despre care vorbiţi îl iubesc aşa.

— Bun. Înseamnă că ne vom înţelege.

Ea ridică din umeri, cu o indiferenţă superbă.

— E necesar, reluă Henri. Vă întrebaţi de ce sunt atât de răbdător, de ce mă străduiesc să fiu elocvent, eu care după firea mea ar fi trebuit să vă fi aruncat deja afară? De ce am nevoie de dumneavoastră?

Pentru prima dată de la începutul acestei discuţii o sclipire umană apăru în privirea fixă şi sălbatică a lui Alice. Mareşalul observă această sclipire.

— Încep să vă interesez, spuse el. Imediat vă voi interesa şi mai mult. La întrebările pe care le-am pus voi răspunde eu însumi. De ce sunt răbdător, eu războinicul despre care se spune că sunt feroce? De ce v-am înţeles iubirea, eu care

întotdeauna am dispreţuit pe faţă iubirea? Pentru că iubesc, Alice! Pentru că iubirea mea este la fel de arzătoare, la fel de violentă ca a dumneavoastră, şi pentru că disperarea mea, a mea, este atât de adâncă încât mă cuprinde ameţeala. Pentru că, pe dumneavoastră, bărbatul pe care îl iubiţi vă iubeşte! Iar femeia pe care o iubesc eu mă detestă, mă dispreţuieşte, mă urăşte!

Mareşalul se opri, pradă unei emoţii atât de violente şi atât de transmisibile încât o făcea pe Alice să tremure. Încet, ea îşi descrucişă braţele care îi căzură de-a lungul şoldurilor sale puternice.

Degetele încleştate pe pumnal se destinseră.

Arma alunecă pe parchet cu un zgomot răsunător.

Henri de Montmorency, dacă ar fi jucat teatru cu durerea sa, ar fi zâmbit triumfător. Dar Henri era sincer. Şi sinceritatea era cea care o dezarma pe Alice.

Din clipa în care putu aprecia profunzimea iubirii şi disperării lui Henri, înţelese că putea să trateze în bună înţelegere cu acest om.

Înaintă spre el cu mâna întinsă.

Mareşalul de Damville apucă această mână. Absorbit în întregime de evocarea iubirii sale despre care nu mai vorbise niciodată cu cineva, ajunsese să uite de scopul vizitei sale.

— Aşezaţi-vă, domnule mareşal, spuse ea cu blândeţe, şi fiţi convins că secretul durerii dumneavoastră nu va părăsi niciodată inima mea.

— Vă mulţumesc, spuse el cu o voce înăbuşită.

Se aşezară unul în faţa celuilalt şi se priviră cu o aceeaşi expresie de milă.

Mareşalul, mai calm, continuă:

— Dacă nu v-aş fi surprins secretul, dacă nu v-aş fi văzut hotărâtă să muriţi, sau să ucideţi, nu v-aş fi vorbit despre această dragoste care mă pustieşte. Se nimereşte acum că serviciul pe care am venit să vi-l cer devine o garanţie pentru dumneavoastră, tot aşa cum secretul

dumneavoastră devine o garanţie pentru mine. Mă explic. Iată ce se întâmplă. Am luat-o în stăpânire pe femeia pe care o iubesc, şi o ţin prizonieră în palatul meu Pentru opt zile, mai puţin poate, trebuie ca această femeie să nu locuiască la mine, şi în acelaşi timp vreau să fiu sigur că nu-mi va scăpa. Am venit să vă cer serviciul…

— Ca eu să devin gardiana sa!

— Da, răspunse cu duritate mareşalul.

Din nou, se măsurară din priviri.

— Ascultaţi-mă, spuse mareşalul, dacă îl trădez pe amantul dumneavoastră, puteţi face din mine omul cel mai nefericit din regat anunţându-l pe mareşalul de Montmorency că Jeanne de Piennes nu este vinovată de crima de care am acuzat-o!

Aceste dezvăluiri năucitoare, făcute cu o voce sălbatică, produseră asupra lui Alice o impresie de nedescris.

Şi, la gândul de a juca în această dramă rolul care i se rezerva, se cutremură de oroare.

— Vă miră, nu-i aşa? făcu Henri, că o iubesc pe femeia fratelui meu! că am reuşit să-i despart! că o mai urmăresc încă pe această femeie cu pasiunea mea! Aceasta mă miră încă şi mai mult pe mine însumi. Acum, iată târgul: păstraţi-mi-o pe Jeanne, fiţi o gardiană prudentă, insensibilă, incoruptibilă… dacă nu…

— Dacă nu? chestionă Alice galbenă de spaimă.

— Ieşind de aici, îl denunţ pe amantul dumneavoastră, Marillac, şi îl trimit la eşafod.

Şi cum ea rămăsese pierită, palpitând, întorcându-se poate la gândul său ucigaş, gând sinucigaş, adăugă:

— Ne avem la mână unul pe celălalt. Eu vă predau ostaticul meu. Iau viaţa amantului dumneavoastră ca garanţie. Dacă nu consimţiţi, înseamnă că nu iubiţi!

Alice de Lux se ridică. Ochii săi fulgerători se ridicară spre cer, gura i se încleştă ca într-un blestem.

— Oh! iubitul meu! strigă ea, cu părul în dezordine, teribilă, hidoasă sublimă: o Déodat al meu, pentru tine voi

coborî şi ultima treaptă a infamiei! …

Mareşalul se înclină adânc în faţa ei.

Mâine, şopti el; mâine după înnoptat, voi fi aici. Faceţi toate pregătirile pentru siguranţa prizonierelor dumneavoastră.

Ieşi. Alice, cu pumnii la ochi, cu gura spumegând, căzu în genunchi vi horcăi.

— Am ajuns la culmea josniciei… cine, oricine mă va scoate din acest abis al ruşinii! …

— Eu! răspunse o voce gravă, puternică, ameninţătoare şi milostivă.

Alice făcu un salt extraordinar şi se întoarse.

Panigarola se afla în faţa sa.

— Călugărul! bâigui ea pe jumătate nebună.

În cadrul uşii prin care tocmai dispăruse mareşalul de Damville, în picioare, înveşmântat ca o statuie în pliurile albe şi negre ale robei sale, cu figura imobilă, cu privirea de gheaţă, stătea călugărul Panigarola, primul amant al lui Alice de Lux…

XXVI – TATĂL ŞI FIUL.

Cam pe la ora la care Henri părăsea strada Hache şi lua drumul palatului Mesmes, adică puţin înainte de ora nouă, un bărbat parcurgea cu iuţeală strada Saint Denis. Acest bărbat, care mergea foarte repede, împinse un trecător peste care dădu fără să-l vadă. Trase o înjurătură, mormăi câteva cuvinte şi, fără să binevoiască să se oprească, îşi continuă cursa.

Bărbatul se opri o clipă în faţa hanului Deviničre, pe care îl contemplă cu o oarecare emoţie, şi în care păru pentru o clipă că ar vrea să intre. Dar, clătinând din cap, îşi continuă repede drumul şoptind:

— Fără imprudenţe! am destul timp să-l văd?!

Dădu apoi colţul într-o străduţă care ajungea în apropiere de Temple. Două minute mai târziu ridică ciocanul de la poarta mare a palatului Mesmes. O ferestruică se deschise,

o figură bănuitoare apăru în spatele acestei ferestruici, şi o interogaţie ursuză se făcu auzită. Atunci bărbatul răspunse:

— Spuneţi-i domnului mareşal doar că omul pe care la întâlnit la hanul din Ponts-de-Cé a sosit şi doreşte să vorbească cu el.

Poarta se deschise în aceeaşi clipă. Un ofiţer se arătă şi spuse:

— Veniţi de la Ponts-de-Cé?

— Ei bine da, cu toate că am ales drumul şcolarilor.

— Prin urmare, sunteţi Pardaillan.

— Am într-adevăr onoarea de a fi domnul Pardaillan. Dar dumneavoastră?

— E-n regulă; nu vă supăraţi: sunt dintre cei care sunt gata să dea socoteală pentru o omisiune, dacă această omisiune v-a şocat.

— M-a şocat puternic. Mai ales că figura dumneavoastră nu-mi place câtuşi de puţin.

— Mă numesc Orthés şi sunt viconte de Aspremont. La dispoziţia dumneavoastră, oricând doriţi, domnule Pardaillan.

— Imediat atunci! Nimic nu-mi apasă mai greu pe suflet decât o dispută care se răceşte.

— Domnilor, domnilor! interveni un al doilea ofiţer.

Vicontele de Aspremont ridică din umeri şi îi spuse lui Pardaillan care scotea deja spada:

— Domnule, nu vă temeţi, voi încerca să nu las disputa să se răcească prea mult. Dar mareşalul nu vrea să ne luptăm aici. Şi vă rog să intraţi, căci sunteţi aşteptat.

Soldatul pătrunse în palatul a cărui poartă se închise la loc cu o bufnitură grea.

Domnule, reluă atunci Orthés, voi avea onoarea să vă conduc la camera care v-a fost pregătită.

Precedat de un lacheu care purta o torţă, Orthés, viconte de Aspremont, se puse în mişcare însoţit de Pardaillan, împreună cu care conform uzanţelor, începu să tăifăsuiască cu voioşie, ca şi cum între ei nu s-ar fi pus la cale un duel.

Urcară astfel la al doilea etaj al palatului şi ajunseră la o cameră mare şi frumoasă.

— Iată-vă la dumneavoastră acasă, făcu Orthés. Doriţi să cinaţi?

— Mii de mulţumiri. Am mâncat şi încă foarte bine când am ajuns în Paris.

— Nu-mi rămâne atunci decât să vă doresc o noapte bună.

— Pe legea mea, e adevărat că pic jos de somn şi că sper să dorm neîntors până-n zori. Dar, spuneţi-mi, aşadar domnul mareşal nu se află în palatul său?

— Lipseşte, într-adevăr; dar vă aştepta astăzi sau mâine şi, imediat ce va sosi, va fi înştiinţat.

Cei doi bărbaţi se salutară. Orthés ieşi. Şi Pardaillan auzi uşa camerei încuindu-se de două ori.

„Ca să vezi! făcu el tresărind. Sunt închis!”

Alergă la uşă: era solidă iar încuietoarea ar fi descurajat orice încercare de spargere. Alergă apoi la fereastră. Se afla la etajul al doilea, nu putea sări de la o asemenea înălţime fără să-şi rupă oasele, accident care îi surâdea cât se poate de puţin bătrânului oştean. Îşi aruncă furios toca pe pat şi mormăi:

— Ce nerod! Sunt prizonier! … La naiba, totul devine clar acum: răbdarea, bunăvoinţa, promisiunile şi scuzii lui Damville, acolo, la hanul din Ponts-de-Cé! Ah! ticălosul, laşul! Iar eu, ca un adevărat mucos, mă voi da cu capul de zid… Înţeleg; stăpânul se teme, vrea să-şi pună valeţii să mă omoare! … Pe Pilat şi Baraba! asta rămâne de văzut! …

Acesta fu primul gând al lui Pardaillan.

Totuşi, reflectând mai bine, exista un amănunt care îl deruta. Mareşalul îi declarase cu siguranţă că ar conspira împotriva regelui Franţei: o mărturisire cumplită care putea să-l ducă la eşafod…

— Dacă nu cumva, îşi şopti el, această conspiraţie nu a fost scornită pentru a mă face să capăt încredere! … Oricum ar fi, sunt prizonier.

Deşi era convins că va fi atacat, Pardaillan nu se dădu în lături să închidă ochii cu încântare; zece secunde mai târziu, un sforăit sonor umplu camera.

Când se trezi îşi dădu seama că era de-a dreptul ziuă.

„Ia te uită! făcu el, n-am murit!”

În aceeaşi clipă fu în picioare. Aproape în acelaşi timp uşa se deschise şi mareşalul îşi făcu apariţia. Era puţin palid şi petrecuse cu certitudine o noapte mai puţin plăcută decât prizonierul său.

— Iată-vă prezent la întâlnire, şi în ziua promisă.

— Pe legea mea, domnule, aproape mă căiesc pentru c-am venit.

— De ce? … Ah! da, pentru că aţi fost încuiat. Iertaţi-mi această măsură de siguranţă. Am vrut să vă scutesc de o întâlnire… neplăcută.

— Nu înţeleg nici un cuvânt din ce îmi spuneţi acum, monseniore.

— Contează prea puţin dacă înţelegeţi. Vă voi cere două lucruri, dragul meu Pardaillan. Primul este să acceptaţi să mai fiţi încuiat şi astăzi. Vă jur că nu aveţi de ce să vă temeţi…

Pardaillan făcu o grimasă.

— Atunci, reluă Henri, daţi-mi cuvântul dumneavoastră că nu veţi ieşi din această cameră toată ziua şi până când nu va veni cineva trimis de mine să vă cheme.

— Îmi place mai mult aşa! Aveţi cuvântul meu, monseniore. Dar aveaţi să-mi cereţi două lucruri…

— Iată-l pe celălalt; sunt în posesia unei comori inestimabile; aceasta nu se află în siguranţă aici, şi vreau să o duc… într-o casă unde se va afla la adăpost. Această operaţiune se va face în seara asta la ora unsprezece. Pot să contez pe ajutorul dumneavoastră?

— Monseniore, din clipa în care am consimţit să intru în serviciul dumneavoastră, am fost hotărât să înfrunt toate pericolele alături de dumneavoastră. Bizuiţi-vă deci pe

mine… Dar vă temeţi aşadar ca nu cumva comoara în discuţie să vă fie răpită în timpul deplasării?

— Da, mă tem, făcu Henri cu un glas abătut… Iată aşadar ce am pus la cale. La ora unsprezece, trăsura va părăsi palatul…

— Ah! comoara va fi într-o trăsură?

— Da, Aspremont va conduce trăsura; eu, voi fi călare în faţă; şi dumneavoastră, pe jos, veţi merge în ariergardă, cu spada într-o mână, cu pistolul în cealaltă, gata să ucideţi fără milă pe oricine ar încerca să se apropie…

— Înţeles, monseniore. Numai o singură întrebare: această expediţie are vreo legătură cu… campania despre care vorbeam la Ponts-de-Cé? … Cu alte cuvinte, această comoară… este din metal? … sau este cumva mai degrabă o comoară în came şi oase?

— Ce vreţi să spuneţi? se răsti Henri. Nu cumva aţi aflat deja…

— Eu? N-am aflat nimic, răspunse Pardaillan, care îl studia atent pe mareşal; mă întreb doar dacă această comoară nu este cumva… de exemplu… o coroană? adăugă el coborând glasul.

„Crede că este vorba de rege!” exclamă în sinea lui mareşalul al cărui chip se lumină dintr-o dată.

— Pentru că în acest caz, încheie Pardaillan, înţelegeţi, monseniore, aş fi de două ori mai precaut.

— Ascultaţi, Pardaillan. Nu pot să vă spun că este vorba despre… ce credeţi… dar faceţi ca şi cum aţi escorta într-adevăr… o coroană.

„Bun! se gândi Pardaillan. L-au răpit deja pe rege! …”

Dar o idee subită îi trecu prin minte, întrebă:

— Deci, monseniore, după sosirea mea am fost încuiat datorită temerii că aş fi putut afla ce persoană este prizonieră în acest palat?

— Chiar aşa! spuse mareşalul.

— Bine, făcu cu fermitate Pardaillan; nu mă voi mişca de aici toată ziua şi, diseară, voi fi pregătit.

Imediat ce mareşalul ieşi după această asigurare, bătrânul soldat îşi spuse: „Dacă nu a vrut să ştiu cine e prizonier aici, de ce a mai venit să-mi spună? Şi dacă acum ştiu, ce rost are precauţia de a rămâne închis toată ziua? … Nu! nu regele este prizonier! Ce se întâmplă e că mi se ascunde ceva… ce nu trebuie să ştiu până diseară… şi ce eu aş vrea să ştiu imediat!”

Cu acestea spuse, Pardaillan începu prin a se asigura că nu fusese încuiat: era liber; uşa dădea într-un coridor prin care făcu câţiva paşi, până la scara largă monumentală care cobora spre curte.

Se întoarse înapoi, convins că inevitabil se va întâlni cu cineva. Trecând din nou prin faţa uşii camerei sale, parcurse coridorul în celălalt sens şi sfârşi prin a da peste o uşă pe care o deschise. Această uşă dădea spre o mică scară în spirală.

Mulţumit de această primă descoperire, se întoarse la el în cameră, în vârful picioarelor, meditä, fredonă cântece de vânătoare, bătu darabana în vitraliile ferestrei, pe scurt, se plictisi cât de bine putu.

Spre ora unsprezece, se ivi un lacheu care puse masa, şi acoperi aceasta masă cu elementele unui dejun îmbelşugat însoţit de sticle cu aspect dătător de bună dispoziţie.

În timp ce aventurierul se aşeza la masă şi ataca dejunul cu pofta unui stomac de douăzeci de ani, lacheul dispăru şi reveni câteva minute mai târziu, aducând o pungă cu bani. Magnificii dinţi puternici şi albi ai oşteanului se dezveliră într-un zâmbet larg.

— O! o! Ce reprezintă asta? făcu el.

— Prima lună a domnului ofiţer pe care mi-a înmânat-o domnul intendent al monseniorului.

„Iată un lacheu de o politeţe exasperantă!” se gândi Pardaillan.

— Ei bine, făcu el cu voce tare, spuneţi-mi, prietene, ştiţi ce conţine această pungă?

— Da, domnule ofiţer: şase sute de scuzi.

— Şase sute! Dar nu trebuie să încasez decât cinci sute!

— E adevărat, dar mai sunt şi cheltuielile de călătorie: este ceea ce m-a însărcinat domnul intendent săi explic domnului ofiţer.

— O sută de scuzi pentru călătorie! Mulţumesc prietene. Fiţi bun şi deschideţi punga.

— Sa făcut, domnule ofiţer, spuse lacheul supunându-se.

— Luaţi de acolo cinci scuzi. Bine, puneţi-i în buzunarul dumneavoastră. Veţi merge să beţi în sănătatea mea.

— Mulţumesc domnule ofiţer, făcu lacheul salutând până la pământ. Vă promit să beau mâine scuzii dumneavoastră.

— De ce mâine, prietene? De ce nu astăzi?

— Am poruncă să rămân la dispoziţia domnului ofiţer toată ziua.

— Iată ce voiam să ştiu, mormăi Pardaillan. Deci trebuie? …

— Să nu-l părăsesc pe domnul ofiţer, să-l servesc pe domnul ofiţer fără să mă îndepărtez.

„Hotărât, iată un animal cu o politeţe tare stânjenitoare.” se gândi oşteanul.

— Dar mă gândesc! făcu el deodată. Şi calul meu! Bietul meu cal! Prietene, bagă din nou mâna în pungă. Mai ia cinci scuzi.

— I-am luat.

— Bun, îmi vei face plăcerea să mergi imediat la cârciuma Veau-qui-tété, între Truanderie şi Luvru. Vei plăti o datorie de zece livre pe care am uitat să o achit ieri; restul îţi va rămâne ţie; şi îmi vei aduce calul. Du-te prietene! …

Lacheul nu se mişcă.

— Ei bine? făcu Pardaillan.

— Voi merge mâine, domnule ofiţer. Grajdurile monseniorului sunt la dispoziţia domnului ofiţer.

Pardaillan privea deja în jurul său să vadă dacă nu găseşte vreun baston pe care să-l rupă pe spinarea lacheului când o idee fulgerătoare îl calmă.

Începu să râdă! şi, cum dejunul său se apropia de sfârşit, turnă uun pahar plin ochi pe care îl oferi temnicerului său.

— Cum te cheamă, prietene? spuse el.

— Didier, la dispoziţia dumneavoastră, domnule ofiţer.

— Foarte bine, Didier, dă asta repede pe gât, dacă nu poţi să mergi afară să-ţi potoleşti setea.

Lacheul scutură din cap şi răspunse:

— Domnul intendent m-a prevenit că, dacă voi accepta fie şi un pahar de vin de la domnul ofiţer, mi se va tăia leafa, şi voi păţi poate chiar mai rău.

„Ticălosul! Laşul mizerabil care mă asasinează cu politeţea lui!”! urlă în sinea lui oşteanul.”

— E bine, reluă el, eşti fidel şi supus. Vei merge direct în rai.

În acelaşi timp, se ridică, făcu două sau trei ture prin cameră, în timp ce lacheul strângea masa. Apoi se apropie de uşă pe care o încuie de două ori cu cheia. După aceea, reveni la lacheu şi, punându-i o mână pe umăr:

— Aşa deci, nu trebuie să mă părăseşti toată ziua? Vei rămâne aici să mă plictiseşti, să mă împiedici să dorm?

— Nicidecum, domnule ofiţer. Trebuie să stau pe culoar.

— Dar în sfârşit, dacă aş vrea să ies de aici, m-ai urma atunci la fel ca umbra mea?

— Nicidecum, domnule ofiţer. Dar aş merge îndată să-l previn pe domnul intendent.

— Didier, ce ai spune dacă aş încerca să te strâng de gât?

— Nu aş spune nimic, domnule ofiţer. Aş ţipa, atâta tot.

— Ai ţipa? Nu! Rămâne de văzut dacă ţi-aş da timp pentru asta!

Şi chiar în timp ce rostea aceste cuvinte, Pardaillan îşi apucă energic eşarfa pe care tocmai şi-o deznodase şi, înainte ca nefericitul lacheu să fi putut schiţa vreun gest, i-o înfăşură în jurul feţei şi îi astupă bine gura.

— Dacă mişti, dacă faci un zgomot, eşti un om mort.

Didier căzu în genunchi şi, neputând vorbi, îşi împreună mâinile, gest care putea trece drept o implorare destul de

elocventă, în pofida tăcerii forţate a solicitantului.

— Bun! făcu Pardaillan. Iată-te înţelegător. Iar pe mine, iată-mă scăpat de enervantul tău „domnule ofiţer”. Acum, ascultă-mă bine. Eşti hotărât să mi te supui?

Bietul lacheu, printr-o mimică expresivă, jură cea mai nestrămutată supunere.

— Foarte bine. Fă-mi atunci plăcerea să-ţi scoţi vesta aceasta împodobită cu galoane şi armoarii, aceşti pantaloni de postav negru şi această tocă cu egretă… Vei îmbrăca în schimb jacheta mea şi-ţi vei trage cizmele mele în timp ce eu mă voi împopoţona cu costumul somptuos pe care îl porţi atât de bine. E o toană. Vreau să văd cum mi-ar sta ca lacheu al domnului intendent al monseniorului.

În timp ce vorbea, aventurierul îl ajuta pe lacheu să se dezbrace; pentru că bietul om, tremurând tot, nu ar fi reuşit de unul singur. În câteva minute, schimbul fu realizat: Didier era îmbrăcat în Pardaillan iar Pardaillan se făalea în costumul cu armoarii al lacheului.

— Acum, culcă-te, domnule ofiţer, făcu Pardaillan.

Lacheul se supuse şi se aruncă în pat. Pardaillan îi acoperi capul, ca pentru a nu fi deranjat de lumina zilei.

— Dacă auzi uşa deschizându-se, adăugă el, să începi să sforăi, şi să nu faci nici o mişcare, dacă nu vrei să-ţi tai amândouă urechile…

Apoi ieşi din cameră şi se instală pe culoar.

Pe acest culoar domnea o oarecare obscuritate. Pardaillan se îndreptă pe dibuite către scara în spirală pe care am semnalat-o. Dar nu făcuse doi paşi şi această uşă se deschise şi lăsă să treacă un bărbat a cărui înfăţişare fu recunoscută de Pardaillan: era scutierul care îl însoţea pe mareşal în timpul şederii sale la hanul din Ponts-de-Cé.

Bătrânul oştean făcu imediat cale-ntoarsă. În clipa următoare era ajuns din urmă de acest bărbat:

— Domnul Pardaillan, ce face? şopti scutierul.

— Doarme! suflă laconic Pardaillan.

Scutierul întredeschise uşa, îl zări pe falsul Pardaillan în pat şi închise uşa la loc spunând cu voce scăzută:

— E bine; să nu te mişti de aici; imediat ce se trezeşte, să vii să mă anunţi.

Cu aceasta, cel pe care Pardaillan îl numea scutierul mareşalului îşi continuă drumul cu paşi înfundaţi şi coborî pe scara principală.

„Of! şopti aventurierul. Mi-a asudat spinarea! Dar acum cred că sunt liniştit pentru o oră sau două. Haidem! să cercetăm! …”

Fără să zăbovească, ajunse la scara cea mică şi începu să coboare.

— E întuneric ca într-un cuptor, mormăi el.

În timp ce încheia această propoziţie, punea piciorul pe palierul primului etaj. Aici era prevăzută o uşă care permitea să se intre în apartamentele mareşalului.

Pardaillan era pe cale să treacă mai departe şi să continue să coboare când, prin această uşă, ajunse la el un sunet de voci.

Cu iuţeală, îşi lipi urechea de broască. Şi, cu mare claritate, îşi auzi numele pronunţat în mai multe rânduri.

Aproximativ în momentul în care Pardaillan îi punea căluş lacheului Didier, o lectică fără armoarii se oprea în faţa palatului Mesmes; un bărbat ieşea misterios din ea şi pătrundea îndată în palat.

Fără îndoială, era o persoană importantă căci fu introdus în aceeaşi clipă în cabinetul mareşalului de Damville. Acesta, zărindu-şi vizitatorul, merse în întâmpinarea lui cu o anumită emoţie, spunând cu glas scăzut:

— Dumneavoastră aici! … ce imprudenţă! …

— Imprudenţa ar fi fost şi mai mare dacă m-aş fi dus la monseniorul de Guise sau la Tavannes. Şi totuşi, problema este atât de gravă încât trebuia să vă previn cât mai curând. De ieri, nu mai trăiesc; am reuşit adineauri să plec de la Bastilia fără să trezesc suspiciuni; vă voi spune totul;

trebuie ca Guise să fie prevenit astăzi. Este vorba despre capetele noastre ale tuturor…

— Exageraţi, Guitalens, făcu Damville care, totuşi, în faţa aerului înspăimântat al vizitatorului său, nu se putu împiedica să pălească.

Acest vizitator nu era altul, într-adevăr, decât Guitalens, guvernatorul! Bastiliei.

— Să vedem! despre ce e vorba? reluă mareşalul.

— Suntem singuri?

— Complet singuri. Dar pentru mai multă siguranţă, veniţi.

Mareşalul îl introduse apoi pe Guitalens într-o încăpere strâmtă care era dispusă în continuarea cabinetului său.

— Aşa! făcu el. Acum ne desparte de personalul palatului cabinetul meu, sala mea de arme şi o anticameră. Cât despre această uşă, dă spre o scară secretă. Explicaţi-vă aşadar fără teamă.

— Ei bine, făcu Guitalens căzând într-un fotoliu, probabil că suntem pierduţi. Există un om în Paris care ne cunoaşte secretul.

— Un om cunoaşte secretul nostru! exclamă mareşalul.

— Vai! este prea adevărat. Acest om a asistat la ultima noastră întâlnire la hanul Devinicre.

— Cine este acest om? Cum se numeşte?

— Pardaillan, spuse Guitalens.

— Pardaillan! exclamă Henri stupefiat. Un bărbat care arată de cincizeci de ani, deşi are mai mult de şaizeci, slab, uscăţiv, cu mustaţa căruntă şi aspră?

— Nicidecum! Pardaillan despre care vă vorbesc eu este un tânăr.

— În acest caz, e fiul lui! Fiul despre care mi-a vorbit!

— Fiul lui? făcu Guitalens fără să priceapă.

— Da! înţeleg; continuaţi… spuneaţi că acest Pardaillan ne-a surprins secretul în hanul Devinicre; o vorbă mai întâi: sunteţi sigur că acest tânăr este singurul care cunoaşte complotul nostru?

— Da; cel puţin aşa cred.

— În acest caz, putem fi liniştiţi: cunosc un mijloc de a pune mâna pe acest Pardaillan şi de a-l reduce la tăcere. Dar cum aţi aflat?

— Pentru că l-am avut în mână timp de câteva zile în calitatea mea de guvernator al Bastiliei; mi-a fost adus; mi s-a recomandat să-l supraveghez îndeaproape…

— Dar atunci problema este dintre cele mai simple.

— Cum aşa?

— Oare nu mai sunt beciuri la Bastilia?

— Dar e liber! E afară! A trebuit să-l las să plece.

Mareşalul se întrebă pentru o clipă dacă Guitalens nu înnebunise.

— Calmaţi-vă, dragul meu Guitalens. Explicaţi-mi mai clar. Dacă acest tânăr este într-adevăr cine cred eu că este, poate că răul nu e atât de mare pe cât vi se pare dumneavoastră.

— Să vă audă Dumnezeu! făcu Guitalens.

Şi începu să povestească tragi-comedia care se petrecuse la Bastilia şi la care cititorii noştri au asistat.

— Ce părere aveţi? adăugă el în încheiere.

— Cred că e minunat, şi că trebuie cu orice preţ să ni-l apropiem pe acest tânăr. Mă ocup eu de asta.

— Îl cunoaşteţi deci?

— Nu, dar cunosc pe cineva care îl cunoaşte, şi e destul; mergeţi, dragul meu Guitalens, şi nu fiţi îngrijorat; îmi iau sarcina să-l previn pe ducele de Guise în caz de pericol… dar acest pericol nu va exista: în seara asta sau mâine, tânărul Pardaillan va fi la dispoziţia noastră.

— Calmul dumneavoastră îmi face bine, spuse Guitalens; încep să-mi revin; dacă acest ticălos ajunge în mâinile noastre, aşa cum socotiţi dumneavoastră, aduceţi-mi-l mie… ştiţi bine că există încă nişte beciuri bune la Bastilia.

— Aşadar fiţi liniştit; mâine, vi-l aduc pe tânărul Pardaillan legat de mâini şi de picioare, însă numai dacă nu există ceva mai bun de făcut cu el…

Guitalens intră în lectica sa la fel de misterios dar puţin mai liniştit decât ieşise.

Chiar în acest moment, bătrânul Pardaillan se întorcea în camera lui, îşi lua înapoi costumul, îl obliga pe Didier să şi-l pună pe al lui cu iuţeală, şi îi spunea:

— O sută de scuzi pentru tine dacă nu scoţi nici un cuvânt despre ce ţi sa întâmplat; un pumnal în burtă dacă spui vreodată ceva cuiva. Alege.

— Aleg cei o sută de scuzi, la naiba! făcu Didier, prea bucuros că scăpase atât de uşor.

Şi, fără mofturi, începu să scotocească în pungă.

— Acum, făcu Pardaillan, du-te şi anunţă-l pe domnul intendent că m-am trezit, aşa cum ţi-a poruncit adineauri pe culoar…

Pardaillan se instală într-un fotoliu, cu picioarele întinse, îşi umplu paharul ca şi cum ar fi fost ocupat să bea, şi aşteptă desfăşurarea evenimentelor.

Ceea ce auzise pe scăriţa în spirală îi schimbase complet ideile; deoarece cititorii noştri au înţeles că Pardaillan surprinsese partea cea mai interesantă a discuţiei care tocmai avusese loc între mareşal şi guvernatorul Bastiliei.

Dacă exista sau nu o persoană pe care mareşalul ţinea să i-o ascundă, nu-i mai păsa. Pericolul care îl pândea pe fiul său îl absorbea, şi începu să reflecteze la mijlocul de a-l preveni cât mai repede pe tânărul cavaler.

Concluzia sa fu cea care trebuia să fie: „Ies chiar în această clipă din palat şi mă duc la pensiunea Deviničre. Dacă se opune careva plecării mele, pe legea mea, voi ucide! Explicaţiile rămân pentru mai târziu.”

Cu aceasta, îşi încinse sabia, se asigură că alunecă bine în teacă, şi se pregătea deja să iasă din cameră când apăru Damville.

— Ei bine, făcu mareşalul, aţi dormit bine? Sunteţi în formă pentru diseară, maestre Pardaillan?

— Văd, monseniore, că sunteţi bine informat. Drace! aveţi servitori care ştiu să observe totul şi să vă raporteze totul!

Oricum, puteţi fi liniştit! Acum sunt în stare să veghez trei zile şi trei nopţi.

— Nu vă cer atât de mult: la miezul nopţii totul se va sfârşi.

— Şi atunci voi fi liber, monseniore?

— Liber ca pasărea cerului; liber să mergeţi unde veţi dori; dar, bineînţeles, această cameră rămâne la dispoziţia dumneavoastră pe toată durata campaniei pe care o plănuim… Apropo, nu mi-aţi vorbit cumva de un tânăr… fiul dumneavoastră…

— Desigur, monseniore, spuse Pardaillan tresărind.

— Îl credeţi în stare să dea, la nevoie, o lovitură bună cu spada?

— El? Nu visează decât răni şi vânătăi!

— Ei bine, aduceţi-l mâine la mine fără întârziere. Unde locuieşte?

— Spre colina Sainte-Genevičve.

— Atunci, pot să mă bizui pe acest tânăr?

— Ca pe mine însumi.

Mareşalul ieşi.

„Iată cum se schimbă lucrurile, murmură bătrânul oştean desfăcându-şi spada; pentru că socoteşte că i-l voi aduce eu pe fiul meu mâine, nu va face nimic astăzi; diseară, la miezul nopţii, imediat ce voi fi liber, voi da o raită pe la Deviničre ţi vom vedea. Până atunci nu are rost să risc vreo ieşire violentă compromiţătoare. Să dormim!”

De data aceasta, Pardaillan se aruncă în pat şi adormi de-a binelea până lat ora cinei.

La ora zece, Henri de Montmorency dădu ultimele instrucţiuni.

Gilles, scutierul său, intendentul, omul lui de încredere, ca să spunem totul, fu singurul care află refugiul la care trebuiau transportate Jeanne de Piennes şi fiica sa. Fu expediat înainte cu ordinul de a sta în strada Hache şi de a supraveghea împrejurimile casei cu poarta verde.

Vicontele de Aspremont trebuia să conducă trăsura până la intrarea în strada Hache. Acolo trebuia să se dea jos, în timp ce mareşalul conducând caii de căpăstru, urma să ducă trăsura până la intrarea casei.

În ce-l priveşte pe Pardaillan, el trebuia sa meargă în ariergardă şi să se oprească în acelaşi loc în care se oprea d'Aspremont.

În acest fel, mareşalul şi scutierul său erau singurii care cunoşteau locul exact în care se oprea trăsura. Pardaillan nu ar şti niciodată nici măcar ce fusese în trăsură.

La ora unsprezece, Orthés, viconte de Aspremont, se prezentă la Pardaillan şi îi spuse:

— Când doriţi, domnule… Cei doi bărbaţi coborâră împreună.

În curtea palatului, trăsura aştepta, gata de plecare. Fără îndoială persoana pe care trebuia să o transporte era deja instalată înăuntru căci obloanele erau coborâte cu grijă şi încuiate cu cheia…

D'Aspremont se aşează cu iuţeală pe locul surugiului. Henri, călare, îi făcu o ultimă recomandare lui Pardaillan.

— Vom merge la pas! Staţi la zece paşi în urma trăsurii şi, dacă vrea cineva să se apropie, nu ezitaţi… aţi înţeles?

Drept răspuns, Pardaillan arătă lama goală a spadei pe care o ţinea sub mantie. Mai era înarmat şi cu un pistol şi un pumnal.

La un semn al mareşalului, poarta mare a palatului se deschise; Henri se aşează în frunte; urma trăsura; Pardaillan se puse în mişcare, scrutând întunericul adânc cu ochii săi pătrunzători.

„Dacă vom fi atacaţi, îşi spuse el, asta cu siguranţă nu se va întâmpla în apropierea palatului."

În acest moment trăsura cotea pe o străduţă.

Un foc de armă răsună deodată şi aruncă un fulger în noapte.

— Înainte! urlă mareşalul.

Aspremont, care fusese ţintit fără a fi atins, îşi înfipse pintenii în coastele calului conducător, trăsura o pomi în galop.

— Laşilor! hoţi de femei! tună o voce groasă şi răguşită. Opriţi-vă! Opriţi-vă!

Trăsura şi mareşalul fugeau.

Abia răsună focul de armă, abia se lansase vehiculul în galop, abia fură scoase aceste câteva strigăte în liniştea nopţii, şi Pardaillan zări o umbră care alerga în urma trăsurii.

„A sosit momentul să acţionăm!” se gândi el.

Aruncă o privire asupra vârfului spadei sale şi se năpusti înainte, în urmărirea necunoscutului care el însuşi alerga nebuneşte, încercând să-l ajungă din urmă pe mareşal.

Această cursă frenetică dură un minut.

Pardaillan îl prinse pe necunoscut şi, ajungând lângă el, îi aplică o lovitură violentă cu vârful spadei.

Dar necunoscutul auzise fără îndoială că cineva alerga în spatele său, În momentul în care Pardaillan îl ajungea, se întoarse şi un salt agil îl feri de lovitura teribilă pe care i-o destina agresorul său. Pardaillan profită de această mişcare a necunoscutului pentru a se aşeza între trăsură şi el. Îi bloca astfel drumul.

Necunoscutul se aruncă înainte, cu capul sus.

În aceeaşi clipă, cele două lame se încrucişară…

Odată spadele angajate, adversarii deveniră tăcuţi, fiecare dintre ei recunoscând în celălalt un spadasin de înaltă clasă. Întunericul era adânc, şi abia dacă se distingeau unul pe altul.

Totuşi, bătrânul Pardaillan se reţinea, scopul său fiind doar s-ăl oprească pe necunoscut suficient timp încât să nu mai poată ajunge trăsura al cărei uruit se pierdea în depărtare. Necunoscutul, dimpotrivă, voia neapărat să treacă şi încă să treacă repede.

Încercă deci de două sau trei ori lama adversarului său şi, după o apreciere rapidă, fandă cu tot trupul pentru o

lovitură directă şi puternică.

Se auzi acel frecuş al lamelor care seamănă cu zgomotul mătasei ce se sfâşie: lovitura era parată!

Necunoscutul se aruncă înainte ca un berbec:

— Pe Pilat! Tună el.

— Pe Baraba! urlă în acelaşi timp Pardaillan.

Cele două înjurături răsunară simultan.

Şi abia fură proferate şi cele două spade coborâră împreună, şi se auzi acest dublu strigăt:

— Tată! exclamă necunoscutul.

— Fiule! răspunse bătrânul Pardaillan.

Se lăsă un minut de tăcere, în timpul căruia cavalerul, ciulind urechile, încercă să perceapă un ultim sunet care să-i indice în ce parte o luase Damville.

Dar nu mai auzi nimic! …

— Sunt pierdute! şopti el copleşit.

Bătrânul oştean, în acest minut, se gândise la ce ar putea să-i spună fiului său. Simţea o nevoie confuză să se disculpe şi ghicea instinctiv că era dreptul cavalerului să-i facă reproşuri.

Se proţăpi deci în atitudinea sa de demnitate rănită şi, cu pumnul în şold, începu atacul:

— După o absenţă atât de îndelungată, te regăsesc fiule. Şi cum te regăsesc? Neglijând complet sfaturile pe care ai jurat să le urmezi, şi pe care ar fi trebuit să le consideri drept porunci! Ţi-am poruncit să te fereşti de bărbaţi, de femei şi de tine însuţi! Şi iată-te făcând-o pe cavalerul rătăcitor. Nefericită meserie, fiul meu.

— Tată, spuse cavalerul cu un glas atât de schimbat încât bătrânul soldat tresări, intervenţia dumneavoastră mă aruncă într-o deznădejde de moarte. Ne aflăm în două tabere inamice…

— Ei! drace! cine te împiedică să vii cu noi? Nu vei avea decât de câştigat. O sută de mii de livre îţi sunt asigurate, şi poate că o companie de soldaţi îţi va fi…

— Tăceţi! tăceţi! exclamă cavalerul. Ah! tată, nici nu ghiciţi cât sufăr, şi cât mă doare să vă aud vorbind astfel! … Adio, tată…

— Mă părăseşti!

— Nu dumneavoastră mă obligaţi? exclamă tânărul fremătând. Gândiţi-vă, tată, gândiţi-vă că s-a putut petrece, în noaptea asta, un eveniment funest: am scos spada împotriva dumneavoastră!

Cavalerul făcu câţiva paşi de retragere grăbită. Bătrânul Pardaillan se clătină şi se duse să se aşeze pe o bornă a străzii.

— Ce să spun? mormăi el. Fiul meu mă părăseşte? Suntem duşmani? … Dar atunci… ce să mai fac eu cu viaţa mea? … Ce se va întâmpla cu acest bătrân trup nenorocit? … Trăiam… cu speranţa de a-l vedea croindu-şi un drum, devenind un căpitan temut… cu speranţa că-mi va închide ochii în ultima clipă… cine ştie? şi totul se năruieşte? …

Două lacrimi mari se prelinseră pe obrajii tăbăciţi ai oşteanului şi poposiră ca nişte perle la capetele mustăţilor sale cărunte.

În aceeaşi clipă, se simţi apucat de amândouă mâinile şi scoase un strigăt răguşit, aproape cumplit, de bucurie recunoscându-l pe fiul lui care se apleca spre el şi îi spunea:

— Ei bine, nu, nu pot să vă părăsesc astfel! …

— Ei! pe toţi dracii! explodă bătrânul Pardaillan, să începem prin a ne îmbrăţişa!

Tatăl şi fiul se strânseră în braţe cu o bucurie delirantă pentru unul, cu o bucurie amestecată cu suferinţă pentru celălalt.

— Lasă-mă să te privesc! exclamă bătrânul oştean… Aşa, eu sunt acelaşi, sunt ca pisicile… La naiba! dar tu nu mai eşti acelaşi! Iată că eşti puternic precum cei mai puternici… Ce statură! … Şi forţa ta! Drace! Dar nu aş vrea să mai am de-a face cu ea, eu care cunosc arta scrimei de la cap la coadă! Aha! aha! Mi-ai adoptat aşadar înjurătura? Cum ai

strigat „Pe Pilat”! mi-am spus imediat: „E sângele meu cel care strigă aşa!” Haide, vino!

— Nu pe aici, tată, te rog. Să mergem la mine…

— Ţti unde e asta, la tine? La Devinicre, pun pariu?

— Desigur, tată.

— Bun! Ţi ţţâi tu ce este Devinicre pentru tine în clipa asta? Un laţ, o capcană…

— Aşa, credeţi? …

— Cred că trebuie să începi prin a întoarce spatele pensiunii Devinicre. Ţtiu pe un anume Guitalens care e turbat din cauza ta ţi care ar fi încântat să te găzduiască într-unui dintre beciurile lui. Haide, vino…

De data aceasta, cavalerul se lăsă dus fără să opună rezistenţă.

Douăzeci de minute mai târziu, tatăl şi fiul pătrundeau în Marteau-qui-cogne, o cârciumă dubioasă aflată în împrejurimile Truanderiei, pe străduţa Montorgueil.

La primul etaj al cârciumii, într-un salon strâmt, se instalară amândoi în faţa unei cine improvizate şi bătrânul Pardaillan exclamă cu voioşie:

— Acum, povesteşte-mi totul! Totul, începând cu plecarea mea din Paris! Şi, mai întâi, ce treabă aveai tu să pândeşti acea trăsură? Ştiai prin urmare că trebuia să iasă, şi când?

— Da, răspunse cavalerul.

— Şi ce se afla înăuntru?

— Da! făcu din nou cavalerul, dar cu o voce mai sumbră.

— Ei bine, mă depăşeşti! Eu escortam trăsura fără să ştiu ce transporta!

— Aşadar, tată, începu cavalerul, ştiţi că jupanul Landry Grégoire, patronul de la Devinicre, se bucură de o reputaţie extraordinară pentru anumite feluri de mâncare foarte apreciate. Azi dimineaţă, mi-am pus în gând să văd ce se întâmplă la palatul Mesmes. Prin urmare, mă echipez de război şi iată-mă plecat. În stradă o ajung din urmă pe Huguette… v-o amintiţi pe Huguette, tată?

— Frumoasa Huguette? Nu puteam s-o uit!

— Ei bine, sunt în cele mai bune relaţii cu ea. E o fiinţă bună, a cărei inimă se emoţionează uşor. Pe scurt, o ajung din urmă şi mă pregăteam să o depăşesc salutând-o cu un zâmbet când ea mă întreabă dacă nu îi fac onoarea s-o însoţesc. Din politeţe, o întreb până unde merge. Şi îmi răspunde că, la fel ca în fiecare săptămână, merge să ducă pateuri la doamna de Nevers, la tânăra ducesă de Guise şi, în sfârşit, la mareşalul Damville. Cred, tată, că niciodată nu am mai simţit o asemenea emoţie.

— Buna doamnă Huguette! făcu bătrânul soldat.

— Pe scurt, spre marea bucurie a doamnei Huguette, i-am spus că am prins-o din urmă chiar cu intenţia de a-i ţine tovărăşie. Am trecut pe la palatul lui Guise, apoi pe la palatul lui Nevers, apoi am ajuns la palatul Mesmes. În spatele palatului se află o grădină. Această grădină are o poartă. Prin această poartă intră doamna Huguette pentru a merge direct la cămările de alimente, care se află în partea din spate a palatului. În momentul în care doamna Huguette pătrunde în grădină, intru şi eu împreună cu ea.

— Ei bine, exclamă ea, ce faceţi?”

— După cum vedeţi, vă însoţesc până la cămări. Veţi spune că sunt vărul dumneavoastră, fratele dumneavoastră, orice vreţi; dar vreau să intru.”

— Ah! domnule cavaler, dacă află domnul intendent, ne veţi face să-l pierdem de client pe mareşal” termină Huguette. Dar, cum eu nu păream deloc impresionat, a scos un oftat şi m-a lăsat să intru cu ea. Am intrat într-un fel de vestibul. La stânga se află bucătăriile, la dreapta, cămara. In fund, o uşă. Huguette o ia spre dreapta şi, în clipa în care se pregătea să intre: „Vă aştept aici!” îi spun eu. Puţin tremurând şi contrariată, ea intră şi eu, mergând drept la uşa din fund, o deschid şi văd un cabinet în care mă închid. Trec zece minute. O aud pe Huguette ieşind. Profit de asta pentru a mă strecura în cămară.

— Hmm! făcu bătrânul soldat. O poziţie periculoasă, fiule! Şi ce s-a întâmplat, spune-mi repede!

— S-a întâmplat, tată, că, prin fereastră, am văzut o servitoare escortând-o pe doamna Huguette în grădină, unde m-au căutat amândouă; şi că, în cele din urmă, Huguette a plecat. Dar am avut timp să o studiez pe servitoare, pe nume Jeannette, să constat că era foarte tânără…

— Iată aşadar ce treabă aveai la palatul Mesmes!

— Nu vă închipuiţi, tată! Mai departe am aşteptat-o pe Jeannette şi, când a revenit, am luat-o pur şi simplu în braţe şi sărutul meu a înăbuşit strigătul de spaimă pe care voia să-l scoată. Aflaţi doar că la capătul unei jumătăţi de oră biata Jeannette era convinsă că eram îndrăgostit nebuneşte de ea; am aflat în acelaşi timp că trebuia să se căsătorească, pentru a-i face pe plac domnului intendent… Trebuia să se căsătorească cu nepotul acestui intendent, un rândaş al mareşalului de Damville. Am aflat că pe intendent îl cheamă Gilles, şi pe nepot Gillot. Am aflat că Jeannette nu-l iubea pe domnul Gillot, şi că-l detesta pe domnul Gilles. Şi eram pe cale de a începe cele mai plăcute destăinuiri când, deodată, cineva umblă prin vestibul. Jeannette deschide un dulap şi mă împinge înăuntru, chiar în clipa în care uşa se deschidea.

— Jeannette, spuse intendentul, prizonierele nu ţi-au spus nimic azi dimineaţă?” Prizonierele! Am fost gata să leşin în dulapul meu.

Aici cavalerul dădu pe gât un pahar cu vin, îşi şterse fruntea umedă de transpiraţie, apoi continuă:

— Nu domnule intendent, nu mi-au spus nimic, răspunse Jeannette. Nici în dimineaţa asta, ca şi în celelalte zile de altfel. Aceste doamne sunt într-adevăr nefericite.”

— Sper, reluă intendentul, că nu ai spus nimănui vreun cuvânt despre prezenţa acestor străine în palat, nimănui, nici măcar nepotului meu!”

— Oh! domnule, m-aţi ameninţat atât de tare încât nu există nici un pericol să vorbesc despre asta.”

— Bun! Aminteşte-ţi că monseniorul îţi va face o dotă bună dacă eşti înţeleaptă, dacă eşti ascultătoare… Mâine nu vor mai fi aici. Monseniorul le redă libertatea. Înţelegi, Jeannette, sunt rude ale mareşalului. El vroia să-i ofere celei mai tinere o partidă frumoasă pentru căsătorie dar duduiţa nu vrea. A făcut tot ce a putut ca s-o convingă. Dar pentru că sunt atât de încăpăţânate, şi fata şi mama, renunţă, pe legea mea. Şi le dă drumul… toate acestea, rămân între noi, înţelegi?”

— Fiţi liniştit, domnule.”

— Chiar în seara aceasta vor pleca. Monseniorul a ajuns la capătul răbdării. Hai, la revedere, Jeannette, eşti o fată inteligentă, şi te vei căsători cu Gillot.”

— Da! fii sigur de asta, bătrân nebun! întrerupse Pardaillan tatăl. Această Jeannette mi se pare o puştoaică mult prea isteaţă ca să se mărite cu netotul ăsta de Gillot. Dacă i-aş tăia eu şi ăstuia urechile? Şi cine erau aceste rude? …

— Veţi afla, tată, continuă cavalerul. Cum am înţeles că intendentul diavolului se îndepărtase am ieşit din dulapul meu.

— Repede, mi-a spus Jeannette, Plecaţi acum. Veţi reveni mâine dimineaţă dacă… dacă vă plac.”

— Îmi placi Jeannette. Şi din cauza asta rămân. De ce vrei să plec?”

— Pentru că este ora… ora la care pretendentul meu vine să-mi facă curte. Plecaţi, vă implor. Dacă vă vede, toată casa ar sări la strigătele sale.”

— Nu numai că nu voi pleca, dar mă vei conduce…”

— Unde?”

— Unde? La doamnele despre care vorbea intendentul…”

— Ah! chiar că sunteţi nebun”, exclamă la început Jeannette. Dar, încetul cu încetul, am reuşit s-o conving şi a sfârşit prin a accepta ceea ce-i ceream. A adăugat că nu putea să mă conducă la prizoniere decât seara, pe la ora

opt. Am mirosit o stratagemă şi bănuiam că Jeannette mă va ruga să revin seara, când ea încheie roşind puţin:

— Până atunci, domnule, veţi rămâne în camera mea, unde vă voi conduce eu, şi unde vă voi aduce de mâncare.”

La aceasta, i-am mulţumit cât de bine am putut. Îmi spune să o urmez. Ea traversează cu repeziciune vestibulul, eu o urmez. Deschide o uşă şi pătrunde într-un culoar întunecat, în formă de boltă. Continui s-o urmez. Deodată, la celălalt capăt al culoarului, apare cineva…

— Blestematul de Gilles! exclamă bătrânul Pardaillan.

— Nu, domnule, era Gillot! Observasem pe culoar, la dreapta, o ranforsare pe care o depăşisem cu doi sau trei paşi. În această ranforsare se afla o uşă. În timp ce Jeannette se opreşte împietrită, eu, ascunzându-mă în spatele ei, mă dau înapoi până la ranforsare. Jeannette întoarce capul şi vede mişcarea mea. Începe să discute pe un ton foarte ridicat cu Gillot. În acest timp, deschid uşa şi mă găsesc în capul scării care duce la beciuri! împing uşor uşa şi ascult.

— Dar unde te duci, Gillot?”

— Mai întâi la cămară ca să te îmbrăţişez, Jeannette.”

— Şi apoi?” reluă fata.

— Apoi, află că unchiul Gilles mi-a poruncit să pregătesc trăsura cea mare cu obloane, cu doi cai buni atelaţi pentru diseară la ora unsprezece. Şi cum trăsura nu a mai fost folosită de mult timp, şi îmi vor trebui două ore bune pentru a o pune la punct, mă duc să caut o sticlă ca să mă bine-dispun.”

— Dar uşa e încuiată!”

— Am descuiat-o eu adineauri, Jeannette.”

— Bun! Vino puţin cu mine în cămară. Ai destul timp.”

— Ba nu, la naiba!”

— Cu aceasta, uşa se deschide şi o întrezăresc pe Jeannette înspăimântată, ascunzându-şi faţa în palme. Începusem să cobor de-a-ndăratelea. Pe măsură ce Gillot înainta, eu mă retrăgeam cu câte o treaptă. În sfârşit, iată-

mă jos, m-am lipit de un zid, în speranţa că Gillot nu mă va vedea şi că voi putea să urc înapoi, în timp ce el îşi căuta vinul. Dar uite că imbecilul aprinde o făclie! Mă zăreşte şi rămâne, pentru o clipă, împietrit. În sfârşit, îi vine sufletul la loc şi vrea să scoată un strigăt puternic. Dar prea târziu! Îl apucasem deja de gâtlej. Era şi timpul! … Căci, în aceeaşi clipă, aud în capul scărilor o voce care bodogăneşte împotriva neglijenţei pivnicerului! Era unchiul Gilles care închidea uşa cu cheia! Jeannette se ascunsese fără îndoială…

— Drace! drace! mormăi bătrânul Pardaillan. Iată-te aşadar închis în pivniţă! … Mă întreb cum vei proceda!

— Dar, domnule, pentru că mă vedeţi lângă dumneavoastră, înseamnă că am ieşit! Uşa era încuiată bine de trei ori. Eu îl ţineam în continuare pe Gilot al meu de gâtlej pentru a-l împiedica să urle. Deodată, îl văd cum, de la alb, trece la roşu şi de la roşu la vânăt. Atunci dau drumul la strânsoare. El se aruncă la picioarele mele spunând:

— Aveţi milă, domnule hoţ! Lăsaţi-mă în viaţă, nu vă voi denunţa!”

— Tea luat drept un hoţ! exclamă bătrânul oştean.

— Avea şi de ce, domnule. De altfel, m-am ferit să-i deschid ochii; dar, pentru mai multă siguranţă, i-am pus imediat un căluş.

— Şi pe la ce oră spui că s-a întâmplat asta?

— S-ar putea să fi fost ora unsprezece dimineaţa, domnule.

— Chiar în timp cei puneam eu căluş jupanului Didier!

— Nu vă înţeleg, tată.

— Îţi voi povesti. Dar continuaţi istorisirea. Ai ajuns la momentul în care îi puneai căluş lui Gillot…

— Da. Vă daţi seama că eram îngrijorat A trecut o oră, apoi două! Ca să pună capac, făclia consumată îşi aruncă ultimele sclipiri de lumină şi se stinge. Iată-mă într-un întuneric adânc, aşezat pe treptele scării, ascultând cu o mare nelinişte, aşteptându-l pe pivnicer să vină după vin

pentru ca să-mi croiesc drum afară, cu pistolul într-o mână, cu pumnalul în cealaltă. Dar orele trec. Nu aud nici un zgomot. Şi gândindu-mă la ce-i spusese Gillot lui Jeannette, gândindu-mă la trăsura care trebuia să fie pregătită pentru ora unsprezece, mă întreb cu îngrijorare dacă prizonierele nu vor fi luate fără ca eu să ştiu unde sunt duse, fără să pot face nimic pentru a le elibera! …

— Recunosc că postura ta nu era plăcută. Dar, în sfârşit, ai reuşit să deschizi uşa?

— Nu, mi-a fost deschisă… de către Jeannette.

— Buna micuţă Jeannette!

— Repede, repede, mi-a spus ea. Am reuşit să iau cheia pentru un minut. Fugiţi!”

— Cât e ceasul?” am întrebat-o eu cuprins de febră.

— Puţin trecut de ora zece.”

Mă liniştesc; trăsura nu trebuie să plece decât la ora unsprezece! O îmbrăţişez pe Jeannette din tot sufletul.

— Veţi mai veni?” mă întreabă ea.

— Sigur! Cum aş putea să te uit!”

— Şi Gillot?” făcu ea deodată amintindu-şi de logodnicul său.

— Gillot? Doarme! …”

Atunci ea se grăbeşte spre pivniţe. Eu ajung în grădină. O traversez din câteva salturi. Găsesc poarta încuiată. Sar peste zid. Dau ocol palatului. Şi, văzând că e prea târziu pentru a merge să le previn pe persoanele interesate de această chestiune, mă hotărăsc să aştept singur trăsura… La capătul unei jumătăţi de oră, văd poarta mare a palatului deschizându-se. Merg să mă postez la colţul primei străduţe. Trăsura intră pe aceasta. Şi observ că este escortată de un singur cavaler care merge în faţă. Planul meu e gata imediat: să-l dobor pe vizitiu cu un foc de pistol, să-l dau jos din şa pe cavaler, să-l oblig să lupte cu mine, să-l ucid sau să-l rănesc, apoi să forţez obloanele trăsurii şi să eliberez prizonierele… Trag asupra vizitiului… Restul îl cunoaşteţi, tată! …

— Dar, făcu atunci bătrânul oştean, ţi-am cerut să-mi povesteşti tot ce ai făcut de la plecarea mea, iar asta nu e decât o zi.

— Ah! domnule, exclamă cavalerul, pentru că importanţa acestei zile vă sugerează importanţa restului! Dacă am vrut să intru cu orice preţ în palatul Mesmes, este pentru că viaţa mea e legată de a celor două femei! Pentru că trebuie să le eliberez, sau voi muri! … O întrebare mai întâi, la care vă implor să răspundeţi…

— Vorbeşte, băiatul meu, spuse bătrânul Pardaillan.

— Ei bine, făcu cavalerul ezitând, dumneavoastră escortaţi trăsura, nu-i aşa?

— Da, cavalere. Aveam chiar sarcina să ucid pe oricine ar fi încerca! să se apropie de ea.

— Prin urmare, reluă cavalerul, ştiţi unde se duce trăsura! …

— Nu, copilul meu! Pe cuvânt; mă crezi, nu-i aşa?

— Vă cred, tată! făcu cavalerul cu o durere intensă.

— Dar, reluă oşteanul, dacă eu nu pot să-ţi spun unde se duce blestematul de mareşal, tu însă poţi să-mi spui cine sunt prizonierele transportate în aşa mare secret.

— Tată, amintiţi-vă ce mi-aţi spus în ziua când aţi plecat. Amintiţi-vă de femeia aceea căreia i-aţi răpit odinioară fata…

Bătrânul oştean tresări şi deveni puţin palid.

— Ei bine, pe această fată, această copilă, Lodʼse de Piennes… sau mat bine, Lodʼse de Montmorency…

— O iubeşti! …

— O iubesc. O iubesc fără speranţă. Şi totuşi, vreau s-o eliberez! Şi ea este cea care se află în acea trăsură! Ea şi mama sa! …

— Ah! acum înţeleg totul! Înţeleg măsurile de siguranţă care au fost luate ieri şi astăzi împotriva mea. Căci, dacă aş fi ştiut adevărul, ceea ce ai încercat tu, aş fi încercat şi eu!

— Dar, în sfârşit, tată, cum se face că vă regăsesc în slujba mareşalului? De când sunteţi în palatul lui?

— Numai de ieri seară. Şi am fost ţinut sub observaţie. Numai că mareşalul mi-a spus că după miezul nopţii voi fi liber. Îmi propusesem să vin la tine la acea oră.

Bătrânul Pardaillan îi povesti apoi fiului său despre întâlnirea sa cu Damville la Ponts-de-Cé şi despre ce rezultase din aceasta. Cavalerul, la rândul său, îşi completă povestirea sa relatând principalele evenimente pe care le trăise după plecarea tatălui său.

Se hotărî ca bătrânul Pardaillan să se întoarcă la palatul Mesmes şi să-l servească pe mareşal cu fidelitate în ceea ce priveşte planul său politic.

Era cel mai bun mijloc de a afla ce se întâmplase cu Jeanne de Piennes şi cu fiica ei.

— La nevoie, adăugă oşteanul, există cineva care trebuie să fie instruit în legătură cu asta. Cel care conducea: un anume viconte de Aspremont. Şi pe acesta îl voi obliga eu să vorbească.

— Eu îl voi încunoştiinţa pe mareşalul de Montmorency despre ceea ce s-a întâmplat. Şi vă voi aştepta după aceea la Deviničre… vă daţi seama cu câtă nerăbdare.

— La Deviničre, nefericitule! Vrei prin urmare să te întorci la Bastilia!

— E adevărat, nu m-am mai gândit.

— Vei sta aici. Sunt, de mult timp, în cele mai bune relaţii cu stăpâna lui Marteau-qui-cogne.

— Bine, dar vă duceţi să-l aduceţi pe Pipeau, câinele meu.

— Mă voi duce, fiule!

XXVII – LA LUVRU.

Cavalerul dormi două sau trei ore pe o saltea păcătoasă dintr-o încăpere mizeră numită „camera princiară”.

Pe la ora nouă dimineaţa, cavalerul era în picioare.

Se duse drept la palatul Montmorency şi îl găsi pe mareşal aşteptându-l cu o nerăbdare posomorâtă.

Această zi şi această noapte François le petrecuse pritocind gânduri confuze şi contradictorii.

Uneori era de acord că tânărul cavaler avusese dreptate şi că şiretenia, în această chestiune, era mai folositoare decât forţa. Uneori îşi oprea gândurile cu un fel de încântare înspăimântată asupra acestui eveniment care, în anumite momente, i se părea himeric; avea o fiică de şaptesprezece ani, despre a cărei existenţă nu ştiuse nimic! Atunci surâdea şi, aproape imediat, ochii i se umpleau de lacrimi. Alteori se gândea la această mamă admirabilă, la Jeanne, al cărei martiriu îl reconstituise după vizita sa dramatică la Margency; şi atunci înţelegea că nu încetase să o iubească…

Şi atunci, se punea o problemă redutabilă; şi, cu toate că făcea eforturi pentru a îndepărta subiectul, acesta revenea implacabil: era căsătorit cu Diane de Franţa.

Când sosi cavalerul, nu îndrăzni să-l chestioneze; dar privirea sa arzătoare vorbi pentru el…

Acum, nu mai era decât un bărbat: un bărbat care suferea. Pardaillan citi în ochii lui toată angoasa aşteptării.

— Monseniore, spuse el, nu m-am înşelat… erau într-adevăr la palatul Mesmes.

— Erau! făcu înăbuşit mareşalul.

— Ceea ce înseamnă că nu mai sunt acolo. Ah! monseniore, există în toate acestea o fatalitate de neînţeles. Am fost cât pe ce să le eliberez… un foc de pistol tras în gol, un braţ care tremură…

— V-aţi luptat deci? exclamă François.

— Da, monseniore, dar nu am reuşit.

— V-aţi luptat pentru mine! … Cavalere, am deja o recunoştinţă atât de mare pentru dumneavoastră încât nu ştiu cum să-mi manifest prietenia. Deci, reluă mareşalul încleştându-şi pumnii, într-adevăr fratele meu este cel care se înverşunează împotriva ei. Şi omul ăsta e ruda mea, sângele meu! … Haideţi, spuneţi-mi ce ştiţi! …

Cavalerul începu aceeaşi relatare pe care i-o făcuse şi tatălui său. Dar omise să aducă vorba despre bătrânul Pardaillan.

Chiar şi aşa, această relatare nu-l umplu mai puţin de admiraţie pe mareşal.

— Aţi făcut dumneavoastră asta! exclamă el.

— Da, monseniore, răspunse cu simplitate cavalerul; oricum, nu a folosit decât pentru a ne convinge definitiv că mareşalul de Damville era răpitorul. Cât despre trăsură, unde s-a dus? Iată ce voi afla poate peste puţin timp…

François îi apucă cu putere mâna lui Pardaillan.

— Dar eu, tinere, vă spun că trebuie să aflu îndată acest lucru! Aveţi tăria să repetaţi ce mi-aţi povestit, chiar dacă aceasta ar putea să se soldeze cu un pericol pentru dumneavoastră, chiar în faţa fratelui meu? …

— Sunt gata! făcu Pardaillan, cu mina sa glacială.

— În acest caz, sunteţi gata să mă urmaţi la rege?

— Chiar în clipa asta, făcu cavalerul.

— Bine. Vom merge imediat la Luvru. Pentru ca regele să facă dreptate. Iar dacă regele se eschivează…

— Ei bine? făcu cavalerul cu sufletul la gură.

— Atunci, răspunse mareşalul cu o voce ameninţătoare, dacă judecata oamenilor nu mă ajută, voi apela la judecata lui Dumnezeu! 10

Mareşalul se repezi apoi către apartamentul său.

— Ei blestemăţie! mormăi Pardaillan. La rege! … adică la regina Catherine! femeia cumsecade care a poruncit să fiu aruncat la Bastilia, şi care se va grăbi să pună să fiu arestat!

Un sfert de oră mai târziu, mareşalul îşi făcu din nou apariţia. Îi făcu semn cavalerului să-l urmeze.

În curte aştepta o trăsură. Mareşalul şi Pardaillan se instalară în ea, însoţiţi de patru paji.

În timpul călătoriei, François de Montmorency şi Pardaillan nu-şi vorbiră.

Ajunseră la Luvru.

În această dimineaţă, se desfăşura o recepţie la rege, adică Charles al IX-lea îşi primise curtezanii la trezirea sa. Tânărul rege părea bine dispus; tocmai luase cu el pe toată

lumea să viziteze un cabinet nou, amenajat la parter, sub apartamentele sale.

Era o încăpere de dimensiuni destul de mari prin ele însele, dar mai degrabă mică în comparaţie cu saloanele imense de la Luvru; Charles al IX-lea pretindea că va face acolo cabinetul său pentru arme şi vânătoare. Fereastra acestui cabinet dădea către Sena şi domina malul cu şapte până la opt picioare. Nu exista vreun chei sau vreun port în acest loc; Sena curgea, liberă şi capricioasă, săpând în nisip sinuozităţi, golfuri minuscule.

În momentul în care pătrundem în acest cabinet, unde erau adunate vreo cincisprezece persoane, regele Charles al IX-lea, ţinând în mână o archebuză pe care tocmai i-o prezentase argintarul şi armurierul său Crucé, arunca priviri prelungi, încântate asupra peisajului pe care-l avea înainte ochilor.

Şi cum imaginaţia sa era pusă în mişcare de acest spectacol, emoţia se transmise inimii şi şopti cu duioşie:

— Marie! ...

— Sire, spuse Crucé, noul mecanism al acestei archebuze permite ochirea cu o precizie extraordinară.

— Ah! într-adevăr! făcu regele care, smuls din visul său, tresări şi începu să studieze archebuza.

Un valet se opri la doi paşi în faţa regelui.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Charles al IX-lea.

— Sire, domnul mareşal de Montmorency este aici şi solicită onoarea de a fi prezentat Maiestăţii Voastre.

— Montmorency! exclamă Charles al IX-lea ca şi cum nu-i venea să-şi creadă urechilor. O fi auzit despre marea pace care se pune la cale. Şi vrea să înceteze de a mai sta îmbufnat. Să intre!

Charles al IX-lea se aşează numaidecât într-un fotoliu mare din lemn de abanos bogat sculptat. Şi toţi însoţitorii, în picioare, se rânduiră în dreapta şi stânga fotoliului.

Atunci se văzu uşa deschizându-se larg şi cei patru paji ai mareşalului intrară doi câte doi, cu pumnul în şold, şi se

aşezară doi la dreapta şi doi la stânga uşii, într-o atitudine rigidă. Apoi mareşalul îşi făcu intrarea, urmat de cavalerul Pardaillan.

François de Montmorency se opri la trei paşi de fotoliu şi se înclină până la pământ. Apoi, îndreptându-se, aşteptă ca regele să i se adreseze.

Charles al IX-lea contemplă pentru o clipă în tăcere figura nobilă a mareşalului, postat într-o atitudine de forţă şi de demnitate.

Numai Henri de Guise aţintea asupra mareşalului o privire dispreţuitoare şi aproape duşmănoasă.

— Fiţi binevenit, domnule mareşal, spuse în sfârşit Charles al IX-lea. După atât de mult timp de când aţi părăsit curtea Franţei ne puteam teme că aţi murit. Din fericire vă văd în viaţă.

După ce şi-a satisfăcut mica sa ranchiună prin aceste ironii anodine, Charles al IX-lea adăugă pe un ton mai serios:

— Esenţialul este că vă aflaţi aici şi că reveniţi în sfârşit la noi. Încă o dată, fiţi binevenit.

— Sire, spuse Montmorency, am venit să o implor pe Maiestatea Voastră să-mi acorde o audienţă.

— O aveţi… Vorbiţi.

— Sire, mă refer la o audienţă particulară.

— Ei bine, fie…

Abia rostise regele aceste cuvinte şi toţi curtezanii, inclusiv ducele de Anjou, fratele lui Charles al IX-lea, se înclinară la unison şi bătură în retragere către uşă.

— De ce a rămas acest tânăr? făcu regele arătându-l pe Pardaillan.

Cavalerul tresări şi îşi readuse privirea asupra lui Charles al IX-lea. Intrând în cabinet, ochii lui Pardaillan se îndreptaseră mai întâi asupra lui Quélus, Maugiron şi Maurevert. Şi zâmbise aşa cum ştia el să zâmbească uneori, cu acea impertinenţă glacială care îi era caracteristică. Fără îndoială, cei doi favoriţi ai lui Anjou şi Maurevert îl

recunoscuseră de asemenea, căci începură să-l fixeze cu un aer foarte insolent.

Montmorency se grăbi să răspundă:

— Sire, cavalerul Pardaillan pe care vi-l prezint este un martor al celor ce vi le voi spune. Solicit pentru el aceeaşi onoare ca şi pentru mine.

Charles al IX-lea făcu un semn de aprobare cu capul.

— Şi nu este totul, sire, continuă apoi mareşalul. Deoarece o văd pe Maiestatea Voastră atât de binevoitoare faţă de mine, aş îndrăzni să o implor să poruncească chemarea neîntârziată a domnului mareşal de Damville la Luvru.

— Dar vreţi aşadar să ţineţi un consiliu de familie în prezenţa noastră?

— Da, sire, spuse François cu o voce stranie. Şi pentru că regele Franţei este părintele tuturor supuşilor săi, este corect ca acest consiliu sa se ţină în prezenţa părintelui.

Charles al IX-lea cunoştea foarte bine ura care îi despărţea pe cei doi fraţi. Dar cauzele acestei uri îi erau necunoscute. Avu presentimentul că va afla aceste cauze pe care cei doi mareşali le ţinuseră în atât de mare secret de-a lungul multor ani. Bătu deci cu un ciocan de argint şi, valetul său personal făcându-şi apariţia imediat, îl chemă pe Cosseins, comandantul gărzilor sale.

— Maiestatea Voastră a uitat că l-a învoit pentru trei zile pe domnul de Cosseins, spuse valetul.

— Aşa e, la naiba! Dar comandantul gărzilor reginei mamă este aici, să fie chemat!

Un minut mai târziu, căpitanul de Nancey intra în cabinet.

Oricât de mare ar fi fost puterea etichetei Nancey, zărindu-l pe cavalerul Pardaillan pe care îl condusese el însuşi cu toată pompa la Bastilia, se opri, lovit de stupoare, cu ochii dilataţi.

Pardaillan păru să studieze cu mare atenţie o archebuză agăţată pe perete; apoi, cum Nancey continua să-l măsoare din priviri, hipnotizat, cavalerul se hotărî să-i trimită cu

ajutorul ochilor, zâmbetului şi al mâinii, un mic semn amical, aproape protector.

— Ei bine, făcu regele încruntându-se, ce aţi păţit, Nancey?

— Iertare, sire, de o mie de ori iertare! bâigui căpitanul, am avut un moment de rătăcire, de ameţeală…

— Bun! reluă regele. Mergeţi imediat la palatul Mesmes şi spuneţi-i mareşalului de Damville că vreau să-i vorbesc.

Căpitanul se îndoi de mijloc şi ieşi.

— Şi acum, sire, spuse atunci François de Montmorency, trebuie să-i spun Maiestăţii Voastre că am venit să cer dreptate şi că, în faţa sa, îl voi acuza pe mareşalul de Damville de trădare, minciună şi răpire. Şi nu numai la judecata voastră supremă fac apel! Ci şi la onoarea dumneavoastră! Lucrurile groaznice pe care am să vi le istorisesc trebuie să rămână secrete, sire!

— Domnule mareşal, spuse regele, pentru că aşa doriţi, vom fi deci arbitrul acestei probleme.

— Maiestatea Voastră mă copleşeşte. Dar, chiar datorită gravităţii acuzaţiilor pe care vreau să le aduc împotriva propriului meu frate, nu ar fi bine ca el să fie prezent înainte să intru în detalii? Este vorba despre două femei…

— E corect, mareşale, e corect.

O tăcere prelungă, stânjenitoare urmă acestor cuvinte, şi aproape o jumătate de oră se scurse. În sfârşit, regele întrebă:

— Puteţi totuşi să-mi spuneţi de pe acum cine sunt aceste două femei?

— Da, sire: două lucrătoare modeste.

— Lucrătoare? exclamă Charles al IX-lea uimit

— Sire, se ocupau cu broderii şi tapiserii, ceea ce le asigura existenţa lor sărăcăcioasă.

— Şi unde locuiau? întrebă regele. M-am ocupat eu însumi cu broderiile de armoarii şi cred că cunosc cinci sau şase lucrătoare care, în Paris, sunt capabile să realizeze bine acest fel de piese.

— Sire, locuiau în strada Saint-Denis.

— În strada Saint-Denis! exclamă cu însufleţire Charles al IX-lea. Vizavi de un han?

— Hanul Deviničre, sire!

— Asta este! exclamă regele bătând din palme. O cunosc! este cu siguranţă cea mai îndemânatică persoană care brodează armoarii şi devize din Paris.

Şi, cu un zâmbet duios, Charles al IX-lea îşi aminti acea scenă în care îi oferise Mariei Touchet tapiseria executată de brodeza din strada Saint-Denis şi purtând deviza: „Farmec totul.”

François de Montmorency, puternic emoţionat, devenise foarte palid. Şi, când Charles al IX-lea, gânditor, adăugă: „I se spunea Doamna în negru…”, mareşalul explodă. Un hohot de plâns îi umflă pieptul. Şi, cu o voce răguşită de deznădejde, răspunse:

— Doamna în negru! … Pentru că i s-au smuls numele, averea, poziţia! Pentru că un blestemat şi un criminal orb au condamnat-o! Blestematul, este fratele meu, sire! Criminalul, sunt eu! … Doamna în negru, sire, se numeşte Jeanne, contesă de Piennes şi de Margency! S-a numit ducesă de Montmorency! …

Regele, în faţa acestei dezvăluiri, rămase întunecat, uimit, nehotărât. Cunoştea despre Jeanne de Piennes ceea ce se ştia îndeobşte: că, după ce a fost căsătorită în secret cu François de Montmorency, a fost repudiată datorită insistenţei conetabilului pe lângă regele Henric al II-lea, şi datorită insistenţei regelui Henric al II-lea pe lângă curtea de la Roma.

Ştia, în plus, că sora sa naturală Diane, devenită soţie a lui François, trăise în permanenţă separat de mareşal, şi se văzu în faţa unei dificile probleme sentimentale şi familiale.

Mareşalul, din contractarea figurii sale, înţelese ce se petrecea în sufletul lui Charles al IX-lea.

— Sire! exclamă el răsuflând greu, nu se pune în acest moment problema vreunei căsătorii de desfăcut sau

refăcut. Numai la dreptatea voastră am venit să apelez… dreptate pentru două nefericite care, după atâta nenorocire, au fost smulse de la puţina bucurie care le mai rămăsese! Am venit aici să acuz un răpitor… şi acest răpitor, iată-l!

François de Montmorency îşi întinse cu putere pumnul încleştat către uşa care se deschidea în acel moment, făcându-i loc lui Damville.

Şaptesprezece ani de când nu se văzuseră! …

— Sire, spuse Henri cu acea voce aspră şi metalică pe care o avea când era puternic emoţionat, mi-aţi făcut onoarea să mă chemaţi, am venit la porunca Maiestăţii Voastre.

Cavalerul Pardaillan se dăduse înapoi şi aproape se pierduse într-un colţ. În aşa fel încât Henri nu-l văzu.

Ce pusese la cale Henri, prevenit de Nancey, nu numai pentru a-l împiedica pe François să-l acuze, dar chiar pentru a-l pierde pe loc, a-l trimite la Bastilia, la eşafod poate! …

Era simplu şi înspăimântător: Secretul surprins la Alice de Lux, secretul pe care jurase să nu-l dezvăluie, îl va denunţa! …

Va spune pur şi simplu că regele Navarei, prinţul de Condé, Coligny erau la Paris şi că François de Montmorency îi întâlnise, că au conspirat pentru capturarea regelui!

— Domnule de Damville, spuse regele, v-am chemat la cererea expresă a fratelui dumneavoastră. Ascultaţi deci, vă rog, ce are de spus domnul mareşal de Montmorency. După aceea veţi răspunde… Vorbiţi, mareşale.

— Sire, spuse François, o rog pe Maiestatea Voastră să-l întrebe pe domnul de Damville ce a făcut cu Jeanne de Piennes, şi cu Loďse, fiica ei, fiica mea…

Trecu o secundă de linişte mormântală. Mareşalul adăugă:

— Pentru că, dacă binevoieşte să răspundă cu bună credinţă şi să se angajeze că nu le va mai urmări pe aceste fiinţe nobile şi nefericite, îl voi scuti de restul.

— Răspundeţi, mareşale de Damville, spuse regele.

Henri îşi umflă pieptul. Privirea sa se îndreptă pieziş spre François, o privire roşiatică, ascuţită, ucigătoare. Şi iată ce spuse:

— Sire, pentru ca să răspund cum trebuie, o rog pe Maiestatea Voastră să-l întrebe pe domnul mareşal dacă nu a fost cumva într-un palat din strada Béthisy? cu ce persoane s-a întâlnit? şi ce s-a stabilit acolo?

François deveni livid ca un cadavru.

— Ticălosule! horcăi el cu un glas atât de scăzut încât regele nu-l auzi.

— Pentru că mareşalul nu răspunde, reluă Henri, voi răspunde eu pentru el! …

— O clipă, monseniore! făcu deodată o voce calmă.

Cavalerul Pardaillan înaintă până la fotoliu, aşezându-se astfel între cei doi fraţi. Şi, înainte să se gândească cineva să-l oblige să tacă, înainte ca Henri să-şi fi revenit din uimirea pe care i-o provoca intervenţia acestui necunoscut, cavalerul continuă:

— Sire, îi cer iertare Maiestăţii Voastre dar, fiind chemat ca martor, trebuie să vorbesc. Şi îmi permit să-i spun monseniorului mareşal de Damville că răspunsul la întrebarea sa nu ar putea să o intereseze în nici un fel pe Maiestatea Sa…

— Şi de ce mă rog? tună Henri. Cine sunteţi dumneavoastră care îndrăzniţi să vorbiţi fără a fi întrebat în faţa unui rege!

— Cine sunt? Nu contează! … Ceea ce contează este că e complet inutil să se vorbească despre strada Béthisy dacă nu vorbim mai întâi despre strada Saint-Denis! … despre hanul Deviničre! … despre salonul din fund al acestui han! … despre poeţii care se întâlnesc acolo! …

Pe măsură ce cavalerul vorbea, Henri de Montmorency îşi strângea umerii, îşi îndoia mijlocul, ca şi cum fiecare cuvânt ar fi aruncat asupra lui o greutate enormă.

— Ce înseamnă asta? exclamă Charles al IX-lea.

— Pur şi simplu că întrebarea monseniorului de Damville era de prisos şi nu are nimic de-a face cu problema care ne-a adus aici.

— Este adevărat, Damville? întrebă regele. Este adevărat că întrebarea dumneavoastră nu ar fi utilă în problema care v-a reunit în prezenţa noastră pe dumneavoastră şi pe fratele dumneavoastră?

Henri scoase un oftat şi răspunse:

— Este adevărat, sire! …

François îndreptă spre cavaler o privire încărcată de o recunoştinţă grăitoare.

Dar curiozitatea regelui era trezită acum… bănuielile sale, poate! Charles se încruntă. Fruntea sa de fildeş îngălbenit se cută.

— Totuşi, făcu el cu o furie reţinută, aţi vorbit aşa cu o anumită intenţie. Aţi vorbit despre strada Béthisy… Despre ce palat este vorba? Spuneţi! …

Era evident că regele se gândea la palatul Coligny, locul obişnuit de întâlnire al hughenoţilor.

Henri înţelese că de promptitudinea sa îi atârna acum viaţa… Dacă nu găsea un răspuns rapid, fratele său era pierdut; dar blestematul necunoscut care îl ţintuia cu privirea sa de foc ar denunţa scena de la Deviničre! …

— Sire, spuse el, m-am referit la palatul ducesei de Guise… Este o poveste despre femei…

— Aha! aha! făcu Charles al IX-lea cu un zâmbet.

— Recunosc, sire, ar fi penibil pentru mine, un prieten al ducelui de Guise, să istorisesc această poveste.

Charles al IX-lea îl detesta în mod cordial pe ducele de Guise, în care ghicea un rival de temut. Cunoştea de altfel comportamentul soţiei acestuia care, pentru moment, era în cele mai bune relaţii cu contele de Saint-Mégrin.

— Înţeleg, drace! exclamă regele râzând. Dar ce amestec are în toate astea hanul Devinič re?

Pardaillan îi aruncă lui Henri o privire care însemna: „Ne salvaţi, vă salvez!” şi răspunse:

— Sire, dacă binevoiţi să-mi permiteţi, îi voi spune Maiestăţii Voastre că hanul Devinicre este un loc în care se adună poeţii pentru a discuta despre poezie… doamne, doamne de vază vin de asemenea aici pentru a discuta despre poezie… numai că, se întâmplă câteodată ca poetul să poarte vestă de satin mov, mantie de mătase violetă, pantaloni bufanţi cu panglici…

Era portretul lui Saint-Mégrin.

Regele râse din nou şi mormăi printre dinţi:

— La naiba! aş da bucuros o sută de scuzi pentru ca dragul de Guise să fi auzit…

Când regele termină de râs, François îşi şterse transpiraţia care-i inunda fruntea şi reluă:

— Sire, îndrăznesc să-i amintesc Maiestăţii Voastre că am venit, încrezător în dreptatea sa, să cer libertatea celor două femei nefericite care sunt închise fără voia lor.

— Da, este adevărat. Montmorency, susţineţi-vă cauza.

— Sire, i-am spus Maiestăţii Voastre; Jeanne, contesă de Piennes, şi fiica sa Loďse au fost răpite cu forţa din locuinţa lor, din strada Saint-Denis; sunt ţinute prizoniere; eu spun că domnul de Damville aici de faţă este răpitorul.

— Auziţi, Damville? făcu regele. Ce aveţi de răspuns?

— Neg, sire! spuse înăbuşit Henri. Nu ştiu despre ce este vorba. Nu am mai văzut de şaptesprezece ani persoanele în cauză. Eu trebuie deci să cer dreptate.

— Sire, spuse la rândul său François cu o voce care-şi recăpătase întreaga fermitate, intervenţia pe care am făcut-o pe lângă Maiestatea Voastră ar fi incalificabilă dacă nu aş avea dovada pentru ceea ce susţin. Iată-l pe domnul cavaler Pardaillan care a petrecut ziua de ieri şi o parte a serii, până la ora unsprezece, ascuns în palatul Mesmes. Dacă Maiestatea Voastră îi permite, cavalerul este gata să spună ce a văzut şi auzit.

— Apropiaţi-vă, domnule, şi vorbiţi, spuse regele.

Cavalerul făcu doi paşi în faţă şi salută cu graţia sa puţin rigidă şi arogantă.

Damville nu se putu împiedica să se cutremure.

„Ah! se gândi el în sinea sa, acesta e fiu?! …”

— Sire, spuse cavalerul, pentru că suntem la întrebări, îmi permiteţi vă rog să-l întreb pe monseniorul de Damville din ce loc vrea să-mi încep istorisirea?

— Nu înţeleg, domnule, făcu Damville.

— După cum doriţi, monseniore, voi începe cu sfârşitul, adică trăsura care iese învăluită în mister; cu începutul, adică scornelile intendentului dumneavoastră Gilles; sau în sfârşit, chiar cu mijlocul, adică o anumită conversaţie în care este vorba despre tot felul de lucruri şi de oameni, în special despre servitorul dumneavoastră cavalerul Pardaillan, conversaţie în care un anumit rol era jucat de cineva care venea de la Bastilia special pentru a discuta cu dumneavoastră despre el.

La aceste ultime cuvinte care îi dovedeau limpede cunoaşterea de către cavaler a discuţiei pe care o avusese cu Guitalens, Damville se clătină, livid, buimac. Şi bâigui:

— Începeţi de unde vreţi, domnule!

„A noastră-i victoria!” se gândi Pardaillan.

Şi încredinţat că ameninţarea voalată de care tocmai se folosise îl va face să obţină toate mărturisirile pe care le dorea, deschidea deja gura pentru a-şi începe istorisirea când uşa cabinetului se deschise brusc. Cuvintele i se înţepeniră în gâtlej şi rămase cu ochii aţintiţi asupra persoane i care tocmai îşi făcuse apariţia.

— Cine îndrăzneşte să intre fără a fi chemat? tună Charles al IX-lea. Cum! dumneavoastră, doamnă? …

Era Catherine de Médicis. Ea înainta, lăsând uşa deschisă.

„A venit furtuna!” se gândi Pardaillan.

Regina mamă înainta cu acel zâmbet şters care îi dădea chipului său o atât de teribilă expresie de cruzime.

— Dar, doamnă, reluă Charles al IX-lea pălind de furie, i-am acordat o audienţă particulară domnului mareşal de Montmorency şi nimeni, nici chiar dumneavoastră, nu are dreptul…

— Ştiu, sire, spuse cu calm Catherine; dar îmi veţi da dreptate după ce vă voi spune că se află aici un duşman ai reginei, mama dumneavoastră, al ducelui de Anjou, fratele dumneavoastră, şi al dumneavoastră înşivă!

Pardaillan rămase foarte liniştit.

— Ce vreţi să spuneţi, doamnă? exclamă Charles al IX-lea.

— Vreau să spun că se află aici cineva căruia i-a trebuit o insolenţă deosebită pentru a îndrăzni să pătrundă în Luvru, după ce l-a insultat pe ducele de Anjou, fratele dumneavoastră, după ce a ridicat mâna criminală asupra lui, în sfârşit, după ce m-a batjocorit pe mine.

— Numiţi-l! Numiţi-l odată, pe toţi dracii!

— Este cel pe care-l cheamă Pardaillan! Iată-l.

— Hei! tună regele ridicându-se. Gărzi! … căpitane, puneţi mâna pe acest om.

Înainte ca regele să fi terminat de vorbit, favoriţii şi Maurevert, luând-o înaintea gărzilor, se năpustiră în cabinet urlând:

— Pe el! pe el! La moarte! …

În acelaşi timp, îşi trăseseră spadele.

Quélus venea în frunte. În spatele lui, Maugiron, Saint-Mégrin şi Maurevert. Apoi Nancey şi gărzile lui.

François şi Henri rămăseseră la fel de stupefiaţi şi unul şi celălalt; dar, în timp ce François se gândea deja să intervină pentru cavaler, Henri, palid de bucurie, înţelegea că acest incident era salvarea lui.

În ce-l priveşte pe Pardaillan, chiar de la intrarea reginei, se afla în gardă. În clipa următoare, fu văzut apucându-i spada lui Quélus, smulgându-i-o din mână, rupând-o pe genunchi şi aruncând bucăţile către feţele atacatorilor care, în faţa acestei grozăvii, nemaipomenite, a unei rebeliuni în prezenţa regelui, se opriră, se priviră între ei, prostiţi, apoi, toţi odată, se năpustiră.

Ori, acest timp de oprire, aşa scurt cum a fost, i-a fost suficient lui Pardaillan pentru a concepe şi executa una dintre acele bravade nebuneşti la care părea să se complacă din capriciu.

Quélus avea toca pe cap… Se auzi o voce de un calm feroce, de o ironie ascuţită, proferând aceste cuvinte:

— Salutaţi aşadar justiţia regelui! …

Quélus, în acelaşi timp, scoase un strigăt de durere. Pardaillan îi smulsese toca, rupând acele lungi de aur care o fixau şi, cu aceeaşi ocazie, smulgând şi câteva smocuri de păr.

Toca ateriza la picioarele Catherinei.

După ce îşi făcu numărul, Pardaillan, cu un salt înapoi, sări pe marginea ferestrei deschise strigând:

— La revedere, domnilor…

Şi salută!

Sări chiar în clipa în care Maurevert şi Maugiron ajunseseră la fereastră şi erau gata să pună mâna pe el.

Îl văzură aterizând cu picioarele lipite, întorcându-se, în timp ce, urlând, ei îi arătau pumnii şi, cu seriozitate, fără grabă, scoţându-şi pălăria cu un gest larg, apoi îndepărtându-se, cu mersul său suplu şi liniştit.

— Archebuza! Archebuza! vocifera ducele de Anjou.

Pardaillan îl auzi dar nu se întoarse.

Maurevert, care trecea drept un trăgător bun, apucă o archebuză gata încărcată, îl ochi pe cavaler.

Detunătura răsună.

Pardaillan nu se întoarse.

— O! demonul! tună Maurevert. Mi-a scăpat! …

Şi barcagiii care coborau pe Sena văzură cu uimire această fereastră a Luvrului la care se arătau cinci sau şase gentilomi aplecaţi, cu pumnii întinşi, urlând ameninţări apocaliptice.

Cele câteva minute care urmară fură, în cabinetul regal, pline de confuzie şi lipsite de etichetă, fiecare dându-şi cu părerea fără a o asculta pe cea a vecinului.

— Să mi se poruncească! strigă Maurevert şi, în seara asta, acest om va fi la dispoziţia Maiestăţii Sale.

— Aveţi această poruncă! făcu Catherine.

Maurevert se avântă, urmat de favoriţi, mai puţin de Quélus care se văita de cap.

În acelaşi timp, regele, bătând cu pumnul în braţul fotoliului în care se aşezase, urla.

— La dracu’, vreau să fie scotocit tot Parisul! Vreau ca răzvrătitul să ajungă imediat la Bastilia! Ah! domnule Montmorency, vă felicit pentru persoanele pe care le aduceţi la mine!

— Domnul mareşal a făcut mereu greşeala de a nu fi atent pe cine frecventează, spuse Catherine cu o voce numai miere şi fiere.

Henri de Damville zâmbi, triumfa.

François lăsa furtuna să treacă.

— Domnul de Montmorency frecventează duşmanii regelui, spuse cu mânie ducele de Guise.

— Fiţi atent, duce! răspunse François; dumneavoastră pot să vă răspund, dumneavoastră care nu sunteţi nici regina nici regele…

Şi, foarte încet, atingându-l cu vârful degetului în piept şi privindu-l în ochi, adăugă:

— Cel puţin nu încă, în pofida dorinţelor dumneavoastră!

Guise, îngrozit, se dădu înapoi.

— Sire, reluă Catherine, acest cavaler Pardaillan m-a insultat într-o împrejurare pe care i-o voi relata Maiestăţii Voastre. A îndrăznit să ridice mâna împotriva fratelui vostru…

— Este prea adevărat, pentru numele lui Dumnezeul făcu ducele de Anjou cu o voce nonşalantă, netezindu-şi barba rară cu un pieptene.

Catherine de Médicis, în acest timp, continua:

— Sire, acest om este un duşman periculos pentru mine, pentru ducele de Anjou…

— Ajunge, spuse Charles al IX-lea. Cer să fie arestat şi judecat. Se va vedea astfel că îmi iubesc familia… căci eu îmi iubesc familia, la fel de mult cât mă iubeşte şi ea pe mine…

Satisfăcut de această împunsătură vicleană pe care le-o aplica mamei sale şi fratelui său, regele redeveni vesel şi făcu semn că vroia să fie singur. Catherine ieşi împreună cu ducele de Anjou, conduşi de rege cu privirea. Ceilalţi însoţitori se retraseră de asemenea. Dar François de Montmorency rămase ferm la locul lui; văzând aceasta, Henri de Damville rămase şi el.

Regele îi privi cu mirare.

— Credeam că am spus că audienţa a luat sfârşit, făcu el.

— Sire, spuse François pe un ton hotărât, Maiestatea Voastră mi-a promis să-mi facă dreptate: aştept!

— Este adevărat, la urma urmei, făcu Charles al IX-lea. Vorbiţi aşadar…

— Pentru că, reluă atunci mareşalul, pentru că domnul Pardaillan nu mai este atici, voi spune eu ce a văzut, ce a

auzit… O trăsura a părăsit palatul Mesmes în noaptea trecută la ora unsprezece, transportând în secret două femei… Inutil să se nege acest lucru! …

— Nu neg, spuse cu răceală Damville. Şi, pentru că sunt forţat, voi face aici o confidenţă pe care nu aş face-o în faţa nimănui.

Privi cu nelinişte spre uşă şi, pe un ton misterios, încheie:

— Sire, o mare ducesă şi însoţitoarea sa aflate în încurcătură au venit să-mi ceară ospitalitatea şi m-au rugat să le duc înapoi la palatul lor. Îmi cere Maiestatea Voastră numele acestei nobile doamne? …

— Sigur că nu, la naiba! exclamă Charles al IX-lea râzând.

François îşi frânse mâinile cu o furie deznădăjduită. Înţelese că nu putea să-l convingă pe rege.

Rău văzut la curte, în timp ce fratele său era în culmea favorurilor, lipsit de probe de netăgăduit, îl văzuse fugind pe Pardaillan, singura lui şansă de succes.

— Haideţi, vedeţi că v-aţi înşelat, mareşale, spuse regele. Mergeţi domnilor, mergeţi… Staţi, o clipă: vedem cu durere şi întristare cea mai nobilă familie a Franţei divizată de certuri interne… Sper, vreau ca toate acestea să înceteze curând…

Cei doi fraţi se înclinară şi ieşiră: Henri radiind de bucurie, François, cu furia în suflet.

În încăperea alăturată, mareşalul de Montmorency îşi aşează mâna grea pe umărul fratelui său.

— Văd că arma dumneavoastră este în continuare aceeaşi, spuse el cu o voce răguşită şi şuierătoare: minciună şi calomnie!

— Am şi altele la dispoziţia dumneavoastră! spuse Henri.

François îi aruncă fratelui său o privire ucigătoare.

— Ascultă, tună el. Vreau să-ţi las timp să te mai gândeşti. Dar, când mă voi înfăţişa la palatul Mesmes, totul se va sfârşi. Dacă nu mi le restitui în acel moment pe cele două nefericite pe care mi le-ai răpit, te previn! La tine acasă, la

Luvru, pe stradă, oriunde te voi găsi, te voi ucide! Aşteaptă-mă!

— Te aştept! răspunse Henri.

XXVIII – PRIMUL AMANT.

Întorcându-ne cu două zile în urmă, intrăm în mănăstirea carmeliţilor care ocupa un teren întins pe colina Sainte-Genevieve.

În afara acestei mănăstiri, carmeliţii mai aveau un aşezământ la poalele colinei, în piaţa Maubert.

Mănăstirea de pe colina Sainte-Genevieve includea diverse clădiri, un corp de chilii, o capelă şi grădini întinse.

Cu cât o mănăstire avea mai mulţi călugări cerşetori, cu atât era mai bogată. Carmeliţii aveau o duzină. Dar ceea ce nu aveau celelalte mănăstiri, şi avea cea a carmeliţilor, erau două persoane excepţionale pentru o mănăstire.

Prima era un copil.

A doua, era „vestitorul răposaţilor”.

Copilul avea patru sau cinci ani. Era palid, plăpând, cu o figură bolnăvicioasă şi galbenă. Nu-i plăcea să se joace în grădinile vaste. Se ferea de tovărăşia călugărilor. I se spunea când Jacques, când Clément. Era o fire temătoare, puţin tristă, şi foarte sălbatică.

Un singur călugăr îi intrase în graţii acestui copil, era fratele vestitor al răposaţilor. Acesta, imediat după ce suna stingerea la Notre-Dame, avea misiunea de a se plimba pe străzile întunecate şi tăcute.

Într-o mână purta un felinar pentru a-şi lumina drumul; în cealaltă, un clopoţel pe care îl agita din când în când. Şi atunci vocea sa lugubră se ridica: „Fraţilor, rugaţi-vă Domnului pentru sufletele răposaţilor! …”

Deşi aceste îndatoriri erau dintre cele mai umile, fratele vestitor era apreciat şi chiar temut. Se spunea că acest frate venise la mănăstire înzestrat cu puteri mari de către papă. Era de altfel un predicator dotat cu o mare elocinţă, de o îndrăzneală stranie. Ceruse şi obţinuse imediat sarcina

de a umbla noaptea pe străzi strigând la burghezi să se roage pentru răposaţi.

I se spunea reverendul Panigarola, deşi nu avea încă titlurile necesare pentru a fi numit reverend. Imediat ce se lăsa noaptea, Panigarola, dacă nu avea vreo predică nocturnă de ţinut, se învăluia într-o mantie neagră, îşi lua clopoţelul şi felinarul şi pleca pe străzi, neîntorcându-se adesea decât dimineaţa, extenuat, frânt de oboseală datorită plimbării sale dezolante.

Atunci se închidea în chilia sa. Nu vorbea cu nimeni din mănăstire, în afara abatelui şi stareţului.

Aşa cum era el, Panigarola îi plăcea micuţului Jacques. Numai el putea să se apropie de copil care, fără acesta, ar fi trăit în părăsire. Erau văzuţi hoinărind împreună după-amiaza, prin grădina în care totul renăştea.

Călugărul îi spunea lui Jacques „copilul meu”, cu o voce blândă şi afectuoasă, copilul îi spunea călugărului „bunule prieten”.

În această zi, pe la ora două după-amiaza, călugărul şi copilul erau aşezaţi pe o bancă, în timp ce fraţii participau la o slujbă în capelă.

Călugărul avea pe genunchi o carte de rugăciuni scrisă cu caractere mari şi imprimată în latină. Dar cartea conţinea de asemenea şi câteva rugăciuni în această limbă care se mai numea încă „limba vulgară” şi care era limba franceză.

Micul Jacques-Clément era în picioare lângă el.

Călugărul îşi puse degetul pe un rând şi copilul, ezitând, citi:

— Tatăl nostru… care eşti în ceruri… cine este acest tată, bunule prieten?

— Este Dumnezeu, copilul meu… Dumnezeu care este tatăl tuturor oamenilor…

— Deci, spuse copilul gânditor, noi avem câte doi taţi…

— Da, copilul meu.

— Tu ai un tată, bunule prieten? Şi fratele clopotar? Şi cei doi dascăli graşi care au nişte feţe aşa de urâte?

— Cu siguranţă.

— Şi copiii care sar uneori peste zid ca să ia fructe, şi ei au fiecare câte un tată?

— Desigur, copilul meu…

— Atunci, eu de ce nu am tată?

Călugărul păli. O tresărire de suferinţă şi de amărăciune îl cutremură.

— Ţi-a spus cineva că tu nu ai tată? …

— Dar, făcu micuţul, văd bine asta… Dacă aş avea un tată, ar fi aici cu mine… văd bine cum ceilalţi copii, duminica, atunci când vin la capelă… au fiecare un tată sau o mamă… eu, nu am nici tată nici mamă.

Panigarola rămase întristat, dezorientat, cântărind răspunsuri şi neîndrăznind să le formuleze.

Copilul reluă:

— Nu-i aşa, bunule prieten, că nu am tată, nu am mamă… că sunt singur, complet singur?

— Dar eu! făcu în sfârşit călugărul cu un glas care pe un alt copil l-ar fi speriat, eu ce sunt? …

Micuţul Jacques-Clément îl studie pe bunul său prieten cu o privire atentă, mirată.

— Tu? spuse el… tu nu eşti tatăl meu!

Călugărul avu o tresărire teribilă de conştiinţă, în timp ce rămânea palid şi îngheţat. Luptă pentru un moment împotriva dorinţei furibunde de a-l lua în braţe pe copilul lui Alice!

Se închise într-o tăcere chinuitoare; copleşit, retras în sine însuşi, contemplă cu oroare şi deliciu viziunea feminină strălucitoare care plutea în faţa lui.

Brusc, Panigarola se ridică de pe banca de piatră pe care era aşezat şi, întunecat, gânditor, uitând de copil, se îndreptă către o scară care urca la chilia sa.

În chilie, Panigarola se aşează, puţin uşurat datorită întunericului în care se scălda. Şi acum, se gândea: „Dacă, o Isuse, aş mai crede încă în tine! dacă mi-aş fi putut dizolva gândirea, sufletul, sentimentele, în acest ocean întunecat

care se numeşte Credinţă! … Am încercat totul în zadar… nu cred… nu voi crede niciodată…”

Răsuflă şi pumnul său căzu greu pe masă.

„Trebuie aşadar s-o revăd! … De la scena din confesional, pasiunea mea reaprinsă nu-mi mai dă pace… mă istovesc, îmi zdrobesc trupul în plimbări nesfârşite prin oraşul tăcut şi, când reuşesc în sfârşit să adorm, visul, mai crud decât realitatea, mi-o aduce şi mi-o pune în braţe! … Trebuie s-o revăd! … Dar ce-i voi spune, nebunul de mine? Unde voi găsi scânteia sacră care va aprinde acest suflet corupt şi va face din el un suflet la fel de frumos ca trupul ei? …”

Şi atunci furtuna, care mugea în această conştiinţă, se dezlănţui cu mai multă furie.

„Dar ce contează sufletul său! urlă el în sinea lui. Ce-mi pasă că a trădat! Că a avut amanţi! Alice! Unde eşti? Te vreau, te iubesc, te iubesc! …”

Când reverendul Panigarola îşi făcu apariţia în sala de mese, cu ochii în pământ, cu braţele încrucişate, tinerii călugări observară paloarea sa cadaverică.

Veni noaptea.

Îşi aruncă pe umeri o mantie neagră şi merse să i se deschidă poarta mănăstirii.

De obicei mergea la întâmplare, fără un drum prestabilit. În această seară, merse direct spre Luvru şi se afundă apoi în străduţele care înconjurau palatul regilor… Curând, ajunse în strada Hache.

Se opri aproape în faţa casei cu poartă verde şi aşteptă. Nu era prima dată când venea să se refugieze în acest ungher întunecat. Şi adesea, în nopţile fără lună, după ce cutreiera îndelung Parisul, sfârşea prin a ajunge aici, ca o pasăre, de noapte.

În această seară, îşi puse uşor jos clopoţelul şi felinarul pe care l-a stins când a ajuns pe strada Hache.

În felul acesta nu era împiedicat în mişcări.

Panigarola venise cu intenţia foarte fermă de a intra imediat în casă. Şi, când a ajuns, după ce s-a pitit în

ungherul său, înţelese cât de greu îi era să facă acest lucru atât de simplu care consta în a izbi cu un ciocan pentru a i se deschide o poartă.

De o sută de ori fu hotărât; şi de o sută de ori, în momentul în care îşi spunea: „Hai!”, se cuibărea şi mai straşnic, cu mai mare deznădejde în întuneric.

În timp ce stătea acolo, nehotărât, sfârşind prin a se întreba daca nu era mai bine să sară peste zid sau mai degrabă să plece, poarta se deschise… se auziră şuşoteli… călugărul rămase înmărmurit de nelinişte.

Lucrul de care se temea se produse: auzi un sărut, oricât de delicat a fost acel sărut.

Era gata să se năpustească… În aceeaşi clipă, bărbatul plecă mergând repede, poarta se închise la loc…

Acest bărbat era contele de Marillac.

Panigarola putu să-l urmărească o clipă cu privirea: fu o viziune fugară care dispăru repede.

„Bărbatul pe care-l iubeşte! bombăni el. Pleacă fericit, cu sufletul radiind; iar eu, nenorocitul, eu! …”

Mult timp, încremenit în acelaşi loc, călugărul luptă împotriva suferinţei geloziei ca şti cum ar fi simţit-o pentru prima oară.

În sfârşit, după o oră poate de aşteptare, se îndreptă cu hotărâre către poartă. În momentul în care era gata să bată, această poartă se deschise din nou.

Panigarola nu avu decât timpul să se lipească de zid.

Încă un bărbat ieşi şi se îndepărtă rapid: de data aceasta, era mareşalul de Damville.

Călugărul nu-l recunoscu. Poate că nu acorda decât o atenţie secundară acestui fapt că un bărbat ieşea de la Alice… după celălalt!

Împinse poarta şi intră în grădină.

Bătrâna Laura care îl condusese pe Henri nu era femeia care să se sperie. Dintr-o privire, îl recunoscu pe Panigarola.

— Tăcere! spuse Panigarola apucând-o de braţ.

Şi, sigur că guvernanta nu va încerca nimic împotriva lui, pătrunse în casa pe care tocmai o părăsiseră unul după celălalt contele de Marillac şi Henri de Montmorency. După plecarea mareşalului, spioana zdrobită de ruşine căzuse în genunchi strigând: „Cine mă va scoate din acest abis al ruşinii?”

Aceste cuvinte disperate fură auzite de Panigarola care le primi cu nesaţ şi răspunse:

— Eu! …

Alice se ridicase dintr-un salt, stupefiată, uimită de această apariţie neaşteptată. În aceeaşi clipă, îl recunoscu pe marchizul de Pani-Garola, primul ei amant. Primul său gând fu că monahul se mai gândise de la scena confesiunii, că îi părea rău, că îi era milă de ea, poate! … că îi smulsese lui Catherine de Médicis teribila scrisoare acuzatoare! … că îi aducea această scrisoare! …

Îşi potoli emoţia, îşi forţă chipul să se lumineze într-un zâmbet şi, toarte încet, spuse:

— Dumneavoastră, Clément… dumneavoastră aici… Aţi auzit ce-am spus, nu-i aşa? … Aţi înţeles ce deznădejde mă torturează…

În timp ce ea vorbea astfel cu o blândeţe umilă, Panigarola intrase, închizând uşa în urma lui, şi asculta, nemişcat, rece în aparenţă, devorat în realitate de tot focul pasiunii sale. Panigarola întrebă:

— Cine e bărbatul care a ieşit de aici?

Un zâmbet imperceptibil de triumf străluci în ochii lui Alice; călugărul era gelos! deci era la mâna ei!

Se apropie cu însufleţire de el:

— Acest bărbat, spuse ea, mi-a provocat una dintre cele mai groaznice umilinţe pe care le-am suferit vreodată. Şi dumneavoastră ştiţi că am fost destul de umilită.

— Numele său?

— Mareşalul de Damville! răspunse Alice.

— Unul dintre amanţii dumneavoastră? făcu el cu o furie stăpânită.

— Clément, spuse ea, fiţi mărinimos… sau, altfel, nu aş înţelege prezenţa dumneavoastră sub acoperişul meu… Vreţi să ştiţi ce a venit să-mi ceară mareşalul de Damville? …

Ca şi cum nu ar fi auzit ce spusese Alice, călugărul bâigui:

— Am venit să vă propun un târg.

— Un târg? făcu ea cu un glas deodată îngheţat. Vorbiţi! …

— Am spus un târg? se bâlbâi călugărul. Iertaţi-mă, sunt foarte tulburat… Am pe suflet nişte lucruri pe care vreau să vi le spun… sunt foarte nefericit, Alice.

O idee neaşteptată îi ilumină întunericul iubirii sale şi deveni pentru el ca o stea călăuzitoare. Şi cu serenitatea pe care i-o dădea o nouă speranţă reluă:

— Alice, am văzut copilul nostru… chiar astăzi.

Tânăra tresări, păli, dintr-o dată tulburată.

— Copilul meu! murmură ea înfundat. Unde e? …

— V-am spus: este crescut într-o mănăstire…

— Mănăstirile din Paris sunt nenumărate şi închise ca nişte citadele reluă ea cu amărăciune. Dacă vă limitaţi la această indicaţie, e ca şi cum mi-aţi spune că aţi venit să mă chinuiţi… Ah! domnule, în seara cealaltă nu aţi lovit decât amanta şi aţi fost doar crud, în seara asta, loviţi mama şi sunteţi odios! … „Oare chiar îşi iubeşte cu adevărat copilul?” se gândi călugărul tresărind cu o bucurie adâncă.

Vorbind rar, reluă:

— L-am văzut astăzi, Alice. Şi ştiţi ce mi-a spus? M-a întrebat de ce toţi copiii au un tată şi de ce el nu are…

Ea strigă cu un soi de furie amestecată cu gelozie:

— Şi aţi putut să suportaţi o asemenea întrebare fără să strigaţi: „O! fiul meu, eu sunt tatăl tău!” O călugăre! călugăr ce sunteţi! Ah! marchize de Pani-Garola, am fost în stare să cred că aţi adoptat doar purtarea unui călugăr! văd că aveţi şi sufletul acestuia.

— Nu m-a întrebat numai asta, reluă călugărul cu o voce teribilă aparent indiferentă; m-a întrebat şi de ce nu are mamă! …

Alice îşi frângea mâinile. Acum înţelegea sau credea că înţelege! Acest fiu era răzbunarea pe care primul său amant o ţinea în rezervă!

În seara aceasta, îi dădea de ştire că copilul îşi căuta mama… i-l înfăţişa singur, trist, biet micuţ abandonat… altă dată va veni să-i povestească despre lacrimile şi deznădejdea copilului… apoi curând poate că micuţul murea, măcinat de dor.

— Acest copil este cel care m-a făcut să reflectez, continuă deodată călugărul. Este adevărat, Alice, m-am gândit la o răzbunare îngrozitoare împotriva dumneavoastră… dar m-am întrebat dacă, vrând să vă lovesc, aveam dreptul să lovesc în copil. Alice, vreţi să vă vedeţi fiul… fiul nostru?

— O! dacă aţi face asta! … Iertaţi-mă, Clément, adineauri am fost dură, m-am lăsat purtată de sentimente… S-a terminat… Prin urmare, m-aţi lăsa să-mi văd fiul… Ah! Clément, dacă faceţi asta… voi zice… că sunteţi un sfânt, şi vă voi venera.

— Iată deci gândul meu, spuse el. Dumneavoastră v-aţi confesat mie. Eu mă voi confesa dumneavoastră. În ceea ce vă voi spune, unele lucruri vă vor surprinde poate. Ascultaţi-mă până la capăt, veţi lua apoi hotărârea… Cred, Alice, că nu aflaţi nimic nou dacă vă spun că încă vă mai iubesc.

— Ştiu asta, spuse cu fermitate Alice.

— Bine! Totuşi, scena de la Saint-Germain-l’Auxerrois merită să-i precizez înţelesul. De zece ori am rezistat dorinţei de a-mi înfige degetele în gâtul dumneavoastră. Şi, dacă v-aş fi ucis, Alice, ar fi fost din dragoste. Înţelegeţi acum că toate ieşirile mele violente nu au fost decât forme atenuate ale acestei iubiri, pentru că mă gândeam să vă ucid şi nu am făcut-o! … Trebuie să vă previn, Alice, că, tot ceea ce poate face un om pentru a uita de o iubire, eu am făcut. Se pare că vă iubeam mult pentru că nu am reuşit să vă uit. Astfel, Alice, ura mea îmi ascundea dragostea şi, biet nebun, am putut crede că dragostea mea a murit.

Din nou, Alice făcu un gest afirmativ.

— Am luptat, Alice, am dus o luptă îngrozitoare împotriva acestei iubiri mai puternice decât dispreţul. Am fost învins, şi iată-mă aici!

Alice înţelese că venise momentul în care adevăratul gând al fostului său amant urma să se dezvăluie.

— Adineauri, reluă într-adevăr călugărul, când am intrat, am văzut cât sunteţi de nefericită. Situaţia este deci de o claritate înspăimântătoare; există trei fiinţe care suferă îngrozitor: eu, dumneavoastră, copilul.

La această reamintire subită, mama fremătă.

— Eu, continuă călugărul, care am înţeles neputinţa de a trăi fără dumneavoastră; copilul care se prăpădeşte din lipsa unei mângâieri materne; dumneavoastră care, după propria dumneavoastră expresie, vă prăbuşiţi în abisul josniciei. Am venit deci să vă spun aceasta: vreţi să ieşiţi la suprafaţă din abisul în care v-aţi afundat? Vreţi ca acest copil să trăiască? Vreţi ca eu însumi să ies din cercul infernal în care m-aţi închis?

— Cum? bâigui ea.

— Plecând împreună cu mine, cu copilul! Sunt bogat. Acolo, în Italia, sunt un om de vază datorită familiei şi averii mele.

O speranţă enormă îl făcea să vibreze. Apucă mâna tinerei femei.

— Ascultă, spuse el lăsându-şi pasiunea să se reverse: vom merge unde vrei tu. Încă mai putem fi fericiţi. Sunt în stare de un asemenea efort de iubire încât voi distruge trecutul din mintea mea, dispreţul din suflet, şi aş reuşi să te privesc ca pe fecioara neprihănită care erai odinioară. Numele meu, ţi-l voi da. Averea mea este a ta. Viaţa mea, ţi-o încredinţez. Eşti de acord, nu-i aşa?

— Nu, răspunse Alice.

— Nu? tună călugărul.

— Ascultaţi, Clément, spuse ea cu o gravitate, un calm care nu era poate decât un exces de disperare. Mă torturaţi

făcându-mi aceste propuneri care ţin de domeniul visului irealizabil…

— De ce vis? De ce irealizabil? Te îndoieşti de forţa iubirii mele?

— Nu mă îndoiesc de iubirea ta, Clément! Te cred capabil să uiţi! Dar, dintre noi doi, cineva nu va uita niciodată… eu sunt aceea!

— Ce vrei să spui?

— Că iubesc! strigă ea într-o izbucnire sălbatică. Că iubesc până la a fi scelerată şi criminală şi că, în ziua în care îi voi spune adio iubitului meu, voi spune adio vieţii! … Aş muri deznădăjduită dacă aş muri departe de el…

În ochi avea o strălucire de nebunie.

Năuc, tâmp de durere, Panigarola înţelese că totul se sfârşise.

Cu un gest maşinal în care revenea poate obişnuinţa gesturilor sale din amvon, îşi ridică braţele către cer, ca pentru a-l lua pe Dumnezeu drept martor sau a implora.

Dar Panigarola nu mai credea…

Braţele îi căzură lent… Şi, tăcut, păru să se afunde, să se evapore în noapte, ca o fantomă. O clipă mai târziu, Alice îi auzi clopoţelul şi vocea, deja îndepărtată, strigând:

— Rugaţi-vă pentru răposaţi! …

XXIX – ASEDIUL HANULUI „MARTEAU-QUI-COGNE”

După conversaţia interesantă pe care a avut-o cu fiul său în spelunca de la Marteau-qui-cogne, domnul Pardaillan tatăl plecase, bucuros şi perplex. Perplexitatea venea din faptul că Pardaillan tatăl se afla în tabăra lui Damville iar Pardaillan fiul în tabăra lui Montmorency.

„De ce naiba se amestecă? bombănea bătrânul soldat. Uite că o iubeşte pe micuţa Lod’se acum! Ca ţi cum în Paris ar fi lipsă de fete bune de iubit! A trebuit să fie tocmai aceasta şi nu alta! Fără asta, totul ar fi minunat…”

Bătrânul Pardaillan ridica din umeri.

„Oricum, continuă el, nu-l voi părăsi pe Damville, şi voi avea grijă de viitorul cavalerului, împotriva voinţei lui, dacă

trebuie. O să-l aduc la gânduri mai înţelepte. Are tot ce-i trebuie, pe toţi dracii!”

Se făcea ziuă când oşteanul ajunse la palatul Mesmes.

— Monseniorul vă aşteaptă cu nerăbdare, îi spuse lacheul care îi deschise.

Henri, după expediţia sa nocturnă, petrecuse restul nopţii plimbându-se şi meditând; dispariţia bătrânului Pardaillan nu-l neliniştea peste măsură; îl ştia capabil să scape din cele mai rele încurcături.

— Monseniore, spuse oşteanul întorcându-se la Damville, vă mărturisesc că pic jos de somn.

— Ce s-a întâmplat? făcu cu însufleţire mareşalul. Aţi fost atacat?

— Ba bine că nu, sau mai degrabă dumneavoastră eraţi cel atacat; pe scurt, mare noroc că am fost acolo…

— Dar cine m-a atacat? Eu eram cei vizat, sau trăsura?

— Eu cred că şi unul şi cealaltă.

— Şi aţi reuşit să-l opriţi sau să-i opriţi pe atacatori? Vorbiţi odată, pe toţi dracii!

— Ei! monseniore, se vede că dumneavoastră aţi dormit bine. Dar eu care am alergat toată noaptea, înţelegeţi? … În sfârşit, pe scurt, iată cum s-a întâmplat. Abia ajunsesem la două sute de paşi de palat că răsună focul de pistol. Trăsura o ia la goană, eu mă năpustesc. Şi văd un voinic zdravăn care alerga de-i sfârâiau călcâiele ca să vă prindă. Îl ajung din urmă. Mă aşez între trăsură şi el.

— La o parte! îmi strigă el.”

— Bine! bine! îi răspund eu, dacă sunteţi grăbit, prietene, încercaţi să treceţi. Eu nu mă mişc de aici.”

— Nu mai spune nimic şi se aruncă asupra mea. La naiba, ce lovituri! Văzând că voinicul era hotărât şi părea un luptător de mâna-ntâi, îi servesc câteva dintre cele mai bune lovituri ale mele, dar fără să-l ating. Deodată face un salt într-o parte. Nemernicul îmi scapă. Nu-i era frică dar vroia să facă un ocol ca să ajungă din urmă trăsura…

— N-a ajuns-o? exclamă mareşalul neliniştit.

— Aşteptaţi monseniore. Iată-l luând-o din nou la fugă. Alerg în spatele lui. Curând îl ajung, destul de departe e drept, dar fără să pot pune mâna pe el…

— V-a scăpat!

— Aşteptaţi puţin! Iată-l pe nemernicul meu că traversează fluviul.

Mareşalul răsuflă uşurat. Pardaillan îşi dădu seama că de acum se liniştise.

„Bun! se gândi el. Trăsura nu a trecut peste nici un pod. Acum ştim măcar asta.” Apoi, continuă el cu jumătate de glas, începe o vânătoare îndelungată care nu se termină până la ziuă. Am străbătut Universitatea în toate sensurile. Şi, ca să închei, am sfârşit prin a încolţi vânatul aproape de poarta Bordet. Văzând că nu are scăpare, îmi ţine piept vitejeşte şi îmi prezintă lama sa. La asta, îi servesc lovitura mea de zile mari, ştiţi, monseniore, cea pe care v-o arătam pe vremuri? … Şi îl ţintuiesc din prima lovitură! … Păcat, pentru că era un viteaz.

— Pardaillan, spuse mareşalul, mi-aţi făcut un serviciu imens. Şi, cum acest serviciu nu are nimic de-a face cu campania pentru care v-am angajat, voi la poruncă intendentului meu să vă achite două sute de scuzi de şase livre. Mergeţi să vă odihniţi, dragul meu Pardaillan, mergeţi…

— Doar o vorbă. Monseniorul şi-a putut duce comoara la adăpost?

— Desigur. Mulţumită dumneavoastră şi bravului Orthčs…

— Ah! Domnul Aspremont?

— Chiar el; el conducea. E un tovarăş de nădejde, ca şi dumneavoastră, încercaţi să vi-l faceţi prieten.

— Vom încerca, monseniore!

Bătrânul soldat se întoarse în camera în care îl legase atât de bine pe Didier, lacheul, şi se aruncă îmbrăcat pe patul său.

Totuşi, înainte de a închide ochii, îl întrebă pe Didier care se afla la dispoziţia iui:

— Nu există cumva în palat un anume Gillot?
— Da, domnule ofiţer; este primul rândaş.
— Nu există cumva şi o anumită Jeannette?
— Este servitoarea care are grijă de cămară.
— Ei bine, du-te şi adu-mi-i pe Gillot şi pe Jeannette.

Deşi nedumerit, lacheul se grăbi să se supună; căci se ştia că Pardaillan se afla în cele mai bune relaţii cu monseniorul. Zece minute mai târziu, o tânără, o mutrişoară dezgheţată, naivă şi răutăcioasă de micuţă pariziancă, intră în cameră şi schiţă o reverenţă.

— Tu eşti Jeannette? făcu Pardaillan.
— Da, domnule ofiţer.
— Ei bine, sunt mulţumit că te-am văzut. Ia cei doi scuzi de acolo, de pe şemineu, şi du-te. Jeannette, eşti o fetiţă bună.

Oricât de înspăimântată şi uimită fu servitoarea, acceptă darul făcut într-un mod atât de ciudat şi ieşi după un zâmbet şi o reverenţă.

Cinci minute mai târziu se prezenta la rândul lui un mare nătăfleţ de băiat cu o claie de păr blond şi cu un zâmbet nerod.

— Pe tine te cheamă Gillot? făcu Pardaillan.
— Da, domnule ofiţer! făcu rândaşul uluit.
— Ei bine, Gillot, prietene, te-am chemat să-ţi spun că nu-mi place mutra ta. Te miră cumva acest lucru? tună bătrânul oştean. Eşti tare impertinent, prietene!
— Iertaţi-mă, domnule, făcu Gillot devenind stacojiu, nu mai fac.
— Să fie într-un ceas bun; de data asta te iert. Du-te, şi nu uita că am o poftă nebună să-ţi tai cele două urechi…

Gillot dispăru cu viteza dată de o spaimă foarte scuzabilă; şi Pardaillan adormi liniştit.

Când se trezi după câteva ore de somn, află prin Didier că mareşalul de Damville plecase la Luvru unde regele îi făcuse onoarea să-l cheme.

Sărind din pat, primul lucru pe care îl văzu fu grămada celor două sute de scuzi pe care jupânul Gilles o depusese

pe şemineu în timp ce dormea.

„Uite o casă în care plouă cu scuzi! îşi spuse el. Treaba devine serioasă şi ne prevesteşte o campanie grea.”

Cu acestea spuse, bătrânul oştean îşi drese dezordinea îmbrăcăminţii sale, apoi îşi îndesă cu religiozitate scuzii într-o centură de piele pe care o purta în jurul şoldurilor.

„Trebuie oare să aştept întoarcerea mareşalului?” se gândi el când fu gata din cap până-n picioare; sau mai degrabă trebuie să profit de lipsa lui? … Hai să-l văd pe fiul meu, cavalerul!”

Pardaillan se puse îndată în mişcare spre cârciuma de la Marteau-qui-cogne. Pe drum, se bătu peste frunte.

„Am uitat că trebuie să merg la Devinicre să-l caut pe jupânul Pipeau!”

Fără să mai stea pe gânduri, coti imediat spre hanul Devinicre, unde ajunse, se aţează cu modestie într-un colţ şi, cu aceeaşi modestie, alese o masă aranjată regeşte pentru patru persoane care nu sosiseră încă.

— Această masă este rezervată, domnule! îi atrase atenţia o chelneriţă tânără.

Pardaillan păru foarte mirat de observaţie şi se instală la masa cu pricina.

Câteva clipe mai târziu, Pardaillan văzu sosind un servitor bătrân cu o mină maiestuoasă. Acest demn reprezentant al autorităţii jupanului Landry nu era altul decât Lubin, fost călugăr plasat aici pentru scopuri misterioase din care el nu înţelegea nimic, dar de care profita ca să se îngraşe cât putea de bine.

— Vi s-a spus că masa este rezervată! începu Lubin cu o voce pe care şi-o voia autoritară.

— Bună ziua, jupâne Lubin! făcu bătrânul soldat.

— Graţie divină! E domnul Pardaillan!

— Chiar el! făcu Pardaillan. Văd, jupâne Lubin, că îi primiţi cu o severitate deplasată pe prietenii patronului dumneavoastră care fac o sută de leghe ca să vină să-i vadă. Sunteţi foarte gras, domnule Lubin! Sunteţi jignitor de

gras. Aşa că, dispăreţi de îndată! Şi trimiteţi-mi-l pe stăpânul dumneavoastră…

Lubin îngăimă câteva cuvinte de scuză. Curând, în bucătăriile de la Deviničre, se răspândi vestea că domnul Pardaillan se întorsese şi Landry, mai obez ca niciodată, cu faţa lividă, se apropie de bătrânul soldat care exclamă:

— Da’ cum! dragă domnule Landry, iată-vă? Citesc bucuria pe faţa dumneavoastră!

— Este foarte sinceră, domnule! făcu Landry cu o grimasă. Veţi fi oaspetele nostru pentru mai mult timp?

— Nu, dragul meu domn, nu sunt decât în trecere.

— Aţi fost informat, domnule, că această masă era reţinută?

— Cine trebuie să dejuneze aici?

— Domnul viconte Orthčs d’Aspremont, spuse Landry umflându-ţi pieptul. Domnul viconte are astăzi ca invitaţi trei burghezi de vază care sunt domnii Crucé, Pezou şi Kervier.

— Ca să vezi! se gândi Pardaillan. În acest caz, las locul liber, făcu el. Dar aşezaţi-mă cât mai aproape, în acest mic separeu…

— Într-o clipă, domnule! făcu Landry radiind.

În momentul în care se pregătea să se retragă pentru a supraveghea el însuşi pregătirea dejunului lui Pardaillan, acesta îl reţinu de un braţ şi îi spuse:

— Nu vă datoram cumva câţiva amărâţi de scuzi?

— Ba da! bâigui Landry, prudent.

— Ei bine, acuşi îmi veţi spune la cât se poate ridica asta şi ne vom socoti.

În acelaşi timp Pardaillan îşi lovi centura care răspunse cu un zgomot de arginţi.

Câteva minute mai târziu, în micul separeu se servea un dejun opulent şi Pardaillan, închizând uşa vitrată, interzise să fie deranjat.

Numai Pipeau fu admis în separeu la chemarea lui Pardaillan.

Odată instalat în separeu, Pardaillan constată trei lucruri. Primul, că prin perdeaua fină care acoperea gemuleţele uşii putea să vadă tot ce se întâmpla în salonul care începea să se golească; al doilea, că întredeschizând puţin această uşă ar auzi cu uşurinţă tot ce se spune la faimoasa masa rezervată pentru domnul viconte de Aspremont şi cei trei burghezi; al treilea, în sfârşit, colţii formidabili cu care era înarmat câinele.

Prin urmare, Pardaillan potrivi perdeaua ca să vadă bine, întredeschise uşa ca să audă mai bine şi mângâie câinele ca să-i intre în graţii.

În acest moment, cum salonul era aproape gol, Pardaillan, prin perdeaua uşii vitrate, văzu intrând trei personaje. Îl recunoscu imediat pe cel care venea în frunte: era Orthčs, viconte de Aspremont.

Acesta aruncă o privire neliniştită prin salon şi făcu un gest contrariat părând să caute pe cineva care nu se afla acolo. Cei trei bărbaţi luară loc la masa pe care o cedase Pardaillan, şi unul dintre ei spuse:

— Trebuie să i se fi întâmplat ceva lui Crucé pentru că nu lipseşte niciodată de la întâlnirile noastre.

„Bun! se gândi Pardaillan. Se pare că nu e prima dată când se întâlnesc aceşti oameni.”

— Iată-l! făcu deodată vicontele care era aşezat cu faţa la uşa de la intrare şi cu spatele la cabinet.

Într-adevăr, în acel moment, Crucé intra. Se îndreptă către cele trei personaje şi se aşează la masă spunând:

— Vin de la Luvru… de aceea am întârziat.

— A! da, făcu Pezou cu un râs gros, îl frecventaţi pe micuţul regişor, firavul Charles.

— Basta! făcu Crucé. Sunt argintarul său. Sunt de asemenea armurierul său şi tocmai i-am vândut o archebuză perfecţionată…

— Şi ce spune regele? întrebă Orthčs.

— Regele este în întregime pentru pace. Regele vrea să ne îmbrăţişăm! Catolici şi hughenoţi, necredincioşi şi fideli

servitori ai Bisericii trebuie să-şi jure prietenie, fraternitate, întrajutorare şi afecţiune! Regele i-a trimis o depeşă domnului de Coligny! Regele i-a scris reginei Navarei! Regele vrea să-şi căsătorească sora cu Henri de Béarn! Iată ce spune regele, domnilor!

— Bun! bun! mormăi vicontele, îl vom face noi în curând să cânte o altă litanie!

Apoi Crucé reluă:

— Dar toate astea nu m-ar fi împiedicat să ajung la timp. Ceea ce m-a întârziat a fost că am vrut să văd sfârşitul unei scene stranii care tocmai a avut loc în mijlocul Luvrului. Micul Charlot voia să-i împace pe Damville şi pe Montmorency şi să-i oblige pe cei doi fraţi inamici să se îmbrăţişeze; vă spun că regişorul nu se gândeşte decât la pace. Dar marele nostru mareşal s-a ţinut tare, după cât se pare… Aşadar cei doi fraţi erau împreună cu regele, care poruncise să iasă toată lumea din cabinetul său. Am ascultat la uşă şi am surprins ridicări de ton; cu tot efortul, nu înţelegeam mare lucru, când iat-o pe regina Catherine, regina bătrână, că soseşte, traversează anticamera, intră şi lasă uşa deschisă. Ne apropiem cu toţii, Anjou, Guise, Maugiron, Quélus, Maurevert, Saint-Mégrin, şi pe deasupra Nancey şi oştenii lui pe care îi adusese regina. Regele se supără. Regina, fără să accepte să i se impună tăcerea, îl arată cu degetul pe un tânăr care îl escorta pe Montmorency şi îl acuză de trădare, lezmaiestate şi violentarea ducelui de Anjou. Regele păleşte, sau mai degrabă se îngălbeneşte. Dă poruncă să fie arestat Pardaillan…

— Cum! Pardaillan! exclamă Aspremont.

În micul său separeu, bătrânul oştean tresărise.

— Desigur! continuă Crucé, aşa îl chema pe tânărul cu pricina.

— Dar Pardaillan e bătrân, deşi în putere. Îl cunosc: trebuie să ne duelăm.

— Tânăr, domnule viconte, foarte tânăr! Ah! Montmorency are tovarăşi de temut.

— Ba nu! nu era cu Montmorency. Era cu Damville. Nu aţi văzut bine, nu aţi înţeles bine!

— Dimpotrivă, am văzut foarte bine. Dar ceea ce spuneţi dovedeşte pur şi simplu că există doi Pardaillani. Dumneavoastră îl cunoaşteţi pe al dumneavoastră. Eu îl cunosc pe al meu, şi nu de azi de ieri. Pentru că el este cel care a zădărnicit treaba de la Pont de Bois… dar, ajunge! ca să închei, în momentul în care regele dă ordinul să fie arestat Pardaillan, ne năpustim cu toţii, cu Quélus în frunte. Dar iată-l pe turbat că-i frânge spada lui Quélus, că-i smulge toca, că, în învălmăşeală, proferează în continuare injurii, că, în sfârşit, sare pe fereastră şi dispare. Maurevert trage în el şi nu-l nimereşte… imediat, favoriţii, pe de o parte, Nancey şi gărzile sale, pe de alta, părăsesc Luvrul pentru a-l căuta pe tânărul bandit şi a-l aresta oriunde l-ar găsi, şi vă garantez…

Crucé ajunsese aici cu povestirea sa când uşa micului separeu se deschise brusc şi cei patru comeseni înspăimântaţi îl văzură apărând în faţa lor pe bătrânul Pardaillan care, puţin palid, dar surâzător, spunea cu vocea sa cea mai politicoasă:

— Domnilor, daţi-mi voie să trec, vă rog. Sunt foarte grăbit…

Masa, într-adevăr, îl împiedica…

— Domnul Pardaillan! exclamă Orthčs d’Aspremont.

— Loc, aşadar! căci vă spun că sunt grăbit!

În acelaşi timp în care striga aceste cuvinte, Pardaillan împinse brusc masa; sticlele se răsturnară, farfuriile se izbiră între ele; în aceeaşi clipă, livid de furie, d’Aspremont se arunca să-şi ia spada, o ridica în aer şi urla:

— Ah! pe toţi dracii, oricât de grăbit aţi fi, îmi veţi da socoteală pentru această insultă!

— Fiţi atent, domnule, făcu Pardaillan, spada mea e rea când sunt grăbit! Credeţi-mă, să amânăm această treabă!

— Acum! pe loc! vocifera vicontele.

— Nu sunteţi prea curtenitor, domnule Orthčs, viconte de Aspremont! Fie atunci! Dar, adăugă Pardaillan, cu dinţii încleştaţi, cu vocea şuierătoare, o să vă pară rău!

Abia aşezat în gardă, d'Aspremont făcu o fandare furioasă. Pardaillan era rănit la mână, şi sângele curgea.

În aceeaşi secundă, bătrânul oştean îşi simţi degetele înţepenindu-se şi mâna devenind grea; spada era să-i scape… o luă cu mâna stângă şi se năpusti asupra adversarului său cu o serie de lovituri atât de dezlănţuite şi de metodice în acelaşi timp încât Aspremont, în câteva clipe, fu înghesuit la perete după ce răsturnă mai multe mese.

Desfăşurarea fu atât de rapidă încât numeroşii martori ai acestei scene nu văzură decât o serie de străfulgerări şi nu auziră decât o serie de clinchete scurte. O ultimă străfulgerare, un clinchet, şi Aspremont fu văzut prăbuşindu-se, într-o baltă de sânge; avea umărul drept străpuns dintr-o parte în alta.

Pardaillan, fără să spună nici un cuvânt, îşi puse în teacă spada încă roşie, se precipită afară, despică mulţimea şi începu să alerge.

În graba sa, îl uitase pe Pipeau pe care trebuia să-l ducă la cavaler. Dar câinele simţise poate o simpatie instinctivă faţă de el căci, întorcând din întâmplare capul, Pardaillan îl văzu alergând pe urmele sale.

Într-un sfert de oră, bătrânul oştean ajunse la cârciuma de la Marteau-qui-cogne.

— Catho! Catho! strigă el intrând în speluncă.

La chemările zgomotoase ale lui Pardaillan, Catho coborî pe o scară de lemn strigând:

— Bine! bine! vă trebuie hidromel?

— Fiul meu! … Tânărul pe care ţi l-am încredinţat! …

— Ei bine? … întrebă Catho.

— Ei bine! ce-i cu el? … Unde e? …

— Pe legea mea, a dormit ca un popă: apoi a plecat, şi nu s-a întors încă…

Bătrânul oştean fierbea de nerăbdare; dar era evident, Catho nu-i putea furniza nici o informaţie.

— Dă-mi atunci ce trebuie ca să fac o măsură de hipocras11, şi ceva să opresc sângele din zgârietura asta.

Câteva minute mai târziu, Catho aşeza în faţa lui Pardaillan vin, zahăr candel, chihlimbar, scorţişoară, mosc şi migdale. Apoi, o infuzie de vin călduţ amestecat cu ulei şi diverse plante.

Vinul cald amestecat cu ulei în care fierseseră plante medicinale era pentru a-şi pansa rana de la mâna dreaptă; o rană uşoară, după cum constată el mişcându-şi degetele.

Vinul rece, zahărul candel, chihlimbarul, scorţişoara, moscul şi migdalele erau pentru hipocrasul pe care Pardaillan începu să-l prepare. În acest timp, îşi ţinea ochii aţintiţi către uşa pe care o devora din priviri şi mormăia:

— O să aibă necazuri! De ce naiba se amestecă unde nu-i treaba lui? Ce naiba căuta la Luvru? …

Bătrânul Pardaillan terminase pregătirea hipocrasului şi începea să deguste această băutură complexă când Pipeau latră vesel şi se năpusti afară: în clipa următoare, cavalerul intra şi, zărindu-şi tatăl:

— Alarmă! Alarmă! Sunt urmărit!

Părăsind Luvrul în felul în care l-am văzut, cavalerul Pardaillan, după ce făcu un ocol, constatând că nu era nimeni pe urmele sale, luase drumul palatului Montmorency unde nu întârzie să ajungă.

Mareşalul sosi la o jumătate de oră după cavaler şi începu prin a-l strânge în braţe spunându-i:

— Ah! dragul meu copil, prezenţa dumneavoastră de spirit mi-a salvat viaţa, şi a salvat-o fără îndoială şi pe a altor personaje…

— Monseniore, făcu tânărul, nu ştiu despre ce vorbiţi… Am uitat deja, adăugă el cu un zâmbet, că există o stradă Béthisy în Paris…

— Pe cât de curajos, pe atât de generos! făcu mareşalul. Dar de ce v-a acuzat regina Catherine? …

— Maiestatea sa îmi doreşte moartea pentru că nu am vrut să scot spada împotriva unui gentilom care îmi face onoarea să fie prietenul meu. Îl cunoaşteţi, e contele de Marillac… Cât despre ducele de Anjou, e adevărat că l-am tratat cam rău într-o anumită seară în care dădea târcoale pe sub ferestrele a două persoane care locuiau pe atunci în strada Saint-Denis…

Mareşalul păli.

— Credeţi deci, tună el, că fratele regelui…

— V-am spus-o, monseniore, şi este prima pistă pe care v-am indicat-o pentru a le găsi pe cele două nobile doamne pe care le căutăm.

François de Montmorency, sprijinindu-şi fruntea cu o mână, părea să mediteze asupra acestei piste ce apărea în căutările sale.

— Nu! făcu el clătinând din cap. Nu poate fi Anjou… Numai fratele meu e în stare să fi pus la cale şi să fi îndeplinit această infamie. Lui trebuie să-i cer socoteală…

Şi, întinzându-i mâna cavalerului:

— Aşadar, spuse el, pentru a le apăra pe ele v-aţi expus mâniei acestor persoane influente.

— Monseniore, se bâlbâi tânărul, v-am spus că trebuia să repar răul făcut odinioară de tatăl meu.

— Şi veţi părăsi fără îndoială Parisul?

— Eu?! exclamă cavalerul cu uimire.

— Gândiţi-vă că dacă sunteţi găsit, sunteţi pierdut! …

— Nu aştept nimic de la nimeni! spuse Pardaillan. Nu voi părăsi acest oraş, monseniore.

O văpaie de orgoliu şi bravură ilumină pentru o clipă faţa cavalerului.

— Monseniore, reluă el, pot să vă întreb ce a ieşit din întrevederea dumneavoastră cu mareşalul de Damville?

— Fratele meu neagă! răspunse François cu un glas sumbru.

— Neagă! Totuşi eu am auzit, am văzut! …

— După plecarea dumneavoastră, se găsea într-o poziţie avantajoasă pentru a nega.

— Dar acum nu mai e asta problema. Trebuie să găsim mijlocul de a obliga duşmanul să capituleze… Aţi luat o hotărâre?

— Da, tinere prieten. Şi aceasta este să merg la palatul Mesmes. I-am lăsat fratelui meu trei zile să se gândească bine. După aceea, îl voi ucide sau el mă va ucide pe mine…

Tonul cu care rosti mareşalul aceste cuvinte îi dovedi cavalerului că nimic nu-l putea face să-şi schimbe gândul.

Apoi François de Montmorency reluă:

— Să discutăm despre dumneavoastră acum. Sunteţi oaspetele meu până în ziua în care nu va mai fi nici un pericol pentru dumneavoastră să ieşiţi de aici.

— Iertaţi-mă, monseniore… am acceptat deja ospitalitatea unei persoane care îmi este dragă.

Mareşalul crezu că era vorba de vreo iubită la care tânărul voia să se refugieze şi nu insistă. Întrebă doar:

— Cum voi face să vă anunţ dacă am nevoie de dumneavoastră?

— Monseniore, voi veni aici în flecare zi, sau voi trimite pe cineva în care am deplină încredere. Dar, dacă apare vreo complicaţie, pot fi găsit la hanul Marteau-qui-cogne.

Cu aceasta, tânărul îşi luă rămas bun de la mareşal care îl strânse în braţe.

Odată ieşit, cavalerul începu să meargă în acel mod liniştit şi ţanţoş care îi era caracteristic. Îşi spunea că în caz că era căutat, cea mai bună metodă de a atrage atenţia şi de a fi arestat era să o ia la fugă.

Oricum, avea atenţia trează; dar, nevăzând nimic suspect pe străzile liniştite, se lăsă puţin câte puţin în voia visării. Nenorocirea este că, atunci când visezi astfel, nu mai vezi nimic în jurul tău. Pardaillan nu văzu silueta lui Maurevert cu care era cât pe ce să se ciocnească.

Aceasta se întâmpla la colţul unei străduţe din apropiere de Luvru.

Pardaillan nu văzu nimic şi îşi continuă drumul care îl conducea la Marteau-qui-cogne şi visul care îl conducea la picioarele lui Loďse. Dar Maurevert, care nu avea nici un motiv să viseze în acel moment, îl văzu cu claritate pe cavaler. Sări în sus de bucurie şi se afundă în prăvălia obscură a unui telal. După ce Pardaillan trecu, Maurevert ieşi din prăvălie şi chemă un gardian care, după ce-şi terminase serviciul, se plimba. Îi spuse două cuvinte şi gardianul începu să alerge. În acel moment sosiră Quélus şi Maugiron cu care Maurevert avea întâlnire. Îi puse la curent cu întâlnirea pe care tocmai o avusese şi se repezi în urmărirea lui Pardaillan.

Toată mişcarea aceasta îi scăpă, bineînţeles, cavalerului.

În momentul în care intra pe străduţa Montorgueil, unde se afla cârciuma Marteau-qui-cogne, auzi deodată în spatele său un zgomot de paşi numeroşi şi grăbiţi. Întorcându-se, văzu o ceată compusă dintr-o duzină de gardieni, în fruntea cărora mergeau Quélus şi Maugiron; la câţiva paşi înaintea tuturor venea Maurevert.

Pardaillan lungi pasul.

— Stai, stai! urlă Maurevert.

— În numele regelui! urlă sergentul.

Pardaillan, cu pumnalul în mână, adoptă atunci un mers mai rapid. Intenţia sa era să treacă prin faţa cârciumii fără să se oprească şi să se piardă în labirintul de străduţe care formau o reţea extrem de încâlcită între noua biserică Saint-Eustache şi piaţa Grčve.

Dar, în momentul în care ţâşnea, la celălalt capăt al străzii Montorgueil, văzu înaintând o trupă din corpul de strajă.

Cavalerul era încolţit! O transpiraţie uşoară apăru la rădăcina părului său. Cum ezita gândindu-se dacă să încerce să se repeadă asupra inamicul din faţa sa, un câine alergă şi i se aruncă la picioare.

— Pipeaul exclamă Pardaillan. Înseamnă că tata e aici! …

Se năpusti în cârciumă strigând:

— Alarmă! Sunt urmărit…

Bătrânul Pardaillan sări până la uşă. O privire îl convinse de gravitatea situaţiei.

Să închidă uşa şi să o ferece fu pentru bătrânul oştean treabă de o clipă.

În aceeaşi secundă, răsunară lovituri puternice.

— Deschideţi, se auzea răcnind.

— Să ne baricadăm! făcu bătrânul Pardaillan.

Mesele, taburetele se îngrămădeau în interior, în dreptul uşii! De afară, loviturile deveneau şi mai înverşunate.

— L-am prins! vocifera o voce pe care cavalerul o recunoscu ca fiind a lui Maurevert.

— Catho! Catho! chemă oşteanul.

Corpolenta Catho era acolo, asistând fără prea mare emoţie la tărăboi. Şi trebuie spus că, dacă avea puţină emoţie, era mai degrabă la gândul că acest tânăr, atât de viteaz şi frumos, urma să fie luat de oamenii regelui.

— Iată-mă, domnule, spuse ea.

— O vorbă. Numai una. Eşti împotriva noastră? Eşti cu noi?

— Cu dumneavoastră, domnule, răspunse Catho cu calm.

— Eşti o fată bună, Catho. Te voi răsplăti pentru asta.

Şi bătrânul Pardaillan strecură aceste cuvinte la urechea fiului său: „Dacă ar fi fost de partea lor, aş fi ucis-o pe loc!”

— Ce ţi s-a întâmplat? făcu bătrânul oştean.

— Vă voi povesti întâmplarea, domnule. E o întreagă poveste destul de lungă.

Domnul Pardaillan tatăl vorbi:

— Catho, vin! … Povesteşte, fiule, avem timp!

Şi, în timp ce lovituri înfundate zdruncinau uşa, în timp ce în interior se auzeau lătrăturile feroce ale lui Pipeau iar afară urletele sergentului, cavalerul, în câteva fraze scurte şi temperate, printr-o povestire metodică şi calmă, relată scena de la Luvru.

Uşa, dintr-o lovitură puternică, se despică de sus până jos.

— Catho! făcu oşteanul.
— Iată-mă, domnule.
— Ai ulei, nu-i aşa, fata mea?
— Ulei foarte bun, de nuci.
— Bun! Există o vatră sus?
— Da, domnule.
— Catho, eşti o fată bună. Urcă sus şi aprinde un foc mare, un foc ca lumea, înţelegi, un foc să frigă un porc sau să încingă o buiotă12…
Corpolenta Catho se avântă, luă câteva legături mari de lemne şi urcă.
— E rândul nostru! făcu domnul Pardaillan tatăl.
Şi, urmat de cavaler, se repezi în pivniţă. Zece minute mai târziu, trei ulcioare cu ulei se aflau sus, plus toată pâinea care se găsea în han, plus vreo cincizeci de sticle, plus o rangă de fier şi un târnăcop găsite în pivniţă.
— Iată muniţiile! spuse tatăl, arătând uleiul.
— Şi iată proviziile! spuse fiul.
— Acum scara! reluă bătrânul.
Scara era din lemn. Scara era putredă. Scara nu se mai ţinea decât în câteva scoabe.
— Catho? strigă oşteanul, eşti de acord să-ţi demolez casa? …
— Demolaţi, domnule! răspunse Catho care aşeza pe foc o marmită enormă din fier şi în marmită turna un ulcior de ulei.
Cei doi bărbaţi, cu lovituri de târnăcop, cu lovituri de rangă, atacară scara prin scoabele sale. Când scoabele care o prindeau de zid fură smulse, urcară sus şi, cu picioarele, cu mâinile, începură să împingă.
Un strigăt puternic răsună: uşa era doborâtă: gardieni şi poliţişti, amestecaţi, se repezeau în interior şi dădeau la o parte obstacolele îngrămădite.
În acel moment, la acest strigăt răspunse un vuiet înfiorător: era scara care se prăbuşea!
— Catho! s-a înfierbântat?

— Frige, domnule! …

Marmita cu ulei clocotit fu trasă pe marginea deschiderii în care se sfârşea scara atunci când exista o scară.

Salonul de jos era plin de oameni care demolau baricada şi strigau:

— O scară! O scară! …

Pardaillan tatăl se aplecă şi strigă:

— Domnilor, retrageţi-vă sau vă vom opări!

Cu o lingură mare, luă ulei încins şi, cu o mişcare amplă, lansă conţinutul către atacatori. Ah! începu un concert frumos de urlete, de strigăte şi de ameninţări! … În douăzeci de scunde, salonul de jos era gol!

— Catho! mai încălzeşte, fata mea! încălzeşte continuu!

— Încălzesc, domnule! …

Strada era plină de vociferări. Un strigăt răsună pe deasupra: un tâmplar aducea o scară lungă.

— Pe fereastră! urlă Maurevert.

— Bun! făcu bătrânul Pardaillan, schimbare de tactică! … Aşteptaţi, copii, o să râdem! …

Scara fu proptită cu violenţă în fereastră şi, montanţii săi sprijinindu-se de geamuri, le făcură să se transforme în cioburi. Bătrânul oştean deschise fereastra şi se aplecă: şapte sau opt bărbaţi urcau unul în spatele celuilalt… făcu un semn… Cavalerul veni repede lângă el. Tatăl şi fiul apucară montanţii scării şi îşi uniră forţele…

Scara oscilă pentru o clipă, apoi se răsturnă cu un zgomot înfundat, se prăvăli… doi oameni zdrobiţi rămaseră pe caldarâmul noroios. În aceeaşi clipă, marmita fu aşezată pe marginea ferestrei; cu o scuturătură puternică, cei doi asediaţi o goliră… răsună un tunet de urlete şi, în aceeaşi secundă, strada se goli.

Atacatorii înspăimântaţi, prostiţi în faţa unei astfel de rezistenţe, se organizau… Cincisprezece oameni opăriţi sau răniţi erau scoşi din luptă, cei doi Pardaillan neavând nici măcar o zgârietură.

Liniştită, Catho îşi pusese din nou marmita pe foc şi încălzea încă un ulcior de ulei.

Doar că scoase totuşi un oftat de negustorească şi şopti:

— Un ulei de nuci atât de bun, ce păcat! …

Afară, atacatorii încercau să se pună de acord în vederea unui nou asalt.

— Dacă turbaţilor le place fierbinţeala, urlă Maurevert, atunci să le dăm foc!

— Da! da! să ardem bârlogul şi mistreţii din el!

— Seniore! zise Catho, credeţi că o să ne dea foc?

— Cred că da, spuse bătrânul oştean.

— Catho! reluă deodată cavalerul, ce se află dincolo de acest zid?

— Păi… casa vecinului meu, negustorul de păsări.

— Te înţeleg, fiule! exclamă tatăl. Să încercăm să trecem la negustorul de păsări.

Cavalerul apucă târnăcopul şi atacă zidul. Bătrânul Pardaillan, cu un semn, îl opri:

— Omul ăsta va auzi loviturile şi va avertiza soldaţii: în loc să fugim, o să facem spărtura care le va deschide calea.

— E un risc pe care trebuie să ni-l asumăm, spuse calm cavalerul. Prefer să mor în luptă corp la corp decât să mor în jăraticul în care se va transforma curând această casă…

— Dă-i bătaie atunci, fiule! …

Loviturile de târnăcop începură să răsune înfundat.

Zidul era gros, solid. Afară, din fericire, zarva continua. Dar vreascurile se îngrămădeau la baza casei.

Catho, cu un semn, îl chemă pe oştean la fereastră şi, cu degetul, îi arătă un bărbat care, în stradă, se văicărea, îşi frângea mâinile, îşi smulgea părul:

— Negustorul de păsări! spuse ea.

Câteva clipe mai târziu, un nor gros de fum urcă la cer şi, curând, flacăra îşi luă avânt în limbi roşiatice şi începu să lingă pereţii casei.

Casa arse. Fu extrem de greu apoi să se stingă incendiul care cuprinsese casele învecinate şi ameninţa întreaga

stradă. Câţiva vecini suferiră pierderi importante; dar asta conta prea puţin; esenţialul era că Maurevert, Quélus şi Maugiron putură să meargă la Luvru braţ la braţ.

Maurevert fu primit de Catherine de Médicis.

Cei doi favoriţi, de ducele de Anjou.

— Doamnă, îi spuse primul reginei mame în faţa lui Nancey care era cât pe ce să dea în icter de invidie, doamnă, Maiestatea Voastră este răzbunată: l-am încolţit pe tânărul tâlhar ca pe un vulpoi în vizuină, şi l-am afumat acolo, adică l-am prăjit bine, cu ajutorul unui foc sărbătoresc cu care i-am aprins casa.

— Maurevert, spuse Catherine, îi voi vorbi regelui despre dumneavoastră.

În ce-i priveşte pe Quélus şi Maugiron, aceştia îi spuseră ducelui de Anjou:

— Monseniore, sunteţi răzbunat… Fără Maurevert care a avut ezitări inexplicabile, v-am fi putut anunţa acest lucru încă de acum o oră. În sfârşit, s-a terminat. Acest obraznic nu se va mai uita în ochii dumneavoastră. E mort, ars de viu.

— Sunteţi într-adevăr prieteni de nădejde, spuse ducele de Anjou dându-şi cu nişte cosmeticale pe sprâncene. Aş vrea să fiu rege, fie şi numai ca să vă pot recompensa după meritele voastre.

XXX – CUM DIN NOU DOMNUL PARDAILLAN FIUL NU L-A ASCULTAT PE DOMNUL PARDAILLAN TATĂL.

Nici Pardaillan tatăl nici Pardaillan fiul nu muriseră. Scăpaseră întregi din vâlvătaie, trecând prin spărtura făcută cu târnăcopul.

Cei trei asediaţi ajunseră într-un fel de hambar în care vecinul depozita sacii cu grăunţe pentru păsările pe care le creştea. Acest hambar era închis cu o uşă veche a cărei încuietoare fu spartă. Apoi se repeziră pe o scară care ducea la bucătărie.

Această bucătărie dădea, pe de o parte, în prăvălie; dar, de aici, se ajungea în stradă, adică drept în capcană. Pe de

altă parte, dădea într-o curte destul de mare, ale cărei laturi erau toate patru ocupate de coteţe. Zidurile îngrăditurii erau destul de înalte. Dar erau uşor de sărit urcând mai întâi pe acoperişul unui coteţ.

Cavalerul se ridică primul folosindu-şi forţa braţelor. Îi întinse mâna lui Catho care, într-o clipă, ajunse lângă el; apoi fu rândul bătrânului Pardaillan. De aici până pe muchia zidului treaba era o joacă. Şi odată ajunşi pe zid nu trebuiră decât să-şi dea drumul jos.

Ajunseră astfel într-o grădină de zarzavaturi.

— Ce ai de gând să faci? o întrebă soldatul pe Catho.

— Sunt ruinată, spuse ea. Ce-o să se aleagă de mine?

— Nu poţi să vii cu noi: trebuie să ne despărţim. Cavalerul, socotind că tatăl său era cam nerecunoscător, vru să intervină.

— Dacă vine cu noi, spuse oşteanul, vom fi prinşi, şi ea de asemenea: o funie solidă pentru toţi trei! Cartierul cerşetorilor e la doi paşi; Catho să se refugieze acolo. Odată ajunsă acolo, nu mai poate fi prinsă. În ce ne priveşte, vom vedea. Haide, Catho, fata mea, nu ţi se pare corect astfel?

— Foarte corect! spuse ea. Dar ce-o să se aleagă de mine fără un ban!

— Întinde-ţi şorţul!

Catho ridică colţurile şorţului său. Bătrânul Pardaillan îşi desfăcu centura de piele şi, nu fără un oftat de adio, îi răsturnă întreg conţinutul în şorţ.

— Dar sunt aici aproape cinci sute de scuzi! exclamă Catho.

— Mai mult de şase sute, fata mea!

— E mai mult decât făcea coşmelia! …

— Ia-i totuşi. Vei construi un alt han, şi poate că într-o zi ne vei ajuta să-i dăm foc şi lui. Numai că, să nu-i mai spui Marteau-qui-cogne! Spune-i Les-deux-morts-qui-parlent!

13Adio…

— Adio, făcu la rândul său cavalerul, îmi pare rău că nu pot adăuga nimic la scuzii tatălui meu…

— Ba da: puteţi să adăugaţi ofranda dumneavoastră, domnule cavaler! exclamă cu însufleţire Catho.

Îşi întinse obrazul. Şi această desfrânată roşi…

Cavalerul zâmbi şi o sărută din toată inima pe amândoi obrajii, ceea ce era mai mult decât cerea Catho.

Cei doi bărbaţi se îndepărtară apoi cu rapiditate, trecură de poarta grădinii şi ajunseră într-o străduţă.

Domnul Pardaillan tatăl, urmat de fiul său, începu să parcurgă în pas alert străduţa şi ajunse în strada Roi-de Sicile; de aici, cotind la dreapta, cei doi bărbaţi sosiră în strada Saint-Antoine, o mare arteră a Parisului de atunci.

— Aşa! să vorbim puţin despre treburile noastre acum, spuse oşteanul. Mi se par puţin cam încurcate.

— Mie mi se par foarte limpezi! spuse cavalerul. Suntem amândoi în stare de rebeliune făţişă.

— Ce-ai spune de o mică plimbare în afara Parisului?

Mergeau aşa, tăifăsuind liniştiţi, şi fără să aibă grijă să se ascundă. De altfel, strada Saint-Antoaine plină de burghezi, de trecători, de negustori, îi ascundea: erau pierduţi în mulţimea destul de numeroasă de pietoni.

— Tată, răspunse Pardaillan, mi-e imposibil să părăsesc Parisul în acest moment.

— Imposibil! Ori vrei să fim spânzuraţi? sfâşiaţi în bucăţi? traşi pe roată de vii? …

— Nu, tată, vă implor să plecaţi… în ce mă priveşte, trebuie să rămân… Dar ce se întâmplă acolo?

Spunând aceste cuvinte, cavalerul se repezi. Bătrânul Pardaillan îl reţinu apucându-l de braţ.

— Unde mai alergi? În ce naiba te mai amesteci? Chiar nu vrei să te fereşti nici de bărbaţi, nici de femei, nici de inima ta?

— Ah! domnule, exclamă cavalerul, ceea ce am văzut la bărbaţi mă obligă să-i dispreţuiesc aproape pe toţi; mi-e teamă de femei; şi, în ce priveşte inima mea, o blestem pentru festele pe care mi le joacă! Vedeţi bine deci că vă urmez sfaturile…

Vorbind astfel, cavalerul, cu o scuturătură, se smulse din strânsoarea tatălui său. Bătrânul soldat rămase o clipă stupefiat.

— Uite ce înţelege el prin a urma sfaturile! mormăi el. Cred că va sfârşi pe eşafod şi nu-mi va mai rămâne decât posibilitatea de a-l însoţi! Haidem! …

Şi se avântă la rândul lui către mulţimea adunată care bloca strada Saint-Antoine.

În această porţiune a străzii, deasupra prăvăliei unui negustor de plante medicinale şi ierburi uscate a cărui firmă era dedicată „marelui Hipocrat”, negustorul cu pricina pusese cu mult timp în urmă să se sape o firidă. În această firidă, aşezase o statuetă din lemn pictat reprezentând un bătrân venerabil îmbrăcat în stil grecesc, posesor al unei bărbi falnice, şi care nu era altul decât marele Hipocrat în persoană. Ori, puţin câte puţin, acest personaj îşi schimbase identitatea. Marele Hipocrat devenise puţin câte puţin şi pe nesimţite marele sfânt Anton.

Şi, la fel ca într-o mulţime de alte locuri din Paris, servitori zeloşi ai Bisericii instalaseră sub firidă, în faţa uşii prăvăliei, o masă pe care aşezaseră un coş destinat să primească donaţiile celor devotaţi sfântului Anton. Cei bogaţi puneau un dinar sau un scud; cei săraci aruncau un gologan; în sfârşit, cei mai nevoiaşi puneau în coş pâine, legume pentru supa sfântului Anton, iar cei care nu aveau absolut nimic îşi făceau cruce şi spuneau o rugăciune.

Se înţelege de la sine că, în fiecare seară, călugării însărcinaţi cu cheta veneau să ia conţinutul coşului.

Acestea fiind spuse, vom înţelege indignarea publică atunci când un burghez aflat în trecere refuză cu hotărâre să depună vreun obol.

— Salutaţi-l măcar pe marele sfânt Anton, i se strigă.

— Dar, obiectă burghezul, este Hipocrat!

La aceasta, se auziră strigăte împotriva blasfemiei.

— Moarte hughenotului!

— Moarte protestantului!

În acel moment trecu o lectică trasă de un cal alb în care se afla o tânără cu privirea caldă, cu faţa expresivă. Litiera fu oprită în mod firesc de mulţime şi tânăra dădu la o parte perdelele ca să vadă ce se întâmpla. Cum îl zări pe burghezul care era bruscat exclamă:

— Cum aşa! cel tratat în acest fel este ilustrul Râmuş!

Burghezul, auzind acest glas prietenos, făcu tot ce putu ca să se apropie de litieră.

— Lăsaţi-l striga tânăra. Vă spun că este savantul Râmuş! …

Mulţimea nu înţelese decât un lucru: că această femeie îi lua apărarea „hughenotului” şi, observând că litiera nu avea blazon, dovadă că femeia nu făcea parte din nobilime şi că nu trebuia tratată cu menajamente, strigă într-un glas:

— La moarte cu protestanta! Să-i prăjim pe amândoi!

Litiera fu imediat încercuită şi mulţimea care, până acum, mai degrabă se distrase, deveni deodată furioasă, se întărâtă cu propriile strigăte, în câteva clipe, situaţia deveni ameninţătoare pentru tânăra femeie şi aceasta începu să scoată strigăte de ajutor. Râmuş, cu faţa însângerată, se agăţa cu disperare de perdelele litierei.

— Faceţi loc! faceţi loc! urlă deodată o voce sonoră.

Apoi fu văzut un tânăr năpustindu-se cu capul plecat prin mulţime, îndepărtându-i pe cei mai furioşi cu lovituri ele pumn, ajungând la litiera, şi acolo, scoţând o spadă lungă, administrând lovituri violente atacatorilor mai apropiaţi.

În jurul cavalerului Pardaillan – căci el era – se formă un cerc.

Tânăra, văzând acest ajutor nesperat, îşi recăpăta curajul şi-i întinse mâna bătrânului Râmuş, care se strecură în litieră îngăimând:

— De data asta sunt salvat… dar e mare păcat ca un popor să ajungă la răutăţi atât de cumplite…

Mulţimea, văzându-şi prada scăpând, începu să scoată urlete sălbatice, dar strălucitoarea Giboulée descria nişte

cercuri atât de rapide cu vârful, încât în jurul lui Pardaillan se menţinea vidul.

În acest timp cei mai furioşi se pregăteau să se năpustească într-un asalt disperat când urlete de durere răsunară din ultimele rânduri ale mulţimii care se împrăştie ca în faţa unui uragan; era domnul Pardaillan tatăl, care venea în ajutor şi mânuia atât de bine spada încât în câteva clipe se plasă lângă litieră, de partea cealaltă faţă de fiul său.

Cu o asemenea escortă, litiera era suficient de bine protejată pentru a înainta cu iuţeală.

Şi cum, la urma urmei, nu prea se ştia despre ce era vorba, mulţimea se opri, mulţumindu-se să-i amenințe cu pumnul pe cei doi salvatori care, o sută de paşi mai încolo, îşi puseră spadele în teacă.

Pardaillan tatăl, după ce pericolul trecuse, venise lângă Pardaillan fiul bombănind:

— De ce naiba te-ai amestecat în asta? …

Cavalerul nu răspunse: căzuse pradă emoţiei observând că litiera urma exact acelaşi drum pe care mersese el în ziua în care o urmărise pe Doamna în negru cu intenţia foarte fermă de a-i spune că o iubea pe fiica ei Loďse!

Şi cum mai crescu această emoţie când litiera intră pe strada Barrés! …

În sfârşit, inima cavalerului începu să bată mai tare ca niciodată când litiera se opri în faţa casei în care o văzuse intrând pe Jeanne de Piennes! …

Bătrânul Râmuş coborî din litieră, urmat de tânăra femeie care sări jos cu sprinteneală.

— Intraţi, spuse ea cu vocea sa suavă, intraţi, bunul meu părinte. Trebuie să vă odihniţi un pic.

— Sunteţi o copilă încântătoare, spuse Râmuş, care nu părea prea afectat de ceea ce i se întâmplase; şi-mi va face mare plăcere să mă odihnesc în compania dumneavoastră.

Şi cum uşa se deschidea la lovitura ciocanului, savantul intră în casă. Atunci tânăra se întoarse către cavaler şi tatăl

acestuia.

— Intraţi, spuse ea cu o autoritate graţioasă.

Cavalerul ar fi vrut tare mult să plece: curiozitatea de a cunoaşte această casă în care intrase mama lui Loďse fu însă mai puternică.

Interiorul casei avea o înfăţişare burgheză. Pătrunseră într-o sufragerie şi doamna porunci unei servitoare să aducă nişte răcoritoare.

— Domnilor, spuse ea mai apoi, mă numesc Marie Touchet. Îmi faceţi vă rog favoarea să-mi spuneţi cui datorez faptul că sunt în viaţă?

Cavalerul deschidea deja gura. Bătrânul oştean îl calcă pe picior şi se grăbi să răspundă:

— Doamnă, mă numesc Brisard, fost sergent în armata regelui, şi tânărul meu tovarăş care este de faţă şi care este un gentilom se numeşte domnul de La Rochette.

Marie Touchet le mulţumi celor doi salvatori ai săi în cuvinte pline de emoţie şi vru să-i facă să promită că vor reveni să o vadă, lucru pe care ei nu voiră să-l promită.

„Ce legătură ar putea avea Jeanne de Piennes cu doamna de la care am plecat?” se întreba cavalerul.

— Mă întreb la ce ne foloseşte că ne-am riscat viaţa pentru aceşti necunoscuţi! spuse bătrânul soldat. Fără să mai punem la socoteală că puţin a lipsit să-ţi spui numele, când noi trebuie să ne ascundem… să ne ferim de tot Parisul!

— O! tată, credeţi aşadar că această femeie care ne datorează viaţa ar fi capabilă să ne trădeze?

— N-aş avea încredere nici în cel mai bun prieten al meu în acest moment.

A doua zi, Marie Touchet primi vizita regelui Charles al IX-lea care, ca întotdeauna, veni singur şi pe ascuns.

Îl puse la curent cu ce se întâmplase în ziua precedentă şi adăugă:

— Dragul meu sire, dacă mă iubiţi cât de puţin, îi veţi recompensa pe acest sergent bătrân pe nume Brisard şi pe

acest tânăr gentilom, atât de viteaz, domnul de La Rochette.

— Vreau să fac asta, spuse regele, vreau, draga mea Marie. Regele porunci să fie căutaţi imediat Brisard, fost sergent, şi un gentilom pe nume La Rochette, şi să-i fie aduşi imediat ce vor fi găsiţi. În pofida unor căutări susţinute, nu se putu da nici de Brisard, nici de La Rochette! Regele fu extrem de contrariat şi marele său magistrat căzu în dizgraţie.

XXXI – BÂRLOGUL.

Părăsind casa din strada Barrés, tatăl şi fiul discutară, plimbându-se pe malurile Senei, despre locul în care se vor ascunde şi despre ce le mai rămânea de făcut. În timp ce stăteau de vorbă, coborâră pe cursul fluviu şi ajunseră să treacă prin faţa unei taverne.

— Mi-e foame! spuse cavalerul.

— Iar eu turbez de sete, spuse bătrânul oştean. Să intrăm! Sper că ai bani pentru o omletă şi o sticlă cu vin.

Cavalerul se scotoci şi făcu un semn de negaţie.

— Eu i-am dat totul lui Catho! reluă bătrânul oştean.

— Domnule, cred că nu trebuie să ne pară rău. Catho ne-a salvat viaţa…

— Nu spun că nu-i aşa; dar, dacă murim de foame şi de sete, nu va fi salvat mare lucru! …

Cu un oftat, cei doi bărbaţi se îndepărtară de tavernă. Trişti şi tăcuţi, continuară să coboare de-a lungul fluviului.

— Cavalere, spuse deodată bătrânul Pardaillan, căutăm mâncare şi bârlog… haide, să ne facem vulpoi şi lupi… să pornim din nou la drum, să ne reluăm amândoi lungile călătorii călăuzite de hazard; vom străbate Franţa, vom vedea întreaga lume dacă vom dori! …

La discursul bătrânului oştean, cavalerul răspunse clătinând din cap; nu voia să părăsească Parisul pentru că Loďse era la Paris. Sau cel puţin avea convingerea că era aici.

— Aşadar, reluă tatăl, refuzi din nou să mă urmezi?

— Tată, v-am spus deja: decât să părăsesc Parisul, mai degrabă aş muri.

— Bine, bine… să căutăm atunci un bârlog?

— Cred, domnule, că am găsit unul, făcu cavalerul.

— Să vedem. O fi vreun copac frumos cu frunzişul des?

— Nici pe departe, domnule: e un palat, palatul Montmorency. Nobilul duce mi-a oferit ospitalitatea sa. Haideţi să i-o cerem pentru amândoi.

— Mda, uiţi aşadar, cavalere, că i-am răpit odinioară fiica şi că acest onorabil mareşal trebuie să-şi fi păstrat un dinte sănătos contra tatălui tău?

— Vă înşelaţi; dacă v-a purtat pică, această pică a dispărut acum.

— Nu mă bazez eu pe asta. Dar în sfârşit, dacă tu poţi fi găzduit la Montmorency, de ce n-ai spus mai devreme? M-ar fi scutit de îngrijorare. Iată deci că am găsit bârlogul tău.

— Şi pe al dumneavoastră, tată.

— Nu-ţi face griji pentru mine. Din moment ce tu ai un bârlog, al meu e găsit de asemenea.

— Şi care e?

— La naiba, palatul Mesmes! Haidem, cavalere, te însoţesc până la bac şi apoi o iau pe drumul spre Temple. Vom avea astfel câte un picior în fiecare tabără.

Acest plan, după o reflecţie mai îndelungată, îi păru cel mai simplu şi cel mai bun cavalerului care îl adoptă imediat.

Ajungând la bacul care era aproape în faţa palatului pe care îl construia Catherine pe locul fostei ţiglării, tatăl şi fiul se îmbrăţişară; bacul fiind în acel moment pe malul celălalt, cavalerul trebui să aştepte câtva timp şi profită de el pentru a-i spune tatălui său:

— Domnule, mi-aţi făcut deja serviciul de a merge ia Deviničre ca să mi-l aduceţi pe Pipeau, câinele meu. Dar am mai lăsat acolo un prieten la care ţin destul de mult…

— Nu cumva încă un câine?

— Nu, domnule, e un cal.

— Drace! Dar suntem bogaţi. Un cal valorează bani, dacă e bun…

— Este excelent. Dar să nu cumva să-l vindeţi, tată!

— Şi de ce mă rog?

— Pentru că se numeşte Galaor! făcu zâmbind cavalerul.

— Galaor! căzu pe gânduri bătrânul oştean. Galaor… unde am mai auzit numele ăsta? … Galaor… am găsit! La Ponts-de-Cé… Domnul Damville îmi istorisea povestea unei aventuri prin care a trecut, şi din care a fost salvat. Ca să vezi! deci tu eşti cel care l-a salvat pe Damville! …

Cavalerul zâmbi.

— Şi n-ai spus nimic! Dumnezeule mare! …

În acel moment, bacul acostă şi cavalerul se îmbarcă, în timp ce bătrânul soldat, foarte bucuros, foarte grăbit, se îndrepta către Devinicre…

Ajungând la palatul Montmorency, cavalerul, urmat de Pipeau, ceru să fie condus la mareşal.

— Monseniore, îi spuse el cu simplitate, persoana căreia voiam să-i cer ospitalitatea nu se află la Paris…

Fără să spună nimic, mareşalul îl luă pe cavaler de mână şi îl conduse într-o cameră magnifică.

— Cavalere, îi spuse el, sunteţi aici la dumneavoastră acasă.

În acest timp, domnul Pardaillan tatăl ajungea la Devinicre, alergând, se năpustea în bucătărie şi întreba pe un ton grăbit:

— Unde-i Galaor? …

— Galaor? făcu Landry stupefiat. E în grajdul său. Dar omul acela pe care l-aţi rănit…

— Care grajd, pe toţi dracii? întrerupse Pardaillan.

— Pe partea dreaptă a curţii, spuse hangiul înspăimântat.

Bătrânul oştean nu mai auzea. Alerga deja la grajdul indicat, urmat de jupânul Landry, care îi arătă un frumos cal şarg cu un cap delicat şi inteligent.

— Iată-l pe Galaor! spuse el. Dar rănitul…

— Mă plictisiţi, jupâne Landry, cu vicontele dumneavoastră da Aspremont, exclamă Pardaillan care începuse să-l înşăueze pe Galaor. E vina mea că a căzut în vârful spadei mele? Ei bine, spuneţi, a murit?

— Dar nu a murit, domnule!

— Drace! … Ah! ticălosul! Şi ce-aţi făcut cu el?

— Asta voiam să vă spun. Când şi-a venit în simţiri, a spus că o să vă coste scump!

— Ei aş! chiar aşa?

— Şi a vrut să fie transportat la palatul Mesmes!

— Drace, drace! … făcu Pardaillan oprindu-se brusc şi începând să reflecteze. Eh! exclamă el deodată, Galaor va rezolva asta! Haidem, rămas bun, jupan Landry.

Cu aceasta, bătrânul Pardaillan sări în şa şi se îndepărtă în trapul vioi al lui Galaor. Curând, ajunse la palatul Mesmes, îl trimise pe Galaor la grajduri prin intermediul lui Gillot care recunoscu imediat fostul animal al mareşalului, şi se întrebă prin ce fel de vrăjitorie calul acesta care dispăruse subit era adus înapoi de un om care voia să-i taie lui urechile.

În acest timp, Pardaillan se înfăţişase mareşalului.

— Vă aşteptam, spuse acesta. Avem mai multe probleme de rezolvat.

— Mai întâi problema cu Aspremont? făcu Pardaillan.

— Da; v-am sfătuit să deveniţi prietenul său, şi iată că îmi este adus într-o stare de plâns; mă lipsiţi de un servitor credincios…

— Vă aduc un altul, monseniore.

— Unde este? făcu cu însufleţire mareşalul.

— În grajd, monseniore. Dacă aş îndrăzni să vă fac o rugăminte, ar fi să coborâţi cu mine până la grajdurile dumneavoastră.

Mareşalul, intrigat, încuviinţă cu un semn şi îl urmă pe Pardaillan. Acesta coborî în curte, deschise poarta grajdului şi-l arătă cu degetul, fără să spună nimic, pe Galaor legat la ieslea sa.

— Vechiul meu armăsar de luptă! făcu mareşalul uimit. Cine mi l-a adus înapoi? … Dumneavoastră? …

— Eu, monseniore. Mi-a fost dăruit aşa cum l-aţi dăruit şi dumneavoastră; şi cel care mi l-a făcut cadou este chiar acela care, într-o anumită seară în care eraţi atacat de tâlhari, v-a sărit în ajutor.

— E adevărat; acest necunoscut mi-a salvat viaţa, spuse mareşalul.

— Acest necunoscut este cavalerul Pardaillan, unicul fiu şi moştenitorul umilului dumneavoastră servitor!

— Veniţi, spuse mareşalul care, ieşind din grajd, urcă repede în cabinetul său, agitat, tăcut, în timp ce bătrânul oştean îl studia pe furiş, zâmbind. Explicaţi-mi mai întâi duelul dumneavoastră cu Orthčs.

— Pe Dumnezeul meu, monseniore, e foarte simplu: când am venit aici, domnul d'Aspremont m-a privit şi mi-a vorbit într-un mod care mi-a displăcut. I-am spus-o. Ca un bărbat stilat ce este, a înţeles. Astăzi am găsit aşadar ocazia să ne exprimăm cu delicateţe toată stima pe care o avem unul pentru celălalt.

— Deci nu există o ură între dumneavoastră?

— Nici un pic de ură, spuse cu sinceritate Pardaillan.

— Bun. Să trecem atunci la Galaor, adică la fiul dumneavoastră. Spuneţi că el este cel care, într-un mod atât de fericit, mi-a sărit în ajutor?

— Dovada, monseniore, este că mi i-a dat pe Galaor ca semn de recunoaştere.

— Fiul dumneavoastră, dragul meu, este un adevărat viteaz. Mi-aţi promis că mi-l aduceţi.

Bătrânul oştean reflectă o clipă; şi, pentru a-l deruta complet pe mareşal, hotărî să folosească arma cea mai puternică: adevărul.

— Monseniore, spuse el, i-am propus fiului meu să fie al dumneavoastră: nu a vrut pentru că este deja ai domnului de Montmorency. Fiul meu, monseniore, a descoperit un secret redutabil: a asistat la întrevederea dumneavoastră,

la hanul Deviničre. Are deci toate motivele să se teamă de mânia dumneavoastră sau de teroarea vreunuia dintre acoliţii dumneavoastră, domnul de Guitalens, de exemplu. Este convins că, dacă aţi pune mâna pe el, l-aţi trimite la Bastilia, de unde a scăpat printr-un miracol. Iată motivele bune şi puternice pe care mi le-a dat ca să nu vină aici. Pe de altă parte, este al lui Montmorency. Iar eu sunt al dumneavoastră! Rezultă că sunt obligat ori să vă trădez, ceea ce ar fi abominabil, ori să devin duşmanul fiului meu, ceea ce mi se pare încă şi mai imposibil.

— Dar, întrebă mareşalul, de ce e împotriva mea acest tânăr?

— Nu e împotriva dumneavoastră, e cu Montmorency, atâta tot. Are atât de puţină duşmănie faţă de dumneavoastră, monseniore, şi are atât de puţin chef să vă facă rău, încât va părăsi Parisul chiar în seara asta…

— Şi de ce naiba părăseşte Parisul? … Pardaillan, voi fi şi eu sincer. Este foarte adevărat că am avut pentru o clipă gândul să-l predau lui Guitalens, a cărui conversaţie cu mine a surprins-o, să mă jupuiască dracii de viu dacă ştiu cum! Pardaillan, fiul dumneavoastră are geniul curajului; dar este lipsit de sprijin. Aduceţi-mi-l! îl voi îmbogăţi!

— Uitaţi, monseniore, că tocmai pentru această atitudine pe care a avut-o la Luvru este urmărit, vânat, şi că trebuie să părăsească Parisul, ca să nu fie spânzurat.

— În palatul meu, cavalerul va fi mai în siguranţă decât în castelul în care, fără îndoială, îl trimite fratele meu.

— Dar, dacă nu mă înşel, trebuie să fi plecat deja. Treaba asta nu mai suferea amânare. De fapt, uitaţi ce ni s-a întâmplat.

Aici, Pardaillan povesti asediul de la Marteau-qui-cogne.

— Vedeţi, încheie bătrânul soldat, că era timpul pentru cavaler să părăsească Parisul.

— Dar, în cazul ăsta, sunteţi la fel de compromis ca şi el! De ce aţi rămas?

— Pentru că v-am promis să vă ajut, monseniore, spuse cu simplitate Pardaillan.

Mareşalul îi întinse mâna bătrânului soldat, care se înclină, mai mult ca să-şi ascundă zâmbetul decât din respect.

Şi astfel cei doi cavaleri Pardaillan, după ce nu reuşiseră să-şi găsească un bârlog, avură fără îndoială fiecare câte un adevărat palat drept locuinţă.

XXXII – REGINA MAMĂ.

Trei zile după scena de la Luvru, aşa cum îşi avertizase fratele, François de Montmorency se înfăţişă la palatul Mesmes, hotărât să termine dintr-o dată cu această ură veche de şaptesprezece ani. Cavalerul Pardaillan insistase în zadar să-l însoţească.

Era pe la ora şapte seara când mareşalul sosi în faţa palatului Mesmes. Îi făcu un semn scutierului său care, în această circumstanţă, îndeplinea funcţia de herald de luptă.

Fără să coboare de pe cal, scutierul sună din corn.

Poarta mare a palatului era închisă.

Răsună o nouă chemare de corn, apoi o a treia.

Liniştea rămase adâncă.

În împrejurimi, câteva capete se arătară pentru o clipă la ferestre, apoi dispărură imediat.

Atunci, la un nou semn al mareşalului, heraldul descălecă şi izbi cu forţă ciocanul porţii. O ferestruică glisă în rama sa.

— Pe cine căutaţi? făcu o voce.

— Îl căutăm, spuse heraldul, pe Henri de Montmorency, să fie chemat ducele de Damville!

— Ce vreţi de la el? reluă aceeaşi voce.

— Am venit să-i cerem socoteală pentru o insultă pe care ne-a adresat-o. Iar dacă refuză, vom recurge la judecata lui Dumnezeu.

Poarta se întredeschise. Un ofiţer, cu blazonul lui Damville, ieşi, se descoperi, se înclină în faţa lui François şi spuse:

— Monseniore, îmi pare rău să vă comunic o veste neplăcută: palatul este gol de ieri. Stăpânul meu,

monseniorul de Damville, la ordinul expres al Maiestăţii Sale regele, a trebuit să părăsească Parisul pe neaşteptate.

François păli şi aruncă o privire înnegurată către palat.

— Monseniore, reluă ofiţerul, dacă aţi dori să vă odihniţi în această locuinţă, m-aş grăbi să duc la îndeplinire legile ospitalităţii faţă de dumneavoastră.

François privi către herald care răspunse.

— Refuzăm ospitalitatea oferită.

Atunci ofiţerul se acoperi, intră în palat şi închise poarta. Apoi heraldul sună din corn şi, de trei ori, îl strigă cu glas puternic pe Henri de Montmorency. Apoi descălecă, se apropie de poarta principală şi spuse:

— Henri de Montmorency, am venit să-ţi cerem socoteală pentru o insultă gravă. Te-am prevenit că vom fi la poarta ta în această seară. Declarăm că ai fugit cu laşitate, te declarăm trădător, şi îţi lăsăm mănuşa noastră în semn de provocare, atât este de dreaptă cauza noastră!

La aceste cuvinte, François îşi scoase mănuşa din mâna dreaptă.

Heraldul luă mănuşa; din desaga calului său luă un ciocan şi un cui şi, apropiindu-se apoi de poarta mare a palatului, ţintui mănuşa.

Încă vreo câteva minute, François de Montmorency aşteptă să vadă dacă această insultă supremă va primi răspuns de la fratele său, căci nu se îndoia de prezenţa acestuia în palat.

Apoi, văzând că poarta rămânea închisă, şi neauzind nici un zgomot se retrase.

În acel moment, doi bărbaţi se arătară chiar la colţul acelei străduţe unde cavalerul Pardaillan încercase să-l atace pe mareşalul de Damville: erau cavalerul însuşi şi contele de Marillac.

Într-adevăr, după ce François de Montmorency îşi părăsise palatul, cavalerul ieşise aproape imediat şi alergase în strada Béthisy, unde îl găsi pe conte. În două cuvinte, îi povesti despre tentativa pe care urma să o facă mareşalul.

Marillac nu avea de altfel decât prea puţin interes să-l ajute pe Montmorency, în pofida simpatiei pe care o avea pentru el. Dar, în schimb, se pusese odată pentru totdeauna la dispoziţia cavalerului, pentru care prietenia şi admiraţia sa sporeau întruna. Astfel că nu ezită să-şi urmeze prietenul, care îl luă cu el la palatul Mesmes.

— Dacă mareşalul intră în palatul lui, explică Pardaillan, şi nu-l vedem ieşind, intrăm şi va trebui să ni se spună ce s-a întâmplat cu el.

— Nu cred că va intra, făcu contele. Îl cunosc destul de bine pe Damville ca să presupun că va dori să evite această întrevedere.

Cei doi tineri, ascunşi într-un cotlon, asistară aşadar la scena pe care tocmai am redat-o.

— Vedeţi că mi s-a adeverit bănuiala, spuse contele de Marillac după ce mareşalul plecase.

Reveniră apoi la palatul Coligny, contele gânditor, cavalerul neliniştit, cu acea nelinişte profundă ce face gâtlejul să se încordeze şi pe care o ascundea sub acea mască de răceală şi sub acele ironii care îi erau caracteristice. Ajungând în faţa palatului Coligny, Pardaillan îşi întinse mâna şi anunţă că se întoarce la mareşal. Dar contele îl reţinu.

— Vreţi să-mi faceţi o mare plăcere? E vorba pur şi simplu să cinaţi cu mine astă-seară; apoi, pe la ora nouă, vă voi lua cu mine undeva, unde ţin morţiş să vă prezint unei anumite persoane…

— Şi cui anume? făcu zâmbind cavalerul.

— Logodnicei mele. Acceptaţi? Sunteţi liber în seara asta?

…

— Sunt liber, prietene; dar şi dacă aş fi închis la Bastilia, pentru a avea onoarea să fiu prezentat celei pe care o numiţi logodnica dumneavoastră, aş demola Bastilia!

Tăifăsuind astfel, şi spunându-şi în cel mai firesc mod cu putinţă asemenea enormităţi, cei doi prieteni se îndreptară spre o tavernă, unde mâncară cu poftă.

Pe la ora nouă, contele de Marillac, urmat de cavaler, porniră la drum spre strada Hache.

Venise vorba de multe ori, între Pardaillan şi Marillac, despre scena de la Pont de bois; dar Pardaillan nu se gândise niciodată să spună că, în ziua aceea, regina Navarei era însoţită de o tânără. La rândul său, Alice de Lux nu-i spusese niciodată logodnicului său că se afla lângă Jeanne d'Albret, în acea împrejurare; într-adevăr, ar fi trebuit să explice cum a fost atacată regina; se temea ca, printr-o vorbă negândită, să nu-şi dezvăluie atitudinea pe care a avut-o…

Urma, pe de o parte: Marillac nu ştia că Pardaillan îi salvase logodnica; pe de alta, Pardaillan nu ştia că însoţitoarea reginei Navarei era chiar această tânără, despre care prietenul său îi vorbise cu atâta pasiune.

Acestea fiind spuse, să revenim la Alice de Lux. În ea se acumulaseră anxietatea şi groaza. Anxietatea provenea din prezenţa lui Jeanne de Piennes şi a Loďsei la ea acasă. Îşi luase, este adevărat, toate precauţiunile. Jeanne şi fiica sa erau cazate la primul etaj, în două camere care dădeau către spatele casei. Erau încuiate cu cheia. Dar, în sfârşit, o întâmplare ar fi putut să-i dezvăluie lui Marillac prezenţa lor.

Şi în acest caz, cum să justifice această prezenţă?

Ceea ce-i provoca groază era un bilet laconic pe care tocmai îl primise.

Nu s-a uitat că înţelegerile sale cu regina Catherine o obligau să depună, în fiecare seară, în fereastra cea mai de jos a turnului construit pentru astrologul Ruggieri, un fel de raport poliţienesc. În general, se mulţumea cu câteva cuvinte vagi, caligrafiate cu un scris contrafăcut: „Nimic nou de comunicat"… sau „Am văzut bărbatul, totul e bine…"

În acea seară, în momentul în care Alice arunca raportul său, se simţi prinsă de mână şi în această mână fu strecurată o hârtie împăturită.

Acest bilet venea de la Catherine de Médicis, dar nu avea nici o semnătură, nici un semn care ar fi putut lăsa să se ghicească de cine era scris, sau doar dictat.

Iată ce conţinea: „În seara aceasta reţineţi bărbatul până la ora zece. Expediaţi-l la această ora fără întârziere. Dacă vrea să-şi petreacă noaptea la dumneavoastră, găsiţi un pretext; dar la ora zece să fie în stradă; vrem să adăugăm că nu i se va întâmpla nimic rău.”

Presupunerea făcută cu cinism că Marillac ar fi putut dori să-şi petreacă noaptea în casa ei îi aduse lui Alice de Lux o văpaie de ruşine în obraji, şi două lacrimi fierbinţi în ochi. Cât despre ultimele cuvinte ale biletului, acestea nu o liniştiră! … Dacă regina Catherine de Médicis voia ca Marillac să fie în stradă la ora zece, însemna că avea intenţia să pună să fie atacat, răpit… cine ştie? … tot felul de presentimente sinistre o asaltară…

Şi, când auzi bătaia de ciocan, decizia sa fu luată într-o clipă. Orice ar fi, orice s-ar întâmpla, se hotărî să-l reţină pe Marillac toată noapte dacă era nevoie…

Câteva clipe mai târziu, contele intra în încăpere.

— Dragă Alice, spuse el, vreau să ţi-l prezint pe cavalerul Pardaillan, pe care îl consider fratele meu.

Alice fremăta. Din prima privire, îl recunoscuse pe tânărul de la Pont de bois, cel care, după ce a salvat-o pe regina Navarei, o însoţise la evreul de la Temple.

Pardaillan, care, după ce s-a înclinat, îşi ridică fruntea, o recunoscu de asemenea în aceeaşi clipă. Alice avu un moment de anxietate sfâşietoare.

Pardaillan nu dădu nici un semn de surprindere, şi avu un aer atât de firesc că o vedea pe Alice pentru prima oară încât ea însăşi fu înşelată.

Imediat, ea se linişti, cel puţin în privinţa acestui nou pericol.

„Cum se face, se întreba Pardaillan, că o regăsesc aici pe însoţitoarea reginei Navarei? De ce pare atât de tulburată,

de neliniştită? … Îmi aduc aminte că regina i-a reproşat, într-un fel straniu, că a dus-o la Pont de bois…”

Şi cavalerul începu să o examineze cu atenţie pe tânără. După câteva minute, toţi trei discutau cu voioşie. Şi totuşi, Alice vedea cu groază acele ceasornicului înaintând către ora zece.

„Cum să procedez acum? Cum să-i spun?”

Sună de ora zece. Ea tresări şi începu să vorbească cu vervă; şi sporovăiala sa ar fi părut încântătoare oricui altcuiva în afară de Pardaillan, ale cărui bănuieli se trezeau cu fiecare cuvânt pronunţat de ea. I se părea că făcea gesturi confuze; o surprindea pălind brusc şi îmbujorându-se excesiv, inexplicabil; nu fu surprins de strigătul de groază pe care îl scoase când contele, ridicându-se, anunţă că sosise timpul să se retragă.

— Pentru Dumnezeu, făcu ea cu vocea întretăiată, mai rămâi! …

— Suflet drag, spuse Marillac, iată din nou temerile tale…

— Doamnă, spuse cavalerul cu un ton care o făcu să înţeleagă ce se petrecea în mintea lui, vă jur că, în această seară, nu i se va întâmpla nimic neplăcut prietenului meu!

Ea îi aruncă o privire de recunoştinţă supremă, şi nu avu puterea decât să-i murmure contelui:

— Du-te atunci, iubitul meu, dar aminteşte-ţi că mi-ai jurat să te păzeşti…

Şi, ieşind toţi trei în grădiniţă, ea se aplecă brusc la urechea lui Pardaillan:

— Vă implor, nu-l părăsiţi până când nu va fi în siguranţă… Cred că cineva vrea să-l omoare…

Cavalerul nu putu să-şi stăpânească o tresărire.

Cei doi bărbaţi ieşiră şi se îndepărtară. Mult timp, Alice rămase în întuneric, în pragul porţii sale; dar într-un sfârşit, neauzind nimic, intră înăuntru, aproape liniştită.

— Ce părere aveţi? îl întrebă contele pe Pardaillan.

— Cred… ei bine, da, este într-adevăr o tânără adorabilă…

— Aţi văzut, reluă contele, cum mi-a recomandat să am grijă de mine. Are, uneori, temeri inexplicabile…

— Ei! făcu cu însufleţire cavalerul, ce vă face să credeţi că aceste temeri nu sunt justificate? Eu cred că femeile au anumite instincte superioare raţionamentelor bărbaţilor…

În acel moment, pe când intrau pe strada Béthisy, o umbră, care îi urmărise pas cu pas, se apropie de ei pe neaşteptate. Cei doi tineri deveniră atenţi.

— Domnilor, spuse bărbatul care îi ajunsese din urmă, nu vă temeţi, vă rog. Am doar câteva cuvinte să-i spun aceluia dintre dumneavoastră care este contele de Marillac.

Pardaillan tresări: recunoscuse vocea lui Maurevert. Păstră tăcerea şi îşi ridică mantia pentru a-şi ascunde faţa. Marillac răspunse:

— Eu sunt, domnule, ce aveţi să-mi spuneţi?

— Domnule conte, aş vrea să vă vorbesc între patru ochi.

— Puteţi vorbi în faţa domnului, care este prietenul meu.

Maurevert ezită o clipă, încercând să-i zărească faţa lui Pardaillan. În sfârşit, se hotărî:

— Domnule conte, spuse el, sunt însărcinat de o anumită persoană să vă rog să mă însoţiţi până lat ea…

— Cine este această persoană? făcu Marillac.

— O femeie cu rang înalt, iată tot ce pot să vă spun, pentru că nu suntem singuri şi acest secret nu-mi aparţine.

— Până unde trebuie să vă însoţesc dacă accept?

— Până la prima casă de la Pont de bois, domnule conte… dar trebuie să fiţi singur.

Energic, Pardaillan îl trase atunci pe Marillac la câţiva paşi de Maurevert.

— Ştiţi cine e omul cu care vorbiţi? E Maurevert, unul dintre zbirii lui Catherine. Şi ştiţi cine vă aşteaptă la casa de la Pont de bois? Médicis însăşi!

— Sunteţi absolut sigur?

— Mi-aş băga mâna-n foc. Aşadar, dragul meu, să-l trimitem înapoi pe Maurevert cu toate onorurile ce i se cuvin, adică…

Pardaillan nu avu timp să-şi termine fraza.

Marillac se întorsese către Maurevert şi, cu un fel de disperare febrilă, spusese:

— Sunt gata să vă urmez, domnule! … (Trebuie să-mi văd în sfârşit mama de aproape! se gândi el cu o amărăciune teribilă.)

— Ce faceţi! exclamă Pardaillan.

— Haideţi atunci, domnule conte! spuse Maurevert.

Cavalerul încercă să-l reţină pe Marillac. Acesta, pradă unei tulburări de neînţeles, îşi îmbrăţişa prietenul, ca pentru a-şi lua un ultim rămas bun, îşi lipi gura de urechea lui şi, cu o voce tremurătoare, rosti:

— Dragul meu, vă spun adio, şi vă binecuvântez pentru toată bucuria pe care mi-a oferit-o încântătoarea dumneavoastră prietenie…

— Haida de! şopti Pardaillan, aţi înnebunit?

— Nu! Pentru că sper să fiu asasinat de Catherine de Médicis, şi acest lucru va fi minunat, înţelegeţi!

— Pe toţi dracii! nu vă părăsesc!

— Mă vei părăsi Pardaillan! Pentru că, acolo unde mă duc eu tu nu poţi veni! Pardaillan, nu contele de Marillac este cel care merge la regina mamă… da, am spus bine, regina mamă… Ci Déodat; copilul găsit pe treptele unei biserici! Acum, vrei să ştii de ce, ştiind că voi fi asasinat, mă duc la regina mamă? …

— Da, o! da, făcu Pardaillan răsuflând greu.

— Ei bine, deoarece vreau să-mi cunosc mama! Şi deoarece Catherine de Médicis… este mama mea! …

Şi, smulgându-se din strânsoarea prietenului său, contele îi făcu un semn lui Maurevert şi pomi repede spre Pont de bois. Cavalerul rămase câteva minute năucit. „Déodat, fiul lui Médicis!” şopti el.

Apoi, recăpătându-şi sângele rece, pomi la rândul lui spre casa pe care o cunoştea bine, hotărât să supravegheze împrejurimile cât timp contele va fi acolo, şi la nevoie să intre înăuntru.

Şi, alergând, pregătindu-şi dispozitivul de luptă cu acea gândire organizată care era unul dintre marile sale atuuri, o întrebare îi frământa mintea: „Alice de Lux ştia că Maurevert îl pândea pe Marillac în stradă?”

În câteva clipe, ajunse la Pont de bois.

Cavalerul studie o clipă casa misterioasă în care intrase în contact cu Catherine de Médicis. Casa era tăcută, cu faţada ascunsă în întuneric.

„Regină, magiciană, demon, orice-ar fi! dar să nu se atingă de un fir de păr al contelui. Căci o voi căuta în fundul Luvrului său şi voi face din regele Franţei un orfan înainte de vreme!”

Pardaillan se ascunse, cu pumnalul în mână, cu ochii aţintiţi spre casa misterioasă de la Pont de bois.

În această casă, o scenă sfâşietoare se desfăşura în acest moment, în pofida răcelii aparente a cuvintelor schimbate, având drept actori pe regina Catherine, pe astrologul Ruggieri, pe Déodat, copilul găsit – mama, tatăl, fiul.

Dar, pentru a-i reda acestei scene întreaga semnificaţie, vom intra în casă înaintea lui Déodat de Marillac, aşa cum am mai intrat o dată înaintea lui Pardaillan. De data aceasta, Catherine de Médicis nu scria. Îşi punea întrebarea: „Va veni oare?”

Ruggieri o contempla în tăcere, cu o nelinişte crescândă.

Iată ce spunea Catherine:

— Nu vreau să moară în această seară. Îl voi iscodi, să aflu cine este, să-i scot sufletul la lumină. Dacă este aşa cum sper, dacă îmi recunosc în el sângele şi familia, e salvat. Tu eşti tatăl, şi-ţi înţeleg temerile. Eu, René, sunt mama; dar sunt de asemenea şi regina. Trebuie deci să-mi înăbuş strigătele materne, să mă gândesc la problemele statului şi, dacă acest om se îndepărtează de mine, va muri!

— Catherine, spuse Ruggieri care, în momentele sale de emoţie, uita de etichetă, dacă trăieşte sau moare, ce importanţă poate avea asta asupra problemelor statului? Cine va şti vreodată…

— Asta-i toată problema! îl întrerupse Catherine cu un glas înfundat. Dacă secretul ar fi păstrat pentru totdeauna, m-aş strădui să uit că exista cineva pe lume care, într-o zi, poate să vină în faţa mea şi să-mi ceară socoteală pentru nefericirea sa. Da, cred că aş reuşi să-l uit. Dar să trăiesc cu această ameninţare continuă, imposibil! Crezi oare că inima mea nu a fost şi ea mişcată când mi-ai spus că trăieşte!

— Ah! doamnă, exclamă cu amărăciune astrologul, de ce nu-mi spuneţi că i-aţi hotărât moartea şi că nimic nu-l mai poate salva?

— Îţi repet că nu e condamnat! … nu încă! … Vreau ca fiul meu, adevăratul fiu după inima mea, Henri al meu, să fie rege necontestat. Dacă Dumnezeu îl cheamă la El pe nefericitul Charles, iată-l pe Henri pe tron. Aceasta se va face foarte uşor. Da, dar în faţa noastră se află un duşman teribil. Va trebui ca noi să pierim sau ei să fie exterminaţi. Burbonii, René, iată duşmanul nostru! Jeanne d’Albret, abilă, ambiţioasă, râvneşte coroana Franţei pentru fiul său, Henri de Béarn. Dacă nu am înnebunit, trebuie să mă gândesc că metoda cea mai bună pentru a mă apăra este să o suprim pe Jeanne d’Albret… fiul său să-şi piardă regatul şi iată-i pe Burboni zdrobiţi pentru totdeauna! … Şi pe cine să pun pe tronul Navarei? Da! dacă nu pe cineva care să fie al meu, care să fie din familia mea. Fiul meu Henri, rege al Franţei… şi el… acest fiu pe care nu pot să-l recunosc, rege al Navarei!

Ruggieri clătină din cap cu tristeţe şi, după ce auzi bătând, după ce îi primi înăuntru pe Maurevert urmat de Marillac, nu putu să-şi împiedice un tremur aruncându-i fiului său o privire furişă.

Maurevert, de altfel, nu rămase în casă.

În salonul de la parter, Ruggieri şi Marillac rămaseră o clipă singuri, în tăcere.

— Fiţi binevenit în această casă, domnule conte! spuse în sfârşit astrologul.

Marillac, răvăşit el însuşi de o emoţie de nedescris, nu observă tulburarea care-l frământa pe Ruggieri. Se mulţumi să se încline şi, cum Ruggieri îi făcea un semn, îl urmă cu un mers apăsat.

Ajuns la primul etaj, Ruggieri împinse o uşă şi se dădu într-o parte pentru a-l lăsa pe conte să treacă primul.

„Mama mea!” gândi tânărul.

„Iată-l aşadar pe fiul meu!” gândi regina.

— Domnule, spuse cu răceală Catherine, nu ştiu dacă mă recunoaşteţi…

— Sunteţi…, spuse Marillac, împins de nevoia irezistibilă de patos filial care încolţea în el.

— Ei bine? chestiona Catherine, a cărei inimă bătu puternic în acest moment.

— O recunosc pe Maiestatea Voastră, reluă contele, sunteţi mama… regelui Charles al IX-lea al Franţei…

— Bine domnule. Vă voi vorbi cu toată sinceritatea. Am aflat că sunteţi la Paris; pentru ce vă aflaţi aici, ce persoane aţi însoţit aici, nu vreau să ştiu… Ştiu doar că domnul conte de Marillac este un prieten credincios ai varei noastre d’Albret; ştiu că regina Jeanne are în dumneavoastră o încredere fără margini; şi cum vreau să-i vorbesc cu inima deschisă acestei mari regine, m-am gândit că dumneavoastră aţi fi un sol pe care să-l agreeze…

Contele, exercitând un efort asupra lui însuşi, răspunse cu o voce foarte calmă:

— Aştept comunicările cu care Maiestatea Voastră binevoieşte să mă însărcineze şi îndrăznesc să vă asigur, doamnă, că acestea vor fi transmise cu fidelitate reginei mele… „Nu ştie nimic! se gândi Catherine, cu un oftat de uşurare. Şi cum ar putea şti, de altfel?”

— Ceea ce am să vă spun, reluă ea, este de o importanţă excepţională. Mai întâi, conte, să nu vă miraţi că vă primesc aici, noaptea, în prezenţa unui singur prieten credincios, în loc să vă primesc la Luvru. Există două motive pentru aceasta: primul, că toată lumea ignoră prezenţa

dumneavoastră la Paris şi pe cea a anumitor personaje. Al doilea, că toate tratativele cu care vă însărcinez trebuie să rămână secrete…

Contele se înclină.

— Apoi, continuă regina, trebuie să vă explic de ce vă încredinţez rezolvarea cumplitei neînţelegeri care, vai! a fost deja plătită cu atât de mult sânge de către bărbaţi, cu atât de multe lacrimi de către mame… şi eu nu sunt numai regină; sunt şi eu mamă!

Această propoziţie, incredibil de imprudentă într-un asemenea moment, îi provocă lui Déodat – fiului – o cumplită explozie de suferinţa interioară. Acest sentiment fu atât de puternic încât contele deveni livid şi ar fi căzut din picioare dacă nu s-ar fi sprijinit de spătarul unui scaun. Catherine, absorbită de gândurile sale, nu-şi dădu seama de nimic. Dat Ruggieri văzuse, el… înţelesese! … „Ştie! …” răcni el în străfundul său.

— V-am ales, continuă regina, pentru că ştiu cât de mult vă iubeşte Jeanne d’Albret. V-am ales pentru că am anumite planuri pentru dumneavoastră…

— Planuri pentru mine! exclamă contele cu o amărăciune profundă a cărui sens fu sesizat de Ruggieri. Am oare onoarea de a-i fi deja cunoscut Maiestăţii Voastre? …

— Da, domnule, vă cunosc… şi chiar de mult mai mult timp decât vă puteţi închipui…

— Aştept ca Maiestatea Voastră să-mi expună planurile sale, spuse Marillac cu un glas schimbat.

— Imediat, conte. Deocamdată trebuie să vă comunic propunerile sincere pe care cu toată bună-credinţa vă însărcinez să i le transmiteţi varei mele d’Albret. Vă rog să mă ascultaţi cu atenţie şi să vă întipăriţi în memorie fiecare punct. În acest fel, voi fi făcut totul pentru pacea lumii şi, dacă regatul va fi lovit de vreo calamitate, nu voi fi făcută responsabilă nici în faţa lui Dumnezeu, nici în faţa regilor pământului.

— Cu sau fără temei, sunt considerată exponenta partidului liturghic; de asemenea, cu sau fără temei, Jeanne d’Albret este considerată exponenta noii religii. Iată aşadar ce-i propun: o pace durabilă şi definitivă; dreptul reformaţilor de a întreţine un preot şi de a ridica o biserică protestantă în oraşele principale; trei biserici la Paris; zece locuri întărite alese de regina Navarei, cu titlu de refugiu şi garanţie; douăzeci de posturi la curte rezervate protestanţilor; dreptul lor de a-şi predica teologia de la amvon; dreptul de acces la orice funcţie, la fel ca şi pentru catolici… Ce părere aveţi de aceste condiţii, domnule conte?

— Doamnă, spuse Marillac, cred că, dacă ar fi respectate, războaiele religioase s-ar stinge pentru totdeauna.

— Bine. Iată acum garanţiile pe care le ofer din proprie iniţiativă, căci cuvântul meu şi semnătura regelui ar putea fi considerate insuficiente…

Cum Marillac nu răspunse, regina continuă.

— Ducele de Alba lichidează religia reformată în Ţările de Jos. Mă ofer să alcătuiesc o armată care, în numele regelui Franţei, va merge în ajutorul fraţilor dumneavoastră din Ţările de Jos, şi aceasta în pofida afecţiunii mele faţă de regina Spaniei şi de Filip. Pentru a nu exista nici o îndoială, amiralul Coligny însuşi va prelua comanda supremă şi îşi va alege principalii locotenenţi. Ce părere aveţi despre asta, conte?

— Ah! doamnă, ar însemna să se înfăptuiască cea mai mare dorinţă a amiralului! …

— Bine! Iată acum garanţia prin care va străluci sinceritatea propunerilor mele şi dorinţa mea pentru o pace definitivă. Mi-a rămas o fiică pe care şi-o dispută cei mai mari prinţi ai creştinătăţii. Fiica mea este, într-adevăr, un zălog pentru o alianţă de nezdruncinat. Casa în care va intra ea va fi de-a pururi prietena casei de Franţa: o ofer pe fiica mea Marguerite de soţie regelui Henri de Navara. Ce părere aveţi, conte?

— Doamnă, am auzit spunându-se că sunteţi un geniu al politicii; văd că este adevărat.

— Credeţi aşadar că Jeanne d’Albret îmi va accepta propunerile şi că va depune armele…

— În faţa mărinimiei dumneavoastră, da Maiestate! … Nu ar fi depus armele în faţa forţei şi violenţei. Regina mea, ca şi Maiestatea Voastră, este animată de o dorinţă sinceră de pace. Va primi cu bucurie asigurarea că, de acum înainte, nu va mai exista nici o diferenţă între un catolic şi un reformat…

— Îi veţi duce deci propunerile mele lui Jeanne d’Albret. Vă numesc ambasadorul meu secret în această împrejurare, şi iată scrisoarea de acreditare.

Cu aceste cuvinte, Catherine îi întinse contelui un pergament deschis care purta deja sigiliul regal.

Regina reflecta. Îşi întorcea pe o parte şi pe alta gândul pe care voia să-l formuleze şi arunca pe furiş priviri întunecate spre acest tânăr care era fiul său.

În sfârşit, începu cu o voce şovăielnică:

— Acum, conte, am terminat cu problemele statului şi bisericii. E timpul să vorbim despre dumneavoastră. Şi mai întâi vreau să vă pun o întrebare foarte sinceră, la care veţi răspunde cu sinceritate, sper… Cât de mult sunteţi legat de regina Navarei? Până unde poate merge devotamentul dumneavoastră pentru ea?

Marillac se cutremură. Întrebarea era uşoară în aparenţă. Dar era oare ceva din tonul lui Catherine? Contele crezu că întrevede o ameninţare tăcută împotriva lui Jeanne d’Albret.

Catherine îşi dădu seama poate de efectul pe care îl produsese, pentru că reluă, fără să aştepte răspunsul:

— Înţelegeţi-mă bine, conte. Regina Navarei, dacă va accepta, aşa cum nu mă îndoiesc, propunerile pe care i le înfăţişez, va veni la Paris pentru sărbătorirea marii reconcilieri. Vreau, într-adevăr, ca nunta fiicei mele cu tânărul Henri să fie ocazia pentru o explozie de bucurie

populară a cărei amintire să fie păstrată timp de secole. Aflaţi aşadar că visez la un destin glorios pentru Henri de Béarn. Pentru că va face parte din familie, îi doresc un regat adevărat şi demn de el. Ce e Navara? Un frumos colţ de pământ de sub soare, e adevărat, şi care va fi în continuare un regat acceptabil pentru un gentilom care nu are nimic. Dar, pentru Henri de Béarn, vreau ceva ca o altă Franţă… Polonia de exemplu!

— Polonia! exclamă contele uimit.

— Da, dragul meu conte. Am primit veşti importante în legătură cu acest mare stat. Peste puţin timp, fără îndoială, voi putea dispune de acest frumos tron… Îl rezerv pentru unul dintre fiii mei. Şi Henri de Béarn nu va fi şi el fiul meu din ziua în care se va căsători cu Marguerite de Franţa? După aceea, Navara nu va mai avea rege.

— Maiestate, spuse cu fermitate Marillac, nu cred că Jeanne d’Albret va abandona vreodată Navara…

— Totul este posibil, conte, chiar şi ca Jeanne de Navara şi fiul său să refuze gloria pe care eu o visez pentru ei, în dorinţa mea fierbinte de a face uitat un trecut întunecat. Dar în sfârşit, dacă vă înşelaţi… dacă, dintr-un motiv sau altul, Navara ar fi liberă… ei bine, i-ar trebui un rege… Dumneavoastră, domnule!

Această declaraţie produse asupra lui Marillac efectul unui trăsnet: avu senzaţia violentă, instantanee, că regina Catherine ştia că este fiul ei. Un tremur convulsiv îl scutură.

— Eu! bâigui el, eu! rege al Navarei!

— Dumneavoastră, conte, spuse calmă Catherine.

— Eu! reluă Marillac. Dar, doamnă, pentru ca un amărât fără nume să devină rege este nevoie de motive puternice.

— Le voi găsi. Nu vă faceţi griji, conte!

— Nu mă înţelegeţi, doamnă! Nu motivul pentru ca eu să devin rege îl caut! Ci motivul care vă împinge pe dumneavoastră să vreţi să faceţi din mine un rege! Gândul care vă călăuzeşte! Ah! doamnă, numai asta vreau să ştiu, restul nu înseamnă nimic!

Exaltarea contelui o surprinse pe Catherine; dar o puse pe seama uimirii.

— Ce importanţă are, conte! spuse ea. Nu v-am spus deja că am nişte planuri pentru dumneavoastră? Apucaţi norocul care vă este la îndemână, fără să vă faceţi griji pentru capriciul care l-a împins către dumneavoastră. Toată problema este, pentru mine, să ştiu care este gradul de afecţiune care vă leagă de Jeanne d'Albret… Căci mă bizui pe dumneavoastră pentru a duce la îndeplinire o acţiune pe care o proiectez…

Şi cum contele făcea un gest:

— Adică, adăugă ea cu un zâmbet livid, acţiunea care trebuie să-i asigure lui Henri de Béarn n alt regat…

Marillac îşi lăsă capul în jos.

— Doamnă, spuse el cu un glas care, trist şi înfundat la început, sfârşi prin a deveni răsunător, doamnă, nu voi mai sonda aşadar intenţiile Maiestăţii Voastre şi mă voi mărgini să răspund la întrebările pe care mi le puneţi. Aţi rostit, adineauri, un cuvânt care m-a emoţionat profund. Aţi spus: sunt şi eu mamă! … Trebuie să înţelegeţi de asemenea, sau cel puţin aşa presupun eu, ce afecţiune poate avea un fiu pentru mama sa…

Un fel de paloare cadaverică se întinse pe faţa lui Catherine.

— Domnule, spuse ea cu un glas înăbuşit, aveţi un mod straniu de a vă exprima…

— Iertaţi-mă, doamnă, spuse Marillac cu o răceală înfiorătoare: îmi este permis să presupun orice, să mă îndoiesc de orice, după ce am fost abandonat de mama mea.

— Domnule! … Un gentilom se poate îndoi de orice, dar nu de cuvântul unei regine!

— Ah! doamnă, m-aţi întrebat care este afecţiunea mea pentru regina mea. Este cea a unui fiu! Eu nu sunt un gentilom! Nu ştiu cine a fost tatăl meu. Cine sunt eu? Eu, cel pe care vreţi să-l urcaţi pe un tron! Un copil găsit,

doamnă! O femeie, numai una, a avut milă de mine. Această femeie m-a ridicat de jos, m-a luat în braţe, m-a luat cu ea, m-a crescut la fel ca pe fiul său; această femeie este o mamă adevărată… este regina mea… este marea şi nobila Jeanne d'Albret… Un ultim cuvânt, în ce o priveşte pe mama mea adevărată, cea care m-a abandonat, tot ce pot să-i doresc este să nu o cunosc niciodată! …

Contele de Marillac, spunând aceste cuvinte, se dădu înapoi, îşi încrucişă braţele la piept şi aşteptă. Dar nu o cunoştea pe regină. Fără vreo emoţie aparentă, fără ca vreun muşchi să-i tresară pe faţă, ea se mulţumi să lase capul în jos.

— Înţeleg, domnule, spuse ea, înţeleg cât de mult aţi suferit şi vă înţeleg de asemenea afecţiunea faţă de vara mea d'Albret. Văd că nu am fost indusă în eroare. Sunteţi într-adevăr bărbatul cu inimă nobilă care mi-a fost descris. Deocamdată, este suficient să faceţi să-i parvină reginei propunerile formulate de mine…

Conform uzanţelor, Catherine, luându-şi astfel rămas bun de la conte, îi întinse mâna să i-o sărute. Dar, fără îndoială că tânărul nu văzu acest gest. Pentru că se mulţumi să se încline adânc.

Ruggieri făcu o mişcare să-l însoţească. Dar Catherine îl reţinu cu privirea. Imediat ce ştiu că Marillac ajunsese în salonul de la parter, aceasta îl apucă de mână pe astrolog.

— Ştie! spuse ea.

— Nu cred! bâigui Ruggieri.

— Iar eu îţi spun că ştie! Hai, repede, semnalul! …

— Doamnă! doamnă! e copilul nostru! …

Cu putere, ea îl trase la fereastra pe care o deschise.

— Semnalul! tună ea.

În acel moment, Marillac apărea pe pod. Catherine îi zări silueta elegantă, înaltă şi puternică.

— Ai milă, Catherine! bâigui tatăl înspăimântat. Ai milă de copilul dragostei noastre!

Catherine, fără să spună nimic, îi smulse un fluier pe care el îl purta legat de un lănţişor de aur, şi şi-l apropie de buze. Era gata să fluiere, să dea semnalul despre care vorbea…

În acel moment, dintre dărâmături, de vizavi de fereastră, se ridicase o umbră. Bărbatul zărit astfel de către Catherine şi Ruggieri, îl ajunse repede pe conte, îl luă de braţ şi amândoi se îndepărtară. Acest bărbat era cavalerul Pardaillan.

— A venit însoţit! şopti Catherine cu un accent de furie care îl înspăimântă pe Ruggieri.

— Da! răspunse acesta. Şi, fără îndoială, alţi oameni sunt postaţi în apropiere. Cei patru spadasini ai noştri nu ar putea reuşi… De altfel… vedeţi, e prea târziu!

Catherine aruncă furioasă cu fluierul în perete şi scrâşni:

— Mi-a scăpat, în seara asta… dar nu e decât o amânare. Acum ştiu unde să-l găsesc… Ştie totul, René! Cum? De la cine? Ah! fără îndoială de la diabolica Jeanne d’Albret! Ea i-a spus adevărul… Dar de unde a aflat ea însăşi? … Oh! trebuie ca acest om să moară cât mai curând… trebuie ca Jeanne să dispară…

XXXIII – CUM SE DISTRA MICUŢUL JACQUES-CLÉMENT.

Cavalerul Pardaillan îl însoţi pe Marillac până la poarta palatului Coligny. Era cam miezul nopţii în acel moment. În timpul drumului, Marillac, puternic mişcat de scena pe care am relatat-o, nu scoase decât puţine cuvinte. Dar îşi rugă prietenul să intre cu el în palat, lucru la care Pardaillan consimţi.

Contele puse imediat să fie treziţi regele Navarei, Coligny şi însoţitorii lor.

Imediat ce se adunară, Marillac le spuse că regina Catherine de Médicis le cunoştea ascunzătoarea.

— Trebuie să fugim, spuse Coligny pe un ton firesc.

— Trebuie să rămânem, răspunse regele Navarei cu fermitate, dar fără a-şi putea stăpâni un frison. Dacă regina nu a împresurat încă aceasta casă, înseamnă că are intenţii care trebuie cunoscute cu orice preţ.

— Maiestatea Voastră nu se înşeală, spuse Marillac.

Povesti apoi, punct cu punct, întrevederea sa cu regina. Urmă o lungă discuţie şi se conveni că regina Jeanne, adevăratul comandant al hughenoţilor, trebuia pusă la curent. Propunerile lui Catherine fură de altfel bine primite de către Coligny, care visa cu sinceritate la pace şi pe care ideea de a merge în ajutorul protestanţilor din Ţările de Jos îl entuziasma.

Se hotărî ca Marillac să plece cât de curând.

Acesta se reîntâlni cu Pardaillan care adormise pe jumătate într-un fotoliu şi îi relată ce se întâmplase.

— Iată, adăugă el încheind, ceea ce aştept de la dumneavoastră, prietene. Absenţa mea poate dura o lună. Din această cauză, am avut mare noroc să vă prezint lui Alice. Veţi merge să o vedeţi; îi veţi spune că mă întorc la regina Navarei şi, pentru a-i îndulci despărţirea, spuneţi-i că intenţionez să profit de această călătorie pentru a-i povesti reginei despre iubirea noastră. Este probabil că Jeanne d'Albret va veni la Paris: în acel moment, sper, nimic nu va sta împotrivă ca Alice să devină soţia mea.

Cei doi prieteni mai petrecură o oră tăifăsuind despre ce-i interesa cel mai mult. Pardaillan despre Loďse, ţi Marillac despre Alice de Lux. Apoi se îmbrăţişară şi cavalerul se întoarse la palatul Montmorency pentru a se odihni puţin.

În ce-l priveşte pe Marillac, acesta plecă la revărsatul zorilor, după cum se stabilise.

Câteva zile mai târziu, începu să se răspândească prin Paris zvonul că pacea de la Saint-Germain, din şchioapă şi nesigură pe picioare cum era, va deveni perfect stăpână pe picioarele sale şi de-a dreptul de neclintit.

Curând, fu şi mai şi: se află că regele Henri de Béarn urma să o ia în căsătorie pe Marguerite de Franţa şi că vor avea loc sărbători magnifice cu acest prilej, şi că Jeanne d'Albret îşi va face intrarea în Paris, însoţită de tot ce avea regatul mai ilustru în materie de hughenoţi.

Cavalerul Pardaillan, în toată această perioadă, hălădui prin Paris, ca un suflet prin purgatoriu. Cercetările sale pentru a o regăsi pe Loďse nu duseră la nici un rezultat.

Mareşalul Montmorency, din ce în ce mai întunecat, începea să-şi piardă orice speranţă. Iar bietul cavaler ajungea să-şi spună că, fără îndoială, Loďse ţi mama ei fuseseră duse în fundul vreunei provincii.

În ce-l priveşte pe tatăl său, acesta nu numai că nu-i aducea noutăţile promise, dar dispăruse complet.

Cavalerul îşi ţinuse promisiunea, chiar în ziua plecării prietenului său, ducându-se să o viziteze pe Alice de Lux. Ea îl primi cu un fel de bucurie febrilă, care era foarte rară la această fată obişnuită cu cea mai extremă prudenţă. Primul său cuvânt fu pentru a întreba dacă logodnicul său fusese atacat când a plecat de la ea.

— Liniştiţi-vă, doamnă, răspunse Pardaillan; totul s-a petrecut cât se poate de bine.

— Totuşi, domnule, aţi venit singur… spuse Alice.

Pardaillan povesti atunci cum au fost acostaţi de acel gentilom necunoscut, cum acel gentilom îl invitase pe conte să-l urmeze la regină…

— La regină! exclamă Alice fremătând. La Luvru? …

— Nu, nu la Luvru, doamnă! ci într-o anumită casă de la Pont de bois. Şi a ieşit de acolo perfect viu şi nevătămat, dovadă că eu, care-l aşteptam la uşă, l-am însoţit până la palatul din strada Béthisy.

— Şi, reluă Alice gânditoare, nesigură şi tulburată, nu v-a spus nimic despre această întrevedere stranie?

— Ba da. Domnul conte este însărcinat cu o solie secretă pe lângă regina Navarei, a trebuit să părăsească Parisul în această dimineaţă şi m-a însărcinat pe mine să vin ca să vă liniştesc.

Alice pălise. Îşi muşca buzele. O mie de întrebări pe care nu îndrăznea să le formuleze se îngrămădeau în mintea ei. Un singur lucru îl liniştea pe Pardaillan: ea îl iubea cu sinceritate pe Marillac.

Dar atunci, ce însemna această tulburare? În modul cel mai firesc cu putinţă, îşi încheie misiunea spunându-i lui Alice:

— Dar asta nu e tot, doamnă. Prietenul meu m-a însărcinat să vă spun că vrea să profite de călătoria la regina Navarei pentru a o informa asupra iubirii sale pentru dumneavoastră…

Abia sfârşi Pardaillan de rostit aceste cuvinte şi Alice începu să tremure spasmodic. Şopti:

— Sunt pierdută!

— M-aţi înţeles greşit fără îndoială, doamnă! exclamă Pardaillan. Domnul conte este hotărât să-i ceară reginei încuviinţarea să vă ia în căsătorie imediat după întoarcerea sa la Paris… Credeam că vă aduc o mare bucurie…

— Da… într-adevăr…, bâigui Alice, este o bucurie foarte mare… ah! mor…

Alice de Lux, într-adevăr, se prăbuşise, leşinată. Rămase nemişcată, de parcă ar fi murit. Şi cavalerul, cu un amestec de nedescris de milă şi suspiciune, văzu că, în timpul acestui leşin, două lacrimi, care se rostogoleau pe obrajii nefericitei, erau singurele care indicau că încă mai trăia.

La strigătele sale, bătrâna Laura sosi speriată; de altfel ascultase totul prin uşă.

— Nu vă faceţi griji, spuse ea cu un zâmbet care îi păru bizar lui Pardaillan, nepoata mea suferă uneori de aceste ameţeli.

Vorbind astfel, bătrâna îi umezea cu oţet tâmplele lui Alice şi se străduia s-o facă să înghită câteva picături dintr-un elixir aflat într-un mic flacon.

— A! spuse cavalerul, doamna este nepoata dumneavoastră?

— Da, domnule… Ei bine, copila mea, aţi avut vreun necaz? vreo problema sentimentală, poate?

Alice, care deschidea din nou ochii, îl zări pe cavaler.

— Nu răspunse ea făcând un efort aproape sublim.

— O bucurie, atunci? insistă cu cruzime bătrâna.

— Da! … făcu Alice cu un glas nespus de trist.

În clipa următoare, părea refăcută. Îşi recăpătase, de altfel, sângele rece şi-şi redobândise acea tărie sufletească datorită căreia era o femeie într-adevăr extraordinară. Cavalerul, din discreţie, vru să se retragă. Dar ea îl reţinu şi ceru să afle în amănunt tot ceea ce ştia Pardaillan.

În sfârşit, plecă, mai contrariat ca oricând, promiţându-şi cu fermitate să descifreze misterul pe care îl ghicea aici. Dar când, câteva zile mai târziu, vru să-i facă o vizită lui Alice, găsi casa închisă la fel ca palatul Mesmes. Se interesă la nişte vecini; dar nimeni nu putu să-i dea nici cea mai mică informaţie.

Cavalerul, lipsit de ocupaţie, plictisit de moarte, îşi folosea cea mai mare parte a timpului pentru a se plimba prin Paris. Într-o zi în care trecuse de poduri şi hoinărea prin Universitate, întâmplarea îl duse pe colina Sainte-Genevičve, într-o străduţă puţin umblată care se întindea de-a lungul mănăstirii carmeliţilor, pe latura sa stângă.

Diverse case se sprijineau de zidurile mănăstirii din strada Barré. Şi chiar, mai multe dintre aceste case, printr-o uşă din spate, comunicau cu mănăstirea. Erau în general prăvălii pe care călugării le subvenţionau în secret, şi unde se vindeau obiecte de cult.

Într-una dintre aceste prăvălii se fabricau flori artificiale, din cele care se pun pe altare, în biserici.

În ziua aceea, cum era foarte cald, oamenii din prăvălie lucrau în pragul uşii, în stradă.

Se aflau acolo un bărbat, care părea să conducă lucrul, două femei, o fată tânără, toţi foarte ocupaţi cu realizarea florilor. La câţiva paşi de acest grup, un copil lucra de unul singur…

Pardaillan se opri să-l contemple.

Într-adevăr, copilul atrăgea atenţia prin inteligenţa ascuţită care-i lumina ochii săi mari şi profunzi. Era palid şi bolnăvicios. Emana tristeţe.

Din când în când, îndepărta la distanţa micului său braţ întins capătul crengii artificiale la care lucra şi clipea din ochi pentru a o examina mat bine; apoi corecta detaliile care i se păreau necorespunzătoare şi munca începea din nou, mai înverşunată, mai pasionată. Acest copil avea un suflet de artist.

Fără să ştie de ce, Pardaillan era atât de atras de această muncă încât se simţea emoţionat.

— Ce faci aici, micuţule? întrebă cavalerul. Lucrezi?

— O! nu, domnule, mă distrez.

— Chiar aşa? Dar e foarte drăguţ ceea ce faci…

Gheaţa era spartă. Cavalerul se lăsase pe vine lângă copil. Şi se distra şi el! Îndrepta capete de crenguţe, prindea floricele care tremurau uşor pe tijele lor de sârmă de fier.

— Fac trandafiri sălbatici.

— Trandafiri sălbatici? Dar de ce?

— Ah! uitaţi… am o grădiniţă numai a mea.

— Şi unde e asta?

— Acolo, în grădina mare a mănăstirii, chiar lângă capelă.

— Şi vrei să plantezi acolo trandafiri sălbatici? zâmbi Pardaillan.

— O! nu, pentru ca s-o îngrădesc…

— Dar de ce nu pui trandafiri adevăraţi? Şi apoi, trandafirii nu înfloresc în acest anotimp…

— Ah! vedeţi… de asta… trandafirii mei vor fi înfloriţi mereu înţelegeţi!

— Înţeleg. Sunt într-adevăr frumoşi trandafirii tăi.

— Nu-i aşa? făcu micul artist, încântat de această laudă, meritată altfel. Mă cheamă Clément. Şi apoi, nu ştiţi?

— Nu, micuţul meu, nu ştiu…

— Ei bine, ascultaţi: eu nu am mamă, ştiţi de ce?

— Nu, copilul meu, spuse cavalerul emoţionat.

— Bunul prieten mi-a spus. Dacă nu am mamă, e pentru că a murit… Ştiţi ce înseamnă să mori? Ei bine, eşti pus în pământ… mama mea e în pământ, la cimitirul Inocenţilor…

Micul artist continuă:

— Nu ştiţi? Când voi avea mulţi trandafiri, când vor fi de jur împrejurul grădiniţei mele şi o să formeze un tufiş mare, într-o zi, o să-i iau pe toţi şi o să-mi pun trandafirii acolo, unde e mama mea în pământ…

— La cimitirul Inocenţilor?

— Da. Bunul prieten mi-a spus că e acolo; dar i-a trebuit tare mult ca să-mi spună… în felul ăsta, mama mea va fi mulţumită, nu-i aşa?

— Cu siguranţă, micuţul meu, foarte mulţumită.

Conversaţia se opri aici, copilul reluându-şi lucrul atât de absorbit încât cavalerul nu avu curajul să-l deranjeze cu întrebări inoportune.

Retrăgându-se, auzi clopotul mănăstirii bătând. Întorcând capul, văzu un călugăr cu o figură palidă care lua copilul de mână şi îl auzi spunând:

— Haide, micuţul meu Jacques, e timpul să ne întoarcem…

„Bun, se gândi cavalerul, se pare că pe micuţul meu prieten îl cheamă Clément şi Jacques…”

XXXIV – PIVNIŢELE PALATULUI MESMES.

Îl vom lăsa pentru moment pe domnul Pardaillan fiul, pentru a ne ocupa de domnul Pardaillan tatăl. Ce se întâmplase cu el? De ce nu încercase să-l revadă pe cavaler?

Să ne deplasăm la palatul Mesmes, a doua zi după ce François de Montmorency, însoţit de heraldul său de luptă, venise să-şi lanseze provocarea.

Henri, ascuns după perdeaua unei ferestre, asistase la provocare. Insulta era gravă şi de neşters. Dar poate că Damville nu considera că venise momentul să reacţioneze, căci porunci ca mănuşa să fie lăsată acolo unde se afla.

De altfel, palatul trebuia să pară nelocuit. Majoritatea servitorilor fuseseră trimişi la o altă casă pe care o avea mareşalul, în strada Fossées-Montmartre, nu departe de grădina Grange-Batelière. Mica garnizoană a palatului fusese de asemenea trimisă acolo. În aşa fel încât nu se mai aflau în preajma lui Damville decât trei sau patru soldaţi, un

ofiţer, bătrânul Pardaillan şi doi servitori. Jeannette, avansată la rangul de bucătăreasă, pregătea mâncarea pentru toată lumea, luându-şi măsuri de prevedere de fiecare dată când ieşea.

D'Aspremont, rănit, fusese dus în casa din Fossés-Montmartre.

A doua zi după provocare, aşadar, mareşalul de Damville, care avea faţă de Orthčs atâta afecţiune câtă putea el avea pentru cineva, merse să-l vadă pe rănit şi avu cu el o lungă discuţie, în care fu vorba mai ales despre Pardaillan. Mareşalul se întoarse, gânditor, la palatul Mesmes şi puse să fie chemat Pardaillan.

— Domnule Pardaillan, îl întrebă el, ştiţi ce persoane se aflau în trăsura care a fost atacată în noaptea în care am ieşit noi de aici?

— N-am nici o idee, monseniore!

— Ştiţi cine avea interesul să atace această trăsură?

— La asta pot să vă răspund, pentru că mi-aţi spus chiar dumneavoastră: fratele dumneavoastră, mareşalul.

— Da. Şi nu mi-aţi afirmat dumneavoastră că fiul dumneavoastră nu poate fi al meu, pentru că este al fratelui meu?

— Într-adevăr, monseniore… dar aceste întrebări…

— Aşteptaţi domnule… Mi-aţi spus că l-aţi ucis pe bărbatul care ne-a atacat… Ei bine, cel pe care l-aţi ucis dumneavoastră e bine sănătos!

— Aha! aha! iată o noutate, spuse cu răceală bătrânul oştean care, cu un gest fulgerător, se asigură că pumnalul şi spada sa lungă erau la locul lor şi gata de acţiune.

— Vedeţi că sunt bine informat. Dar mai ştiu un lucru. Vreţi să vi-l comunic?

— Monseniorul este astăzi de o amabilitate pentru care îi voi fi mereu recunoscător.

— Bun. Ştiţi cum se numeşte omul pe care nu l-aţi urmărit până la poarta Bordet, pe care l-aţi însoţit braţ la braţ până la cârciuma Marteau-qui-cogne, pe care nu l-aţi ţintuit

nicidecum cu o lovitură de spadă, şi care vine şi dă târcoale palatului, în aşa fel încât voi pune să fie prins şi legat…

— Aş fi încântat să aflu, monseniore.

— Ei bine, îl cheamă cavalerul Pardaillan, şi e fiul dumneavoastră!

— Acelaşi care va scăpat din mâinile tâlharilor? întrebă bătrânul oştean cu o insolenţă demnă de admirat.

Mareşalul rămase o clipă fără grai. Se aştepta să-l vadă pe Pardaillan pălind, iar Pardaillan îi râdea în nas.

— Să nu ne certăm, reluă înăbuşit Damville, sau cel puţin nu încă. Să vedem: este adevărat ce v-am spus?

— Din moment ce aţi spus-o dumneavoastră, monseniore, aş fi foarte îndrăzneţ să afirm contrariul: spuneţi că fiul meu v-a atacat, aşa trebuie să fie. Spuneţi că eu l-am însoţit. E posibil. Nu-mi rămâne decât să vă felicit pentru că aţi fost informat atât de bine.

Cei doi bărbaţi se măsurară din priviri. Şi, şi de această dată, atotputernicul senior fu cel care plecă ochii înaintea aventurierului. Pardaillan continuă:

— Limbajul meu vă displace, domnule mareşal. Este oare vina mea? … Cum! Mă aflu în faţa celei mai rele soluţii posibile! Pentru a vă rămâne fidel, risc să devin duşmanul fiului meu. Mă străduiesc să împac interesele dumneavoastră cu ale lui!

— Pardaillan, nu asta e problema…

— Care este, atunci, monseniore?

— Fiul dumneavoastră trebuie să ştie ce persoane se aflau în trăsură?

— Nu ştiu, monseniore! …

— Haideţi! Nu numai că ştie, dar trebuie să vă fi spus şi dumneavoastră!

— Vă înşelaţi, monseniore! Mareşalul făcu doi paşi repezi către Pardaillan:

— Şi cine ştie dacă nu sunteţi înţeles cu el! Fiul la Montmorency, tatăl la Damville… lucrurile s-ar aranja de la sine… domnule Pardaillan, consider că dumneavoastră şi

fiul dumneavoastră sunteţi nişte netrebnici! Bătrânul oştean se îndreptă, puţin palid.

— Monseniore, spuse el cu o voce cumplit de liniştită, voi considera această insultă nulă şi neavenită până când nu veţi ridica mănuşa care atârnă încă la poarta dumneavoastră.

Damville sări, înnebunit de furie, şi se năpusti cu pumnalul ridicat asupra lui Pardaillan…

Pardaillan îl aşteptă neclintit. Braţul ridicat a! mareşalului nu căzu asupra lui, îl apucă de încheietură, arma îi scăpă. Henri scoase un urlet.

— Monseniore, spuse Pardaillan, aş putea să vă ucid; e dreptul meu; vă las în viaţă pentru ca să vă puteţi spăla de insulta lui Montmorency; mulţumiţi-mi!

— Tu vei fi cel care va muri! răcni Henri. Ajutor! Ajutor! …

— Bătălie să fie atunci! făcu Pardaillan scoţându-şi spada.

În acel moment, toată lumea care rămăsese în palat se năpustea în încăpere la strigătele stăpânului. Pardaillan văzu că avea în faţa sa şase oameni înarmaţi.

— Pe el! Pe el! urlă Henri. Fără cruţare!

Pardaillan, trasând un semicerc larg cu spada sa, sări spre stânga încăperii.

— Aici haită! strigă el.

Atacatorii se năpustiră în acea parte, eliberând astfel uşa. Asta voia Pardaillan. Cât ai clipi din ochi, îşi puse spada între dinţii săi puternici ca ai unui lup, apucă un fotoliu enorm şi îl lansă cu putere spre atacatorii care se dădură înapoi.

În aceeaşi clipă, luă din nou spada în mână şi se aruncă spre uşă trecând de ea cu un hohot de râs.

Din câteva salturi, Pardaillan, urmărit de haita turbată, ajunse la baza scării. Aici era o uşă care dădea în curte. Se aruncă asupra ei pentru a o deschide.

— Blestem! mormăi ei. Uşa era încuiată!

— Pe el! Pe e!! Al nostru e! strigă ofiţerul.

La baza scării, spre stânga, începea coridorul care se termina la cămări şi în spatele casei; de acolo, Pardaillan putea să sară în grădină şi, acolo, ar fi fost salvat… dar, de la prima privire, văzu că uşa care dădea în vestibulul cămării era închisă.

Era prins în acest culoar strâmt, cu şapte oameni furioşi şi înarmaţi până-n dinţi în faţa lui şi o uşă de netrecut în spate.

Atunci îşi calculă şansele. Atacatorii nu mai puteau să-l încercuiască; nu puteau merge decât în rânduri de câte trei, şi încă incomodându-se.

— La nevoie, spuse el printre dinţi, aş putea reuşi să-i ucid unul câte unul.

Şi asta şi hotărî, nemaiavând decât această alternativă, fie să facă un măcel fie să moară.

Loviturile, în acest timp, plouau asupra lui. Le para, riposta în fiecare secundă, spada sa lungă se înfigea în grămadă; un om era rănit; ceilalţi scoteau urlete înfiorătoare.

O spadă îl atinse în umăr şi-i sfâşie vesta.

Rana sângeră uşor.

Se dăduse deja înapoi cu cinci paşi; numai trei dintre atacatorii săi erau răniţi, unul dintre ei, e adevărat, scos din luptă, întins pe jos, horcăind.

În acel moment, simţi o greutate ciudată în mâna sa dreaptă: era rana pe care i-o făcuse d’Aspremont şi care se deschidea din nou.

Îşi apucă spada cu mâna stângă.

— Pe e!! pe el! vocifera Henri. E încolţit!

— A noastră-i fiara! urlau ceilalţi.

Şi astfel, în acel culoar întunecat, cu frecuşul spadelor, cu loviturile seci ale apărătoarelor, cu urletele, cu înjurăturile teribile, exista un vacarm de nedescris.

Un vârf de spadă îl răni pe oştean la încheietura mâinii stângi în momentul în care, după ce fandase la maxim

asupra ofiţerului, îşi retrăgea corpul. Ofiţerul se rostogoli pe pardoseala de care se încleşta pentru o clipă: era mort!

Pardaillan nu mai avea în faţă decât patru oameni.

Dar era extenuat; mâna stângă îl durea cumplit; trebui să reia spada cu dreapta; şi, gâfâind, se sprijini cu stânga de perete. Un nor îi trecea pe dinaintea ochilor. Era gata să se prăbuşească… Se dădu din nou doi paşi înapoi pentru a se feri de o lovitură furibundă pe care i-o hărăzea Damville. Dar fu atins în aceeaşi clipă de un soldat la genunchi.

— S-a sfârşit, şopti el. Spada îi căzu din mână…

Aceasta era clipa în care se dădea înapoi sprijinindu-se în continuare cu mâna de perete.

Deodată, avu impresia că peretele se despica, văzu o gaură neagră căscându-se lângă el şi, la capătul puterilor, aproape leşinat, se lăsă să cadă în ea! …

— Închideţi uşa! strigă Henri, şi lăsaţi-l să crape în pivniţa asta! …

Soldaţii se supuseră; uşa fu închisă bine şi zăvorâtă. Într-adevăr, în pivniţă se rostogolise Pardaillan – în aceeaşi pivniţă în care fusese închis şi fiul său. Sprijinindu-se de uşa care era doar trasă, deschisese această uşă şi se lăsase să cadă, cu o ultimă sforţare a instinctului de supravieţuire.

Pardaillan se rostogolise pe trepte şi rămăsese întins fără suflare pe podeaua pivniţei. Dacă mareşalul l-ar fi urmat, nu ar fi trebuit decât să-l termine cu o lovitură de pumnal. Dar Damville nu-l credea pe teribilul oştean atât de grav rănit pe cât era. Se temu de urmările acestei lupte în întuneric, trupa sa fiind deja atât de împuţinată.

„Peste câteva zile, se gândi e!, nu va mai rămâne decât un cadavru pe care voi pune să-l arunce în Sena!”

Bătrânul Pardaillan, în acest timp, nu mai mişca. Pierdea mult sânge datorită rănilor şi, pe scurt, risca să moară acolo secătuit. Dar aceşti mercenari bătrâni aveau sufletul pironit de trup. La capătul unei ore de leşin, corpul întins la baza scării începu să-şi mişte braţele, apoi picioare; apoi se ridică şi capul; apoi, în sfârşit, reînsufleţit de răcoarea

pivniţei, oşteanul se ridică, se aşează, îşi trecu mâinile peste frunte, în sfârşit putu să gândească. Şi primul său gând fu: „Ia te uită! N-am murit?”

Deodată, una dintre mâini se aşează pe ceva răcoros, prăfuit, rotund, sau mai degrabă cilindric.

— O sticlă! exclamă el. E posibil? …

Cu o lovitură scurtă dată la întâmplare în podea, gâtul sticlei sări.

Pardaillan începu să bea cu desfătare: ceea ce bea era un vin proaspăt, nobil, ameţitor, care îndulcea cerul gurii şi încălzea inima.

Deja efectul vinului nobil se făcea simţit. Pardaillan înţelegea că îi reveneau puterile, şi împreună cu puterile, memoria.

„E bine! făcu el dând din cap. Dacă n-am fost omorât, dacă n-au coborât să mă termine aici, să încercăm să prindem puteri. Şi mai întâi, să vedem în ce stare mă aflu?”

Prin urmare, Pardaillan, care se pricepea cu siguranţă mai bine decât un chirurg, începu să se palpeze, să se examineze îndelung.

Rezultatul acestei auto-examinări fu următorul:

Întâi, avea o contuzie la ceafă; numita contuzie provenind fără îndoială din căderea de-a lungul scării de la pivniţă; în plus, din aceeaşi cauză, un dinte spart şi nasul julit; în plus, din aceleaşi motive, o durere ca un junghi la cotul braţului drept.

Al doilea, avea o rană la mâna dreaptă provenind de la duelul său cu d’Aspremont, numita rană redeschizându-se în timpul luptei din coridor.

Al treilea, o tăietură la încheietura mâinii stângi.

Al patrulea, o rană adâncă puţin deasupra genunchiului drept.

Al cincilea, umărul drept sfâşiat.

Al şaselea, o rană penetrantă la sânul drept.

Făcând inventarul complet, şi stabilind diagnosticul cel mai precis, Pardaillan nu-şi mai găsi vreo altă rană sau leziune

şi aprecie că, în toate acestea, nu existau motive suficiente pentru a muri în fundul unei pivniţe.

Atunci, începu să-şi bandajeze rănile.

De bine de rău, putu să se dezbrace de haine. Şi cum purta cămaşă pe sub vestă, exclamă:

— Drace, uite cu ce să pansez şi să bandajez douăzeci de răni! Neavând apă pentru a spăla rănile, Pardaillan le spălă cu vin. Putu să se ridice în picioare şi, pe dibuite, se forţă să meargă câţiva paşi. Avu un mormăit de satisfacţie; pe scurt, bătrâna maşinărie se ţinea bine.

Cu asta, căută un colţ nu prea umed, nu prea tare şi căzu într-un somn adânc.

Când se trezi, privi în jurul său, încercând să străpungă tenebrele pivniţei.

— Haida de, bombăni el, merită să mă preocup de rănile mele? Dacă nu mă înşel, peste patru sau cinci zile cel mai târziu, moartea va veni să mă vindece de aceste răni şi să-mi ofere odihna eternă! Chiar aşa, o să mor de foame…

Vorbind astfel, Pardaillan se ridică, regăsi scara ce urca spre uşă şi încercă să vadă dacă i-ar fi putut veni în vreun fel de hac acesteia… dar îşi dădu seama cu uşurinţă că ar fi fost totuna cu a încerca să străpungă zidurile groase care alcătuiau fundaţia palatului.

Numai atunci îi veni gândul că, dacă el nu putea deschide, nu erau în aceeaşi situaţie şi cei de afară, şi că era posibil să vină cineva şi să-i taie gâtlejul în timp ce dormea.

Printr-o contradicţie stranie, sau datorită unei speranţe nebuneşti, Pardaillan, care consimţea să moară de foame, nu accepta cu nici un chip să moară cu gâtlejul tăiat; hotărî să baricadeze uşa şi să împiedice pe oricine să intre în pivniţă dacă el nu putea să iasă de acolo.

Coborî aşadar scara pentru a începe să caute materialele necesare şi, pentru a se îndemna la lucru, începu prin a se îndrepta către colţul cu sticle; luă una pe care o decapită şi şi-o duse la gură. Alături, descoperi o adevărată mină de şuncă. Era aşezată cum se cuvine pe paie, în aşa fel încât

Pardaillan, atacând prima bucată, îşi spuse cu satisfacţie: „Iată patul, iată băuturile răcoritoare şi iată mâncarea, pe cât de plăcută, pe atât de hrănitoare.”

Să adăugăm că reuşise să baricadeze uşa cu nişte bârne de lemn.

Era sigur, de-acum înainte, că nu se mai putea intra la el în timp ce dormea fără să fie trezit.

Şi cum, deşi îşi pierduse spada în luptă, îşi păstrase cel puţin pumnalul, avea cu ce să se apere.

Încetul cu încetul, se obişnui cu întunericul; firul subţire de lumină care cădea printr-o răsuflătoare sfârşi prin a i se părea o adevărată rază de soare.

Putu astfel să ţină socoteala zilelor şi nopţilor.

În acest timp, zilele se scurgeau. Datorită unei constituţii de fier, Pardaillan îşi învinse repede febra. Rănile se cicatrizară.

Din nefericire, mina cu şuncă se epuiza cu nu mai puţină iuţeală. Şi totuşi, obişnuit fiind cu asediile, bătrânul vulpoi se gândise imediat să raţionalizeze, o făcuse cu scrupulozitate încă din primul moment.

În pofida economiei care deveni repede zgârcenie, pentru a se transforma la sfârşit în cărpănoşie, Pardaillan îşi dădu seama într-o zi că nu-i mai rămăsese decât o bucată de şuncă.

În acel moment, trecuse poate o lună, sau poate mai mult de când era închis în această pivniţă. Rănile se vindecaseră.

La urma urmei, până acum, nu suferise nici de foame, nici de sete. Dar acum se punea din nou problema; şi, de data aceasta, era de neocolit.

Într-adevăr, în timpul acestei îndelungate şederi, Pardaillan îşi folosise timpul şi toate resursele imaginaţiei pentru a găsi o modalitate de evadare.

Proiectele se succedară în mintea sa dar, din punct de vedere practic, trebui să le recunoască zădărnicia şi să le abandoneze unul după altul. Nu exista nici o cale de a ieşi de acolo!

În două, ce! mult trei zile, urma să rămână fără hrană! Şi atunci va începe o agonie îndelungată şi groaznică încheiată cu moartea cea mai chinuitoare!

XXXV – JEANNE D'ALBRET.

În momentul în care contele de Marillac pornise la drum pentru a-şi duce la îndeplinire misiunea secretă pe care i-o dăduse Catherine, regina Navarei se afla la La Rochelle, fortăreaţă considerată de către reformaţi drept cel mai bun refugiu al lor.

Jeanne d'Albret îşi concentrase acolo forţele de care dispunea. Îşi făcuse un plan pe cât de simplu pe atât de îndrăzneţ şi care presupunea două direcţii simultane.

Planul consta în a reuni sub zidurile de la La Rochelle pe toţi protestanţii din Franţa decişi să rişte o campanie eroică pentru a-şi cuceri libertatea de conştiinţă.

Odată reunită şi organizată această armată, ea însăşi ar prelua comanda şi ar porni direct spre Paris.

Aceasta era prima direcţie a planului.

A doua consta în a încerca, chiar în interiorul Parisului, o lovitură îndrăzneaţă care trebuia să coincidă cu apariţia lui Jeanne d'Albret pe înălţimile de la Montmartre de unde preconiza să pornească atacul.

Această lovitură îndrăzneaţă era răpirea regelui Charles al IX-lea care ar fi fost dus în tabăra reformaţilor.

Coligny, Condé, Henri de Béarn trebuiau să meargă înainte, să se instaleze la Paris şi să pregătească răpirea.

Aceasta era a doua direcţie a planului.

Şi rezultanta acestor două combinaţii iat-o:

Jeanne d'Albret apărea sub zidurile Parisului cu o armată de aproximativ cincisprezece mii de pedestraşi, două mii de cavaleri, douăzeci de tunuri. La un semnal dat de ea de pe înălţimile Montmartre, Henri de Béarn, urmat de Condé şi de Coligny, urca pe cal; patru sute de hughenoţi parizieni se strângeau în jurul său; această trupă străbătea oraşul asediat şi se îndrepta către poarta Montmartre strigându-le

parizienilor că regele Charles al IX-lea se află în tabăra hughenotă.

Jeanne d'Albret preconiza astfel să intre în Paris aproape fără dificultăţi, să-şi unească forţele cu fiul său, să se îndrepte către Luvru şi, acolo, să-şi impună condiţiile în faţa Catherinei de Médicis.

Aşa stăteau lucrurile când Jeanne d'Albret primi o scrisoare care o tulbură puternic şi-i zdruncină planurile.

Scrisoarea venea de la Charles al IX-lea şi îi era adusă de un gentilom al regelui.

În esenţă, Charles al IX-lea o asigura pe regina Navarei de bunăvoinţa sa, îşi afirma dorinţa sinceră de a termina pentru totdeauna cu luptele care însângerau regatul şi îi dădea întâlnire la Blois pentru a discuta condiţiile unei păci durabile şi definitive.

Timp de câteva zile, Jeanne d'Albret, deşi îşi continuă pregătirile, avu mintea preocupată de această scrisoare. Trimisului îi spusese doar că va da un răspuns.

În seara celei de-a şaisprezecea zile de la plecarea sa, din Paris, contele de Marillac ajunse în raza vizuală a cetăţii La Rochelle.

Inima începu să-i bată mai tare la gândul că o va revedea pe regină.

Ori, cele şaisprezece zile de călătorie monotonă pe care le încheiase le petrecuse întrebându-se cum va primi regina Navarei planul său de căsătorie cu Alice de Lux. Gândindu-se la asta, nu vedea ce obiecţie ar fi putut avea ea la această căsătorie.

Dar, pentru prima dată, avea un sentiment vag de îngrijorare. Cine era Alice de Lux? De unde venea?

Contele de Marillac nu era şi nu putea fi gelos. Era îngrijorat, atâta tot: îngrijorat nu pentru ceea ce gândea el despre Alice; ci pentru ce ar putea gândi regina. Ce ştia el despre Alice de Lux?

Aşadar, contele de Marillac era foarte zbuciumat la intrarea în oraşul La Rochelle. Se interesă imediat asupra

casei în care locuia regina.

Când se află în prezenţa lui Jeanne d’Albret, Marillac îşi uită toate preocupările personale şi avu o clipă de bucurie care i se reflectă în ochi. Regina îi întinse mâna pe care el o sărută cu o afecţiune pătimaşă.

— Iată-vă aşadar, dragul meu copil, spuse regina emoţionată.

Jeanne d’Albret îl privi pentru o clipă pe conte cu tandreţe şi seriozitate. O întrebare se afla pe buzele sale, iar ea ezita să o formuleze. Atent la gândurile reginei, Marillac înţelese şi spuse:

— Maiestatea Sa regele Navarei este perfect sănătos, doamnă, şi nu era ameninţat de nici un pericol în momentul în care am părăsit eu Parisul. Acelaşi lucru pot să-l spun despre domnul amiral şi domnul prinţ.

— Fiul meu v-a trimis? întrebă regina.

— Nu, doamnă, făcu Déodat. Am fost trimis la dumneavoastră de doamna Catherine care a avut grijă să mă acrediteze pe lângă Maiestatea Voastră.

În acelaşi timp, îşi scoase din vestă scrisoarea lui Catherine de Médicis şi, punând un genunchi în pământ, i-o întinse lui Jeanne d’Albret. Contele de Marillac nu se ridică decât după ce Jeanne d’Albret citi în întregime epistola.

— Aţi întâlnit-o deci pe mama regelui Franţei?

— Am întâlnit-o, doamnă.

Marillac făcu o relatare fidelă şi detaliată a întrevederii sale cu Catherine, în tot ceea ce privea propunerile de pace şi de căsătorie.

— Conte, spuse regina când Marillac termină de vorbit, vă voi însărcina să-i duceţi un răspuns reginei mamă. În acelaşi timp, veţi fi purtătorul unei scrisori pentru regele Charles al IX-lea. Şi, în sfârşit, vă voi da scrisori pentru regele Navarei şi domnul de Coligny. Voi reflecta astăzi şi mâine asupra propunerilor care ni s-au făcut. Poimâine, voi reuni consiliul nostru şi se va discuta asupra tuturor acestor grave probleme. Veţi putea aşadar să porniţi din nou peste

trei zile spre Paris. Pentru moment, să lăsăm deoparte politica şi războiul, şi să vorbim despre dumneavoastră, dragul meu conte… Aşadar, aţi întâlnit-o pe regina Catherine?

— Da, doamnă, mi-am întâlnit mama… şi mama mea a recunoscut în mine fiul pe care l-a abandonat…

— Sunteţi absolut sigur de asta?

— Maiestatea Voastră va putea să aprecieze. Mama mea nu a rostit nici un cuvânt de afecţiune; mama mea nu a făcut nici un gest care ar fi dat de presupus că mă recunoştea: mama mea nu a avut pentru mine nici o privire de compasiune…

— Curaj, copilul meu, spuse Jeanne d’Albret.

— S-a sfârşit, doamnă. Nu cred că regina Catherine este pentru mine altceva decât o regină inamică. Nu i-am vorbit Maiestăţii Voastre decât despre propunerile pe care regina mamă m-a însărcinat să le transmit. Dar, şi mie, mi-a făcut o propunere…

— Dumneavoastră, conte! exclamă Jeanne tresărind.

— Iat-o, doamnă: i s-ar oferi Maiestăţii Sale Henri de Béarn tronul Poloniei, în aşa fel încât Navara ar rămâne fără rege…

— Şi atunci? spuse Jeanne d’Albret.

— Atunci, Maiestate, dacă fiul dumneavoastră regele ar accepta să domnească peste Polonia, un alt rege ar fi pus pe tronul Navarei… şi acest rege, doamnă… ah! cu greu îndrăznesc să vă repet aceste combinaţii stranii… aş fi eu! …

Jeanne d’Albret rămase îndelung tăcută şi gânditoare. Da! aşa cum spusese contele, aceasta era o dovadă absolută că regina Catherine de Médicis îşi recunoscuse fiul în Déodat…

În ce priveşte eventualitatea ca Henri de Béarn să meargă să ocupe tronul Poloniei, Jeanne hotăra să nu se gândească la ea nici o clipă. Desigur, Polonia era un regat frumos. Dar

Jeanne d’Albret, navareză în adâncul sufletului, nu şi-ar fi abandonat ţara nici chiar pentru tronul Franţei.

Şi în ce-l priveşte pe Henri însuşi, în pofida tinereţii sale extreme, îl bănuia de ambiţii mai mari, şi poate că într-o zi regele Franţei va fi un Bourbon şi va purta acest dublu titlu: Rege al Franţei şi Navarei…

— Ce părere aveţi despre această coroană ce vi se oferă?

— Cred, doamnă, răspunse contele de Marillac fără ezitare, că mă simt incapabil să domnesc. Nu am măreţia unui rege. Adaug că nu m-aş putea gândi fără un fel de oroare să mă instalez în casa regelui meu, a reginei mele.

Contele era puternic emoţionat în timp ce rostea aceste cuvinte.

— Doamnă, adăugă el, dacă aş îndrăzni să vorbesc despre fericire, eu cel pe care până astăzi l-aţi văzut deznădăjduit… există oare o fericire posibilă pentru mine? … Ah! doamnă, a venit ceasul să vă spun tot ce gândesc, să vă vorbesc cu inima deschisă, ca singurei persoane care a dovedit un interes pentru mine.

— Ei bine, conte? …

— Ei bine, doamnă, sunt îndrăgostit! …

Faţa lui Jeanne d’Albret se lumină.

— Drag copil! dacă aţi şti cât sunt de bucuroasă… Pentru că, dacă iubiţi, înseamnă că trebuie să fiţi iubit… aşa cum meritaţi…

— Sunt sigur că mă iubeşte la fel de mult cât o iubesc şi eu…

— Într-adevăr, spuse cu afecţiune regina, este o mare bucurie, copilul meu. Dar nu mi-aţi spus încă numele alesei dumneavoastră…

Marillac fremăta. O stare de indispoziţie inexplicabilă îl cuprinse.

— O cunoaşteţi, doamnă, spuse el cu vocea tremurândă. A fost şi ea la fel de nefericită ca mine. Ca mine, a găsit în Maiestatea Voastră un refugiu de tandreţe şi de bunătate. Slabă, lipsită de sprijin, fugind de persecuţii, singură pe

lume, aţi primit-o cu acea generozitate sufletească inepuizabilă care va face ca lumea să vă admire mai mult decât va admira în dumneavoastră războinica genială…

— Alice de Lux! şopti regina Navarei.

— Aşa este, doamnă! făcu Marillac aruncând asupra reginei o privire de o curiozitate arzătoare.

Dar regina devenise deja impenetrabilă. Da, Jeanne d'Albret poseda într-adevăr această nobilă generozitate sufletească despre care vorbise contele, pentru că ştiu să reţină strigătul de durere ce stătea să-i explodeze pe buze.

— Nu-mi spuneţi nimic doamnă, reluă Marillac foarte palid. Vă implor, ce părere aveţi? …

— Ei bine, nu am nici o părere în acest moment. O cunosc puţin. I-am vorbit doar de vreo douăsprezece ori în total.

Contele înţelese că regina era tulburată.

— Doamnă, exclamă el, am nevoie să aflu până la capăt ce gândiţi…

Jeanne d'Albret lăsase capul în jos. Contele îi cerea un adevăr cumplit – sau o minciună.

— Doamnă, reluă el cu şi mai mare înflăcărare, dacă Maiestatea Voastră nu-mi răspunde, înseamnă că o condamnă pe logodnica mea…

— Nu am nimic împotriva lui Alice de Lux, spuse Jeanne d'Albret.

Dar această minciună fu spusă cu un glas atât de scăzut încât Marillac, mai mult ca oricând, avu intuiţia catastrofei la care se aştepta, ca să spunem aşa.

— Doamnă, aveţi milă de un nefericit care vă poartă în inimă, care nu vă are decât pe dumneavoastră pe lume, pentru care sunteţi familie, prietenie, afecţiune, totul! … Doamnă, cuvântul dumneavoastră nu-mi este suficient… am nevoie de un jurământ… Juraţi-mi că aţi spus adevărul! …

— Conte de Marillac, vă voi da o dovadă de afecţiune aşa cum numai fiul meu ar fi putut aştepta de la mine… Nu pot să vă răspund… Nu pot să vă fac jurământul pe care mi-l cereţi înainte de a o vedea pe Alice de Lux… O voi vedea, îi

voi vorbi şi apoi, copilul meu, vă voi răspunde… Ceea ce pot să vă repet este că nu o cunosc pe această fată şi că vă iubesc suficient pentru a vrea să o cunosc înainte de a vă spune dacă este sau nu demnă de dragostea dumneavoastră…

Un hohot de plâns răguşit se frânse în gâtlejul tânărului.

— Unde este Alice de Lux? întrebă regina.

— La Paris, răspunse contele cu un glas aproape de neînţeles. În strada Hache. Casa cu poartă verde, lângă turnul cel nou…

— Bine, spuse Jeanne d'Albret, mâine voi pleca la Paris…

— Doamnă! îngăimă contele neliniştit.

— Vom pleca împreună, reluă regina. Veţi prelua comanda escortei mele. Duceţi-vă, conte…

Tânărul ieşi clătinându-se pe picioare… Afară, respiră cu greutate, se opri câteva minute… „Aşadar, răcni el în sinea sa, este ceva cu Alice? Ceva ce eu nu ştiu?"

Se întoarse, zdrobit de oboseala psihică mai mult decât de cea fizică, la pensiunea unde trăsese.

Când se prezentă la regina Navarei, aceasta putu să aprecieze ravagiile care se produseseră în sufletul lui Marillac. Trăsăturile i se înăspriseră. Vorbirea îi devenise scurtă şi răguşită.

„Ce se va întâmpla cu el când va afla?" se gândi regina.

Evită cu grijă să vorbească despre Alice şi-i dădu contelui instrucţiuni, pentru ca plecarea să se poată face în aceeaşi zi.

— Mergem la Blois, spuse ea în încheiere. Deoarece Charles îmi dă întâlnire în acest oraş, nu vreau să evit conferinţa pe care mi-o propune. De la Blois, vom merge la Paris, oricare ar fi rezultatul conferinţei. Vom merge în mod oficial dacă se face pace, vom merge în secret în celălalt caz…

Contele se înclină fără să răspundă şi ieşi pentru a se ocupa, cu o agitaţie febrilă, de pregătirile de plecare.

XXXVI – UIMIREA LUI GILLES ŞI A LUI GILLOT.

Când Charles a! IX-lea ieşi din Paris pentru a merge la Blois, observă, nu fără nemulţumire, că escorta sa era compusă din seniorii catolici cei mai înverşunaţi împotriva hughenoţilor.

Printre aceştia se afla ducele de Guise, mai strălucitor, mai surâzător decât oricând. Mareşalul de Damville făcea de asemenea parte din escorta regală. Cu o zi înaintea plecării, Henri îşi chemase intendentul – omul său de încredere – pe domnul Gilles, şi avusese cu el o lungă întrevedere în legătură cu prizonierele din strada Hache.

— Răspunzi de ele cu capul, încheiase mareşalul. Peste puţin timp, multe lucruri vor fi puse la punct. Şi atunci regele va face cam ce voi dori eu. Fanfaronul de frate-meu va putrezi în vreo Bastilie. Până atunci, prudenţă, şi veghează zi şi noapte. Apropo, adăugă cu neglijenţă Damville, în pivniţele palatului meu se află un cadavru de care ar fi bine să ne debarasăm.

— Cadavrul spadasinului ăla turbat, făcu Gilles. E foarte uşor, monseniore. Îl vom scoate de acolo într-o noapte întunecoasă şi-l vom încredinţa Senei.

De aici rezultă că, la câteva zile de la plecarea curţii spre conferinţa de la Blois, jupânul Gilles îl chemă pe nepotul său Gillot.

— Gillot, spuse cu seriozitate intendentul, în seara asta vom elibera pivniţele palatului de cadavrul care putrezeşte acolo.

Figura lui Gillot se lumină în aceeaşi clipă.

— La naiba! spuse el, dacă nu trebuie decât să-l îngropăm pe blestematul de Pardaillan, sunt omul dumneavoastră!

— Să pornim! făcu unchiul.

— Să pornim! repetă nepotul, agitând un cuţit prin aer.

Atunci Gilles îşi prinse la brâu o spadă grea pe care o desprinsese de pe o panoplie a stăpânului său. Îşi puse două pistoale la centură şi îşi schimbă boneta cu o cască.

Apoi ieşiră. În magazia casei se găsea o şaretă mică. Gillot legă un măgar la şaretă.

— Ia şi o funie, porunci unchiul. O să i-o legăm de gât cu un bolovan potrivit.

Odată încheiate aceste pregătiri, porniră la drum, unchiul mergând înainte cu spada într-o mână, cu felinarul în cealaltă, nepotul venind în urmă, trăgând măgarul de căpăstru. Ajunseră fără probleme la palatul Mesmes, traseră măgarul şi şareta în curte, zăvorâră poarta şi se îndreptară direct spre cămară, unde, cu câte o înghiţitură serioasă de vin, îşi alungară emoţia.

Venise timpul să pună în aplicare a doua parte a misiunii. Miezul nopţii bătu la biserica din apropiere. Gillot îşi făcu cruce, iar Gilles luă cheile de la pivniţă. În faţa uşii pivniţei, se opriră un moment. Apoi intendentul trase zăvoarele exterioare, răsuci cheia de două ori şi uşa se întredeschise. Intendentul împinse uşa cu o lovitură de picior. Dar aceasta rezistă.

— Ce înseamnă asta? şopti Gillot.

— Imbecilule! spuse Gilles, înseamnă că atunci când era urmărit şi hăituit s-a baricadat. Haide, trebuie să demolăm toate astea!

Munca de demolare începu numaidecât. La capătul unei ore de lucru, trecerea era din nou liberă, uşa se deschise larg, coborâră scara, Gilles în continuare în faţă, cu felinarul în mână. Era de altfel atât de convins acum că nu mai aveau de-a face decât cu un cadavru, încât nu se sinchisise să coboare cu spada. Gillot îl urma pas cu pas, cu cuţitul în mână.

Pivniţa era mare şi era compusă din mai multe despărţituri; existau colţuri şi unghere, găuri întunecate în spatele butoaielor cu vin: începu explorarea… într-un colţ din a treia despărţitură, Gilles se aplecă deodată cu un strigăt înăbuşit:

— Oseminte! exclamă el.

— L-au ros şobolanii!

— Dar nu sunt oseminte de om!

După ce studiară osemintele, cei doi vizitatori nocturni se priviră cu stupefacţie.

— Oase de porc, făcu unchiul.

— Sticle goale! adăugă nepotul arătând, nu departe de locul unde se aflau, un munte de flacoane decapitate.

— Ticălosul, înainte să moară, a mâncat şi a băut bine! … Căutarea reîncepu cu şi mai mare îndârjire. La capătul a două ore, pivniţa fusese cercetată până în cele mai ascunse unghere: fu evident că leşul lui Pardaillan nu mai era acolo.

— E straniu, şopti Gilles.

— Revin la ce-am spus, făcu Gillot: l-au mâncat şobolanii! numai că nu au mai lăsat nici măcar oasele.

— Imbecilule! spuse unchiul.

Era cuvântul lui preferat atunci când îi vorbea nepotului său. Totuşi, fu obligat să accepte explicaţia lui Gillot. Într-adevăr, o nouă percheziţie rămase fără rezultat, şi era convins că Pardaillan nu putuse să evadeze.

— La urma urmei, spuse el, asta o să ne scutească să mai mergem până la Sena.

Nemaiavând nimic de făcut în pivniţă, unchiul şi nepotul se îndreptară către scară. Punând piciorul pe prima treaptă, Gilles ridică automat ochii spre uşa pe care o lăsase larg deschisă, şi scoase un strigăt teribil: această uşă era închisă.

Din câteva salturi, ajunse la ea, animat de speranţa că poate a împins-o chiar el din neatenţie. Şi acolo constată nu numai că era închisă, dar pe deasupra era şi încuiată cu cheia! …

— Ce se întâmplă? întrebă Gillot.

— Ce se întâmplă! urlă Gilles. Suntem închişi! … Gillot rămase năucit, scuturat de un tremur convulsiv… În acel moment, un hohot strident de râs răsună în spatele uşii închise.

Şi părul lui Gillot i se zbârli în cap! Căci vocea aceasta îi era cunoscută!

Bătrânul Pardaillan era cel care scosese acest hohot de râs. L-am părăsit în momentul în care, nemaiavând decât o bucată de şuncă drept provizii, întrevedea cu oroare chinul foamei drept ultima etapă a carierei sale de aventurier. Când această ultimă bucată de şuncă fu terminată, după ce, scotocind pentru a suta oară pivniţa în toate sensurile, Pardaillan se convinse pe deplin că nu-i mai rămânea decât să moară, luă o hotărâre:

Se va întreţine cu vin atât cât va putea. Şi, în momentul în care suferinţele datorate foamei vor deveni apăsătoare, ei bine, va scăpa de tortură prin sinucidere: cu o lovitură de pumnal, va termina.

Culcat lângă grămada sa de sticle, trecuseră fără îndoială mai multe ore de când nu mâncase şi se întreba dacă nu era mai bine să se sinucidă imediat. Deodată, i se păru că aude un zgomot în spatele uşii, se sculă dintr-un salt, se apropie, cu sufletul la gură, de scară, şi ascultă…

Iar ceea ce auzi îi provocă o asemenea bucurie încât îi fu greu să-şi reţină un strigăt. Se ascunse într-un cotlon de la baza scării; Gilles şi Gillot trecură la doi paşi de el.

Aşteptă până ce ajunseră în fundul pivniţei. Atunci nu mai avu decât să urce şi, calm, închise uşa. Primul său gând fu să spele putina dar, convingându-se că palatul era complet pustiu, îl lovi curiozitatea să afle ce vor spune cei doi gropari de ocazie.

Îi auzi în sfârşit pe unchi şi pe nepot apropiindu-se de uşă, odată căutarea terminată. Şi, satisfăcut de salutul pe care li-l aruncă sub forma unui hohot de râs şi a unei ameninţări, se îndepărtă.

Bătrânul soldat, deşi locuia de puţin timp în palat, îl cunoştea de la un capăt la celălalt. Redat libertăţii prin numărul de prestidigitaţie la care tocmai am asistat, se duse direct la cămară, aprinse un felinar, controlă dulapurile şi începu prin a se întrema cu nişte merinde uitate acolo. Apoi căută cheile de la apartamente şi, găsindu-le, începu să exploreze palatul.

Ajunse într-un salon vast unde se afla o oglindă mare. Profită de ea pentru a se inspecta din cap până-n picioare şi constată că arăta de speriat. Nu mai avea pălărie, hainele sale erau zdrenţuite, pătate cu noroi, sânge şi vin. Nu mai avea spadă. Pe de altă parte, rănile sale erau toate închise şi, în afară de o cicatrice roşiatică la nas, faţa sa era aproape intactă.

— Să acţionăm ordonat şi metodic, spuse Pardaillan.

Numaidecât, pătrunse în dormitorul mareşalului; puse ochii pe un şifonier înalt şi bombat la care încercă toate cheile. Obligat să umble la încuietoare cu vârful pumnalului său, sfârşi prin a o face să cedeze.

— Ia te uită! făcu el, uite că şifonierul se deschide! Acesta era plin de lenjerie şi de haine. Procedă la o toaletă completă de care avea cea mai mare nevoie. După ce fu îmbrăcat cu somptuozitate, luă dintr-o panoplie o spadă solidă.

Continuându-şi căutările, ajunse într-un cabinet retras unde se opri în faţa unui cufăr asigurat cu trei încuietori. La capătul unei ore de muncă, cele trei încuietori săriseră. Pardaillan deschise cufărul şi rămase uluit: era plin de aur şi de argint; era o adevărată comoară acolo.

— Să vedem, spuse el, nu sunt un tâlhar. Nu voi lua aşadar acest aur care este al domnului de Damville. Foarte bine. Dar domnul de Damville îmi datorează o despăgubire de război pe care o apreciez la trei mii de livre.

Pe măsură ce vorbea astfel, bătrânul Pardaillan scotea din cufăr. După ce-şi garnisi centura de piele cu trei mii de livre pe care le numărase în monezi de aur, închise cu grijă cufărul, apoi cabinetul, apoi toate camerele pe care le deschisese. Şi astfel înnoit din cap până-n picioare, cu o spadă bună la şold, cu centura garnisită, se îndreptă cu un mers liniştit către poarta mare a palatului.

Se duse la hanul Devinicre, unde îl chestionă pe jupanul Landry care îi spuse despre curte că se afla la Blois.

— Dar, adăugă onorabilul hangiu, daţi-mi voie, domnule, să vă felicit pentru situaţia bună în care vă aflaţi; văd, după costumul superb pe care îl purtaţi, că treburile dumneavoastră merg bine.

— Într-adevăr, jupâne Landry; tocmai am făcut o scurtă călătorie… Această scurtă călătorie m-a îmbogăţit, ceea ce-mi va permite să închei vechea socoteală pe care o avem amândoi.

— Ah! domnule, exclamă Landry, întotdeauna am spus că sunteţi un om cu maniere perfecte.

— Ah! mizerabilule! exclamă deodată bătrânul oştean. Îţi vei plăti scump trădarea!

Landry rămase interzis, cu gura căscată, cu ochii rotunjiţi de uimire, în timp ce Pardaillan, împingând masa la care era aşezat, se năpustea afară ca un dement.

Ce se întâmplase aşadar cu Pardaillan? Îl văzuse trecând, prin faţa hanului, pe Orthčs d’Aspremont căruia, nu fără dreptate, îi atribuia cearta sa cu mareşalul.

Cel care trecea era chiar d’Aspremont, într-adevăr, rana sa nepermiţându-i să-l urmeze pe Damville. Din nefericire, se pare că d’Aspremont era grăbit; pentru că mergea cu paşi repezi şi, când Pardaillan ajunse în colţul străzii pe care îl văzuse cotind, adversarul său dispăruse. Bombănind într-una, porni spre palatul Montmorency.

„Numai să nu i se fi întâmplat ceva cavalerului! se gândea el. Aceşti Montmorency sunt un neam blestemat. Tocmai am avut o nouă dovadă cu Henri… François e oare mai bun? …”

În ciuda aşteptărilor sale, bătrânul Pardaillan îl găsi la palatul Montmorency pe fiul său pe care îl strânse în braţe.

— Ce vi s-a întâmplat, tată? întrebă cavalerul.

— Îţi voi povesti. Am fost plecat departe. Dar, ţie, dragul meu cavaler, ce ţi s-a întâmplat?

— Mie, domnule? … nimic, după câte ştiu eu.

— Şi totuşi arăţi ca un călugăr care, din întâmplare, ar fi ţinut cu adevărat postul Paştelui. Eşti palid, eşti trist…

— Spuneţi-mi povestea dumneavoastră, tată, făcu cavalerul, o să v-o spun pe a mea după aceea.

Bătrânul oştean nu se lăsă rugat şi-şi istorisi aventura punct cu punct.

— Aşa că, făcu cavalerul râzând, Gilles şi Gillot se află acum în locul dumneavoastră?

— Cu deosebirea că, dacă eu m-am hrănit cu şuncă, ei vor fi nevoiţi să mănânce oasele pe care li le-am lăsat.

Cavalerul nu se putu împiedica să nu râdă.

— Şi acum, reluă tatăl, e rândul tău, cavalere.

— Tată, ştiţi foarte bine ce mă întristează.

— A! da… cele două domniţe cu pricina. Aşadar nu au fost încă găsite?

— Din nefericire! Mareşalul de Montmorency şi cu mine am scotocit în zadar tot Parisul… Am vrut atunci să-l părăsesc pe mareşal şi, nemaivăzându-vă pe dumneavoastră, să plec. Nu mai avem nici o speranţă, niciunul nici celălalt…

— Pe toţi dracii! Pe Pilat! Pe Baraba!

— Ce-i cu dumneavoastră, tată?

— Am găsit! tună bătrânul Pardaillan.

— Ce? Ce-aţi găsit? …

— Unde sunt! sau mai degrabă mijlocul de a afla, ceea ce e tot una!

— Tată, aveţi grijă să nu-mi daţi o speranţă falsă care m-ar ucide!

— Ţi-am zis că am găsit, la naiba! Să pornim! …

— Să pornim, tată! făcu cavalerul cu o grabă febrilă.

Pe drum, bătrânul Pardaillan explică:

— Există un om care ştie cu siguranţă unde se găsesc cele două prinţese din pădurea adormită. Şi acest om este blestematul de intendent al lui Damville, cel care cunoaşte toate secretele stăpânului.

— Gilles! … Ah aveţi dreptate… să alergăm, tată!

Tatăl şi fiul începură să alerge şi, ajunşi la palatul Mesmes, intrară prin grădină. Câteva clipe mai târziu, se aflau în faţa

uşii de la pivniţă. Chiar dacă era un om cu sânge rece, bătrânul oştean îşi reţinu fiul care voia să deschidă imediat şi ascultă. Fără îndoială, din interior, Gilles şi Gillot auziseră paşi căci, abia se opriseră Pardaillan şi fiul său în faţa uşii şi o voce tânguitoare ajunse lat ei:

— Deschideţi, pentru numele lui Dumnezeu! Deschideţi, oricine aţi fi! …

— Cine-i acolo? întrebă bătrânul oştean.

— Eu sunt jupanul Gilles, intendentul monseniorului de Damville. Am fost închişi în această pivniţă de către un mizerabil, un om bun de spânzurat, un tâlhar…

— Ajunge! ajunge, jupâne Gilles! exclamă Pardaillan izbucnind în râs.

— Blestematul de Pardaillan! se tângui Gilles recunoscând vocea celui pe care voise să-l îngroape.

— Chiar el, cinstitul meu intendent! Jupâne Gilles, ascultaţi-mă bine.

— Vă ascult, domnule! gâfâi intendentul.

— Mi s-a făcut milă de voi… şi de asta m-am întors. Mi-am spus că ar fi nedemn de un creştin să vă las aici, să muriţi lent de foame… Şi atunci, am venit să vă spânzur! …

— Fie-vă milă! Vreţi să mă spânzuraţi!

Se auzi un geamăt şi un hohot de plâns. Pardaillan deschise uşa. Şi, în întuneric, îl zări pe Gilles, în genunchi, pe una dintre treptele scării; era livid, hidos.

— Cavalere, spuse bătrânul oştean, rămâneţi aici la uşă; armaţi-vă pistoalele; şi, dacă vreunul dintre aceşti netrebnici dă semn că vrea să iasă, omorâţi-l fără milă.

— Iertare, monseniore, gemu intendentul.

— Ţi-e frică, continuă Pardaillan. Şi dacă ţi-aş oferi o cale ca să-ţi salvezi viaţa?

— Oh! se bâlbâi bătrânul întinzându-şi braţele cu deznădejde: tot ce vreţi, totul! Cereţi-mi tot aurul şi argintul pe care l-am adunat de când trăiesc.

— Nu-mi trebuie banii tăi, spuse bătrânul oştean.

— Atunci ce? Spuneţi! Vorbiţi!

— Nu te voi ucide. Nu vei fi spânzurat. Şi vei putea chiar să pleci de aici, cu o singură condiţie… îmi vei spune unde le-a dus stăpânul tău mareşalul pe doamna de Piennes şi pe fiica ei…

Gilles ridică nişte ochi buimaci către Pardaillan.

— Îmi cereţi asta? spuse el. Asta vreţi să ştiţi pentru a-mi lăsa viaţa?

— Da. Vezi că scapi destul de uşor.

Gilles, care era în genunchi, se ridică. Gilles, care tremura şi clănţănea din dinţi, deveni neclintit şi nu mai fu străbătut de nici un fior. Cu o voce hotărâtă, spuse:

— Omorâţi-mă atunci: asta n-o veţi afla!

— Pe toţi dracii din iad! mormăi Pardaillan. Bătrânul ăsta e superb! Păcat că sunt obligat să-l ucid!

Îşi scoase pumnalul şi, cu aceeaşi voce glacială, spuse:

— Pentru curajul tău, nu vei fi spânzurat. O să te ucid însă cu o singură lovitură, în inimă, dacă nu vorbeşti…

— Iată inima mea, spuse bătrânul Gilles sfâşiindu-şi vesta cu un gest violent. Numai că, dacă socotiţi sfântă dorinţa unui muribund, vă implor să-i spuneţi monseniorului de Damville că am murit pentru el…

Cei doi Pardaillani fură cuprinşi de uimire.

— Domnule Pardaillan, făcu deodată o voce tremurătoare. Oşteanul se întoarse şi-l zări pe Gillot ieşind de după un butoi.

— Nu te teme, spuse el: îţi va veni şi ţie rândul; preacinstitul tău unchi mai întâi, apoi tu.

— Ştiu, făcu Gillot, complet livid, şi, ca să mă salvez, vă voi propune un târg. Ştiu unde se află cele două persoane pe care le căutaţi…

— Minte! tună bătrânul care, smulgându-se din strânsoarea lui Pardaillan, se aruncă asupra nepotului său.

Dar nu avu timp să ajungă la el pentru că Pardaillan îl apucase deja de gâtlej şi i-l preda cavalerului.

— Vorbeşte! îi spuse el apoi lui Gillot.

— Nu ştie nimic! Minte! vocifera Gilles.

— Nu mint, unchiule, spuse Gillot căruia îi revenea îndrăzneala. În ziua în care am primit porunca să pregătesc trăsura, şi în care am avut de-a face chiar cu acest onorabil tânăr care este aici de faţă, toate aceste manevre mi-au întors mintea pe dos; şi, la ora zece, am urmărit expediţia. Ştiu unde s-a oprit trăsura şi mă ofer să-i conduc acolo pe aceşti domni…

— Unde e asta? zvâcni cavalerul.

— În strada Hache! făcu Gillot.

— În strada Hache! exclamă cavalerul complet stupefiat, în mintea căruia apăru imediat imaginea lui Alice de Lux.

Dar mai erau şi alte case în afară de a ei pe strada aceea. Era imposibil ca logodnica lui Marillac să aibă asemenea legături strânse cu ducele de Damville!

— Haide, reluă el. Care e locul precis?

— Taci! Taci, ticălosule! urla bătrânul Gilles.

— Domnule, casa este uşor de recunoscut, este pe colţ cu strada Traversine: are o grădină, şi grădina aceasta are o poartă verde.

Strigătul de furie pe care-l scoase intendentul ar fi fost suficient pentru a demonstra că Gillot spusese adevărul.

— Să alergăm! exclamă bătrânul Pardaillan.

Dar cavalerul rămânea nemişcat, foarte palid.

Se gândea că mersese de mai multe ori la casa din strada Hache şi că după întâlnirea sa cu Alice găsise mereu uşa închisă. Se întreba cu angoasă ce mister ascundea viaţa lui Alice şi ce nenorocire va ieşi din acest mister pentru Déodat.

— Haidem! spuse el în sfârşit. Voi afla adevărul numai chestionând-o! … dacă o găsesc!

Bătrânul Pardaillan nu înţelese aceste cuvinte, dar se pregăti să-şi urmeze fiul.

— Aţi scăpat amândoi cu viaţă, le spuse el lui Gilles şi Gillot. Duceţi-vă să vă spânzuraţi în altă parte!

— Vai! Spânzurat voi fi cu siguranţă! făcu intendentul.

— Voi depune mărturie pentru fidelitatea dumneavoastră, spuse cavalerul. Fiţi liniştit, vă promit că-l voi informa pe mareşalul de Damville de frumoasa rezistenţă pe care aţi opus-o.

În timpul acestei discuţii, Gillot dispăruse. Fără îndoială, nu ţinea să rămână între patru ochi cu unchiul său. Gilles se aşezase pe o buturugă şi, cu capul în mâini, reflecta la viitorul său sumbru. Cei doi Pardaillani îl lăsară cu meditaţiile sale funebre şi ieşiră din palat pentru a se duce de îndată în strada Hache.

— Cine locuieşte oare în casa cu poartă verde? întrebă bătrânul soldat. Fără îndoială vreun ofiţer de-al lui Damville care s-a baricadat acolo cu o mică garnizoană. Vă propun, prin urmare, fiul meu, să aşteptăm noaptea.

Cavalerul avu o clipă de ezitare, apoi spuse:

— Tată, cred că pentru treaba asta trebuie să acţionez singur…

— Haida de! aşadar cunoşti casa?

— Da. Şi nu mă tem decât de un lucru: să nu fie nelocuită… în acest moment.

— Nu înţeleg, cavalere. Presimt doar că la mijloc se află un secret.

— Care nu este al meu! E secretul unui prieten pe care îl iubesc ca pe un frate…

— Şi vrei să te duci singur? Mă asiguri că nu-i nici un pericol?

— Nici un pericol, tată.

— Bun. În cazul ăsta, te voi aştepta la capătul străzii.

— Nu. Să ne despărţim aici. Aţi putea fi văzut. Şi, dacă îşi dau seama că poate interveni cineva, aceasta ar fi fără îndoială suficient ca să nu deschidă poarta.

— O să te aştept atunci… unde?

— Dar, tată, puteţi să mă aşteptaţi la Catho!

— Ei! ai revăzut-o aşadar, în timp ce eu mă sleiam în fundul pivniţei?

— Da; cu banii pe care i i-aţi oferit, a deschis, în strada Tiquetonne, o cârciumă nouă.

— Care se numeşte?

— Hanul celor doi morţi care vorbesc.

— Ah! Catho cea cumsecade! minunata Catho! ţi-ai amintit! … O s-o iau de nevastă, cavalere!

Cu această butadă, tatăl şi fiul se despărţiră; cavalerul continuându-şi drumul către strada Hache, bătrânul soldat îndreptându-se către noua cârciumă a lui Catho pentru a-şi aştepta acolo fiul, degustând între timp o măsură de hipocras.

În strada Tiquetonne, văzu într-adevăr un han cu o faţadă şi o firmă noi nouţe. Era Hanul celor doi morţi care vorbesc. Numai că, pentru a corecta latura prea macabră a firmei, Catho pusese să i se picteze doi negri… doi mauri14 care se presupunea că discută agitându-şi cupele. În timp ce bătrânul Pardaillan admira firma şi intra în cârciumă, cavalerul se apropia de casa cu poartă verde. Imediat, observă că obloanele erau trase cu grijă la ferestre, ca şi cum casa ar fi fost nelocuită. Cu inima zbătându-i-se în piept, lovi cu ciocanul. Poarta rămase închisă, casa tăcută. Dar, de data aceasta, cavalerul era hotărât să afle ce se petrecea în spatele acestor ziduri şi să afle ce se ascundea în această tăcere şi în acest mister. Aşa că aruncă o privire la dreapta şi la stânga pentru a se asigura că nu-l spiona nici un vecin, apoi, dintr-un salt, atinse coama zidului de la stradă. Apoi se ridică în mâini, sări în grădină, şi merse direct la uşa casei, hotărât să forţeze încuietoarea. În momentul în care ajungea aici, această uşă se întredeschise şi, în penumbră, o siluetă albă apăru în faţa lui Pardaillan.

Era Alice de Lux!

Cât era de schimbată! Cât era de palidă! Şi cât de aspră păru vocea sa, aproape dură, când spuse:

— Grăbiţi-vă să intraţi dacă sunteţi hotărât să-mi forţaţi uşa! Cavalerul se supuse. Alice de Lux îl conduse în

încăperea în care îl prezentase Marillac. Rămase în picioare. Nu-l invită să se aşeze.

— De ce mă urgisiţi astfel? spuse ea.

— Doamnă, spuse cavalerul revenindu-şi din emoţia care îl sufoca, primirea dumneavoastră stranie m-ar fi alungat deja din această locuinţă, dacă un interes puternic…

— Doar un cuvânt: veniţi din partea lui? …

— Mă întrebaţi, cred, dacă am fost trimis la dumneavoastră de contele de Marillac?

— Da, domnule. Da, continuă ea înviorându-se, numai el poate să vă trimită. S-a întâlnit cu regina Navarei, nu-i aşa? Şi regina a vorbit! Regina a vrut să-l salveze de creatura hidoasă care sunt eu! Acum ştie!

— Doamnă, exclamă Pardaillan, faceţi o greşeală îngrozitoare; nu contele de Marillac m-a trimis!

Alice de Lux, care era albă ca un cadavru, roşi uşor, apoi deveni lividă.

— Nu el v-a trimis, bâigui ea. Ce-am spus? Nebuno! …

Îşi acoperi faţa cu mâinile. Cavalerul îngenunche:

— Doamnă, spuse Pardaillan cu o voce atât de bărbătească şi de blândă încât părea tonul ideal al sincerităţii şi compasiunii, doamnă, vă implor să credeţi că am uitat deja cuvintele care v-au scăpat în delirul dumneavoastră! Ceea ce ştiu, este că nutriţi o dragoste extraordinară pentru prietenul meu!

— Mai vorbiţi-mi, îngăimă ea. A trecut mult timp de când sufăr singură, singură numai cu mine însămi!

Şi cavalerul, acum, uită pentru ce venise! Se ridică, îi luă mâinile lui Alice, o trase spre el, o luă în braţe, şi buzele sale se aşezară, încetişor, pe părul parfumat al tinerei.

Şi toate acestea fură atât de neprefăcut, de profund fraterne încât Alice nu-şi amintea să mai fi simţit vreodată o asemenea senzaţie de pace şi tandreţe.

— Aşadar, reluă ea mai liniştită, contele nu s-a întors la Paris?

— Nu, doamnă.

— Şi, făcu ea şovăind, nu aţi primit nici o veste de la el? Nu ştiţi ce face… ce gânduri are?

— Nu am veşti, doamnă; dar toată lumea din Paris ştie că regina Navarei este la Blois, în conferinţă cu regele Franţei. Este prin urmare sigur că, de mai mult de cincisprezece zile, contele se află la Blois.

— Cincisprezece zile! …

— Chiar atât, doamnă. Ori, pentru un cavaler cum este contele, de la Blois la Paris sunt patru zile de mers.

O sclipire de bucurie intensă apăru în ochii lui Alice. Cu tactul său obişnuit, cavalerul nu trăgea nici o concluzie din ceea ce spusese. Dar această concluzie se impuse de la sine judecăţii lui Alice: „Dacă regina Navarei m-ar fi denunţat, el ar fi fost de mult aici!”

Deci, după toate aparenţele, Jeanne d’Albret nu vorbise. Alice redeveni încântătoarea gazdă care era de obicei. La chemarea sa, bătrâna Laura aduse fructe, răcoritoare, dulceţuri, aşa cum era moda. Dar Pardaillan nu vru să guste din niciunul din dulciurile care îi fuseseră oferite.

— Cavalere, spuse ea când reuşi să se facă stăpână pe emoţiile sale, mă veţi ierta vreodată pentru modul nedemn în care v-am primit… am fost nebună…

— Să nu ne mai gândim la asta, doamnă. Şi, pentru că mă trataţi ca pe un prieten, pot să vă cer un sacrificiu?

— Orice-ar fi, sunt gata!

— Aflaţi atunci că şi eu sunt îndrăgostit. Acum, închipuiţi-vă doamnă că logodnicul dumneavoastră, contele, ar fi ţinut prizonier în locuinţa mea… şi închipuiţi-vă că aţi veni să-mi cereţi să-l eliberez! … Ah! doamnă, după nervozitatea dumneavoastră, văd că m-aţi înţeles! Un singur cuvânt, unul singur: sacrificiul pe care sunteţi gata să-l înfăptuiţi pentru mine ar merge până la a le reda libertatea lui Jeanne de Piennes şi fiicei ei?

Pe măsură ce vorbea cavalerul, Alice părea din ce în ce mai răscolită.

— O iubiţi pe Loďse… Loďse de Montmorency…

— Da, doamnă!

— Nefericita! … şopti înăbuşit Alice, tot ce se apropie de mine se veştejeşte! …

— Nu puteţi să mi-o daţi înapoi, nu-i aşa? …

— Loďse ţi mama ei nu mai sunt aici! … Nu mai sunt aici, de a doua zi după ce m-aţi anunţat de vizita pe care contele de Marillac urma să i-o facă reginei Navarei.

— Damville le-a luat înapoi! tună cavalerul… Oh! omul ăsta se ascunde! Dar chiar dacă va trebui să traversez toată Franţa, tot voi pune mâna pe e!! Şi atunci…

— Nu, cavalere! Mareşalul nu le-a luat înapoi. Eu sunt cea care le-a redat libertatea…

— Libere! Sunt libere! …

— Când m-am văzut condamnată, când am înţeles că nobilul meu logodnic mă va blestema… ah! cavalere, ce ţesătură oribilă de nenorociri este viaţa mea! … nu mai trebuia să mă tem de dezvăluirile cu care mă ameninţa Damville pentru că regina Navarei urma să facă ea însăşi aceste dezvăluiri! … Am urcat la prizoniere… Le-am spus: „Iertaţi-mă pentru răul pe care vi l-am făcut… plecaţi… sunteţi libere! …” Şi iată că, dacă nu m-ar fi apucat acest nefericit acces de generozitate, Loďse ar fi ieţit acum de aici condusă de dumneavoastră, care o iubiţi! Ah! da, sunt blestemată!

— Exageraţi nenorocirea, doamnă, spuse cu blândeţe cavalerul. E deja o bucurie imensă pentru mine să ştiu că Loďse nu mai este în mâinile blestematului de mareţal… Dar nu v-au spus cumva unde intenţionau să se refugieze?

— Din nefericire, eram atât de tulburată încât nici nu m-am gândit să le întreb…

Se lăsă un moment de tăcere.

— Aş vrea, spuse Pardaillan, să vă pun o întrebare… Liniştiţi-vă, doamnă, este strict personală… Aţi discutat probabil din când în când cu ele? …

— Doar de două sau trei ori.

— Ei bine, reluă cavalerul, în aceste împrejurări… sau în altele… în sfârşit, uitaţi, doamnă, vreau să ştiu dacă numele meu a fost vreodată rostit de Loďse…

— Niciodată, spuse Alice.

Un nor trecu peste fruntea tânărului.

„De ce ar fi vorbit despre mine? se gândi el. M-a uitat de mult… Şi totuşi… eu sunt cel pe care l-a chemat în ajutor, în dimineaţa în care am fost arestat.”

Pardaillan nu mai avea nimic de făcut la Alice de Lux. Îşi luă deci rămas bun. Dar tânăra îl imploră să revină s-o vadă. Promise. Această nefericită îi inspira un interes profund.

Părăsind casa din strada Hache, Pardaillan se duse în strada Tiquetonne, la cârciuma Cei doi morţi care vorbesc.

XXXVII – UN EPISOD HOMERIC.

Bătrânul Pardaillan fu primit, în strada Tiquetonne, cu braţele deschise de către onorabila gazdă, doamna Catho. Oşteanul, dintr-o privire, inspectă cârciuma.

— Catho, spuse Pardaillan, meriţi felicitată. Hanul tău e minunat!

— Datorită dumneavoastră, făcu Catho. Datorită frumoşilor dumneavoastră scuzi. Dar sper că ăsta nu va arde precum celălalt!

Pardaillan se instală la o masă şi, cum îi era imposibil să stea fără ocupaţie, dădu gata un dejun pantagruelic.

Deodată, în depărtare răsunară trompete; îşi încinse la loc spada, îşi aşeză toca sa cu pană neagră pe colţul urechii stângi şi, netezindu-şi mustăţile, se grăbi spre strada Montmartre de unde venea sunetul trompetelor, după ce o prevenise pe Catho că se va întoarce peste câteva minute pentru a-şi întâlni fiul.

— Mergeţi aşadar să vedeţi intrarea regelui? întrebă Catho.

— Aha! Aha! deci pe Charles îl anunţă aceste trompete războinice?

— Da, domnule. Se spune că regele va fi însoţit de doamna de Navara şi de fiul ei, precum şi de o mulţime de seniori hughenoţi, care s-au îmbrăţişat cu gentilomii catolici.

— Bun! Şi eu care prevedeam războiul! … În sfârşit, să mergem să vedem hainele şi armele frumoase ale gărzilor.

Terminând de vorbit, Pardaillan străbătu din nou strada Tiquetonne şi nu întârzie să iasă în strada Montmartre. Dar acolo fu antrenant într-un flux de oameni şi cărat, împins lângă uşa unei case.

— Un sol scaunul! Cine vrea să vadă şi să audă? Se va vedea sirele nostru, regele, se va vedea doamna Catherine în trăsura sa de aur, se vor vedea domnii de Guise pe caii lor înalţi, se va vedea… un sol scaunul! …

Astfel striga strident un puşti. Pardaillan îi dădu câteva monezi mărunte şi se urcă pe scaun, care era aşezat cu spatele la uşa casei cu pricina. Această uşă era bine închisă. Şi, ridicând ochii, Pardaillan observă că ferestrele singurului etaj erau închise de asemenea, în contrast cu casele vecine la care toate ferestrele erau înţesate de capete curioase.

De la postul său, Pardaillan domina acum mulţimea şi vedea apropiindu-se încet cortegiul regal, în timp ce clopotele tuturor bisericilor din Paris băteau cu toată puterea şi tunurile de la Luvru bubuiau. Mai întâi veni o companie de burghezi din cartier, înarmaţi; înaintau repetând:

— Regele! Regele! Faceţi loc pentru regele nostru!

În faţa lor, mulţimea se trăgea spre dreapta şi spre stânga, deschizându-se ca marea sub pintenul unei corăbii. În spatele lor, mărşăluia o companie de archebuzieri, apoi halebardieri şi, în sfârşit, apăreau gărzile regelui, precedate de un şir dublu de trompeţi călări. Imediat după aceea, într-o somptuoasă trăsură aurită, având o coroană deasupra, trasă de douăsprezece cai albi, acoperiţi cu valtrap de aur, ţinuţi fiecare de căpăstru de câte un elveţian uriaş, apărea figura palidă a lui Charles al IX-lea.

În aceeaşi trăsură, pe aceeaşi banchetă cu Charles al IX-lea, aşezat în stânga lui, se afla Henri de Béarn care, în ce-l priveşte, împărţea saluturi, făcea semne amicale bărbaţilor şi le zâmbea femeilor.

În spatele trăsurii regale venea o maşinărie grea nu mai puţin aurită, în care stătea Catherine de Médicis. Lângă ea, Jeanne d'Albret... Catherine nu întrerupea saluturile adresate poporului decât pentru a-i zâmbi lui Jeanne.

Cocoţat pe scaunul său, Pardaillan asista la această feerie cu un zâmbet ironic.

— Iată hughenoţii în piaţă, mormăia el. Dar nu e totul să intri. Cum vor ieşi?

Deodată, privirea sa se încrucişă cu o privire strălucitoare, de care se agăţă, ca să spunem aşa.

— Mareşalul de Damville! bombăni oşteanul.

În acelaşi timp, saluta cu cel mai graţios zâmbet al său şi cu cel mai elegant gest al său. Damville, cu o scuturătură puternică, îşi oprise calul şi rămăsese împietrit, cu ochii aţintiţi către acest Pardaillan pe care îl credea mort.

„O! o! se gândea în acel moment bătrânul soldat, sărbătoarea e gata. Toţi asasinii mei mă privesc acum!"

Îşi înmulţi zâmbetele şi saluturile. Într-adevăr, lângă Damville, trei sau patru cavaleri se opriseră şi ei.

— Omul pe care l-am prăjit în cârciumă! exclamă unul.

— Cel care a murit împreună cu cavalerul Pardaillan, făcu altul.

Aceşti cavaleri care erau din suita ducelui de Anjou, erau Quélus, Maugiron, Saint-Mégrin şi Maurevert...

În acest timp Pardaillan, pe care toate aceste priviri care convergeau către el nu-l tulburau în nici un fel, începea să-şi spună că întâlnirea putea foarte bine să ia o întorsătură proastă pentru el. Prin urmare, încercă să coboare de pe scaunul său pentru a se strecura în mulţime şi a dispărea. Din nefericire, mulţimea era atât de îngrămădită, atât de compactă în jurul său, încât fu obligat să rămână nemişcat pe postamentul său.

În momentul în care Pardaillan încerca în zadar să coboare de pe scaunul său, ducele de Anjou, întorcând capul, observă că mai mulţi gentilomi de-ai lui se opriseră. Îl chemă pe Quélus, favoritul său, care, apropiindu-se de el, începu să vorbească cu însufleţire. Ducele de Anjou făcu atunci un semn căpitanului gărzilor sale. Apoi toată această mulţime, antrenată de marşul cortegiului, continuă să înainteze.

„Treaba se-mpute!” se gândi bătrânul oştean.

Trebuie observat, într-adevăr, că Pardaillan nu era singurul cocoţat pe un scaun. Lângă el, în stânga sa, se afla o masă care susţinea şapte sau opt curioşi. În dreapta sa, un fel de capră era acoperită de vreo cincisprezece persoane. Existau de asemenea scaune din belşug. Pardaillan adoptă singura cale care-i rămăsese: îşi legănă scaunul şi acesta căzu; în clipa următoare, se afla în drum în mijlocul unor oameni care urlau, furioşi. Înfăţişarea războinică a lui Pardaillan le impuse tăcerea.

Trebuia, cu orice preţ, să iasă din această mulţime şi să dispară cât mai repede. În acel moment, în loc să se deschidă în faţa lui, mulţimea fu antrenată într-un reflux puternic şi, pentru a nu fi luat de val, Pardaillan se agăţă de ciocanul uşii în faţa căreia era aşezat scaunul său. Ce se întâmpla?

S-ar părea că o parte din cortegiul regal făcea stânga-mprejur, făcând cale întoarsă. Vreo douăzeci de cavaleri, în trap rapid, alergau fără să le pese de strigătele de groază ale femeilor şi de blestemele burghezilor. Avu loc o fugă nebună a valurilor de popor.

Şi Pardaillan, agăţat de ciocanul său, văzu şuvoiul scurgându-se fără să înţeleagă motivele acestei fugi. În sfârşit, se văzu singur, complet singur lângă această uşă. Atunci dădu drumul ciocanului şi se întoarse. Ori, în mişcarea bruscă pe care o făcu, ciocanul bătu în cuiul său cu cap rotunjit.

Pardaillan se întoarse şi rămase cu gura căscată: se afla singur într-un semicerc larg a cărui coardă era alcătuită din casele de pe stradă şi a cărui circumferinţă era formată dintr-un rând de cavaleri. Cavalerul care se afla în centrul acestei circumferinţe era Henri de Montmorency, duce de Damville, mareşal al armatelor regelui.

Lângă el, un bărbat cu un zâmbet răutăcios îl învăluia pe Pardaillan într-o privire ucigătoare. Era Orthčs, viconte de Aspremont. La aripa dreaptă a curbei, se aflau Maurevert şi Saint-Mégrin. La aripa stângă, Quélus şi Maugiron.

Pardaillan îşi umflă pieptul şi, cu o voce răsunătoare, spuse:

— Bună ziua, domnilor asasini!

Un murmur feroce străbătu rândul cavalerilor. Unul dintre ei făcu un semn şi cu toţii tăcură: era căpitanul gărzilor ducelui de Anjou. Acesta spuse:

— Domnule Pardaillan, spada dumneavoastră!

— Haida de! trâmbiţă vocea lui Pardaillan. Vrei spada mea: vino s-o iei!

În acelaşi timp, îşi trase spada cu unul dintre acele gesturi grandioase moştenite şi de fiul său.

— Domnule, spada dumneavoastră! tună din nou căpitanul lui d’Anjou.

— În inima ta sau în pântecul tău! la alegere! scrâşni Pardaillan.

— Să terminăm odată! spuse Damville.

— O clipă, făcu o voce înveninată. Domnul acesta este tatăl unui anume cavaler Pardaillan care a îndrăznit să o insulte pe Maiestatea Sa regele. Să-l prindem viul Şi tortura va şti să-l facă să spună unde-i fiul lui!

Maurevert era cel care vorbea astfel. Sfatul era cumplit. Ochii lui Damville aruncară o sclipire sângeroasă.

— Da! da! viul Şi să spună unde-i fiul lui! …

— Iată-l! bubui o voce vibrantă, asurzitoare.

În această secundă, se produse în trupă o dezordine de nedescris: fu văzut unul dintre cavaleri căzând,

rostogolindu-se prin praful străzii; şi, în locul său, pe calul său, apăru un tânăr cu figura îngheţată într-un zâmbet de o ironie intensă, dar cu ochii scăpărători; şi acest nou venit, printr-o manevră îndrăzneaţă, înnebunea calul pe care pusese stăpânire, brăzdându-i pântecele cu pintenii, zdrobindu-i gura cu lovituri puternice şi sacadate peste zăbale; animalul necheza de durere, începea să zvârle din copite, să se cabreze, scotea scântei din toate patru copitele; cercul se dădea înapoi, mulţimea fugea urlând; şi bătrânul Pardaillan scotea un strigăt:

— Fiul meu! …

— Rezistaţi, domnule! răspunse cavalerul.

Ieşind din casa din strada Hache, cavalerul, oprit pentru un moment în strada Beauvais de către mulţimea care aştepta trecerea regelui, îşi putuse relua drumul spre cârciuma Cei doi morţi care vorbesc, când mulţimea năvălise către strada Montmartre.

Acolo, un grup de gură-cască stăteau în jurul a ceva ce el nu vedea. Dar ceea ce văzu foarte bine cavalerul fu statura înaltă a lui Damville.

Primul gând al cavalerului fu să se îndepărteze pentru a nu fi recunoscut şi să încerce să ajungă în strada Tiquetonne. Şi îşi începuse deja manevra de retragere când i se păru că recunoaşte vocea tatălui său! Imediat, se năpusti cu capul înainte prin mulţime!

Trecu. În câteva secunde, ajunse la cavalerii care îl înconjurau pe Pardaillan. Îşi văzu tatăl rezemat de uşă.

Să se agaţe de trăgătoarea şeii primului cal peste care dădu, să urce în şa dintr-o zvâcnire, să proptească vârful pumnalului său în gâtlejul călăreţului stupefiat fu pentru el treabă de o clipă.

— Coborâţi, domnule! spuse cavalerul.

— Sunteţi nebun, domnule!

— Nu, sunt obosit, şi am nevoie de un cal. Coborâţi sau vă ucid!

Călăreţul ridică mânerul spadei pentru a-şi lichida ciudatul adversar. Dar nu avu timp să termine. O lovitură de pumnal în plin piept îl străpunse. Căzu şi se rostogoli. Cavalerul încalecă animalul şi îşi scoase spada. Şi, nebuneşte, se năpusti. Acestea se petrecură cu iuţeala şi strălucirea unui fulger.

Un spaţiu larg rămase gol în jurul bătrânului oştean. Şi avură atunci câteva secunde de răgaz în care fiecare studie rapid situaţia. Cavalerul, în centrul acestui spaţiu gol, îşi oprise calul ce fremăta şi îl stăpânea cu o mână de fier.

Aceste câteva secunde de răgaz erau utilizate cu folos de bătrânul Pardaillan. Mesele, scaunele, scările care serviseră curioşilor, acum împrăştiaţi, erau luate de el, stivuite cu îndemânarea prodigioasă pe care o avea pentru astfel de operaţiuni, şi în acest meterez, care se ridica în faţa uşii de care se sprijinise, nu lăsă decât o trecere îngustă.

— Pentru cavaler, când va fi dat jos din şa, bombăni el.

Cavalerii aduşi de căpitanul gărzilor lui d’Anjou nu aşteptau decât un semn de la şeful lor. Căpitanul spuse, adresându-se celor doi cavaleri Pardaillan:

— Domnilor, în numele regelui, fiţi foarte atenţi! … Vă predaţi?

— Nu, răspunse glacial cavalerul.

— Vă răsculaţi? Atunci, înainte! … Gărzi, puneţi mâna pe aceşti doi oameni! …

Gărzile dintr-o parte, favoriţii din cealaltă, se năpustiră cu spada ridicată asupra cavalerului care trebuia prins sau ucis înainte de a ajunge la bătrânul Pardaillan. Cavalerul înţelese că sosise ultima clipă. Gândul lui ultim fu la Loďse. Dar acest gând nu făcu decât să-i traverseze creierul.

În momentul în care atacul era reluat cu mai mare furie, şi de data aceasta final, vru să înceapă din nou manevra disperată care tocmai îi reuşise. Trase deci de hăţuri şi aplică în coastele animalului o dublă lovitură teribilă. Dar calul, în loc să se ridice, se prăbuşi! …

— Blestem! urlă cavalerul care, sărind cu agilitate, îşi reveni cu spada în mână.

Ce se întâmplase? Chiar de la prima intervenţie a cavalerului, unul dintre atacatori descălecase şi luase în mână unul dintre acele pumnale scurte cu lama lată care erau nişte arme atât de ucigătoare. Acest bărbat era Maurevert. El urmări cu atenţie mişcările cavalerului şi, în momentul în care căpitanul striga: „înainte!”, el se repezi pe jos, se prinse de frâul calului şi-i înfipse pumnalul în plin piept, cu o lovitură sigură şi puternică. Atins în inimă, animalul se prăbuşi, în agonie. Cavalerul se pregăti să moară şi începuse deja să cosească cu spada sa lungă în masa care colcăia în jurul său.

— Pe-aici! urlă bătrânul Pardaillan.

Cavalerul întoarse capul, văzu meterezul ridicat de tatăl său; scânteia unei ultime speranţe îi străluci în ochi şi se năpusti spre deschizătură. Abia ajunse în siguranţă că deschizătura fu astupată prin prăbuşirea unei capre pe care bătrânul oştean o ţinuse suspendată cu braţele.

Tatăl şi fiul se aflau închişi în această cetate improvizată. Schimbară o privire care fu ultima lor îmbrăţişare de rămas bun, căci nu aveau timp nici să se îmbrăţişeze, nici măcar să-şi strângă mâinile.

Caii mărşăluiseră într-un front strâns asupra obstacolului. Dar avu loc un recul, cu nechezaturi de durere, caii cabrându-se, călăreţii înjurând ca păgânii: Bătrânul Pardaillan în stânga, cavalerul în dreapta, începuseră să mânuiască spadele; în fiecare clipă, cu o siguranţă terifiantă, cu iuţeala fulgerului, cele două spade ieşeau printre spătarele scaunelor îngrămădite, printre picioarele meselor, se aruncau ca nişte vipere de oţel, împungeau caii în nări, în piept, şi cei doi asediaţi neîmblânziţi, tăcuţi, retraşi în sinea lor, bătrânul soldat într-o atitudine de fiară sălbatică dornică de măcel, tânărul, imperturbabil şi rece, păreau nişte titani ai vremurilor apuse.

Căpitanul, cu un semn, opri din nou atacul: această tactică nu funcţiona, trebuia folosită alta.

— Eşti rănit? spuse bătrânul Pardaillan.

— Nici o zgârietură, dar dumneavoastră, tată?

— Deocamdată nimic. Să încercăm să murim cum se cuvine, pe Pilat!

— Să încercăm să nu murim, spuse cu răceală cavalerul.

— Descălecaţi! porunci căpitanul.

O duzină de cavaleri săriră de pe caii lor.

Atunci, un cerc de spade se formă în jurul meterezului; douăsprezece sau cincisprezece vârfuri convergeau spre cavalerii Pardaillan.

— Predaţi-vă, pe toţi dracii! spuse căpitanul.

— Cei doi Pardaillan clătinară din cap. Căpitanul ridică din umeri şi spuse:

— Pe ei!

Împreună, la acest strigăt care fu un semnal de atac, împreună străfulgerară spadele, vârfurile scotociră printre lemne, două sau trei lame se rupseră, patru oameni căzură, sângele se împrăştie, şi ceata se dădu înapoi pentru un nou asalt.

Era un succes; cei doi Pardaillan erau amândoi înroşiţi de sânge, amândoi răniţi la cap, la braţe, la piept.

— Adio, cavalere! făcu bătrânul oştean căzând într-un genunchi.

— Adio, tată! spuse cavalerul. Căpitanul făcu un semn şi strigă:

— Demolaţi, mai întâi! …

Şi, din nou, şirul formidabil de oţel înainta, ca o fiară monstruoasă, împungând cu vârfurile. În aceeaşi clipă, sub loviturile furioase, baricada se prăbuşi, trecerea deveni liberă.

— Iată sfârşitul sfârşitului! exclamă bătrânul Pardaillan într-un ultim hohot de râs.

În acelaşi timp, aplica două sau trei lovituri cu vârful spadei.

— Adio, Loďse! ţopti cavalerul cu un tremur al întregii sale fiinţe, închizând pentru o clipă ochii.

Şi, când deschise din nou aceşti ochi, rămase cu sufletul la gură, orbit, extaziat, lovit de o uimire supraomenească, visând că a murit sau că, în vârtejul angoasei, o apariţie consolatoare şi strălucitoare venise la el pentru a-l conduce la porţile infinitului. Şi iată ce vedea:

Vârfurile spadelor ameninţătoare care s-au aflat la un deget de pieptul său se ridicaseră sau se lăsaseră în jos. Atacatorii se dădeau înapoi la stânga şi la dreapta, uimiţi, fascinaţi, lăsând liberă o cărare cu marginea de oţel care se termina la Henri de Montmorency aflat pe cal, nemişcat, împietrit, acoperit de o paloare cadaverică. Pe această cărare, o femeie îmbrăcată în doliu înainta, încet şi maiestuos…

— Doamna în negrul rosti întretăiat cavalerul.

Şi, în pragul casei, în faţa uşii unde se afla baricada, în faţa acestei uşi care se deschisese brusc, stătea o tânără, adorabilă în postura sa în acelaşi timp temătoare şi temerară, cu părul său de aur care-i creea o aură glorioasă, cu faţa sa delicată şi palidă – şi, de pe prag, ea cobora asupra cavalerului o privire lungă încărcată de admiraţie şi de spaimă…

— Loďse! bâigui tânărul care, cu o mişcare foarte înceată, se aşează în genunchi pe pământul scăldat în sânge.

Două lacrimi ca nişte perle se adunară în genele lungi ale tinerei. Şi privirea sa se tulbură atunci de o duioşie divină.

„Dumnezeule atotputernic, voi muri… mă iubeşte! …”

Cavalerul căzu, lipsit de cunoştinţă, în timp ce bătrânul Pardaillan, muşcându-şi mustaţa aspră şi căruntă, mormăia:

— Ah! e Loďse, Loďsuca, Loďsiţa? … Ei bine, nu-mi pare rău să plec pe lumea cealaltă cu acest spectacol în ochi!

Doamna în negru înainta către Henri de Montmorency.

În momentul în care uşa se deschisese brusc, în care această femeie îşi făcuse astfel apariţia, aruncându-se între spade şi răniţi, atacatorii se dăduseră înapoi înspăimântaţi.

Jeanne de Piennes se opri la doi paşi de mareşalul de Damville.

— Monseniore, spuse Jeanne de Piennes, îi iau în primire pe aceşti doi oameni: sunt ai mei. Unul dintre ei este cel care mi-a adus înapoi copilul ce-mi fusese furat; celălalt este fiul lui.

Mareşalul se cutremură îndelung. Ochii săi ucigători priviră, sălbatici, în jurul său, apoi reveniră la Jeanne de Piennes. Şi, sub privirea ei, sub această privire limpede, se încovoie, învins... Cu o voce răguşită, abia perceptibilă, răspunse:

— Aceşti doi oameni sunt ai dumneavoastră, doamnă... luaţi-i! ...

Şi sub smuciturile sale puternice, calul său se dădu înapoi; dar se opri, şi Henri rămase prezent... un nou zâmbet fugar şi înspăimântător îi schimonosi gura. Jeanne de Piennes se întorsese către căpitanul gărzilor ducelui de Anjou.

— Domnule, spuse ea, îndepliniţi aici o misiune...

— Ordinul regelui, doamnă! făcu căpitanul cu o voce fermă. Trebuie să-i arestez pe aceşti doi gentilomi...

— Domnule, mă numesc Jeanne, contesă de Piennes, ducesă de Montmorency...

Căpitanul se înclină adânc.

— Mă pun garanţie vie în faţa dumneavoastră, continuă ea. Cuvântul meu vă garantează pentru cei doi prizonieri.

— Dacă e aşa, doamnă, spuse căpitanul, nu ar fi plăcut înaintea lui Dumnezeu să pun la îndoială cauţiunea înaltei, nobilei şi puternicei doamne de Piennes şi de Montmorency. Şi dacă prizonierii nu trebuie să părăsească această casă...

— Nu o vor părăsi, domnule!

— Mă supun, doamnă. Adaug: sunt bucuros să mă supun, pentru că sunt doi viteji.

Jeanne de Piennes se înclină şi se întoarse către cei doi răniţi care, ridicându-se, asistaseră la această parte a scenei făcând eforturi eroice să stea în picioare. La ultimele cuvinte ale căpitanului, cu un gest identic, îşi băgară spadele în teacă. Jeanne de Piennes înainta spre bătrânul Pardaillan:

— Domnule, spuse ea cu vocea sa suavă şi mândră, vreţi să-mi faceţi marea onoare de a vă odihni în modesta mea casă? …

Şi-i întinse mâna.

Atunci, cu o mişcare timidă, Loďse îi oferi mâna sa cavalerului. Acesta o apucă tremurând şi îşi îndreptă întreaga statură. Uşa se închise în urma lui Loďse ţi a cavalerului…

— Căpitane! tună Henri, douăzeci de gărzi în faţa acestei case, zi şi noapte! Răspundeţi cu capul pentru prizonieri… şi prizoniere! …

În depărtare, tunurile Luvrului bubuiau.

XXXVIII – DIAMANTUL.

Şederea celor două prizoniere în locuinţa din strada Hache fusese cât se poate închipui de tristă: dar suferinţa psihică nu fusese îngreunată de nici o suferinţă fizică. Alice de Lux îşi păstra rolul de temniceră; şi-l păstra cu ruşine, cu disperare, şi încerca măcar să atenueze aspectul odios al acestui rol.

Zilele şi nopţile se scurgeau posomorâte, dezolate.

În acest timp, izolarea în interiorul a două încăperi strâmte îi distrusese sănătatea lui Jeanne de Piennes. Aceasta rezista în faţa bolii cu acel curaj pe care i-l cunoaştem.

Da, se gândea acum la moarte ca la odihna supremă. Într-adevăr, ultima sa speranţă se spulberase. Ce speranţă? Scrisoarea pe care i-o scrisese lui François de Montmorency!

Nu se îndoia că această scrisoare nu fusese predată. Chestionând-o pe Alice de Lux, putuse să se convingă că

mareşalul se afla la Paris. I se părea imposibil ca François să nu fi primit această scrisoare emoţionantă în care ea relatase adevărul despre tragedia de la Margency. Şi François nu se grăbise să vină la chemarea ei! François o părăsea, încă o mai credea vinovată!

Pentru un moment, se agăţase de această speranţă că scrisoarea nu fusese predată de către Pardaillan.

Dar, gândindu-se bine, îşi spunea că lucrul acesta era imposibil. Ajunse deci să accepte că François de Montmorency o abandona.

În ce o priveşte pe Loďse, de când ţtia că acest tânăr în care avusese încredere cu atâta naivitate era fiul omului care o răpise odinioară, făcea eforturi inutile pentru a-l detesta sau pentru a-l uita. Aceasta era starea psihică a celor două femei când, într-o seară, Alice de Lux urcă la ele.

Era mai palidă decât de obicei. Jeanne şi Loďse o priviră cu o spaimă amestecată cu compasiune. Alice se opri în faţa Doamnei în negru, cu privirea plecată.

— Doamnă, spuse ea, acordaţi-mi cel puţin circumstanţa atenuantă că am făcut totul ca să vă îndulcesc captivitatea.

— Este adevărat, spuse Jeanne, şi nu mă plâng.

— O împrejurare îngrozitoare a nefericitei mele vieţi, doamnă, m-a obligat să devin temniceră.

— Mi-aţi spus asta, şi vă compătimesc!

— Aşadar, spuse Alice înfiorându-se uşor, când veţi fi libere, nu veţi pleca blestemându-mă…

— Libere! … Vai! vom fi oare vreodată?

— Sunteţi!

O tresărire o scutură pe Jeanne de Piennes. Loďse păli.

— Sunteţi libere amândouă, reluă Alice cu o fermitate reţinută; această împrejurare despre care v-am vorbit nu mai există. Adio, doamnă, adio, dragă domnişoară…

Cu aceste cuvinte, Alice de Lux se retrase. Mama şi fiica rămaseră pentru o clipă copleşite de bucuria amară pe care o simţeau. Apoi se îmbrăţişară într-o strânsoare plină de efuziune. În acel moment, un gând o făcu să tresară pe

Jeanne de Piennes. Se va afla împreună cu fiica sa, lipsite de orice resurse, fără adăpost, fără hrană. Întoarcerea în casa din strada Saint-Denis însemna fără îndoială să cadă din nou în mâinile lui Henri de Montmorency.

Jeanne îşi dădea seama că nu va mai avea puterea să lucreze pentru fiica sa, ca înainte.

— Ce se va întâmpla cu noi? nu se putu ea împiedica să şoptească.

— Mamă, spuse cu curaj Loďse, ca ţi cum ar fi urmărit pas cu pas gândurile lui Jeanne, aţi muncit înainte pentru amândouă; acum, va fi rândul meu, asta-i tot! …

În acel moment, Alice de Lux reapăru în faţa lui Jeanne de Piennes.

— Doamnă, spuse ea cu vocea schimbată, iertaţi-mă că am auzit discuţia dumneavoastră; am ascultat… aceasta e una dintre nenorocirile existenţei mele: am căpătat, a trebuit să capăt obiceiul de a asculta ce se spune în jurul meu… Sunteţi lipsite de resurse, trebuia să mă gândesc; eu sunt bogată, doamnă. Permiteţi-mi bucuria să vă fac puţin bine…

Cu aceste cuvinte, depuse pe colţul mesei o pungă ce putea să conţină o sută de scuzi de aur. O roşeaţă puternică împurpura faţa lui Jeanne de Piennes.

Loďse întoarse capul stânjenită. Alice îngenunche.

— Doamnă, spuse ea cu vocea sfâşiată, cea care vă oferă această cantitate mică de aur, destinată să-i facă perioada imediat următoare mai puţin grea acestei nobile domnişoare, este o muribundă…

Jeanne îşi privi fiica şi tresări.

— V-am făcut atâta rău, continuă Alice, acceptând să vă ţin aici în detenţie, încât inima îmi este grea. Vă jur că, acceptând acest modest dar, veţi îndulci ultimele zile ale unei nefericite.

Jeanne de Pienne lăsă să cadă asupra temnicerei o privire de o compasiune infinită. Îi întinse mâinile lui Alice care le apucă şi le sărută cu ardoare. Jeanne luă punga.

Vru să-i spună câteva cuvinte de rămas bun acestei temnicere stranii pentru care nu mai simţea decât milă, dar Alice se ridicase deja şi dispăruse.

— Să plecăm! spuse atunci Jeanne.

În primul moment, gândul că era liberă, că scăpa în sfârşit de Henri, îi provocă o bucurie care îi învioră obrajii ofiliţi. Un zâmbet şters îi înflori pe buze.

Până una alta, trebuia să găsească o locuinţă oarecare. În strada Montmartre, o căsuţă nelocuită îi păru că îndeplineşte condiţiile de modestie, linişte şi retragere pe care le căuta. Se instală acolo de îndată şi începu să facă planuri de plecare împreună cu Loďse.

Loďse îţi privea mama cu neliniţte: nu o mai văzuse niciodată atât de înfierbântată. Chiar în aceeaşi zi, Jeanne căzu la pat. Fu cuprinsă de delir. Loďse, rămasă să lupte singură, luptă cu şi mai multă hotărâre.

Zilele se scurseră. Jeanne, de data aceasta, scăpă de moartea care o pândea. Dar, când putu să se ridice din pat, înţelese că era condamnată. Nu mai respira decât cu dificultate şi, de mai multe ori pe noapte era ameninţată de senzaţii de sufocare, altă dată survenite la intervale mari de timp.

Într-o zi, în timp ce discutau abătute, Loďse forţându-se să zâmbească, mama încercând să-i dea iluzia recăpătării sănătăţii depline, în acea zi aşadar, în timp ce conveneau să părăsească Parisul în ziua următoare, auziră o rumoare puternică în stradă.

Se scurseră două sau trei ore. Mama şi fiica, aşezate una lângă alta şi ţinându-se de mână, ascultau indiferente zgomotul de afară care făcea să pară şi mai adâncă liniştea din casă. Deodată, tresăriră. Răsunase bătaia ciocanului în uşă.

— Cine ar putea bate? şopti Jeanne.

Se ridică şi se îndreptă către fereastră. Dar, în acel moment, rămase pironită locului. Auzise rostindu-se numele

de Pardaillan! Şi acest nume era strigat printre insulte, ameninţări, urlete furioase!

În jurul uşii casei lor se afla un semicerc de călăreţi care împresurau pe cineva pe care ele nu puteau să-l vadă, acest cineva fiind retras lângă uşă, sub streaşină. Dar, deşi nu-l vedeau, îi auzeau numele.

Pardaillan! El! Omul care o răpise pe Loďse!

Era aceasta pedeapsa pentru crima lui? În acel moment, un dublu strigăt înăbuşit le scăpă celor două femei.

— El! şoptise Jeanne de Piennes, Henri de Montmorency!

— Cavalerul Pardaillan! şopti la rândul său Loďse.

— Îngerul nostru negru este aici! continuă mama. Loďse, copila mea, cine ţtie dacă acest blestemat de Pardaillan nu ne-a descoperit! Cine ştie dacă nu el e cel care şi-a adus stăpânul aici! Dar ce-i cu tine, fata mea? … Plângi! …

— Mamă! oh! mamă!

Şi confuză, înnebunită, Loďse adăugă:

— Trebuie să-l salvăm! … Voi muri dacă el moare!

— Să-l salvăm! exclamă Jeanne. Pe cine să salvăm? … Copila mea, vino-ţi în fire… nu avem pe cine să salvăm aici… Aici nu se află decât amândoi cei mai cruzi duşmani ai noştri!

— Ah! mamă, sunt sigură că el nu este duşmanul nostru. Orice-ar fi, nu pot să-l cred necinstit…

Jeanne de Piennes se aplecă şi mai mult şi, zărindu-l pe cavaler, înţelese ce se petrecea în inima fiicei sale… Dar privirea sa nu se opri decât o clipă asupra cavalerului. Deveni deodată foarte palidă, ochii dilataţi de uimire privind la cineva pe care Loďse nu-l vedea. Ţi, acest cineva, era cel a cărui imagine o păstra întipărită cu claritate şi pioşenie în memoria sa, cel căruia îi jurase recunoştinţă infinită, bărbatul care i-o adusese înapoi pe micuţa sa Loďse! …

Luă mâna fiicei sale şi spuse cu simplitate:

— Vino! …

Coborâră şi deschiseră uşa. Şi cu măreţia pe care i-o dădea sacrificiul, transfigurată, maiestuoasă, îşi făcu apariţia sub privirea atacatorilor… Restul îl cunoaştem.

După ce, sprijinindu-i pe răniţi, cele două femei au intrat în casă, după ce uşa a fost închisă bine, prima lor îndeletnicire fu să le panseze zgârieturile şi tăieturile căpătate. Cei doi bărbaţi se lăsară îngrijiţi în tăcere.

„La naiba, se gândea tatăl, dacă n-aş vrea să fiu rănit în fiecare zi pentru a fi îngrijit de mâinile acestei fătuci!”
„Sunt în paradis!” se gândea la rândul său fiul.

Dintr-un sentiment perfect natural de bună-cuviinţă, Jeanne de Piennes era cea care îl îngrijea pe cavaler, în timp ce Loďse se ocupa de bătrânul Pardaillan.

Când pansamentele fură terminate, bătrânul oştean se sculă din fotoliu şi, salutând, spuse:

— Doamnă, am onoarea să vi-l prezint pe fiul meu, cavalerul Pardaillan, şi pe mine însumi, Honoré-Guy-Henri de Pardaillan, din ramura mezină a Pardaillanilor, familie vestită în Languedoc pentru faptele sale nobile şi pentru sărăcia sa. Săraci suntem, doamnă, cu toată mândria cuvenită; dar, la naiba, avem inima la locul ei şi punem la dispoziţia dumneavoastră cele două vieţi pe care tocmai le-aţi salvat…

— Domnule, spuse Jeanne cu emoţie în glas, abia dacă recunoştinţa mea este compensată prin ceea ce am făcut…

— Nu înţeleg, doamnă…

— Nu mă recunoaşteţi? … Recunoaşteţi cel puţin acest diamant pe care l-aţi lăsat să cadă în mâna fiicei mele în acea noapte a durerii în care mă îndreptam spre Paris?

— Îmi amintesc perfect, doamnă. Am vrut doar să spun că nu vă înţeleg recunoştinţa, când ar trebui să mă urâţi.

— Iată, domnule, ce face ca eu însămi să fiu profund tulburată şi ca uimirea mea să fie de nedescris. Eu văd în dumneavoastră omul nobil care mi-a adus înapoi fiica. Nu am cunoscut până acum numele dumneavoastră pe care

dumneavoastră înşivă mi l-aţi spus acum, este numele omului care a răpit-o pe Loďse.

— Voi face atunci să înceteze uimirea dumneavoastră, cu riscul de a vă suporta blestemele, spuse atunci bătrânul Pardaillan cu un glas hotărât: bărbatul care a răpit-o pe biata micuţă supunându-i-se lui Henri de Montmorency şi bărbatul care v-a adus-o înapoi sunt unul şi acelaşi, şi se află în faţa dumneavoastră… Da, e adevărat, doamnă, eu am comis crima. Şi, în existenţa mea înăcrită de mizerie, este singura faptă într-adevăr de condamnat pe care mi-o reproşez… dar nu e mai puţin adevărat că am fost cuprins de remuşcări şi că numai în clipa în care am restituit copila mi-a venit inima la loc…

— Loďse, spuse Jeanne de Piennes, iată omul nobil, omul inimos care s-a expus furiei unui senior neînduplecat pentru a te restitui mamei tale…

Loďse înainta spre bătrânul oştean, îi luă mâinile şi-i întinse fruntea sa fermecătoare.

— Copila mea, spuse el, urările unui bătrân prieten al drumurilor nu sunt poate un talisman aducător de noroc; dar, dacă pentru fericirea dumneavoastră nu ar fi nevoie decât să-mi dau eu amărâta mea de viaţă, ar fi o bucurie pentru mine să mor.

Jeanne, atunci, petrecu pe degetul fiicei sale inelul împodobit cu faimosul diamant.

— Am jurat că nu mă va părăsi niciodată, spuse ea; fiica mea va respecta jurământul meu.

În acel moment ochii lui Loďse îi întâlniră pe cei ai cavalerului, şi ea păli sub efectul unui sentiment mai profund, ca şi cum acest inel al nefericirii care îi fusese petrecut în deget ar fi devenit inelul său de logodnă.

După prima oră scursă în astfel de emoţii, fu rândul cavalerului să vorbească. Doamna în negru îl întrebă dacă primise scrisoarea pe care trebuia să i-o transmită lui François de Montmorency. Cavalerul povesti atunci cum a fost arestat, dus la Bastilia, şi cum a ieşit de acolo.

Loďse îl asculta cu nesaţ şi i se părea că aude o povestire fabuloasă din timpurile lui Carol cel Mare. Jeanne de Piennes, însă, asculta cu nelinişte. Şi, când cavalerul ajunse să spună că Mareşalul de Montmorency primise scrisoarea, nu-şi putu reţine un strigăt de durere:

— Ah, exclamă ea, înseamnă că m-a condamnat, pentru că nu este aici! …

Cavalerul înţelese semnificaţia exactă a acestui strigăt de durere.

— Doamnă, vă cer trei zile pentru a vă povesti sfârşitul la ceea ce aveam să vă spun: două zile pentru a se cicatriza aceste împunsături, o zi pentru a face o intervenţie… Atunci veţi şti ce primire i-a putut face domnul mareşal scrisorii dumneavoastră. Cred, da, într-adevăr, cred că nu mie îmi revine să spun cum a fost această primire.

Oricât de misterioase ar fi fost aceste cuvinte, Jeanne, fără să vrea, extrase din ele o speranţă imensă.

Se ocupară apoi să-i instaleze pe cei doi Pardaillan. Nu spaţiul lipsea ci mobilele erau insuficiente. Într-un sfârşit, bătrânul Pardaillan şi fiul său cerură să fie surghiuniţi într-un fel de pod garnisit din abundenţă cu fân.

Aşadar în acest fân se culcară cei doi bărbaţi când sosi noaptea. Niciodată cavalerului nu i se păruse un culcuş atât de moale şi niciodată nu avusese vise atât de fericite în somnul său.

Dar bătrânul Pardaillan începu, conform unui vechi obicei, să „cerceteze locurile”, după expresia sa. Această cercetare îl conduse la luminatorul acestui pod, care dădea către stradă. Şi ceea ce văzu îi provocă o grimasă.

Douăzeci de soldaţi comandaţi de un ofiţer erau postaţi în drum. Aprinseseră torţe ale căror licăriri roşii şi sumbre le iluminau siluetele. Cei mai mulţi dintre ei dormeau chiar pe stradă, înfăşuraţi în mantiile lor. Dar patru, sprijiniţi în archebuze, rămăseseră în picioare lângă uşă.

Situaţia era mai îngrozitoare ca niciodată pentru cei doi neîmblânziţi aventurieri.

— Dragoste, dragoste! bombăni bătrânul oştean clătinând din cap, iată o adevărată festă de-a ta! … Suntem pierduţi de-a binelea şi de data asta fără nici o speranţă! …

Cu aceasta, bătrânul Pardaillan se întinse în fân lângă fiul său şi, după ce-l privi îndelung cum doarme, adormi şi el la rândul său.

A doua zi de dimineaţă, o rază de soare ce trecea prin luminatorul rotund în formă de ochi de bou îl trezi pe bătrânul Pardaillan. Îşi zări fiul care, cu un cot pe genunchi, cu bărbia în palmă, părea absorbit într-o meditaţie dificilă.

— Ei! ce-i cu tine cavalere? Sunt zece minute de când te supraveghez cu coada ochiului şi, dacă nu aud gemetele pe care le scoţi în sinea ta, le ghicesc!

— Nu gem, tată: mă gândesc.

— Se poate şti la ce?

— La soldaţii aceia care păzesc uşa. Ori eu trebuie să merg să-l caut pe mareşalul de Montmorency şi să-l aduc aici, continuă cavalerul cu o disperare intensă. Voi reuşi, tată! Sunt sigur că aş reuşi, chiar dacă ar fi o mie de gărzi pe strada asta! Şi atunci, tată, nu-mi va mai rămâne decât să asist la căsătoria domnişoarei de Montmorency cu seniorul bogat şi puternic pe care i-l hărăzeşte fără îndoială mareşalul, iar apoi vom fi liberi… să facem înconjurul universului!

— Vrei să spui înconjurul pieţei Grčve?

Cavalerul ridică din umeri, nu pentru ce spusese tatăl său ci pentru a răspunde propriului său gând.

— În orice caz, reluă tatăl său, ai cerut trei zile ca să mergi după mareşal.

Cavalerul scutură din cap.

— Am cerul trei zile pentru că mă credeam rănit mai serios decât sunt. Dar m-am înzdrăvenit.

— Şi atunci, cum o să ieşi? Eu care n-am promis nimic, îţi mărturisesc că nu văd nici o cale…

— Mareşalul va fi aici chiar astăzi…

Bătrânul Pardaillan începu să fluiere o arie de vânătoare, iar cavalerul îşi începu cercetările.

— Am găsit! spuse el după o oră.

— La naiba cu damicelele! Să vedem, ce-ai găsit?

Cavalerul îi arătă o ferestruică ce dădea spre acoperiş.

— Cum! Vrei să mergi pe acoperişuri?

— Dacă nu există altă cale. Ţineţi-mi scară, tată, ca să ajung la ochiul ăsta de pod…

— Eşti hotărât? Ei bine, du-te!

Bătrânul Pardaillan îşi aşează palmele cu degetele încrucişate în aşa fel încât cavalerul să-şi poată pună piciorul ca pe o treaptă. Tânărul îşi luă avânt, ajunse pe umerii lui şi, ridicând mâinile, se prinse de marginea ferestruicii. Câteva clipe mai târziu, era pe acoperişul casei.

Cavalerul se afla pe partea din spate, opusă străzii, a acoperişului. Privirea sa cuprindea o serie de curţi mici şi de grădini. Dacă ar fi coborât în curtea casei, s-ar fi aflat într-un impas. Nu exista decât o cale. Să treacă pe acoperişul casei alăturate.

Poziţia cavalerului era dintre cele mai periculoase. Se întreba cum să facă şi atunci auzi un sunet slab, o chemare.

— Psst! se auzea.

Ridică privirea către acoperişul casei vecine şi zări, încadrată într-o fereastră îngustă, figura unui bărbat care îl examina cu deosebit interes.

„Unde am mai văzut faţa asta?” se gândea cavalerul.

Bărbatul era bătrân. Purta o barbă albă. Avea ochi calzi, liniştiţi, cu o căutătură luminoasă.

— Întoarceţi-vă, spuse acest bărbat.

— Să mă întorc, domnule?

— Da. Vreţi să fugiţi, nu-i aşa? Ei bine, calea pe care aţi apucat-o este imposibilă. Casa în care sunteţi prizonier comunică cu a mea printr-o uşă care este blocată, dar pe care o voi deschide!

Cavalerul îşi reţinu o exclamaţie de bucurie. Vru să-i mulţumească bătrânului. Dar acesta dispăruse deja.

„Dar unde naiba l-am mai văzut pe omul ăsta?” se gândi din nou cavalerul, lăsându-se să cadă în pod.

— Ce se întâmplă? întrebă bătrânul Pardaillan.

Cavalerul povesti ce se întâmplase. Tatăl şi fiul începură îndată să dea la o parte grămada de fân care evident ascundea uşa semnalată de necunoscut – dacă acest necunoscut nu era un trădător! Spre marea lor bucurie, uşa apăru în sfârşit şi, în acelaşi timp, auziră că în spatele acestei uşi se lucra. La capătul câtorva minute, uşa se deschise şi un bătrân înalt, îmbrăcat în catifea neagră, îşi făcu apariţia şi spuse:

— Domnule Brisard, şi dumneavoastră, domnule de La Rochette, fiţi bineveniţi.

Bătrânul Pardaillan se bătu peste frunte.

— Cele două nume pe care i le-am dat doamnei! şopti el. Îmi amintesc foarte bine de dumneavoastră, domnule…

— Râmuş, spuse bătrânul cu o simplitate măreaţă.

— Râmuş! Aşa este. Numai că, vă voi spune, domnule. Nu mă numesc Brisard şi nu am fost niciodată sergent în armată, cum v-am spus atunci. Cavalerul acesta nu se numeşte domnul de La Rochette…

Râmuş zâmbea.

— V-am dat atunci numele acestea pentru că aveam interesul să ne ascundem… Eu mă numesc Honoré de Pardaillan, iar domnul acesta este fiul meu, cavalerul Jean de Pardaillan.

— Domnilor, spuse Râmuş, am asistat la teribila luptă de ieri. Vai! Ce timpuri trăim! Şi vă voi explica de ce mă aflu aici. Dar vă rog mai întâi să intraţi…

Cei doi Pardaillani se supuseră şi Râmuş îi făcu să coboare pe o scară. Ajunseră astfel într-o frumoasă sufragerie cu un aspect înstărit.

— Domnilor, spuse Râmuş, cum vă spuneam, mă postasem ieri pe această stradă ca să văd trecerea regelui. Am văzut aşadar defilarea cortegiului şi am asistat după aceea la lupta înfiorătoare pe care aţi purtat-o. Acolo am auzit

numele dumneavoastră. Însă politeţea mă obliga să rămân la cele pe care mi le-aţi dat dumneavoastră înşivă… Viaţă pentru viaţă! Vă eram dator cu a mea. Am vrut s-o răscumpăr pe a dumneavoastră… Ieri, am venit aşadar la proprietarul acestei case şi am închiriat-o pentru trei zile, deoarece nu a vrut să mi-o cedeze pentru mai mult timp.

— Nu mai aveţi decât să mă urmaţi. Veţi ieşi de aici în cel mai firesc mod posibil, adică pe uşă, uşă care nu este supravegheată deloc, deoarece dă într-o străduţă…

— Domnule, spuse atunci cavalerul, pentru anumite motive pe care tatăl meu vi le va explica, nu putem pleca… cel puţin nu imediat. Eu voi fi deocamdată singurul care profită de ieşirea pe care ne-o oferiţi.

— Veniţi, tinere!

Savantul mai coborî o scară. Cavalerul ajunse în faţa unei uşi pe care o întredeschise.

Constată atunci că se afla în străduţa Fossoyeurs, perpendiculară pe strada Montmartre. Străduţa nu era supravegheată în nici un fel.

În loc să o ia pe strada Montmartre unde risca să dea peste gărzi, cavalerul coborî în fugă pe străduţă, făcu un ocol destul de mare şi se îndreptă către palatul Montmorency, unde ajunse fără întârziere.

Câteva clipe mai târziu, Pardaillan se afla în prezenţa mareşalului care, cu febrilitate, îi spuse:

— Iată-vă, dragă prietene, nu vă mai aşteptam decât pe dumneavoastră. Vom pleca…

— Să plecăm, monseniore? Să plecăm din Paris?

— Da. Am motive să cred că scotocim degeaba Parisul. Mi s-a semnalat o escortă misterioasă care, pe drumul spre Guyenne, însoţeşte o trăsură închisă… Sunt acolo, cavalere! Guyenne este provincia guvernată de Damville. Vom ajunge din urmă această escortă, o vom ataca.

— Monseniore, aş îndrăzni să vă rog să mai aşteptaţi până diseară cu plecarea din Paris, spuse cavalerul. Şi acum, vă rog să mă însoţiţi singur, pe jos…

— Pardaillan, dumneavoastră ştiţi ceva!

— Haideţi, monseniore, spuse cavalerul pe un ton în care se aflau doze egale de ironie şi deznădejde.

— Să mergem! … Dar ţineţi cont că timpul este preţios.

În clipa următoare, erau pe drum, şi curând ajunseră în străduţa Fossoyeurs fără să fi întâlnit ceva care să-i oprească. Bătură. Râmuş deschise. Intrară în casă şi, ajunşi în acea frumoasă sufragerie în care Râmuş îi introdusese pe cei doi Pardaillani, cavalerul spuse cu simplitate:

— Domnule Râmuş, binevoiţi să împingeţi generozitatea dumneavoastră până la a ne lăsa singuri timp de o oră în acest salon?

— Această casă este a dumneavoastră, copilul meu, spuse bătrânul savant şi se retrase într-o încăpere de la parter.

— Unde ne aflăm? făcu mareşalul uimit.

— Monseniore, spuse cavalerul, vă cer să mă aşteptaţi aici câteva minute…

Cavalerul ieşi iar François de Montmorency rămase singur. Tânărul se întoarse repede în podul în care dormise. Îl regăsi acolo pe bătrânul Pardaillan care exclamă numaidecât:

— Te aşteaptă; sunt îngrijorate pentru tine…

Cavalerul se aşează, sau mai curând se lăsă să cadă pe un balot de paie.

— Tată, spuse el, aveţi bunătatea să o preveniţi pe doamna de Piennes şi pe domnişoara de Montmorency că mareşalul se află aici?

— Drace! făcu bătrânul oştean cu simplitate şi, apropiindu-se de fiul său şi punându-i mâna pe umăr, şopti: Cavalere! …

— Tată?

— Suferi, nu? … vorbeşte-mi puţin despre asta…

— Greşiţi, tată, spuse cavalerul cu acel glas care era cumplit prin calmul său: am fost după mareşalul de Montmorency ca să-şi ia fiica. Acesta se află aici. Asta-i tot…

— Bine, bine! mormăi ca pentru sine bătrânul oştean. Vrei să păstrezi durerea pentru tine. Păstreaz-o; în curând, vom plânge împreună…

În acelaţi timp, coborî la etaj unde se aflau Jeanne de Piennes şi Loďse… În ce-l priveşte pe cavaler, acesta căută un ungher obscur al podului în aşa fel încât ele să nu-l vadă deloc când vor trece pentru a intra în casa lui Râmuş.

François de Montmorency rămăsese nemişcat, cu ochii întorşi spre uşa pe unde dispăruse cavalerul. Această uşă se deschise încet, Jeanne de Piennes îşi făcu apariţia. Era şi acum îmbrăcată în acele veşminte negre care îi puneau în evidenţă frumuseţea tragică a feţei sale palide, iluminată de ochii săi mari şi adânci. Îl văzu pe François şi se opri ca împietrită, cu mâinile împreunate.

Totuşi, bătrânul Pardaillan o prevenise! … Şi părea că în această privire se găsea mai ales o uimire fără de margini.

François, la vederea ei, fu scuturat ca de o puternică descărcare electrică.

Merse către ea…

Ca şi ea, îşi împreunase mâinile…

Când fu lângă ea, se aşează în genunchi, fruntea i se plecă până la picioarele acestei statui a Doliului, şi atunci hohotele de plâns explodară în gâtlejul său şi pe buzele sale.

— Iartă-mă… iartă-mă…iartă-mă! …

Mâinile sale apucau mâinile îngheţate ale lui Jeanne…

Apoi, cu aceeaşi mişcare insesizabilă, ca şi cum s-ar fi urcat către cer, se ridica în picioare, o cuprindea cu braţele, faţa sa era lipită de faţa lui Jeanne…

Şi, când el se pregătea să vorbească, Jeanne, cu o mişcare foarte tandră, îşi aşează braţele în jurul gâtului lui, îşi lăsă capul să cadă pe umărul lui François…

Ah! de ce oare François, în această clipă, fu cuprins de o groază stranie?

Această mişcare a braţelor lui Jeanne, o recunoştea! Acest surâs, acest gest al capului iubit care se apleacă pe umărul

său, le recunoştea! …

— Jeanne! Jeanne! îngăimă François cu nelinişte.

Şi Jeanne murmură:

— O iubitul meu drag, vei afla în sfârşit preţiosul secret pe care de trei luni nu îndrăznesc să ţi-l mărturisesc… Trebuie să ştii… apoi vom merge împreună să-i spunem tatălui meu.

— Jeanne! Jeanne! strigă mareşalul, clătinându-se.

— Ascultă, François al meu… ascultă-mă cu atenţie… această clipă este solemnă… Iubitul meu drag, sunt femeia ta şi unirea noastră este binecuvântată…

— Jeanne! Jeanne! urlă mareşalul.

— Ascultă… iată secretul atât de preţios, atât de plăcut şi de înfricoşător… François, voi fi mamă…

Un strigăt de disperare, un blestem groaznic, un cuvânt ieşiră împreună de pe buzele mareşalului:

— Nebună! … E nebună!

Şi se prăbuşi, trăsnit, lipsit de cunoştinţă.

Mareşalul de Montmorency o regăsise pe cea pe care o iubise atât de mult.

SFÂRŞIT

1 În 1552, Henric al II-lea a pus stăpânire pe Metz şi pe încă trei oraşe. Carol Quintul asediază Metzul dar este respins de ducele de Guise. În 1553, reia ofensiva, începe asediul cetăţii Thérouanne care este cucerită şi pustiită.

2 Spadă cu lama subţire şi lungă folosită pentru dueluri în secolele XV-XVIII (N. T.)

3 În 1547, conetabilul de Montmorency a reprimat cu mare duritate o revoltă populară contra impozitelor.

4 „Ropot de ploaie” în lB. Franceză în text. (N. T.)

5 „Fluieraş” în lB. Franceză în text. (N. T.)

6 „Je charme tout” în limba franceză în original (N. T.)

7 Sunteţi protestant?

8 „Tuileries” în limba franceză. (N. T.)

9 Un loc des folosit pentru organizarea duelurilor. (N. T.)

10 Denumirea veche a duelului.

11 Hipocras (de la Hipocrat) – băutură tonică (N. T.)

12 Recipient pentru încălzire umplut cu apă fierbinte. (N. T.)

13 În limba franceză în text: „Marteau-qui-cogne” = Ciocanul care bate; Les-deux-morts-qui-parlent” = Cei doi morţi care vorbesc. (N. T.)

14 În franceză, mort („mort”) şi maur („maure”) se citesc la fel: [mor]. (N. T.)